มาตรการแก้ไขปัญหากรณีที่จำเลยในคดีอาญารับสารภาพผิดโดยไม่ตรงกับความจริง

นางสาวสิริภา คิดจิตต์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย
The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2560
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

THE MEASURES IN CASE OF WRONG OR MISLEADING CONFESSION IN CRIMINAL PROCEDURE

Miss Siripa Kitjit

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws Program in Laws
Faculty of Law
Chulalongkorn University
Academic Year 2017

Copyright of Chulalongkorn University

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	มาตรการแก้ไขปัญหากรณีที่จำเลยในคดีอาญารับสารภาพผิดโดยไม่ตรงกับความจริง
โดย	นางสาวสิริภา คิดจิตต์
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	อาจารย์ ดร.ณัชพล จิตติรัตน์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะนิติศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปารีณา ศรีวนิชย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปารีณา ศรีวนิชย์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์ ดร.ณัชพล จิตติรัตน์)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์พิเศษธานิศ เกศวพิทักษ์)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

สิริภา คิดจิตต์ : มาตรการแก้ไขปัญหากรณีที่จำเลยในคดีอาญารับสารภาพผิดโดยไม่ตรงกับความจริง (THE MEASURES IN CASE OF WRONG OR MISLEADING CONFESSION IN CRIMINAL PROCEDURE) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อ. ดร.ณัชพล จิตติรัตน์, หน้า.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัญหาของประเทศไทยกรณีที่จำเลยในคดีอาญารับสารภาพผิดโดยไม่ตรงกับความจริง ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำไม่ถึง ๕ ปี หรือโทษสถานเบากว่านั้น และไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพ รวมทั้งศึกษาแนวคิด รูปแบบและเนื้อหาของมาตรการทางกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาในลักษณะเดียวกันของต่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบและเสนอแนะแนวทางในการกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมกับประเทศไทย

จากการศึกษาพบว่า ปัจจุบันจำเลยในคดีอาญาที่รับสารภาพและไม่มีการสืบประกอบ ยังประสบปัญหาในเรื่องการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง อันเนื่องมาจากกระบวนการกลั่นกรองคำรับสารภาพไม่เพียงพอ และกระบวนการแก้ไขคำรับสารภาพถูกจำกัด เมื่อศาลนำคำรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงไปใช้ทำคำพิพากษาลงโทษจำเลย ย่อมส่งผลให้จำเลยจะต้องรับโทษทางอาญาในความผิดที่ตนไม่ได้กระทำ ทั้งนี้ เมื่อได้พิจารณาถึงมาตรการทางกฎหมายของศาลอาญาระหว่างประเทศ สหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศส พบว่า ต่างมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทั้งในส่วนกระบวนการกลั่นกรองคำรับสารภาพ ได้แก่ การมีทนายความในกระบวนการรับสารภาพ และส่วนมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพมีความแตกต่างกันออกไปตามระบบกฎหมายและรูปแบบวิธีพิจารณาความอาญาที่ประเทศต่างๆ ใช้ แบ่งออกได้เป็น ๒ รูปแบบคือ มาตรการแก้ไขคำรับสารภาพตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คือการอุทธรณ์คำพิพากษา และมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพรูปแบบเฉพาะคือ การถอนคำรับสารภาพ โดยการนำมาปรับใช้กับประเทศไทยจะต้องคำนึงถึงความรวดเร็วของการดำเนินกระบวนพิจารณา อันเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญของกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาประกอบด้วย

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนวิทยานิพนธ์จึงเสนอให้ประเทศไทยมีแก้ไขและเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๖ เพื่อกำหนดให้จำเลยจำเป็นต้องมีทนายความขณะที่รับสารภาพ โดยต้องอธิบายถึงการกระทำของจำเลย สภาพและหลักแห่งข้อหา รวมทั้งผลลัพธ์ของการรับสารภาพ และสร้างช่องทางให้แก่จำเลยที่ไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพสามารถยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นเพื่อขอให้ศาลมีการพิจารณาคดีใหม่ได้ภายในระยะเวลาที่กฎหมายหนด หากศาลพิจารณาพยานหลักฐานแล้วเห็นว่า คำให้การรับสารภาพของจำเลยเกิดขึ้นโดยไม่สมัครใจ ไม่มีเหตุผล หรือไม่มีข้อเท็จจริงอันเป็นพื้นฐานสนับสนุนคำรับสารภาพของจำเลย ศาลย่อมสามารถอนุญาตให้จำเลยแก้ไขคำรับสารภาพและดำเนินกระบวนพิจารณาใหม่ได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สาขาวิชา นิติศาสตร์ ลายมือชื่อนิสิต .....

ปีการศึกษา 2560 ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

5986026834 : MAJOR LAWS
KEYWORDS: GUILTY PLEA / CRIMINAL PROCEDURE / FALSE CONFESSION / WRONGFUL CONVICTIONS / TRIAL DE NOVO

SIRIPA KITJIT: THE MEASURES IN CASE OF WRONG OR MISLEADING CONFESSION IN CRIMINAL PROCEDURE. ADVISOR: NATCHAPOL JITIRAT, Ph.D., pp.

This thesis aims for analyzing wrong or misleading confession in criminal procedure in Thailand, in case that the minimum sentence is imprisonment not exceeding five years or lighter punishment and no examination process. The thesis also studies the concepts, patterns and contents of legal measures for remedies similarly in foreign jurisdiction in order to analyze, compare, and propose the appropriate legal measures for Thailand.

The research shows that currently there is still a problem in Thai Criminal Procedure show that process to recheck the confession of the defendants is still not sufficient. Also, there is limitation in changing of confession. Consequently, in some cases, the defendants receive punishment for the crimes they did not commit. Comparing to the legal measure in ICC, United State of America, Germany and France, all of these countries provide. The means for this problem both in rechecking the confession and changing of the confession. For instant, in these jurisdiction, lawyers are required during the confession process. As for the methods of changing the confession, these are two ways to do so, the first one is the measure in Criminal procedure and the second one is the specific measure. The criminal procedure measure involves appealing process while the specific measure is the withdrawal of the confession. Moreover, it should be noted that the speed of the procedure should be taken into consideration since the delay of justice is injustice by itself.

Consequently, the author of this thesis proposes that the legislative branch of Thailand should amend Section 176 of the Criminal Procedure Code. It is suggested that there should be the right to counsel during the confession period. This is to ensure that the defendant would understand the accuse and related law thoroughly. Also, there should be a trial de novo for the defendant who confess incorrectly. However, the period to file the petition should be limited.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

Field of Study: Laws Student's Signature .....

Academic Year: 2017 Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยความอนุเคราะห์อย่างสูงจากอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านศาสตราจารย์พิเศษธานิศ เกศวพิทักษ์ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่ายิ่งของท่านรับเป็นกรรมการของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยท่านได้ให้คำปรึกษาและชี้แนะแนวทางในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ตลอดจนช่วยตรวจสอบและแนะนำให้ผู้เขียนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้เขียนจึงขอกราบพระคุณท่านศาสตราจารย์พิเศษธานิศ เกศวพิทักษ์ เป็นอย่างสูงที่ให้ความเมตตาผู้เขียนตลอดมา

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร. ณัชพล จิตติรัตน์ ผู้ที่รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยตลอดระยะเวลาที่ผู้เขียนจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ท่านได้ให้คำแนะนำแก่ผู้เขียนตั้งแต่เริ่มต้นการจัดทำเค้าโครง แนวทางการค้นหาข้อมูล วิธีการเขียนวิทยานิพนธ์ และช่วยกรุณาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาตลอดมาจนกระทั่งผู้เขียนได้จัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ รวมทั้งยังคอยให้สติและข้อคิดในเรื่องต่างๆ ในยามที่ผู้เขียนเผชิญกับอุปสรรค ซึ่งท่านเป็นบุคคลสำคัญที่ช่วยให้การเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปารีณา ศรีวนิชย์ ที่กรุณารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ โดยได้ให้คำแนะนำในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ และท่านอาจารย์ ดร. ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม ที่คอยให้คำแนะนำและชี้แนะแนวทางในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในส่วนของเนื้อหากฎหมายที่เกี่ยวกับสาธารณรัฐฝรั่งเศส

นอกจากนี้ ผู้เขียนกราบขอบพระคุณนายพอพันธุ์และนางพนารัตน์ คิดจิตต์ ซึ่งเป็นบิดามารดาของผู้เขียนที่เป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนแก่ผู้เขียนในทุกๆ ด้าน รวมทั้งยังเป็นผู้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับปัญหาข้อกฎหมายที่เกิดขึ้น อันเป็นแรงผลักดันให้ผู้เขียนได้นำมาใช้ศึกษาเป็นหัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ นอกจากนี้ ท่านยังให้ข้อคิดต่างๆ อันมีผลทำให้ผู้เขียนสามารถศึกษาค้นคว้าปัญหาข้อกฎหมายต่างๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น หากปราศจากโอกาส การสนับสนุน ความเข้าใจและความช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์จากบุคคลดังกล่าว วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงไม่สามารถสำเร็จลุล่วงได้

ผู้เขียนขอขอบคุณเพื่อนๆ รวมทั้งรุ่นพี่ทุกท่าน ที่คอยช่วยเหลือ ถามไถ่ รับฟังปัญหาและให้คำแนะนำแก่ผู้เขียน รวมทั้ง การให้กำลังใจแก่ผู้เขียน ขอบคุณสำหรับน้ำใจที่เพื่อนๆ มีให้เสมอมา รวมถึงผู้เขียนขอขอบคุณ คุณธนบดี ภาคพิชัย ที่คอยสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือ ทั้งทางด้านข้อมูลและการให้ข้อคิดในด้านต่างๆ ให้แก่ผู้เขียนตลอดระยะเวลาในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คงจะก่อให้เกิดประโยชน์กับบุคคลทั่วไปและวงการกฎหมายของประเทศไทย หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีคุณประโยชน์ประการใด ผู้เขียนขอมอบความดีนั้นให้แก่บุคคลทุกท่ายที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ แต่ถ้าหากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อผิดพลาดประการใด ผู้เขียนต้องกราบขออภัยมา ณ ที่นี้ และขอน้อมรับเอาไว้แต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... จ
กิตติกรรมประกาศ ..... ฉ
สารบัญ ..... ช
บทที่ ๑ ..... ๑
บทนำ ๑
๑.๑ ที่มาและความสำคัญของปัญหา ๑
๑.๒ สมมติฐานการศึกษา ๗
๑.๓ ขอบเขตของการศึกษา ๗
๑.๔ วัตถุประสงค์ของการศึกษา ๘
๑.๕ วิธีการศึกษา ๘
๑.๖ ประโยชนที่คาดว่าจะได้รับ ๘
๑.๗ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ๙
บทที่ ๒ ..... ๑๔
แนวคิด หลักการและทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับกระบวนการกลั่นกรองและแก้ไขคำรับสารภาพในชั้นพิจารณา ๑๔
๒.๑ ความสำคัญของการรับสารภาพในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา ๑๕
๒.๑.๑ แนวความคิดและที่มาของการรับสารภาพชั้นพิจารณา ๑๖
๒.๑.๒ ทฤษฎีและวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการรับสารภาพชั้นพิจารณา ๒๔
๒.๑.๓ ทฤษฎีและแนวความคิดการรักษาสมดุลในกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณา ๓๑
๒.๒ แนวความคิดและที่มาของการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง ๓๖
๒.๒.๑ ความหมายและสาเหตุของการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง ๓๘
๒.๒.๒ ประเภทของการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง ๔๒

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

หน้า

๒.๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีของการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง ๔๔
๒.๓ แนวความคิดและที่มาของกระบวนการแก้ไขคำรับสารภาพ ๔๙
๒.๓.๑ แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการแก้ไขคำรับสารภาพก่อนศาลมีคำพิพากษา ๕๐
๒.๓.๒ แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการแก้ไขคำรับสารภาพหลังศาลมีคำพิพากษา ๕๑
๒.๓.๒.๑ การอุทธรณ์ฎีกา ๕๓
๒.๓.๒.๒ การขอพิจารณาคดีใหม่ภายหลังจากศาลมีคำพิพากษา ๕๘
๒.๓.๒.๓ การขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ ๖๑
บทที่ ๓ ..... ๖๔
กระบวนการกลั่นกรองและแก้ไขคำรับสารภาพในชั้นพิจารณาที่ไม่ตรงกับความจริงในกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศ ๖๔
๓.๑ แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับกระบวนพิจารณาในกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศ ๖๕
๓.๑.๑ กระบวนพิจารณาคดีอาญาในศาลอาญาระหว่างประเทศ ๖๖
๓.๑.๒ กระบวนพิจารณาคดีอาญาในสหรัฐอเมริกา ๖๙
๓.๑.๓ กระบวนพิจารณาคดีอาญาในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ๗๓
๓.๑.๔ กระบวนพิจารณาคดีอาญาในสาธารณรัฐฝรั่งเศส ๗๗
๓.๒ บทบัญญัติเรื่องการรับสารภาพชั้นพิจารณาและกระบวนการกลั่นกรองคำรับสารภาพในกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศ ๗๙
๓.๒.๑ ศาลอาญาระหว่างประเทศ ๘๐
๓.๒.๒ สหรัฐอเมริกา ๘๔
๓.๒.๓ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ๙๔
๓.๒.๔ สาธารณรัฐฝรั่งเศส ๑๐๑
๓.๓ บทบัญญัติเรื่องกระบวนการแก้ไขคำรับสารภาพในกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศ ๑๐๔

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

หน้า

๓.๓.๑ ศาลอาญาระหว่างประเทศ ๑๐๕
๓.๓.๒ สหรัฐอเมริกา ๑๐๘
๓.๓.๒.๑ กฎหมายของสหรัฐ ๑๑๓
๓.๓.๒.๒ กฎหมายมลรัฐนอร์ทแคโรไรน่า ๑๒๐
๓.๓.๒.๓ กฎหมายหลุยส์เซียน่า ๑๒๓
๓.๓.๓ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ๑๒๗
๓.๓.๔ สาธารณรัฐฝรั่งเศส ๑๓๒
๓.๔ สรุปความแตกต่างของคำรับสารภาพชั้นพิจารณาระหว่างระบบกฎหมายจารีตประเพณีและระบบประมวลกฎหมาย ๑๓๔
บทที่ ๔ ..... ๑๔๐
กระบวนการกลั่นกรองและแก้ไขคำรับสารภาพในชั้นพิจารณาคดีที่ไม่ตรงกับความจริงในประเทศไทย ๑๔๐
๔.๑ คำรับสารภาพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ๑๔๑
๔.๒ ความทั่วไปของการรับสารภาพชั้นพิจารณาของประเทศไทย ๑๔๔
๔.๒.๑ ที่มาของการรับสารภาพชั้นพิจารณา ๑๔๕
๔.๒.๒ หลักเกณฑ์และกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณา ๑๕๐
๔.๓ แนวคิดและหลักการแก้ไขคำรับสารภาพชั้นพิจารณาของประเทศไทย ๑๕๗
๔.๓.๑ แนวคิดและหลักการแก้ไขคำรับสารภาพโดยตัวจำเลย ๑๕๙
๔.๓.๒ แนวคิดและหลักการแก้ไขคำรับสารภาพโดยศาล ๑๖๙
๔.๔ ปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการกลั่นกรองและแก้ไขคำรับสารภาพในชั้นพิจารณา ๑๗๑
๔.๔.๑ ปัญหาที่พบในกระบวนการกลั่นกรองคำรับสารภาพ ๑๗๒
๔.๔.๒ ปัญหาที่พบในกระบวนการแก้ไขคำรับสารภาพ ๑๗๕
๔.๔.๓ ปัญหาที่พบในทางปฏิบัติจากกระบวนการแก้ไขคำรับสารภาพ ๑๗๙
๔.๕ ผลของปัญหาที่เกิดขึ้นจากการรับสารภาพไม่ตรงกับความจริง ๑๙๑

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

หน้า

บทที่ ๕ ..... ๑๙๖

บทวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบัญญัติในเรื่องการกลั่นกรองและแก้ไขคำรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงของกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศ ๑๙๖

๕.๑ ข้อพิจารณาเรื่องการมีทนายความในกระบวนการกลั่นกรองคำรับสารภาพ ๑๙๘

๕.๒ ข้อพิจารณาเรื่องมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพชั้นพิจารณาที่ไม่ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้น ๒๐๔

๕.๒.๑ มาตรการแก้ไขคำรับสารภาพตามวิธีพิจารณาความอาญา ๒๐๗

๕.๒.๒ มาตรการแก้ไขคำรับสารภาพตามรูปแบบเฉพาะ ๒๑๕

๕.๓ ข้อพิจารณาเรื่องความจำเป็นในการมีมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพในกรณีความผิดที่มีอัตราโทษไม่ร้ายแรงมากนัก ๒๑๙

บทที่ ๖ ..... ๒๒๗

บทสรุปและข้อเสนอแนะ ๒๒๗

๖.๑ บทสรุป ๒๒๗

๖.๒ ข้อเสนอแนะ ๒๓๕

๖.๒.๑ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีทนายความในกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาในประเทศไทย ๒๓๕

๖.๒.๒ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการแก้ไขคำรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง กรณีที่ไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพในประเทศไทย ๒๓๖

..... ๒๓๙

รายการอ้างอิง ๒๓๙

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์ ๒๕๔

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การรับสารภาพเริ่มต้นมาจากพิธีกรรมทางศาสนา เพราะศาสนาเป็นสถาบันหนึ่งของสังคมที่มีความใกล้ชิดและเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์ ด้วยการสร้างเหตุผลและกฎระเบียบข้อบังคับขึ้นมารองรับและอธิบายสิ่งที่คาดเดาไม่ได้[๑] ด้วยเหตุนี้ ศาสนาจึงได้มีการสร้างพิธีกรรมขึ้นมาเพื่อรองรับธรรมชาติของมนุษย์ที่ต้องการพูดความจริง[๒] เรียกว่า การสารภาพบาป โดยมีวัตถุประสงค์คือการกล่าวรับรู้ถึงการกระทำความความผิดของตน เพื่อช่วยให้มนุษย์สามารถปลดเปลื้องทุกข์ผ่านทางการกล่าวความจริง โดยในแต่ละศาสนาไม่ว่าจะเป็นศาสนาคริสต์ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ศาสนาอิสลาม รวมถึงศาสนาพุทธต่างก็มีพิธีกรรมดังกล่าวทั้งสิ้น แต่อาจแตกต่างกันในส่วนของรายละเอียดไม่ว่าจะเป็นชื่อเรียก หลักเกณฑ์ และวิธีการ ต่อมาแนวคิดดังกล่าวก็ถูกพัฒนาและนำไปใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการพิจารณาคดี[๓] เรียกว่า “การรับสารภาพชั้นพิจารณา”

การรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณา หมายถึง การที่จำเลยได้ให้การรับสารภาพตามกระบวนการสอบคำให้การในชั้นศาล[๔] ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับบริหารงานยุติธรรมสมัยใหม่ ตามแนวคิดที่ว่า “ความยุติธรรมที่ล่าช้าก็คือความไม่ยุติธรรม” (Justice delayed is justice denied) เนื่องจากข้อเท็จจริงตามคำฟ้องโจทก์ที่จำเลยรับมาในคำให้การ ศาลรับฟังเป็นที่ยุติได้ว่า จำเลยกระทำความผิดตามที่โจทก์ได้กล่าวอ้างมาในคำฟ้อง ศาลนำไปใช้พิพากษาลงโทษจำเลยได้โดยทันที[๕] เพราะคำรับสารภาพของจำเลยที่ได้กระทำในชั้นพิจารณาเป็น

---

[๑] นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, "คำศัพท์ Religion," เข้าถึงเมื่อ ๓ มีนาคม ๒๕๖๑, http://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/glossary/129.

[๒] ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, "กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำและความสำคัญของคำรับสารภาพ," บทบัณฑิตย์ ๖๓, ฉบับที่ ๑ (มีนาคม ๒๕๕๐).หน้า ๑๔๕.

[๓] พรเพชร วิชิตชลชัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน (กรุงเทพฯ: กรุงสยามพับลิชชิ่ง, ๒๕๕๕).หน้า ๒.

[๔] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒.

[๕] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๗.

พยานหลักฐานที่ดีที่สุดในการพิสูจน์ความผิดของจำเลย[๖] เนื่องจากโดยสามัญสำนึกของมนุษย์ทั่วไปแล้ว ไม่มีมนุษย์คนใดที่อยากจะกล่าวให้ร้ายแก่ตนเอง ดังนั้น เมื่อบุคคลใดได้รับสารภาพว่าตนได้กระทำความผิด คำรับสารภาพดังกล่าวจึงเป็นที่น่าเชื่อถือ[๗] เพราะคำรับสารภาพดังกล่าวเป็นเสียงสะท้อนทางจิตใจของฝ่ายคุณธรรมที่ต้องการสำนึกผิด[๘] จึงกล่าวได้ว่า การรับสารภาพในชั้นพิจารณาเป็นการตัดทอนกระบวนพิจารณา ส่งผลให้รัฐคิดค้นเครื่องมือเพื่อกระตุ้นให้เกิดคำรับสารภาพในชั้นพิจารณาอย่างการต่อรองคำรับสารภาพ (Plea bargaining) ขึ้น นอกเหนือจากการที่จำเลยรับสารภาพเอง (Blind pleas) ต่อมา ได้มีการตระหนักถึงความน่าเชื่อถือของคำรับสารภาพที่แม้ว่าจะกระทำโดยความรับรู้ของศาล แต่ในบางกรณีการรับสารภาพของจำเลยอาจไม่ถูกต้องตามความเป็นจริงเสมอไป ดังนั้น รัฐจึงได้มีการสร้างกระบวนการกลั่นกรองคำรับสารภาพขึ้น เพื่อตรวจสอบว่าคำรับสารภาพของจำเลยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ โดยศาลมีหน้าที่ตรวจสอบคำรับสารภาพว่า จำเลยจะต้องทำขึ้นด้วยความสมัครใจ (Voluntarily) และรู้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (Intelligently) มิฉะนั้น ศาลจะไม่สามารถรับฟังคำรับสารภาพนั้นได้[๙]

ในอดีตการรับสารภาพในชั้นพิจารณาเป็นข้อแตกต่างที่สำคัญของระบบกฎหมายจารีตประเพณีและระบบประมวลกฎหมาย เพราะวิธีพิจารณาความในระบบประมวลกฎหมายจะใช้รูปแบบไต่สวน ศาลจึงมีหน้าที่ในการค้นหาความจริงในการพิจารณาคดีอาญา ส่วนจำเลยจึงไม่มีหน้าที่ในการบอกกล่าวความจริงให้ศาลทราบ[๑๐] ระบบประมวลกฎหมายจึงได้ปฏิเสธแนวคิดเรื่องการรับสารภาพชั้นพิจารณา แตกต่างกับระบบกฎหมายจารีตประเพณีที่ใช้วิธีพิจารณาความในรูปแบบกล่าวหา ซึ่งกระบวนการค้นหาความจริงเกิดขึ้นระหว่างการต่อสู้ของคู่ความ โดยคู่ความแต่ละฝ่ายจะต้องเสนอข้อเท็จจริงต่อศาลภายใต้หลักเกณฑ์เรื่องการพิจารณาและการสืบพยาน[๑๑] ดังนั้น เมื่อจำเลยรับ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๖] ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, "กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำและความสำคัญของคำรับสารภาพ."หน้า ๑๓๑.

[๗] อุทัย อาทิเวช, คู่มือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๒, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพฯ: วี.เจ.พริ้นติ้ง, ๒๕๕๕).หน้า ๒.

[๘] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๐.

[๙] ศุภกิจ แย้มประชา, "ทบทวนหลักกฎหมายและแนวปฏิบัติของไทยกรณีจำเลยให้การรับสารภาพต่อศาล," ดุลพาห ๖๓, ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม – สิงหาคม ๒๕๕๙).หน้า ๑๐.

[๑๐] George W. Pugh, "Administration of Criminal Justice in France: An Introductory Analysis," *La. L. Rev.* 23, no. (1962).p. 21.

[๑๑] อุทัย อาทิเวช, คู่มือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๑, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพฯ: วี.เจ.พริ้นติ้ง, ๒๕๕๕). หน้า ๒๓.

สารภาพว่าตนเป็นผู้กระทำความผิด ย่อมเป็นการทำให้ความจริงปรากฏ ศาลสามารถรับฟังคำรับสารภาพดังกล่าวและนำมาใช้เพื่อทำคำพิพากษาได้โดยทันที ต่อมาประเทศในระบบประมวลกฎหมายได้ประสบกับปัญหาคดีคั่งค้างในชั้นศาลเป็นจำนวนมาก จึงได้รับเอาแนวคิดเรื่องการรับสารภาพชั้นพิจารณามาใช้ เพียงแต่การนำมาใช้นั้นจะต้องไม่ขัดต่อหลักเรื่องการค้นหาความจริงในเนื้อหา ทำให้ศาลมีหน้าที่เข้าร่วมในการเจรจาต่อรองด้วยคำรับสารภาพนั้นด้วย อีกทั้ง มุมมองของระบบกฎหมายจารีตประเพณีที่มีต่อคำรับสารภาพในชั้นพิจารณาเป็นเพียงพยานหลักฐานชิ้นหนึ่งในคดี ศาลไม่สามารถที่จะรับฟังเพียงคำรับสารภาพของจำเลยเพื่อทำคำพิพากษา โดยมิได้มีการรับฟังพยานหลักฐานชิ้นอื่นประกอบ[๑๒]

กระบวนการกลั่นกรองคำรับสารภาพของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณีส่วนใหญ่กฎหมายกำหนดให้ศาลมีหน้าที่ตรวจสอบว่าคำรับสารภาพเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ เมื่อคำรับสารภาพเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดแล้ว ศาลจะต้องมีคำพิพากษากำหนดโทษแก่จำเลย โดยไม่มีกระบวนการสืบประกอบคำรับสารภาพ[๑๓] ส่วนในระบบกฎหมายประมวลกฎหมาย กระบวนการกลั่นกรองคำรับสารภาพจะมีความเข้มงวดมากกว่า กล่าวคือ คำรับสารภาพเป็นเพียงพยานหลักฐานชิ้นหนึ่งในคดีเท่านั้น แม้จำเลยจะรับสารภาพ ศาลมีหน้าที่ค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นในคดี อันเป็นการแตกต่างจากระบบกฎหมายจารีตประเพณีที่มุ่งเน้นการต่อสู้ของคู่ความ[๑๔] แต่ไม่ว่าจะมีกระบวนการกลั่นกรองคำรับสารภาพที่ดีเพียงใดแล้วก็ตาม ความผิดพลาดในกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาก็ยังมีโอกาสเกิดขึ้นได้ เพราะกระบวนการรับสารภาพเป็นขั้นตอนที่ทำให้คดีสามารถดำเนินไปได้อย่างรวดเร็วและข้อยกเว้นหลักเรื่องการสันนิษฐานความบริสุทธิ์ (Presumption of innocent) การดำเนินกระบวนการต่างๆ จึงเป็นการละเลยที่จะค้นหาการกระทำความผิดตามข้อเท็จจริง (Factual guilt)[๑๕] ซึ่งอาจเกิดปัญหาเรื่อง “การรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๒] Jenia Turner, "Plea Bargaining and International Criminal Justice," *McGeorge L. Rev.* 48, no. (2016).

[๑๓] ศุภกิจ แย้มประชา, "ทบทวนหลักกฎหมายและแนวปฏิบัติของไทยกรณีจำเลยให้การรับสารภาพต่อศาล." หน้า ๔.

[๑๔] Regina E Rauxloh, "Formalization of Plea Bargaining in Germany: Will the New Legislation Be Able to Square the Circle," *Fordham Int'l LJ* 34, no. (2010). pp.296-297.

[๑๕] Stephen A. Saltzburg, *American Criminal Procedure : Cases and Commentary* (Saint Paul, Minnesota: West Publishing Co.,, 1980). p. 800.

การรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง หมายถึง การที่บุคคลได้รับสารภาพยอมรับถึงกระทำของตนว่าเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย แต่ในความเป็นจริงแล้ว ผู้ให้การรับสารภาพไม่ได้กระทำ หรือไม่รู้ว่าตนเองได้กระทำความผิดดังกล่าว[๑๖] ซึ่งสาเหตุของการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงอาจเกิดได้ทั้งปัจจัยภายนอกหรือปัจจัยภายในของผู้รับสารภาพ ไม่ว่าจะเป็นคำแนะนำที่ไม่ถูกต้องของทนายความ การบังคับ ขู่เข็ญ หลอกลวง ให้สัญญาหรือจูงใจด้วยประการอื่นใด การเห็นแก่อามิสสินจ้าง ความต้องการช่วยเหลือบุคคลอื่น ความโง่เขลา ความอ่อนวัยวุฒิ รวมถึงการสำคัญผิดในองค์ประกอบความผิดของกฎหมาย[๑๗] ซึ่งความผิดพลาดดังกล่าวนี้ส่งผลให้เกิดการดำเนินกระบวนพิจารณาที่ผิดพลาด ทำให้ผู้บริสุทธิ์จะต้องรับผิดในความผิดที่ตนไม่ได้กระทำ อันเป็นการขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของวิธีพิจารณาความอาญาที่ต้องการนำตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษ[๑๘] ด้วยเหตุนี้ รัฐจึงควรมีเครื่องมือช่วยให้จำเลยสามารถรับสารภาพได้อย่างถูกต้อง เพราะจำเลยส่วนใหญ่เป็นเพียงบุคคลทั่วไปที่ไม่มีความรู้ทางกฎหมาย ดังนั้น หากจำเลยมีทนายความที่มีประสิทธิภาพจำเลยย่อมที่จะเกิดความเข้าใจในสภาพและหลักแห่งข้อหาที่ตนถูกฟ้อง นอกจากกระบวนการป้องกันมิให้จำเลยรับสารภาพไปโดยไม่ตรงกับความจริงแล้ว จำเลยควรที่จะสามารถแก้ไขคำพิพากษาของตนได้ หากพบว่าคำรับสารภาพของตนไม่ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้น

สำหรับประเทศไทย กระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๖ วรรคแรก ว่า

“ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำผิดจริง”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๖] ภัทรา พิทักษานนท์กุล, "ผลของเทคนิคการสอบสวน หลักฐานเท็จ การยอมตาม และการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถามต่อการรับสารภาพเท็จ" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาสังคม คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓). หน้า ๕.

[๑๗] วิชาภรณ์ แสงมณี, "การสืบพยานประกอบคำรับสารภาพของจำเลย," ดุลพาห ๒๐, ฉบับที่ ๖ (พฤศจิกายน – ธันวาคม ๒๕๑๖).หน้า ๓๙ -๔๐.

[๑๘] ณรงค์ ใจหาญ, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๑, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑ แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๕๕). หน้า ๑๖.

บทบัญญัติดังกล่าวนี้เป็นรูปแบบที่ผสมผสานระหว่างระบบกฎหมายจารีตประเพณีและระบบประมวลกฎหมาย กล่าวคือ กรณีที่จำเลยรับสารภาพในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำไม่ถึง ๕ ปี หรือโทษสถานเบากว่านั้น ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการพิจารณาได้ว่าจะสั่งให้มีการสืบพยานประกอบคำรับสารภาพ หรือจะรับฟังเพียงคำรับสารภาพของจำเลยเพื่อทำคำพิพากษา ส่วนกรณีจำเลยรับสารภาพในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำจำคุกตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้น กฎหมายบังคับให้โจทก์จะต้องสืบพยานจนกว่าศาลจะพอใจ อย่างไรก็ดี การที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนี้ย่อมก่อให้เกิดปัญหาแก่จำเลยรับสารภาพในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำไม่ถึง ๕ ปี หรือโทษสถานเบากว่านั้น และศาลไม่มีคำสั่งให้สืบประกอบคำรับสารภาพ ดังต่อไปนี้

ประการแรก แม้ว่าการที่จำเลยรับสารภาพในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำไม่ถึง ๕ ปี หรือโทษสถานเบากว่านั้น จะทำให้ศาลสามารถพิพากษาโดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ แต่ไม่ได้หมายความว่า เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพแล้ว ศาลจะต้องลงโทษจำเลยเสมอไป เมื่อศาลเห็นว่าจำเลยมิได้กระทำความผิด ศาลย่อมพิพากษายกฟ้องได้โดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘๕ ซึ่งรูปแบบดังกล่าวนี้ เป็นรูปแบบของระบบกฎหมายจารีตประเพณี แต่กฎหมายไทยกลับไม่ได้นำเอากระบวนการกลั่นกรองของระบบกฎหมายจารีตประเพณีมาใช้ กล่าวคือ แม้กฎหมายไทยจะให้อำนาจแก่ศาลที่จะพิจารณาว่าควรที่จะรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยได้ แต่ไม่มีแนวทางที่ชัดเจนของศาลในการใช้ดุลพินิจ ทำให้อาจมีการละเลยที่จะค้นหาความจริงในคดี อีกทั้ง กฎหมายยังกำหนดเพียงหน้าที่ของศาลที่ต้องอ่านและอธิบายคำฟ้องให้จำเลยเข้าใจ แต่ไม่ได้บังคับให้จำเลยต้องมีทนายความในกระบวนการรับสารภาพ ส่งผลให้จำเลยที่ไม่มีทนายความอาจสำคัญผิดในองค์ประกอบของข้อหาและการกระทำของตนได้

ประการที่สอง ภายหลังจากที่จำเลยรับสารภาพแล้ว กฎหมายจำกัดระยะเวลาสำหรับแก้ไขคำให้การรับสารภาพในกรณีนี้เพียงก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา โดยใช้หลักเกณฑ์ในเรื่องแก้ไขคำให้การ[๑๙] แต่ภายหลังจากศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว จำเลยกลับไม่สามารถใช้สิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาเพื่อแก้ไขคำรับสารภาพได้ เพราะศาลฎีกาได้วางหลักไว้ว่า “กรณีที่ไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพ จำเลยจะไม่สามารถอุทธรณ์และฎีกาคำพิพากษาดังกล่าวได้ เพราะเป็นการโต้แย้งข้อเท็จจริงเป็นอย่างอื่นนอกจากที่จำเลยให้การรับสารภาพ และเป็นการยกข้อเท็จจริงขึ้นมาใหม่ อัน

---

[๑๙] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๓ วรรคสอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

มิใช่ข้อที่ได้ยกขึ้นว่ากล่าวกันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๒๒๕ และมาตรา ๒๕๒ ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๕”[๒๐] อีกทั้ง ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว จำเลยก็ไม่สามารถใช้สิทธิขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ได้ เนื่องจากการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะร้องขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ได้

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ส่งผลให้คดีที่จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องในข้อหาความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปีหรือโทษสถานเบากว่านั้น กลับถูกลงโทษได้ง่ายกว่าจำเลยที่ให้การรับสารภาพตามฟ้องในข้อหาความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้น เพราะไม่มีกระบวนการกลั่นกรองว่าจำเลยได้กระทำความผิดฐานนั้นจริง หรือหากจำเลยรับสารภาพโดยไม่เข้าใจองค์ประกอบของความผิด หรือมีเหตุจูงใจอื่นๆ ที่บีบบังคับ จำเลยก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ เท่ากับว่าจำเลยผู้กระทำความผิดที่มีโทษร้ายแรงมากกว่ากลับได้รับการคุ้มครองจากกระบวนการทางกฎหมายมากกว่าจำเลยที่ได้กระทำความผิดที่มีโทษไม่ร้ายแรงมาก ส่งผลให้ประชาชนรู้สึกว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการยุติธรรม นอกจากนี้ คดีทีมีการสืบประกอบคำรับสารภาพยังเป็นช่องทางที่เปิดโอกาสให้จำเลยจะไม่ถูกลงโทษมากกว่าคดีที่ไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพ กล่าวคือ ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำไม่ถึง ๕ ปี หรือโทษสถานเบากว่านั้น ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพ เพราะหวังว่าหากศาลพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิด จำเลยก็จะได้รับเพียงการลดโทษเท่านั้น ส่วนในคดีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้น แม้จำเลยให้การรับสารภาพ แต่หากโจทก์ไม่สามารถนำพยานหลักฐานเข้าสืบประกอบคำรับสารภาพของจำเลยจนเป็นที่พอใจของศาลได้ จำเลยก็ไม่ต้องรับผิดทั้งที่ตนเป็นผู้กระทำความผิดจริง ทำให้จำเลยได้ประโยชน์จากการที่โจทก์สามารถสืบประกอบคำรับสารภาพจนเป็นที่พอใจแก่ศาลได้

เมื่อกฎหมายและมาตรการที่มีอยู่ในปัจจุบันของประเทศไทยยังไม่สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหากรณีที่จำเลยรับสารภาพไม่ตรงกับความจริงในข้อหาความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปีหรือโทษสถานเบากว่านั้นในชั้นพิจารณาและศาลได้มีคำพิพากษาลงโทษผู้นั้นไปโดยไม่มีการสืบพยานประกอบคำรับสารภาพ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงมุ่งที่จะศึกษาหาแนวทางในการป้องกันและ

---

[๒๐] คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๒๘๙/๒๕๕๘, คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๒๑/๒๕๕๕, คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๖๓๘/๒๕๕๓, คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๖๘๐/๒๕๔๗, คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๙๘๐/๒๕๔๒, คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๙/๒๕๔๗, คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๕๓/๒๕๔๗

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบัญญัติกฎหมายและสร้างมาตรการทางกฎหมายเพิ่มขึ้นเป็นการเฉพาะสำหรับกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาในกรณีที่ไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพ โดยสร้างกระบวนการกลั่นกรองคำรับสารภาพ เพื่อมิให้จำเลยรับสารภาพไปโดยไม่ตรงกับความจริง รวมทั้งเพิ่มช่องทางใหม่สำหรับจำเลย ในการที่จะแก้ไขคำรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงของตน

๑.๒ สมมติฐานการศึกษา

เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องในข้อหาความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปี หรือโทษสถานเบากว่านั้นในชั้นพิจารณาและศาลได้มีคำพิพากษาลงโทษผู้นั้นไปโดยไม่มีการสืบพยานประกอบคำรับสารภาพ ถ้าต่อมาจำเลยพบว่าการที่ตนได้รับสารภาพไปนั้นไม่ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้น และต้องการที่จะแก้ไขผลแห่งคำพิพากษา แต่จำเลยไม่สามารถอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาเช่นนั้นได้ เนื่องจากเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่ได้มีการว่ากล่าวกันมาแล้วโดยชอบในศาลล่าง ซึ่งอาจทำให้จำเลยจะต้องถูกลงโทษในความผิดที่ตนไม่ได้กระทำ กรณีจึงมีเหตุอันสมควรที่จะมีกลไกที่ช่วยเหลือจำเลยในด้านกฎหมายก่อนที่จำเลยจะให้การรับสารภาพ และสร้างกลไกให้จำเลยสามารถร้องขอต่อศาลเพื่อให้มีการพิจารณาพิพากษาคดีนั้นใหม่ อันส่งผลให้ผู้บริสุทธิ์มิต้องถูกลงโทษ

๑.๓ ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มุ่งที่จะทำการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเบื้องหลังของหลักการคุ้มครองสิทธิของจำเลยในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในกรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพในชั้นพิจารณาโดยไม่ชอบหรือไม่ตรงกับความจริง และศึกษาแนวทางสากล ทั้งในข้อตกลงระหว่างประเทศ เช่น ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ กับกฎหมายต่างประเทศ ทั้งประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี เช่น สหรัฐอเมริกา กับประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย เช่น สหพันธรัฐเยอรมัน สาธารณรัฐฝรั่งเศส โดยนำมาเปรียบเทียบและวิเคราะห์กับปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เพื่อหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขเยียวยาแก่จำเลยในกรณีที่ให้การรับสารภาพในชั้นพิจารณาไปโดยไม่ชอบหรือไม่ตรงกับความจริง ในคดีที่ไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

๑.๔ วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑.๔.๑ เพื่อวิเคราะห์ถึงแนวคิดและทฤษฎีเบื้องหลังการเยียวยาจำเลยที่ให้การรับสารภาพในชั้นพิจารณาไปโดยไม่ตรงกับความจริง ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของจำเลยในชั้นพิจารณา และแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำรับสารภาพในชั้นพิจารณา

๑.๔.๒ เพื่อกำหนดขอบเขตกฎหมายและแนวทางคำพิพากษา ในการป้องกันและเยียวยากรณีที่จำเลยได้รับสารภาพไปโดยไม่ตรงกับความจริงตามความตกลงระหว่างประเทศ ได้แก่ ศาลอาญาระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหพันธ์รัฐสาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศส

๑.๔.๓ เพื่อวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาของความตกลงระหว่างประเทศและกฎหมายของต่างประเทศ เปรียบเทียบกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาของประเทศไทย โดยคำนึงถึงรูปแบบของระบบกฎหมายและวิธีพิจารณาความอาญา รวมถึงรูปแบบการอุทธรณ์ฎีกาของประเทศไทย

๑.๔.๔ เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขกฎหมายและวางมาตรการในการป้องกันและแก้ไขเยียวยา ในกรณีที่จำเลยได้รับสารภาพในชั้นพิจารณาไปโดยไม่ตรงกับความจริงให้แก่ประเทศไทย

๑.๕ วิธีการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ใช้การวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งเป็นการศึกษาวิเคราะห์จากหนังสือ วารสาร สิ่งตีพิมพ์ ตำรา ตัวบทกฎหมาย บทความ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย คำพิพากษาของศาลฎีกา และเอกสารต่าง ๆ กฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ ตลอดจนข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ร่วมกับการวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องอันเป็นผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ (Key Information)

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๖.๑ ทำให้วิเคราะห์ถึงแนวคิดและทฤษฎีเบื้องหลังการเยียวยาจำเลยที่ให้การรับสารภาพในชั้นพิจารณาไปโดยไม่ตรงกับความจริง ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของจำเลยในชั้นพิจารณา และแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำรับสารภาพในชั้นพิจารณา

๑.๖.๒ ทำให้กำหนดขอบเขตของกฎหมายและแนวทางคำพิพากษา ในการป้องกันและเยียวยากรณีที่จำเลยได้รับสารภาพไปโดยไม่ตรงกับความจริงตามความตกลงระหว่างประเทศ ได้แก่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ศาลอาญาระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและสาธารณรัฐฝรั่งเศส

๑.๖.๓ ทำให้ได้วิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาของความตกลงระหว่างประเทศและกฎหมายของต่างประเทศ เปรียบเทียบกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาของประเทศไทย โดยคำนึงถึงรูปแบบของระบบกฎหมายและวิธีพิจารณาความอาญา รวมถึงรูปแบบการอุทธรณ์ฎีกาของประเทศไทย

๑.๖.๔ ทำให้ได้แนวทางในการแก้ไขกฎหมายและวางมาตรการในการป้องกันและแก้ไขเยียยา ในกรณีที่จำเลยได้รับสารภาพในชั้นพิจารณาไปโดยไม่ตรงกับความจริงให้แก่ประเทศไทย

๑.๗ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีวรรณกรรมที่ได้กล่าวถึงคำรับสารภาพในภาพรวม แม้จะไม่มีการกล่าวถึงคำรับสารภาพในชั้นพิจารณา แต่ก็มีการพูดถึงหลักเกณฑ์ของคำรับสารภาพโดยชอบด้วยกฎหมาย คือ วิทยานิพนธ์ระดับปริญญามหาบัณฑิต เรื่อง “หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา” ของ ร้อยตำรวจโท ก่อเกียรติ เอี่ยมบุตรลบ โดยเป็นการแสดงให้เห็นแนวคิดและความเป็นมาของคำรับสารภาพในเบื้องต้น[๒๑]

นอกจากนี้ ก็ยังมีวรรณกรรมที่มีการกล่าวถึงปัญหาเรื่องการรับสารภาพ โดยมีการกล่าวถึงการรับสารภาพในชั้นพิจารณาซึ่งเป็นเนื้อหาภายในอยู่บ้างพอสมควรดังต่อไปนี้

วิทยานิพนธ์ระดับปริญญามหาบัณฑิต เรื่อง “คำรับสารภาพกับการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญา” ของ นายสุรชัย เชาวลิต เป็นวรรณกรรมที่มีการกล่าวถึงภาพรวมของคำรับสารภาพทั้งในชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณา โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรับสารภาพในชั้นพิจารณา จะเป็นการกล่าวถึงในรูปแบบของกฎหมายลักษณะพยาน ไม่ว่าจะเป็นการชั่งน้ำหนักของคำรับสารภาพในชั้นพิจารณา หลักเกณฑ์และองค์ประกอบของคำรับสารภาพในชั้นพิจารณา โดยได้เสนอแนะแนวทางในการรับฟังและชั่งน้ำหนักคำรับสารภาพในฐานะพยานหลักฐาน[๒๒]

---

[๒๑] ก่อเกียรติ เอี่ยมบุตรลบ, "หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๗). หน้า ๑๑ - ๑๘๓.

[๒๒] สุรชัย เชาวลิต, "คำรับสารภาพกับการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญา" (วิทยานิพนธปริญญามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖). หน้า ๕๖ - ๕๙ และ ๗๒ - ๙๐.

วิทยานิพนธ์ระดับปริญญามหาบัณฑิต เรื่อง “การรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหาเป็นพยานหลักฐานในคดีอาญา : ศึกษาตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๗” ของ ร้อยตำรวจเอกหญิง อัญชนา สุขสาคร ได้กล่าวถึงคำรับสารภาพในรูปแบบของกฎหมายลักษณะพยาน ไม่ว่าจะเป็นน้ำหนักของคำรับสารภาพในชั้นก่อนพิจารณาในฐานะพยานหลักฐาน และบทตัดพยานหลักฐาน อีกทั้ง การกล่าวถึงการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและการได้มาซึ่งคำรับสารภาพ โดยส่วนใหญ่จะเป็นการกล่าวถึงคำรับสารภาพในชั้นก่อนพิจารณาคดี โดยมีการกล่าวถึงคำรับสารภาพในชั้นพิจารณาคดีเพียงคร่าว ๆ[๒๓]

วรรณกรรมที่ได้กล่าวมาในข้างต้น เป็นการศึกษาคำรับสารภาพในรูปแบบของกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน กล่าวคือคำรับสารภาพในชั้นพิจารณาเป็นพยานหลักฐานชนิดหนึ่ง โดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ในการรับฟังและการชั่งน้ำหนักของคำรับสารภาพในฐานะพยานหลักฐาน ซึ่งเป็นการแตกต่างจากวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้าที่กล่าวถึงคำรับสารภาพในชั้นพิจารณาในลักษณะของกฎหมายวิธีพิจารณา กล่าวคือเป็นการเปลี่ยนแปลงคำรับสารภาพอันเป็นขั้นตอนการดำเนินกระบวนพิจารณา เนื่องมาจากคำรับสารภาพไม่ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำให้การ การอุทธรณ์ฎีกา และการรื้อฟื้นขอให้พิจารณาคดีใหม่ ซึ่งเป็นคนละมุมมองกับวรรณกรรมที่ได้กล่าวมาข้างต้น

สำหรับวรรณกรรมที่มีการกล่าวถึงปัญหาเรื่องการรับสารภาพในชั้นพิจารณาโดยตรงและมีความใกล้เคียงกับวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้าอยู่บ้างพอสมควรดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทความในนิตยสารดุลพาห เรื่อง “ทบทวนหลักกฎหมายและแนวปฏิบัติของไทยกรณีจำเลยให้การรับสารภาพต่อศาล” ของ นายศุภกิจ แย้มประชา เป็นบทความที่มีความเกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้ามากที่สุด เนื่องจากได้มีการกล่าวถึงภาพรวมของปัญหาการรับสารภาพในชั้นพิจารณาในทางปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นผลทางกฎหมายของคำรับสารภาพ เงื่อนไขในการรับสารภาพ ความสำคัญของการมีทนายในการรับสารภาพ การลดโทษในการที่จำเลยให้การรับสารภาพ และสิทธิ

---

[๒๓] อัญชนา สุขสาคร, "การรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหาเป็นพยานหลักฐานในคดีอาญา : ศึกษาตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๗" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙). หน้า ๒๘ - ๒๙.

ในการอุทธรณ์และรื้อฟื้นคดีอาญาของจำเลยที่ให้การรับสารภาพ โดยเป็นบทความที่วิเคราะห์ในเชิงวิพากษ์และมีการเปรียบเทียบกับกฎหมายของสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ[๒๔]

วิทยานิพนธ์ระดับปริญญามหาบัณฑิต เรื่อง “บทบาทศาลในการพิจารณาในกรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพ” ของ นายฐาปนิก ประเสริฐพัฒนกุล ได้ทำการศึกษาถึงปัญหาของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๗๖ ในกรณีที่ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการงดสืบพยานได้ อันขัดต่อหลักการดำเนินคดีอาญาที่มีวัตถุประสงค์ในการค้นหาความจริงเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยและหลักการสันนิษฐานว่าบุคคลทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งเป็นการจำกัดบทบาทของศาลในการค้นหาความจริง และทำให้สิทธิและเสรีภาพของจำเลยถูกกระทบกระเทือน วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงได้เสนอให้ศาลเข้ามามีบทบาทในการค้นหาความจริงตามหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา เพื่อทราบเนื้อหาแห่งการกระทำความผิด โดยการที่ศาลสามารถตรวจสอบพยานหลักฐานของโจทก์ได้ด้วยตนเอง อีกทั้ง ยังสามารถตรวจสอบการใช้อำนาจสืบสวนสอบสวนของเจ้าพนักงานและอำนาจฟ้องของพนักงานอัยการได้อีกด้วย[๒๕]

วิทยานิพนธ์ระดับปริญญามหาบัณฑิต เรื่อง “ปัญหาการค้นหาความจริงกรณีจำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณา” ของ นางสาวกาญจนา นวไตรลาภ ก็เป็นอีกหนึ่งวรรณกรรมที่ได้มีการศึกษาถึงการรับสารภาพในชั้นพิจารณาเช่นเดียวกับวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้า โดยวิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้ทำการศึกษาถึงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๗๖ ในส่วนของการหาสาเหตุในกรณีที่จำเลยได้รับสารภาพไปโดยมิได้กระทำความผิดจริง ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการกลั่นกรองคำรับสารภาพ ในส่วนของการตรวจสอบและค้นหาความจริงในคำรับสารภาพ กระบวนการค้นหาความจริงของศาลเป็นไปในทางรูปแบบ ทำให้ศาลไม่ได้เข้าไปร่วมในการค้นหาความจริง วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงได้เสนอให้มีการแก้ไขอัตราโทษในการกำหนดหลักเกณฑ์การสืบประกอบคำรับสารภาพ หลักเกณฑ์ในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในกรณีที่ต้องมีการสืบประกอบคำรับสารภาพ และหลักเกณฑ์ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง[๒๖]

---

[๒๔] ศุภกิจ แย้มประชา, "ทบทวนหลักกฎหมายและแนวปฏิบัติของไทยกรณีจำเลยให้การรับสารภาพต่อศาล." หน้า ๑ – ๓๗.

[๒๕] ฐาปนิก ประเสริฐพัฒนกุล, "บทบาทศาลในการพิจารณาในกรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพ" (วิทยานิพนธปริญญามหาบัณฑิต, สาขากฎหมายอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๖). หน้า ๖ - ๘๖.

[๒๖] กาญจนา นวไตรลาภ, "ปัญหาการค้นหาความจริงกรณีจำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณา" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปรีดีพนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๖). หน้า ๑๓ – ๑๔๐.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์ระดับปริญญามหาบัณฑิต เรื่อง “เหตุบรรเทาโทษ : ศึกษากรณีการใช้ดุลพินิจลดโทษเมื่อจำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณา” ของ นางสาวชนาธิป เศรษฐสุวรรณ เป็นวิทยานิพนธ์ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการรับสารภาพในชั้นพิจารณาอีกฉบับหนึ่ง โดยเป็นการศึกษาในมุมมองของการรับสารภาพในชั้นพิจารณาในลักษณะของเหตุบรรเทาโทษอย่างหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์ในการที่จะแก้ปัญหาคดีที่ค้างอยู่ในศาล ซึ่งต้องการคำรับสารภาพจากจำเลย[๒๗]

วรรณกรรมที่ได้กล่าวมาในข้างต้น เป็นคนละมุมมองกับวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้า กล่าวคือ วรรณกรรมที่ได้กล่าวมาในข้างต้น เป็นการกล่าวถึงมุมมองในส่วนของกระบวนการในขั้นตอนกลั่นกรองคำรับสารภาพ ซึ่งเป็นการแตกต่างจากวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้าที่จะเป็นการกล่าวถึงกระบวนการภายหลังจากที่จำเลยได้รับสารภาพไปแล้ว แต่ต่อมาพบว่าตนมิได้กระทำความผิดตามที่ถูกฟ้อง อันทำให้จำเลยจะต้องใช้สิทธิที่จะเปลี่ยนแปลงคำรับสารภาพ ไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขคำให้การ การอุทธรณ์ฎีกา และการขอรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในภายหลังวรรณกรรมที่ได้กล่าวมาในข้างต้น

แม้วิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้าจะมีการกล่าวถึงประเด็นปัญหาที่คล้ายคลึงกับบทความของนายศุภสิทธิในส่วนของสิทธิที่จะเปลี่ยนคำให้การ สิทธิในการอุทธรณ์ฎีกา และสิทธิในการขอรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ แต่บทความดังกล่าวเป็นเพียงการชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างคร่าว ๆ เท่านั้น ดังนั้นจึงมีความแตกต่างจากวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้าที่จะทำการศึกษาปัญหาดังกล่าวอย่างละเอียดและค้นหาข้อมูลในเชิงลึก เพื่อที่จะทำการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

จากการศึกษาวรรณกรรมทั้งหลายที่ได้กล่าวมาทั้งหมดในข้างต้นจะเห็นได้ว่าวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้ามีการศึกษาการรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาในมุมมองที่แตกต่างจากวรรณกรรมเหล่านี้ โดยประเด็นสำคัญที่วิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้าได้ทำการศึกษาวิจัยคือ การสร้างเครื่องมือให้แก่จำเลยที่จะได้รับคำแนะนำทางกฎหมายก่อนที่จะรับสารภาพในชั้นพิจารณา รวมทั้งกระบวนการแก้ไขคำรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายหลังจากการที่จำเลยรับสารภาพ อันเป็นการแตกต่างจากวรรณกรรมทั้งหลายที่ได้กล่าวมาข้างต้นที่มองในมุมมองของกระบวนการ

---

[๒๗] ชนาธิป เศรษฐสุวรรณ, "เหตุบรรเทาโทษ : ศึกษากรณีการใช้ดุลพินิจลดโทษเมื่อจำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณา" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๗). หน้า ๘ - ๘๓.

กลั่นกรองคำรับสารภาพ รวมทั้งในมุมมองของน้ำหนักของคำรับสารภาพในฐานะพยานหลักฐาน ดังนั้น วิทยานิพนธ์เล่มนี้จึงมีมุมมองที่แตกต่างกับวรรณกรรมทั้งหลายที่ได้กล่าวมาทั้งหมดในข้างต้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

บทที่ ๒

แนวคิด หลักการและทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับกระบวนการกลั่นกรองและแก้ไขคำรับสารภาพในชั้นพิจารณา

คำรับสารภาพเป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาซึ่งเป็นกระบวนการบริหารงานยุติธรรมทางอาญาที่ใช้แก้ไขปัญหาความล่าช้าในกระบวนการพิจารณา[๑] เพราะกระบวนการรับสารภาพที่ไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพเป็นการดำเนินกระบวนพิจารณาที่ใช้เวลาสั้นที่สุด[๒] ที่ช่วยประหยัดเวลาและทรัพยากรเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ คำรับสารภาพยังมีความสำคัญในฐานะพยานหลักฐานที่จะใช้พิสูจน์ความผิดของจำเลย กล่าวคือ หากจำเลยให้การอันเป็นปฏิปักษ์ต่อประโยชน์ของตนเองแล้ว ย่อมเป็นที่น่าเชื่อว่าถ้อยคำเหล่านั้นเป็นความจริง ส่งผลให้คำรับสารภาพของจำเลยเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด เพราะตามหลักจิตวิทยาแล้ว ไม่มีผู้ใดจะพูดในสิ่งที่เป็นผลร้ายแก่ตนเอง[๓] จนมีคำกล่าวว่า คำรับสารภาพที่ได้ให้ในระหว่างกระบวนการพิจารณาของศาล ย่อมมีน้ำหนักมากกว่าการพิสูจน์อื่นใด[๔] อย่างไรก็ตาม คำรับสารภาพอาจเกิดขึ้นไม่ตรงกับความจริง ไม่ว่าจะเป็นการที่จำเลยไม่มีความสามารถในการต่อสู้คดี การยอมรับสารภาพผิดแทนผู้อื่น การที่จำเลยไม่เข้าใจองค์ประกอบของความผิด การถูกว่าจ้างให้รับสารภาพแทน หรือการถูกบีบบังคับ ข่มขู่ หรือให้สัญญา เพื่อให้จำเลยรับสารภาพ[๕] เช่นนี้ เมื่อศาลรับฟังข้อเท็จจริงที่ผิดพลาดดังกล่าว และนำมาทำคำพิพากษาลงโทษจำเลย ย่อมทำให้เกิดการดำเนินกระบวนการยุติธรรมที่ผิดพลาด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑] ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, "กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพของประเทศอังกฤษ," วารสารนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ๑, ฉบับที่ ๑ (๒๕๕๑).หน้า ๖๐.

[๒] ศูนย์พัฒนาข้อมูลกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม, สถิติคดีในวงจรกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (กรุงเทพฯ: บริษัท สไตล์ครีเอทีฟเฮ้าส์ จำกัด, ๒๕๕๗). หน้า ๓๘.

[๓] ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, "กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำและความสำคัญของคำรับสารภาพ." หน้า ๑๓๒.

[๔] อนุมัติ ใจสมุทร, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการพิจารณา การมีคำพิพากษาและคำสั่งในศาลชั้นต้น และอุทธรณ์ฎีกา มาตรา ๑๗๒ ถึงมาตรา ๒๖๗ (กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ, ๒๕๑๔). หน้า ๖๘.

[๕] กาญจนา นวไตรลาภ, "ปัญหาการค้นหาความจริงกรณีจำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณา." หน้า ๑ - ๒.

การแก้ไขปัญหาเรื่องใดก็ตามย่อมต้องทราบถึงสาเหตุแห่งปัญหานั้นอย่างแท้จริงเสียก่อน เพื่อที่จะหาทางเยียวยาและแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพจนทำให้ปัญหานั้นได้รับการแก้ไขที่ตรงประเด็น การหามาตรการที่จะใช้แก้ไขคำรับสารภาพชั้นพิจารณาที่ไม่ตรงกับความจริงนั้น จะต้องศึกษาหาหลักการที่อยู่เบื้องหลังของกระบวนการพิจารณาคดีอาญาไปจนถึงกระบวนการภายหลังศาลมีคำพิพากษา เพื่อคงไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิของกระบวนการยุติธรรมที่ต้องมีความชัดเจนและแน่นอน และค้นหาขอบเขตของกระบวนการที่จะแก้ไขคำพิพากษานั้นว่าจะกระทำได้ด้วยวิธีการใด ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการรับสารภาพไปจนถึงกระบวนการแก้ไขคำรับสารภาพ

ในบทที่ ๒ ว่าด้วย “แนวคิด หลักการและทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับกระบวนการกลั่นกรองและแก้ไขคำรับสารภาพในชั้นพิจารณา” นี้ จึงเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งที่จะศึกษาและหาคำตอบ อันเป็นการสร้างมาตรการแก้ไขที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสำหรับกรณีที่จำเลยได้รับสารภาพไปโดยไม่ตรงกับความที่เกิดขึ้น โดยจำแนกออกเป็น

(๑) ความสำคัญของการรับสารภาพในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา เป็นการศึกษาประวัติความเป็นมา หลักเกณฑ์ ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รวมทั้งการรักษาสมดุลของวัตถุประสงค์ของกฎหมายวิธีพิจารณาในด้านต่างๆ

(๒) แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง เป็นการศึกษาถึงเบื้องหลังของการเกิดการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงในมุมมองด้านต่างๆ จนถึงผลของการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงนั้น และ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

(๓) แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับกระบวนการแก้ไขคำรับสารภาพ เพื่อศึกษาถึงแนวคิดเบื้องหลังและรูปแบบของแนวทางการแก้ไขคำรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง เพื่อจะได้เป็นข้อมูลที่สำคัญและใช้วิเคราะห์ขั้นตอนต่อไป

๒.๑ ความสำคัญของการรับสารภาพในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา

ก่อนที่จะได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิด หลักเกณฑ์และทฤษฎีของการแก้ไขคำรับสารภาพชั้นพิจารณา เพื่อให้เกิดความเข้าใจภาพรวมของกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณา ในหัวข้อนี้จะได้นำเสนอเกี่ยวกับความสำคัญของการรับสารภาพในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา ว่าเหตุใดกระบวนการรับสารภาพจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญต่อการบริหารงานยุติธรรมของหลายๆ ประเทศ

ในหัวข้อนี้จะได้นำเสนอเกี่ยวกับ (๑) แนวความคิดและที่มาของการรับสารภาพชั้นพิจารณา ไม่ว่าจะเป็นประวัติศาสตร์ของกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณา ว่ามีที่มาอย่างไรและมีอิทธิพลต่อกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาในปัจจุบันอย่างไร ความหมายโดยทั่วไปและหลักเกณฑ์ของกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณา รวมทั้ง ทฤษฎีที่อยู่เบื้องหลังของกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณา (๒) ทฤษฎีและวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการรับสารภาพชั้นพิจารณา ว่าทฤษฎีที่อยู่เบื้องหลังของกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาคืออะไร เพื่อเข้าใจถึงการกำหนดหลักเกณฑ์ของคำรับสารภาพ นอกจากนี้ ยังศึกษาไปถึงความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกระบวนพิจารณาความอาญา เพื่อทราบถึงความสำคัญของกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา และ (๓) ทฤษฎีและแนวความคิดการรักษาสมดุลของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพราะวัตถุประสงค์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้มีเพียงด้านเดียว กระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นกระบวนการที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพียงด้านเดียวเท่านั้น การรักษาสมดุลของวัตถุประสงค์ของวิธีพิจารณาความอาญาทุกด้านไม่ให้เอียงไปทางใดทางหนึ่งมากจนเกินไปจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ สำหรับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ดี

๒.๑.๑ แนวความคิดและที่มาของการรับสารภาพชั้นพิจารณา

เมื่อธรรมชาติของมนุษย์ต้องการที่จะพูดความจริงมากกว่าการโกหก เพราะโดยสามัญสำนึกของมนุษย์ทั่วไปแล้ว ไม่มีมนุษย์คนใดที่อยากจะกล่าวให้ร้ายแก่ตนเอง คำรับสารภาพจึงเป็นเสียงสะท้อนทางจิตใจของฝ่ายคุณธรรมที่ต้องการสำนึกผิด[๖] ดังนั้น หากมนุษย์ผู้ใดได้กระทำความผิดมนุษย์ผู้นั้นย่อมที่จะรับสารภาพ[๗] ดังนั้น ศาสนาซึ่งเป็นสถาบันทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อระบบความคิดและความเชื่อทางศีลธรรมของมนุษย์ จึงได้มีการสร้างพิธีสารภาพบาปขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์คือ การเปิดโอกาสให้มนุษย์กล่าวรับรู้ถึงการกระทำความผิดของตน เพื่อปลดเปลื้องทุกข์ที่มนุษย์มีผ่านทางการกล่าวความจริง[๘] จึงเห็นได้ว่า ศาสนาที่สำคัญของโลกไม่ว่าจะเป็นศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู หรือศาสนาพุทธต่างก็มีหลักเกณฑ์ในเรื่องการสารภาพบาปด้วยกันทั้งสิ้น เพียงแต่ในแต่ละศาสนาจะมีหลักเกณฑ์และกระบวนการของพิธีสารภาพบาปแตกต่างกันออกไป

---

[๖] ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, "กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำและความสำคัญของคำรับสารภาพ." หน้า ๑๕๐.

[๗] ก่อเกียรติ เอี่ยมบุตรลบ, "หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา." หน้า ๑๕.

[๘] ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, "กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำและความสำคัญของคำรับสารภาพ." หน้า ๑๔๕.

เริ่มต้นจากศาสนาคริสต์ เป็นศาสนาที่มีแนวคิดเรื่องการสารภาพบาปปรากฏออกมาอย่างเด่นชัดมากที่สุด อยู่ในรูปของศีลสารภาพบาป (Penance) ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่มีความสำคัญของศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก โดยมีต้นกำเนิดมาจากตอนที่พระเยซูไปรักษาโรคให้แก่ชาวบ้าน ด้วยการยกบาปแก่ชาวบ้านเหล่านั้นด้วยการกล่าวว่า “บาปของเจ้า เราได้ยกโทษให้แล้ว” นับแต่นั้นมาการสารภาพบาปเป็นศีลศักดิ์สิทธิ์ที่มีความสำคัญยิ่ง[๙] จากนั้น พระเยซูบัญญัติหลักเกณฑ์ดังกล่าวขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรในพระคัมภีร์ไบเบิ้ล เนื่องจากพระองค์มองว่าการสารภาพบาปเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อที่จะได้รับการอภัยโทษ[๑๐] โดยพระองค์ได้แก่เหล่าสาวกว่า “ท่านทั้งหลายจงรับพระวิญญาณบริสุทธิ์เถิดถ้าท่านจะยกความผิดบาปของผู้ใดความผิดบาปนั้นก็จะถูกยกเสีย และถ้าท่านจะให้ความผิดบาปติดอยู่กับผู้ใดความผิดบาปก็จะติดอยู่กับผู้นั้น” ทำให้อัครสาวกทั้ง ๑๒ องค์ ได้รับอำนาจจากพระเยซูในการอภัยซึ่งบาป และอำนาจดังกล่าวก็ได้ถ่ายทอดมายังเหล่าสังฆราชรุ่นต่อ ๆ มาผ่านการประกอบพิธีรับศีลกำลังเพื่อถ่ายทอดอำนาจดังกล่าวต่อไปแก่นักบวช ส่งผลให้การสารภาพบาปจะต้องกระทำต่อนักบวช[๑๑] แม้ต่อมาศาสนาคริสต์จะแบ่งออกเป็นหลายนิกายนอกเหนือจากนิกายโรมันคาธอลิก แต่แนวคิดในเรื่องการสารภาพบาป ก็ยังคงแฝงอยู่ในทุกนิกายเพียงแต่หลักเกณฑ์ในการปฏิบัติจะมีความแตกต่างกันออกไป เช่น นิกายโรมันคาธอลิก กำหนดให้การสารภาพต้องกระทำต่อบาทหลวงเป็นความลับและเป็นหน้าที่ของคริสต์ศาสนิกชนต้องกระทำปีละอย่างน้อย ๑ ครั้ง นิกายโปรแตสแตนท์มองว่า การสารภาพบาปจะกระทำเป็นหมู่คณะและไม่ใช่หน้าที่แต่เป็นสิ่งที่ควรกระทำ โดยไม่ต้องมีบาทหลวงเป็นตัวกลาง เนื่องจากแนวคิดของนิกายโปรแตสแตนท์มองว่าการสารภาพบาปควรกระทำโดยตรงต่อพระเจ้า เป็นต้น[๑๒]

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ศาสนาอิสลามก็มีแนวคิดในเรื่องการสารภาพบาปเช่นเดียวกับศาสนาคริสต์ โดยแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทคือ ชะฟาอะฮฺ (การไถ่โทษ) และเตาบะฮฺ (การขออภัยโทษ) อย่างไรก็ตาม ชะฟาอะฮฺเป็นการสารบาปในความผิดที่ร้ายแรงเท่านั้น เพราะในคัมภีร์อัลกุลอ่านได้มีการบัญญัติว่า “ถ้าหากมนุษย์ละทิ้งความชั่วอุกฤษฏ์แล้ว พระองค์จะทรงอภัยโทษจากความผิดบาปเล็กน้อยของพวกเขา ซึ่งพวกเขา

---

[๙] มูลนิธิคริสต์ศาสนิกชนดั้งเดิมออร์โธดอกซ์ในประเทศไทย, "ศีลสารภาพบาปและศีลมหาสนิท," เข้าถึงเมื่อ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐, http://www.orthodox.or.th.

[๑๐] ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, "กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำและความสำคัญของคำรับสารภาพ." หน้า ๑๔๕

[๑๑] มูลนิธิคริสต์ศาสนิกชนดั้งเดิมออร์โธดอกซ์ในประเทศไทย, "ศีลสารภาพบาปและศีลมหาสนิท."

[๑๒] เรื่องเดียวกัน

ไม่จำเป็นที่จะต้องขอชะฟาอะฮฺหรือปฏิบัติในสิ่งที่คล้ายคลึงนี้อีกแต่อย่างใด” ดังนั้น การสารภาพบาปที่มีแนวคิดเช่นเดียวกับศาสนาคริสต์จึงหมายถึง “เตาบะฮฺ” ซึ่งการสารภาพบาปเช่นนี้ ผู้สารภาพบาปจะต้องประกอบด้วยเงื่อนไข ๓ ประการ กล่าวคือประการแรก ผู้นั้นจะต้องหยุดการกระทำความชั่ว ประการต่อมาผู้นั้นจะต้องเสียใจต่อการกระทำดังกล่าว และประการสุดท้ายผู้นั้นจะต้องไม่กลับมากระทำชั่วเช่นนั้นอีก ซึ่งอิสลามนิกชนสามารถสารภาพบาปต่อพระเจ้าได้ด้วยตนเอง และสามารถกระทำ ณ ที่ใดก็ได้[๑๓]

ความแตกต่างการรับสารภาพของศาสนาอิสลามกับศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาธอลิคคือ การทำเตาบะฮฺไม่ได้กระทำต่ออิหม่ามหรือนักศาสนาจารย์ กล่าวคือ ไม่มีผู้ใดเป็นสื่อกลางในการขออภัย[๑๔] เนื่องจากศาสนาอิสลามได้วางรากฐานสำคัญเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “ไม่มีผู้แบกภาระคนใดที่จะแบกภาระของผู้อื่นได้” ดังนั้น การเตาบะฮฺจะต้องกล่าวขออภัยโทษต่ออัลลอฮ์องค์เดียวเท่านั้น อีกทั้ง การทำเตาบะฮฺมิได้ถูกบัญญัติว่าเป็นหน้าที่ของอิสลามิกชนอันจะต้องปฏิบัติ แต่ศาสนาอิสลามเปิดโอกาสให้อิสลามิกชนทำการเตาบะฮฺได้ในทุกเวลา เมื่อใดที่อิสลามมิกชนต้องการที่จะสารภาพบาป อิสลามิกชนผู้นั้นสามารถทำเตาบะฮฺได้เสมอ[๑๕] ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเหล่านี้ก็เป็นหลักเกณฑ์ที่คล้ายคลึงกับศาสนาคริสต์นิกายโปแตสแตนท์

สำหรับศาสนาพราหมณ์-ฮินดูซึ่งเป็นศาสนาที่มีความเก่าแก่มากที่สุดในโลก ก็เป็นมีหลักในเรื่องการสารภาพบาป เพื่อที่จะชำระล้างบาปที่มีเช่นเดียวกัน แต่การล้างบาปของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูไม่ได้กระทำโดยการใช้วาจา แต่จะกระทำโดยใช้วิธีการชำระล้างร่างกายในแม่น้ำคงคาเพราะมีแนวคิดที่ว่าแม่น้ำคงคาเป็นแม่น้ำที่ศักดิ์สิทธิ์เนื่องจากเป็นแม่น้ำที่ไหลมาจากพระโอษฐ์ของพระศิวะที่สถิตอยู่บนเขาไกรลาส จึงสามารถชำระล้างมลทินและก่อให้เกิดความบริสุทธิ์ได้ อีกทั้ง ยังมีความเชื่อว่าการลอยอังคารในแม่น้ำคงคาเป็นการชำระล้างบาปครั้งสุดท้ายของผู้ตาย[๑๖]

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๓] Wunjun, "การสำนึกและสารภาพบาปในศาสนาอิสลาม + ทำไมเทวทัตและพระเจ้าอชาตศัตรูจึงต้องตกนรกอวจี?," เข้าถึงเมื่อ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐, http://group.wunjun.com/leavesofeden/topic/136321-3300.

[๑๔] มุสลิมไทยโพสต์, เข้าถึงเมื่อ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐, http://islamhouse.muslimthaipost.com/main/index.php?page=sub&category=53&id=20829.

[๑๕] Islam in Thailand, "เตาบัตในอิสลาม," เข้าถึงเมื่อ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐, http://www.islaminthailand.org/dp6/book/export/html/1137.

[๑๖] มหาวิทยาลัยธรรมกาย, "บทที่ ๖ ทรรศนะเรื่องการล้างบาปในพระพุทธศาสนา," เข้าถึงเมื่อ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๐, http://book.dou.us/doku.php?id=gl203:6.

ส่วนของศาสนาพุทธ แนวคิดในเรื่องการสารภาพบาปของพุทธศาสนิกชนยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ว่ามีหรือไม่ โดยในฝ่ายที่เห็นว่าไม่มีหลักการในเรื่องการสารภาพบาปในพระพุทธศาสนานั้น มองว่าการสารภาพบาปไม่มีผลทางพุทธศาสนา มีแต่ผลในทางกฎหมาย[๑๗] กล่าวคือ เมื่อบุคคลใดได้กระทำบาป บุคคลนั้นต้องรับผลกรรมในสิ่งที่ได้กระทำไป ดังนั้น จึงต้องมีการทำบุญสะสมไปเรื่อย ๆ จนมีบุญมากกว่าบาปที่ได้กระทำไว้ หรือเรียกว่าการทำบุญหนีบาป ในทางตรงกันข้าม ฝั่งที่มองว่าศาสนาพุทธก็มีหลักการในเรื่องการสารภาพบาป ได้เรียกหลักการดังกล่าวว่าการก้าวล่วงบาปกรรม ซึ่งการก้าวล่วงบาปกรรมนี้เทียบได้กับพิธีล้างบาปของศาสนาคริสต์ กล่าวคือ การที่บุคคลได้สำนึกในความผิดที่ได้กระทำลงและตั้งมั่นที่จะไม่กระทำกรรมชั่วนั้นอีก อันส่งผลให้บุคคลผู้นั้นได้รับเพียงเศษกรรมจากสิ่งที่ได้กระทำชั่วไว้ ตัวอย่างที่ฝ่ายนี้ได้ยกขึ้นมากล่าวอ้างคือ การที่องค์คุลีมาลได้สำนึกผิดในบาปที่ตนได้กระทำมาและได้ออกบวช อย่างไรก็ตาม การล้างบาปในศาสนาพุทธนั้น ไม่สามารถล้างได้หมด องค์คุลีมาลจึงถูกประชาชนขว้างปาด้วยก้อนอิฐ ก้อนหิน และท่อนไม้ จนศีรษะแตก เลือดไหล บาตรก็แตก ผ้าสังฆาฏิก็ขาดวิ่น เมื่อครั้งที่ท่านได้เข้าไปบิณฑบาตในเมืองสาวัตถี[๑๘] อย่างไรก็ตาม แนวคิดในเรื่องการสารภาพบาปของศาสนาพุทธกลับปรากฏอย่างเด่นชัดในหมู่คณะสงฆ์ เรียกว่า การแสดงอาบัติ[๑๙] คือการที่พระได้ยอมรับความผิดที่ตนได้กระทำไปและสารภาพบาปนั้นออกมา เมื่อแสดงอาบัติแล้ว ก็ต้องปลงอาบัติต่อเพื่อเป็นการยับยั้งไม่ให้กระทำความชั่วใหม่ต่อไปเท่านั้น ส่วนที่การกระทำชั่วที่ได้กระทำไปแล้ว ไม่สามารถที่จะลบล้างการกระทำนั้นได้[๒๐]

ในเวลาต่อมา ศาสนาได้ถ่ายทอดแนวคิดเรื่องการรับสารภาพมาสู่รัฐ เนื่องจากศาสนาเป็นส่วนสำคัญในการควบคุมให้ประชาชนในสังคมอยู่ภายในกฎเกณฑ์ภายใต้กรอบของศีลธรรม อีกทั้งกฎเกณฑ์ของศาสนาเป็นรากฐานอย่างหนึ่งของรัฐบัญญัติ ซึ่งมีผลให้ประชาชนในสังคมเลือกที่จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของรัฐ ดังนั้น เมื่อบุคคลใดได้กระทำผิดกฎเกณฑ์ที่รัฐได้กำหนดห้ามไม่ให้ล่วงละเมิด บุคคลนั้นย่อมสำนึกในสิ่งที่ตนได้กระทำลงไปและยอมรับสารภาพ ส่งผลให้กระบวนการ

---

[๑๗] Dhama Sattamo, "อธิบายการสารภาพบาปที่พระเยซูและพระพุทธเจ้าตรัสสอน," เข้าถึงเมื่อ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐, http://dhammabyphonsak.blogspot.com/2015/03/blog-post_7.html.

[๑๘] K. HOLLAND, "การล้างบาปในศาสนาพุทธทำได้ เรียกว่า "การก้าวล่วงบาปกรรม," เข้าถึงเมื่อ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐, http://tamjaifangtamma.blogspot.com/2012/01/blog-post_2350.html.

[๑๙] ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, "กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำและความสำคัญของคำรับสารภาพ." หน้า ๑๔๖.

[๒๐] Dhama Sattamo, "อธิบายการสารภาพบาปที่พระเยซูและพระพุทธเจ้าตรัสสอน."

สารภาพบาปพัฒนาไปสู่กระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณา (Judicial Confession) และผู้รับสารภาพในชั้นพิจารณาสมควรที่จะได้รับการบรรเทาโทษ อันมาจากแนวคิดที่ว่า “คำพิพากษาที่เกิดจากการยอมรับว่าตนได้กระทำความผิด ถือเป็นการลงโทษอย่างแท้จริงที่ควรแก่การบรรเทาโทษ” เนื่องจากบุคคลที่ได้สำนึกในการกระทำความผิดของตน ย่อมเป็นอันตรายน้อยกว่าบุคคลที่รู้ตัวว่าตนได้กระทำความผิด[๒๑] ต่อมา รัฐมองเห็นว่ากระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด เนื่องจากหากผู้กระทำความผิดได้ยอมรับถึงการที่ตนได้กระทำความผิด ย่อมมีการกระทำความผิดซ้ำน้อยลง เพราะการรับสารภาพเป็นสัญญาณของการกลับตัว[๒๒] รัฐจึงสร้างเครื่องมือที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการรับสารภาพชั้นพิจารณา เรียกว่า “การต่อรองคำรับสารภาพ” (plea bargaining) ขึ้น[๒๓] ต่อมา กระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาได้รับการยอมรับว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญต่อการบริหารงานยุติธรรม เพราะเป็นกลไกที่ทำให้คดีสามารถเสร็จสิ้นด้วยระยะเวลาอันรวดเร็ว และยังช่วยลดปริมาณคดีในชั้นศาลอีกด้วย[๒๔]

สำหรับพัฒนาการของหลักเกณฑ์ในการรับฟังคำรับสารภาพสามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ ยุค ซึ่งหลักเกณฑ์ในแต่ละยุคต่างขึ้นอยู่กับแนวคิดในเรื่องการบริหารงานยุติธรรมในสมัยนั้น โดยกำหนดเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ในการรับฟังคำรับสารภาพที่แตกต่างกันออกไป[๒๕] ดังต่อไปนี้

ยุคแรก ไม่มีข้อจำกัดในการรับฟังคำรับสารภาพ ศาลสามารถรับฟังคำรับสารภาพได้ทั้งหมดโดยไม่มีข้อจำกัด และไม่จำกัดวิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพ ไม่ว่าวิธีการนั้นจะเป็นวิธีการที่โหดร้ายทารุณก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ยุคกลาง (Middle age) กระบวนการไต่สวนของศาลในประเทศภาคพื้นยุโรปมีวิธีการทรมานเพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพของผู้ต้องสงสัย จนถึงกับมีคำกล่าวว่า “คำรับสารภาพที่ได้ให้ไว้ในระหว่างกระบวนการพิจารณาของศาลย่อมมีน้ำหนักมากกว่าการพิสูจน์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๒๑] ชาติ ชัยเดชสุริยะ, รายงานการวิจัยการต่อรองคำรับสารภาพ : แนวคิดทางทฤษฎี ทางปฏิบัติ และการนำมาใช้ในประเทศไทย (กรุงเทพฯ: สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายสถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานวิชาการ สำนักงานอัยการสูงสุด, ๒๕๕๒).หน้า ๓๕ – ๓๗.

[๒๒] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๖.

[๒๓] ณัฐดนัย สุภัทรากุล, "มาตรการต่อรองคำรับสารภาพกับการอำนวยความยุติธรรมทางอาญาแก่ประชาชน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๔).หน้า ๕๓.

[๒๔] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๙.

[๒๕] ก่อเกียรติ เอี่ยมบุตรลบ, "หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา." หน้า ๑๗ - ๑๙.

อื่นใด” และ “เมื่อคำรับสารภาพเป็นการพิสูจน์ที่ดีแล้ว มันคือพยานหลักฐานที่ดีที่สุดที่ถูกทำขึ้น” กล่าวได้ว่า คำรับสารภาพจึงเป็นคำพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดที่ดีที่สุด

ยุคที่สอง เริ่มมีการตระหนักถึงความน่าเชื่อถือของคำรับสารภาพ ศาลอาจปฏิเสธที่จะรับฟังคำรับสารภาพที่ไม่น่าเชื่อถือเป็นพยานหลักฐานได้ เช่น คำรับสารภาพที่มาจากการบีบบังคับหรือการทรมาน เป็นต้น แต่ก็เป็นเพียงการให้ดุลพินิจแก่ศาลที่จะรับฟังคำรับสารภาพนั้นหรือไม่

ยุคที่สาม ตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๙ เป็นต้นมา กระบวนการยุติธรรมเริ่มมีการระแวดระวังถึงความน่าเชื่อถือของคำรับสารภาพในขั้นตอนการพิจารณา ทั้งจากการที่จำเลยได้รับสารภาพเอง และจากการต่อรองคำรับสารภาพ[๒๖] เพราะในความเป็นจริงแล้ว คำรับสารภาพก็ไม่ได้สะท้อนความจริงเสมอไป คำรับสารภาพอาจเกิดข้อผิดพลาดขึ้นได้ ไม่ว่าจะเกิดจากการที่จำเลยไม่มีความสามารถในการต่อสู้คดี การยอมรับสารภาพผิดแทนผู้อื่น การถูกจ้างวานให้มีการรับสารภาพ หรือถูกบีบบังคับ ขู่เข็ญให้มีการรับสารภาพ เป็นต้น คำรับสารภาพต่างๆ เหล่านี้ ล้วนแต่เป็นคำรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง[๒๗]

ศาลจึงเริ่มสร้างหลักประกันความผิดพลาดของคำรับสารภาพขึ้น โดยคดีแรกที่ได้วางหลักประกันการรับฟังคำรับสารภาพเกิดขึ้นที่ประเทศอังกฤษในคดี R v. Warickshall (๑๗๘๓) วางหลักการสำคัญของการรับสารภาพไว้ว่า คำรับสารภาพจะต้องมาจากความสมัครใจ[๒๘] ต่อมา หลักดังกล่าวก็ได้เผยแพร่ไปยังประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณีอื่นๆ เช่น สหรัฐอเมริกา โดยในคดี Commonwealth v. Battis (๑๘๐๔) ศาลได้วางหลักไว้ว่า จำเลยไม่มีหน้าที่ตามศีลธรรมหรือตามกฎหมายที่จะให้การรับสารภาพ อีกทั้ง จำเลยยังมีสิทธิที่จะได้รับการพิสูจน์จากรัฐในข้อหาที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด อย่างไรก็ตาม ถ้าจำเลยยังยืนยันที่จะให้การรับสารภาพ และเมื่อศาลได้ตรวจสอบสภาพจิตใจของจำเลยแล้วพบว่า การให้การรับสารภาพของจำเลยไม่ได้เกิดขึ้นเนื่องจากการให้สัญญา การจูงใจ หรือความคาดหวังว่าจะได้รับการอภัยโทษ ศาลสามารถที่จะรับฟังคำรับสารภาพ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๒๖] ชาติ ชัยเดชสุริยะ, รายงานการวิจัยการต่อรองคำรับสารภาพ : แนวคิดทางทฤษฎี ทางปฏิบัติ และการนำมาใช้ในประเทศไทย. หน้า ๓๖.

[๒๗] กาญจนา นวไตรลาภ, "ปัญหาการค้นหาความจริงกรณีจำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณา." หน้า ๑ - ๒.

[๒๘] ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, "กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำและความสำคัญของคำรับสารภาพ." หน้า ๑๓๒-๑๓๓.

ดังกล่าวได้[๒๙] และในคดี Brown v. Mississippi (๑๙๓๖) ศาลได้วางหลักว่า คำรับสารภาพที่ได้มาโดยไม่สมัครใจ จะไม่สามารถรับฟังได้[๓๐] กล่าวได้ว่า หลักเกณฑ์ในการรับฟังคำรับสารภาพจะต้องเกิดขึ้นโดยสมัครใจ กล่าวคือ เป็นคำรับสารภาพที่มิได้อยู่ใต้อิทธิพลของสิ่งใด เช่น การสัญญา การจูงใจ หรือความคาดหวังที่จะได้รับการอภัยโทษ เป็นต้น[๓๑] และจำเลยไม่มีหน้าที่ตามศีลธรรมหรือตามกฎหมายที่จะให้การรับสารภาพ รวมทั้งจำเลยมีสิทธิได้รับการพิสูจน์จากรัฐในข้อที่ถูกกล่าวหา[๓๒] โดยกฎเกณฑ์ดังกล่าวนี้ พัฒนาจากหลักเอกสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในคดีอาญา (Privilege against self-incrimination) และหลักการว่าด้วยการรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ (Involuntariness) เพราะจำเลยไม่มีหน้าที่ตามศีลธรรมหรือตามกฎหมายที่จะให้การรับสารภาพ แต่หากผู้ใดให้การอันเป็นปฏิปักษ์ต่อประโยชน์ของตนเองแล้ว ก็เป็นที่น่าเชื่อว่าถ้อยคำที่ผู้นั้นกล่าวจะต้องเป็นจริง ดังสุภาษิตกฎหมายที่ว่า *nemo teneture seipsum prodere* (no one is bound to inform against himself) ดังนั้น คำรับสารภาพที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจอย่างแท้จริงจะมีความน่าเชื่อถือ เพราะเป็นเสียงสะท้อนทางจิตใจของฝ่ายคุณธรรมที่ต้องการสำนึกผิด ด้วยเหตุนี้ กฎเกณฑ์ในการรับฟังคำรับสารภาพ จึงอยู่บนพื้นฐานของ ๒ หลักคือ หลักความสมัครใจและหลักความน่าเชื่อถือ (voluntariness and trustworthiness) โดยพิจารณาพฤติการณ์สภาพแวดล้อมกรณีทั้งหมด (totality of circumstances)[๓๓] ดังนั้น หากเป็นคำรับสารภาพที่ไม่ได้มาจากความสมัครใจของจำเลย เช่น การทรมาน การใช้สภาวะกดดัน การใช้กลอุบายของเจ้าพนักงาน การหลอกลวง การให้ความหวัง เป็นต้น รัฐได้กำหนดข้อห้ามที่จะรับฟังคำรับสารภาพไว้โดยเด็ดขาด[๓๔]

คำรับสารภาพมี ๒ ความหมายคือ คำรับสารภาพในความหมายอย่างกว้างและคำรับสารภาพในความหมายอย่างแคบ สำหรับคำรับสารภาพในความหมายอย่างกว้าง หมายถึง การที่บุคคลผู้ถูก

---

[๒๙] ชาติ ชัยเดชสุริยะ, รายงานการวิจัยการต่อรองคำรับสารภาพ : แนวคิดทางทฤษฎี ทางปฏิบัติ และการนำมาใช้ในประเทศไทย. หน้า ๓๗.

[๓๐] ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, "กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำและความสำคัญของคำรับสารภาพ." หน้า ๑๓๓.

[๓๑] Henry Campbell Black, *Black's Law Dictionary*, ed. 5 (Boston: West Publishing, 1979). p. 269.

[๓๒] ชาติ ชัยเดชสุริยะ, รายงานการวิจัยการต่อรองคำรับสารภาพ : แนวคิดทางทฤษฎี ทางปฏิบัติ และการนำมาใช้ในประเทศไทย. หน้า ๓๖ - ๓๗.

[๓๓] ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, "กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำและความสำคัญของคำรับสารภาพ." หน้า ๑๓๒-๑๕๐.

[๓๔] ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, "กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำและความสำคัญของคำรับสารภาพ" หน้า ๑๔๗-๑๔๙.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

กล่าวหาว่ากระทำผิดได้กระทำให้ปรากฏข้อเท็จจริงต่อบุคคลอื่น ด้วยการยอมรับข้อเท็จจริงอันเป็นปฏิปักษ์ต่อผลประโยชน์ของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการยอมรับข้อเท็จจริงโดยตรงว่าเป็นผู้กระทำความผิดทางอาญา หรือยอมรับข้อเท็จจริงซึ่งนำไปสู่การวินิจฉัยว่าได้กระทำความผิดทางอาญาก็ตาม[๓๕] ส่วนคำรับสารภาพในความหมายอย่างแคบ หมายถึงถ้อยคำที่แสดงให้เห็นว่าผู้กระทำความผิดได้กล่าวถ้อยคำแสดงความรับรู้ถึงการกระทำของตนเอง รวมถึงรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนการกระทำความผิดต่าง ๆ ตามที่ถูกกล่าวหา[๓๖] สรุปได้ว่า คำรับสารภาพคือการที่บุคคลยอมรับต่อบุคคลอื่นว่าตนเป็นผู้ที่กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา

นอกจากนี้ Encyclopedia Britannica ยังได้ให้ความหมายของคำว่ารับสารภาพไว้ว่า “เป็นคำกล่าวโดยเต็มใจของบุคคลซึ่งถูกฟ้องว่ากระทำความผิดอาญาที่รับว่าได้กระทำความผิดตามฟ้อง โดยคำกล่าวนี้อาจกระทำในศาลตามกระบวนการกฎหมาย หรือบอกแก่บุคคลอื่นนอกศาล ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือไม่”[๓๗] คำรับสารภาพจึงแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือคำรับสารภาพนอกศาลและคำรับสารภาพในศาล[๓๘] สำหรับคำรับสารภาพนอกศาล (Confession) ตามนิยามของ Black’s Law Dictionary ได้ให้ความหมายว่า การที่ผู้ถูกกล่าวหาได้ยอมรับโดยสมัครใจต่อบุคคลภายนอกศาลว่า ตนได้กระทำความผิดตามที่ได้ถูกกล่าวหาจริง โดยบุคคลดังกล่าวยอมรับว่าได้กระทำความผิด และได้เปิดเผยถึงการกระทำหรือการมีส่วนร่วมของเขา ส่วนคำรับสารภาพในศาล (Guilty Plea) Black’s Law Dictionary ได้ให้นิยามไว้ว่า การที่จำเลยได้ยอมรับต่อศาลอย่างเป็นทางการว่าตนเป็นผู้กระทำความผิด โดยรวมถึงคำรับสารภาพที่ได้กระทำขั้นไต่สวนมูลฟ้องด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

คำที่ใกล้เคียงกับการรับสารภาพคำหนึ่งคือ การยอมรับ (Admissions) ซึ่งมีความหมายว่าการที่บุคคลหนึ่งได้ยอมรับถึงข้อเท็จจริงที่มีแนวโน้มในการพิสูจน์ความผิดต่ำ[๓๙] และเป็นการยอมรับใน

---

[๓๕] ก่อเกียรติ เอี่ยมบุตรลบ, "หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา." หน้า ๑๑-๑๒.

[๓๖] ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, "กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำและความสำคัญของคำรับสารภาพ." หน้า ๑๓๙.

[๓๗] ชาติ ชัยเดชสุริยะ, รายงานการวิจัยการต่อรองคำรับสารภาพ : แนวคิดทางทฤษฎี ทางปฏิบัติ และการนำมาใช้ในประเทศไทย. หน้า ๑๖.

[๓๘] ก่อเกียรติ เอี่ยมบุตรลบ, "หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา." หน้า ๑๓.

[๓๙] Henry Campbell Black, *Black’s Law Dictionary*. p. 269.

ข้อเท็จจริงเพียงบางประเด็น[๔๐] แต่การรับสารภาพเป็นการที่บุคคลได้ยอมรับถึงข้อเท็จจริงที่สำคัญในการพิสูจน์ความผิด มีแนวโน้มในการพิสูจน์ความผิดสูง[๔๑] และเป็นการยอมรับการกระทำความผิดตามฟ้องในทุกข้อหา[๔๒] อีกทั้ง การยอมรับมักใช้ในคดีอาญาในกรณีที่ไม่เกี่ยวกับเจตนาในการกระทำความผิด ในขณะที่การรับสารภาพมักใช้ในกรณีที่บ่งชี้ว่าผู้กระทำมีเจตนาในการกระทำความผิด

วิธีการรับสารภาพสามารถกระทำได้ทั้งทางวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษร และกระทำโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย ในส่วนการรับสารภาพโดยชัดแจ้ง คือการที่จำเลยได้ยอมรับต่อศาลว่าตนเป็นผู้กระทำผิด ส่วนคำรับสารภาพโดยปริยาย คือการที่จำเลยไม่ได้ยอมรับต่อศาลโดยตรงว่าตนเป็นผู้กระทำความผิด แต่มีพฤติการณ์บางอย่างที่ทำให้รับรู้ได้ว่าจำเลยได้ยอมรับว่าตนได้กระทำความผิดแล้ว เช่น จำเลยได้ขอลดโทษต่อศาล เป็นต้น[๔๓] อย่างไรก็ดี การรับสารภาพโดยปริยายส่วนใหญ่จะเป็นการรับสารภาพนอกศาล กล่าวคือ การที่เจ้าพนักงานได้กล่าวหาต่อหน้าผู้ต้องหาโดยตรงว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด ในขณะนั้นผู้ต้องหามีทนายความคอยช่วยเหลืออยู่ แต่ผู้ต้องหามิได้ปฏิเสธหรือชี้แจงอธิบายข้อกล่าวหานั้นอย่างไร ในบางประเทศถือว่าผู้ต้องหาได้ยอมรับข้อเท็จจริงที่ถูกกล่าวหานั้นโดยปริยาย[๔๔]

๒.๑.๒ ทฤษฎีและวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการรับสารภาพชั้นพิจารณา

ในคดีอาญามีข้อสันนิษฐานว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocent) จนกว่าศาลจะพิพากษาถึงที่สุดว่า จำเลยได้กระทำความผิด ซึ่งจำเลยมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม (Right to Fair Trial) และมีสิทธิที่จะไม่ให้การ (Right to Remain silent and Privilege against self-incrimination) เพราะเป็นหน้าที่ของฝ่ายโจทก์ที่จะนำสืบให้ศาลเห็นความผิดของฝ่ายจำเลยจนปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริง (Proof beyond reasonable

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๔๐] ชาติ ชัยเดชสุริยะ, รายงานการวิจัยการต่อรองคำรับสารภาพ : แนวคิดทางทฤษฎี ทางปฏิบัติ และการนำมาใช้ในประเทศไทย. หน้า ๑๖.

[๔๑] Henry Campbell Black, *Black's Law Dictionary*. p. 269.

[๔๒] ชาติ ชัยเดชสุริยะ, รายงานการวิจัยการต่อรองคำรับสารภาพ : แนวคิดทางทฤษฎี ทางปฏิบัติ และการนำมาใช้ในประเทศไทย. หน้า ๑๖.

[๔๓] Henry Campbell Black, *Black's Law Dictionary*. p. 269.

[๔๔] จรัญ ภักดีธนากุล, กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, พิมพ์ครั้งที่ ๙ (กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, ๒๕๕๗). หน้า ๑๖๒.

doubt) มาตรการต่างๆ เหล่านี้เป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของจำเลยในกระบวนพิจารณา แสดงให้เห็นว่า จำเลยมิได้เป็นเพียงผู้ที่ถูกดำเนินคดีเท่านั้น หากแต่เป็นประธานในคดีและเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งสิทธิและหน้าที่ในการดำเนินคดี[๔๕] หลักประกันต่างๆ เหล่านี้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นทฤษฎีที่อยู่เบื้องหลังของกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(๑) ข้อสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (The Presumption of Innocence) ในอดีตจำเลยในคดีอาญาจะตกอยู่ในฐานะกรรมของคดี การค้นหาความจริงในคดีจึงเป็นหน้าที่ของจำเลยที่จะต้องพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน ไม่ว่าจะเป็นการใช้วิธีการดำน้ำลุยไฟหรือการต่อสู้กัน ต่อมาแนวคิดเรื่องปัจเจกชนนิยมเริ่มแพร่หลาย ซึ่งแนวคิดดังกล่าวเน้นความเท่าเทียมและความเป็นอิสระในการแสดงเจตนาของบุคคล ประกอบกับทฤษฎีอิสระแห่งการแสดงเจตนา (Free Will) ซึ่งให้ความสำคัญกับอิสระทางความคิดและการกระทำของบุคคล อันทำให้วิธีการค้นหาความจริงในอดีตถูกยกเลิก และเปลี่ยนมาเป็นกระบวนการพิจารณาโดยเปิดเผยในศาล โดยใช้การพิสูจน์ความจริงจากพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือ ส่งผลให้บุคคลจะถูกลงโทษเฉพาะแต่กรณีที่ตนได้กระทำความผิดตามที่กฎหมายกำหนดไว้โดยชัดแจ้งเท่านั้น ประกอบกับแนวคิดในเรื่องเสรีนิยม ทำให้เกิดแนวคิดในเรื่องมนุษย์ทุกคนเป็นประธานของกฎหมาย เนื่องจากมนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรี จะตกต่ำลงกลายเป็นวัตถุของมนุษย์ด้วยกันเองไม่ได้ จำเลยจึงไม่ควรที่จะตกอยู่ในฐานะกรรมของคดีอันทำให้จำเลยไร้ซึ่งสิทธิต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมอีกต่อไป ดังนั้น มุมมองที่มีต่อจำเลยในกระบวนการพิจารณาความอาญาจึงเปลี่ยนไป จากการที่จำเลยเป็นกรรมในคดีก็กลายเป็นประธานในคดี ทำให้จำเลยได้รับหลักประกันในการที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีพยานหลักฐานมาพิสูจน์ให้เห็นโดยปราศจากข้อสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิด[๔๖] อันเป็นข้อผูกมัดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกระบวนการยุติธรรมจะต้องปฏิบัติต่อจำเลยโดยปราศจากอคติ โดยไม่คำนึงสถานะว่าบุคคลดังกล่าวเป็นจำเลย[๔๗]

(๒) สิทธิที่จะไม่ให้การ (Right to Remain silent and Privilege against self-incrimination) ประกอบไปด้วย สิทธิที่จะนิ่ง (Right to Silent) และเอกสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำอัน

---

[๔๕] คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค ๓ - ๔, พิมพ์ครั้งที่ ๘ (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๕๕). หน้า ๑๓๔.

[๔๖] สมบัติ ดาวแจ้ง, "ข้อสันนิษฐานความรับผิดในกฎหมายอาญา" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓). หน้า ๙-๑๒.

[๔๗] วศิน แดงประดับ, "การสันนิษฐานว่าบุคคลทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์ : หลักการและข้อยกเว้นบางประการ," เข้าถึงเมื่อ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๐, http://web.krisdika.go.th/pdfPage.jsp?type=act&actCode=229.

เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในคดีอาญา (Privilege against self-incrimination) พัฒนามาจากสุภาษิตกฎหมายที่ว่า *nemo debet prodere se ipsum* แปลว่า ไม่มีผู้ใดที่จะถูกบังคับให้ทรยศต่อตนเอง[๔๘] สิทธิเหล่านี้เป็นสิทธิที่สำคัญอีกสิทธิหนึ่งของจำเลยในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยถือได้ว่าเป็นหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งมีที่มาจากแนวคิดในการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือ บุคคลในสังคมย่อมมีสิทธิและสถานภาพของตนเอง บุคคลอื่นไม่สามารถก้าวล่วงได้[๔๙] โดยสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นสิทธิที่เกี่ยวเนื่องกับข้อสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ส่งผลให้จำเลยในคดีอาญาจะไม่ถูกบังคับให้ต้องต่อสู้คดี กล่าวคือ จำเลยไม่มีหน้าที่ในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง ทำให้จำเลยไม่มีหน้าที่จะต้องช่วยเหลือโจทก์ในการแสวงหาพยานหลักฐาน แต่เป็นหน้าที่ของโจทก์ที่ต้องพิสูจน์จนปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง ดังนั้น จำเลยจะถูกลงโทษก็ต่อเมื่อรัฐสามารถพิสูจน์ได้ว่า จำเลยมีความผิดจริงตามข้อกล่าวหา หากโจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ได้ ก็ต้องเป็นไปตามข้อสันนิษฐานว่าจำเลยคือผู้บริสุทธิ์ ซึ่งหลักประกันดังกล่าวนี้ยังคุ้มครองไปถึงการที่จำเลยจะไม่ถูกบังคับขู่เข็ญ หลอกลวงหรือกระทำด้วยวิธีอื่นใดอันมิชอบด้วยกฎหมาย เพื่อที่เขาจะต้องให้การด้วยความไม่เต็มใจ[๕๐]

สำหรับหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่จำเลยสามารถสละได้ เนื่องจากผู้ทรงสิทธิสามารถกระทำการใดๆ แก่สิทธิที่ตนมี โดยใน Black's Law Dictionary ได้ให้ความหมายของการสละสิทธิ (Waive the Right) ไว้ว่า การกระทำฝ่ายเดียวของผู้ทรงสิทธิที่สมัครใจหรือตั้งใจในการละทิ้งสิทธิตามกฎหมาย ทั้งการสละสิทธิโดยตรงกับการสละสิทธิโดยปริยาย สำหรับการสละสิทธิโดยตรงคือการสละสิทธิเป็นไปโดยรู้เรื่อง สมัครใจ และเข้าใจในสิทธินั้น ส่วนการสละสิทธิโดยปริยายคือการที่ผู้ทรงสิทธิได้แสดงออกเป็นนัยให้ผู้อื่นรับรู้ว่าเขาต้องการที่จะ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๔๘] ชาติ ชัยเดชสุริยะ, มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (กรุงเทพฯ: เดือนตุลา, ๒๕๔๙). หน้า ๗๑.

[๔๙] ธนัชพันธ์ วิสิทธวงศ์, "สิทธิของผู้ต้องหาที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา" (วิทยานิพนธปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, ๒๕๔๒). หน้า ๖.

[๕๐] บุญทิพย์ ผ่องจิตร์ แลนเกรฟ, "สิทธิของจำเลยในคดีอาญาในประเทศไทย," ใน สิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย, เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๒๙).-หน้า ๒๑๘.

สละสิทธิที่เขามีอยู่ตามกฎหมาย ซึ่งต้องแสดงออกโดยชัดแจ้งและเด็ดขาด อย่างไรก็ดี อาจมีข้อโต้แย้งถึงความคลุมเครือในการกระทำและคำพูด[๕๑] จึงแยกหลักเกณฑ์ของการสละสิทธิได้ดังต่อไปนี้

๑. ต้องเป็นสิทธิที่สามารถสละได้

๒. ต้องเป็นไปโดยรู้เรื่อง สมัครใจ และเข้าใจ (Knowing, Voluntary and Intelligent)

หลักเกณฑ์แรก โดยหลักแล้วกฎหมายจะเปิดโอกาสให้ผู้ทรงสิทธิสามารถที่จะสละสิทธิได้ แต่ถ้ามีกฎหมายบัญญัติห้ามผู้ทรงสิทธิที่จะสละสิทธิดังกล่าว แม้ว่าผู้ทรงสิทธิยินยอมที่จะสละสิทธิก็ตามสิทธินั้นก็ไม่สามารถที่จะสละได้[๕๒] เช่น สิทธิที่จะมีทนายความอยู่ด้วยในขณะพิจารณา กรณีที่ผู้นั้นต้องโทษประหารชีวิต หรืออายุไม่เกิน ๑๘ ปีบริบูรณ์ในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล[๕๓] เป็นต้น

หลักเกณฑ์ที่สอง ความยินยอมในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีความต่างจากความยินยอมในกฎหมายอาญา ซึ่งความยินยอมในทางอาญานั้น แบ่งออกเป็น ๒ ประเภทคือ ประเภทแรกความยินยอมเป็นองค์ประกอบภายนอกของการกระทำความผิด หรือประเภทที่สอง ความยินยอมทำให้การกระทำที่ครบองค์ประกอบไม่เป็นความผิด แต่ความยินยอมในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะมีความแตกต่างออกไป กล่าวคือความยินยอมในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นเงื่อนไขในการที่จะสามารถรับฟังข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเป็นพยานหลักฐานได้[๕๔] โดยผู้ให้ความยินยอมจะต้องเข้าใจในองค์ประกอบของความผิด ต้องกระทำโดยสมัครใจ โดยไม่มีแรงกดดันจากสภาวะแวดล้อมภายนอกและต้องเข้าใจถึงการกระทำของตนว่าเป็นการสละสิทธิ[๕๕] ซึ่งหลักเกณฑ์การพิจารณาว่าการสละหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของจำเลยว่าเป็นไปโดยเข้าใจ รู้เรื่องและสมัครใจหรือไม่[๕๖] จะต้องพิจารณาจากหลัก Totality of Circumstances เป็นหลักที่กำหนดให้ดูองค์ประกอบและข้อเท็จจริงโดยรวม แล้วจึงค่อยสรุปผลลัพธ์ออกมา[๕๗] และหลักเจตจำนงค์อิสระ (Free choice) กล่าวคือ ผู้ทรง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๕๑] Henry Campbell Black, *Black's Law Dictionary*. p. 1417.

[๕๒] หมายเหตุท้ายฎีกาที่ ๑๑๖๔/๒๕๔๖

[๕๓] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๗๓ วรรคแรก

[๕๔] หมายเหตุท้ายฎีกาที่ ๑๑๖๔/๒๕๔๖

[๕๕] Henry Campbell Black, *Black's Law Dictionary*. p. 1417.

[๕๖] ibid.p. 1417

[๕๗] Legal Information Instuite, "Probable Cause," accessed 11 December 2017, https://www.law.cornell.edu/wex/probable_cause.

สิทธิจะต้องมีสิทธิที่จะเลือกว่าจะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ โดยไม่เกิดจากการบังคับขู่เข็ญ หลอกลวง หรือข่มขู่ อันเป็นหลักหนึ่งของหลักความสมัครใจ

ศาลฎีกาของสหรัฐอเมริกาได้วางหลักเกณฑ์เรื่องการให้ความยินยอมในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไว้ในคดี Schneckloth v. Bustamonye (๑๙๗๓) ในเรื่องความยินยอมให้ค้นว่า ถ้าเจ้าของบ้านให้ความยินยอมโดยสมัครใจ (Voluntary) และโดยเข้าใจ (Intelligent) เจ้าพนักงานมีอำนาจค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น หรืออย่างในคดี Barnhill v. Rubin (๑๙๔๒) ที่ได้วางหลักไว้ว่าก่อนที่ผู้ทรงสิทธิจะสละสิทธิได้นั้น เขาจะต้องรู้ถึงข้อเท็จจริงดังกล่าวนั้น ถ้าหากฝ่ายตรงข้ามเพียงฝ่ายเดียวที่ทราบถึงข้อเท็จจริงนั้น และไม่ได้เปิดเผยแก่ผู้ทรงสิทธิ ผู้ทรงสิทธิก็จะไม่ผูกพันกันการสละสิทธิดังกล่าว นอกจากนี้ ศาลฎีกาของประเทศไทยก็ได้มีคำพิพากษารองรับแนวทางดังกล่าวไว้ อาทิ คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๖๔/๒๕๔๖ เป็นเรื่องที่เจ้าพนักงานได้ขอความยินยอมจากเจ้าของบ้านก่อนทำการค้น จึงเป็นการค้นซึ่งกระทำขึ้นโดยอาศัยความยินยอมจากเจ้าของบ้าน แม้การค้นดังกล่าวจะเป็นการค้นที่ไม่มีหมายค้น ก็มิใช่การค้นที่มีชอบด้วยกฎหมาย[๕๘]

การรับสารภาพในชั้นพิจารณาถือเป็นการสละสิทธิในกระบวนพิจารณาอย่างหนึ่ง[๕๙] โดยในคดี Boykin v. Alabama (๑๙๖๙) ได้วางหลักว่า การรับสารภาพเป็นการสละสิทธิตามรัฐธรรมนูญ อันประกอบไปด้วยเอกสิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเอง สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยลูกขุน สิทธิที่จะเผชิญหน้าและถามค้านพยานโจทก์ การที่ศาลยอมรับในเรื่องการสละสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์แก่ตนเองได้นี้ ส่งผลให้การรับสารภาพจะต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม (Due Process) กล่าวคือ จำเลยจะต้องรู้เรื่องและสมัครใจ หากจำเลยได้รับสารภาพไปโดยไม่สมัครใจ คำรับสารภาพนั้นย่อมไม่มีผลใช้บังคับ[๖๐] อย่างไรก็ตาม การรับสารภาพจะต้องมีแสดงออกให้เห็น หากบุคคลใดนิ่งเฉย การนิ่งไม่มีผลเป็นการสละสิทธิ อีกทั้ง ศาลจะต้องสอบถามจำเลยให้แน่ใจเสียก่อนว่าจำเลยทราบถึงผลของการรับสารภาพว่าจะเป็นการสละสิทธิของจำเลยตามรัฐธรรมนูญนั้นหรือไม่[๖๑] กล่าวได้ว่า

---

[๕๘] เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วย การดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา, พิมพ์ครั้งที่ ๗ แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพฯ: พลสยาม พริ้นติ้ง, ๒๕๕๓). หน้า ๘.

[๕๙] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘.

[๖๐] John Rubin, *The North Carolina Indigent Defense Manual Vol. 2*, 2nd ed. (Institute of Government, University of North Carolina at Chapel Hill, 2012). p.3.

[๖๑] D.C.C.A. PROJECT, "Guilty Plea Withdrawal," *Howard Law Journal* 31, no. 1 (1988). p.412.

สำหรับการรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นกระบวนการที่จำเลยได้สละหลักประกันสิทธิและเสรีภาพที่จำเลยมีในกระบวนพิจารณา ไม่ว่าจะเป็นข้อสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ สิทธิที่จะไม่ให้การ สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม สิทธิในการเผชิญหน้ากับพยาน[๖๒] และเข้าสู่ขั้นตอนการทำคำพิพากษา เพราะศาลสามารถรับฟังเพียงคำรับสารภาพผิด เพื่อทำคำพิพากษาลงโทษจำเลยได้ โดยไม่ต้องมีการพิจารณาคดีอย่างเต็มรูปแบบ[๖๓] ดังนั้น การรับสารภาพจึงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์เรื่องการสละสิทธิ กล่าวคือ คำรับสารภาพของจำเลยจะต้องเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ และผู้รับสารภาพมีทางเลือกอย่างแท้จริง ไม่ใช่เกิดจากการถูกข่มขู่ บีบบังคับ ให้สัญญา หรือจูงใจด้วยประการอื่นใด

เมื่อการรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นการที่จำเลยได้สละสิทธิในกระบวนพิจารณา หลายๆ ประเทศจึงได้สร้างมาตรการในเรื่องการมีทนายความในกระบวนการรับสารภาพขึ้น เพื่อเป็นหลักประกันว่าการสละหลักประกันสิทธิและเสรีภาพต่างๆ ในกระบวนการรับสารภาพของจำเลย หากจำเลยได้ปรึกษากับทนายความ ย่อมเป็นเครื่องยืนยันได้ว่าคำรับสารภาพของจำเลยเกิดขึ้นโดยสมัครใจ เพราะจำเลยได้เข้าใจสภาพและหลักแห่งข้อหา รวมทั้งผลลัพธ์ของการรับสารภาพ[๖๔] แต่จะต้องเป็นทนายความที่มีประสิทธิภาพ[๖๕] โดยแนวคิดเรื่องสิทธิมีทนายเป็นแนวคิดที่สากลให้การรับรองไว้ในบทบัญญัติต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง สำหรับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน แม้จะไม่ได้ระบุถึงหลักประกันในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างชัดเจน แต่สามารถระบุได้ถึงเจตนารมณ์ที่จะสร้างหลักประกันแก่บุคคลทุกคนว่า หากเขาจะต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่ว่าในที่ใดในโลก เขาต้องได้รับหลักประกันที่จะให้เขาสามารถต่อสู้คดีในเรื่องนั้นได้อย่างเต็มที่ และจะต้องได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ถูกต้องและเป็นธรรมตามข้อกล่าวหา เมื่อทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความเสมอภาคกันและความคุ้มครองของกฎหมายเท่าเทียมกันแล้ว เพื่อให้ประชาชนได้รับความคุ้มครองในการเข้าต่อสู้คดี ดังนั้น สิทธิในการมีทนายความเพื่อให้คำปรึกษาและช่วยเหลือผู้ถูก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๖๒] Chester B. Chance, *Criminal Justice Standards Bench Book for Special Court Judges*, 3 ed. (American bar association, 1982).

[๖๓] ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์, รายงานการวิจัย เรื่องการวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาล และความรวดเร็วในการดำเนินคดี (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๔๓). หน้า ๙๔.

[๖๔] Jenia Turner, "Plea Bargaining and International Criminal Justice." p. 234.

[๖๕] Stephen A. Saltzburg, *American Criminal Procedure : Cases and Commentary*. p. 841.

กล่าวหาหรือจำเลยจึงมีความสำคัญยิ่งต่อความเสมอภาคกันตามกฎหมาย และถือได้ว่าเป็นหลักประกันอย่างหนึ่งในการต่อสู้คดีของจำเลย[๖๖]

สิทธิการมีทนายความของจำเลยมาจากแนวคิดเรื่องความเสมอภาคในการต่อสู้คดี[๖๗] กล่าวคือ ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นศาล เป็นการดำเนินตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ผู้ที่จะเข้าใจกระบวนการต่างๆ เหล่านี้ ย่อมจะต้องเป็นผู้ที่มีวิชาชีพเฉพาะทางด้านกฎหมายไม่ว่าจะเป็นผู้พิพากษา พนักงานอัยการ หรือทนายความ สำหรับทางฝั่งผู้เสียหายมักจะได้รับความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายจากทางรัฐ ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินคดีจากพนักงานอัยการ หรือการขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ แต่สำหรับทางฝั่งของจำเลยกลับไม่ได้รับความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายจากทางรัฐ ส่งผลให้การที่จำเลยซึ่งเป็นประชาชนทั่วไป ไม่มีความรู้ทางด้านกฎหมายจะต้องดำเนินคดีอาญาด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการไม่ยุติธรรมและขัดต่อหลักความเสมอภาคในการต่อสู้คดี[๖๘] ด้วยเหตุนี้ กฎหมายจึงเปิดโอกาสให้จำเลยสามารถมีทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมายในการช่วยเหลือจำเลยให้สามารถต่อสู้คดีและถูกต้องตามกฎหมายกำหนด[๖๙] อันเป็นไปตามหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ดังนั้น ทนายความเป็นองค์กรที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการดำเนินคดีอาญาอันเป็นหลักประกันว่า จำเลยจะสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ตามหลักอาวุธที่เท่าเทียมกัน (Equality of Arms) กล่าวคือ ในกระบวนพิจารณาความอาญาในชั้นพิจารณานั้น จะต้องอาศัยความรู้ความชำนาญในการต่อสู้คดี เมื่ออีกฝ่ายเป็นรัฐที่มีเจ้าพนักงานซึ่งเป็นผู้รู้ทางกฎหมาย ฝ่ายจำเลยซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วไม่มีความรู้ทางกฎหมาย การที่จำเลยไม่มีทนายความที่จะช่วยเหลือให้คำปรึกษาด้านกฎหมายย่อมจะมีความเสียเปรียบในการต่อสู้เป็นอย่างมาก ดังนั้น การที่ฝ่ายจำเลยมีทนายความซึ่งเป็นผู้รู้ทางกฎหมายคอยช่วยเหลือแนะนำ จึงทำให้การดำเนินคดีเกิดความเป็นธรรมสูงสุด[๗๐] ในระบบกฎหมายจารีตประเพณีมองว่า การที่ผู้พิพากษาเป็นกรรมการกลางแล้วคู่ความต่อสู้คดีกันเอง หลักอาวุธเท่า

---

[๖๖] กุลพล พลวัน, "วันสิทธิมนุษยชน," บทบัณฑิตย์ ๓๒, ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๑๘). หน้า ๖๑๙.

[๖๗] อุทัย อาทิเวช, คู่มือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๒. หน้า ๓.

[๖๘] คนึง ฦาไชย, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๒, พิมพ์ครั้งที่ ๗ (กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๕). หน้า ๑๐๐.

[๖๙] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘ (๒) และ (๓)

[๗๐] คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค ๓ - ๔. หน้า ๑๘๖ - ๑๘๗.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

เทียมกันเป็นหลักการที่สำคัญที่สุด เพราะการที่คู่ความทั้งสองฝ่ายจะต่อสู้กันอย่างเป็นธรรม เพื่อให้ความจริงปรากฏออกมานั้น คู่ความทั้งสองฝ่ายต้องอยู่ในฐานะที่ใกล้เคียงกัน จึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องเข้าไปดูแลให้จำเลยได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพจากทนายความ[๗๑] ต่อมาระบบประมวลกฎหมายได้มีการรับแนวคิดดังกล่าวไปใช้ เพียงแต่วัตถุประสงค์แตกต่างออกไป กล่าวคือแนวคิดของระบบประมวลกฎหมายไม่ใช่การต่อสู้คดีกันอย่างระบบจารีตประเพณี แต่เป็นการที่ทุกฝ่ายในกระบวนพิจารณาเข้าร่วมกันค้นหาความจริง ดังนั้น การที่มีทนายความในระบบประมวลกฎหมาย ก็เพื่อช่วยเข้าร่วมในการค้นหาความจริงและคอยป้องกันมิให้เกิดการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย[๗๒]

๒.๑.๓ ทฤษฎีและแนวความคิดการรักษาสมดุลในกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณา

เมื่อการรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นการตัดทอนกระบวนพิจารณาที่ทำให้กระบวนพิจารณาดำเนินไปได้อย่างรวดเร็ว สามารถช่วยลดปริมาณคดีในกระบวนพิจารณาความอาญาได้เป็นอย่างมาก อันเป็นไปตามแนวคิดการจัดการนิยม (Managerialism) ซึ่งเป็นแนวคิดเกี่ยวกับหลักการบริหารจัดการองค์การสมัยใหม่ที่มุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานของภาครัฐ[๗๓] จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญต่อการบริหารงานยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบัน เพราะสอดคล้องกับแนวโน้มของกระบวนการบริหารงานยุติธรรมทั่วโลกช่วงหลังของศตวรรษที่ ๒๐ ที่เน้นว่าจำเลยจะต้องได้รับการพิจารณาคดีอย่างรวดเร็ว[๗๔] อันเป็นไปตามสุภาษิตกฎหมายที่ว่า “ความยุติธรรมที่ล่าช้าคือความไม่ยุติธรรม” เพราะในระหว่างการดำเนินคดีอาญา ผู้ที่ถูกกล่าวหาจะต้องทนทุกขเวทนากับการที่ถูกตีตราจากสังคม อันมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต หน้าที่การงาน และครอบครัว[๗๕] นอกจากนี้ การ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๗๑] ชาติชาย กริชาญชัย, "ระบบการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้ยากจนในประเทศสหรัฐอเมริกา," ดุลพาห ๓๓, ฉบับที่ ๖ (พฤศจิกายน – ธันวาคม, ๒๕๒๙).หน้า ๔๔ - ๕๗.

[๗๒] ชาติ ชัยเดชสุริยะ, มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. หน้า ๙๖ - ๙๗.

[๗๓] Akila Taleb-Karlsson, "Pleading Guilty: An Overview of the French Procedure," accessed 10 March 2018, https://www.penalreform.org/blog/pleading-guilty-overview-french-procedure/.

[๗๔] ดวงจิตต์ กำประเสริฐ, กฎหมายแองโกลอเมริกันเบื้องต้น (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๗). หน้า ๘๑ - ๘๒.

[๗๕] สุพจน์ สุโรจน์, "หน่วยที่ 2 : การบริหารงานและกระบวนการยุติธรรม," ใน เอกสารการสอนชุดวิชา ๔๑๔๓๑ การบริหารงานยุติธรรม, สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, บรรณาธิการ, พิมพ์ครั้งที่ ๓ (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๒).-หน้า ๒๗ - ๒๘.

ดำเนินกระบวนพิจารณาที่รวดเร็วยังเป็นคุ้มครองสังคม สอดคล้องแนวคิดของมองเตสกิเออว่า “...เมื่อได้ตรวจสอบสาเหตุของความเฉื่อยชาทุกอย่างแล้วจะพบว่า มาจากการไม่ลงโทษการกระทำความผิดและการไม่ปรับปรุงแก้ไขการลงโทษให้ทันสมัย” เพราะเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น สังคมย่อมเกิดความไม่สงบ การมีเพียงหลักเกณฑ์ในการลงโทษผู้กระทำความผิดยังไม่เพียงพอ กฎหมายจึงต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการสืบค้นหาตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษให้ได้อย่างรวดเร็ว กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงมีเพื่อปราบปรามการกระทำความผิดมิให้เกิดขึ้นในสังคมและยังเป็นการป้องกันมิให้มีผู้ใดกล้าที่จะกระทำความผิดขึ้นอีก[๗๖]

ในทางตรงกันข้าม กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์การบังคับใช้กฎหมายสารบัญญัติหรือกฎหมายอาญาซึ่งว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการค้นหาความจริงอันเกี่ยวกับการกระทำความผิด และการนำตัวผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายอาญามาดำเนินการพิจารณาและตัดสินลงโทษตามบทบัญญัติของกฎหมาย ต่อมา อิทธิพลของแนวความคิดทางฝั่งเสรีนิยมมีมากขึ้น และมิได้เน้นการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษแต่เพียงอย่างเดียว แต่มีภารกิจที่จะต้องคำนึงหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่อาจถูกกระทบด้วยหลักเกณฑ์ต่างๆ ในการดำเนินคดีโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาจะต้องได้รับความคุ้มครอง เพื่อมิให้ผู้บริสุทธิ์ต้องถูกลงโทษ[๗๗] ดังนั้น หากมีการเร่งรัดดำเนินกระบวนพิจารณาไปอย่างรวดเร็วเกินไป อาจก่อให้เกิดความผิดพลาดขึ้นในกระบวนการยุติธรรมได้ ดังคำกล่าวที่ว่า “ความยุติธรรมที่รีบด่วนเป็นแม่เลี้ยงแห่งความโชคร้าย”[๗๘] และความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรมที่สำคัญที่สุดคือ การพิพากษาลงโทษผู้บริสุทธิ์[๗๙] ซึ่งขัดต่อวัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่สำคัญคือ การมุ่งที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษ และป้องกันมิให้ผู้บริสุทธิ์ต้องถูกลงโทษ ตามสุภาษิตกฎหมายที่ว่า “ปล่อยคนผิดสิบคน ดีกว่าจับหรือลงโทษผู้บริสุทธิ์เพียงคนเดียว”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๗๖] อุสาห์ โกมลปาณิก, "สาระสำคัญเกี่ยวกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา," ใน เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายวิธีสบัญญัติ ๓ : วิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ ๒๐ (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๖).- หน้า ๑๐

[๗๗] ดวงจิตต์ กำประเสริฐ, กฎหมายแองโกลอเมริกันเบื้องต้น. หน้า ๘๑ - ๘๒.

[๗๘] สุพจน์ สุโรจน์, "หน่วยที่ 2 : การบริหารงานและกระบวนการยุติธรรม." หน้า ๒๗ - ๒๘.

[๗๙] สันทัด สุจริต, "การรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๘). หน้า ๑.

นอกจากนี้ แม้ว่าวัตถุประสงค์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาคือ การให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการค้นหาความจริงในการกระทำความผิด เพื่อต้องการนำตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษตามกฎหมาย[๘๐] แต่การจะเป็นกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ดี รัฐไม่สามารถมุ่งนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษเพียงอย่างเดียวได้ แต่รัฐจะต้องรักษาหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน[๘๑] เพราะรัฐไม่สามารถมุ่งคุ้มครองสังคมมากจนเกินไปจนลืมที่จะคุ้มครองปัจเจกชน เนื่องจากกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามุ่งประสงค์ที่จะคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไม่ให้ถูกละเมิดจากการกระทำของรัฐ[๘๒] กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการขึ้นเพื่อคุ้มครองบุคคลในกระบวนการยุติธรรม เรียกว่า “หลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน” หากเรื่องใดเป็นเรื่องที่สำคัญ เพื่อให้มีความมั่นคง แน่นอน และเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ยาก ก็จะมีการกำหนดหลักประกันในเรื่องนั้นไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญด้วย นอกเหนือจากกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา[๘๓] โดยรัฐจะต้องรักษาสมดุลไม่โน้มเอียงไปในทางใดทางหนึ่งมากจนเกินไป อันมาจากแนวคิดในเรื่องการชั่งน้ำหนักประโยชน์ (Interest Balancing)[๘๔] หรือกฎแห่งการชั่งน้ำหนักสิทธิขั้นพื้นฐาน (*Abwägungsgesetz*)[๘๕] กล่าวคือ ต้องพิจารณาว่าสิทธิใดควรที่จะได้รับการคุ้มครองมากกว่ากัน และผลของการชั่งน้ำหนักจะต้องไม่ทำให้สิทธิใดสิทธิหนึ่งตกไปโดยสิ้นเชิง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักความได้สัดส่วน[๘๖]

หลักที่นำมาใช้เพื่อควบคุมการใช้อำนาจของรัฐที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนคือ หลักพอสมควรแก่เหตุหรือหลักความได้สัดส่วน ซึ่งหลักนี้เป็นหลักกฎหมายทั่วไปที่ไม่ได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

---

[๘๐] ณรงค์ ใจหาญ, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๑. หน้า ๑๖.

[๘๑] เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วย การดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา. หน้า ๑.

[๘๒] อุสาห์ โกมลปาณิก, "สาระสำคัญเกี่ยวกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา." หน้า ๑๐ - ๑๑.

[๘๓] เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วย การดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา. หน้า ๒ - ๓.

[๘๔] Harold Hayes Henderson and Norcens Maril Hillard William P. Gresser Jr., "Double Jeopardy," *The Georgetown Law Journal* 76, no. 2 (February 1988). p.887.

[๘๕] ต่อพงศ์ กิตติยานุพงศ์, ทฤษฎีสิทธิขั้นพื้นฐาน (กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอนคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๖๑).หน้า ๒๐๓.

[๘๖] เรื่องเดียวกัน หน้า ๒๑๗-๒๑๘.

มีการบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร โดยมีรากฐานมาจากหลักความยุติธรรมและเป็นพื้นฐานสาระสำคัญจากแนวความคิดตามหลักนิติรัฐภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ จำต้องมีการบัญญัติกฎหมายมากมายขึ้นโดยให้อำนาจรัฐในการใช้ดุลพินิจออกคำสั่ง กฎ ข้อบังคับต่างๆ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และการใช้ดุลพินิจในการออกคำสั่ง กฎ ข้อบังคับต่างๆ เหล่านี้ต้องเป็นไปตามอำนาจกฎหมายที่บัญญัติไว้และจำต้องชอบด้วยรัฐธรรมนูญที่มีความเหมาะสมและสมเหตุสมผล[๘๗] นอกจากนี้ แนวคิดเรื่องหลักความได้สัดส่วนยังปรากฏอยู่ตามบทบัญญัติของกฎหมายสาขาต่างๆ ในระบบกฎหมายไทย แม้จะมิได้บัญญัติโดยการใช้ถ้อยคำและเรียกหลักกฎหมายดังกล่าวว่า หลักความได้สัดส่วนดังเช่นในระบบกฎหมายมหาชนก็ตาม แต่ก็ได้ปรากฏแนวคิดโดยการบัญญัติให้ “การกระทำใดๆ จะต้องเป็นการกระทำเท่าที่จำเป็นหรือพอสมควรแก่เหตุ จึงจะเป็นกรณีที่ชอบด้วยกฎหมาย”[๘๘] ดังนั้น การนำหลักความได้สัดส่วนมาใช้สำหรับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จึงนำมาใช้ตั้งแต่กระบวนการตรากฎหมายให้การกระทำใดเป็นความผิดและต้องมีบทกำหนดโทษเช่นไรจึงเหมาะสมได้สัดส่วนกับความผิดนั้น อีกทั้ง หลักความได้สัดส่วนจึงเป็นหลักการสำคัญเพื่อปกป้องสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและมีขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการสร้างสมดุลระหว่างการใช้อำนาจรัฐกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชน[๘๙] ส่งผลให้หลักความได้สัดส่วนนั้นเป็นหลักที่คำนึงถึงความยุติธรรมทั้งในส่วนปัจเจกบุคคลและความยุติธรรมต่อสังคมโดยรวมด้วย เพราะการอยู่ร่วมกันในสังคม ผลประโยชน์จากกลุ่มที่แตกต่างกันย่อมมีผลกระทบต่อกันเสมอ หลักความได้สัดส่วนจึงเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในเชิงผลประโยชน์ของกลุ่มต่างๆ ส่งผลให้การแก้ไขความขัดแย้งเป็นไปอย่างสันติที่คำนึงถึงความยุติธรรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

---

[๘๗] วุฒิชัย จิตตานุ, "การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของหลักสัดส่วนในบทบัญญัติแห่งกฎหมายของโลก " เข้าถึงเมื่อ ๗ ธันวาคม ๒๕๖๐ http://elib.coj.go.th/Article/courtP6_4_5.pdf.

[๘๘] ทวีศักดิ์ กลับช่วย และพัชรวรรณ นุชประยูร, "การใช้หลักความได้สัดส่วนในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลปกครอง," เข้าถึงเมื่อ ๗ ธันวาคม ๒๕๖๐, http://law.nida.ac.th/main/images/Data/LLM/Bell%20Up/IS/IS_Tawesak.pdf.

[๘๙] กิติมา แก้วนะรา, “หลักความได้สัดส่วนกับบทกำหนดโทษที่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติดให้โทษ : ศึกษากรณีแอมเฟตามีน,” (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๙)

ของทุกฝ่าย จึงมีการนำหลักความได้สัดส่วนมาใช้ในการตรวจสอบการกระทำของรัฐ อันมีผลต่อความสมบูรณ์หรือความชอบด้วยกฎหมายในการกระทำของรัฐ[๙๐]

องค์ประกอบของหลักความได้สัดส่วน นักกฎหมายมหาชนส่วนใหญ่ได้แยกหลักความได้สัดส่วนออกเป็น ๓ ประการดังต่อไปนี้[๙๑] คือ

ประการแรก หลักแห่งความเหมาะสม (Principle of Suitability) หรือหลักความสัมฤทธิ์ผล เป็นหลักที่ว่าด้วยการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองที่กระทบต่อประชาชน ฝ่ายปกครองจึงต้องใช้วิจารณญาณที่จะออกมาตรการที่สามารถดำเนินการให้เจตนารมณ์ หรือความมุ่งหมายของกฎหมายสำเร็จลุล่วงไปได้ มาตรการใดก็ตามที่ไม่สามารถทำให้เจตนารมณ์ หรือความมุ่งหมายของกฎหมายฉบับที่ให้อำนาจปรากฏเป็นจริงขึ้นได้เลย ย่อมเป็นมาตรการที่ขัดต่อหลักการดังกล่าว ดังนั้นจึงไม่มีผลบังคับได้ เข้าข่ายเป็นการใช้อำนาจโดยมิชอบ

ประการที่สอง หลักความจำเป็น หมายความว่า บรรดามาตรการต่างๆ ที่มีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชน ฝ่ายปกครองต้องตัดสินใจเลือกออกมาตรการที่มีความรุนแรงน้อยที่สุด ดังนั้น ฝ่ายปกครองจึงมีอำนาจจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชนได้เพียงเท่าที่จำเป็นแก่การให้เป็นไปตามความประสงค์ของกฎหมายเท่านั้น การจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชนเกินขอบเขตแห่งความจำเป็นแก่การดำเนินการให้เป็นไปตามความประสงค์ของกฎหมายเป็นสิ่งที่ไม่ชอบธรรม

ประการสุดท้าย หลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ มีหลักการว่า มาตรการอันใดอันหนึ่งจะต้องไม่อยู่เหนือขอบเขตความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ กล่าวคือ ผลกระทบจากการแทรกแซงในเสรีภาพของปัจเจกชน จะต้องไม่อยู่นอกเหนือจากขอบเขตความสัมพันธ์ อันเป็นเป้าหมายของสาธารณะที่กำหนดไว้ เมื่อชั่งน้ำหนักแล้วจะต้องมีน้ำหนักมากกว่าผลเสียที่เกิดจากมาตรการดังกล่าว ซึ่งมาตรการอันใดอันหนึ่งจะต้องไม่ก่อให้เกิดภาระแก่ผู้ได้รับผลกระทบจนเกินขอบเขตและผลกระทบที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๙๐] บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, พิมพ์ครั้งที่ ๕ แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๕๘).หน้า ๒๗๑ - ๒๗๒.

[๙๑] วุฒิชัย จิตตานุ, "การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของหลักสัดส่วนในบทบัญญัติแห่งกฎหมายของโลก "

สรุปได้ว่า หลักความได้สัดส่วนจึงเป็นหลักการที่สำคัญในการใช้จำกัดอำนาจของรัฐให้มีความเหมาะสม และควบคุมตรวจสอบการกระทำของรัฐว่าเป็นไปตามหลักนิติรัฐหรือไม่ อีกทั้ง ยังเป็นหลักประกันที่ใช้คุ้มครองหรือรับรองสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชนให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรม[๙๒]

๒.๒ แนวความคิดและที่มาของการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง

ปัญหาการรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาเกิดขึ้นไม่ตรงกับความจริงในคดีเป็นปัญหาที่พบได้บ่อยครั้ง แม้ว่ารัฐจะได้มีกระบวนการกลั่นกรองคำรับสารภาพตั้งแต่ในชั้นสอบสวน เช่น การทำแผนประกอบคำรับสารภาพ การชี้ตัวผู้ต้องหา เป็นต้น จนถึงชั้นศาลไม่ว่าจะเป็นการสืบประกอบคำรับสารภาพ หรือการกำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจพิจารณาคำรับสารภาพ แต่กระบวนการต่างๆ เหล่านี้ ก็ยังเกิดข้อผิดพลาดขึ้นในการกลั่นกรองคำรับสารภาพให้ตรงกับข้อเท็จจริง เพราะหนึ่งในแนวคิดของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยและหลายประเทศในปัจจุบันคือ ความรวดเร็ว[๙๓] ทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นต่างๆ ต้องดำเนินไปอย่างรีบเร่ง โดยเริ่มจากในชั้นสอบสวนไม่ว่าจะเป็นการสืบสวนสอบสวน การรวบรวมพยานหลักฐานและการปิดสำนวน ซึ่งหากเจ้าพนักงานตำรวจขาดความรอบคอบ ประมาท ละเลยไม่ได้พิจารณาข้อเท็จจริงอย่างถี่ถ้วน อาจนำไปสู่ความผิดพลาดได้ ประกอบกับแรงกดดันที่มาจากหลายๆ ทาง ทั้งอิทธิพลของผู้ที่เกี่ยวข้อง กระแสสังคม จนถึงผลงานส่วนตัว จึงทำให้หลายครั้งที่ตำรวจมักจะเกลี้ยกล่อมให้ชาวบ้านรับสารภาพทั้งที่ไม่ได้กระทำความผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องการลดโทษและรอลงอาญา เพื่อลดความยุ่งยากในการทำคดี ประหยัดเวลาและหวังให้คดีสิ้นสุดโดยเร็ว[๙๔] พบว่า กว่าร้อยละ ๑๕ ถึง ๒๐ ของการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่เกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานตำรวจที่ชี้นำให้เกิดการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง ซึ่งเป็นสาเหตุที่สำคัญของการลงโทษผู้บริสุทธิ์โดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แต่สถิติคดีเหล่านี้ยังไม่รวมถึงคดีที่ถูกยกฟ้องหรือไม่ได้รับการพิสูจน์ก่อนการพิจารณาคดี ไม่ว่าจะเป็นการต่อรอง

---

[๙๒] วรดนู วิจาระนันท์, "หลักความได้สัดส่วนในระบบกฎหมายไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘). หน้า ๘.

[๙๓] ศูนย์พัฒนาข้อมูลกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม, สถิติคดีในวงจรกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.หน้า ๓๗.

[๙๔] โพสต์ทูเดย์, "แพะรับบาป" ความอัปยศของกระบวนการยุติธรรมไทย," เข้าถึงเมื่อ ๓ มีนาคม ๒๕๖๑ https://www.posttoday.com/politic/report/475355.

คำรับสารภาพ คดีที่มีโทษเล็กน้อยที่ไม่สามารถขอรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ และคดีที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาพิเศษ เช่น การดำเนินคดีแก่เด็กและเยาวชน[๙๕] ส่วนในชั้นพิจารณา การพิจารณาคดีของศาลอาจขาดความรอบคอบ อีกทั้ง ศาลมักจะไม่มีการใช้อำนาจที่จะเรียกพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติม เพื่อต้องการให้คดีเสร็จสิ้นออกจากศาลได้อย่างรวดเร็ว[๙๖] นอกจากนี้ในทางปฏิบัติยังพบว่าคู่ความหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในคดีจงใจนำข้อเท็จจริงที่ไม่สมบูรณ์มาสู่ศาลอีกด้วย[๙๗] ได้แก่ ข้อเท็จจริงที่เกิดจากการใช้อำนาจโดยมิชอบของพนักงานสอบสวน หรือเจตนาทำพยานหลักฐานเท็จของคู่ความเพราะเหตุผลโกรธเคืองกัน หรือโดยวิธีการอื่นใดก็ตาม แต่ปัญหาการนำข้อเท็จจริงที่ผิดพลาดมาสู่ศาลโดยจงใจที่มีปรากฏมากที่สุด ได้แก่ การใช้อำนาจอันมิชอบของพนักงานสอบสวน[๙๘] แม้ว่าหลายครั้งที่พยานเหล่านั้นถูกฟ้องลงโทษฐานเบิกความเท็จ แต่ก็มีจำนวนไม่น้อยที่กระทำได้แนบเนียนจนทำให้ศาลเชื่อ ถึงขนาดเป็นที่ยอมรับว่า “การที่พยานเบิกความเท็จ หรือบิดเบียนข้อเท็จจริงเสียบางส่วนนั้นมีอยู่เสมอ”[๙๙]

สิ่งเหล่านี้ย่อมเป็นมูลเหตุสำคัญที่ทำให้คำพิพากษาของศาลคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงหลายคดี ในกรณีเกิดความไม่สมบูรณ์ในส่วนข้อเท็จจริง เมื่อศาลนำคำรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงไปทำคำพิพากษาเพื่อลงโทษจำเลย จำเลยจึงต้องรับโทษทางอาญาในความผิดที่ตนไม่ได้กระทำ ซึ่งเป็นสาเหตุที่สำคัญอย่างหนึ่งของข้อผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อันส่งผลให้เกิดปัญหาการลงโทษผู้บริสุทธิ์โดยกระบวนยุติธรรมทางอาญาขัดต่อวัตถุประสงค์ของวิธีพิจารณาความอาญาที่ต้องการนำตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษ และหลีกเลี่ยงการลงโทษผู้บริสุทธิ์[๑๐๐] ผลที่ตามมาคือ เมื่อจำเลยถูกศาลพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิด ย่อมได้รับผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๙๕] Richard A. Leo , **False Confessions: Causes, Consequences, and Implications**, Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law Online (September, 2009), 37, p.332.

[๙๖] โพสต์ทูเดย์, "แพะรับบาป" ความอัปยศของกระบวนการยุติธรรมไทย."

[๙๗] คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๐๙๓/๒๔๗๒

[๙๘] นพพร โพสิรังสิยากร, "การใช้ดุลยพินิจของศาลในการลงโทษ" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๔). หน้า ๘๗ - ๘๙.

[๙๙] ธานินทร์ กรัยวิเชียร, ศาลกับพยานบุคคล (กรุงเทพฯ: นำอักษรการพิมพ์, ๒๕๒๑). หน้า ๔๐.

[๑๐๐] ศุภกิจ แย้มประชา, "เมื่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาลงโทษผู้บริสุทธิ์ : มุมมองจากภายนอกวงการกฎหมายไทย," ดุลพาห ๖๔, ฉบับที่ ๑ (มกราคม - เมษายน ๒๕๖๐). หน้า ๒๐.

ในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะในแง่ของสังคมที่ผู้ถูกกล่าวหาจะต้องถูกตราบาปว่าเป็นผู้ที่กระทำความผิด สูญเสียโอกาสในหน้าที่การงาน บั่นทอนความสัมพันธ์กับบุคคลที่อยู่รอบข้างทั้งครอบครัว เพื่อนฝูง ญาติมิตร ในด้านทรัพย์สินและเวลา จำเลยจะต้องเสียเงินทองและเวลาไปกับการดำเนินกระบวนพิจารณา และสุดท้ายในด้านของตัวผู้ถูกกล่าวหาเอง ก็ได้รับผลกระทบทั้งด้านสภาพจิตใจและสุขภาพทางกายที่ต้องเสียไปกับการดำเนินกระบวนพิจารณา

ในหัวข้อนี้ จะกล่าวถึงความหมายและสาเหตุของการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง เพื่ออธิบายคำถามที่ว่า ทำไมการที่รัฐมีกระบวนการกลั่นกรองคำรับสารภาพอยู่มากมายแล้วก็ตาม ก็ยังเกิดการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงขึ้น และศึกษาประเภทของการรับสารภาพ ซึ่งมีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละประเภท จากนั้นจะศึกษาทฤษฎีที่อยู่เบื้องหลังของการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง เพื่อเข้าใจถึงสาเหตุของการรับสารภาพที่มาตรงกับข้อเท็จจริง สุดท้ายจะศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น หากมีการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

๒.๒.๑ ความหมายและสาเหตุของการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง

การรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง หมายถึง การที่บุคคลได้รับสารภาพยอมรับถึงกระทำของตนว่าเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย แต่ในความเป็นจริงแล้ว ผู้ให้การรับสารภาพไม่ได้กระทำ หรือไม่รู้ว่าตนเองได้กระทำความผิดดังกล่าว[๑๐๑] สาเหตุของการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงมีอยู่หลายปัจจัย แต่สำหรับปัจจัยที่ใช้ตัวผู้รับสารภาพเป็นเกณฑ์ สามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ ประเภทคือ ปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน และปัจจัยด้านพยานหลักฐาน[๑๐๒]

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประเภทแรก ปัจจัยภายนอกตัวผู้รับสารภาพ เช่น กระบวนการในชั้นสอบสวนและเทคนิคในการสอบสวนที่ผู้ถูกกล่าวหาถูกกดดัน ขู่เข็ญ หรือกระทำการอื่นใดในลักษณะเดียวกัน ส่งผลให้ผู้ถูกกล่าวหาจำยอมรับสารภาพในชั้นสอบสวนและได้ยอมรับไปถึงในขั้นตอนการพิจารณาด้วย คำแนะนำที่ไม่ถูกต้องของผู้มีอาชีพทนายความ การมีประสบการณ์เลวร้ายในอดีต ไม่ว่าเกิดจากการใช้สารเสพ

---

[๑๐๑] ภัทรา พิทักษานนท์กุล, "ผลของเทคนิคการสอบสวน หลักฐานเท็จ การยอมตาม และการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถามต่อการรับสารภาพเท็จ." หน้า ๕.

[๑๐๒] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗.

ติด การถูกทำร้ายร่างกาย การถูกล่วงละเมิดทางเพศ สภาพแวดล้อมและสังคมที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้จำเลยรับสารภาพไม่ตรงกับความจริง[๑๐๓]

กล่าวได้ว่า สำหรับปัจจัยภายนอก อาจเกิดจากกระบวนการตั้งแต่ในชั้นสอบสวน ที่ผู้ถูกกล่าวหาตกอยู่ภายใต้สภาวะกดดัน อันทำให้ผู้ต้องหาเกิดความหวาดกลัวและสับสนในข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ซึ่งนำไปสู่กระบวนการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ เช่น กรณีของนายวินัย นวลจีน ที่ได้รับสารภาพว่าตนเป็นผู้กระทำความผิด และได้มีการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ต่อมากลับพบว่านายวินัยมิใช่ผู้ที่กระทำความผิด แต่ที่ได้รับสารภาพไปเนื่องจากความเครียดและความกดดัน ส่วนที่ยอมไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพเนื่องจากคิดว่าตนไม่มีทางเลือกอื่นแล้วนอกจากการต้องรับสารภาพ[๑๐๔] หรือการถูกข่มขู่ ขู่เข็ญ ให้คำมั่นสัญญา หรือกระทำการด้วยประการอื่นใดที่มิชอบด้วยกฎหมาย เช่น กรณีของนายจอบิ ซึ่งถูกกล่าวหาว่าใช้อาวุธสงครามกราดยิงรถนักเรียน โดยนายจอบิได้รับสารภาพไปตามข้อกล่าวหาและได้ถูกนำตัวไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ต่อมาปรากฏว่านายจอบิเป็นผู้บริสุทธิ์ โดยที่นายจอบิได้รับสารภาพไปเช่นนั้น เนื่องจากทางเจ้าพนักงานได้บอกกับนายจอบิว่าหากนายจอบิให้การรับสารภาพจะไม่ได้รับโทษรุนแรง และสามารถกลับไปอยู่กับลูกเมียได้เหมือนเดิม ส่วนในระหว่างการทำแผนประกอบคำรับสารภาพนั้น เป็นการทำไปตามคำสั่งของเจ้าพนักงานที่คอยกำกับการแสดงตลอดเวลา[๑๐๕]

ประเภทสอง ปัจจัยภายในตัวผู้รับสารภาพ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของความนับถือในตนเองต่ำ การยอมตามบุคคลอื่นได้ง่าย การละอายหรือสำนึกผิดในการกระทำบางอย่างของตน ความทรงจำของจำเลย[๑๐๖] หรือความผิดปกติทางด้านจิตหรือสมองของผู้รับสารภาพ ก็เป็นเหตุปัจจัยที่สำคัญอย่าง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๐๓] ภัทรา พิทักษานนท์กุล, "ผลของเทคนิคการสอบสวน หลักฐานเท็จ การยอมตาม และการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถามต่อการรับสารภาพเท็จ." หน้า ๑๘.

[๑๐๔] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑ - ๒.

[๑๐๕] ผู้ใฝ่รู้ประวัติศาสตร์, ""แพะ" เหยื่อกระบวนการยุติธรรมที่ผิดพลาด," เข้าถึงเมื่อ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๐, https://godowninhistorythai.wordpress.com/2017/01/14/%E0%B9%81%E0%B8%9E%E0%B8%B0-%E0%B9%80%E0%B8%AB%E0%B8%A2%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%9A%E0%B8%A7%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A2%E0%B8%B8%E0%B8%95/.

[๑๐๖] ภัทรา พิทักษานนท์กุล, "ผลของเทคนิคการสอบสวน หลักฐานเท็จ การยอมตาม และการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถามต่อการรับสารภาพเท็จ." หน้า ๕.

หนึ่ง อันส่งผลต่อการรับสารภาพไม่ตรงกับความจริง เช่น ผู้รับสารภาพเป็นโรคสมาธิสั้น หรือผู้รับสารภาพมีลักษณะนิสัยผิดปกติแบบต่อต้านสังคม เป็นต้น[๑๐๗]

ประเภทสาม ปัจจัยทางด้านพยานหลักฐาน โดยเฉพาะพยานหลักฐานเท็จ อันทำให้จำเลยเกิดความสับสนและจำยอมรับสารภาพในชั้นพิจารณา หรือความต้องการที่จะรับสารภาพ เพื่อแลกกับประโยชน์ในการที่จะได้รับลดโทษ ซึ่งเหตุผลนี้เองเป็นเหตุผลที่จำเลยส่วนใหญ่ยินยอมรับสารภาพในความผิดที่ตนไม่ได้ก่อขึ้น นอกจากนี้ การรับรู้ข้อมูลที่ผิดพลาดในลักษณะต่างๆ อันส่งผลต่อการบิดเบือนถึงความคิด ความเชื่อ อารมณ์ความรู้สึกและการประเมินผลผิดไปจากความเป็นจริง โดยเฉพาะในเรื่องความทรงจำที่ผิดพลาด[๑๐๘]

ปัญหาการรับสารภาพไม่ตรงกับความจริงเป็นสาเหตุที่สำคัญของปัญหาการลงโทษผู้บริสุทธิ์ทั่วโลก เนื่องจากการรับสารภาพเป็นข้อยกเว้นของข้อสันนิษฐานความบริสุทธิ์ (Presumption of Innocent) ทำให้มีการละเลยที่จะค้นหาความจริงในคดี (Factual Guilt) อันทำให้ผู้บริสุทธิ์ในความเป็นจริง (Factual Innocent) ต้องถูกลงโทษในคดีอาญา ซึ่งขัดแย้งกับแนวความคิดของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เชื่อว่าผู้บริสุทธิ์จะไม่ให้การรับสารภาพในความผิดที่ตนเองไม่ได้กระทำ[๑๐๙] จากสถิติของ Innocent Project พบว่า ๑ ใน ๔ ของผู้บริสุทธิ์ที่ถูกปล่อยตัวภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษา (Post-Conviction)[๑๑๐] ตกเป็นเหยื่อของกระบวนยุติธรรมทางอาญาเนื่องจากการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง เช่น การถูกขู่เข็ญบังคับ การหลอกลวง การถูกชักจูงใจ ความต้องการรับสารภาพเพื่อให้พ้นจากสภาวะกดดัน การลดโทษให้กับผู้รับสารภาพ เป็นต้น[๑๑๑] ข้อถกเถียงที่สำคัญถึงสาเหตุของการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง คือกระบวนการต่อรองคำรับสารภาพ กล่าวคือ มีฝ่ายที่เห็นว่ากระบวนการต่อรองคำรับสารภาพ เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการรับสารภาพที่ไม่ตรง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๐๗] ภัทรา พิทักษานนท์กุล, "ผลของเทคนิคการสอบสวน หลักฐานเท็จ การยอมตาม และการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถามต่อการรับสารภาพเท็จ." หน้า ๑๘.

[๑๐๘] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗.

[๑๐๙] Stephen A. Saltzburg, *American Criminal Procedure : Cases and Commentary*. pp. 800 – 801.

[๑๑๐] The Innocence Project, "An End to Plea Bargains," accessed 10 March 2018, https://www.innocenceproject.org/an-end-to-plea-bargains/.

[๑๑๑] ศุภกิจ แย้มประชา, "เมื่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาลงโทษผู้บริสุทธิ์ : มุมมองจากภายนอกวงการกฎหมายไทย." หน้า ๒๑.

กับความจริง เนื่องจากจำเลยต้องการที่จะได้รับประโยชน์ในเรื่องโทษ[๑๑๒] อันทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดอคติขึ้น จนละเลยที่จะค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นในคดี[๑๑๓] อย่างไรก็ตาม มีข้อโต้แย้งว่า ข้อตกลงต่อรองคำรับสารภาพเป็นเพียงหนทางที่จะลดความเสี่ยงในการแพ้ชนะคดีเท่านั้น ต่อให้มีการสืบพยานอย่างสุดความสามารถ ก็ใช่ว่าจะสามารถค้นหาความจริงได้ทั้งหมด การแพ้ชนะของคดียังมีปัจจัยอื่นๆ ที่ต้องคำนึงถึง[๑๑๔] และยังเป็นกระบวนการกลั่นกรองคำรับสารภาพเพื่อค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นในคดี ที่ช่วยป้องกันมิให้ผู้บริสุทธิ์ต้องตกเป็นเหยื่อของกระบวนการยุติธรรม[๑๑๕]

เมื่อบุคคลใดต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดและถูกลงโทษ โดยที่บุคคลนั้นมิใช่ผู้กระทำความผิดที่แท้จริง แต่จำต้องรับโทษเพราะความไม่สมบูรณ์ของกระบวนการยุติธรรม ทำให้เกิดการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงและคำรับสารภาพนั้นก็ถูกนำมาทำคำพิพากษาเพื่อลงโทษจำเลย ศาลจึงต้องแก้ไขคำพิพากษา อันมาจากแนวคิดที่ว่า บุคคลใดเป็นผู้บริสุทธิ์บุคคลนั้นไม่ควรถูกดำเนินคดีอาญา [๑๑๖] อีกทั้ง การรับสารภาพเป็นการสละหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของจำเลยอย่างหนึ่ง ซึ่งจะต้องกระทำไปโดยรู้เรื่อง สมัครใจ และเข้าใจ หากจำเลยได้รับสารภาพไปโดยไม่ตรงกับความจริงแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการถูกข่มขู่ หรือเป็นการที่จำเลยกระทำไปโดยไม่เข้าใจ เนื่องจากจำเลยเข้าใจว่าตนได้กระทำความผิด ทั้งที่ความจริงตนไม่ได้กระทำความผิด ย่อมเป็นการที่จำเลยได้กระทำไปโดยไม่สมัครใจ นอกจากนี้ การที่จำเลยรับสารภาพไปเพราะต้องการช่วยเหลือบุคคลอื่น หรือต้องการได้รับการลดโทษก็ไม่อาจถือว่าเป็นการรับสารภาพโดยสมัครใจ เพราะไม่ได้มาจากเจตนาที่ต้องการสำนึกผิดอย่างแท้จริง ดังนั้น จึงไม่อาจถือได้ว่าจำเลยได้สละหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของตนในชั้นพิจารณา จำเลยยังคงมีหลักประกันสิทธิและเสรีภาพนั้นอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิทธิที่จะได้รับการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๑๒] The Innocence Project, "An End to Plea Bargains."

[๑๑๓] ศุภกิจ แย้มประชา, "เมื่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาลงโทษผู้บริสุทธิ์ : มุมมองจากภายนอกวงการกฎหมายไทย." หน้า ๑๐.

[๑๑๔] ชาติ ชัยเดชสุริยะ, รายงานการวิจัยการต่อรองคำรับสารภาพ : แนวคิดทางทฤษฎี ทางปฏิบัติ และการนำมาใช้ในประเทศไทย. หน้า ๕๑.

[๑๑๕] Stephen A. Saltzburg, *American Criminal Procedure : Cases and Commentary*. pp. 800 – 801.

[๑๑๖] พิชญา เหลืองรัตนเจริญ, "การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ : ศึกษาเฉพาะกรณีการรื้อฟื้นคดีที่เป็นคุณแก่จำเลย" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, ๒๕๔๘).หน้า ๙.

ทบทวนคำพิพากษาของศาล (Right to Appeal) เพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในคดี อันเนื่องมาจากการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง

๒.๒.๒ ประเภทของการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง

การแบ่งประเภทของคำรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง เป็นสิ่งทำให้สามารถเข้าใจถึงเหตุผลเบื้องหลังของจำเลยได้ว่าเหตุใดถึงเกิดการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงได้ เพื่อที่จะได้นำไปใช้ในการวิเคราะห์ถึงแนวทางแก้ไข หากเกิดการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงในชั้นพิจารณาได้ โดย Saul Kassin ศาสตราจารย์ทางด้านจิตวิทยาได้แบ่งประเภทของการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง ออกตามสาเหตุแห่งการเกิดคำรับสารภาพที่แตกต่างกัน โดยแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ[๑๑๗]

(๑) การรับสารภาพโดยสมัครใจ หมายถึง การที่จำเลยได้รับสารภาพเพื่อต้องการลงโทษตนเองจากความรู้สึกผิด ละอาย หรือเพื่อปกป้องคนในครอบครัวหรือบุคคลที่ใกล้ชิดจากความผิดที่ตนได้กระทำ

(๒) การรับสารภาพแบบยอมตาม หมายถึง การที่จำเลยได้รับสารภาพเนื่องจากต้องการหลีกเลี่ยงความกดดัน สถานการณ์อันตึงเครียด ต้องการได้รับการลดโทษ หรือการรับสารภาพอันเนื่องมาจากคำสั่งหรือคำขอร้องของบุคคลอื่น

(๓) การรับสารภาพจากภายใน เป็นการที่จำเลยได้รับสารภาพอันเนื่องมาจากการที่จำเลยเชื่อว่าจำเลยได้กระทำความผิด แต่ความจริงนั้นจำเลยกลับไม่ได้เป็นผู้กระทำ

สำหรับคำรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงประเภทที่เกิดบ่อยที่สุดคือ การรับสารภาพไม่ตรงกับความจริงแบบสมัครใจกับการรับสารภาพแบบยอมตาม โดยเกิดขึ้นจากแรงกดดันภายนอก ส่วนอีกประเภทหนึ่งคือ การรับสารภาพเท็จจากภายใน อันเนื่องมากจากผู้รับสารภาพได้เชื่อจากภายในจิตใจของตนเองอย่างแท้จริงว่า ตนเป็นผู้กระทำความผิดจริง โดยไม่ได้มีแรงกดดันจากภายนอก แต่การรับสารภาพประเภทนี้เกิดขึ้นได้น้อยกว่าประเภทแรก[๑๑๘] นอกจากนี้ Joseph T. McCann ศาสตราจารย์ทางด้านจิตวิทยา ยังได้มีการเพิ่มประเภทของการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงอีกประเภทหนึ่งคือ

---

[๑๑๗] ภัทรา พิทักษานนท์กุล, "ผลของเทคนิคการสอบสวน หลักฐานเท็จ การยอมตาม และการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถามต่อการรับสารภาพเท็จ." หน้า ๑๐.

[๑๑๘] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒.

การกลับคำรับสารภาพของจำเลยในภายหลัง โดยกล่าวอ้างเหตุว่าการที่ตนได้รับสารภาพไปนั้นเป็นความเท็จ[๑๑๙]

กล่าวได้ว่า สาเหตุอย่างหนึ่งในทางข้อเท็จจริงของความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรม คือ การใช้ดุลยพินิจไม่ถูกต้องในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงนั้น โดยข้อเท็จจริงที่ทำให้การใช้ดุลยพินิจไม่ถูกต้องนั้น มาจากเหตุหลายประการด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำข้อเท็จจริงที่ผิดพลาดมาสู่ศาลเป็นสิ่งที่ปรากฏมากที่สุดในการทำให้การใช้ดุลยพินิจของศาลผิดพลาดไปจากความเป็นจริง ไม่ว่าการนำเสนอข้อเท็จจริงเช่นนั้นจะเกิดขึ้นโดยจงใจหรือไม่จงใจของของคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องก็ตาม เพราะในข้อเท็จจริงบางประการมีเหตุผลมาจากความบังเอิญ หรือความไม่มีเจตนาของจำเลยในการรับสารภาพไม่ตรงกับความจริง แม้พฤติการณ์ตามข้อเท็จจริงจะไม่เป็นความจริงก็ตาม แต่ความบังเอิญเช่นนั้นมีเหตุผลทำให้น่าเชื่อถือได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริง และความเข้าใจผิดที่มีต่อจำเลยดังกล่าวเป็นเหตุให้การใช้ดุลยพินิจเกิดความไม่สมบูรณ์ในส่วนของข้อเท็จจริง[๑๒๐] หลายครั้งเหตุผลแวดล้อมควรเชื่อและสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นเรื่องที่ค่อนข้างจะพิจารณาแยกแยะข้อเท็จจริงออกจากกันได้ยาก เพราะในบางกรณีมีเหตุผลให้ชวนคิดว่าเป็นไปเช่นนั้นจริง[๑๒๑]

นอกจากนี้ คำรับสารภาพ (Confession) แตกต่างจากการรับสารภาพชั้นพิจารณา (Guilty Plea) เนื่องจากคำรับสารภาพเป็นการมองในมุมมองของพยานหลักฐาน แต่ไม่สามารถบอกผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นกับคดีได้ แต่การรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นกระบวนการที่จำเลยได้รับสารภาพต่อศาล เพื่อเข้าสู่กระบวนการการทำคำพิพากษาตัดสินความผิด ซึ่งคำรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงมีโอกาส

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

---

[๑๑๙] ภัทรา พิทักษานนท์กุล, "ผลของเทคนิคการสอบสวน หลักฐานเท็จ การยอมตาม และการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถามต่อการรับสารภาพเท็จ", หน้า ๑๐.

[๑๒๐] เช่น การที่ศาลลงโทษตามข้อเท็จจริงที่ผิดพลาดโดยไม่ได้ตั้งใจนั้น ได้แก่ มีชายฝรั่งเศสคนหนึ่งได้ติดตามไปแต่งงานกับหญิงอเมริกันถึงประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เข้าทำงานในโรงสวดหลายปีไม่มีทางก้าวหน้า จึงลาออกและเดินทางไปหางานใหม่ในเมืองอื่น ก่อนหน้าวันที่ชายฝรั่งเศสจะออกจากโรงสวดไป ได้มีคนร้ายลักพาตัวและฆ่าลูกเศรษฐี ภายหลังที่เขาออกจากโรงสวดไปโดยกะทันหัน ตำรวจจึงออกติดตามจับชายฝรั่งเศสได้และนำส่งศาล ศาลตัดสินจำคุกตลอดชีวิต เมื่อเขาจำคุกมาได้ ๒๕ ปี ทางการตำรวจอเมริกันได้หลักฐานแน่นอนว่า ความจริงชายฝรั่งเศสไม่ได้เป็นคนร้ายฆ่าลูกเศรษฐี จึงได้ปล่อยตัวเขาพร้อมด้วยให้เงินค่าทำขวัญ ๑๖๐,๐๐๐ เหรียญ และเมื่อเขากลับถึงฝรั่งเศสแล้วเขามีหนังสือไปขอจากรัฐบาลอเมริกันได้อีก ๔๐,๐๐๐ เหรียญ

[๑๒๑] เช่น มีชายหนุ่มญี่ปุ่น ๒ คนพี่น้อง บิดามารดาตายมาตั้งแต่เล็ก พวกเขายากจนมาก เมื่อพวกเขาโตขึ้นจึงพากันไปเช่าบ้านอยู่ ต่อมาน้องล้มเจ็บลงไม่สามารถจะไปทำงานได้ วันหนึ่งเมื่อพี่กลับมาจากทำงานได้นำอาหารเข้าไปจะให้น้องในห้อง พอเข้าไปถึงก็แลเห็นน้องนอนจมโลหิตอยู่ และพยายามลุกขึ้นนั่ง เมื่อได้เห็นพี่ชายเข้ามาพลางพูดว่าฉันได้เชือดคอตนเองจะให้ตายแต่ยังไม่ตาย มีดกำลังคาแผลอยู่ ขอให้พี่เอาปืนยิงเสียให้ตายโดยเร็ว เพื่อให้พ้นการทรมาน เมื่อพี่ชายเห็นดังนั้น จึงคุกเข่าลงดึงมีดออกจากคอน้องพอมีดหลุดออกมาน้องก็หมดลมหายใจล้มลง

เกิดขึ้นได้ไม่บ่อยนัก โดยมักจะเกิดขึ้นในกรณีที่มีการสอบสวนที่ยืดเยื้อ แต่หากจำเลยคนใดที่รับสารภาพไปโดยไม่ตรงกับความจริงในชั้นสอบสวนแล้ว มีโอกาสมากกว่าถึงสามเท่าที่จะรับสารภาพในชั้นพิจารณาด้วย อันส่งผลให้เกิดปัญหาเรื่องการรับสารภาพชั้นพิจารณาที่ไม่ตรงกับความจริงขึ้น เนื่องจากบุคคลที่รับสารภาพในชั้นสอบสวนไปโดยไม่ตรงกับความจริงมักจะเชื่อว่าวกเขาไม่มีโอกาสที่จะชนะในกระบวนพิจารณา กล่าวได้ว่า การรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงตั้งแต่ในชั้นสอบสวนย่อมมีผลถึงการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงในชั้นกล่าวหาด้วย[๑๒๒]

๒.๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีของการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง

การรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงมิได้เกิดเพียงเพราะการดำเนินกระบวนพิจารณาที่ผิดพลาดเท่านั้น แต่ยังเกิดจากความผิดพลาดของตัวผู้รับสารภาพนั้นเองด้วย ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของกระบวนการจดจำ การคิดและการตัดสินใจ ดังนั้น ทฤษฎีที่ใช้อธิบายปัญหาในเรื่องการรับสารภาพไม่ตรงกับความจริง จึงล้วนแต่เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวเนื่องกับจิตวิทยา (Psychology) แบ่งออกเป็น ๓ ทฤษฎี ดังต่อไปนี้

ทฤษฎีแรก ทฤษฎีเศรษศาสตร์พฤติกรรม (Behavioral Economics)[๑๒๓] คือ การที่นำวิชาจิตวิทยามาใช้อธิบายการตัดสินใจของปัจเจกบุคคล โดยเป็นการโต้แย้งทฤษฎีมนุษย์คือสัตว์ที่มีเหตุผล (Man is rational animal) ของอริสโตเติล (Aristotle) เพื่ออธิบายถึงความไม่มีเหตุผลของปัจเจกบุคคลตามหลักเศรษฐศาสตร์อย่างเป็นระบบ[๑๒๔] ซึ่งการไม่มีเหตุผลของปัจเจกบุคคลมีอยู่หลากหลายรูปแบบ แต่รูปแบบที่มีความสำคัญและเกิดขึ้นบ่อย คือ “อคติ” (biases) ซึ่งเป็นการตัดสินใจที่เบี่ยงเบนไปจากจุดที่ปัจเจกบุคคลที่มีเหตุผลโดยสมบูรณ์พึงกระทำ และมักเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยผู้กระทำไม่รู้ตัว[๑๒๕]

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๒๒] National Registry of Exonerations, "Guilty Pleas and False Confessions," accessed 15 March 2018, https://www.law.umich.edu/special/exoneration/Documents/NRE.Guilty.Plea.Article4.pdf.

[๑๒๓] เป็นศาสตร์หนึ่งในสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยเป็นการนำเอาจิตวิทยามาอธิบายการตัดสินใจของปัจเจกบุคคล เริ่มจากการตั้งสมมุติฐานว่าปัจเจกบุคคลเป็นผู้ที่มีเหตุผล เพื่อให้สามารถวัดค่าการตัดสินใจของปัจเจกบุคคลได้ โดยศาสตร์นี้จะเป็นการกำหนดกรอบแนวคิดและอธิบายถึงความไม่มีเหตุผลของปัจเจกบุคคลตามหลักเศรษฐศาสตร์ได้อย่างเป็นระบบ อันเป็นศาสตร์ที่ล้มล้างความเชื่อในอดีตว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่มีเหตุผลไปโดยสิ้นเชิง

[๑๒๔] ธานี ชัยวัฒน์, "เมื่อมนุษย์นั่งบัลลังก์ศาล : เศรษฐศาสตร์พฤติกรรมว่าด้วยการพิพากษาคดี," ดุลพาห ๖๔, ฉบับที่ ๑ (๒๕๖๐). หน้า ๓๕.

[๑๒๕] Henry Campbell Black, *Black’s Law Dictionary*. p. 147.

การนำทฤษฎีเศรษศาสตร์พฤติกรรมมาปรับใช้กับนิติศาสตร์ เป็นการนำมาใช้อธิบายการใช้ดุลพินิจต่างๆ ของศาลในการพิจารณาและพิพากษา ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับการตัดสินใจของปัจเจกบุคคล แม้กระบวนการพิจารณาและพิพากษาคดีจะมีการลดความเป็นนามธรรม ด้วยการกำหนดกระบวนการที่ศาลจะต้องดำเนินการตามหลักการและบทบัญญัติของกฎหมาย แต่ศาลก็เป็นมนุษย์คนหนึ่งการตัดสินใจย่อมได้รับผลกระทบจากความไม่มีเหตุผลได้โดยตามธรรมชาติ เมื่อการดำเนินกระบวนพิจารณาในส่วนของกระบวนการรับฟังคำรับสารภาพที่จะต้องอาศัยการใช้ดุลพินิจของศาลในการรับฟังคำรับสารภาพและนำมาใช้เพื่อทำคำพิพากษาลงโทษจำเลยเป็นอย่างมาก ศาลจึงอาจเกิดอคติขึ้นในกระบวนการพิจารณาคดี (biases in hearing process) และกระบวนการพิพากษาลงโทษ (biases in sentencing process) ได้[๑๒๖]

กระบวนการพิจารณาคดี หมายถึง การกระทำใดๆ อันเกี่ยวด้วยคดีของผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายคือการทำคำพิพากษา[๑๒๗] ที่ต้องอาศัยการใช้ดุลพินิจของศาลในการรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน อันอาจเกิดอคติในกระบวนการพิจารณาคดีได้ ซึ่งสาเหตุของการเกิดอคติในกระบวนพิจารณา จึงเกิดจากการยืนยันสิ่งที่ตนเองเชื่อ จากการมองย้อนกลับไปในอดีต หรือผลจากอิทธิพลต่อเนื่อง[๑๒๘] สาเหตุต่างๆ เหล่านี้ ส่งผลให้การใช้ดุลพินิจในการรับฟังข้อเท็จจริงในกระบวนพิจารณาของผู้พิพากษาผิดเพี้ยนไปได้ โดยแต่ละสาเหตุมีรูปแบบที่แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้[๑๒๙]

(๑) อคติจากการยืนยันสิ่งที่ตนเองเชื่อ เป็นอคติที่เกิดจากการที่มนุษย์ตีความ รับรู้ข้อมูลข่าวสารในเรื่องนั้นๆ มาก่อน ทำให้มนุษย์ย่อมที่จะรับฟังเพียงข้อมูลที่สนับสนุนความเชื่อที่ตนมีมาอยู่ก่อน โดยที่ไม่แสวงหาข้อมูลในแง่มุมอื่นที่แตกต่างไปจากข้อมูลที่เคยรับรู้มาก่อนหน้านั้น ด้วยเหตุนี้การคิดบนพื้นฐานข้อมูลที่มีอยู่ (availability heuristic bias) ทำให้ไม่มีการหาข้อมูลในด้านอื่นเพิ่มเติมเพื่อประกอบการตัดสินใจ เช่น การที่จำเลยรับสารภาพแล้วศาลรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยเพื่อทำคำพิพากษาลงโทษจำเลยในทันที โดยไม่มีการหาพยานหลักฐานอื่นเพิ่มเติม เป็นต้น[๑๓๐]

---

[๑๒๖] ธานี ชัยวัฒน์, "เมื่อมนุษย์นั่งบัลลังก์ศาล : เศรษฐศาสตร์พฤติกรรมว่าด้วยการพิพากษาคดี." หน้า ๓๖ – ๓๙.

[๑๒๗] คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค ๓ - ๔. หน้า ๑๖๐.

[๑๒๘] ธานี ชัยวัฒน์, "เมื่อมนุษย์นั่งบัลลังก์ศาล : เศรษฐศาสตร์พฤติกรรมว่าด้วยการพิพากษาคดี." หน้า ๓๙ - ๔๐.

[๑๒๙] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๐ - ๔๕.

[๑๓๐] ศุภกิจ แย้มประชา, "เมื่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาลงโทษผู้บริสุทธิ์ : มุมมองจากภายนอกวงการกฎหมายไทย." หน้า ๒๘.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

(๒) อคติจากการมองย้อนกลับไปในอดีต คือ แนวโน้มที่คนจะมองว่าสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอดีตเป็นสิ่งที่สามารถคาดการณ์ได้ เนื่องจากสิ่งนั้นเคยเกิดขึ้นมาก่อนแล้ว โดยอาจเป็นการคาดการณ์ลำดับขั้นการเกิดของสถานการณ์ที่ผ่านมาในอดีต หรือการคาดการณ์ถึงการตอบสนองของบุคคล หากต้องเข้าไปอยู่ในสถานการณ์นั้น โดยส่วนใหญ่มักจะเป็นอคติที่เกิดขึ้นว่า หากตนเป็นบุคคลผู้นั้น ตนคงกระทำได้ดีกว่า ส่งผลให้การทำคำพิพากษาอาจเกิดความไม่เหมาะสมได้

(๓) ผลจากอิทธิพลต่อเนื่อง หมายถึง แนวโน้มที่คนยังคงยึดติดกับข้อมูลผิดๆ ที่ตนเคยได้รับมาก่อนหน้า แม้ว่าภายหลังจะได้รับรู้และมีการแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้องแล้วก็ตาม แต่ข้อมูลที่ผิดก็ยังคงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของบุคคลนั้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอคติประเภทนี้มักเกิดขึ้นในเรื่องพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เช่น คำรับสารภาพที่ได้มาด้วยการบังคับ ข่มขู่ ให้สัญญา จูงใจหรือกระทำการในลักษณะอื่นใด แม้ต่อมาศาลจะได้รับรู้ว่าคำรับสารภาพดังกล่าวได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายก็ตาม คำรับสารภาพที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายก็ยังคงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของศาลอยู่ เป็นต้น

นอกจากการเกิดอคติในกระบวนการพิจารณาแล้ว การเกิดอคติยังมีในกระบวนการพิพากษาลงโทษจำเลยได้อีก เนื่องจากขั้นตอนการทำคำพิพากษาเป็นกระบวนการที่ผู้พิพากษาจะใช้พิเคราะห์พยานหลักฐานต่างๆ เพื่อนำมาทำคำตัดสินว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ หากจำเลยได้กระทำความผิด ศาลจะกำหนดโทษแก่จำเลยอย่างไร[๑๓๑] ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ต่างต้องอาศัยการใช้ดุลพินิจของศาลจึงอาจมีอคติเกิดขึ้นได้ ซึ่งอาจเกิดจากความยึดติด การมีกรอบความคิดที่แตกต่างกัน หรือจากการเรียงลำดับ โดยสามารถแยกพิจารณาออกได้ดังต่อไปนี้[๑๓๒]

(๑) อคติจากความยึดติด หมายถึง การปักใจเชื่อในคุณลักษณะบางประการหรือข้อมูลบางอย่างที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ โดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นข้อมูลแรกที่รับรู้มา ซึ่งอคตินี้มักเกิดขึ้นในคดีอาญา ส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวเลขต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในการต่อรองคำรับสารภาพ ศาลมักยึดติดกับตัวเลขในอัตราโทษจำคุกที่พนักงานอัยการเสนอมา หรือตัวเลขสถิติที่มีการอ้างถึงในกระบวนพิจารณาคดี ซึ่งส่งผลให้เกิดการทำคำพิพากษาที่ไม่เป็นธรรมได้

---

[๑๓๑] ณรงค์ ใจหาญ, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๑. หน้า ๑๘.

[๑๓๒] ธานี ชัยวัฒน์, "เมื่อมนุษย์นั่งบัลลังก์ศาล : เศรษฐศาสตร์พฤติกรรมว่าด้วยการพิพากษาคดี." หน้า ๔๖ - ๕๐.

(๒) ทฤษฎีความคาดหวัง หรือผลจากการมีกรอบความคิดที่ต่างกัน กล่าวคือ หากเป็นเรื่องที่ได้รับประโยชน์ มนุษย์ย่อมเลือกทางที่มีความเสี่ยงน้อยที่สุด ในทางกลับกัน หากเป็นเรื่องที่เสียประโยชน์ มนุษย์ย่อมเลือกทางที่มีความเสี่ยงมากกว่า กล่าวได้ว่า ทฤษฎีความคาดหวังเป็นทฤษฎีที่นำข้อมูลชุดเดียวกัน แต่นำเสนอในแง่มุมที่ต่างกัน ทำให้ได้ข้อสรุปที่แตกต่างกัน ดังนั้น วิธีการนำเสนอข้อมูลจึงมีความสำคัญต่อการทำคำพิพากษาของศาล

(๓) อคติจากการเรียงลำดับ คือ เมื่อลำดับเหตุการณ์แตกต่างกัน ย่อมมีผลต่อการตัดสินใจที่แตกต่างกันออกไปด้วย เช่น ความสามารถในการจดจำของมนุษย์ มักจะจำในช่วงต้นๆ ได้ดีกว่าในช่วงท้ายตามความเหนื่อยล้าของสมอง หรือปริมาณคดีในแต่ละวัน ก็มีผลต่อการทำคำพิพากษา เป็นต้น

ทฤษฎีที่สอง นิติจิตวิทยา (Forensic Psychology) อันเป็นสาขาหนึ่งของจิตวิทยาประยุกต์ โดยเป็นการนำจิตวิทยามาปรับใช้กับเรื่องอาชญากรรม เป็นศาสตร์ของนิติจิตวิทยาที่สำคัญซึ่งจะนำมาใช้อธิบายในเรื่องการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงได้ คือจิตวิทยาทางด้านความคิด (Cognitive Psychology) ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการทางด้านความคิดของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการจดจำ ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ไขปัญหา มุมมองทางด้านความคิด เป็นต้น โดยกระบวนการจดจำของมนุษย์ประกอบไปด้วย ๓ ขั้นตอนที่สำคัญคือ การบันทึกข้อมูล การเก็บข้อมูลและการนำข้อมูลออกมาใช้ ซึ่งแต่ละขั้นตอนนั้นส่งผลต่อความถูกต้องของข้อมูลที่มีการจดจำ ตลอดจนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงกับเหตุการณ์ที่จดจำได้ สำหรับจิตวิทยาทางด้านความคิดในส่วนที่เกี่ยวกับการรับสารภาพของจำเลย จะเป็นการกล่าวถึงมุมมองทางด้านการจดจำของจำเลยว่าทำไมจึงมองเห็นข้อเท็จจริงที่คลาดเคลื่อน ซึ่งกระบวนการจดจำที่ผิดพลาดนี้เอง สามารถก่อให้เกิดปัญหาที่ผู้บริสุทธิ์ได้รับสารภาพว่าตนเองเป็นผู้กระทำความผิด[๑๓๓]

ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งของกระบวนการจดจำที่ผิดพลาดของมนุษย์คือ อคติในกระบวนการคิด (cognitive bias) กล่าวคือ ระบบความคิดของมนุษย์จะแบ่งออกเป็น ๒ ระบบ ระบบแรกเป็นระบบหลัก ที่มุ่งค้นหาคำตอบที่ง่ายและรวดเร็ว ส่วนระบบที่สองเป็นระบบที่ต้องใช้เวลาและพลังงาน ซึ่งอคติในกระบวนการคิดของมนุษย์เกิดจากการที่มนุษย์คิดว่าตนได้ใช้กระบวนการคิดในระบบที่สอง แต่ความจริงแล้วเป็นกระบวนการคิดในระบบที่หนึ่ง ตามกฎการใช้ความพยายามอย่าง

---

[๑๓๓] ศุภกิจ แย้มประชา, "เมื่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาลงโทษผู้บริสุทธิ์ : มุมมองจากภายนอกวงการกฎหมายไทย." หน้า ๒๓ - ๒๔.

น้อยที่สุด (the law of least effort) ดังนั้น ผู้บริสุทธิ์จึงอาจรับสารภาพในสิ่งที่ไม่ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้นได้ เนื่องจากกระบวนการในการจดจำนั้นผิดเพี้ยนไม่ว่าจะในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือหลายๆ ขั้นตอนประกอบกัน เช่น การถูกชักจูงใจว่าตนได้กระทำความผิด หรือการรับสารภาพเพื่อให้พ้นจากสภาพความกดดันในกระบวนพิจารณา เป็นต้น[๑๓๔]

ทฤษฎีที่สาม ทฤษฎีเกมส์ (Game Theory) เป็นทฤษฎีทางคณิตศาสตร์ ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ในทางกฎหมายได้ โดยทฤษฎีเกมส์ หมายถึง การจำลองสถานการณ์ตามหลักตรรกวิทยาทางคณิตศาสตร์ เพื่อแสดงสถานะภาพการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เล่น (Player) ที่มีมากกว่าหนึ่งคนขึ้นไป โดยที่ผู้เล่นแต่ละคนจะตระหนักถึงกลยุทธ์ (Strategies) ที่ต่างฝ่ายต่างเลือกใช้ และผลกระทบในการเดินเกม (Action) ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เล่นทุกคน และผู้เล่นแต่ละคนประสงค์ที่จะได้รับผลตอบแทน (Payoffs) จากการเดินเกมสูงสุดเท่าที่จะเป็นไปได้ จนสามารถดำเนินไปสู่จุดดุลยภาพ (Nash Equilibrium) ได้ อันทำให้สามารถวิเคราะห์ คาดการณ์ผลลัพธ์ในอนาคตได้[๑๓๕]

ทฤษฎีเกมส์ที่สามารถนำมาอธิบายในเรื่องการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงได้นั้น คือ เกมส์ความลำบากใจของนักโทษ (Prisoner's dilemma) ตัวอย่างของเรื่องนี้ก็คือ ในกรณีที่มีคนร้ายสองคน ถูกตำรวจจับได้ ถูกตั้งข้อหาร่วมกันฆ่าคนตาย และมีพยานหลักฐานเอาผิดในระดับหนึ่ง แต่ตำรวจยังไม่สามารถเอาผิดคนร้ายทั้งสองในข้อหาฆ่าคนตายได้ เนื่องจากพยานหลักฐานที่ตำรวจได้มานั้นยังไม่เพียงพอ และผู้ต้องหาทั้งสองคนให้การปฏิเสธ ดังนั้น ตำรวจจึงแยกกันสอบสวนคนละห้อง และยื่นข้อเสนอว่า ถ้านายเอรับสารภาพและให้การซัดทอดนายบี โดยที่นายบีไม่ปริปากใดๆ ตำรวจจะกันนายเอไว้เป็นพยาน และจะได้รับการลดโทษลงเป็นจำคุก ๒ ปี ส่วนนายบีจะต้องโทษจำคุก ๑๐ ปี ทั้งนี้ โทษจำคุกก็จะกลับกันหากนายบีรับสารภาพและซัดทอดโดยที่นายเอไม่ปริปาก หากทั้งสองคนไม่ยอมให้การใดๆ ที่มีประโยชน์ ตำรวจจะทำได้เพียงจำคุกทั้งคู่คนละ ๑ ปี และจะจำคุกคนละ ๕ ปีหากทั้งสองฝ่ายปรักปรำซึ่งกันและกัน ซึ่งทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับคนร้ายทั้งสองคนคือ การไม่ยอมปริปากทั้งคู่เพื่อที่จะได้รับโทษน้อยที่สุดนั่นคือติดคุกคนละ ๑ ปี แต่ในความเป็นจริง การถูกแยกสอบสวนทำให้ไม่ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและโปร่งใสที่สามารถรับรู้ข้อมูลซึ่งกันและกันได้อย่างครบถ้วน

---

[๑๓๔] ศุภกิจ แย้มประชา, "เมื่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาลงโทษผู้บริสุทธิ์ : มุมมองจากภายนอกวงการกฎหมายไทย." หน้า ๒๖-๒๘.

[๑๓๕] ธัชชัย ตระกูลเลิศยศ, "ทฤษฎีเกม " เข้าถึงเมื่อ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๐ http://www.scimath.org/article-biology/item/6708-2016-11-01-19-37-57.

คนร้ายไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลระหว่างกันได้ และด้วยความกลัวที่จะถูกอีกฝ่ายปรักปรำ ทำให้ทั้งสองฝ่ายเลือกที่จะสารภาพและซัดทอดอีกฝ่าย เพราะมนุษย์มักจะต้องการความเสี่ยงน้อยที่สุดและเลือกแนวทางที่ทำให้เกิดความเสียหายกับตนเองน้อยที่สุด อันทำให้จุดดุลยภาพ (Nash Equilibrium) ของเกมส์นี้คือการที่ทั้งนายเอและนายบีจะต้องรับสารภาพ ซึ่งได้ประโยชน์สูงสุดเท่ากันทั้งสองคน[๑๓๖] จึงจะเห็นได้ว่า การมีมาตรการต่อรองคำรับสารภาพหรือการลดโทษให้แก่จำเลย ก็มีส่วนทำให้เกิดการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงได้[๑๓๗]

ตารางที่ ๑ ตัวอย่างเกมส์ความลำบากใจของนักโทษ

นายบี/นายเอ	**นายเอ รับสารภาพ**	**นายเอ ไม่รับสารภาพ**
นายบี รับสารภาพ	นายเอ จำคุก ๕ ปี นายบี จำคุก ๕ ปี	นายเอ จำคุก ๑๐ ปี นายบี จำคุก ๒ ปี
นายบี ไม่รับสารภาพ	นายเอ จำคุก ๒ ปี นายบี จำคุก ๑๐ ปี	นายเอ จำคุก ๑ ปี นายบี จำคุก ๑ ปี

๒.๓ แนวความคิดและที่มาของกระบวนการแก้ไขคำรับสารภาพ

ปัญหาเรื่องการลงโทษผู้บริสุทธิ์โดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นปัญหาที่สำคัญของหลายประเทศทั่วโลก เพียงแต่การยอมรับความผิดพลาดที่เกิดขึ้นนั้นแตกต่างกันออกไปตามระบบกฎหมายของประเทศนั้นๆ กล่าวคือ หากเป็นประเทศในระบบกฎหมายจารีตประเพณี ซึ่งมีรูปแบบกระบวนพิจารณาในระบบกล่าวหาได้ยอมรับและให้ความสำคัญกับปัญหาที่กระบวนการยุติธรรมลงโทษผู้บริสุทธิ์ เช่น ประเทศอังกฤษได้จัดตั้งคณะกรรมการทบทวนคดีอาญา (Criminal Case Review Commission) เพื่อทำการรวบรวมพยานหลักฐานว่ามีเหตุอันควรรื้อฟื้นคดีที่ถึงที่สุดหรือไม่ หรือสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีการยอมรับเรื่องการลงโทษผู้บริสุทธิ์โดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นอย่างมาก โดยกลุ่มบุคคลที่มีโอกาสในการเรียกร้องให้มีการรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่คือ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

---

[๑๓๖] ธรรมนิตย์ สุมันตกุล, "Game theory ในการร่างกฎหมาย," เข้าถึงเมื่อ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๐, http://web.krisdika.go.th/pdfPage.jsp?type=act&actCode=202.

[๑๓๗] ศุภกิจ แย้มประชา, "เมื่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาลงโทษผู้บริสุทธิ์ : มุมมองจากภายนอกวงการกฎหมายไทย." หน้า ๒๑.

สื่อมวลชนและภาควิชาการ ด้วยการจัดตั้ง Innocence Project เพื่อช่วยพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ที่ถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุกหรือประหารชีวิต โดยอาศัยการตรวจสารพันธุกรรม (DNA test) ในทางกลับกัน ประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย มักมีรูปแบบกระบวนพิจารณาแบบระบบไต่สวน กลับมีการยอมรับในข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในกระบวนพิจารณาน้อย เพราะประเทศในระบบไต่สวนมองว่าระบบการพิจารณาคดีของตนมีประสิทธิภาพในการค้นหาความจริงและหลีกเลี่ยงข้อผิดพลาดได้ดีกว่าระบบกล่าวหา อย่างไรก็ตาม ความเป็นจริงแล้ว ความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรมของระบบประมวลกฎหมายก็ยังปรากฏให้เห็นอยู่บ่อยครั้งตามสื่อต่างๆ[๑๓๘]

เมื่อการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงเป็นปัญหาที่สำคัญของการลงโทษผู้บริสุทธิ์โดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การแก้ไขคำรับสารภาพจึงมีขึ้นเพื่อแก้ไขให้กระบวนการรับสารภาพถูกต้องตรงกับความเป็นจริง ด้วยเหตุนี้ รัฐจึงมีการกำหนดช่องทางสำหรับการแก้ไขความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในกระบวนพิจารณา โดยแบ่งออกเป็นการแก้ไขคำรับสารภาพก่อนศาลมีคำพิพากษาและการแก้ไขคำรับสารภาพหลังศาลมีคำพิพากษา ซึ่งการศึกษาในบทนี้จะเป็นการศึกษาถึงแนวคิดและหลักการที่อยู่เบื้องหลังของกระบวนการแก้ไขคำรับสารภาพ เพื่อจะนำไปใช้วิเคราะห์หาแนวทางแก้ไขปัญหาต่อไป

๒.๓.๑ แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการแก้ไขคำรับสารภาพก่อนศาลมีคำพิพากษา

จำเลยในคดีอาญามีสิทธิให้การหรือไม่ให้การก็ได้ เพราะจำเลยมีเสรีภาพในการตัดสินใจอย่างสมบูรณ์[๑๓๙] ทำให้จำเลยมีสิทธิต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่และสิทธิที่จะโต้แย้งคัดค้านตามหลักฟังความทุกฝ่าย[๑๔๐] นอกจากนี้ สิทธิที่จะให้การของจำเลยยังเป็นหลักประกันแก่จำเลยตามมาตรฐานสากล เพราะเป็นการยกระดับฐานะของผู้ถูกกล่าวหาจากการเป็นเพียงผู้ถูกซักฟอก มาเป็นผู้ที่ร่วมค้นหาความจริงในกระบวนพิจารณาความอาญา ในทางตรงกันข้าม จำเลยอาจวางเฉยในการร่วมค้นหาความจริงในกระบวนพิจารณาก็ได้ เพราะจำเลยในคดีอาญาจะเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าโจทก์จะนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์โดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ดังนั้น จำเลยจึงไม่มีหน้าที่ที่จะต้องนำ

---

[๑๓๘] ศุภกิจ แย้มประชา, "เมื่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาลงโทษผู้บริสุทธิ์ : มุมมองจากภายนอกวงการกฎหมายไทย." หน้า ๕-๘.

[๑๓๙] คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค ๓ - ๔.หน้า ๑๘๓.

[๑๔๐] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖๙.

พยานหลักฐานเข้าสืบหรือให้การปฏิเสธฟ้องของโจทก์[๑๔๑] นอกจากนี้ หากตอนแรกจำเลยเลือกที่จะไม่ให้การ ภายหลังจำเลยอาจเปลี่ยนใจและให้การในเวลาต่อมาก็ได้ หรือในกรณีที่จำเลยได้ให้การไว้แล้ว ไม่ว่าจะเป็นให้การรับสารภาพตามฟ้อง หรือปฏิเสธฟ้องโจทก์ทั้งหมดหรือบางส่วนก็ตาม[๑๔๒]

เบื้องหลังของแนวคิดในเรื่องสิทธิที่จะให้การรับสารภาพของจำเลย คือ การที่จำเลยไม่ได้เป็นเพียงประธานในคดีเท่านั้น แต่จำเลยอาจเป็นพยานหลักฐานชนิดหนึ่งได้อีกด้วย ดังนั้น คำให้การรับสารภาพของจำเลยจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ศาลจะใช้วินิจฉัยชี้ขาดคดี และศาลอาจใช้เพียงคำให้การของจำเลยในการพิพากษาคดีเท่านั้น ถึงกระนั้น จำเลยก็หาใช่พยานวัตถุไม่ แต่คำให้การรับสารภาพของจำเลยเป็นข้อแถลงที่ประกอบไปด้วยเหตุผลที่จำเลยได้กระทำไป โดยจำเลยมีความเป็นตัวของตัวเองอย่างสมบูรณ์และโดยอิสระหรือโดยสมัครใจ คำให้การรับสารภาพของจำเลยจึงมีผลทางกฎหมายเป็นพิเศษ[๑๔๓] ฉะนั้น จำเลยจะขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำให้การได้จะต้องมีเหตุอันสมควรเท่านั้น ซึ่งในการที่จำเลยรับสารภาพไปโดยเข้าใจผิดนับว่าจำเลยมีเหตุอันสมควร แต่การที่จำเลยขอแก้ไขคำให้การจากรับสารภาพเป็นปฏิเสธเนื่องจากต้องการประวิงคดี จะถือว่ามีเหตุอันสมควรไม่ได้[๑๔๔]

๒.๓.๒ แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการแก้ไขคำรับสารภาพหลังศาลมีคำพิพากษา

ภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษา คู่ความจะต้องผูกพันตามคำพิพากษาตามหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษา (*Res Judicata*) เพื่อรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของคำพิพากษา กล่าวคือ หากศาลเคยได้มีคำวินิจฉัยในเรื่องใดมาก่อนแล้ว ห้ามมิให้คู่ความหยิบยกเรื่องนั้นเพื่อให้ศาลวินิจฉัยซ้ำเป็นครั้งที่สอง จึงกล่าวได้ว่า หากระบบกฎหมายใดไม่มีหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษา ย่อมเป็นการเปิดช่องให้ผู้แพ้คดีที่ไม่สุจริตฉวยโอกาสใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการดำเนินคดีเรื่องเดิมซ้ำซ้อนหลายรอบจนกว่าตนเองจะเป็นฝ่ายชนะ อีกทั้งยังก่อให้เกิดการดำเนินคดีที่ไม่สิ้นสุด การประวิงคดีให้ล่าช้า รวมถึงอาจทำให้คำพิพากษาขัดแย้งกันเองในภายหลัง ทำให้เสื่อมเสียความศรัทธาต่อระบบยุติธรรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๔๑] ณรงค์ ใจหาญ, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๒, พิมพ์ครั้งที่ ๕ แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๕๖). หน้า ๗๗ - ๗๘.

[๑๔๒] คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค ๓ - ๔. หน้า ๖๑๕.

[๑๔๓] คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค ๓ – ๔, หน้า ๒๖๔.

[๑๔๔] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๑๕.

เหตุผลเหล่านี้จึงทำให้มีการยอมรับหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษาของประเทศต่างๆ ทั่วโลก[๑๔๕] อย่างไรก็ดี คำพิพากษาอาจเกิดข้อผิดพลาดได้ในตัวเอง กล่าวคือ คำพิพากษาอาจเกิดจากการวินิจฉัยเนื้อหาสาระผิดพลาด อันเกิดจากการที่ศาลบังคับใช้กฎหมายไม่ถูกต้องหรือมีการพิจารณาข้อเท็จจริงผิดพลาด เช่น การที่ศาลตีความหรือบังคับใช้กฎหมายไม่ถูกต้อง การที่ศาลรับฟังข้อเท็จจริงผิดไป การที่ศาลปรับบทกฎหมายไม่ถูกต้อง เป็นต้น หรือกรณีที่มีการดำเนินกระบวนพิจารณาที่ผิดระเบียบ ซึ่งการดำเนินกระบวนการที่ผิดพลาดต่างๆ เหล่านี้ ส่งผลให้คำพิพากษาของศาลไม่เป็นธรรม[๑๔๖] เมื่อเป็นเช่นนี้ กฎหมายจึงได้สร้างข้อยกเว้นของหลักความศักดิ์สิทธิ์ของคำพิพากษาขึ้น เพื่อให้การบังคับตามคำพิพากษาถูกต้องและเหมาะสม

ข้อยกเว้นหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษามาจากแนวคิดที่ว่า “เฉพาะคำพิพากษาที่วินิจฉัยชี้ขาดคดีโดยถูกต้องตามความเป็นจริงโดยได้ให้โอกาสคู่ความทั้งสองฝ่ายต่อสู้คดีอย่างเต็มที่แล้วเท่านั้น ที่จะสามารถสร้างผลผูกพันให้กับคำพิพากษาได้” ซึ่งมูลเหตุในการกล่าวอ้างข้อยกเว้นของหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษา แบ่งออกได้เป็นเหตุอันเกิดจากเนื้อหาของคำพิพากษาและเหตุอันเกิดจากปัจจัยภายนอกคำพิพากษา สำหรับเหตุอันเกิดจากเนื้อหาของคำพิพากษา คือการมีข้อบกพร่องขึ้นในเนื้อหาของคำพิพากษา ส่วนเหตุอันเกิดจากปัจจัยภายนอกคำพิพากษา เป็นเหตุปัจจัยภายนอกเนื้อหาของคำพิพากษา เช่น การฉ้อฉล พยานหลักฐานเป็นเท็จ ปรากฏพยานหลักฐานใหม่ การดำเนินกระบวนพิจารณาคดีที่ผิดระเบียบ เป็นต้น[๑๔๗]

รูปแบบการเพิกถอนคำพิพากษาในกรณีที่คู่ความผู้มีส่วนได้เสียร้องขอ โดยหลักจะเป็นการอุทธรณ์หรือฎีกาโต้แย้งความถูกต้องของคำพิพากษาศาลล่าง หากศาลเห็นข้อผิดพลาดนั้นเอง ศาลก็สามารถที่จะยกเลิกกระบวนพิจารณาที่มิชอบนั้นได้[๑๔๘] หากคู่ความฝ่ายใดไม่สามารถอุทธรณ์หรือฎีกาได้ ไม่ว่าจะต้องห้ามตามข้อจำกัดสิทธิ หรือพ้นระยะเวลาอุทธรณ์หรือฎีกา การเพิกถอนคำพิพากษา

---

[๑๔๕] ไกรพล อรัญรัตน์, "ข้อยกเว้นของหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษา," บทบัณฑิตย์ ๗๓, ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม – กันยายน ๒๕๖๐).หน้า ๑ - ๘.

[๑๔๖] วรรณชัย บุญบำรุงและคณะ, หลักและทฤษฎีกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เล่ม ๑ (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๔๘).หน้า ๒๐๖-๒๐๘.

[๑๔๗] ไกรพล อรัญรัตน์, "ข้อยกเว้นของหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษา." หน้า ๑๔ - ๑๙.

[๑๔๘] เกษม คมสัตย์ธรรม, "การยกเลิกการพิจารณาที่มิชอบของศาลในคดีอาญา" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๖). หน้า ๑.

อาจกระทำในรูปแบบการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ได้ ถ้าเข้าเงื่อนไขที่กฎหมายได้กำหนดไว้[๑๔๙] ดังนั้น ในหัวข้อนี้จะแยกพิจารณาออกเป็น ๓ ประเด็น คือ การอุทธรณ์ฎีกา การขอพิจารณาคดีใหม่ภายหลังจากศาลมีคำพิพากษา และการขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พิจารณาตามลำดับได้ดังต่อไปนี้

๒.๓.๒.๑ การอุทธรณ์ฎีกา

ในทางทฤษฎีถือว่าคดีอาญาทุกประเภทไม่สามารถอุทธรณ์ฎีกาต่อไปได้ เพราะคำพิพากษาต้องมีความแน่นอนและเด็ดขาดในตัวเอง ตามหลักความแน่นอนทางกฎหมายที่วางหลักไว้ว่าข้อเท็จจริงที่ศาลตัดสินไปแล้ว ถือว่าถูกต้องตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด *(Res Judicata Pro veritate habetur)* และเมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดข้อพิพาทแห่งคดีอันเป็นที่ยุติแล้ว คู่ความจะต้องมีความเคารพตามเหตุผลและผลของคำตัดสิน เพื่อคำพิพากษาจะได้รับความเลื่อมใสและศรัทธาจากผู้ใช้กฎหมายและประชาชนตามหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษา[๑๕๐] อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่คำพิพากษาเกิดข้อผิดพลาดขึ้น เช่น คำพิพากษาของศาลชั้นต้นเกิดข้อบกพร่องหรือความไม่ถูกต้องได้ จึงเกิดแนวคิดว่าควรมีการตรวจสอบคำพิพากษาของศาลล่างโดยศาลสูงก่อนจึงจะเป็นที่สุด หลักความเป็นที่สุดแห่งคำพิพากษานี้ ส่งผลให้เกิดแนวคิดในเรื่องการอุทธรณ์และฎีกาขึ้นมา ซึ่งเป็นข้อยกเว้นของหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษา[๑๕๑] อีกทั้ง แนวคิดเรื่องการอุทธรณ์และฎีกายังเป็นข้อยกเว้นของทฤษฎีผลผูกพันของคำพิพากษา (The theory of finally-biding effect) เพราะโดยหลักของทฤษฎีผลผูกพันของคำพิพากษา คำพิพากษาที่ถึงที่สุดแล้วจะมีสภาพเด็ดขาด มีผลเป็นการผูกพันคู่ความและศาลอันสามารถทำให้บังคับตามคำพิพากษาได้โดยทันที เป็นไปตามหลักความแน่นอนทางกฎหมาย ดังนั้น สิทธิในการอุทธรณ์และฎีกาเพื่อแก้ไขความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในคำพิพากษาจึงต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างความแน่นอนของคำพิพากษาและสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากคำพิพากษา[๑๕๒]

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๔๙] Andrew Beck, *Principle of Civil Procedure*, 2nd ed. (Wellington: Brooker & Friend, 1992).p. 280.

[๑๕๐] นัดดรียา พิรวินิจ, "แนวทางการแก้ไขระบบอุทธรณ์ ฎีกาในคดีอาญา" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๐). หน้า ๑๑.

[๑๕๑] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓ - ๑๔.

[๑๕๒] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒ - ๑๓.

กล่าวได้ว่า แม้ศาลชั้นต้นจะมีความละเอียดรอบคอบในการตรวจสอบความจริงเพียงใด แต่ศาลก็เป็นเพียงปุถุชนธรรมดาจึงอาจเกิดข้อบกพร่องในการวินิจฉัยและสั่งคดีได้ เช่น ความไม่รู้ ความไม่ละเอียดรอบคอบเพียงพอ หรือความผิดหลง เป็นต้น หรือในด้านพยานหลักฐานที่ผู้พิพากษาใช้ประกอบในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีก็อาจเกิดความผิดพลาดได้เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นพยานหลักฐานไม่ถูกต้อง พยานหลักฐานไม่ตรงกับความเป็นจริง หรือไม่ครบถ้วน[๑๕๓] นอกจากนี้ความเห็นทางกฎหมายก็ดี การตีความกฎหมายก็ดีอาจเกิดข้อผิดพลาดได้ การให้สิทธิคู่ความในการอุทธรณ์หรือฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงและในปัญหาข้อกฎหมาย ตลอดจนการทบทวนข้อกฎหมายจึงเป็นหลักประกันในการอำนวยความยุติธรรมที่สำคัญ[๑๕๔] ดังนั้น หากคู่ความในคดีเห็นว่าคำพิพากษานั้นไม่ถูกต้อง คู่ความย่อมมีสิทธิที่จะอุทธรณ์หรือฎีกาเพื่อคัดค้านคำพิพากษาดังกล่าวได้ ตามหลักการทบทวนคำพิพากษาในคดีอาญาโดยศาลที่มีลำดับชั้นสูงกว่า[๑๕๕] โดยแนวคิดเรื่องการทบทวนคำพิพากษาสามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ขั้นตอน คือ การแก้ไขคำพิพากษาคดีอาญาก่อนคดีจะถึงที่สุดและการแก้ไขคำพิพากษาคดีอาญาภายหลังคดีถึงที่สุด

สำหรับแนวคิดในเรื่องการอุทธรณ์และฎีกาเป็นแนวคิดในเรื่องการแก้ไขคำพิพากษาคดีอาญาก่อนคดีจะถึงที่สุด ซึ่งทั้งระบบกฎหมายจารีตประเพณีและระบบประมวลกฎหมายต่างเปิดโอกาสให้คู่ความสามารถอุทธรณ์ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายอย่างน้อยหนึ่งชั้น[๑๕๖] เนื่องจากสิทธิอุทธรณ์เป็นสิทธิมนุษยชนตามมาตรฐานสากล[๑๕๗] ซึ่งบัญญัติอยู่ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ ๑๔ (๕) ว่า “บุคคลทุกคนที่ต้องคำพิพากษาลงโทษในความผิดอาญา ย่อมมีสิทธิที่จะให้คณะตุลาการระดับเหนือขึ้นไปพิจารณาทบทวนการลงโทษและคำพิพากษาโดยเป็นไปตามกฎหมาย” และประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีในสนธิสัญญาดังกล่าวด้วยการภาคยานุวัติ ส่งผลให้ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องอนุวัติกฎหมายภายในของประเทศให้สอดคล้องกับ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๕๓] คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค ๓ - ๔. หน้า ๗๐๑.

[๑๕๔] คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค ๓ – ๔, หน้า ๖๙๗.

[๑๕๕] นัดดรียา พิรวินิจ, "แนวทางการแก้ไขระบบอุทธรณ์ ฎีกาในคดีอาญา."หน้า ๑๑.

[๑๕๖] นัดดรียา พิรวินิจ, “แนวทางการแก้ไขระบบอุทธรณ์ ฎีกาในคดีอาญา,” หน้า ๑๕ - ๑๖.

[๑๕๗] ณรงค์ ใจหาญ, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๒. หน้า ๑๕๑.

สนธิสัญญาดังกล่าวนี้[๑๕๘] โดยสิทธิในการอุทธรณ์ตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ได้กำหนดขอบเขตของการอุทธรณ์ให้รัฐภาคีต้องเปิดโอกาสให้จำเลยที่ต้องคำพิพากษาลงโทษทางอาญาสามารถอุทธรณ์ได้ทั้งในปัญหาข้อกฎหมายและปัญหาข้อเท็จจริง ตามหลักในคดี Bandajevsky v. Belarus อีกทั้ง ยังได้กำหนดให้ผู้ที่มีสิทธิในการอุทธรณ์คำพิพากษาดังกล่าวจะต้องเป็นคู่ความในคดี กล่าวคือ ทั้งโจทก์และจำเลยสามารถที่จะอุทธรณ์ได้ มิใช่เพียงแต่ผู้ต้องคำพิพากษาในคดีอาญาเท่านั้นที่มีสิทธิอุทธรณ์ ส่งผลให้การอุทธรณ์คำพิพากษาจึงสามารถอุทธรณ์ได้ทั้งคำพิพากษาลงโทษจำเลยและคำพิพากษายกฟ้อง อันสะท้อนความคิดในเรื่องของหลักความเท่าเทียมกันของคู่ความในคดีอาญา[๑๕๙] ดังนั้น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองจึงมีอิทธิพลอยู่เหนือกฎหมายภายในของประเทศไทย โดยเฉพาะในเรื่องสิทธิอุทธรณ์ของจำเลย อันส่งผลให้จำเลยในคดีอาญาควรมีสิทธิที่จะได้รับการทบทวนคำพิพากษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของคำพิพากษาและข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในเรื่องนั้นว่าคำพิพากษาของศาลล่างถูกต้องหรือไม่ อย่างไรก็ตาม สิทธิอุทธรณ์ฎีกาไม่ใช่สิทธิที่มีมาแต่เดิม แต่เป็นสิทธิที่เกิดขึ้นภายหลัง ฉะนั้น คู่ความอาจสละสิทธิในการอุทธรณ์ฎีกาได้[๑๖๐]

ในส่วนความหมายของการอุทธรณ์และฎีกาตามหลักสากลนั้น หมายถึง การขอให้ศาลที่สูงกว่าตรวจสอบคำพิพากษาของศาลล่างทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงที่จำเป็นต้องมีศาลพิจารณาชั้นที่สอง ส่วนการฎีกาหมายถึง การขอให้ทบทวนเฉพาะปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น[๑๖๑] จึงกล่าวได้ว่า คู่ความควรได้รับสิทธิที่จะโต้แย้งคัดค้านคำพิพากษาอย่างน้อยครั้งหนึ่ง[๑๖๒] แม้ว่าการเปิดโอกาสให้คู่ความอุทธรณ์ฎีกาจะเป็นหลักสากล แต่หากทุกคดีมีการแก้ไขได้ย่อมกระทบกระเทือนถึงความเด็ดขาดแน่นอนของคำพิพากษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๕๘] วรชัย ธัญญรังสี, "ปัญหาการอุทธรณ์คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง" (ผลงานส่วนบุคคล หลักสูตรผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ ๑๓, สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, ๒๕๕๗). หน้า ๕.

[๑๕๙] ปกรณ์ นิลประพันธ์, "การอุทธรณ์คำพิพากษาในคดีอาญาตามหลักสากล," เข้าถึงเมื่อ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๑, http://lawdrafter.blogspot.com/2016/07/blog-post_31.html.

[๑๖๐] ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์, รายงานการวิจัย เรื่องการวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาล และความรวดเร็วในการดำเนินคดี. หน้า ๓๐.

[๑๖๑] คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค ๓ - ๔. หน้า ๖๙๙.

[๑๖๒] ณรงค์ ใจหาญ, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๒.หน้า ๑๕๑.

และความศักดิ์สิทธิ์ของคำพิพากษาก็จะทำให้ประชาชนขาดความเชื่อถือในกระบวนการยุติธรรม ในขณะเดียวกัน หากไม่มีการแก้ไขความผิดพลาดของคำพิพากษา ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายเช่นเดียวกัน ทำให้มีการกำหนดแนวทางและวางระบบสำหรับการใช้สิทธิอุทธรณ์ฎีกาแบ่งออกเป็น ๒ ระบบ คือ ระบบสิทธิ (Appeal by rights) และ ระบบอนุญาต (Appeal by leave)[๑๖๓]

๑. ระบบสิทธิ คือ ระบบของการอุทธรณ์ที่เปิดโอกาสให้คู่ความมีสิทธิในการอุทธรณ์ได้อย่างกว้างขวาง โดยถือว่าการอุทธรณ์ฎีกาเป็นสิทธิของคู่ความ การห้ามอุทธรณ์เป็นข้อยกเว้นซึ่งกระทำในรูปแบบการจำกัดสิทธิอุทธรณ์ฎีกา[๑๖๔] เช่น คดีเล็กน้อยอัตราโทษเล็กน้อย เป็นต้น[๑๖๕]

๒. ระบบอนุญาต คือ ระบบการอุทธรณ์ฎีกาที่ถือว่าการอุทธรณ์ฎีกาเป็นสิ่งที่ต้องห้ามตามกฎหมาย คู่ความสามารถอุทธรณ์ฎีกาได้ต่อเมื่อมีบทบัญญัติของกฎหมายวางข้อยกเว้นไว้ให้ในบางกรณี อย่างไรก็ตาม ระบบอนุญาตนี้หมายถึงการอุทธรณ์ในครั้งที่สอง เพราะโดยทั่วไปแล้วการอุทธรณ์ในครั้งแรก กฎหมายอนุญาตให้ทำได้เสมอทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย[๑๖๖]

สำหรับหลักเกณฑ์ที่จะนำมาพิจารณาว่า คู่ความสามารถที่จะอุทธรณ์ได้หรือไม่คือ ปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย กล่าวคือ หากเป็นปัญหาข้อเท็จจริง จะกระทำได้อย่างน้อยหนึ่งครั้ง เพื่อแก้ไขความไม่ถูกต้องในการรับฟังข้อเท็จจริง ส่วนการอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมายมักจะได้รับสิทธิมากกว่าการอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง โดยเฉพาะในปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญมักจะได้รับโอกาสขึ้นไปสู่การพิจารณาของศาลสูงเสมอเพื่อให้ศาลทำหน้าที่ตีความกฎหมาย เพื่อให้กฎหมายมีความเป็นอันเดียวกันตลอดทั้งประเทศ[๑๖๗]

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

---

[๑๖๓] ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์, รายงานการวิจัย เรื่องการวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาญคดีที่มาสู่ศาล และความรวดเร็วในการดำเนินคดี. หน้า ๓๑.

[๑๖๔] ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์, รายงานการวิจัย เรื่องการวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาญคดีที่มาสู่ศาล และความรวดเร็วในการดำเนินคดี, หน้า ๓๑.

[๑๖๕] วรรณยุพา โตสำริด, "การอุทธรณ์คดีที่อยู่ในศาลแขวง" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปรีดีย์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, ๒๕๕๖).หน้า ๓๒.

[๑๖๖] ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์, รายงานการวิจัย เรื่องการวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาญคดีที่มาสู่ศาล และความรวดเร็วในการดำเนินคดี. หน้า ๓๑.

[๑๖๗] ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์ และคณะ, รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๔๕).หน้า ๓๓.

เมื่อศาลชั้นต้นซึ่งเป็นศาลที่ทำหน้าที่รวบรวมข้อเท็จจริงต่างๆ และทำหน้าที่วินิจฉัยข้อเท็จจริงนั้นได้ข้อเท็จจริงเป็นที่ยุติแล้วก็จะมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง หากคู่ความได้อุทธรณ์ฎีกา คดีก็จะเข้าสู่กระบวนพิจารณาในชั้นอุทธรณ์หรือชั้นฎีกา ซึ่งลักษณะกระบวนพิจารณาในชั้นอุทธรณ์หรือชั้นฎีกาแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท ดังต่อไปนี้

ประเภทแรก การพิจารณาใหม่ทั้งหมด (Retrial) หมายถึง การพิจารณาในลักษณะที่เป็นการพยายามที่จะให้มีการพิจารณาข้อเท็จจริงใหม่อีกครั้งหนึ่งเท่าที่สามารถจะเป็นไปได้ พยานหลักฐานต่างๆ สามารถที่จะนำมาสืบใหม่ได้อีกครั้งหนึ่ง เว้นแต่จะมีข้อจำกัดทางกฎหมายเป็นอย่างอื่น[๑๖๘]

ประเภทที่สอง การทบทวนการพิจารณา (Review) หมายถึง การพิจารณาในปัญหาข้อกฎหมาย แต่ในบางกรณีจะพิจารณาทั้งในปัญหาข้อกฎหมายและปัญหาข้อเท็จจริง การพิจารณาในลักษณะนี้เป็นการพยายามที่จะจำกัดหน้าที่ของศาลอุทธรณ์ในการพิจารณาข้อเท็จจริงว่าต้องฟังข้อเท็จจริงที่มีอยู่ในการพิจารณาของศาลชั้นต้นเท่านั้น การพิจารณาในลักษณะนี้จะอาศัยสำนวนของศาลที่เริ่มคดีเป็นหลัก ศาลจะออกนั่งฟังคำแถลงการณ์ (Oral Argument) ด้วยก็ได้เพราะการแถลงการณ์นั้นมีประโยชน์ที่จะทำให้การพิจารณาคดีง่ายขึ้น แก้ไขจุดของปัญหาในการพิจารณาให้แคบลง ช่วยให้ศาลเข้าใจประเด็นในการพิจารณาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ศาลอุทธรณ์จะทำหน้าที่ทบทวนสำนวนคดีเพื่อค้นหาความไม่ถูกต้องที่เกิดขึ้นในการพิจารณาของศาลชั้นต้น[๑๖๙]

ส่วนการรับฟังพยานหลักฐานใหม่ในชั้นอุทธรณ์จะเป็นไปตามลักษณะกระบวนพิจารณาในชั้นอุทธรณ์ หากเป็นการอุทธรณ์เป็นลักษณะของพิจารณาคดีใหม่ทั้งคดี ขอบเขตการรับฟังพยานหลักฐานใหม่ย่อมมีขอบเขตที่กว้างขวาง โดยศาลสามารถรับฟังพยานหลักฐานใหม่ได้อย่างเต็มที่ แต่ถ้าเป็นลักษณะของการทบทวนคำพิพากษา การรับฟังพยานหลักฐานใหม่มักจะมีข้อจำกัดหรือไม่อาจรับฟังพยานหลักฐานใหม่นั้นได้เลย เนื่องจากฐานของศาลอุทธรณ์จะอยู่ในฐานะเช่นเดียวกับศาลชั้นต้น การใช้ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายจึงต้องใช้เช่นเดียวกับที่ศาลชั้นต้นใช้ตัดสินคดี ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นภายหลังหรือการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายย่อมไม่กระทบถึงประเด็นในการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๖๘] ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์ และคณะ, รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา, หน้า ๓๙.

[๑๖๙] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๐.

ทบทวนคำพิพากษา เพราะโดยหลักการแล้ว ศาลอุทธรณ์จะทำหน้าที่ทบทวนเฉพาะข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่มีอยู่แล้วในศาลชั้นต้นเท่านั้น ฉะนั้น พยานหลักฐานใหม่ที่ไม่ได้อ้างในการพิจารณาของศาลชั้นต้นจึงไม่อาจเอามาอ้างในศาลอุทธรณ์ได้[๑๗๐]

สำหรับประเทศที่ใช้ระบบสิทธิในการอุทธรณ์ แม้จะเปิดโอกาสให้คู่ความมีสิทธิที่จะอุทธรณ์และฎีกาได้อย่างกว้างขวาง โดยมีแนวคิดว่าเป็นสิทธิของคู่ความในการเลือกที่จะอุทธรณ์หรือไม่อุทธรณ์ก็ได้ ซึ่งเป็นการช่วยลดความผิดพลาดของการดำเนินกระบวนพิจารณาของศาลล่าง แต่ในบางกรณี ก็มีความจำเป็นที่จำต้องจำกัดสิทธิของคู่ความในการอุทธรณ์หรือฎีกา เนื่องจากถ้ามีการปล่อยให้คดีทุกชนิดสามารถขึ้นไปสู่การพิจารณาของศาลสูงได้แล้ว คดีที่มีความสำคัญอันควรได้รับการพิจารณาคดีอย่างเร่งด่วน ย่อมต้องเสียเวลาในการพิจารณาให้กับคดีที่มีความผิดเล็กน้อย เป็นการไม่เหมาะสมและยังเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ศาลสูงโดยไม่จำเป็น ดังนั้น จึงได้เกิดข้อจำกัดสิทธิอุทธรณ์และฎีกาขึ้น เพื่อความยุติธรรมที่ควรจะได้รับ เนื่องจากหลักการสำคัญของการดำเนินคดีอาญาคือการนำตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษโดยเร็วที่สุด เพราะการดำเนินกระบวนการยุติธรรมที่ล่าช้าส่งผลเสียทั้งต่อตัวคู่ความและต่อรัฐ ดังนั้น การจำกัดสิทธิในการอุทธรณ์และฎีกามีขึ้นเพื่อป้องกันบุคคลมาแสวงหาประโยชน์อันมิควรชอบด้วยกฎหมาย โดยการอาศัยช่องทางในการอุทธรณ์และฎีกา อีกทั้ง ตามหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษา เมื่อศาลมีคำพิพากษาอันเป็นที่ยุติแล้ว คำพิพากษานั้นก็ควรที่จะได้รับการยอมรับและเคารพ เพื่อให้การดำเนินกระบวนพิจารณาเสร็จสิ้นลงได้อย่างรวดเร็ว และเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของกระบวนการยุติธรรม[๑๗๑]

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

๒.๓.๒.๒ การขอพิจารณาคดีใหม่ภายหลังจากศาลมีคำพิพากษา

โดยหลักความศักดิ์สิทธิ์ของคำพิพากษา เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดข้อพิพาทแห่งคดีอันเป็นที่ยุติแล้ว คู่ความก็ควรที่จะยอมรับนับถือและมีความเคารพในเหตุผลและผลของคำพิพากษาควรได้รับความเลื่อมใสและศรัทธาจากผู้ใช้กฎหมายและประชาชน[๑๗๒] ตามหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษาเป็นหลักกฎหมายที่สำคัญของระบบกฎหมายวิธีพิจารณาความทั่วโลก แต่หลัก

---

[๑๗๐] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๑ - ๔๒.

[๑๗๑] วัลลภา แก้วพนาสิริ, "การลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลอุทธรณ์โดยการกลั่นกรองการอุทธรณ์ดุลพินิจในการกำหนดโทษ" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑). หน้า ๑๘ - ๒๑.

[๑๗๒] ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์ และคณะ, รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา. หน้า ๑๑ - ๑๖.

ความเป็นที่สุดของคำพิพากษาเปรียบเสมือนดาบสองคม เพราะในทางหนึ่ง หลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษาเป็นเครื่องมือรักษาความศักดิ์สิทธิ์และความมั่นคงของคำพิพากษา อีกทั้งยังช่วยสร้างความเชื่อมันให้กับคู่ความและสังคมว่าสิ่งที่ศาลพิพากษาเป็นที่ยุติแล้ว แต่ในอีกทางหนึ่ง หากคำพิพากษามีความบกพร่องที่กระทบกระเทือนถึงความยุติธรรม (Erroneous Judgment)[๑๗๓] เนื่องจากคำพิพากษาก็อาจเกิดข้อผิดพลาดขึ้นได้ จากการดำเนินกระบวนพิจารณาที่ผิดพลาดจากการกระทำของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในคดี เช่น ผู้พิพากษา คู่ความ พยาน คณะลูกขุน เป็นต้น[๑๗๔] การบังคับให้สังคมต้องยอมรับและยึดถือตามคำพิพากษาถึงที่สุดย่อมเป็นอันตราย และไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่คู่ความและสังคมโดยรวม ด้วยเหตุนี้ ระบบกฎหมายจึงสร้างข้อยกเว้นหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษาขึ้นมา เพื่อให้การบังคับตามคำพิพากษาเป็นไปโดยถูกต้องและเหมาะสม[๑๗๕]

ข้อยกเว้นหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษาอย่างหนึ่งคือ “การขอพิจารณาคดีใหม่ภายหลังจากศาลมีคำพิพากษา” มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๙๙ ตรี[๑๗๖] ในเรื่องของคู่ความขาดนัดยื่นคำให้การ และมาตรา ๒๐๗[๑๗๗] ในเรื่องของคู่ความขาดนัดพิจารณา ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้คู่ความฝ่ายที่แพ้คดีสามารถร้องขอให้พิจารณาคดีใหม่ได้ แม้ศาลจะมีคำพิพากษาวินิจฉัยชี้ขาดในเนื้อหาของคดีไปแล้ว แต่เป็นการสืบพยานฝ่ายเดียวโดยที่อีกฝ่ายหนึ่งไม่มีโอกาสนำพยานหลักฐานเข้าเสนอต่อศาล อย่างไรก็ดี การขาดนัดดังกล่าวจะต้องไม่ได้เกิดขึ้นด้วยความจงใจ หรือมีเหตุอันสมควรประการอื่น และคำพิพากษาจะต้องยังไม่ถึงที่สุด กล่าวได้ว่า ทั้งสองมาตรานี้ ได้นำหลักการไม่ได้รับโอกาสต่อสู้คดีมาบัญญัติเป็นข้อยกเว้นของหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษา[๑๗๘]

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

---

[๑๗๓] ไกรพล อรัญรัตน์, "ข้อยกเว้นของหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษา." หน้า ๓.

[๑๗๔] เกษม คมสัตย์ธรรม, "การยกเลิกการพิจารณาที่มิชอบของศาลในคดีอาญา." หน้า ๕๔.

[๑๗๕] ไกรพล อรัญรัตน์, "ข้อยกเว้นของหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษา." หน้า ๓.

[๑๗๖] มาตรา ๑๙๙ ตรี บัญญัติว่า “จำเลยซึ่งศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดให้แพ้คดีโดยขาดนัดยื่นคำให้การ ถ้ามิได้ยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น จำเลยนั้นอาจมีคำขอให้พิจารณาคดีใหม่ได้...”

[๑๗๗] มาตรา ๒๐๗ บัญญัติว่า “เมื่อศาลพิพากษาให้คู่ความฝ่ายที่ขาดนัดพิจารณาแพ้คดี...คู่ความฝ่ายนั้นอาจมีคำขอให้พิจารณาคดีใหม่ได้...”

[๑๗๘] ไกรพล อรัญรัตน์, "ข้อยกเว้นของหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษา." หน้า ๒๖.

สำหรับในคดีอาญา ไม่ได้มีบทบัญญัติในเรื่องการขอพิจารณาคดีใหม่ภายหลังจากศาลมีคำพิพากษาเป็นลายลักษณ์อักษรเหมือนอย่างคดีแพ่ง แต่ศาลฎีกาได้วางหลักเกณฑ์ผ่านแนวบรรทัดฐานของคำพิพากษาศาลฎีกาขึ้นมา[๑๗๙] ตัวอย่างเช่น คำพิพากษาฎีกาที่ ๙๗๓๔/๒๕๓๙ ที่ได้วางหลักว่า การนำเอาหลักการเรื่องโอกาสในการต่อสู้คดีและนำเสนอพยานหลักฐานอย่างเต็มที่มาใช้เป็นข้อยกเว้นของหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษา กล่าวคือ หากคู่ความในคดีแพ่งไม่ได้เข้ามาเป็นคู่ความในคดีอาญาด้วย ย่อมไม่ต้องถูกผูกพันโดยคำพิพากษาในคดีส่วนอาญาดังกล่าว เพราะไม่เคยได้รับโอกาสในการต่อสู้คดีหรือนำเสนอพยานหลักฐาน เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในส่วนอาญามาก่อน กล่าวได้ว่า ข้อยกเว้นหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษาในคดีอาญาตั้งอยู่บนแนวความคิดที่ว่า “เฉพาะคำพิพากษาที่วินิจฉัยชี้ขาดคดีโดยถูกต้องตามความเป็นจริง โดยได้ให้โอกาสคู่ความทั้งสองฝ่ายต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่แล้วเท่านั้น ที่จะสามารถสร้างผลผูกพันให้กับคำพิพากษาได้” ดังนั้น หากมีปัจจัยหรือมูลเหตุใดที่อาจกระทบต่อความถูกต้องของข้อเท็จจริง หรือกระทบต่อโอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเป็นธรรมของคู่ความแล้ว คู่ความฝ่ายนั้นย่อมกล่าวอ้างข้อยกเว้นหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษาได้ มีข้อน่าสังเกตว่า หากเปิดโอกาสให้มีการนำข้อยกเว้นของหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษามาใช้ แม้ว่าจะช่วยผ่อนคลายความเคร่งครัดของหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษาไปได้ ทำให้คู่ความที่สุจริตได้รับความเป็นธรรมและสามารถหลุดพ้นจากผลผูกพันของคำพิพากษาที่มีข้อผิดพลาดจากสาเหตุต่างๆ ได้ แต่ก็ต้องพึงระวังคู่ความที่ไม่สุจริตซึ่งอาจอาศัยข้อยกเว้นของหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษามาเป็นช่องทางในการประวิงคดีให้ชักช้าเพื่อประโยชน์อันมิชอบ อีกทั้งยังทำให้มีคดีขึ้นสู่ศาลเพิ่มมากขึ้น ทำให้ต้องสิ้นเปลืองต้นทุนทั้งทางด้านเวลาและค่าใช้จ่าย[๑๘๐]

นอกจากนี้ หากการดำเนินกระบวนพิจารณาเกิดข้อผิดพลาดขึ้นในระหว่างกระบวนการพิจารณา อันทำให้เกิดการพิจารณามิชอบ (mistrial) การดำเนินกระบวนพิจารณาย่อมขาดอำนาจ เพราะไม่มีพื้นฐานทางกฎหมายรับรองความประพฤติมิชอบหรือการกระทำที่มิชอบประการใดๆ ศาลมีอำนาจที่จะยกเลิกการพิจารณาที่มิชอบดังกล่าว โดยศาลที่มีอำนาจยกเลิกกระบวนพิจารณาที่มิชอบนั้น อาจจะเป็นศาลชั้นต้นเองที่พบความผิดพลาดในการดำเนินกระบวนพิจารณาของตน หรือหากศาลได้มีคำพิพากษาไปแล้ว ถ้าศาลที่สูงกว่าตรวจพบการดำเนินกระบวนพิจารณาที่มิ

---

[๑๗๙] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๖.

[๑๘๐] ไกรพล อรัญรัตน์, "ข้อยกเว้นของหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษา." หน้า ๓๒-๓๓.

ชอบนั้น ศาลที่สูงกว่าก็มีอำนาจที่จะเพิกถอนการดำเนินกระบวนพิจารณาที่มิชอบได้เอง และจะมีการดำเนินกระบวนพิจารณาใหม่ โดยไม่ถือว่าเป็นการดำเนินกระบวนพิจารณาซ้ำ (Double Jeopardy)[๑๘๑]

๒.๓.๒.๓ การขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่

แม้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะมีประสิทธิภาพเพียงใดก็ตาม ความผิดพลาดหรือบกพร่องของกระบวนการยุติธรรมย่อมอาจเกิดขึ้นได้เสมอ ปัญหาอันเกี่ยวกับความผิดพลาดในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอาจเกิดขึ้นจากความผิดพลาดในการรวบรวมพยานหลักฐาน การพิสูจน์พยาน หรือการรับฟังพยานหลักฐานเท็จมาลงโทษจำเลย ย่อมส่งผลให้ผู้บริสุทธิ์มีโอกาสถูกลงโทษได้ และจำเลยผู้บริสุทธิ์ก็จำต้องยอมรับเอาโทษที่ศาลกำหนดโดยไม่มีทางหลีกเลี่ยง และต้องยอมรับตราบาปหรือรอยมลทินแห่งโทษนั้นไว้ด้วย มาตรการที่อาจนำมาใช้เพื่อแก้ไขความผิดพลาด ไม่ว่าจะเป็นการอภัยโทษ การนิรโทษกรรม หรือการล้างมลทิน ต่างก็มีหลักการที่แตกต่างกันออกไปแล้วแต่วัตถุประสงค์ที่จะนำไปใช้ จึงไม่ได้มีไว้เพื่อนำมาใช้แก้ไขความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรมได้อย่างตรงเป้าหมาย และไม่อาจแก้ไขผลของคำพิพากษาที่เกิดขึ้นแก่จำเลยผู้บริสุทธิ์ได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้น ในหลายๆ ประเทศจึงได้ยอมให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่เป็นมาตรการแก้ไขผลของคำพิพากษาที่ให้ลงโทษจำเลย อันเป็นการแก้ไขเยียวยาให้แก่จำเลยผู้บริสุทธิ์ เพื่อเป็นการกู้ชื่อเสียง เกียรติยศของจำเลยหรือของวงศ์ตระกูลให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมเท่าที่จะกระทำได้[๑๘๒]

การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่เป็นข้อยกเว้นของหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษาในคดีอาญา[๑๘๓] โดยมีแนวคิดว่า เมื่อบุคคลใดเป็นผู้บริสุทธิ์บุคคลนั้นไม่ควรถูกดำเนินคดีอาญาอันเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพอันทำให้ผู้บริสุทธิ์ต้องได้รับความทุกข์ทรมาน เมื่อมีคำพิพากษาให้บุคคลที่มิได้กระทำความผิดจะต้องรับโทษทางอาญาอย่างหนึ่งอย่างใด โดยบุคคลนั้นมิใช่เป็นผู้กระทำความผิดที่แท้จริง แต่จำต้องรับโทษเพราะความไม่สมบูรณ์ของข้อเท็จจริงเกิดความผิดพลาด และ

---

[๑๘๑] เกษม คมสัตย์ธรรม, "การยกเลิกการพิจารณาที่มิชอบของศาลในคดีอาญา." หน้า ๒ - ๓.

[๑๘๒] สันทัด สุจริต, "การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่โดยอ้างเหตุพยานหลักฐานใหม่" (รายงานส่วนบุคคล หลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.) รุ่นที่ ๑๐, วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, ๒๕๕๐).หน้า ๕.

[๑๘๓] ไกรพล อรัญรัตน์, "ข้อยกเว้นของหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษา." หน้า ๒๔.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ข้อเท็จจริงดังกล่าวใช้ในการพิจารณาโทษของจำเลย ศาลจะต้องกลับคำพิพากษาว่าบุคคลดังกล่าวมิใช่ผู้กระทำความผิด เมื่อพิสูจน์ได้ว่าผู้ต้องคำพิพากษามิใช่ผู้กระทำความผิดอันเป็นจุดประสงค์หลักที่สำคัญในการแก้ไขความไม่สมบูรณ์ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และเป็นการเยียวยาข้อผิดพลาดในคดีอาญา[๑๘๔] กล่าวได้ว่า การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่เป็นมาตรการแก้ไขและลบล้างผลของคำพิพากษาที่เกิดจากความผิดพลาดในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยกำหนดให้ศาลเป็นผู้พิจารณาแก้ไขความผิดพลาดด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีนั้นใหม่ แม้ว่าหลังจากที่คำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว คำพิพากษานั้นไม่ควรที่จะได้ถูกรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่ อย่างไรก็ดี ย่อมเป็นการฝ่าฝืนต่อความยุติธรรมในการที่จะยึดมั่นอยู่กับหลักนี้ หากมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นข้อผิดพลาดในข้อเท็จจริงหรือในข้อกฎหมายในคำพิพากษานั้น แต่การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่เป็นวิธีการแก้ไขผลของคำพิพากษาในคดีที่ถึงที่สุดแล้ว จึงมีกำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไขและวิธีการค่อนข้างจำกัด เพื่อไม่ให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาได้โดยง่าย เพราะจะเป็นการกระบวนการกระทบต่อหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษา[๑๘๕]

ความไม่สมบูรณ์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอาจเกิดขึ้นได้ เพราะการแสวงหาพยานหลักฐานนั้น ยังคงต้องพิจารณาโดยใช้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก ถึงแม้ว่าจะมีความเที่ยงธรรมหรือรอบคอบเพียงใดก็ตามอาจจะมีความผิดพลาดได้ เช่น ในเรื่องของการแสวงหาพยานหลักฐานของเจ้าหน้าที่ ในบางกรณีก็ได้พยานหลักฐานที่เชื่อได้ว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดจริงแต่โดยความเป็นจริงแล้วเป็นพยานหลักฐานเท็จหรือปลอม[๑๘๖] เมื่อการแสวงหาพยานหลักฐานดังกล่าว ได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่ไม่ถูกต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา และความไม่ถูกต้องของพยานหลักฐานเป็นเหตุให้ผู้ถูกกล่าวหาต้องรับโทษทั้งๆ ที่เขาเป็นผู้บริสุทธิ์ ในหลายๆ ประเทศจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องการรื้อฟื้นคดีอาญาไว้ โดยตราขึ้นเป็นกฎหมายพิเศษ และมีความสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมเป็นอันมาก เพราะเป็นการแก้ไขความไม่สมบูรณ์ในคำพิพากษาของศาล กล่าวได้ว่าการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่นั้น ไม่ใช่ขั้นตอนที่เป็นปกติในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพราะการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่เป็นสิ่งที่กำหนดไว้เป็นพิเศษ กล่าวคือ เมื่อมี

---

[๑๘๔] John Cyril Smith, *Criminal Evidence* (Sweet & Maxwell, 1995).p. 38.

[๑๘๕] สันทัด สุจริต, "การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่โดยอ้างเหตุพยานหลักฐานใหม่."หน้า ๖.

[๑๘๖] Andrew Sanders, Richard Young, and Mandy Burton, *Criminal Justice* (Oxford University Press, 2010). pp. 392-393.

ข้อเท็จจริงขึ้นมาใหม่อันเป็นข้อเท็จจริงที่สำคัญแก่คดี ข้อเท็จจริงดังกล่าวจะต้องพิสูจน์ถึงความบริสุทธิ์ของผู้ต้องคำพิพากษา ซึ่งในคดีเดิมถึงที่สุดแล้วหรือไม่สามารถที่จะโต้แย้งคำพิพากษาในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาได้อีก เมื่อไม่สามารถอุทธรณ์หรือฎีกาได้แต่ผู้ต้องคำพิพากษาไม่ได้รับความเป็นธรรม เพราะการนำพยานหลักฐานที่ไม่ถูกต้องเข้ามาสู่คดี และทำให้จำเลยต้องรับโทษทางอาญา จึงได้มีการกำหนดให้มีการแก้ไขโดยการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่เป็นการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ต้องคำพิพากษา เมื่อบุคคลดังกล่าวไม่ได้รับความเป็นธรรม

นอกจากนี้ การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่เป็นการนำหลักในเรื่องพยานหลักฐานปลอม (False Evidence) และพยานหลักฐานใหม่ (New Evidence) มาเป็นข้อยกเว้นของหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษาในคดีอาญา[๑๘๗] ดังนั้น การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่จึงได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ค่อนข้างจำกัด จึงเป็นไปได้ยากที่จะรื้อฟื้นคดีอาญา เพราะเมื่อการรื้อฟื้นสำเร็จจะมีผลเป็นการกลับคำพิพากษาของศาล อันทำให้คำพิพากษาของศาลขาดความศักดิ์สิทธิ์[๑๘๘]

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

[๑๘๗] ไกรพล อรัญรัตน์, "ข้อยกเว้นของหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษา." หน้า ๒๔.

[๑๘๘] หลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษา (Res Judicata pro veritate accipitur) เป็นหลักที่ตั้งอยู่บนแนวความคิดที่ต้องการให้คดีซึ่งได้มีการฟ้องร้องและพิจารณาพิพากษาแล้ว ควรจะมีที่สิ้นสุดหรือมีข้อยุติ และไม่สมควรหยิบยกสิ่งที่ระงับหรือยุติไปแล้วขึ้นมาฟ้องร้องหรือพิจารณากันใหม่ แนวความคิดดังกล่าวเป็นวัตถุประสงค์สำคัญซึ่งปรากฏออกมาเป็นรูปของหลักการฟ้องซ้ำ

บทที่ ๓

กระบวนการกลั่นกรองและแก้ไขคำรับสารภาพในชั้นพิจารณาที่ไม่ตรงกับความจริงในกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศ

เมื่อได้ศึกษาถึงแนวคิด หลักการและทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับกระบวนการกลั่นกรองและแก้ไขคำรับสารภาพในชั้นพิจารณา ตามที่ได้กล่าวในบทที่ผ่านมาแล้วนั้น จากการศึกษาพบว่าการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงเป็นสาเหตุที่สำคัญ อันก่อให้เกิดปัญหาเรื่องการลงโทษผู้บริสุทธิ์ ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศต่างๆ ทั่วโลก แม้ว่าประเทศต่างๆ เหล่านั้นจะมีกระบวนการกลั่นกรองคำรับสารภาพเพื่อให้คำรับสารภาพตรงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นแล้วก็ตาม แต่เพราะกระบวนการรับสารภาพเป็นกระบวนการที่ตัดทอนกระบวนพิจารณา ซึ่งทำให้การดำเนินพิจารณาเป็นไปอย่างรวดเร็ว อันส่งผลให้การกลั่นกรองคำรับสารภาพอาจเกิดความผิดพลาดได้ อีกทั้ง การที่จำเลยเป็นเพียงบุคคลทั่วไปที่ไม่มีความรู้ทางกฎหมาย จึงไม่อาจมีความสามารถต่อสู้คดีได้เท่าเทียมกับฝ่ายโจทก์ เพื่อให้จำเลยสามารถพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองได้อย่างเต็มที่ ทนายความจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายแก่จำเลย ดังนั้น สิทธิมีทนายความเป็นหลักประกันแห่งสิทธิเสรีภาพที่สำคัญอย่างหนึ่งของจำเลย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

กระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณา (Plead Guilty) เป็นความแตกต่างที่สำคัญระหว่างระบบกฎหมายจารีตประเพณีและระบบประมวลกฎหมาย ทำให้มีมุมมองต่อกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาที่แตกต่างกันออกไป กล่าวคือ ระบบกฎหมายจารีตประเพณีได้ยอมรับการรับสารภาพชั้นพิจารณาว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้ตัดทอนการดำเนินกระบวนพิจารณาให้สั้นลง อันทำให้ศาลสามารถรับฟังเพียงคำรับสารภาพของจำเลยเพื่อทำคำพิพากษาลงโทษจำเลยได้ ตรงข้ามกับแนวคิดของระบบประมวลกฎหมายที่มองว่าคำรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นเพียงพยานหลักฐานชิ้นหนึ่งในคดี แม้ว่าจะได้ยอมรับแนวคิดเรื่องมาตรการต่อรองคำรับสารภาพมาจากระบบกฎหมายจารีตประเพณีแล้วก็ตาม แต่ก็ยังคงแนวคิดของระบบไต่สวนในเรื่องหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา กล่าวคือ ศาลไม่จำเป็นต้องผูกพันตามข้อตกลงต่อรองคำรับสารภาพ ศาลสามารถเข้าค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นในคดี หากศาลไม่เห็นด้วยกับคำรับสารภาพ จำเลยก็จะต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีตามปกติ

การศึกษาในบทนี้จึงเป็นการศึกษาประเทศที่อยู่ทั้งในระบบกฎหมายจารีตประเพณีและระบบประมวลกฎหมาย รวมทั้งกฎหมายในระดับสากลที่เป็นการผสมผสานระหว่างระบบกฎหมายจารีตประเพณีและระบบประมวลกฎหมายเข้าไว้ด้วยกัน การศึกษาประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณีคือ สหรัฐอเมริกา โดยเลือกศึกษากฎหมายของสหรัฐ และสองมลรัฐ ได้แก่ มลรัฐนอร์ทแคโรไลน่า และมลรัฐหลุยส์เซียน่า สำหรับประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายที่เลือกทำการศึกษาได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศส ส่วนองค์กรระหว่างประเทศที่มีกฎหมายซึ่งมีแนวคิดผสมผสานระหว่างทั้งสองระบบคือ ศาลอาญาระหว่างประเทศ ซึ่งจะนำเสนอเป็นประเด็นพิจารณาเกี่ยวกับมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพชั้นพิจารณาของประเทศเหล่านั้น ดังต่อไปนี้ หัวข้อที่ ๓.๑ แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับกระบวนพิจารณาในกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศ หัวข้อที่ ๓.๒ บทบัญญัติเรื่องการรับสารภาพชั้นพิจารณาและกระบวนการกลั่นกรองคำรับสารภาพในกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศ หัวข้อที่ ๓.๓ บทบัญญัติเรื่องกระบวนการแก้ไขคำรับสารภาพในกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศ และสุดท้าย หัวข้อที่ ๓.๔ สรุปความแตกต่างของคำรับสารภาพชั้นพิจารณาระหว่างระบบกฎหมายจารีตประเพณีและระบบประมวลกฎหมาย โดยพิจารณาตามลำดับได้ดังนี้

๓.๑ แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับกระบวนพิจารณาในกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศ

การรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นความแตกต่างที่สำคัญระหว่างระบบกฎหมายจารีตประเพณีและระบบประมวลกฎหมาย ซึ่งอิทธิพลของระบบกฎหมายที่มีต่อคำรับสารภาพนี้เอง ส่งผลถึงแนวคิดเรื่องการแก้ไขคำรับสารภาพชั้นพิจารณา ดังนั้น ก่อนจะศึกษาเนื้อหาของการรับสารภาพชั้นพิจารณาว่ามีขั้นตอนเช่นไร มีหลักเกณฑ์อย่างไร และหากเกิดการรับสารภาพไม่ตรงกับความจริงแล้ว จะมีแนวทางแก้ไขอย่างไร ในหัวข้อแรกนี้จึงจะนำเสนอความทั่วไปของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของแต่ละประเทศ โดยจะนำเสนอถึงภาพรวมของระบบกฎหมาย ระบบศาลและวิธีพิจารณาความอาญา รวมถึงเหตุผลในการเลือกกฎหมายประเทศนั้นมาศึกษาว่าเป็นเพราะเหตุใด ซึ่งประเทศที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เลือกที่จะทำการศึกษาประกอบไปด้วย ศาลอาญาระหว่างประเทศ สหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศส

๓.๑.๑ กระบวนพิจารณาคดีอาญาในศาลอาญาระหว่างประเทศ

ก่อนที่จะมีการจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศ นานาประเทศต่างประสบกับปัญหาการนำตัวผู้กระทำความผิดอาญาที่มีความร้ายแรงมารับผิด ด้วยเหตุนี้ หลังจากมีการตั้งองค์กรสหประชาชาติขึ้น ก็ได้มีการพัฒนาแนวคิดในเรื่องการดำเนินคดีแก่ผู้ก่ออาชญากรรมร้ายแรงขึ้นด้วยการจัดตั้งคณะกรรมาธิการกฎหมายระหว่างประเทศ (The International Law Commission หรือ ILC) ขึ้นเพื่อจัดทำประมวลกฎหมายอาชญากรรมระหว่างประเทศ โดยอาศัยหลักการที่ปรากฏในกฎบัตรของศาลนูเรมเบิร์ก[๑] ต่อมา องค์กรสหประชาชาติได้มีการก่อตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศชั่วคราวขึ้น เพื่อต่อต้านสถานการณ์ที่โหดเหี้ยมในสาธารณรัฐรวันดาและสหพันธ์สาธารณรัฐสังคมนิยมยูโกสลาเวีย เรียกว่า ศาลอาญาระหว่างประเทศชั่วคราวในคดีที่กระทำผิดในประเทศรวันดา (International Criminal Tribunal for Rwanda หรือ ICTR) และศาลระหว่างประเทศชั่วคราวสำหรับผู้กระทำผิดในประเทศยูโกสลาเวีย (International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia หรือ ICYT) ตามลำดับ ในที่สุดเมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ ศาลอาญาระหว่างประเทศก็เกิดขึ้น เนื่องด้วยธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศมีผลใช้บังคับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการเยียวยาเอกชนที่ได้รับความเสียหาย ด้วยการนำตัวผู้ก่ออาชญากรรมที่ร้ายแรงระหว่างประเทศมาลงโทษ[๒]

คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลอาญาระหว่างประเทศ จะต้องเป็นอาชญากรรมร้ายแรงที่สุดที่ประชาคมโลกเป็นกังวล (the Most Serious Crime) โดยได้กำหนดลักษณะของการกระทำที่เป็นอาชญากรรมร้ายแรงและมีอัตราโทษสูงไว้ในธรรมนูญกรุงโรมฯ ข้อที่ ๕ ซึ่งมีทั้งหมด ๔ ลักษณะ[๓] คือ การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (The Crime of Genocide) อาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติ (Crimes Against Humanity) อาชญากรรมสงคราม (War Crimes) และอาชญากรรมรุกราน (Aggression)

ลักษณะพิเศษของศาลอาญาระหว่างประเทศคือ การบัญญัติกฎหมายสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติเข้าไว้ด้วยกัน และเป็นการดำเนินคดีในความรับผิดทางอาญาของปัจเจกชน ไม่ใช่ความรับผิด

---

[๑] พรชัย ด่านวิวัฒน์, กฎหมายอาญาระหว่างประเทศ, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๕๑).หน้า ๑๐๒ - ๑๐๓.

[๒] ปรัชญา อยู่ประเสริฐ, "ศาลอาญาระหว่างประเทศ," ใน ศาลยุติธรรมกับการพัฒนาวิชากฎหมายสู่สากล ระบบกฎหมายสากล, (กรุงเทพฯ: กองการต่างประเทศ สำนักงานศาลยุติธรรม, ๒๕๕๔).-หน้า ๑๖๘ - ๑๖๙.

[๓] ปกป้อง ศรีสนิท, คำอธิบายกฎหมายอาญาระหว่างประเทศ, พิมพ์ครั้งที่ ๑ (กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๖).หน้า ๓๙.

ของรัฐหรือองค์กรระหว่างประเทศ[๔] เมื่อศาลอาญาระหว่างประเทศเป็นองค์กรระหว่างประเทศที่มีเขตอำนาจสากล บางบทบัญญัติจึงเป็นการผสมผสานระหว่างระบบกฎหมายจารีตประเพณีและระบบประมวลกฎหมายเข้าไว้ด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บทบัญญัติเรื่องการรับสารภาพชั้นพิจารณา[๕]

วิธีการเริ่มคดีในศาลอาญาระหว่างประเทศบัญญัติไว้ในธรรมนูญกรุงโรมฯ ข้อ ๑๓ โดยสามารถกระทำได้ ๓ ช่องทาง คือ การส่งเรื่องโดยรัฐภาคี การส่งเรื่องโดยคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ และการเริ่มคดีโดยพนักงานอัยการ ซึ่งปัจเจกชนที่เป็นผู้เสียหายจะไม่สามารถยื่นคำร้องต่อศาลอาญาระหว่างประเทศได้ด้วยตนเอง จะทำได้เพียงแต่การแจ้งเรื่องไปยังพนักงานอัยการประจำศาลอาญาระหว่างประเทศเพื่อให้พนักงานอัยการเริ่มทำการสอบสวน[๖] ซึ่งการที่ศาลอาญาระหว่างประเทศจะรับคดีไว้หรือไม่จะต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหลักเขตอำนาจเสริม หลักการไม่พิจารณาลงโทษสองครั้ง และหลักความรุนแรงที่เพียงพอ เมื่อศาลอาญาระหว่างประเทศเห็นว่าคดีดังกล่าวเป็นไปตามหลักเกณฑ์เหล่านี้แล้ว ศาลอาญาระหว่างประเทศก็จะมีคำสั่งให้รับคดี และคดีดังกล่าวก็จะเข้าสู่อำนาจของศาลอาญาระหว่างประเทศ[๗]

กระบวนพิจารณาในศาลอาญาระหว่างประเทศแบ่งออกเป็น ๒ ขั้นตอนตามแนวคิดของระบบประมวลกฎหมาย คือ ศาลไต่สวนและศาลพิจารณาพิพากษา สำหรับกระบวนการในศาลไต่สวนจะใช้ระบบไต่สวน (Inquisitorial system) โดยศาลไต่สวนจะทำหน้าที่ตั้งแต่การช่วยเหลือการสอบสวน การออกหมายเรียกและหมายจับ การมีคำสั่งเกี่ยวกับการขังระหว่างพิจารณาและการปล่อยชั่วคราว และการชี้มูลความผิดของผู้ต้องหา ซึ่งศาลสามารถออกคำสั่งได้ ๓ ลักษณะ คือ คดีมีมูล คดีไม่มีมูล และเลื่อนการชี้มูลเพื่อให้พนักงานอัยการหาพยานหลักฐานเพิ่มเติม หรือให้พนักงานอัยการแก้ไขข้อหาเพราะพยานหลักฐานที่กล่าวถึงแสดงให้เห็นว่าเป็นข้อหาอื่น หากศาลออกคำสั่งคดีมีมูลแล้ว คดีก็จะถูกส่งไปยังศาลพิจารณา เพื่อเข้าสู่กระบวนพิจารณาต่อไป[๘] เมื่อเข้าสู่กระบวนพิจารณาแล้ว ผู้ต้องหาจะเปลี่ยนสถานะเป็นจำเลยและกระบวนการในชั้นพิจารณาจะเป็นแบบระบบกล่าวหา

---

[๔] ไพลิน อภิทักขกุล, "ผลกระทบของศาลอาญาระหว่างประเทศที่มีต่อวิธีพิจารณาคดีอาญาของไทย" (ปริญญามหาบัณฑิต, สาขากฎหมายอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓).หน้า ๑.

[๕] Jenia Turner, "Plea Bargaining and International Criminal Justice." p.228

[๖] ปกป้อง ศรีสนิท, คำอธิบายกฎหมายอาญาระหว่างประเทศ. หน้า ๒๒๔.

[๗] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓๐.

[๘] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔๐ - ๒๔๑.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

(Accusatorial System) โดยสิทธิของจำเลยในระหว่างการพิจารณาจะอยู่ในธรรมนูญกรุงโรมฯ ข้อ ๖๗[๙] เช่น การพิจารณาคดีโดยเปิดเผยและเป็นธรรม หากจำเลยไม่มีทนายความ จำเลยมีสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายจากผู้ที่ศาลแต่งตั้งให้ จำเลยมีสิทธิที่จะได้ล่ามและการแปลโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เป็นต้น[๑๐]

สำหรับอิทธิพลของธรรมนูญกรุงโรมฯที่มีต่อประเทศไทย แม้ว่าประเทศไทยจะได้ลงนามรับรองธรรมนูญกรุงโรมฯ เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ แต่ก็ไม่ได้ให้สัตยาบันเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิก แต่กระนั้นประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบจากบทบัญญัติดังกล่าวนี้ เพราะแม้ว่าประเทศไทยจะไม่ได้มีพันธกรณีที่จะต้องอนุวัติกฎหมายภายในไปตามธรรมนูญกรุงโรมฯนี้ก็ตาม แต่ประเทศไทย

---

[๙] ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ ข้อ ๖๗ บัญญัติว่า

"๑. ในการวินิจฉัยข้อหาใด จำเลยมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย โดยคำนึงถึงบทบัญญัติของธรรมนูญศาลฯนี้ ได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรมและเป็นกลาง จำเลยต้องได้รับหลักประกันขั้นต่ำด้วยความเสมอภาคอย่างเต็มที่ ดังนี้

(ก) ได้รับการแจ้งโดยทันทีพร้อมด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะ มูลเหตุและสาระของข้อหาด้วยภาษาที่จำเลยเข้าใจและพูดได้อย่างเต็มที่

(ข) ให้มีเวลาและเครื่องมืออำนวยความสะดวกที่เพียงพอต่อการเตรียมต่อสู้คดีและให้มีการติดต่ออย่างเสรีและเป็นการลับกับทนายความที่จำเลยเลือก

(ค) ได้รับการพิจารณาคดีในศาลโดยไม่ชักช้าเกินสมควร

(ง) ภายใต้บังคับบทบัญญัติข้อ ๖๓ วรรคสอง ไปปรากฏตัวในการพิจารณาคดีในศาล ดำเนินการต่อสู้คดีด้วยตนเองหรือโดยผ่านทนายความที่จำเลยเลือก และในกรณีที่จำเลยไม่มีทนายความ จำเลยต้องได้รับแจ้งให้ทราบถึงสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายจากผู้ที่ศาลแต่งตั้งให้ ไม่ว่ากรณีใดที่มีความจำเป็น เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมและโดยไม่ต้องจ่ายค่าตอบแทน ถ้าจำเลยไม่สามารถจ่ายค่าตอบแทนได้

(จ) ซักถามพยานของอีกฝ่ายหนึ่งด้วยตนเองหรือโดยผู้อื่น และเรียกพยานฝ่ายตนมาปรากฏตัว และซักถามภายใต้เงื่อนไขเดียวกับพยานของอีกฝ่ายหนึ่ง จำเลยต้องได้รับสิทธิในการยกข้อต่อสู้และแสดงพยาหลักฐานอื่นที่รับฟังได้ตามธรรมนูญศาลฯนี้ด้วย

(ฉ) หากกระบวนพิจารณาใดในศาลหรือเอกสารใดๆ ที่แสดงต่อศาลไม่ใช้ภาษาที่จำเลยเข้าใจและพูดได้อย่างเต็มที่ ให้จำเลยได้รับความช่วยเหลือจากล่ามที่มีความสามารถและการแปลเช่นว่าตามที่จำเป็นต่อความเป็นธรรม โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

(ช) ไม่ถูกบังคับให้เบิกความหรือรับสารภาพผิดและสามารถที่จะไม่ให้การหรือเบิกความใดๆ โดยไม่ถือว่าการไม่ให้การหรือไม่เบิกความดังกล่าวมีผลต่อการวินิจฉัยความผิดหรือความบริสุทธิ์

(ซ) ให้มีคำแถลงโดยไม่ต้องสาบานด้วยวาจาหรือทำคำแถลงเป็นลายลักษณ์อักษาเพื่อต่อสู้คดีของตน และ

(ฌ) ไม่ถูกบังคับให้ต้องยอมรับการผลักภาระการพิสูจน์หรือภาระการหักล้างใดๆ ให้จำเลย

๒. นอกเหนือจากการเปิดเผยเรื่องอื่นใดที่บัญญัติไว้ในธรรมนูญศาลฯ นี้ ในทันทีที่สามารถดำเนินการได้ ให้พนักงานอัยการเปิดเผยให้จำเลยทราบถึงพยานหลักฐานที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมของพนักงานอัยการ ซึ่งพนักงานอัยการเชื่อว่าจะแสดงให้เห็นหรือมีแนวโน้มที่จะแสดงให้เห็นถึงความบริสุทธิ์ของจำเลยหรือบรรเทาความผิดของจำเลย หรือที่อาจจะกระทบต่อความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานในการดำเนินคดี ในกรณีมีข้อสงสัยในการใช้วรรคนี้ให้ศาลฯ เป็นผู้วินิจฉัย

[๑๐] สมบูรณ์ เสงี่ยมบุตร, กฎหมายอาญาระหว่างประเทศ (นนทบุรี: เพิ่มทรัพย์การพิมพ์, ๒๕๕๖). หน้า ๖๔.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

จำต้องคำนึงถึงกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศในการช่วยเหลือและปราบปรามผู้กระทำความผิดอาญาระหว่างประเทศ อีกทั้ง ตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๙ ข้อ ๑๘ ได้วางหลักว่า การที่ประเทศไทยในฐานะรัฐที่ลงนามในธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศจะต้องไม่กระทำการอย่างใดอันเป็นการขัดต่อวัตถุประสงค์ของธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ ด้วยเหตุนี้ บทบัญญัติของกฎหมายภายในของประเทศไทยจึงต้องไม่ขัดแย้งกับธรรมนูญกรุงโรมฯ และต้องแสดงเจตนาให้เห็นว่าประเทศไทยได้ มีการสนับสนุนธรรมนูญกรุงโรมฯ ในทุกๆ ด้านอีกด้วย[๑๑]

ดังนั้น แม้ว่าคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลอาญาระหว่างประเทศจะเป็นคดีที่มีความร้ายแรง ซึ่งแตกต่างจากปัญหาของประเทศไทยที่ทำการศึกษาในคดีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกไม่ถึง ๕ ปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่เบากว่านั้นก็ตาม แต่การศึกษาธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศจึงมีความสำคัญและจำเป็นในแง่ที่ว่าประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องดำเนินกระบวนพิจารณาความอาญาให้สอดคล้องกับหลักการสากล อีกทั้ง รูปแบบวิธีพิจารณาความอาญาของศาลอาญาระหว่างประเทศมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับประเทศไทย เพราะเป็นการผสมผสานระหว่างระบบประมวลกฎหมายและระบบกฎหมายจารีตประเพณีเข้าไว้ด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรณีกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณา ดังนั้น การศึกษาแนวทางของศาลอาญาระหว่างจึงช่วยให้ทราบถึงแนวทางรูปแบบช่องทางการแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

๓.๑.๒ กระบวนพิจารณาคดีอาญาในสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกามีโครงสร้างการปกครองแบบสหพันธรัฐ (federalism) ประกอบไปด้วยรัฐบาลกลางและ ๕๐ มลรัฐ โดยได้การแบ่งแยกอำนาจการปกครองออกเป็นการปกครองโดยรัฐบาลกลางและการปกครองโดยรัฐบาลมลรัฐ ตามที่รัฐธรรมนูญได้มอบอำนาจบางประการให้แก่รัฐบาลกลาง ขณะเดียวกันก็มีการสงวนอำนาจส่วนที่เหลือให้แก่มลรัฐ ทำให้การบริหารงานส่วนกลางจะบริหารงานโดยรัฐบาลกลาง มีอำนาจเฉพาะเจาะจงและจำกัดเท่าที่รัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย ในขณะเดียวกันมลรัฐก็ยังคงมีอำนาจสูงสุดในเรื่องต่าง ๆ ที่รัฐธรรมนูญสงวนให้ไว้กับมลรัฐ

---

[๑๑] ไพลิน อภิทักขกุล, "ผลกระทบของศาลอาญาระหว่างประเทศที่มีต่อวิธีพิจารณาคดีอาญาของไทย." หน้า ๓.

ส่งผลให้ในแต่ละมลรัฐมีการแบ่งอำนาจอธิปไตยออกเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการเหมือนอย่างรัฐบาลกลาง[๑๒]

สืบเนื่องจากทั้งสหรัฐและมลรัฐมีอำนาจตุลาการเป็นของตนเอง ทำให้ในแต่ละมลรัฐมีรัฐธรรมนูญและระบบกฎหมายเป็นของตนเอง ซึ่งระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกาเป็นแบบกฎหมายจารีตประเพณีและในแต่ละมลรัฐก็ผูกพันตามระบบกฎหมายจารีตประเพณีนี้ มีเพียงมลรัฐหลุยส์เซียน่าที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายเนื่องจากมลรัฐหลุยส์เซียน่าเคยตกเป็นประเทศอาณานิคมของสาธารณรัฐฝรั่งเศส[๑๓] ส่วนแหล่งที่มาของกฎหมายสหรัฐอเมริกามีหลายแหล่งด้วยกัน[๑๔] แบ่งออกเป็นที่มาจากตัวบทกฎหมาย ได้แก่ รัฐธรรมนูญ สนธิสัญญาที่มีการให้สัตยาบันแล้ว กฎหมายลายลักษณ์อักษรทั้งในระดับรัฐบาลกลางและระดับมลรัฐ (Federal and State Statutes) กฎหมายที่เกิดจากคำพิพากษา (Case Law)[๑๕] เป็นต้น และที่มาจากคำอธิบายกฎหมาย ได้แก่ ตำราทางกฎหมาย วารสารกฎหมาย สารานุกรมทางกฎหมาย เป็นต้น[๑๖]

นอกจากนี้ การที่สหรัฐอเมริกาได้มีการปกครองในรูปแบบสหพันธรัฐทำให้ผลบังคับของกฎหมายแบ่งออกเป็น ๒ รูปแบบคือ กฎหมายระดับสหรัฐ (Federal law) กับกฎหมายมลรัฐ (State law) แม้ว่ากฎหมายในแต่ละมลรัฐจะมีความคล้ายคลึงกัน แต่การที่ศาลในแต่ละมลรัฐมีอำนาจในการพิพากษาคดีเป็นของตนเอง ทำให้เมื่อเกิดกรณีพิพาทในเรื่องเดียวกันแต่ต่างมลรัฐ คำพิพากษาอาจมีความแตกต่างกันได้ การแบ่งกฎหมายเช่นนี้ มีความสำคัญในเรื่องการปรับใช้กฎหมายและศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาคดี[๑๗] ซึ่งแยกพิจารณาออกได้ดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

---

[๑๒] มานิตย์ จุมปา, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายสหรัฐอเมริกา (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๕๒).หน้า ๒๗.

[๑๓] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๑.

[๑๔] ดวงจิตต์ กำประเสริฐ, กฎหมายแองโกลอเมริกันเบื้องต้น.หน้า ๑๗.

[๑๕] บ่อเกิดกฎหมายที่สำคัญของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี นอกจากกฎหมายลายลักษณ์อักษรแล้ว ผู้พิพากษาก็สามารถสร้างกฎหมายขึ้นมาได้ผ่านคำพิพากษาซึ่งมีผลผูกพันไปยังคำตัดสินของศาลในระดับต่ำกว่าภายใต้เขตอำนาจศาลเดียวกันในอนาคต หรือเรียกว่า judge – made laws

[๑๖] มานิตย์ จุมปา, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายสหรัฐอเมริกา. หน้า ๔๙ - ๕๕.

[๑๗] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๑ - ๖๒.

รูปแบบแรก กฎหมายระดับสหรัฐ เป็นกฎหมายที่บังคับใช้ทั่วประเทศ โดยตราขึ้นภายใต้เงื่อนไขอำนาจที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ (Enumerated powers) ทั้งโดยชัดแจ้งและโดยปริยาย[๑๘] หากอำนาจใดที่รัฐธรรมนูญไม่ได้ให้เป็นการเฉพาะแก่รัฐบาลกลาง อำนาจนั้นย่อมเป็นของมลรัฐ[๑๙]

รูปแบบที่สอง กฎหมายระดับมลรัฐ เป็นกฎหมายที่มลรัฐมีอำนาจในการตราตามที่เห็นสมควรว่ามีความเหมาะสม และไม่ถูกห้ามไว้โดยรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา แม้ว่ากฎหมายในแต่ละมลรัฐจะมีความคล้ายคลึงกัน แต่ก็มีความแตกต่างกันในบางส่วน เพราะแต่ละมลรัฐมีความเป็นอิสระในการตรากฎหมายขึ้นใช้ภายในมลรัฐของตนเอง อันทำให้การกระทำในเรื่องเดียวกัน คำพิพากษาอาจมีความแตกต่างกันได้ แต่ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ[๒๐]

นอกจากแต่ละมลรัฐจะสามารถมีกฎหมายเป็นของตนเองแล้ว แต่ละมลรัฐก็มีเขตอำนาจศาลเป็นของตนเองด้วย กล่าวคือ ระบบศาลของสหรัฐอเมริกาเป็นระบบศาลที่มีลักษณะซ้อนกันสองชั้น คือ ระบบศาลรัฐบาลกลาง (federal court system) และระบบศาลมลรัฐ (state court system) โดยโครงสร้างของศาลในแต่ละระบบจะมี ๓ ประเภทคือ มีศาลชั้นต้น (Trial Court) ศาลอุทธรณ์ (Appellate Court) และศาลฎีกา (Supreme Court) โดยโครงสร้างศาลของสหรัฐประกอบไปด้วยศาลชั้นต้นแห่งสหรัฐ ศาลอุทธรณ์แห่งสหรัฐ และศาลฎีกาแห่งสหรัฐ ส่วนโครงสร้างศาลของมลรัฐประกอบไปด้วยศาลชั้นต้นแห่งมลรัฐ ศาลอุทธรณ์แห่งมลรัฐ และศาลสูงสุดแห่งมลรัฐ[๒๑]

ในส่วนของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกาถูกเรียกว่า กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแนวรัฐธรรมนูญ (Constitutional Criminal Procedure) เพราะในรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาแก้ไขเพิ่มเติม (Bill of Rights) มีการบัญญัติสิทธิที่เกี่ยวกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอยู่หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นในฉบับที่ ๔, ๕, ๖ และ ๘[๒๒] ในส่วนของการนำบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญมาปรับใช้กับมลรัฐนั้น แม้ว่ามลรัฐจะมีอำนาจในการพิพากษาคดีเป็นของตนเอง แต่ตามรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๑๔ เป็นบทบัญญัติที่ขยายอำนาจของรัฐบาล

---

[๑๘] รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา มาตรา ๑ ข้อ ๘

[๑๙] รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๑๐

[๒๐] มานิตย์ จุมปา, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายสหรัฐอเมริกา. หน้า ๖๖.

[๒๑] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๓ - ๘๔.

[๒๒] วิสาร พันธุนะ, "วิธีพิจารณาความอาญาในสหรัฐอเมริกา," ดุลพาห ๒๕, ฉบับที่ ๕ (กันยายน - ตุลาคม ๒๕๒๑).หน้า ๔๑.

กลางไปควบคุมการกระทำของมลรัฐ ศาลได้วางหลักไว้ในคดี Benton v. Maryland (๑๙๖๙) ว่า “หากศาลได้วินิจฉัยแล้วว่า หลักประกันในข้อใดข้อหนึ่งรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาแก้ไขเพิ่มเติมเป็นสิทธิมูลฐานแล้ว ก็ต้องใช้มาตรฐานตามรัฐธรรมนูญนี้เช่นเดียวกันทั้งรัฐบาลกลางและมลรัฐ” ซึ่งสิทธิในรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาแก้ไขเพิ่มเติมที่ศาลวินิจฉัยว่าเป็นสิทธิขั้นมูลฐาน เช่น สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองให้พ้นจากการค้น จับ และยึดโดยไม่มีเหตุอันสมควร สิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเอง สิทธิที่จะไม่ถูกลงโทษซ้ำในความผิดครั้งเดียว สิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือจากทนาย สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยรวดเร็ว สิทธิที่จะเผชิญหน้ากับพยานที่เป็นปฏิปักษ์ เป็นต้น[๒๓]

สำหรับบทบัญญัติเรื่องการรับสารภาพชั้นพิจารณาของสหรัฐอเมริกามีกฎหมายกลางคือ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐ (Federal Rules of Criminal Procedure) ซึ่งเป็นวิธีพิจารณาความอาญาต้นแบบที่แต่ละมลรัฐสามารถนำไปปรับใช้เป็นกฎหมายของตนได้ ซึ่งกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาของสหรัฐเป็นกระบวนการที่สำคัญในการบริหารงานยุติธรรมทางอาญา เพราะร้อยละ ๙๐ ของคดีอาญาในสหรัฐอเมริกายุติลงได้ด้วยการรับสารภาพของจำเลย[๒๔] ส่งผลให้หนึ่งส่วนสี่ของปัญหาผู้บริสุทธิ์ตกเป็นเหยื่อของกระบวนการยุติธรรม เกิดจากการที่จำเลยรับสารภาพไม่ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้น[๒๕] ด้วยเหตุนี้ สหรัฐอเมริกาจึงมีช่องทางที่จะสามารถแก้ไขคำรับสารภาพทั้งช่องทางตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตามปกติและช่องทางในการแก้ไขคำรับสารภาพโดยเฉพาะ โดยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะทำการศึกษากฎหมายสหรัฐ เนื่องจากเป็นกฎหมายต้นแบบที่มลรัฐต่างๆ ได้นำไปบัญญัติไว้เป็นกฎหมายของมลรัฐ อย่างไรก็ตาม เขตอำนาจของศาลสหรัฐจะเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจไว้ตามมาตรา ๓ ข้อ ๒ ของรัฐธรรมนูญสหรัฐ ซึ่งมี ๒ ประเภทคือคดีที่พิพาทกันระหว่างมลรัฐ และคดีที่มีปัญหาเกี่ยวข้องกับรัฐบาลกลาง[๒๖]

ด้วยเหตุนี้ คดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลสหรัฐจึงมีน้อย และส่วนใหญ่เป็นคดีที่มีความรุนแรงและอัตราโทษสูง ดังนั้น การที่จะนำรูปแบบของกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาของสหรัฐอเมริกามาใช้เปรียบเทียบกับประเทศไทยในกรณีที่จำเลยรับสารภาพในข้อหาที่มีอัตราโทษจำคุก

---

[๒๓] สาร พันธุนะ, "วิธีพิจารณาความอาญาในสหรัฐอเมริกา," หน้า ๔๕ - ๔๖.

[๒๔] ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์, รายงานการวิจัย เรื่องการวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาล และความรวดเร็วในการดำเนินคดี. หน้า ๙๔.

[๒๕] The Innocence Project, "An End to Plea Bargains."

[๒๖] ดวงจิตต์ กำประเสริฐ, กฎหมายแองโกลอเมริกันเบื้องต้น. หน้า ๔๓.

ไม่เกิน ๕ ปี หรือโทษสถานเบากว่านั้น จึงจำเป็นต้องศึกษาบทบัญญัติของมลรัฐซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีทั่วไป[๒๗] ด้วยเหตุนี้ กฎหมายของมลรัฐที่เลือกทำการศึกษา ได้แก่ มลรัฐนอร์ทแคโรไลน่า และมลรัฐหลุยส์เซียน่า

มลรัฐแรก มลรัฐนอร์ทแคโรไรน่า (North Carolina) มีการบัญญัติกฎหมายไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเรียกว่า General Statutes of North Carolina โดยกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติไว้ในส่วน ๑๕ เอ และมี West's North Carolina General Statutes Annotated ที่ได้รวบรวมข้อสังเกตและคำพิพากษาวางหลักของ General Statutes of North Carolina[๒๘] ทำให้ง่ายต่อการศึกษาเปรียบเทียบ

มลรัฐที่สอง มลรัฐหลุยส์เซียน่า (Louisiana) เป็นมลรัฐเดียวในสหรัฐอเมริกาที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย เนื่องจากเหตุผลในอดีตที่เคยตกอยู่ใต้การปกครองของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ทำให้มลรัฐหลุยส์เซียน่ามีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (Code of Criminal Procedure) ทำให้ง่ายต่อการค้นคว้าและทำความเข้าใจ และคล้ายคลึงกับประเทศไทย แต่ในปัจจุบัน ระบบกฎหมายของมลรัฐหลุยส์เซียน่าได้เปลี่ยนแปลงเพื่อสอดคล้องกับระบบกฎหมายของมลรัฐอื่นๆ ทำให้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของมลรัฐหลุยส์เซียน่ามีลักษณะเป็นไปตามระบบกฎหมายจารีตประเพณี ซึ่งเป็นไปตามวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐและมลรัฐอื่น[๒๙]

๓.๑.๓ กระบวนพิจารณาคดีอาญาในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีการปกครองในระบบสหพันธรัฐ ประกอบไปด้วย ๒๖ มลรัฐและสหพันธรัฐ โดยปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งแบ่งแยกอำนาจในการปกครองออกเป็น ๓ ฝ่าย คือนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ ตามรัฐธรรมนูญ (Grundgesetz) มาตรา ๒๐ วรรคสอง โดย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๒๗] ระดับความผิดของสหรัฐอเมริกาแบ่งออกเป็น ๒ ระดับ คือ

๑. ความผิดที่ร้ายแรง (felony) คือความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกมากกว่า ๑ ปี และ

๒. ความที่ไม่ร้ายแรง (misdemeanor) คือความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี

[๒๘] North Carolina State Statutes, "County and Municipal Ordinances and Administrative Rules," accessed 20 March 2018, http://guides.lib.unc.edu/c.php?g=9347&p=42838.

[๒๙] Daniel Engber, "The French Influence on Pelican State Jurisprudence," accessed 15 March 2018, http://www.slate.com/articles/news_and_politics/explainer/2005/09/louisianas_napoleon_complex.html.

มาตรา ๒๐ วรรคสาม ได้กำหนดให้ ฝ่ายนิติบัญญัติผูกพันตามรัฐธรรมนูญ ส่วนฝ่ายบริหารและตุลาการผูกพันตามบทบัญญัติในกฎหมาย[๓๐]

อำนาจตุลาการเป็นอำนาจที่เป็นอิสระ โดยอำนาจนี้ถูกมอบหมายให้ผู้พิพากษาเป็นผู้ใช้ผ่านทางศาลต่างๆ[๓๑] ซึ่งระบบศาลของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี แบ่งออกได้เป็น ๓ ประเภทคือ ศาลชำนัญพิเศษมีอำนาจพิจารณาคดีปกครอง คดีแรงงาน คดีสังคม คดีภาษีและคดีสิทธิบัตร ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาปัญหาข้อพิพาทเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและการตีความบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและศาลยุติธรรมที่มีอำนาจพิจารณาคดีแพ่งและคดีอาญา โดยระบบกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีอยู่ในรูปแบบของระบบประมวลกฎหมาย โดยมีวิธีพิจารณาความอยู่ในระบบไต่สวน และแม้ว่าสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะเป็นระบบสหพันธรัฐ แต่สำหรับกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญาก็ใช้ฉบับเดียวกันทั้งหมดทุกรัฐ[๓๒]

สำหรับคดีอาญา (Strafgerichtsbarkieit) แบ่งออกเป็น ๒ ส่วนคือสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติ ซึ่งในส่วนของสารบัญญัติจะเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา (Strafgesetzbuch) และวิธีสบัญญัติจะเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (Strafprozessordnung)[๓๓] ในส่วนโครงสร้างของศาลยุติธรรม จะมีความแตกต่างจะประเทศไทยซึ่งเป็นรัฐเดี่ยว เนื่องจากระบบการปกครองของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเป็นระบบสหพันธรัฐ โครงสร้างของศาลจึงแบ่งออกเป็น ๔ ชั้นศาลคือ ศาลแขวงหรือศาลชั้นต้นระดับล่าง (Amtsgerichte) ศาลชั้นต้นมลรัฐ (Landgerichte) ศาลสูงมลรัฐ (Oberlandesgerichte) และศาลสูงสหพันธรัฐหรือศาลฎีกา (Bundesgerichtshof)[๓๔] ซึ่งแยกพิจารณาเขตอำนาจของศาลต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๓๐] กมลชัย รัตนสกาววงศ์, หลักกฎหมายปกครองเยอรมัน (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔). หน้า ๑ - ๓.

[๓๑] รัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา ๙๒

[๓๒] Fair Trials International, "Criminal Procedings and Defence Rights in Germany," accessed 20 March 2018, https://www.fairtrials.org/wp-content/uploads/Germany-advice-note.pdf.

[๓๓] กมลชัย รัตนสกาววงศ์, หลักกฎหมายปกครองเยอรมัน.หน้า ๑๓.

[๓๔] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙.

๑. ศาลแขวง คือศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่มีอัตราโทษไม่เกิน ๓ ปี และคดีที่อยู่ในอำนาจของผู้พิพากษาคนเดียว[๓๕]

๒. ศาลชั้นต้นมลรัฐ คือศาลที่ทำหน้าที่รับอุทธรณ์คำพิพากษามาจากศาลแขวง โดยผู้อุทธรณ์จะต้องยื่นอุทธรณ์ภายใน ๑ สัปดาห์นับแต่ศาลได้อ่านคำพิพากษา และยังทำหน้าที่เป็นศาลชั้นต้นสำหรับคดีอาญาร้ายแรงและคดีอาญาธรรมดา[๓๖] บางประเภทที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลแขวง[๓๗]

องค์คณะในศาลชั้นต้นแบ่งออกเป็น ๒ องค์คณะคือ ศาลชั้นต้นองค์คณะเล็กมีหน้าที่เป็นศาลอุทธรณ์ที่อุทธรณ์มาจากศาลแขวง และศาลชั้นต้นองค์คณะใหญ่ ทำหน้าที่ในการพิจารณาคดีอาญาที่ร้ายแรง เช่น ความผิดเกี่ยวกับเพศอันเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย ความผิดเกี่ยวกับชีวิต ความผิดเกี่ยวกับการฆ่าเด็กและละทิ้งเด็กอันเป็นเหตุให้เด็กถึงแก่ความตาย ความผิดเกี่ยวกับการวางยาพิษ ความผิดทำให้เสื่อมเสียเสรีภาพอันเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย ความผิดฐานปล้นทรัพย์ เป็นต้น[๓๘]

๓. ศาลสูงมลรัฐ คือศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาในฐานะเป็นศาลลำดับที่ ๓ ในชั้นฎีกา โดยรับอุทธรณ์มาจากศาลชั้นต้นมลรัฐ และยังทำหน้าที่เป็นศาลชั้นต้นในคดีอาญาที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ของรัฐ เช่น ความผิดเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของรัฐหรือความมั่นคงของรัฐ ความผิดที่กระทำต่อรัฐบุรุษต่างประเทศ ความผิดเกี่ยวกับฆาตกรรมคนหมู่มาก คดีที่ข้ามขั้นตอนอุทธรณ์ (Sprungsrevision) เป็นต้น สำหรับการพิจารณาพิพากษาในชั้นฎีกานี้ จะกระทำได้แต่ในปัญหาข้อกฎหมาย กล่าวคือเป็นปัญหาในเรื่องการไม่นำบทบัญญัติกฎหมายมาใช้หรือการปรับบทกฎหมายไม่ถูกต้องส่วนระยะเวลาในการยื่นฎีกาคือ ๑ สัปดาห์นับแต่ศาลอ่านคำพิพากษา ผู้ฎีกาต้องให้เหตุผลใน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

---

[๓๕] อำนาจพิจารณาคดีของผู้พิพากษาคนเดียว ได้แก่ ความผิดลหุโทษ ความผิดอาญาธรรมดาที่ราษฎรเป็นโจทก์ การกระทำความที่กฎหมายกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือนเพียงอย่างเดียว หรือมีโทษข้างเคียงอื่นประกอบ หรือความผิดที่กฎหมายกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี และพนักงานอัยการเป็นโจทก์ เป็นต้น

[๓๖] ประมวลกฎหมายอาญาแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้แบ่งการกระทำความผิดอาญาออกเป็น ๒ ประเภท คือ

(๑) ความผิดอาญาร้ายแรง (Verbrechen) คือการกระทำความผิดที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำตั้งแต่ ๑ ปีขึ้นไป

(๒) ความผิดอาญาธรรมดา (Vergehen) คือการกระทำความผิดที่กฎหมายกำหนดโทษนอกเหนือจากความผิดอาญาร้ายแรง เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี เป็นต้น

[๓๗] กมลชัย รัตนสกาววงศ์, หลักกฎหมายปกครองเยอรมัน. หน้า ๑๕ - ๑๖.

[๓๘] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖.

การยื่นฎีกาโดยจะต้องทำเป็นคำร้องภายใน ๑ เดือน หลังจากพ้นกำหนดระยะเวลาแจ้งความประสงค์จะฎีกา[๓๙]

๔. ศาลสูงสุดสหพันธรัฐ เป็นศาลชั้นสูงสุดและมีศาลเดียว โดยมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีในฐานะศาลฎีกาที่รับฎีกามาจากศาลชั้นต้นมลรัฐองค์คณะใหญ่ ศาลสูงมลรัฐที่ทำหน้าที่เป็นศาลชั้นต้น[๔๐]

ในส่วนของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือกระบวนพิจารณาในชั้นตัดสินคดี และกระบวนพิจารณาในชั้นบังคับคดี โดยมีคำพิพากษาถึงที่สุดเป็นจุดแบ่งกระบวนการพิจารณาทั้งสองออกจากกัน สำหรับรูปแบบของกระบวนพิจารณาแบ่งออกได้เป็น ๒ ช่องทางคือ กระบวนพิจารณาคดีปกติ และกระบวนกระบวนพิจารณาคดีพิเศษ ได้แก่ การฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหาย (Privatklageverfahren) หรือกระบวนพิจารณาคดีแบบรวบรัด (Strafbefehlsverfahren) เป็นต้น[๔๑]

กระบวนพิจารณาคดีปกติแบ่งออกได้เป็น ๓ ขั้นตอนคือ ชั้นสืบสวนสอบสวน ชั้นไต่สวนมูลฟ้อง และชั้นพิจารณาพิพากษาคดี[๔๒] โดยพิจารณาตามลำดับได้ดังต่อไปนี้

๑. ชั้นสอบสวน พนักงานอัยการจะเป็นผู้รับผิดชอบ โดยมีเจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้ช่วยในการสืบสวนสอบสวน หลังจากกระบวนการสืบสวนสอบสวนยุติลง พนักงานอัยการสามารถใช้ดุลพินิจในการยื่นฟ้องหรือการยุติคดีก็ได้

๒. ชั้นไต่สวนมูลฟ้อง เป็นกระบวนการก่อนที่ศาลจะพิจารณาว่าคดีมีมูลเพียงพอที่จะรับฟ้องไว้หรือไม่ ด้วยการตรวจสอบว่าการดำเนินการฟ้องร้องในทางอาญาต่อไปนั้นเป็นสิ่งจำเป็นหรือไม่ กระบวนการนี้ ศาลสามารถทำการสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ โดยใช้หลักกระบวนการสืบพยานหลักฐานโดยอิสระ (des Freibeweisverfahren) เมื่อไต่สวนได้ความว่า มีเหตุน่าสงสัยเพียงพอว่าได้กระทำความผิดอาญาแล้ว ศาลจะมีคำสั่งว่าคดีมีมูลและประทับรับฟ้อง หากศาลเห็นว่าคดีไม่มีมูล ศาลก็จะมีคำสั่งไม่ประทับรับฟ้อง

---

[๓๙] กมลชัย รัตนสกาววงศ์, หลักกฎหมายปกครองเยอรมัน, หน้า ๑๗.

[๔๐] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘.

[๔๑] สุรสิทธิ์ แสงวิโรจนพัฒน์, "ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน," ดุลพาห ๔๕, ฉบับที่ ๑ (มกราคม – เมษายน ๒๕๕๑).หน้า ๑๘๙.

[๔๒] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๙๐ - ๑๙๖.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

๓. ชั้นพิจารณาพิพากษาคดี แยกออกเป็น ๒ กรณีคือ กระบวนการในชั้นเตรียมคดีก่อนพิจารณาพิพากษา เช่น การกำหนดวัน เวลา สถานที่ของการพิจารณาคดี การแจ้งให้มาศาลในวันนัดพิจารณา เป็นต้น และกระบวนการในชั้นพิจารณาพิพากษาคดี

๓.๑.๔ กระบวนพิจารณาคดีอาญาในสาธารณรัฐฝรั่งเศส

สาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบประมวลกฎหมาย (Civil Law System) ซึ่งระบบศาลของสาธารณฝรั่งเศสปรากฏตามรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐที่ห้าของสาธารณฝรั่งเศส ฉบับวันที่ ๔ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๕๘ (*la Constitution de la Cinquième République française du 4 octobre 1958*) โดยใช้ระบบศาลคู่ (Dual legal system) กล่าวคือ ศาลปกครอง (*Ordre administratif*) และศาลยุติธรรม (*Ordre judiciaire*) ซึ่งแบ่งออกเป็นศาลที่พิจารณาคดีแพ่งและศาลที่พิจารณาคดีอาญา[๔๓]

ศาลที่พิจารณาคดีอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสแบ่งออกเป็น ๒ ส่วนคือ ศาลไต่สวนกับศาลพิจารณาคดี สำหรับศาลไต่สวน เรียกว่า *Juridictions d'instruction* มีหน้าที่อย่างพนักงานสอบสวนที่สามารถสอบสวนเพื่อสืบหาพยานต่างๆ อันเป็นการที่ศาลค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นในคดีจากพยานหลักฐานในระหว่างกระบวนพิจารณา มากกว่าที่จะให้หน้าที่ดังกล่าวตกอยู่กับคู่ความ ซึ่งเรียกกระบวนการนี้ว่า *information judiciaire* โดยคดีใดที่จะขึ้นศาลไต่สวนนั้น จะพิจารณาจากประเภทของคดีนั้น กล่าวคือ คดีที่มีความผิดลหุโทษหรือความผิดโทษปานกลาง ไม่จำต้องขึ้นศาลไต่สวนมูลฟ้อง เว้นแต่จะเป็นคดีที่มีความซับซ้อน แต่สำหรับคดีที่มีโทษอุกฉกรรจ์จะต้องผ่านศาลไต่สวนทุกกรณี และเมื่อสอบสวนคดีเสร็จก็มีอำนาจที่จะสั่งฟ้องคดีหรือไม่สั่งฟ้องคดีก็ได้ ส่วนศาลพิจารณาคดี (*Jurisdictions de jugement*) คือศาลที่ทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามที่โจทก์ฟ้องหรือไม่ โดยอำนาจของศาลขึ้นอยู่กับลักษณะของการกระทำความผิด (*Infractious*) ซึ่งแบ่งได้ดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

[๔๓] ภชฤทธิ์ นิลสนิท, "ระบบศาลและการชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล," วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ๔, ฉบับที่ ๒. หน้า ๑๑ - ๑๒.

(๑.) ศาลตำรวจ (*Tribunal de police*) มีอำนาจพิจารณาความผิดลหุโทษ (*Contraventious*) ซึ่งเป็นคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวไม่เกิน ๓,๐๐๐ ยูโร โดยไม่มีโทษจำคุก[๔๔] โดยอัตราค่าปรับแบ่งตามลำดับชั้นของความผิดลหุโทษ (*Classification*)[๔๕]

(๒.) ศาลคดีมัชฌิมโทษ (*Tribunal correctionnel*) มีอำนาจพิจารณาความผิดโทษปานกลาง (*Délits*) คือคดีที่มีโทษปรับขั้นต่ำ ๓,๗๕๐ ยูโร หรือโทษจำคุกตั้งแต่ ๒ เดือนถึง ๑๐ ปี[๔๖]

(๓.) ศาลลูกขุน (*Cour d'assises*) มีอำนาจพิจารณาความผิดโทษอุกฉกรรจ์ (*Crimes*) คือคดีที่มีโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไปถึงจำคุกตลอดชีวิต[๔๗]

ระบบศาลพิจารณาคดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นแบบ two – tier trial court system คือ ศาลชั้นต้น ได้แก่ ศาลตำรวจ ศาลคดีมัชฌิมโทษ ศาลลูกขุน ซึ่งเป็นศาลแรกที่พิจารณาพิพากษาคดี และศาลอุทธรณ์ (*Cour d'appel*) ที่ทำหน้าที่พิจารณาคดีใหม่อีกครั้งหนึ่ง ส่วนศาลฎีกา (*Cour de cassation*) สาธารณรัฐฝรั่งเศสไม่นับว่าเป็นศาลชั้นที่สาม เพราะศาลฎีกาทำหน้าที่เพียงควบคุมดูแลคำพิพากษาของศาลล่างให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยไม่ได้มีการพิจารณาคดีเหมือนอย่างศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกาจึงมีเพียงศาลเดียว[๔๘]

สำหรับกระบวนพิจารณาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นแบบผสม กล่าวคือ ในศาลไต่สวนจะมีกระบวนพิจารณาแบบระบบไต่สวน (Inquisitorial System) อันทำให้ศาลเข้าไปมีส่วนร่วมในการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

[๔๔] ประมวลกฎหมายอาญาแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา ๑๓๑-๑๒

[๔๕] ประมวลกฎหมายอาญาแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา ๑๓๑-๑๓ บัญญัติว่า "ความผิดลหุโทษของสาธารณรัฐฝรั่งเศสแบ่งออกเป็น

๑. โทษปรับไม่เกิน ๓๘ ยูโร สำหรับความผิดในคดีลหุโทษประเภทแรก

๒. โทษปรับไม่เกิน ๑๕๐ ยูโร สำหรับความผิดในคดีลหุโทษประเภทที่สอง

๓. โทษปรับไม่เกิน ๔๕๐ ยูโร สำหรับความผิดในคดีลหุโทษประเภทที่สาม

๔. โทษปรับไม่เกิน ๗๕๐ ยูโร สำหรับความผิดในคดีลหุโทษประเภทที่สี่

๕. โทษปรับไม่เกิน ๑๕๐๐ ยูโร สำหรับความผิดในคดีลหุโทษประเภทที่ห้า ซึ่งจำนวนโทษปรับอาจเพิ่มสูงขึ้นเป็น ๓,๐๐๐ ยูโรได้ ในกรณีเป็นผู้กระทำความผิดซ้ำ เว้นแต่กรณีที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดโทษปานกลาง"

[๔๖] ประมวลกฎหมายอาญาแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา ๑๓๑-๓ และ ๑๓๑-๔ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา ๓๘๑ วรรคสอง

[๔๗] ประมวลกฎหมายอาญาแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา ๑๓๑-๑

[๔๘] ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์ และคณะ, รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา.หน้า ๑๐๘.

เตรียมคดีก่อนเข้าสู่กระบวนพิจารณา โดยผู้พิพากษาจะมีบทบาทอย่างมากในกระบวนพิจารณาเพื่อให้ง่ายต่อการค้นหาความจริง[๔๙] ส่วนกระบวนพิจารณาในชั้นพิจารณาเป็นแบบระบบกล่าวหา (Adversarial System)[๕๐] เช่น การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย ข้อสันนิษฐานความบริสุทธิ์ของจำเลย เป็นต้น ซึ่งข้อสันนิษฐานความบริสุทธิ์ของจำเลยนี้เอง ที่ทำให้ภาระการพิสูจน์ตกอยู่แก่ฝ่ายโจทก์ที่จะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นจนปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริง (proof beyond reasonable doubt) และจำเลยไม่มีหน้าที่พิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าตนเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งศาลจะพิจารณาจากพยานหลักฐานต่างๆ เช่น เอกสาร คำให้การ คำรับสารภาพ พยานหลักฐานนิติวิทยาศาสตร์ เป็นต้น โดยขึ้นอยู่กับการใช้ดุลพินิจของศาลที่จะรับฟังพยานหลักฐานชิ้นนั้นหรือไม่[๕๑]

สรุปได้ว่า หลักการพื้นฐานของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส จะมุ่งเน้นหาข้อเท็จจริงทั้งหมดเกี่ยวกับการกระทำที่ผิดกฎหมายและที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดจะถูกนำเสนอต่อศาลฐานะพยานหลักฐาน เพื่อที่ศาลสามารถนำมาใช้ตัดสินความผิดของจำเลยได้ โดยศาลมีอำนาจที่จะไต่สวนจำเลยและพยาน รวมทั้งอำนาจอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการค้นหาความจริง[๕๒]

๓.๒ บทบัญญัติเรื่องการรับสารภาพชั้นพิจารณาและกระบวนการกลั่นกรองคำรับสารภาพในกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศ

คำรับสารภาพชั้นพิจารณาอาจเกิดได้ทั้งจากการที่จำเลยรับสารภาพด้วยตนเองและจากการต่อรองคำรับสารภาพ จากนั้นคำรับสารภาพดังกล่าวจะเข้าสู่กระบวนการกลั่นกรอง เพื่อที่ศาลจะตรวจสอบว่าคำรับสารภาพดังกล่าวเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด และตรงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในคดีหรือไม่ ศาลจึงจะสามารถใช้คำรับสารภาพดังกล่าวพิพากษาลงโทษจำเลยได้ อย่างไรก็ดี วัตถุประสงค์ในการตรวจสอบข้อเท็จจริงในคดีจะแตกต่างกันออกไปตามระบบกฎหมายของประเทศ

---

[๔๙] Fair Trials International, "Criminal Procedings and Defence Rights in Germany." p.9

[๕๐] Gaston Stéfani, Georges Levasseur, and Bernard Bouloc, "Procédure Pénale, 20," *Aufl., Paris*, no. (2007).p.798.

[๕๑] Ministère de la Justice, "The French Legal System," accessed 10 March 2018, http://www.justice.gouv.fr/art_pix/french_legal_system.pdf.

[๕๒] สุธิชา ม่วงผล, "ศาลชั้นต้นกับการตรวจสอบความจริงในคดีอาญา" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๒). หน้า ๔๖.

นั้นๆ กล่าวคือ หากเป็นระบบกฎหมายจารีตประเพณี จะเป็นการตรวจสอบว่าคำรับสารภาพนั้นมีข้อเท็จจริงสนับสนุนหรือไม่ โดยเป็นเพียงการตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น ส่วนระบบประมวลกฎหมาย ศาลยังมีหน้าที่เข้าไปค้นหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในคดี เพราะศาลไม่จำต้องถูกผูกมัดตามคำรับสารภาพของจำเลย ดังนั้น คำรับสารภาพของจำเลยในมุมมองของระบบประมวลกฎหมายจึงเป็นเพียงพยานหลักฐานชิ้นหนึ่งในคดีเท่านั้น

นอกจากนี้ ในกระบวนการรับสารภาพของหลายๆ ประเทศได้ตระหนักถึงความสำคัญของทนายความ โดยมองว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญซึ่งช่วยป้องกันมิให้จำเลยจะต้องรับสารภาพไม่ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้น เพียงแต่สภาพบังคับจะแตกต่างออกไปในแต่ละประเทศ เพราะบางประเทศได้ให้ความสำคัญกับการมีทนายความจนถึงขนาดที่หากไม่มีทนายความในกระบวนการรับสารภาพ ย่อมทำให้กระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณานั้นเสียไป บางประเทศก็มองว่าการมีทนายความเป็นเพียงข้อสันนิษฐานความชอบด้วยกฎหมายของคำรับสารภาพเท่านั้น โดยรายละเอียดของแต่ละประเทศจะกล่าวดังต่อไปนี้

๓.๒.๑ ศาลอาญาระหว่างประเทศ

กระบวนพิจารณาของศาลอาญาระหว่างประเทศจะเริ่มต้นจากการที่ศาลอ่านข้อกล่าวหาให้จำเลยได้รับทราบและจะต้องมั่นใจว่าจำเลยได้เข้าใจลักษณะของข้อกล่าวหา ก่อนที่จะสอบถามคำให้การของจำเลย โดยจำเลยสามารถให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธก็ได้[๕๓] ซึ่งจำเลยในศาลอาญาระหว่างประเทศจะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะพิพากษาว่ามีความผิด (Presumption of innocent) ตามธรรมนูญกรุงโรมฯ ข้อ ๖๖[๕๔] ทำให้ภาระการพิสูจน์จะตกอยู่แก่พนักงานอัยการ และพนักงานอัยการจะต้องพิสูจน์จนปราศจากข้อสงสัยตามสมควร (proof

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๕๓] ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ ข้อ ๖๔ วรรคแปด (ก) บัญญัติว่า “เมื่อเริ่มการพิจารณาคดีให้องค์คณะตุลาการพิจารณาคดีอ่านข้อกล่าวหาที่องค์คณะตุลาการพิจารณาเบื้องต้นยืนยันไว้แล้วให้จำเลยรับทราบ องค์คณะตุลาการพิจารณาคดีต้องพิจารณาแล้วมั่นใจว่าจำเลยเข้าใจลักษณะของข้อกล่าวหา องค์คณะตุลาการพิจารณาคดีต้องให้โอกาสจำเลยสารภาพผิดตามข้อ ๖๕ หรือปฏิเสธว่าไม่ผิด”

[๕๔] ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ ข้อ ๖๖ ข้อสันนิษฐานความเป็นผู้บริสุทธิ์ บัญญัติว่า

“๑. บุคคลย่อมได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ในศาลฯได้ว่ากระทำความผิดตามกฎหมายที่ใช้บังคับ

๒. อัยการมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ความผิดของจำเลย

๓. ในการพิพากษาลงโทษจำเลย ศาลฯ ต้องแน่ใจว่า จำเลยเป็นผู้กระทำความผิดโดยปราศจากความสงสัยตามสมควร”

beyond reasonable doubt) ศาลจึงจะลงโทษจำเลยได้ อย่างไรก็ตาม การรับสารภาพของจำเลย (an admission of guilt) เป็นการสละสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์[๕๕]

บทบัญญัติในเรื่องการรับสารภาพชั้นพิจารณาของศาลอาญาระหว่างประเทศ บัญญัติไว้ในธรรมนูญกรุงโรมฯ ข้อ ๖๕ กล่าวคือ เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพตามธรรมนูญกรุงโรมฯ ข้อ ๖๔ วรรคแปด (ก) แล้ว ศาลยังไม่อาจลงโทษจำเลยได้โดยทันที ศาลมีหน้าที่จะต้องพิจารณาจนกว่าจะพอใจว่า[๕๖]

๑. จำเลยเข้าใจสภาพและผลของคำรับสารภาพที่มีต่อกระบวนพิจารณาหรือไม่

๒. คำรับสารภาพเกิดจากความสมัครใจหรือไม่ และได้รับคำปรึกษาจากที่ปรึกษากฎหมายเพียงพอหรือไม่

๓. มีพยานหลักฐานประกอบเพียงพอหรือไม่ โดยพยานหลักฐานประกอบมาจาก

๓.๑ ข้อหาที่พนักงานอัยการเสนอและจำเลยยอมรับ

๓.๒ วัตถุพยานต่างๆ ที่พนักงานอัยการเสนอและจำเลยยอมรับ

๓.๓ คำเบิกความของพยานที่พนักงานอัยการหรือจำเลยเสนอ

การกำหนดหน้าที่ของศาลไว้เช่นนี้ เป็นการบังคับให้ศาลจะต้องทำการตรวจสอบคำรับสารภาพของจำเลยเสียก่อนที่จะทำคำพิพากษา อีกทั้ง ในบทบัญญัติเรื่องสิทธิของจำเลยตามธรรมนูญกรุงโรมฯ ข้อ ๖๗ วรรคแรก (ช) ก็ได้มีการบัญญัติเน้นย้ำว่า จำเลยไม่อาจที่จะถูกบังคับให้รับสารภาพ ซึ่งเป็นการยืนยันหลักเกณฑ์ทั่วไปของการรับสารภาพว่า การรับสารภาพจะต้องกระทำลงโดยสมัครใจ จึงจะสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ และเมื่อศาลเห็นว่าคำรับสารภาพของจำเลยเข้าตามหลักเกณฑ์ทั้งสามประการดังกล่าวข้างต้นแล้ว ศาลจึงสามารถเลือกที่จะยุติการพิจารณา และทำคำพิพากษาลงโทษจำเลยตามคำรับสารภาพดังกล่าวนั้นได้[๕๗] โดยศาลจะต้องให้เหตุผลประกอบคำ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๕๕] ปกป้อง ศรีสนิท, คำอธิบายกฎหมายอาญาระหว่างประเทศ. หน้า ๒๔๔.

[๕๖] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔๔.

[๕๗] ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ ข้อ ๖๕ วรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อองค์คณะตุลาการพิจารณาคดีพิจารณาแล้วเป็นที่พอใจว่า สิ่งที่กล่าวถึงในวรรคหนึ่งมีอยู่ครบถ้วน ให้องค์คณะตุลาการพิจารณาคดีพิจารณาว่าการรับสารภาพผิดประกอบพยานหลักฐานที่ได้นำเสนอเพิ่มเติมใดๆ ว่ามีข้อเท็จจริงที่สำคัญทั้งหมด อันจำเป็นในการพิสูจน์อาชญากรรมที่เกี่ยวกับการรับสารภาพผิดนั้นหรือไม่ และอาจพิพากษาลงโทษจำเลยในอาชญากรรมนั้นได้”

พิพากษานั้นด้วย[๕๘] หากศาลเห็นว่า คำให้การของจำเลยยังไม่เข้าตามหลักเกณฑ์ทั้งสามประการดังกล่าว ศาลจะสั่งให้มีการสืบพยานโจทก์หรือจำเลยต่อจนเป็นที่พอใจเสมือนจำเลยไม่เคยรับสารภาพและดำเนินกระบวนพิจารณาเต็มรูปแบบตามปกติต่อไป[๕๙] นอกจากนี้ ศาลยังสามารถเข้าร่วมในการค้นหาความจริงได้ตามธรรมนูญกรุงโรมฯ ข้อ ๖๔ วรรคสี่[๖๐] กล่าวคือ หากศาลเห็นว่าคำรับสารภาพของจำเลยยังไม่มีความชัดเจนเพียงพอที่จะพิพากษาลงโทษ ศาลอาจร้องขอให้พนักงานอัยการแสดงพยานหลักฐานเพิ่มเติม รวมทั้งให้พยานมาเบิกความได้

ดังนั้น บทบัญญัติว่าด้วยการรับสารภาพของจำเลยในธรรมนูญกรุงโรมฯ เป็นบทบัญญัติที่ผสมผสานแนวคิดระหว่างระบบกฎหมายจารีตประเพณีกับระบบประมวลกฎหมายเข้าไว้ด้วยกัน เนื่องจากในระบบกฎหมายจารีตประเพณี คำรับสารภาพในชั้นพิจารณาเป็นสิ่งที่ตัดทอนกระบวนการในชั้นพิจารณา เพื่อข้ามไปสู่ขั้นตอนการทำคำพิพากษา ตรงกันข้ามกับระบบประมวลกฎหมายที่มีแนวคิดปฏิเสธการรับฟังคำรับสารภาพในชั้นพิจารณา โดยมองว่าแม้จำเลยจะให้การรับสารภาพ แต่คำรับสารภาพของจำเลยเป็นเพียงพยานหลักฐานชิ้นหนึ่งในคดี ศาลจะรับฟังเพียงคำรับสารภาพของจำเลยเพื่อทำคำพิพากษาลงโทษจำเลยเหมือนอย่างระบบกฎหมายจารีตประเพณีไม่ได้ ด้วยเหตุนี้ บทบัญญัติในเรื่องคำรับสารภาพในชั้นพิจารณาของธรรมนูญกรุงโรมฯ จึงเปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจในการพิจารณาพิพากษาตามที่จำเลยได้รับสารภาพตามฟ้อง หรือจะดำเนินกระบวนพิจารณาอย่างเต็มรูปแบบต่อไป[๖๑] นอกจากนี้ ศาลอาญาระหว่างประเทศยังได้ปฏิเสธแนวคิดในเรื่องการต่อรองคำรับ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

[๕๘] ระเบียบว่าด้วยวิธีพิจารณาความและพยานหลักฐานข้อ ๑๓๙ วรรคสอง บัญญัติว่า “องค์คณะตุลาการพิจารณาคดีจะต้องวินิจฉัยความรับผิดจากคำรับสารภาพ และจะต้องให้เหตุผลประกอบคำวินิจฉัยดังกล่าวนั้น”

[๕๙] ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ ข้อ ๖๕ วรรคสาม บัญญัติว่า “เมื่อองค์คณะตุลาการพิจารณาคดีพิจารณาแล้วไม่เป็นที่พอใจว่าสิ่งที่กล่าวถึงในวรรคหนึ่งมีครบถ้วน ให้องค์คณะตุลาการพิจารณาคดีพิจารณาว่ายังไม่มีการรับสารภาพผิดเกิดขึ้น ซึ่งในกรณีดังกล่าว องค์คณะตุลาการพิจารณาคดีต้องสั่งให้มีการพิจารณาคดีต่อไปตามกระบวนพิจารณาคดีตามปกติที่ระบุไว้ในธรรมนูญศาลฯนี้ และอาจส่งมอบคดีให้องค์คณะตุลาการพิจารณาคดีอีกคณะหนึ่งพิจารณาได้”

[๖๐] ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ ข้อ ๖๕ วรรคสี่ บัญญัติว่า “ในกรณีที่องค์คณะตุลาการพิจารณาคดีมีความเห็นว่าจำต้องมีการแสดงข้อเท็จจริงของคดีที่สมบูรณ์มากกว่านี้ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหาย องค์คณะตุลาการพิจารณาคดีอาจ

(ก) ร้องขอให้พนักงานอัยการแสดงพยานหลักฐานเพิ่มเติม รวมทั้งให้พยานมาเบิกความ หรือ

(ข) สั่งให้มีการพิจารณาคดีต่อไปตามกระบวนพิจารณาคดีตามปกติที่บัญญัติไว้ในธรรมนูญศาลฯนี้ ซึ่งในกรณีดังกล่าวให้องค์คณะตุลาการพิจารณาคดีพิจารณาว่ายังไม่มีการรับสารภาพผิด และอาจมอบคดีให้องค์คณะตุลาการพิจารณาคดีอีกคณะหนึ่งพิจารณา”

[๖๑] ไพลิน อภิทักขกุล, "ผลกระทบของศาลอาญาระหว่างประเทศที่มีต่อวิธีพิจารณาคดีอาญาของไทย." หน้า ๒๒-๒๓.

สารภาพ การต่อรองข้อหา หรือการต่อรองการรอการลงโทษ ดังจะเห็นได้จากธรรมนูญกรุงโรมฯ ข้อ ๖๕ วรรคห้า บัญญัติว่า “การหารือใดๆ ระหว่างพนักงานอัยการกับฝ่ายจำเลยเกี่ยวกับการแก้ไขข้อกล่าวหา การรับสารภาพผิด หรือโทษที่จะกำหนดจะไม่มีผลผูกมัดศาล” เพราะศาลอาญาระหว่างประเทศมุ่งที่จะค้นหาความจริงมากกว่าการเร่งรัดดำเนินคดีให้หมดไปจากศาล[๖๒] ในส่วนกระบวนการทำคำพิพากษา ศาลจะต้องพิพากษาไม่เกินคำขอหรือข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่บรรยายมาในคำฟ้อง กล่าวคือศาลจะต้องพิพากษาโดยใช้พยานหลักฐานในสำนวนเท่านั้น ซึ่งศาลจะต้องหาฉันทามติในการทำคำพิพากษา หากไม่สามารถหาฉันทามติได้ก็ต้องใช้เสียงข้างมาก และต้องมีการให้เหตุผลในการทำคำพิพากษานั้นด้วย[๖๓]

เมื่อจำเลยได้รับสารภาพแล้วย่อมเป็นการที่จำเลยได้สละสิทธิที่ตนมีในกระบวนพิจารณาในชั้นศาล ไม่ว่าจะเป็นข้อสันนิษฐานความบริสุทธิ์จนกว่าโจทก์จะพิสูจน์ให้ศาลเห็นจนปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดจริง สิทธิในการเผชิญหน้าและถามค้านพยาน และสิทธิที่จะให้การ และในคดี Prosecutor v. Obrenović ซึ่งเป็นการพิจารณาในศาล ICTY ได้พูดถึงการสละสิทธิอุทธรณ์อีกด้วย โดยการสละสิทธิต่างๆ เหล่านี้ จึงต้องกระทำไปโดยรู้เรื่องและมีอิสระในการตัดสินใจ อีกทั้ง การรับสารภาพของจำเลยจะต้องเกิดขึ้นโดยสมัครใจ และคำนึงถึงผลประโยชน์ของความยุติธรรม[๖๔] โดยความหมายของคำว่าสมัครใจ คือ จำเลยได้เข้าใจสภาพแห่งข้อหาและผลลัพธ์ของการรับสารภาพ[๖๕]

ประเด็นที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่งคือ ทนายความ เพราะธรรมนูญกรุงโรมฯ ข้อ ๖๕ วรรคหนึ่ง (ข) ได้บังคับให้จำเลยจะต้องมีการปรึกษากับทนายความก่อนที่จะรับสารภาพ จึงจะถือว่าเป็นการรับสารภาพโดยสมัครใจ[๖๖] หากไม่ปฏิบัติตาม ย่อมทำให้กระบวนการรับสารภาพนั้นเสียไป[๖๗] ซึ่งสอดคล้องกับระบบประมวลกฎหมาย อีกทั้ง ธรรมนูญธรรมนูญกรุงโรมฯ ได้รับรองสิทธิการมีทนายความของจำเลยไว้ในข้อ ๖๗ กล่าวคือ จำเลยมีสิทธิที่จะต่อสู้ด้วยตนเองหรือผ่านการช่วยเหลือ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๖๒] ปกป้อง ศรีสนิท, คำอธิบายกฎหมายอาญาระหว่างประเทศ.หน้า ๒๔๕.

[๖๓] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔๗.

[๖๔] Jenia Turner, "Plea Bargaining and International Criminal Justice." pp.230 - 232.

[๖๕] ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ ข้อ ๖๕ (๑)

[๖๖] Jenia Turner, "Plea Bargaining and International Criminal Justice." p.234.

[๖๗] ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ ข้อ ๖๕ วรรคสาม

ของที่ปรึกษากฎหมายที่ตนเลือก และสิทธิที่จะได้รับแจ้งและได้รับการแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในกรณีที่จำเลยไม่มีทรัพย์เพียงพอที่จะจ่ายได้ จึงแสดงให้เห็นว่า ศาลอาญาระหว่างประเทศให้ความสำคัญในขั้นตอนของการมีทนายความ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกระบวนการรับสารภาพ ที่ศาลกำหนดให้จำเลยจะต้องได้รับคำปรึกษาจากที่ปรึกษากฎหมายเสียก่อน ศาลจึงจะรับฟังคำรับสารภาพเพื่อมาทำคำพิพากษาได้

๓.๒.๒ สหรัฐอเมริกา

คำรับสารภาพเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงสำนึกในการกระทำความผิดของจำเลย ในทางปฏิบัติของสหรัฐอเมริกา เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพชั้นพิจารณา ศาลจะลดโทษให้แก่จำเลยเป็นการตอบแทนการรับสารภาพนั้น ต่อมา ได้มีการนำแนวทางดังกล่าวไปบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรไว้ใน Federal Sentencing Guidelines ด้วยเหตุนี้เอง การที่บทบัญญัติของกฎหมายเปิดโอกาสให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจลดโทษให้แก่จำเลยที่ยอมรับผิด และศาลได้ลดโทษให้ตามแนวทางการลงโทษอย่างจริงจัง ทำให้การรับสารภาพเป็นเรื่องทั่วไปที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา[๖๘] จึงกล่าวได้ว่า ในปัจจุบัน การรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นกระบวนการที่สำคัญสำหรับการบริหารงานยุติธรรมทางอาญาของสหรัฐอเมริกา จะเห็นได้จากสถิติคดีของสหรัฐอเมริกาใน ค.ศ. ๒๐๑๗ จากจำนวนจำเลยทั้งหมดที่ถูกฟ้องต่อศาล ๗๕,๓๔๔ คน มีจำเลยที่ถูกพิพากษาว่ามีความผิดทั้งสิ้น ๖๘,๘๐๒ คน ซึ่งมีจำเลยที่รับสารภาพอยู่ถึง ๖๗,๒๒๒ คน[๖๙] กล่าวได้ว่า กว่าร้อยละ ๙๐ ของคดีอาญาทั้งในระบบสหรัฐและมลรัฐของสหรัฐอเมริกายุติลงได้ด้วยการรับสารภาพของจำเลยมากกว่าที่จะเข้าสู่กระบวนพิจารณา หรือเก้าในสิบของจำเลยมักจะเลือกที่จะรับสารภาพแทนการเข้าสู่กระบวนพิจารณา[๗๐] ดังนั้น หากจำนวนผู้ที่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๖๘] ชาติ ชัยเดชสุริยะ, รายงานการวิจัยการต่อรองคำรับสารภาพ : แนวคิดทางทฤษฎี ทางปฏิบัติ และการนำมาใช้ในประเทศไทย. หน้า ๓๘ – ๓๙.

[๖๙] U.S. Court, "Table D-4—U.S. District Courts–Criminal Federal Judicial Caseload Statistics," accessed 10 March 2018, http://www.uscourts.gov/sites/default/files/data_tables/fjcs_d4_0331.2017.pdf.

[๗๐] Human Right Watch, "An Offer You Can't Refuse: How Us Federal Prosecutors Force Drug Defendants to Plead Guilty," accessed 10 March 2018, https://www.hrw.org/report/2013/12/05/offer-you-cant-refuse/how-us-federal-prosecutors-force-drug-defendants-plead.

ให้การรับสารภาพลดลงจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อการบริหารงานยุติธรรม เช่น การเพิ่มกำลังคน การเพิ่มปริมาณเครื่องมือเครื่องใช้ เป็นต้น[๗๑]

เมื่อเป็นเช่นนี้ สหรัฐอเมริกาจึงได้พัฒนากระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพในขั้นตอนการพิจารณา เรียกว่า “มาตรการต่อรองคำรับสารภาพ” กล่าวคือ กระบวนการทางอาญาที่พนักงานอัยการเจรจาเสนอข้อตกลงกับจำเลยหรือทนายจำเลย เพื่อให้จำเลยรับสารภาพในขั้นตอนการพิจารณาโดยแลกเปลี่ยนกับการได้รับโทษน้อยลง ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนข้อหาในฐานความผิดที่มีอัตราโทษน้อยกว่า หรือลดข้อหาบางข้อ หรือการยื่นข้อเสนอต่อศาลเพื่อให้ศาลลงโทษสถานเบา[๗๒] ซึ่งการต่อรองคำรับสารภาพเกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. ๑๙๘๕ ในคดี Shelton v. U.S. ซึ่งศาลฎีกาแห่งสหรัฐได้วางหลักว่า หากพนักงานอัยการไม่สามารถทำตามข้อตกลงที่ได้ให้ไว้กับจำเลยในการเจรจาต่อรองคำรับสารภาพแล้ว คำให้การรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาย่อมตกเป็นโมฆะ[๗๓] กระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณา รวมถึงมาตรการต่อรองคำรับสารภาพจึงเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาคดีไปได้อย่างรวดเร็ว (right to speedy trial)[๗๔] ซึ่งช่วยประหยัดเวลาและทรัพยากรในการฟ้องและพิจารณาคดี ทำให้ศาลมีเวลาให้กับคดีที่มีความรุนแรงหรือซับซ้อน ที่ต้องมีการพิสูจน์ความผิดอย่างเต็มรูปแบบ เพราะหากการพิจารณาเป็นงานกิจวัตรประจำวัน โดยไม่คำนึงว่าคดีดังกล่าวเป็นคดีที่เล็กน้อย ก็จะทำให้ปริมาณคดีที่คั่งค้างอยู่ในศาลเป็นจำนวนมาก ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือในกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น การดำเนินกระบวนพิจารณาอย่างเต็มรูปแบบจึงควรจะใช้เฉพาะในคดีที่มีความสำคัญ[๗๕]

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

---

[๗๑] Jerold H. Israel and Nancy J. King Wayne R. LaFave, *Criminal Procedure*, 3rd ed. (St. Paul, Minn: West Publishing, 2000). p.957.

[๗๒] ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์, รายงานการวิจัย เรื่องการวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาญคดีที่มาสู่ศาล และความรวดเร็วในการดำเนินคดี. หน้า ๙๔.

[๗๓] ชัยวัฒน์ ม่วงแก้ว, "การต่อรองคำให้การจำเลย: ศึกษาผลกระทบและข้อเสนอต่อการนำมาปรับใช้กับประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๙).หน้า ๔๔.

[๗๔] สริยา เนตรบารมี, "การพิจารณาคดีอาญาด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม : ศึกษาความเหมาะสมในการนำมาใช้ในคดีความผิดเล็กน้อย" (สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๘). หน้า ๑.

[๗๕] ชาติ ชัยเดชสุริยะ, รายงานการวิจัยการต่อรองคำรับสารภาพ : แนวคิดทางทฤษฎี ทางปฏิบัติ และการนำมาใช้ในประเทศไทย. หน้า ๕๒.

สำหรับคำให้การรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นคำให้การอย่างหนึ่ง จึงต้องพิจารณากระบวนการสอบคำให้การของจำเลย กล่าวคือ ภายหลังจากโจทก์ได้ยื่นฟ้องจำเลยต่อศาลแล้ว ศาลจะอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง ก่อนจะถามคำให้การของจำเลย โดยศาลถือว่าคำให้การของจำเลยเป็นการตัดสินใจที่สำคัญที่สุด ดังนั้น ศาลจึงให้หลักประกันแก่จำเลยที่จะสามารถให้การได้อย่างอิสระ ไม่ว่าจะเป็นรับสารภาพ ไม่ต่อสู้คดี หรือปฏิเสธ และรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๖ ได้ให้สิทธิแก่จำเลยที่จะได้รับแจ้งให้ทราบถึงลักษณะและเหตุแห่งข้อกล่าวหาเพื่อให้จำเลยเข้าใจข้อหาและสามารถให้การได้อย่างถูกต้อง อันเป็นไปตามหลักฟังความทุกฝ่าย รวมทั้งสิทธิที่จะมีทนายความ ซึ่งต้องเป็นทนายความที่มีประสิทธิภาพ และรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๕ จำเลยยังได้รับการคุ้มครองที่จะไม่ต้องให้การโดยไม่สมัครใจอีกด้วย อย่างใดที่จะเป็นคำให้การโดยสมัครใจนั้น จะต้องขึ้นอยู่กับพฤติการณ์ของคดี แต่ในบางกรณีศาลได้วางข้อสันนิษฐานของกฎหมายไว้ว่าการกระทำดังกล่าวถือว่าจำเลยให้การโดยสมัครใจ อาทิ คดี North Carolina v. Alford (๑๙๗๐) และคดี Marshall v. Lonberger (๑๙๘๓) ศาลได้วางหลักไว้ว่าหากจำเลยให้การรับสารภาพและได้รับความช่วยเหลือจากทนายความ ถือว่าคำให้การรับสารภาพดังกล่าวเกิดขึ้นโดยสมัครใจ[๗๖]

นอกจากนี้ หลักความสมัครใจยังมีความเกี่ยวพันกับการจูงใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการต่อรองคำรับสารภาพ กล่าวคือ พนักงานอัยการจะฟ้องจำเลยในฐานความผิดที่มีโทษน้อยลงหรือขอให้ศาลลงโทษน้อยลง เพื่อแลกเปลี่ยนกับการที่จำเลยรับสารภาพ จึงมีคำถามเกิดขึ้นว่า หากคำรับสารภาพเกิดจากการจูงใจเช่นนี้ จะถือว่าจำเลยได้รับสารภาพไปโดยสมัครใจหรือไม่ ในเรื่องนี้ ศาลได้วางหลักไว้ในคดี Brady v. U.S. (๑๙๗๐) ว่า คำให้การรับสารภาพของจำเลยที่ได้มาจากการต่อรองคำรับสารภาพไม่ขัดต่อหลักเรื่องความสมัครใจ แม้ว่าคำรับสารภาพนั้นจะเกิดขึ้นจากความต้องการที่จะได้รับโทษน้อยลงก็ตาม เนื่องจากการจูงใจเช่นนี้สอดคล้องกับการบริหารงานและความมุ่งหมายที่จะแก้ไขผู้กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรม[๗๗] โดยการที่จำเลยรับสารภาพ รัฐก็จะได้รับ

---

[๗๖] วิสาร พันธุนะ, "วิธีพิจารณาความอาญาในสหรัฐอเมริกา." หน้า ๕๖ - ๕๗.

[๗๗] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๗ - ๕๘.

ประโยชน์จากการที่สามารถลงโทษจำเลยได้ ส่วนจำเลยก็จะได้รับการลดโทษเป็นการตอบแทน[๗๘] แต่ถ้าคำรับสารภาพนั้นได้มาเพราะการหลอกลวง การให้คำมั่นสัญญา หรือการข่มขู่ คำรับสารภาพนั้นเกิดขึ้นโดยไม่สมัครใจ[๗๙]

กระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาของสหรัฐ บัญญัติไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความของสหรัฐ ข้อ ๑๑ (The Federal Rules of Criminal Procedure) ซึ่งเป็นต้นแบบของกฎหมายที่นำมาใช้ในเกือบทุกมลรัฐ เพียงแต่มีรายละเอียดแตกต่างกันออกไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็พยายามที่จะกำหนดรูปแบบของกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน องค์กรของผู้มีวิชาชีพทางกฎหมาย (American Bar Association หรือ A.B.A) จึงได้สร้าง Standard for Criminal Justice ส่วน Standard Relating to Pleas of Guilty[๘๐] ซึ่งสามารถสรุปแนวทางปฏิบัติของจำเลยในเรื่องการรับสารภาพชั้นพิจารณา ได้ดังต่อไปนี้

๑. จำเลยมีสิทธิที่จะให้การอย่างใดก็ได้[๘๑] ไม่ว่าจะเป็นรับสารภาพ ปฏิเสธ หรือรับสารภาพโดยสงวนสิทธิที่จะปฏิเสธข้อเท็จจริงบางเรื่อง (nolo contendere)[๘๒] แต่จำเลยมีสิทธิที่จะรับสารภาพในข้อหาอื่นนอกจากที่ถูกฟ้องก็ได้[๘๓]

๒. จำเลยไม่จำต้องรับสารภาพจนกว่าจะได้ปรึกษากับทนายความ หรือแสดงเจตนาสละสิทธิที่จะมีทนายความ หากจำเลยสละสิทธิที่จะมีทนายความ ศาลจะไม่ยอมรับคำรับสารภาพของจำเลยจนกว่าจะแน่ใจว่าจำเลยได้ใช้เวลาในการตรึกตรองที่เหมาะสมแล้วภายหลังจากได้รับคำแนะนำจาก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

---

[๗๘] ชาติ ชัยเดชสุริยะ, รายงานการวิจัยการต่อรองคำรับสารภาพ : แนวคิดทางทฤษฎี ทางปฏิบัติ และการนำมาใช้ในประเทศไทย. หน้า ๔๘.

[๗๙] วิสาร พันธุนะ, "วิธีพิจารณาความอาญาในสหรัฐอเมริกา." หน้า ๕๘.

[๘๐] ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์, รายงานการวิจัย เรื่องการวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาล และความรวดเร็วในการดำเนินคดี. หน้า ๙๖.

[๘๑] A.B.A standard 14 ข้อ 1.1 และ Federal Rule of Criminal Procedure ข้อ 11 (เอ)

[๘๒] กล่าวคือ โดยลักษณะแล้ว เป็นคำให้การรับสารภาพอย่างหนึ่ง แต่จำเลยไม่ยอมรับว่าได้กระทำความผิดตามฟ้อง โดยส่วนมากจะใช้ในเป็นกฎหมายที่ไม่เกี่ยวกับจิตใจที่ชั่วร้ายของจำเลย ซึ่งต่างกับกรณีรับสารภาพทั่วไป เพราะการรับสารภาพของจำเลยในกรณีนี้จะไม่สามารถนำมาเป็นพยานหลักฐานยืนยันจำเลยในคดีแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาได้ ซึ่งศาลอาจนำคำให้การประเภทนี้มาลงโทษจำเลยได้ ตามหลัก Alford Doctrine (North Carolina v. Alford, 1970)

[๘๓] A.B.A standard 14 ข้อ 1.2

ศาล[๘๔] จึงกล่าวได้ว่าภายใต้ ABA Standard จำเลยไม่ควรที่จะให้การรับสารภาพจนกว่าจะมีทนายความหรือได้แสดงเจตนาที่จะสละสิทธิมีทนายความ เพราะทนายความมีหน้าที่อธิบายทั้งในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายจำเลย พร้อมทั้งให้คำแนะนำแก่จำเลยอย่างตรงไปตรงมา ทั้งข้อดีและข้อเสียของการรับสารภาพตามฟ้องของโจทก์[๘๕] อันเป็นที่มาของข้อสันนิษฐานว่า หากจำเลยได้รับสารภาพโดยมีทนายความ ถือว่าการรับสารภาพของจำเลยเกิดขึ้นโดยรู้เรื่องและสมัครใจ[๘๖]

๓. ก่อนที่ศาลจะยอมรับคำรับสารภาพของจำเลยตลอดทั้งข้อกล่าวหา หรือรับสารภาพโดยสงวนสิทธิที่จะปฏิเสธข้อเท็จจริงในบางเรื่อง ศาลจะต้องแจ้งแก่จำเลยในศาลโดยตรงเพื่อให้จำเลยเข้าใจ ดังต่อไปนี้

๓.๑ จำเลยมีสิทธิที่จะให้การปฏิเสธ สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม สิทธิที่จะได้รับการพิสูจน์ความผิดจนปราศจากข้อสงสัย สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยลูกขุน สิทธิที่จะมีทนายความตลอดขั้นตอนการดำเนินกระบวนพิจารณา สิทธิในการเผชิญหน้ากับพยานและซักค้านพยานที่เป็นปฏิปักษ์ สิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเอง สิทธิที่จะบังคับพยานมาศาล เป็นต้น หากจำเลยให้การรับสารภาพจะเป็นการสละสิทธิดังกล่าวเหล่านี้[๘๗] นอกจากนี้ การรับสารภาพยังเป็นการสละสิทธิอุทธรณ์ เว้นแต่เหตุแห่งการร้องขออุทธรณ์จะเป็นผลให้มีการกลับคำพิพากษาของศาลชั้นต้น[๘๘]

๓.๒ สภาพและหลักแห่งข้อหา เงื่อนไขต่างๆ ในข้อตกลงต่อรองคำรับสารภาพ ความเป็นไปได้ของโทษสูงสุดและต่ำสุดที่จำเลยจะได้รับ รวมถึงผลกระทบอื่นๆ[๘๙]

๓.๓ หากศาลมีข้อสงสัยว่าจำเลยได้เข้าใจสิทธิและเงื่อนไขเกี่ยวกับการรับสารภาพหรือไม่ ศาลสามารถถามจำเลยอีกครั้ง และกระทำการอื่นใดเพื่อเป็นการยืนยันว่าการรับสารภาพของ

---

[๘๔] A.B.A standard 14 ข้อ 1.3

[๘๕] Stephen A. Saltzburg, *American Criminal Procedure : Cases and Commentary*. p. 805.

[๘๖] Fred E.Inbau and others, *Supplement to Cases and Comments on Criminal Procedure*, 2nd ed. (New York The Foundation Press, 1985).p. 286.

[๘๗] A.B.A standard ๑๔ ข้อ ๑.๔ และ Federal Rule of Criminal Procedure ข้อ ๑๑ (บี) (๑)

[๘๘] A.B.A standard ๑๔ ข้อ ๑.๔ และ Federal Rule of Criminal Procedure ข้อ ๑๑ (บี) (๑) (เอ็น)

[๘๙] A.B.A standard ๑๔ ข้อ ๑.๔

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จำเลยทำไปด้วยความเข้าใจในเงื่อนไขต่างๆ โดยสมบูรณ์ และถ้าจำเลยมีทนายความ ทนายความของจำเลยจะต้องมีประสิทธิภาพ ศาลจึงจะสามารถรับฟังคำรับสารภาพนั้นได้[๙๐]

๓.๔ หากศาลยอมรับข้อตกลงต่อรองคำรับสารภาพ ถือว่าจำเลยสละสิทธิในการอุทธรณ์ต่อสู้คดีในประการอื่นๆ อันเป็นผลมาจากคำพิพากษา

๔. ก่อนที่ศาลจะยอมรับคำรับสารภาพของจำเลยตลอดทั้งข้อกล่าวหา หรือรับสารภาพโดยสงวนสิทธิที่จะปฏิเสธข้อเท็จจริงในบางเรื่อง ศาลมีหน้าที่ในการพิจารณาว่า การรับสารภาพของจำเลยเกิดขึ้นโดยสมัครใจ และไม่ได้เป็นผลมาจากการบังคับ ขู่เข็ญ หรือสัญญา หากการรับสารภาพนั้นเกิดจากการต่อรองคำรับสารภาพ[๙๑] นอกจากนี้ ศาลยังต้องไต่สวนหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในคดี (Factual Basis) หากคำรับสารภาพของจำเลยขัดแย้งกับข้อเท็จจริง ศาลควรต้องค้นหาความจริงที่ถูกต้อง[๙๒]

สรุปได้ว่า ก่อนที่ศาลจะยอมรับเอาคำรับสารภาพของจำเลย ศาลจะต้องพิจารณาให้ได้ว่าจำเลยให้การรับสารภาพด้วยความสมัครใจ (Voluntary) และมีเหตุผล (Intelligence) ประกอบกับต้องมีข้อเท็จจริงอันเป็นพื้นฐานสนับสนุนคำรับสารภาพของจำเลย (Factual Basis) จึงเป็นการกำหนดหน้าที่ของศาลที่จะต้องตรวจสอบคำรับสารภาพของจำเลย (Inquiry) และเมื่อศาลพิจารณาหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นว่ามีครบถ้วนแล้ว ศาลจะยอมรับคำรับสารภาพ อันมีผลให้กระบวนพิจารณาสิ้นสุดลงทันที และเข้าสู่ขั้นตอนการกำหนดโทษ (Sentence Hearing) ต่อไป โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้[๙๓]

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประการแรก ความสมัครใจของจำเลย (Voluntary) ว่าการรับสารภาพของจำเลยมิได้เกิดขึ้นจากการถูกบังคับ ข่มขู่ ให้สัญญาหรือกระทำการในลักษณะอื่นใดนอกเหนือจากการตัดสินใจของจำเลย อันคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จำเลยได้รับเป็นสำคัญ หากจำเลยได้รับการปรึกษาที่เพียงพอจากทนายความที่มีประสิทธิภาพด้วยความด้วยความเข้าใจและมีเหตุผล จำเลยจะถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยได้รับสารภาพด้วยความสมัครใจ

---

[๙๐] A.B.A standard ๑๔ ข้อ ๑.๔

[๙๑] A.B.A standard ๑๔ ข้อ ๑.๕ และ Federal Rule of Criminal Procedure ข้อ ๑๑ (บี) (๒)

[๙๒] A.B.A standard ๑๔ ข้อ ๑.๖ และ Federal Rule of Criminal Procedure ข้อ ๑๑ (บี) (๓)

[๙๓] ชัยวัฒน์ ม่วงแก้ว, "การต่อรองคำให้การจำเลย: ศึกษาผลกระทบและข้อเสนอต่อการนำมาปรับใช้กับประเทศไทย."หน้า ๔๙ - ๕๓.

ประการที่สอง ความมีเหตุผลอันควรรับฟังคำรับสารภาพของจำเลย (Intelligence) กล่าวคือ จำเลยต้องเข้าใจสภาพแห่งข้อหาตามฟ้อง ซึ่งกฎหมายได้กำหนดให้ศาลมีหน้าที่จะต้องอ่านและอธิบายให้จำเลยเข้าใจ แต่ศาลไม่จำต้องแจ้งองค์ประกอบความผิดทุกอย่าง เพียงแต่แจ้งถึงองค์ประกอบที่สำคัญของความผิดนั้น และจำเลยยังต้องเข้าใจว่าการรับสารภาพเป็นการสละสิทธิในชั้นพิจารณาต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยลูกขุน สิทธิที่จะได้เผชิญหน้ากับพยานฝ่ายตรงข้าม สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์แก่ตนเอง เป็นต้น อันเป็นการตรวจสอบว่าจำเลยได้เจตนาสละสิทธิเหล่านั้นแล้ว

ประการที่สาม ต้องมีข้อเท็จจริงสนับสนุนคำให้การ (Factual Basis) อันเป็นการกำหนดหน้าที่ของศาลให้ต้องตรวจสอบว่าคำรับสารภาพนั้นมีข้อเท็จจริงสนับสนุนหรือไม่ โดยการได้มาซึ่งข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ ศาลอาจใช้ดุลพินิจอย่างกว้างขวางในการค้นหา เพราะตามวิธีพิจารณาแห่งสหรัฐ ข้อ ๑๑ (เอฟ) ได้วางหลักว่า ห้ามศาลทำการพิพากษาตามคำให้การรับสารภาพของจำเลยโดยไม่ได้ทำการไต่สวนจนเป็นที่พอใจว่าได้มีข้อเท็จจริงประกอบคำรับสารภาพเช่นว่านั้นเพียงพอแล้ว ตัวอย่างคดีที่วางหลักในเรื่องนี้เช่น คดี North Carolina v. Alford (๑๙๗๐) ได้วางหลักว่า ศาลไม่จำเป็นต้องยอมรับเอาการรับสารภาพของจำเลยในทุกกรณีเพียงเพราะจำเลยมีความประสงค์ที่จะยอมรับสารภาพ จำเลยในคดีอาญาไม่มีสิทธิโดยเด็ดขาดตามรัฐธรรมนูญที่จะบังคับให้ศาลยอมรับคำรับสารภาพเช่นนั้น หรือคดี State Firm & Cas.Co. v. Fullerton (๑๙๙๗) ศาลได้วางบรรทัดฐานว่าศาลจะพิพากษาด้วยการยอมรับเอาคำรับสารภาพของจำเลยนั้น ศาลจะต้องพิสูจน์จนเป็นที่พอใจก่อนว่ามีข้อเท็จจริงประกอบคำรับสารภาพสำหรับฐานความผิดนั้น แต่ไม่จำเป็นที่ศาลต้องทำการพิสูจน์ให้ได้จริงๆ ว่า จำเลยได้กระทำความผิดจริงในความผิดที่ตนได้ทำการรับสารภาพ

สำหรับการมีทนายความของจำเลยในกระบวนการต่อรองคำรับสารภาพ เริ่มต้นจากคดี Brady v. U.S. (๑๙๗๐) ได้วางหลักว่า การมีทนายความที่มีประสิทธิภาพเป็นข้อสันนิษฐานว่าคำรับสารภาพของจำเลยเกิดขึ้นโดยสมัครใจและเข้าใจ ซึ่งการขาดทนายความที่มีประสิทธิภาพเป็นปัญหาที่สำคัญของศาลชั้นต้นที่ทำให้ผู้บริสุทธิ์ยอมรับสารภาพผิด เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงกระบวนพิจารณาที่ยาวนาน กล่าวได้ว่า สิทธิการมีทนายความจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นในกระบวนการที่มีความเสี่ยงต่อการสูญเสียเสรีภาพ ประกอบกับในค.ศ. ๒๐๐๔ องค์กรของผู้มีวิชาชีพทางกฎหมายของสหรัฐอเมริกา ได้เปิดเผยว่า จำเลยจำนวนหลายพันคนในกระบวนพิจารณาความอาญาไม่ได้มีทนายความ และในค.ศ. ๒๐๐๙ โครงการรัฐธรรมนูญ (the Constitution Project) พบว่า สถานการณ์เช่นนี้ยังคงมีอยู่ตลอด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ระยะเวลา ๕ ปีที่ผ่านมา ด้วยเหตุดังกล่าว จึงเป็นแรงผลักดันให้สหรัฐอเมริกามีการพิจารณาสิทธิในการมีทนายความใหม่ ด้วยการกำหนดให้ในทุกขั้นตอนที่มีความสุ่มเสี่ยง (Critical Stages) ของกระบวนการพิจารณาจะต้องมีการนำรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๖ เรื่องสิทธิมีทนายมาปรับใช้ เพื่อให้เป็นกระบวนพิจารณาที่เป็นธรรม (Fair Trial) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกระบวนการต่อรองคำรับสารภาพ อันจะเห็นได้จากคดี Missouri v. Frye (๒๐๑๒) และคดี Lafler v. Cooper (๒๐๑๒) จึงเห็นได้ว่า ศาลได้ขยายขอบเขตของสิทธิมีทนายความตามรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๖ ไปถึงขั้นตอนก่อนการพิจารณา แม้ว่าจะไม่มีการรับรองหลักเกณฑ์ดังกล่าวไว้เป็นลายลักษณ์อักษรก็ตาม[๙๔]

เมื่อได้ศึกษากฎหมายของสหรัฐซึ่งเป็นกฎหมายต้นแบบของกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาแล้ว ต่อไปวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะทำการศึกษากฎหมายของมลรัฐว่ามีบทบัญญัติที่สอดคล้องกับกฎหมายของสหรัฐหรือไม่ และมีความแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งมลรัฐแรก คือ มลรัฐนอร์ทแคโรไรน่า สำหรับบทบัญญัติเรื่องการรับสารภาพชั้นพิจารณาของมลรัฐนอร์ทแคโรไรน่าอยู่ใน North Carolina General Statutes ส่วน ๑๕ เอ บทที่ ๕๗ และบทที่ ๕๘ ของ นอกจากนี้ มลรัฐนอร์ทแคโรไรน่ายังมีคู่มือแนวทางปฏิบัติในชั้นศาลสำหรับทนายความและผู้ที่ปฏิบัติงานในศาลในพื้นที่มลรัฐนอร์ทแคโรไรน่า (The North Carolina Indigent Defense Manual) ในบทที่ ๒๓ เกี่ยวกับการรับสารภาพชั้นพิจารณา โดยบทบัญญัติดังกล่าวเป็นการอธิบายกระบวนการรับสารภาพในบทที่ ๕๗ และบทที่ ๕๘ ของ North Carolina General Statutes ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

๑. จำเลยมีสิทธิที่จะให้การรับสารภาพ ให้การปฏิเสธ หรือให้การรับสารภาพโดยสงวนสิทธิที่จะปฏิเสธข้อเท็จจริงบางเรื่อง (nolo contendere) ต่อหน้าศาล[๙๕] แต่จำเลยจะยังไม่รับสารภาพจนกว่าจำเลยจะแต่งตั้งทนายความ หรือแสดงเจตนาที่จะปฏิเสธการมีทนายความก็ได้ หากจำเลยปฏิเสธที่จะมีทนายความ จำเลยจะต้องรับสารภาพไม่เกินกว่า ๗ วันนับแต่วันที่จำเลยถูกจับกุมหรือได้รับแจ้งถึงข้อกล่าวหา[๙๖]

---

[๙๔] Samantha Joy Cheesman, "Comparative Perspectives on Plea Bargaining in Germany and the USA," no. (2014). pp. 121-122.

[๙๕] North Carolina General Statutes มาตรา ๑๐๑๑

[๙๖] North Carolina General Statutes มาตรา ๑๐๑๒

๒. ก่อนที่ศาลจะยอมรับคำรับสารภาพของจำเลย ศาลจะต้องแจ้งแก่จำเลยถึงสิทธิที่จะนิ่งหรือให้การปฏิเสธ และทุกคำพูดของจำเลยสามารถใช้ปรักปรำตัวจำเลยได้ หากจำเลยรับสารภาพจะเป็นการสละสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยลูกขุนและสิทธิในการเผชิญหน้ากับพยาน และอัตราโทษสูงสุดที่เป็นไปได้ ซึ่งศาลมีหน้าที่จะต้องอธิบายแก่จำเลยโดยตรง ไม่ใช่กระทำผ่านทางทนายความของจำเลย[๙๗] อีกทั้ง ศาลยังต้องพิจารณาว่าจำเลยเข้าใจสภาพและหลักแห่งข้อหา แม้ว่าศาลมีหน้าที่จะต้องไต่สวนหาความจริงว่าจำเลยเข้าใจ แต่ถ้าจำเลยไม่ได้ร้องขอศาลไม่จำเป็นจะต้องอธิบายองค์ประกอบของความผิดหรือทฤษฎีอื่นๆ ให้แก่จำเลย[๙๘] หากจำเลยมีทนายความ ศาลจะต้องพิจารณาว่าจำเลยพึงพอใจกับทนายความหรือไม่

๓. ศาลยังมีหน้าที่พิจารณาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในคดี โดยจะต้องมีการปรากฏในบันทึกต่างๆ (on the record) ไม่ว่าจะในคำให้การและในเอกสารอื่นๆ เช่น คำให้การของพนักงานอัยการ คำให้การของทนายความจำเลย คำสาบานของจำเลย เป็นต้น[๙๙]

๔. ก่อนที่ศาลจะยอมรับคำรับสารภาพของจำเลย ศาลมีหน้าที่ให้ข้อมูลทางเลือกต่างๆ แก่จำเลย เพื่อให้คำรับสารภาพเกิดขึ้นโดยรู้เรื่องและสมัครใจ กล่าวคือ จำเลยได้รับสารภาพไปโดยเข้าใจผลลัพธ์โดยตรงที่จะเกิดขึ้น (direct consequence) หากผลลัพธ์ที่จำเลยไม่เข้าใจเป็นเพียงผลลัพธ์ข้างเคียง (collateral consequence) คำรับสารภาพนั้นก็ยังคงมีผล[๑๐๐]

กล่าวได้ว่า บทบัญญัติเรื่องกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาของมลรัฐนอร์ทแคโรไรน่ามีความคล้ายคลึงกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งสหรัฐ ข้อ ๑๑ เป็นอย่างมาก เพียงแต่อาจมีการบัญญัติรายละเอียดบางส่วนให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ส่วนบทบัญญัติเรื่องการรับสารภาพชั้นพิจารณาของมลรัฐหลุยส์เซียน่าบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของมลรัฐหลุยส์เซียน่า (Louisiana Code of Criminal Procedure) บทที่ ๑๖ ตั้งแต่มาตรา ๕๕๑ - มาตรา ๕๖๑ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

---

[๙๗] State v. Williams (1983)

[๙๘] Compare State v. Barts (1987), State v. Smith (2000)

[๙๙] North Carolina General Statutes มาตรา ๑๐๒๑

[๑๐๐] John Rubin, *The North Carolina Indigent Defense Manual Vol. 2*.p. 17.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

๑. ในกระบวนการสอบคำให้การของจำเลย หากคดีนั้นมีโทษจำคุกและจำเลยไม่มีทนายความ ศาลจะต้องถามจำเลยก่อนที่จะสอบคำให้การว่าจำเลยมีสิทธิที่จะมีทนายความ ถ้าจำเลยต้องการ ศาลก็จะตั้งทนายความให้[๑๐๑] จำเลยสามารถให้การได้ ๔ ประเภทคือ รับสารภาพ ปฏิเสธ ปฏิเสธเนื่องจากวิกลจริต และรับสารภาพโดยสงวนสิทธิที่จะปฏิเสธข้อเท็จจริงบางเรื่อง (nolo contendere)[๑๐๒] หากจำเลยนิ่งเฉยหรือปฏิเสธที่จะให้การแต่อย่างใด ถือว่าจำเลยให้การปฏิเสธ[๑๐๓]

๒. การแบ่งอัตราโทษของมลรัฐหลุยส์เซียน่ามีนิยามที่แตกต่างจากกฎหมายสหรัฐ โดยบัญญัตินิยามไว้ในพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมของมลรัฐหลุยส์เซียน่า (2011 Louisiana Laws Revised Statutes) บทที่ ๑๔ กฎหมายอาญา มาตรา ๒ ซึ่งให้นิยาม Felony ว่า อาชญากรรมที่ผู้กระทำความผิดอาจต้องโทษประหารหรือโทษจำคุกที่มีการทำงานหนัก (Imprisonment at Hard Labor) ส่วนนิยามของ Misdemeanor คือโทษอื่นๆ ที่นอกเหนือจาก Felony ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคดีที่มีโทษปรับ หรือโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี เช่น ลักขโมยเล็กน้อย ทำร้ายร่างกาย การพนัน ขับรถขณะมึนเมา ขับรถโดยประมาท เป็นต้น[๑๐๔]

ในกรณีความผิดเล็กน้อย (Misdemeanor) และจำเลยให้การรับสารภาพ ถ้าเป็นคดีที่ไม่มีโทษจำคุก หากจำเลยไม่มีทนายความ ศาลจะต้องมีหน้าที่พิจารณาก่อนที่จะยอมรับคำรับสารภาพของจำเลยว่า คำรับสารภาพดังกล่าวเกิดขึ้นโดยสมัครใจ เข้าใจสภาพและหลักแห่งข้อหา และรู้ถึงสิทธิที่จะมีทนายความ

หากคดีดังกล่าวมีโทษจำคุก ก่อนศาลจะยอมรับคำรับสารภาพของจำเลยตลอดข้อหา หรือรับสารภาพโดยสงวนสิทธิที่จะปฏิเสธข้อเท็จจริงบางเรื่อง ศาลจะต้องแจ้งแก่จำเลยโดยตรงในศาลเพื่ออธิบายแก่จำเลย ดังต่อไปนี้[๑๐๕]

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๐๑] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งมลรัฐหลุยส์เซียน่า มาตรา ๕๑๓

[๑๐๒] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งมลรัฐหลุยส์เซียน่า มาตรา ๕๕๒

[๑๐๓] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งมลรัฐหลุยส์เซียน่า มาตรา ๕๕๔

[๑๐๔] Government Registry, "Louisiana Misdemeanor," accessed 10 March 2018, http://www.governmentregistry.org/criminal_records/misdemeanor/state_misdemeanors/louisiana_misdemeanor.html.

[๑๐๕] Code of Criminal Procedure มาตรา ๕๕๖

๒.๑ สภาพและหลักแห่งข้อหา และโทษสูงสุดและต่ำสุดที่คาดว่าจำเลยควรจะได้รับ หากโทษสูงสุดที่จำเลยได้รับเกินกว่า ๖ เดือน หรือโทษปรับเกินกว่าหนึ่งพันดอลล่าห์สหรัฐ จำเลยมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดี

๒.๒ จำเลยมีสิทธิที่จะมีทนายความในทุกขั้นตอนของกระบวนพิจารณา และหากจำเลยไม่มีทนายความและจำเลยต้องการทนายความ ศาลก็จะจัดหาทนายความให้

๒.๓ หากจำเลยรับสารภาพจะสละสิทธิต่างๆ ในกระบวนพิจารณา ไม่ว่าจะเป็นสิทธิที่จะเผชิญหน้าและถามค้านพยาน สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาจากลูกขุนหรือศาล สิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเอง เป็นต้น

๓. ในกรณีความผิดร้ายแรง (Felony) ก่อนศาลจะยอมรับคำรับสารภาพของจำเลยตลอดข้อหา หรือรับสารภาพโดยสงวนสิทธิที่จะปฏิเสธข้อเท็จจริงบางเรื่อง ศาลจะต้องแจ้งแก่จำเลยโดยตรงในศาลเพื่ออธิบายแก่จำเลย ดังต่อไปนี้[๑๐๖]

๓.๑ สภาพและหลักแห่งข้อหา และโทษสูงสุดและต่ำสุดที่คาดว่าจำเลยควรจะได้รับ

๓.๒ หากจำเลยไม่มีทนายความ จำเลยมีสิทธิที่จะมีทนายความในทุกขั้นตอนของกระบวนพิจารณา และหากจำเลยต้องการทนายความ ศาลก็จะจัดหาทนายความให้

๓.๓ จำเลยมีสิทธิที่จะปฏิเสธหรือยืนยันคำให้การเดิม หากจำเลยรับสารภาพจะสละสิทธิต่างๆ ในกระบวนพิจารณา ไม่ว่าจะเป็นสิทธิที่จะเผชิญหน้าและถามค้านพยาน สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาจากลูกขุนหรือศาล สิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเอง เป็นต้น

นอกจากนี้ ศาลยังมีหน้าที่พิจารณาว่าคำรับสารภาพดังกล่าวเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ และไม่ได้เกิดขึ้นด้วยการบังคับ ขู่เข็ญหรือให้สัญญาอื่นนอกเหนือจากข้อตกลงต่อรองคำรับสารภาพ และหากไม่ได้มีการปฏิบัติตามบทบัญญัติในมาตรานี้ คำรับสารภาพจะตกเป็นโมฆะก็ต่อเมื่อกระบวนการนั้นกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของจำเลย[๑๐๗]

๓.๒.๓ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

กระบวนการการรับสารภาพในชั้นพิจารณาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจเพราะแต่เดิมสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีไม่ยอมรับแนวคิดเรื่องการต่อรองคำรับสารภาพ

---

[๑๐๖] Code of Criminal Procedure มาตรา ๕๕๖.๑

[๑๐๗] Code of Criminal Procedure มาตรา ๕๕๖.๑

จนกระทั่งใน ค.ศ.๑๙๘๒ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเริ่มยอมรับหลักเรื่องข้อตกลงอย่างไม่เป็นทางการ (Detlev Deal) เพื่อให้ได้มาซึ่งการรับสารภาพชั้นพิจารณา แม้ว่าหลักดังกล่าวจะไม่มีการบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่ก็ถูกใช้อย่างแพร่หลาย ในที่สุด ค.ศ. ๒๐๐๙ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีบัญญัติหลักการต่อรองคำรับสารภาพ (Verfahrenverständigung) ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา ๒๕๗ ซี[๑๐๘] และกลายเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการดำเนินกระบวนพิจารณาความอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมาจนถึงปัจจุบัน[๑๐๙]

การต่อรองคำรับสารภาพคือ การตกลงระหว่างพนักงานอัยการ ฝ่ายจำเลยและศาล เพื่อให้จำเลยสละสิทธิของตนตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วยการที่จำเลยรับสารภาพว่าได้กระทำความผิดทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน อันเป็นการสละสิทธิที่จะเข้าสู่กระบวนการนำสืบพยานหลักฐาน (waive or withdraw a motion for the admission of evidence) ทำให้กระบวนพิจารณาสั้นลง[๑๑๐] แลกกับการลดโทษหรือการไม่ดำเนินการฟ้องร้องในความผิดอาญาข้างเคียง[๑๑๑] อีกทั้ง จำเลยยังได้สละหลักประกันสิทธิและเสรีภาพในกระบวนพิจารณาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหลักสันนิษฐานความบริสุทธิ์ สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาด้วยความรวดเร็ว เปิดเผยและเป็นธรรม สิทธิที่จะได้รับคำตัดสินที่

---

[๑๐๘] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา ๒๕๗ ซี บัญญัติว่า

“๑. ในกรณีที่เหมาะสม ศาลสามารถกระทำการตามบทบัญญัติต่อไปนี้ในการทำข้อตกลง โดยมาตรา ๒๔๔ (๒) จะไม่มีผล

๒. ประเด็นในการตกลงเช่นนี้อาจมีเนื้อหากล่าวถึงได้เพียงผลทางกฎหมายที่อาจเป็นเนื้อหาในการพิพากษาและในคำสั่งที่เกี่ยวข้องอื่นๆ มาตรการการดำเนินกระบวนพิจารณาที่เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และเกี่ยวกับการกระทำของบุคคลที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาคดี ซึ่งการรับสารภาพจะต้องเป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ข้อตกลงดังกล่าวไม่ผูกพันว่าต้องพิพากษาว่ามีความผิด

๓. ศาลต้องประกาศถึงเนื้อหาในข้อตกลง อันมีผลต่ออัตราโทษขั้นสูงและขั้นต่ำ ซึ่งผู้มีส่วนได้เสียจะตกลงกันเพื่อหาบทสรุปโดยข้อตกลงจะมีผลเมื่อจำเลยและพนักงานอัยการเห็นด้วยกับข้อเสนอของศาล

๔. ศาลจะไม่ต้องถูกผูกพันกับข้อตกลงถ้าข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่สำคัญขาดหายไป และศาลเชื่อว่าอัตราโทษที่ได้กำหนดนั้นไม่เหมาะสมกับความผิด หรือความประพฤติของจำเลยในศาลไม่เหมาะสมกับโทษ ศาลจะไม่นำคำรับสารภาพของจำเลยมาพิจารณาและศาลจะต้องแจ้งให้จำเลยทราบโดยไม่ชักช้า

๕. จำเลยจะต้องได้รับการอธิบายถึงข้อกำหนดเบื้องต้นและผลของข้อกำหนดตามข้อ ๔”

[๑๐๙] Thomas Swenson, "The German Plea Bargaining Debate," *Pace Int'l L. Rev.* 7, no. (1995). p.375.

[๑๑๐] Regina E Rauxloh, "Formalization of Plea Bargaining in Germany: Will the New Legislation Be Able to Square the Circle." p. 312.

[๑๑๑] สุรสิทธิ์ แสงวิโรจนพัฒน์, "การเจรจาต่อรองในคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน," บทบัณฑิตย์ ๕๙, ฉบับที่ ๓ (กันยายน ๒๕๔๖). หน้า ๑-๒.

เป็นธรรม หลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา เอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเอง เป็นต้น[๑๑๒] อย่างไรก็ตาม มุมมองของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีที่มีต่อคำรับสารภาพชั้นพิจารณาก็ยังมองว่า คำรับสารภาพชั้นพิจารณายังคงมีฐานะเป็นเพียงพยานหลักฐานชิ้นหนึ่ง อันไม่อาจที่จะใช้เพียงคำรับสารภาพดังกล่าวเพื่อนำมาลงโทษจำเลยได้ มาตรการดังกล่าวจึงยังไม่ใช่กระบวนการต่อรองคำรับสารภาพตามความหมายของประเทศในระบบกฎหมายจารีตประเพณี อันจะมีผลทำให้เป็นการลดทอนกระบวนพิจารณาหรือทำให้กระบวนพิจารณาสิ้นสุดลง[๑๑๓]

สำหรับการต่อรองคำรับสารภาพ สามารถกระทำได้ทั้งในชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณา และข้อตกลงดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติรัฐ ตราบเท่าที่ยังเป็นไปตามหลักการตรวจสอบ (Ermittlungsgrundsatz) หลักความน่าตำหนิผู้กระทำความผิด (Schuldprinzip) หลักความเสมอภาค (Gleichheitssatz) รวมถึงหลักเสรีภาพในการตัดสินใจ ด้วยเหตุนี้ การที่จำเลยได้ตกลงที่จะรับสารภาพในข้อหาที่เบากว่า เพื่อหลีกเลี่ยงการที่จะถูกดำเนินคดีในข้อหาที่หนักกว่า ข้อตกลงดังกล่าวเป็นการขัดต่อหลักการตรวจสอบ[๑๑๔] นอกจากนี้ การต่อรองคำรับสารภาพจะต้องถูกตรวจสอบในชั้นพิจารณาคดี อันเป็นไปตามหลักวาจาและการพิจารณาอย่างเปิดเผย และจะถูกบันทึกเพื่อนำไปเป็นพยานหลักฐานในชั้นอุทธรณ์ต่อไป ในกรณีที่ศาลไม่ได้ปฏิบัติตามข้อตกลง[๑๑๕]

ข้อน่ากังวลของการรับสารภาพในชั้นพิจารณา คือหลักการรับสารภาพจะเป็นการขัดหรือแย้งต่อหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา[๑๑๖] (Substantive truth) อันเป็นหลักการสำคัญของระบบไต่สวนหรือไม่ เพราะตามหลักทั่วไปของระบบไต่สวน (Inquisitorial System) ศาลมีหน้าที่จะต้องตรวจสอบคำรับสารภาพในเรื่องความถูกต้อง และพยานหลักฐานเพิ่มเติมในกรณีที่จำเป็น ดังนั้น เพื่อเป็นการรักษาหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา ศาลอาจไม่ผูกพันกับข้อตกลงดังกล่าว หากพบข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันเป็นสาระสำคัญที่ไม่ได้ถูกกล่าวถึงในตอนแรก หรือพฤติการณ์ของ

---

[๑๑๒] Regina E Rauxloh, "Formalization of Plea Bargaining in Germany: Will the New Legislation Be Able to Square the Circle." p. 314.

[๑๑๓] ibid. p.246.

[๑๑๔] สุรสิทธิ์ แสงวิโรจนพัฒน์, "การเจรจาต่อรองในคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน."หน้า ๒.

[๑๑๕] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓.

[๑๑๖] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาแห่งสหพันธรัฐเยอรมัน มาตรา ๒๔๔ (๒) บัญญัติว่า “ในการค้นหาความจริง ศาลจะต้องพิจารณาพิจารณาพยานหลักฐานและข้อพิสูจน์ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการทำคำพิพากษา”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จำเลยไม่เหมาะสมกับโทษที่ได้กำหนดไว้ เมื่อเป็นเช่นนี้ คำรับสารภาพของจำเลยจะไม่ถูกนำมาพิจารณา โดยเป็นการยืนยันหลักการของศาลสูงแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีว่า เพียงแค่คำรับสารภาพของจำเลยที่ได้กระทำความผิด โดยไม่ได้มีการแสดงข้อเท็จจริงอื่นใดในคดี ยังไม่เพียงพอต่อการทำคำพิพากษา[๑๑๗] นอกจากนี้ ศาลยังคงอำนาจที่จะตรวจสอบคำรับสารภาพนั้นได้อย่างเต็มที่ เพื่อที่จะพิสูจน์ว่าคำรับสารภาพดังกล่าวสามารถนำมาใช้เพื่อลงโทษจำเลยได้ กล่าวคือ ศาลมีหน้าที่ค้นหาความจริง (Ermittlungspflicht) ด้วยการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของคำรับสารภาพ[๑๑๘] เพื่อยืนยันว่าคำรับสารภาพของจำเลยเกิดขึ้นโดยสมัครใจ รู้เรื่องและตรงกับข้อเท็จจริง หากพบว่าการรับสารภาพของจำเลยเกิดขึ้นโดยไม่สมัครใจ ศาลก็ไม่อาจรับฟังคำรับสารภาพนั้นได้[๑๑๙] ตามแนวคำพิพากษาที่วางหลักไว้ว่า “...การกระทำที่กดดันผู้ถูกกล่าวหาให้รับสารภาพ ไม่ว่าจะเป็นการข่มขู่ด้วยการเสนอโทษที่ร้ายแรงหรือให้สัญญาว่าจะได้รับประโยชน์อื่นใด หรือการให้สัญญาว่าจะลดโทษเพื่อแลกกับการที่ผู้ถูกกล่าวหาสละสิทธิอุทธรณ์เป็นสิ่งที่ต้องห้ามตามกฎหมาย...”[๑๒๐]

ในทางปฏิบัติสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีประสบกับปัญหาเรื่องการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง เพราะร้อยละ ๗๒ ของศาลมักจะรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยเสมอ โดยไม่มีการไต่สวนหาพยานหลักฐานเพิ่มเติม แม้ว่าในการดำเนินกระบวนพิจารณาจะไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะเอาผิดแก่จำเลยได้ อันเป็นช่องว่างที่ทำให้เกิดการดำเนินกระบวนพิจารณาที่ผิดพลาดได้ อีกทั้ง การรับสารภาพในชั้นพิจารณาเป็นเพียงการยืนยันว่าจำเลยรู้ถึงพยานหลักฐานต่างๆ ในคดี แต่มิได้มีการนำเสนอถึงข้อเท็จจริงใหม่ๆ ให้ศาลทราบซึ่งเป็นสิ่งที่จำเลยต้องการ เนื่องจากเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงอื่นใดที่อาจนำไปสู่การฟ้องร้องจำเลยในทางแพ่งได้ และยังเป็นผลดีต่อศาล เนื่องจากถ้ามีการนำสืบถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในคดีมากเท่าไหร่ อาจจะเป็นการสร้างความแคลงใจกับสาธารณะชน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

---

[๑๑๗] Regina E Rauxloh, "Formalization of Plea Bargaining in Germany: Will the New Legislation Be Able to Square the Circle." p.321.

[๑๑๘] สุรสิทธิ์ แสงวิโรจนพัฒน์, "การเจรจาต่อรองในคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน."หน้า ๓.

[๑๑๙] Jenia Turner, "Plea Bargaining and International Criminal Justice." p. 224 - 233.

[๑๒๐] BGH GSSt 1/04 (3 March 2005)

มากเท่านั้น เพราะสาธารณชนอาจจะไม่รู้ถึงกฎหมายที่ได้ให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการลดโทษให้แก่จำเลยได้[๑๒๑]

นอกจากนี้ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนียังได้มีบทบัญญัติที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับมาตรการต่อรองคำรับสารภาพ โดยได้มีการบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ซึ่งเรียกมาตรการดังกล่าวว่า “ข้อตกลงอย่างไม่เป็นทางการ” (informal agreement)[๑๒๒] ซึ่งใช้กับประเภทความผิดที่มีโทษปานกลาง[๑๒๓] โดยแบ่งมาตรการที่จะดำเนินการออกเป็น ๒ ประเภท คือ

(๑) มาตรการที่จะไม่ดำเนินคดีอาญา คือ มาตรการที่ให้อำนาจแก่พนักงานอัยการที่จะไม่ดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิด โดยสามารถกระทำก่อนที่จะเข้าสู่ชั้นพิจารณาหรือในชั้นพิจารณาก็ได้ ถ้าหากความผิดนั้นเป็นความผิดที่เล็กน้อยและไม่เกี่ยวกับผลประโยชน์สาธารณะ โดยจะต้องได้รับอนุญาตจากศาล[๑๒๔]

(๒) มาตรการคำสั่งทางอาญา[๑๒๕] (Penal order หรือ Strafbefehl) คือ ขั้นตอนก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนพิจารณาของศาล โดยให้อำนาจแก่พนักงานอัยการสามารถใช้ดุลพินิจออกคำสั่งลงโทษผู้ถูกกล่าวหาได้ ไม่ว่าจะเป็นคำสั่งปรับ การถอนใบอนุญาตขับขี่ยานพาหนะเป็นการชั่วคราว โดยไม่ต้อง

---

[๑๒๑] Regina E Rauxloh, "Formalization of Plea Bargaining in Germany: Will the New Legislation Be Able to Square the Circle." p. 311 - 312.

[๑๒๒] ibid.p. 303.

[๑๒๓] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งสหพันธรัฐเยอรมัน มาตรา ๔๐๗ ได้แบ่งความผิดออกเป็น ๒ ประเภท คือ

(๑) ความผิดที่มีโทษรุนแรง (Verbrechen) คือ ความผิดอาญาใดๆ ที่มีอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป

(๒) ความผิดที่มีโทษปานกลาง (Vergehen) คือ ความผิดอาญาใดๆ ที่มีอัตราโทษจำคุกต่ำกว่าหนึ่งปีหรือโทษสถานเบากว่านั้น

[๑๒๔] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งสหพันธรัฐเยอรมัน มาตรา ๑๕๓ บัญญัติไว้ว่า

“๑. ในความผิดที่มีโทษปานกลาง พนักงานอัยการอาจจะไม่ดำเนินคดีอาญาแก่ผู้กระทำความผิด ถ้าความผิดดังกล่าวเป็นความผิดเล็กน้อย และไม่มีผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ แต่ต้องได้รับอนุญาตจากศาล อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีอาจไม่ต้องได้รับอนุญาตจากศาล ถ้าหากความผิดดังกล่าวไม่มีการเพิ่มโทษและผลกระทบที่ตามมาจากการกระทำผิดดังกล่าวมีน้อย

๒. ถ้าข้อหาได้รับเลือกแล้ว โดยความยินยอมของสำนักงานอัยการและโจทก์ผู้กล่าวหา ศาลอาจหยุดการพิจารณาคดีไม่ว่าการพิจารณาคดีจะอยู่ในขั้นใดแต่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขแห่งข้อ (๑) อย่างไรก็ตาม ไม่จำเป็นต้องมีความยินยอมของโจทก์ผู้กล่าวหาหากข้อหาหลักของการดำเนินคดีไม่อาจกระทำได้ตามเหตุผลในมาตรา 205 หรือได้มีการพิจารณาลับหลังโจทก์ตามมาตรา ๒๓๑ อนุมาตรา (๑) และมาตรา ๒๓๒ และ ๒๓๓ ศาลจะต้องอธิบายเหตุในการสั่งในคำสั่ง และคำสั่งเช่นนี้ถือเป็นที่สุด”

[๑๒๕] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งสหพันธรัฐเยอรมัน มาตรา ๔๐๗

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

เข้าสู่กระบวนพิจารณาของศาล ซึ่งการใช้มาตรการดังกล่าวนี้จะต้องปรากฏว่าผู้กระทำความผิดไม่ได้ให้การต่อสู้ หรือได้รับสารภาพกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยคำสั่งดังกล่าวจะต้องได้รับอนุญาตจากศาล และเมื่อศาลได้อนุญาตก็ถือว่าคำสั่งดังกล่าวมีผลผูกพันผู้ถูกกล่าวหาเช่นเดียวกับคำพิพากษาของศาล[๑๒๖]

ข้อสังเกตที่น่าสนใจคือ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้ยอมรับการลดโทษอันเนื่องมาจากการรับสารภาพ โดยมาจากแนวคิดที่ว่า เมื่อบุคคลใดได้รับสารภาพไปด้วยความสำนึกผิด บุคคลนั้นย่อมได้รับสิ่งตอบแทนอย่างการได้รับการลดโทษ อันเป็นไปตามหลักในเรื่องของการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษ *(nach allgemeinen Strafzumessungsgrundsaetzen)*[๑๒๗] โดยศาลสูงแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (the Federal High Court of Justice หรือ *Bundesgerichtshof*) ก็ได้ยอมรับว่า การรับสารภาพเป็นปัจจัยหนึ่งของการลดโทษ แม้ว่าการรับสารภาพเพื่อหวังผลเช่นนี้จะเป็นเทคนิคในทางกฎหมายก็ตาม[๑๒๘] อย่างไรก็ตาม ศาลไม่อาจกำหนดอัตราโทษที่แน่นอนได้ ศาลทำได้เพียงแต่การกำหนดอัตราโทษขั้นสูงเท่านั้น เช่น ศาลไม่สามารถกำหนดอัตราโทษจำคุก ๑ เดือนได้ แต่ศาลสามารถที่จะกำหนดอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปีได้ เพราะการกำหนดอัตราโทษที่แน่นอน จะเป็นการซื้อขายความยุติธรรม (*Handel mit der Gerechtigkeit*) อันเป็นการกระทำที่ต้องห้ามตามหลักกฎหมายทั่วไป[๑๒๙]

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีให้ความสำคัญกับการมีทนายความเป็นอย่างมาก โดยมีบทบัญญัติรองรับสิทธิมีทนายในคดีอาญา *(Strafverteidiger)* ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา ๑๓๗[๑๓๐] ว่าจำเลยสามารถมีทนายความได้ตลอด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๒๖] ชัยวัฒน์ ม่วงแก้ว, "การต่อรองคำให้การจำเลย: ศึกษาผลกระทบและข้อเสนอต่อการนำมาปรับใช้กับประเทศไทย." หน้า ๗๗-๗๘.

[๑๒๗] สุรสิทธิ์ แสงวิโรจนพัฒน์, "การเจรจาต่อรองในคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน." หน้า ๓-๔.

[๑๒๘] Regina E Rauxloh, "Formalization of Plea Bargaining in Germany: Will the New Legislation Be Able to Square the Circle." p. 310.

[๑๒๙] สุรสิทธิ์ แสงวิโรจนพัฒน์, "การเจรจาต่อรองในคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน." หน้า ๓ - ๔.

[๑๓๐] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา ๑๓๗ บัญญัติว่า

(๑) จำเลยสามารถมีทนายความได้ไม่ว่าจะอยู่ในขั้นตอนใดของกระบวนพิจารณา แต่ต้องไม่เกินกว่า ๓ คน

(๒) หากจำเลยมีทนายความตามกฎหมาย หากมีเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไป (mutatis mutandis) จำเลยสามารถว่าจ้างทนายความได้อย่างอิสระตาม (๑)

กระบวนพิจารณาตามที่จำเลยต้องการ *(in jeder Lage des Verfahrens)* และห้ามเกินกว่า ๓ คน และหากเป็นคดีที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา ๑๔๐ กฎหมายบังคับให้จำเลยจะต้องมีทนายความ เช่น คดีที่มีการพิจารณาคดีครั้งแรกที่ศาลชั้นต้นมลรัฐหรือศาลสูงมลรัฐ คดีที่เป็นความผิดอาญาร้ายแรงตามที่กฎหมายกำหนด คดีที่ผู้ถูกกล่าวหานั้นถูกคุมขังตามคำสั่งหรือตามความเห็นชอบของศาลมาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ เดือนและไม่ได้รับการปล่อยตัวเป็นเวลาอย่างน้อยสองสัปดาห์ก่อนถึงวันนัดพิจารณาคดี หรือคดีที่ทนายคนก่อนของจำเลยถูกกันให้ออกจากคดีโดยคำสั่งศาล เป็นต้น[๑๓๑] ส่วนคดีอื่นๆ ที่กฎหมายไม่ได้บังคับว่าจะต้องจัดหาทนายความให้แก่จำเลย ศาลก็อาจใช้ดุลพินิจในการตั้งทนายความให้แก่จำเลยได้ หากจำเลยร้องขอหรือศาลเห็นว่ามีความจำเป็นที่จำเลยจะต้องมีทนายความอันเนื่องมาจากความร้ายแรงของความผิดหรือปรากฏจากสภาพแห่งข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ทำให้เห็นว่าจำเลยตกอยู่ในสถานการณ์ที่ยากลำบากหรือไม่สามารถต่อสู้คดีเองได้[๑๓๒]

สำหรับการมีทนายความในกระบวนการต่อรองคำรับสารภาพนั้น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีไม่ได้กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัติ จำเลยจะไม่เข้าไปมีส่วนในการต่อรองคำรับสารภาพ เนื่องจากจำเลยไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะเข้าไปเป็นคู่สัญญาในการต่อรองคำรับสารภาพได้[๑๓๓] กล่าวได้ว่า กระบวนการต่อรองคำรับสารภาพในชั้นพิจารณาคดีของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจึงเป็นการตกลงระหว่างสามฝ่ายคือ ศาล พนักงานอัยการ และทนายความของจำเลย[๑๓๔] ดังนั้น แม้สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะไม่มีบทบัญญัติเรื่องทนายความในกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ทนายความเป็นปัจจัยที่สำคัญในกระบวนการต่อรองคำรับสารภาพที่จะต้องมีในทางปฏิบัติ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๓๑] Christian Fahl, "The Guarantee of Defence Counsel and the Exclusionary Rules on Evidence in Criminal Proceedings in Germany," *German law journal* 8, no. (2007). pp.1053-1055.

[๑๓๒] ชาติ ชัยเดชสุริยะ, มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. หน้า ๙๙.

[๑๓๓] Hagemeier Altenhain, Haimerl and Stammen,, *Die Praxis Der Absprachen in Wirtschaftsstrafverfahren* (Baden-Baden: Nomos, 2007). p. 91.

[๑๓๔] สุรสิทธิ์ แสงวิโรจนพัฒน์, "การเจรจาต่อรองในคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน."หน้า ๑.

๓.๒.๔ สาธารณรัฐฝรั่งเศส

ในอดีตสาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายจึงไม่มีแนวความคิดในเรื่องการรับสารภาพชั้นพิจารณา ดังนั้น เมื่อจำเลยรับสารภาพ คำรับสารภาพจึงเป็นเพียงพยานหลักฐานชิ้นหนึ่งในคดี[๑๓๕] ต่อมา สาธารณรัฐฝรั่งเศสได้ประสบกับปัญหาเรื่องคดีคั่งค้างในกระบวนพิจารณาเป็นจำนวนมาก จึงได้นำเอามาตรการต่อรองคำรับสารภาพของระบบกฎหมายจารีตประเพณีมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับระบบกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศส เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดีอาญาให้เสร็จสิ้นไปได้อย่างรวดเร็ว[๑๓๖] ปัจจัยที่สำคัญของการรับเอาแนวคิดของระบบกฎหมายจารีตประเพณีมาใช้ในประเทศฝรั่งเศสคือ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของยุโรป (The European Convention on Human Right) ซึ่งเป็นอนุสัญญาที่ได้กำหนดมาตรฐานร่วมกันของระบบกฎหมายที่แตกต่างกันทั้งสองระบบและมีอิทธิพลต่อการพัฒนากฎหมาย โดยสาธารณรัฐฝรั่งเศสได้พยายามที่จะคงลักษณะเด่นของระบบกฎหมายของตน ในขณะเดียวกันก็พยายามที่จะปฏิบัติตามมาตรฐานของสากลในการปกป้องสิทธิของจำเลยและเหยื่อ ซึ่งสิทธิของจำเลยที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม อันเป็นการรักษาสมดุลระหว่างสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา สิทธิของผู้เสียหายและสิทธิของสังคม[๑๓๗]

ในเริ่มแรกการนำมาตรการต่อรองคำรับสารภาพอยู่ในรูปของ “คำสั่งทางอาญา” (*Injonction pénale*) กล่าวคือ การให้อำนาจแก่พนักงานอัยการที่จะใช้ดุลพินิจยุติคดีบางประเภทที่มีอัตราโทษไม่สูงได้ หากผู้ต้องหาให้การรับสารภาพและยินยอมที่จะชำระเงินจำนวนหนึ่งให้แก่แผ่นดินตามข้อเสนอของพนักงานอัยการ อย่างไรก็ตาม ในค.ศ. ๑๙๙๕ ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส (*Le Conseil constitutionnel*) ได้วินิจฉัยว่าความตกลงทางอาญาขัดกับรัฐธรรมนูญ เนื่องจากการให้อำนาจแก่พนักงานอัยการออกคำสั่งทางอาญาในลักษณะที่เป็นโทษ โดยไม่ผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากศาลเป็นการขัดต่อหลักประกันสิทธิและเสรีภาพตามกฎหมายของผู้ต้องหา เพราะผู้ที่มีอำนาจพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดได้คือศาลแต่เพียงผู้เดียว แต่คำพิพากษาดังกล่าวไม่ได้หมายความว่าจะไม่สามารถนำมาตรการต่อรองคำรับสารภาพมาใช้กับสาธารณรัฐ

---

[๑๓๕] Jenia Turner, "Plea Bargaining and International Criminal Justice." p. 223.

[๑๓๖] อุทัย อาทิเวช, "หน่วยที่ ๒ ระบบการดำเนินคดีอาญา : ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน," เข้าถึงเมื่อ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๑, http://www.stou.ac.th/schools/slw/upload/41717-unit%202.pdf.

[๑๓๗] สุธิชา ม่วงผล, "ศาลชั้นต้นกับการตรวจสอบความจริงในคดีอาญา." หน้า ๔๗.

ฝรั่งเศสได้ เพียงแต่วิธีการที่จะใช้มาตรการดังกล่าวยังไม่สอดคล้องกับหลักนิติรัฐ (*L'Etat de droit*) ดังนั้น เมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๙๙ รัฐบาลจึงได้ดำเนินการแก้ไขร่างกฎหมายดังกลาวใหม่โดยกำหนดใหพนักงานอัยการมีหนาที่ตองเสนอเรื่องตอศาลเพื่อพิจารณาใหความเห็นชอบกับขอเสนอของพนักงานอัยการก่อน จึงจะทำให้ความตกลงที่ผู้ต้องหาให้ความยินยอมมีผลใช้บังคับได้ โดยเรียกมาตรการใหม่นี้ว่า "ความตกลงทางกฎหมาย" (*Composition pénale*) บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของฝรั่งเศส มาตรา ๔๑-๒ และ ๔๑-๓[๑๓๘]

ต่อมา สาธารณรัฐฝรั่งเศสได้ปรับปรุงแกไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศสอีกครั้งเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ค.ศ. ๒๐๐๔ ซึ่งได้กำหนดวิธีพิจารณาคดีรูปแบบใหม่ที่ใชในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาตกลงยอมรับสารภาพวากระทำความผิดในชั้นก่อนฟ้องตามข่อเสนอของพนักงานอัยการอันมีลักษณะทำนองเดียวกับการตอรองคำรับสารภาพของระบบกฎหมายจารีตประเพณี เรียกว่า *Comparution sur Reconnaissance Prélable de Culpabilité* หรือ CRPC การบัญญัติรับรองหลักการตอรองคำรับสารภาพในระบบวิธีพิจารณาความอาญาของฝรั่งเศสในครั้งนี้ ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงแนวคิดทางวิธีพิจารณาความอาญาครั้งสำคัญครั้งหนึ่งของระบบกฎหมายสาธารณรัฐฝรั่งเศสที่แต่เดิมมุ่งเน้นแต่การค้นหาความจริงในเนื้อหา อย่างไรก็ตาม แนวคิดเรื่องการต่อรองคำรับสารภาพ CRPC ไม่ใช่สิ่งแปลกใหม่ของสาธารณรัฐฝรั่งเศส เพราะในทางปฏิบัติของพนักงานอัยการก่อนที่จะมีการบัญญัติการต่อรองคำรับสารภาพ CRPC เป็นลายลักษณ์อักษร พนักงานอัยการสามารถใช้ดุลพินิจในการฟองผู้กระทำความผิดอุกฤษฏโทษบางคดีตอศาลมัชฌิมโทษมานานแล่ว โดยเรียกมาตรการดังกล่าวว่า "มาตรการลดขอหา" (*Correctionnalisation judiciaire*)[๑๓๙]

การแกไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเรื่องการต่อรองคำรับสารภาพ CRPC ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศสบัญญัติไว้ใน มาตรา ๔๙๕-๗ ถึง ๔๙๕-๑๖ และมาตรา ๕๒๐–๑ รวมทั้งสิ้น ๑๐ มาตรา โดยสาระสำคัญของกฎหมายที่แกไขเปลี่ยนแปลงใหม่นี้คือ การใหอำนาจแกพนักงานอัยการทำข้อเสนอให้ผู้ถูกกล่าวหายอมรับสารภาพวากระทำผิดและยอมรับโทษตามที่พนักงานอัยการเสนอและเมื่อศาลพิจารณาแล่วเห็นชอบด้วยกับข้อตกลงดังกลาวก็จะนำไปสู่การพิจารณาพิพากษาว่า ผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดและลงโทษบุคคลนั้นได้โดยไม่ต่องมีการนำสืบ

---

[๑๓๘] อุทัย อาทิเวช, "หน่วยที่ ๒ ระบบการดำเนินคดีอาญา : ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน." หน้า ๔๗.

๑๓๙ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๘ - ๕๐.

พยานหลักฐาน ทำให้คดีเสร็จสิ้นจากกระบวนพิจารณาไปได้อย่างรวดเร็ว[๑๔๐] ซึ่งหลักเกณฑ์ของการต่อรองคำรับสารภาพ CRPC สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

๑. ประเภทของความผิดที่พนักงานอัยการจะใช้วิธีการต่อรองคำรับสารภาพ CRPC ได้ คือทุกคดีที่เป็นความผิดมัชฌิมโทษ กล่าวคือ คดีที่มีโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี[๑๔๑] เว้นแต่ความผิดมัชฌิมโทษบางกรณี เชน ความผิดเกี่ยวกับการพิมพ์ ความผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา ความผิดทางการเมือง เป็นต้น พนักงานอัยการจะไม่สามารถนำวิธีการต่อรองคำรับสารภาพ CRPC มาใช้ได้[๑๔๒] แต่หลักเกณฑ์ที่สำคัญในกระบวนการต่อรองคำรับสารภาพคือ จำเลยจะต้องมีทนายความเท่านั้น[๑๔๓]และจำเลยที่จะเข้าสู่กระบวนการต่อรองคำรับสารภาพจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์[๑๔๔]

๒. เมื่อจำเลยยอมรับข้อตกลงของพนักงานที่จะรับสารภาพ ศาลจะตรวจสอบถึงข้อเสนอของพนักงานอัยการก่อนที่จะเห็นชอบ แต่ศาลจะไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการต่อรองคำรับสารภาพนั้น โดยศาลจะพิจารณาว่าพยานหลักฐานของพนักงานอัยการเพียงพอที่จะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยกระทำความผิดจริง จำเลยได้รับการช่วยเหลือจากทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมายเป็นการเหมาะสมแล้ว[๑๔๕] โทษที่พนักงานอัยการเสนอมามีความเหมาะสมกับความผิดที่จำเลยได้กระทำจริง[๑๔๖] หากศาลไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของพนักงานอัยการ จำเลยจะต้องเข้าสู่กระบวนพิจารณาตามปกติทันที โดยไม่สามารถมีการแก้ไขข้อตกลงต่อรองคำรับสารภาพใหม่ได้[๑๔๗]

๓. คำพิพากษาอันเกิดจากการต่อรองคำรับสารภาพ CRPC เรียกว่า Ordonnance d'homologation อันมีผลเทียบเท่าคำพิพากษาที่มาจากกระบวนพิจารณาตามปกติ[๑๔๘]

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

---

[๑๔๐] อุทัย อาทิเวช, "หน่วยที่ ๒ ระบบการดำเนินคดีอาญา : ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน." หน้า ๔๘ - ๔๙.

[๑๔๑] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งสาธารณรัฐ มาตรา ๔๙๕-๗

[๑๔๒] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งสาธารณรัฐ มาตรา ๔๙๕-๑๖

[๑๔๓] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งสาธารณรัฐ มาตรา ๔๙๕-๑๑

[๑๔๔] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งสาธารณรัฐ มาตรา ๔๙๕-๑๖

[๑๔๕] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งสาธารณรัฐ มาตรา ๔๙๕-๙

[๑๔๖] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งสาธารณรัฐ มาตรา ๔๙๕-๑๑

[๑๔๗] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งสาธารณรัฐ มาตรา ๔๙๕-๑๓

[๑๔๘] Ministry of Justice, "Appearance on Prior Recognition of Guilty (Crpc)," accessed 10 March 2018, https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F10409.

แม้ว่าการต่อรองคำรับสารภาพ CRPC คล้ายคลึงกับมาตรการความตกลงทางอาญาที่มีอยู่เดิม แต่ทั้งสองมาตรการแตกต่างกันอยู่หลายประการ[๑๔๙] ดังต่อไปนี้

ประการแรก การตอรองคำรับสารภาพ CRPC ให้ความสำคัญกับการมีที่ปรึกษากฎหมายในขณะพิจารณาข่อตกลง หากไม่มีที่ปรึกษากฎหมายก็ถือวากระบวนการเสียไป ในขณะที่มาตรการความตกลงทางอาญาไม่ถือวาสิทธิในการมีที่ปรึกษากฎหมายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญถึงขนาดที่วา หากขาดไปจะทำให้มาตรการไม่สมบูรณ

ประการที่สอง การตอรองรับคำสารภาพ CRPC ให้อำนาจพนักงานอัยการเสนอให้ลงโทษจำเลยถึงขั้นจำคุกได้ ในขณะที่มาตรการความตกลงทางอาญาให้อำนาจพนักงานอัยการได้เพียงใช้วิธีการตามที่กฎหมายกำหนดเทานั้น

อย่างไรก็ตาม จากสถิติคดีที่ผ่านมาพบว่า การใช้มาตรการต่อรองคำรับสารภาพ CRPC ของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีเพียงร้อยละ ๖ จากจำนวนคดีทั้งหมดที่เข้าสู่กระบวนการต่อรองคำรับสารภาพ CRPC[๑๕๐] อาจเป็นเพราะข้อจำกัดของประเภทคดีที่สามารถทำการต่อรองคำรับสารภาพ การที่ศาลมีส่วนเข้าไปพิจารณาถึงความเหมาะสมของการต่อรองคำรับสารภาพ จึงทำให้คดีที่เข้าสู่กระบวนการต่อรองคำรับสารภาพ CRPC มีน้อย

๓.๓ บทบัญญัติเรื่องกระบวนการแก้ไขคำรับสารภาพในกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศ

สืบเนื่องจากแนวคิดที่มีต่อกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาที่แตกต่างกันระหว่างระบบกฎหมายจารีตประเพณีและระบบประมวลกฎหมาย ส่งผลถึงช่องทางสำหรับการแก้ไขคำรับสารภาพที่แตกต่างกันออกไป กล่าวคือ หากมุมมองที่มีต่อกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นกระบวนการพิเศษที่ช่วยตัดทอนกระบวนพิจารณาตามปกติ ย่อมส่งผลถึงการสร้างช่องทางในการแก้ไขคำรับสารภาพขึ้นมาโดยเฉพาะ และยังสามารถใช้ช่องปกติในการแก้ไขคำรับสารภาพได้ แต่ถ้ามุมมองที่มีต่อกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นเพียงกระบวนการหนึ่งในกระบวนพิจารณาความอาญา เพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานชิ้นหนึ่ง ช่องทางในการแก้ไขคำรับสารภาพย่อมเป็นไปตามกระบวนพิจารณาความอาญาตามปกติ

---

[๑๔๙] อุทัย อาทิเวช, "หน่วยที่ ๒ ระบบการดำเนินคดีอาญา : ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน." หน้า ๔๙.

[๑๕๐] Minister of Justice, "2016 Statistics," accessed 10 March 2018, http://www.justice.gouv.fr.

สำหรับช่องทางปกติที่นิยมใช้เพื่อแก้ไขคำรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงภายหลังศาลมีคำพิพากษาแล้ว คือ การอุทธรณ์ฎีกาคำพิพากษา เนื่องจากเป็นการโต้แย้งคัดค้านในปัญหาข้อเท็จจริงอันเนื่องมาจากการรับฟังข้อเท็จจริงที่ผิดพลาดของศาลชั้นต้น ซึ่งแนวคิดเรื่องการอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง โดยหลักแล้วเป็นสิทธิของคู่ความที่สามารถกระทำได้อย่างน้อยหนึ่งชั้นศาล เพื่อที่จะแก้ไขความไม่ถูกต้องในการรับฟังข้อเท็จจริง อันนำมาสู่การได้ความจริงที่ถ่องแท้[๑๕๑] ดังนั้น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงต้องศึกษารูปแบบของการอุทธรณ์ว่าเป็นอย่างไร เปิดโอกาสให้จำเลยแก้ไขปัญหาข้อเท็จจริงหรือไม่ และถ้าสามารถแก้ไขข้อเท็จจริงได้ จะสามารถแก้ไขได้เพียงใด เพราะหากรูปแบบของกระบวนพิจารณาในชั้นอุทธรณ์เป็นแบบการดำเนินกระบวนพิจารณาคดีใหม่ ศาลจะพยายามหาข้อเท็จจริงใหม่อีกครั้งหนึ่งเท่าที่สามารถจะเป็นไปได้ โดยมีการนำสืบพยานหลักฐานต่างๆ ได้อีกครั้งหนึ่ง เว้นแต่จะมีข้อจำกัดทางกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น จำเลยจึงสามารถแก้ไขคำรับสารภาพของตนที่ได้ให้ไว้ในศาลชั้นต้นได้ หากพบว่าคำรับสารภาพของตนไม่ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้น ในทางตรงข้าม หากรูปแบบของกระบวนพิจารณาในชั้นอุทธรณ์เป็นแบบการทบทวนคำพิพากษาจะเป็นการจำกัดหน้าที่ของศาลว่าจะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงที่มีอยู่ในศาลชั้นต้นเท่านั้น โดยจะอาศัยสำนวนของศาลชั้นต้นเป็นหลัก เมื่อเป็นเช่นนี้ ศาลจำต้องถือตามคำรับสารภาพที่จำเลยได้ให้ไว้ในศาลชั้นต้น โดยจำเลยไม่สามารถแก้ไขคำรับสารภาพเป็นอย่างอื่นได้ อีกทั้ง จะศึกษาช่องทางอื่น ในกรณีที่ประเทศนั้นประสบปัญหาในการอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริง เพื่อศึกษาช่องทางในการแก้ไขคำรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงภายหลังจากศาลมีคำพิพากษาต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

๓.๓.๑ ศาลอาญาระหว่างประเทศ

กระบวนการแก้ไขคำรับสารภาพในศาลอาญาระหว่างประเทศ ไม่ได้มีการกำหนดช่องทางในการแก้ไขคำรับสารภาพไว้โดยเฉพาะ ดังนั้น จำเลยจึงต้องใช้ช่องทางทั่วไปในการโต้แย้งว่าคำรับสารภาพของจำเลยไม่ตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น ๒ กระบวนการ คือการอุทธรณ์ (Appeal) และการขอพิจารณาคดีใหม่ (Revision)

กระบวนการแรก การอุทธรณ์ คือช่องทางที่เปิดโอกาสให้บุคคลที่ไม่พอใจคำพิพากษา ไม่ว่าจะเป็นพนักงานอัยการหรือจำเลย ยื่นอุทธรณ์ต่อองค์คณะตุลาการอุทธรณ์ (The Appeals

---

[๑๕๑] ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์ และคณะ, รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา. หน้า ๓๒.

Chamber) เพื่อโต้แย้งคำพิพากษาทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย และเรื่องกระบวนพิจารณาที่ผิดพลาด นอกจากนี้ จำเลยยังสามารถอุทธรณ์โดยยกเหตุแห่งการกระทบกระเทือนถึงการพิจารณาพิพากษาที่น่าเชื่อถือและเป็นธรรมได้อีกด้วย[๑๕๒] สำหรับบทบัญญัติในเรื่องการอุทธรณ์ของธรรมนูญกรุงโรมฯ เป็นบทบัญญัติที่ผสมผสานแนวคิดของระบบกฎหมายจารีตประเพณีและระบบประมวลกฎหมายเข้าไว้ด้วยกัน กล่าวคือ ศาลอาญาระหว่างประเทศได้เปิดโอกาสให้จำเลยสามารถอุทธรณ์ได้อย่างเต็มที่เหมือนอย่างระบบประมวลกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นคำพิพากษาที่ยกฟ้องหรือลงโทษจำเลย แต่ต้องมีเหตุที่จะอุทธรณ์ตามที่ธรรมนูญกรุงโรมฯ ได้กำหนดไว้เหมือนอย่างระบบกฎหมายจารีตประเพณี[๑๕๓]

กระบวนการในชั้นอุทธรณ์ของศาลอาญาระหว่างประเทศจะมีลักษณะเป็นการพิจารณาคดีใหม่ทั้งคดี (Retrial) ตามธรรมนูญกรุงโรมฯ ข้อ ๘๓ วรรคหนึ่ง[๑๕๔] ซึ่งให้ศาลอุทธรณ์มีอำนาจเหมือนศาลชั้นต้นทุกประการ กล่าวคือ ศาลอุทธรณ์จะยึดถือข้อเท็จจริงตามที่ได้จากการพิจารณาในศาลชั้นต้น หรือศาลอุทธรณ์อาจเรียกพยานมาสืบใหม่ก็ได้ ตามธรรมนูญกรุงโรมฯ ข้อ ๘๓ วรรคสอง ในส่วนของคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ แบ่งออกเป็น ๔ ประเภท[๑๕๕] ดังต่อไปนี้

(๑) พิพากษายืน คือการที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาเช่นเดียวกับคำพิพากษาของศาลชั้นต้น

(๒) พิพากษายก คือการที่ศาลอุทธรณ์ยกคำพิพากษาของศาลชั้นต้นและย้อนสำนวนให้ศาลชั้นต้นพิจารณาพิพากษาใหม่

(๓) พิพากษากลับ คือการที่ศาลอุทธรณ์เห็นตรงข้ามกับคำพิพากษาศาลชั้นต้น

(๔) พิพากษาแก้ คือการที่ศาลอุทธรณ์เห็นด้วยกับคำพิพากษาศาลชั้นต้นบางส่วนและไม่เห็นด้วยบางส่วน หรือศาลอุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับโทษที่ศาลชั้นต้นกำหนด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๕๒] ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ ข้อ ๘๑ วรรคหนึ่ง

[๑๕๓] ไพลิน อภิทักขกุล, "ผลกระทบของศาลอาญาระหว่างประเทศที่มีต่อวิธีพิจารณาคดีอาญาของไทย." หน้า ๒๔.

[๑๕๔] ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ ข้อ ๘๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เพื่อความมุ่งประสงค์ของกระบวนการพิจารณาตามข้อ ๘๑ และข้อนี้ ให้องค์คณะตุลาการศาลอุทธรณ์มีอำนาจทั้งปวงขององค์คณะตุลาการพิจารณาคดี”

[๑๕๕] ปกป้อง ศรีสนิท, คำอธิบายกฎหมายอาญาระหว่างประเทศ. หน้า ๒๔๙.

กระบวนการที่สอง การขอให้พิจารณาคดีใหม่ คือกระบวนการที่จำเลยหรือพนักงานอัยการหรือในกรณีจำเลยถึงแก่กรรม คู่สมรส บุตร บิดามารดาสามารถร้องขอให้ศาลอุทธรณ์ทบทวนคำพิพากษาที่ถึงที่สุดไปแล้ว หากเข้าเงื่อนไขดังต่อไปนี้[๑๕๖]

(๑) มีพยานหลักฐานใหม่ที่เพิ่งปรากฏและไม่มีอยู่ในเวลาพิจารณาคดีโดยไม่ใช่ความผิดของผู้ร้องขอและเป็นพยานหลักฐานสำคัญถึงขนาดที่หากนำพยานหลักฐานนั้นเข้าสืบจะมีผลทำให้คำพิพากษาเปลี่ยนแปลงไป หรือ

(๒) เพิ่งปรากฏว่าพยานหลักฐานที่ศาลใช้เป็นหลักในการพิจารณาลงโทษจำเลยนั้น เป็นพยานหลักฐานปลอมหรือเท็จ

(๓) ศาลคนหนึ่งหรือหลายคนที่ทำคำพิพากษาลงโทษจำเลยหรือชี้มูลความผิด เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบอย่างร้ายแรงถึงขนาดที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่งตามธรรมนูญกรุงโรมฯ ข้อ ๔๖

ศาลอุทธรณ์จะเป็นผู้ที่มีอำนาจพิจารณาชี้ขาดว่าสมควรที่จะให้มีการพิจารณาคดีใหม่หรือไม่ หากศาลอุทธรณ์เห็นว่าคำร้องไม่มีมูล ศาลอุทธรณ์ก็จะยกคำร้อง แต่หากศาลอุทธรณ์เห็นว่าคำร้องมีมูล ก็จะมีการแต่งตั้งองค์คณะเพื่อทบทวนคำพิพากษา โดยอาจเป็นองค์คณะชุดเดิมหรือองค์คณะชุดใหม่ก็ได้[๑๕๗] ซึ่งเมื่อศาลอุทธรณ์ได้พิจารณาคดีแล้ว สามารถสั่งการอย่างใดอย่างหนึ่งได้ดังต่อไปนี้[๑๕๘]

(๑) ย้อนสำนวนให้องค์คณะเดิมในศาลชั้นต้นพิจารณาใหม่

(๒) ตั้งองค์คณะใหม่ในศาลชั้นต้นพิจารณา

(๓) ยืนยันเขตอำนาจคดีเดิม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แม้ว่าบทบัญญัติในเรื่องการรับสารภาพในชั้นพิจารณาของศาลอาญาระหว่างประเทศจะเป็นบทบัญญัติที่ผสมแนวคิดระหว่างระบบกฎหมายจารีตประเพณีกับระบบประมวลกฎหมาย แต่กระบวนการแก้ไขคำรับสารภาพในศาลอาญาระหว่างประเทศ กลับไม่มีกระบวนการสำหรับแก้ไขคำรับสารภาพไว้โดยเฉพาะ มีเพียงกระบวนการทั่วไปในวิธีพิจารณาความคือ การอุทธรณ์และการขอพิจารณาคดีใหม่ในการที่จะโต้แย้งกระบวนการทำคำพิพากษาว่าเป็นไปโดยไม่ชอบ

---

[๑๕๖] ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ ข้อ ๘๔ วรรคหนึ่ง

[๑๕๗] สมบูรณ์ เสงี่ยมบุตร, กฎหมายอาญาระหว่างประเทศ. หน้า ๖๕.

[๑๕๘] ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ ข้อ ๘๔ วรรคสอง

สำหรับช่องทางอุทธรณ์ จำเลยที่รับสารภาพไปโดยไม่ตรงกับความจริงสามารถใช้สิทธิอุทธรณ์ได้ หากคำพิพากษานั้นเกิดจากคำรับสารภาพที่จำเลยได้ให้ไว้ในชั้นพิจารณา อันเป็นการโต้แย้งคำพิพากษาของศาลล่างในเรื่องการรับฟังข้อเท็จจริง และศาลอุทธรณ์มีอำนาจที่จะพิจารณาคดีใหม่ทั้งคดี โดยมีการนำสืบถึงพยานหลักฐานใหม่ได้ ส่วนการขอให้พิจารณาคดีใหม่นั้น การที่จำเลยรับสารภาพไม่ตรงกับความจริงไม่อยู่ในนิยามของพยานหลักฐานใหม่ที่เพิ่งปรากฏและไม่มีอยู่ในเวลาพิจารณาคดี จำเลยในศาลอาญาระหว่างประเทศจึงไม่อาจใช้ช่องทางการพิจารณาคดีใหม่ทั้งคดี เพื่อแก้ไขคำให้การรับสารภาพของตนได้

๓.๓.๒ สหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นอย่างมาก ทั้งการรับสารภาพด้วยตนเอง (Blind Pleas) และการรับสารภาพที่เกิดจากการเจรจาต่อรอง (Negotiated Pleas)[๑๕๙] แม้ว่ากระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นกระบวนการที่จำเป็นต่อการบริหารงานยุติธรรมทางอาญาของสหรัฐอเมริกา แต่สหรัฐอเมริกากลับประสบปัญหาการลงโทษผู้บริสุทธิ์ ซึ่งสาเหตุที่สำคัญลำดับต้นๆ ของปัญหาการลงโทษผู้บริสุทธิ์ในสหรัฐอเมริกาคือ การรับสารภาพไม่ตรงกับความจริง เพราะกว่าร้อยละ ๒๕ ของผู้บริสุทธิ์ที่ตกเป็นเหยื่อของกระบวนการยุติธรรมเป็นผู้ที่รับสารภาพไปโดยไม่ตรงกับความจริง[๑๖๐]

ปัญหาการลงโทษผู้บริสุทธิ์เกิดจากการที่คดีอาญามีข้อสันนิษฐานความบริสุทธิ์ของจำเลยว่าจำเลยจะเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าโจทก์จะพิสูจน์ให้ศาลเห็นจนปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริง ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการค้นหาความจริงจึงละเลยที่จะค้นหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในคดี โดยมุ่งที่จะพิสูจน์ความผิดของจำเลยเพียงอย่างเดียว ประกอบกับแนวคิดที่ว่า ผู้บริสุทธิ์จะไม่รับสารภาพว่าตนเป็นผู้กระทำความผิด ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดทางกฎหมายอาจเป็นผู้บริสุทธิ์ตามความเป็นจริงได้ ในทางตรงกันข้าม ก็อาจเกิดผู้บริสุทธิ์ในทางกฎหมายได้เช่นเดียวกัน เนื่องจาก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๕๙] ศุภกิจ แย้มประชา, "ทบทวนหลักกฎหมายและแนวปฏิบัติของไทยกรณีจำเลยให้การรับสารภาพต่อศาล." หน้า ๑๐.

[๑๖๐] The Innocence Project, "False Confessions," accessed 10 March 2018, www.innocenceproject.org/understand/False-Confessions.

ในกระบวนพิจารณา โจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ให้ศาลเห็นจนปราศจากข้อสงสัยว่า จำเลยเป็นผู้กระทำความผิดที่แท้จริง[๑๖๑]

นอกจากนี้ จากการทดลองทางจิตวิทยาของ Dervan และ Edkins ในปัญหาการรับสารภาพไม่ตรงกับความจริงของผู้บริสุทธิ์ ด้วยการให้นักเรียนนั่งอยู่ในห้องกับบุคคลอีกคนหนึ่งที่ไม่รู้จัก (ต่อไปนี้จะเรียกว่า “ผู้สมรู้ร่วมคิด”) เพื่อทำแบบทดสอบ โดยนักเรียนจะไม่สามารถบอกคำตอบแก่ผู้สมรู้ร่วมคิดได้ เมื่อผู้คุมสอบออกจากห้องไป ผู้สมรู้ร่วมคิดจะถามคำตอบของนักเรียน หากนักเรียนคนใดบอกคำตอบแก่ผู้สมรู้ร่วมคิดจะถูกจัดในกลุ่มที่มีความผิด และหากนักเรียนคนใดไม่ได้บอกคำตอบจะถูกจัดอยู่ในกลุ่มผู้บริสุทธิ์ เมื่อถึงเวลาผู้คุมสอบจะกลับเข้ามาเพื่อเก็บกระดาษคำตอบ จากนั้นนักเรียนจะได้รับโอกาสที่จะสารภาพผิด แลกกับการที่ผู้รับสารภาพผิดจะไม่ต้องจ่ายค่าทดแทน แต่หากนักเรียนไม่รับสารภาพ นักเรียนจะเข้าสู่กระบวนการสอบสวนโดยคณะกรรมการนักเรียนที่จะรับฟังปัญหาทั้งสองด้าน หากนักเรียนไม่สามารถชี้แจงให้คณะกรรมการนักเรียนเห็นถึงเหตุผลและความจำเป็นการในการกระทำความผิด นักเรียนคนนั้นจะต้องเสียเงินค่าทดแทน จากผลการศึกษาพบว่านักเรียนในกลุ่มผู้บริสุทธิ์ยอมรับสารภาพผิดร้อยละ ๕๖.๔ ในขณะที่นักเรียนในกลุ่มผู้กระทำความผิดยอมรับสารภาพผิดถึงร้อยละ ๘๙.๒ จากการทดลองนี้จึงสรุปได้ว่า ผู้บริสุทธิ์ยังคงยอมรับสารภาพผิดน้อยกว่าผู้กระทำความผิด แม้จะมีมาตรการต่อรองคำรับสารภาพ สาเหตุที่ผู้บริสุทธิ์ยอมรับสารภาพโดยไม่คำนึงถึงโทษที่จะได้รับ แต่ต้องการความรวดเร็วและผลลัพธ์ที่แน่นอน ผลการศึกษานี้ ได้ทำลายความเชื่อที่ว่าผู้กระทำความผิดที่แท้จริงเท่านั้นที่จะยอมรับสารภาพ[๑๖๒]

อย่างไรก็ดี ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณีจะไม่มีการอนุญาตให้อุทธรณ์คำรับสารภาพในทุกชั้นศาล อันเนื่องมาจากข้อสันนิษฐานว่าบุคคลทุกคนย่อมรู้กฎหมายและผลของการฝ่าฝืนกฎหมายนั้น เมื่อบุคคลนั้นได้รับสารภาพว่าตนได้กระทำความผิดต่อศาลแล้ว บุคคลนั้นจะไม่สามารถอุทธรณ์ได้อีกต่อไป แต่ถ้ามีการอุทธรณ์ว่าตนไม่ได้กระทำความผิดและมีข้อโต้แย้งถึงกระบวนการพิจารณาหรือคำพิพากษาที่ผิดปกติ บุคคลนั้นจะสามารถอุทธรณ์ได้บนฐานของ “ข้อผิดพลาดโดยชัดแจ้ง” (Notorious Mistake) สำหรับสหรัฐอเมริกาได้ใช้หลักแบบเดียวกับระบบ

---

[๑๖๑] Stephen A. Saltzburg, *American Criminal Procedure : Cases and Commentary*. p.800 - 801.

[๑๖๒] Samantha Joy Cheesman, "Comparative Perspectives on Plea Bargaining in Germany and the USA." pp.120-121

กฎหมายจารีตประเพณี แต่ก็ได้มีการขยายขอบเขตของหลักการดังกล่าวออกไป กล่าวคือ ถ้าจำเลยได้รับสารภาพไปในศาลชั้นต้น จำเลยจะสามารถอุทธรณ์ได้เพียงประเด็นข้างเคียง (collateral issue) เช่น กระบวนพิจารณาที่ผิดระเบียบ การที่ไม่สามารถชี้ได้ว่าเป็นอาชญากรรมต่อสหรัฐอเมริกา การที่จำเลยถูกตัดสินว่ากระทำความผิดกฎหมายภายใต้รัฐธรรมนูญ เป็นต้น แม้ว่าในทางกฎหมายวิธีสบัญญัติจะกำหนดให้สามารถอุทธรณ์ได้ในทุกกรณี แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ศาลมักจะจำกัดสิทธิในการอุทธรณ์ไว้สำหรับทบทวนปัญหาข้างเคียง เนื่องจากศาลถือว่าเมื่อการรับสารภาพของจำเลย เป็นการสละสิทธิในการอุทธรณ์ ดังนั้น การอุทธรณ์จึงมักจะถูกจำกัดไว้ในกรณีเรื่องเขตอำนาจศาล หรือกระบวนพิจารณาที่ผิดระเบียบ[๑๖๓]

ในมลรัฐวอชิงตันมีกฎหมายบัญญัติว่า “บุคคลใดที่ถูกศาลตัดสินว่ามีความผิดแล้ว ย่อมมีสิทธิที่จะอุทธรณ์ และมีสิทธิในการอุทธรณ์ในทุกคดี” ดังนั้น ศาลที่สูงกว่าจึงมีอำนาจในการที่จะพิจารณาคดีใหม่อีกครั้ง แต่ศาลสูงของรัฐวอชิงตันได้วางหลักว่า “สิทธิในการอุทธรณ์จะถูกสละโดยการรับสารภาพ” ดังนั้น จึงตีความอย่างเคร่งครัดได้ว่า การจะอุทธรณ์ในกรณีที่จำเลยรับสารภาพได้นั้นจะต้องเป็นการกล่าวอ้างถึงคำถามดังต่อไปนี้[๑๖๔]

(๑) ความเข้าใจในหลักแห่งข้อหาเพียงพอหรือไม่

(๒) เขตอำนาจศาลถูกต้องหรือไม่ หรือ

(๓) สภาพแวดล้อมในขณะที่จำเลยทำการรับสารภาพเป็นอย่างไร

สำหรับในมลรัฐเดอลาแวร์ ศาลสูงได้นิยามความหมายของ “ศาลตัดสินว่ามีความผิด” ว่าหมายถึงการที่ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดภายหลังจากการที่จำเลยยืนยันว่าตนเป็นผู้บริสุทธิ์ แต่ในกรณีที่จำเลยในคดีให้การยืนยันรับสารภาพว่าตนเป็นผู้กระทำความผิดจริง ทำให้เขาไม่ได้อยู่ในนิยามของคำว่าเป็นผู้ถูกศาลตัดสินว่ามีความผิด เขาจึงถูกปฏิเสธสิทธิในการอุทธรณ์ เขามีสิทธิในการอุทธรณ์แต่เพียงเรื่องการกำหนดโทษ สำหรับคำว่า ตัดสินว่ามีความผิด มีสองความหมาย ความหมายแรกเป็นความหมายทั่วไปและเป็นที่นิยมกว่า หมายถึง คำพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิด ในขณะที่

---

[๑๖๓] John Crow, "Appeals from a Plea of Guilty in Justice Court," *Wyoming Law Journal* 13, no. 3 (August – December 1959).p. 256 - 257.

[๑๖๔] ibid. p.257.

ความหมายที่สองเป็นคำนิยามตามกฎหมาย ซึ่งได้ให้รวมถึงคำตัดสินว่าจำเลยมีความผิด ไม่ว่าจากการที่ศาลพิจารณาคดีแล้ว ได้มีคำพิพากษาหรือจำเลยได้รับสารภาพ[๑๖๕]

ในที่สุด ศาลที่ได้วางหลักว่า “คำว่า คำตัดสินว่ามีความผิดในกรณีที่จำเลยรับสารภาพ ไม่ตัดสิทธิในการอุทธรณ์” ในคดี People v. Brown (๑๙๓๐) ซึ่งศาลในคดีนี้ได้ใช้คำว่าตัดสินลงโทษ (Sentence) แทนคำว่า คำตัดสินว่ามีความผิด (Conviction) จึงเป็นการแสดงให้เห็นว่า สิทธิในการอุทธรณ์สามารถมีได้ แม้จะได้มีการรับสารภาพไปแล้วก็ตาม อีกทั้ง ศาลสูงของรัฐไวโอมิ่ง วางหลักไว้ในคดี State v. Hungary (๑๙๕๖) ว่า จำเลยที่ได้รับสารภาพในศาลมีสิทธิตามกฎหมายที่จะอุทธรณ์คำพิพากษาใดก็ตามในทุกคดี และจะต้องมีการดำเนินกระบวนพิจารณาในศาลชั้นต้นใหม่ทั้งหมด ซึ่งสิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีใหม่ (trial de novo) เป็นสิทธิที่ศาลของไวโอมิ่งใช้อ้างถึงสิทธิในการอุทธรณ์ว่าเป็นสิทธิที่ไม่มีเงื่อนไข จึงสามารถสรุปได้ว่า โดยหลักสิทธิในการอุทธรณ์จะถูกสละไปโดยการรับสารภาพ เว้นแต่จะสามารถแสดงให้เห็นว่าการรับสารภาพนั้นไม่ได้เป็นการสละสิทธิดังกล่าว แต่สิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีใหม่ไม่ได้ถูกสละโดยการรับสารภาพ โดยการพิจารณาคดีใหม่เป็นกระบวนการในศาลชั้นต้นเสมือนไม่เคยมีการดำเนินกระบวนพิจารณาคดีในชั้นศาลมาก่อน โดยผู้พิพากษาพาร์คเกอร์ได้กล่าวไว้ในคดี State v. Hungary ว่า “เป็นการยากที่จะแสดงให้เห็นถึงกระบวนพิจารณาที่ได้กระทำขึ้นใหม่ โดยไม่ตกอยู่ภายใต้คำตัดสินอันก่อน ถ้าการรับสารภาพนั้นเป็นการขัดขวางไม่ให้มีการพิจารณาคดีใหม่” อันดูเหมือนว่าการรับสารภาพจะทำให้ไม่มีสิทธิในการอุทธรณ์ แต่มีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีใหม่ไม่สมเหตุสมผล[๑๖๖]

สาเหตุที่ศาลไม่ยอมรับสิทธิในการอุทธรณ์ในกรณีที่จำเลยได้รับสารภาพ เนื่องจากจะมีคดีเล็กน้อยขึ้นสู่ศาลเป็นจำนวนมาก อีกทั้ง ยังอันตรายถ้าหากอนุญาตให้จำเลยที่รับสารภาพสามารถอุทธรณ์ได้ เนื่องจากจำเลยก็จะสามารถทดสอบได้ว่าแนวโน้มของคำพิพากษาจะเป็นไปในแนวทางใด ถ้าแนวโน้มของคำพิพากษาเป็นที่ไม่น่าพึงพอใจ จำเลยก็สามารถที่จะอุทธรณ์ว่าตนไม่ได้กระทำความผิดและร้องขอให้มีการดำเนินกระบวนพิจารณาใหม่ได้ในภายหลัง อย่างไรก็ตาม แนวคิดในเรื่องการไม่ควรที่จะแทรกแซงสิทธิตามกฎหมายมีอิทธิพลขึ้นมา ศาลของรัฐไวโอมิ่งได้วางหลักในคดี State

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

[๑๖๕] John Crow, "Appeals from a Plea of Guilty in Justice Court," p. 256

[๑๖๖] John Crow, "Appeals from a Plea of Guilty in Justice Court." p.257 – 259.

v. Hungary ว่า ไม่มีสิทธิใดที่จะแสดงความหมายให้แตกต่างไปจากตัวบทกฎหมาย[๑๖๗] ดังนั้น รัฐจึงได้สร้างหลักการรับสารภาพโดยมีเงื่อนไข (Conditional Plea) ขึ้นมา เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้จำเลยสงวนสิทธิที่จะอุทธรณ์หรือถอนคำรับสารภาพของตน[๑๖๘] นอกจากนี้ ผู้พิพากษาจอห์น เคน (John Kane) ซึ่งเป็นผู้พิพากษาประจำศาลสูงของมลรัฐโคโรลาโด้ ได้ปฏิเสธข้อตกลงต่อรองคำรับสารภาพที่จำเลยสละสิทธิอุทธรณ์ โดยให้เหตุผลว่า การอุทธรณ์เพื่อทบทวนคำพิพากษาเป็นสิทธิที่สำคัญของจำเลยในการรักษาไว้ซึ่งความยุติธรรมของบทลงโทษและการดำเนินคดีที่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ซึ่งไม่ควรที่จะรวมอยู่ในการสละสิทธิอุทธรณ์[๑๖๙] ประกอบกับแนวคิดเกี่ยวกับการต่อรองคำรับสารภาพ ในกรณีที่คำรับสารภาพเกิดขึ้นโดยสำคัญผิดในตัวบทกฎหมาย วัตถุประสงค์หรือบุคคลที่ทำข้อตกลงด้วย ทำให้โจทก์จะต้องฟ้องเป็นคดีใหม่[๑๗๐] แสดงให้เห็นว่าการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้นย่อมไม่มีผลผูกพันตัวจำเลย ดังนั้น จำเลยจึงควรที่จะสามารถแก้ไขคำรับสารภาพของตนเมื่อใดก็ได้ รัฐจึงต้องสร้างช่องทางในการแก้ไขคำรับสารภาพเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว ดังนั้น สหรัฐอเมริกาจึงมีช่องทางแก้ไขคำรับสารภาพที่หลากหลาย ทั้งช่องทางปกติตามกระบวนพิจารณาความอาญา และช่องทางพิเศษในการแก้ไขคำรับสารภาพ

สำหรับมาตรการหลักในการดำเนินกระบวนพิจารณาความอาญาทั่วไปแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท โดยประเภทแรก คือ การอุทธรณ์คำพิพากษาเป็นการโต้แย้งคำพิพากษาของศาลล่างทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย ซึ่งในแต่ละมลรัฐอาจมีกระบวนการที่แตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตาม หากจำเลยไม่ได้ใช้สิทธิอุทธรณ์ ไม่ว่าจะเป็นจำเลยไม่มีสิทธิอุทธรณ์หรือไม่ได้อุทธรณ์ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด กระบวนพิจารณาก็ยังไม่สิ้นสุดลง จำเลยก็สามารถใช้ประเภทที่สอง คือ การคัดค้านคำพิพากษาศาลชั้นต้น (Collateral Attack) ด้วยวิธีการยื่นคำร้องเพื่อตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการคุมขัง (Habeas Corpus) แต่จำเลยจะต้องกระทำก่อนที่จะเข้าสู่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๖๗] John Crow, "Appeals from a Plea of Guilty in Justice Court," p. 259.

[๑๖๘] Micah Schwartzbach, "Conditional Pleas," accessed 14 March 2018, https://www.nolo.com/legal-encyclopedia/conditional-pleas.html.

[๑๖๙] Gary Fields and John R. Emshwiller, "Guilty Pleas in Federal Cases Soar as Bargains Trump Trials," accessed 14 March 2018, http://legaltechdesign.com/ThePleaAgreementProject/2014/03/11/guilty-pleas-in-federal-cases-soar-as-bargains-trump-trials-wsj-com/.

[๑๗๐] ชาติ ชัยเดชสุริยะ, รายงานการวิจัยการต่อรองคำรับสารภาพ : แนวคิดทางทฤษฎี ทางปฏิบัติ และการนำมาใช้ในประเทศไทย. หน้า ๕๐.

กระบวนการราชทัณฑ์[๑๗๑] ส่วนมาตรการเฉพาะสำหรับการแก้ไขคำรับสารภาพ คือ การถอนคำรับสารภาพ (Withdraw Guilty Plea) เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้จำเลยสามารถแก้ไขคำรับสารภาพที่ตนได้ให้ไว้ต่อศาล โดยสามารถกระทำได้ทั้งก่อนศาลมีคำพิพากษาลงโทษ และภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษแล้ว ซึ่งหลักเกณฑ์ในกระบวนการต่างๆ จะเป็นอย่างไรนั้น จะได้ศึกษาดังต่อไปนี้

๓.๓.๒.๑ กฎหมายของสหรัฐ

เมื่อจำเลยได้รับสารภาพ ศาลสามารถรับฟังคำรับสารภาพของจำเลย เพื่อทำคำพิพากษาลงโทษจำเลยได้ ดังนั้น ช่องทางทั่วไปในการแก้ไขคำรับสารภาพของจำเลยคือ การอุทธรณ์ฎีกา โดยรูปแบบศาลอุทธรณ์ของสหรัฐอเมริกาเป็นแบบ two – tier trial court system กล่าวคือ ศาลชั้นต้นมี ๒ ระดับ ได้แก่ ศาลแขวงซึ่งเป็นศาลในระดับต่ำ และศาลจังหวัดซึ่งเป็นศาลในระดับสูง นอกจากศาลจังหวัดจะทำหน้าที่เป็นศาลชั้นต้นแล้ว ศาลจังหวัดยังมีหน้าที่พิจารณาคดีที่อุทธรณ์มาจากศาลแขวงอีกด้วย ส่วนคดีที่พิจารณาในศาลจังหวัด หรือพิจารณาอุทธรณ์มาจากศาลแขวง หากจะอุทธรณ์ต่อไปก็ต้องอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ ซึ่งการจัดระบบศาลเช่นนี้ถือว่าศาลมี ๒ ชั้นคือ ศาลชั้นต้นและศาลฎีกาหรือศาลที่อยู่ในระดับเดียวกับศาลอุทธรณ์ แม้ว่าจะมีศาลฎีกาขึ้นไปอีกชั้นหนึ่ง ก็ไม่ถือว่าเป็นศาลชั้นที่ ๓ เพราะศาลฎีกาไม่ได้ทำหน้าที่แก้ไขข้อผิดพลาดของศาลล่างเหมือนอย่างศาลอุทธรณ์ แต่จะมีหน้าที่วินิจฉัยข้อกฎหมายเพื่อวางหลักหรือตีความกฎหมายให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน[๑๗๒]

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สิทธิในการอุทธรณ์เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคู่ความในคดีอาญา แม้ว่าจะไม่ได้มีการบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญก็ตาม แต่ก็มีบทบัญญัติเรื่องการอุทธรณ์ของรัฐบาลกลางเป็นกฎหมายต้นแบบคือ Federal Rules of Appellate Procedure ส่งผลให้กฎหมายของมลรัฐและกฎหมายของสหรัฐต่างบัญญัติรับรองสิทธิในการอุทธรณ์เอาไว้ โดยเฉพาะในคดีอาญา กำหนดให้สิทธิในการอุทธรณ์ของจำเลยมีอัตโนมัติ กล่าวคือคู่ความอุทธรณ์ไปทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย

---

[๑๗๑] Stephen A. Saltzburg, *American Criminal Procedure : Cases and Commentary*. p. 21-22.

[๑๗๒] ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์ และคณะ, รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา.หน้า ๓๗ - ๓๘.

โดยไม่มีข้อจำกัดสิทธิอุทธรณ์ใดๆ ทั้งสิ้น[๑๗๓] หากจำเลยต้องการที่จะโต้แย้งคำพิพากษา จำเลยจะต้องยื่นอุทธรณ์ภายใน ๑๔ วัน ต่อศาลชั้นต้น โดยรูปแบบการอุทธรณ์ของสหรัฐอเมริกามีทั้งการพิจารณาคดีใหม่หรือทบทวนคำพิพากษา (a trial de novo or an appeal on the record) ซึ่งโดยหลักศาลอุทธรณ์จะทบทวนความถูกต้องของคำพิพากษาเท่านั้น โดยไม่ก้าวก่ายเข้าไปในส่วนของการรับฟังข้อเท็จจริง อย่างไรก็ดี หากการรับฟังข้อเท็จจริงของศาลชั้นต้นเกิดข้อผิดพลาด ศาลอุทธรณ์สามารถดำเนินกระบวนพิจารณาใหม่ได้ ด้วยเหตุนี้ หากการรับสารภาพของจำเลยไม่ตรงกับข้อเท็จริงที่เกิดขึ้น จำเลยสามารถอุทธรณ์โต้แย้งคำพิพากษาที่ผิดพลาดอันเนื่องมาจากคำรับสารภาพดังกล่าวได้ อย่างไรก็ตาม การอุทธรณ์ภายหลังจากที่จำเลยรับสารภาพจะมีเงื่อนไขที่สามารถอุทธรณ์ได้ค่อนข้างจำกัด เช่น ทนายความของจำเลยไม่มีประสิทธิภาพ ทนายความบกพร่องในหน้าที่ เป็นต้น[๑๗๔]

ในกรณีที่คำรับสารภาพมาจากการทำข้อตกลงต่อรองคำรับสารภาพ จำเลยสามารถอุทธรณ์คำพิพากษาที่เกิดจากการรับสารภาพนั้นได้ เพื่อเป็นการตรวจสอบแนวทางการลงโทษว่าชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ แต่ในกระบวนการทำข้อตกลงต่อรองคำรับสารภาพ จำเลยสามารถที่จะสละสิทธิในการอุทธรณ์คำรับสารภาพได้ ตามแนวคำพิพากษาที่ศาลสูงแห่งสหรัฐได้วางไว้ว่า การสละสิทธิในการอุทธรณ์สามารถกระทำได้เช่นเดียวกับการสละสิทธิสำคัญที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย กล่าวคือจำเลยจะต้องกระทำโดยเจตนาและสมัครใจ[๑๗๕] อย่างไรก็ดี เมื่อจำเลยเลือกที่จะรับสารภาพชั้นพิจารณาย่อมเท่ากับจำเลยได้สละสิทธิอุทธรณ์ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย เนื่องจากศาลจะพิพากษาลงโทษตามคำรับสารภาพของจำเลย จำเลยจึงไม่มีเหตุที่จะกลับคำรับสารภาพในศาลสูง แต่จำเลยสามารถเลือกที่จะอุทธรณ์โทษได้ ตราบใดที่ไม่ได้สละสิทธิดังกล่าวในตอนที่ทำข้อตกลงกับพนักงานอัยการ[๑๗๖]

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๗๓] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๐ - ๓๑.

[๑๗๔] Paul Bergman, "Appealing a Conviction," accessed 10 March 2018, https://www.nolo.com/legal-encyclopedia/appealing-conviction.html.

[๑๗๕] ชาติ ชัยเดชสุริยะ, รายงานการวิจัยการต่อรองคำรับสารภาพ : แนวคิดทางทฤษฎี ทางปฏิบัติ และการนำมาใช้ในประเทศไทย. หน้า ๖๖ - ๖๗.

[๑๗๖] Thomas Seigel, "Guilty Pleas and Appeals," accessed 14 December 2017, https://www.lawyers.com/legal-info/criminal/criminal-law-basics/guilty-pleas-and-appeals.html.

ข้อสังเกตอย่างหนึ่งคือ จำเลยควรที่จะยื่นอุทธรณ์ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด เนื่องจากเป็นการรักษาสิทธิของตน เพราะว่าในบางกรณีจำเลยจะได้สละสิทธิอุทธรณ์ไปแล้วก็ตาม แต่ความปรากฏในภายหลังว่าจำเลยยังมีสิทธิที่จะอุทธรณ์ได้อยู่ หากระยะเวลายื่นอุทธรณ์ล่วงเลยไป จำเลยก็ไม่สามารถยื่นอุทธรณ์ได้ อีกทั้ง การยื่นอุทธรณ์ยังเป็นเพิ่มระยะเวลาที่จะปรึกษากับทนายความเพื่อทำให้มั่นใจว่าตนไม่มีสิทธิที่จะอุทธรณ์ได้แล้วจริงๆ แต่ระยะเวลาในการอุทธรณ์กฎหมายได้กำหนดระยะเวลาไว้เป็นช่วงสั้นๆ[๑๗๗] แม้ว่าจำเลยจะไม่มีสิทธิที่จะอุทธรณ์แล้วก็ตาม จำเลยก็ยังมีสิทธิที่จะถอนคำรับสารภาพ โดยยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้น แล้วศาลจะพิจารณาเหตุผลในการถอนคำรับสารภาพ หากจำเลยมีเหตุผลอันสมควร เช่น การสำคัญผิดอันเกิดจากทนายหรือข้อบกพร่องของผู้พิพากษาในระหว่างกระบวนการตรวจสอบคำรับสารภาพ ศาลก็สามารถที่จะอนุญาตให้มีการถอนคำรับสารภาพได้ แต่ถ้าศาลชั้นต้นปฏิเสธคำร้อง จำเลยสามารถที่จะอุทธรณ์คำร้องดังกล่าวต่อศาลอุทธรณ์ได้ แต่โอกาสสำเร็จมีน้อย เว้นแต่เป็นการดำเนินกระบวนการยุติธรรมที่ผิดพลาดเป็นอย่างมาก[๑๗๘]

หากจำเลยเลือกที่จะรับสารภาพโดยมีเงื่อนไข (Conditional Pleas) และศาลมีคำพิพากษาที่ผิดพลาด จำเลยก็สามารถที่จะถอนคำรับสารภาพได้ โดยบทบัญญัติต้นแบบในเรื่องการถอนคำรับสารภาพในชั้นพิจารณาอยู่ในกฎหมายวิธีพิจารณาความของสหรัฐ ข้อ ๑๑ (ดี) และมาตรฐานขององค์กรผู้มีวิชาชีพทางกฎหมาย (A.B.A Standard) ๑๔ ส่วนที่ ๒ กล่าวคือ จำเลยสามารถถอนคำรับสารภาพในเวลาใดก็ได้โดยไม่จำต้องระบุเหตุผลในการถอน หากการถอนคำรับสารภาพได้กระทำก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งรับคำรับสารภาพ[๑๗๙] ถ้าหากศาลมีคำสั่งรับคำรับสารภาพแล้ว จำเลยจะต้องระบุเหตุผลในการถอนคำรับสารภาพนั้น โดยศาลจะใช้ดุลพินิจในการพิจารณาอนุญาตให้จำเลยถอนคำรับสารภาพนั้นหรือไม่ สำหรับเหตุผลในการถอนคำรับสารภาพก็ยังแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทตามระยะเวลาในการทำคำพิพากษา คือการถอนคำรับสารภาพก่อนศาลมีคำพิพากษา และการถอนคำรับสารภาพหลังศาลมีคำพิพากษา ซึ่งใช้หลักเกณฑ์และเหตุผลที่แตกต่างกันออกไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๗๗] Thomas Seigel, "Guilty Pleas and Appeals," accessed 14 December 2017, https://www.lawyers.com/legal-info/criminal/criminal-law-basics/guilty-pleas-and-appeals.html.

[๑๗๘] Thomas Seigel, "Guilty Pleas and Appeals."

[๑๗๙] Federal Rules of Criminal Procedure ข้อ ๑๑ (ดี) (๑)

ประเภทแรก คือ การถอนคำรับสารภาพก่อนศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษจำเลย (pre-sentence) จำเลยที่ต้องการถอนคำรับสารภาพประเภทนี้จะใช้หลักเกณฑ์เรื่องเหตุผลอันสมควร (fair and just reason)[๑๘๐] โดยนิยามของ fair and just reason วางหลักไว้ในคดี State v. Canedy (๑๙๙๑) ว่า การมีเหตุผลที่เพียงพอมากกว่าการเปลี่ยนใจที่จะกลับเข้าสู่กระบวนพิจารณา (some adequate reason for defendant's change of heart ... other than the desire to have a trial.) เช่น จำเลยไม่เข้าใจถึงผลลัพธ์ของการรับสารภาพ และได้รับคำแนะนำที่ผิดจากทนายความ (State v. Manke ๑๙๙๙) การรับสารภาพของจำเลยไม่ได้เกิดขึ้นโดยเจตนา ทุกอย่างเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้เขาสับสน (Libke v. State ๑๙๗๓) จำเลยไม่รู้ถึงผลที่ตามของการรับสารภาพว่าจะต้องขึ้นทะเบียนเป็นผู้กระทำความผิดทางเพศ (State v. Nelson ๒๐๐๕) เป็นต้น

ประเภทที่สอง คือ การถอนคำรับสารภาพหลังศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษจำเลย (post sentence) เป็นกรณีที่ทำได้ยากกว่ากรณีแรก หากจำเลยต้องการที่จะถอนคำรับสารภาพ จำเลยจะต้องสละสิทธิที่จะอุทธรณ์ ซึ่งส่วนใหญ่ศาลจะไม่อนุญาต เว้นแต่จำเลยจะอ้างเหตุว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม (manifest injustice) กล่าวคือ ข้อบกพร่องอย่างร้ายแรงในบทบัญญัติขั้นพื้นฐานของการรับสารภาพ (serious flaw in the fundamental integrity of the plea) เช่น การรับสารภาพเกิดจากบุคคลที่ได้รับมอบอำนาจจากจำเลย การที่จำเลยได้รับสารภาพไปโดยไม่รู้เรื่องไม่เข้าใจหรือไม่สมัครใจ การที่ทนายของจำเลยไม่มีประสิทธิภาพ การค้นพบพยานหลักฐานใหม่ จำเลยไม่เข้าใจถึงสภาพแห่งข้อหา จำเลยไม่เข้าใจถึงผลของการรับสารภาพ ศาลไม่ได้พิพากษาไปตามข้อตกลงต่อรองคำรับสารภาพ การต่อรองคำรับสารภาพที่ผิดพลาด[๑๘๑] เป็นต้น[๑๘๒] สำหรับการถอนคำรับสารภาพภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษจำเลย ไม่มีการกำหนดเวลาที่แน่นอนไว้ จึงขึ้นอยู่กับพฤติการณ์ในแต่ละคดี ตัวอย่างเช่น State v. Reese (๑๙๗๒) ศาลได้มีคำพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยมาแล้ว ๑๓ ปีในข้อหาปล้นโดยใช้อาวุธปืน แต่จำเลยสามารถแสดงให้ศาลเห็นได้ว่าคำรับ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

[๑๘๐] Federal Rules of Criminal Procedure ข้อ ๑๑ (ดี) (๒) (บี)

[๑๘๑] State v. Bangert ๑๙๘๖

[๑๘๒] PLM Attorneys, "When Can I Withdraw a Guilty Plea? ," accessed 14 December 2017, http://accidentshappenatty.com/when-can-i-withdraw-a-guilty-plea/.

สารภาพนั้นเกิดขึ้นโดยไม่สมัครใจ ศาลก็อนุญาตให้จำเลยถอนคำรับสารภาพได้ เนื่องจากศาลเห็นว่าการรับสารภาพโดยไม่สมัครใจเป็นการละเมิดต่อหลักนิติธรรม (Due Process)[๑๘๓]

สรุปได้ว่า ภายหลังจากที่ศาลยอมรับคำให้การรับสารภาพแล้ว โดยหลักจำเลยจะไม่สามารถถอนคำรับสารภาพได้ เว้นแต่การรับเอาคำรับสารภาพจะเป็นการกระทบกระเทือนต่อความยุติธรรม โดยศาลฎีกาแห่งสหรัฐได้ตีความคำว่า “การกระทบกระเทือนต่อความยุติธรรม” ได้แก่ จำเลยมิได้รับคำปรึกษาจากทนายความที่มีความสามารถเพียงพอ การรับสารภาพเกิดขึ้นโดยไม่สมัครใจ หรือกระทำไปโดยปราศจากความเข้าใจในข้อหาหรือข้อเท็จจริงที่อาจส่งผลถึงโทษที่จะลงต่อจำเลย การเข้าสู่กระบวนการต่อรองคำรับสารภาพที่ไม่ได้กระทำโดยจำเลยหรือบุคคลอื่นผู้มีอำนาจกระทำการแทนจำเลย จำเลยไม่ได้รับการลดความรุนแรงของข้อหาที่ฟ้อง หรือได้รับการลดหย่อนโทษตามที่ได้ทำข้อตกลงกับพนักงานอัยการไว้ จำเลยมีข้อตกลงเกี่ยวกับข้อหาหรือโทษที่ได้รับการพิจารณาโดยศาล แต่จำเลยมิได้ยืนยันถึงคำรับสารภาพของตนภายหลังจากที่ได้รับคำแนะนำหรือชี้แจงจากศาลแล้ว เป็นต้น[๑๘๔]

เมื่อจำเลยรับสารภาพแล้วจะเป็นการลดทอนหรือตัดทอนกระบวนพิจารณาเพื่อเข้าสู่ขั้นตอนการกำหนดโทษ (Sentencing Hearings)[๑๘๕] แต่กระบวนการในชั้นกำหนดโทษของสหรัฐอเมริกาเป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาจึงจำต้องมีการนำพยานหลักฐานเข้าสืบ อย่างไรก็ตามกระบวนการดังกล่าวมิใช่การดำเนินคดีเต็มรูปแบบเหมือนอย่างกระบวนพิจารณา แต่เป็นขั้นตอนพิเศษที่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับพยานหลักฐานน้อยมาก ด้วยเหตุนี้ จำเลยจึงสามารถนำสืบถึงพยานที่ต้องห้ามรับฟังในชั้นพิจารณาได้[๑๘๖] โดยจำเลยมีสิทธิในการเสนอข้อเท็จจริงเป็นครั้งสุดท้าย (Right of Allocution) ก่อนศาลอ่านคำพิพากษาลงโทษ เพื่อชักจูงใจให้ศาลลงโทษตนเองในสถานเบา[๑๘๗] ใน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๘๓] T Victor Jackson, "Post Conviction Guilty Plea Withdrawals," *Louisiana Law Review* 33, no. 3 (1973). p.439.

[๑๘๔] ชัยวัฒน์ ม่วงแก้ว, "การต่อรองคำให้การจำเลย: ศึกษาผลกระทบและข้อเสนอต่อการนำมาปรับใช้กับประเทศไทย."หน้า ๕๔.

[๑๘๕] Stephen A. Saltzburg, *American Criminal Procedure : Cases and Commentary*. p. 21.

[๑๘๖] เกียรติภูมิ แสงศศิธร, "กระบวนการกำหนดโทษจำเลยคดีอาญา : เปรียบเทียบของไทยกับต่างประเทศ" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๓). หน้า ๒๔.

[๑๘๗] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๖.

ขั้นตอนการกำหนดโทษบัญญัติไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความของสหรัฐ มาตรา ๓๒ ในชั้นนี้จำเลยสามารถที่จะถอนคำให้การรับสารภาพของตนได้ ต้องมีเหตุผลอันสมควร (fair and just reason) ประกอบการถอนคำรับสารภาพนั้นตามมาตรา ๑๑ (อี) เนื่องจากเป็นการถอนคำรับสารภาพก่อนศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษ[๑๘๘] โดยจำเลยจะต้องแสดงให้ศาลเห็นองค์ประกอบ ๔ ประการคือ (๑) จำเลยมีเหตุผลอันสมควรที่จะถอนคำให้การรับสารภาพ (๒) จำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ในข้อหาความผิดนั้น (๓) ระยะเวลาระหว่างการรับสารภาพกับการยื่นคำร้องขอถอนคำรับสารภาพต้องเหมาะสม เช่น จำเลยพบว่าตนได้รับสารภาพไปโดยสำคัญผิด จำเลยจะต้องรีบถอนคำรับสารภาพ ยิ่งระยะเวลานานออกไปเท่าใด ยิ่งมีแนวโน้มว่าคำรับสารภาพดังกล่าวไม่ได้ผิดพลาด[๑๘๙] และ (๔) ผลกระทบต่อรัฐ[๑๙๐] เมื่อศาลยอมรับคำร้องขอถอนคำรับสารภาพของจำเลยแล้ว กระบวนพิจารณาจะเริ่มต้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง เสมือนไม่เคยมีการรับสารภาพ หากคำรับสารภาพนั้นเกิดจากข้อตกลงต่อรองคำรับสารภาพข้อตกลงต่อรองคำรับสารภาพนั้นย่อมสิ้นผลลงไปด้วยและจำเลยสามารถที่จะให้การรับสารภาพได้ใหม่เป็นปฏิเสธได้ หากจำเลยถูกปฏิเสธคำร้องขอถอนคำรับสารภาพ จำเลยสามารถอุทธรณ์การปฏิเสธคำร้องขอถอนคำรับสารภาพได้ โดยอ้างเหตุว่าผู้พิพากษาใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือมีข้อผิดพลาดทางด้านกฎหมาย[๑๙๑]

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

---

[๑๘๘] บทบัญญัติดังกล่าว เดิมได้บัญญัติไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐ มาตรา ๓๒ (อี)

[๑๘๙] Kirke D Weaver, "A Change of Heart or a Change of Law-Withdrawing a Guilty Plea under Federal Rule of Criminal Procedure 32 (E)," *J. Crim. L. & Criminology* 92, no. (2001).p. 278.

[๑๙๐] ibid. pp.274-275.

[๑๙๑] Johnson criminal law group, "Plea Withdrawal," accessed 14 December 2017, https://www.californiacriminaldefender.com/pleawithdrawal.html.

แผนภาพที่ ๑ หลักเกณฑ์ในการถอนคำรับสารภาพภายหลังศาลได้รับคำรับสารภาพ

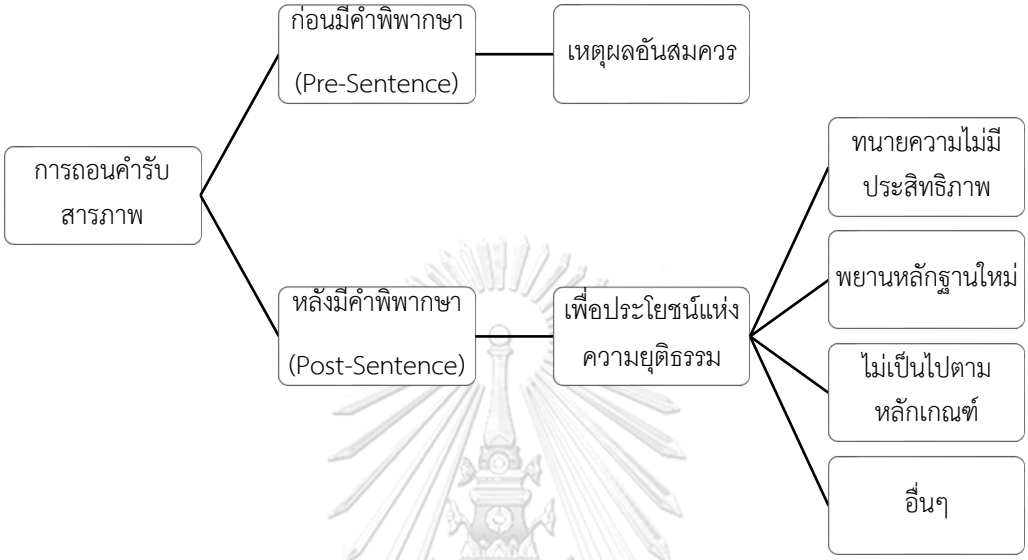

นอกจากนี้ ในกรณีที่ไม่สามารถใช้ช่องทางในการอุทธรณ์เพื่อที่จะแก้ไขคำรับสารภาพและถอนคำรับสารภาพได้ กระบวนการพิจารณาคดีอาญายังไม่สิ้นสุดลง จำเลยยังใช้ Collateral Attack ได้[๑๙๒] กล่าวคือ จำเลยสามารถยื่นคำร้องเพื่อตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการคุมขัง (Habeas Corpus) โดยการยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้น เพื่อที่จะโต้แย้งว่าทำไมผู้พิพากษาจึงควรที่อนุญาตให้จำเลยถอนคำให้การรับสารภาพ ซึ่งเป็นเหตุเดียวกับการยื่นอุทธรณ์ เช่น จำเลยได้รับสารภาพในข้อหาทำร้ายร่างกาย ภายหลังจากระยะเวลาในการอุทธรณ์สิ้นสุดลง จำเลยกลับพบว่าการกระทำของตนเป็นการป้องกันตัวจากกล้องวงจรปิด จำเลยสามารถนำพยานหลักฐานจากกล้องวงจรปิดที่เพิ่งค้นพบนี้ ไปยื่นต่อศาลเพื่อตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการคุมขัง โดยศาลอาจมีคำวินิจฉัยให้จำเลยกลับคำรับสารภาพได้ ซึ่งถ้าศาลยกคำร้องดังกล่าวนี้ จำเลยสามารถอุทธรณ์คำร้องดังกล่าวต่อศาลอุทธรณ์ได้ ซึ่งเหตุในการยื่นคำร้องดังกล่าวในกรณีที่จำเลยต้องการจะ

[๑๙๒] Stephen A. Saltzburg, *American Criminal Procedure : Cases and Commentary*. p. 21.

กลับคำรับสารภาพคือ ความไม่มีประสิทธิภาพของทนายความ ซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งที่ศาลมักจะอนุญาตให้มีการถอนคำรับสารภาพได้[๑๙๓]

สำหรับระบบศาลของมลรัฐจะแบ่งออกได้เป็น ๓ ชั้นศาล คือศาลชั้นต้น (State Court) ศาลอุทธรณ์ของมลรัฐ (Intermediate Court of Appeal) และศาลฎีกาของมลรัฐ (State Supreme Court) โดยในศาลชั้นต้นยังแบ่งศาลออกเป็น ๒ ประเภทคือ ศาลแขวงและศาลจังหวัด ซึ่งในศาลแขวงจะเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเล็กน้อย (misdemeanor) เท่านั้น ส่วนศาลจังหวัดมีหน้าที่พิจารณาคดีอาญาที่ร้ายแรง (felony) และยังมีหน้าที่เป็นศาลอุทธรณ์คดีที่มาจากศาลแขวงอีกด้วย โดยรูปแบบการพิจารณาจะเป็นการดำเนินกระบวนพิจารณาคดีใหม่ (trial de novo) สำหรับศาลอุทธรณ์ของมลรัฐ เป็นสิทธิของคู่ความที่จะสามารถอุทธรณ์ได้ เนื่องจากศาลอุทธรณ์เป็นศาลระดับแรกของการอุทธรณ์ คู่ความจึงมีสิทธิที่จะอุทธรณ์ได้ โดยการอุทธรณ์จะอยู่ในรูปแบบของการอุทธรณ์ไปทั้งคดี กล่าวคือคู่ความอุทธรณ์ไปทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย อย่างไรก็ตามในบางมลรัฐอาจไม่มีศาลอุทธรณ์ของมลรัฐ คู่ความจึงต้องอุทธรณ์ไปยังศาลฎีกาของมลรัฐโดยตรง ดังนั้น ถ้าในรัฐใดไม่มีศาลอุทธรณ์ของมลรัฐ ก็จะเรียกศาลฎีกาของมลรัฐว่า Court of Appeal โดยรูปแบบการพิจารณาในศาลฎีกาของมลรัฐเป็นระบบอนุญาต กล่าวคือเป็นดุลพินิจของศาลฎีกาที่จะรับพิจารณาเรื่องดังกล่าวไว้หรือไม่[๑๙๔] โดยมลรัฐที่จะทำการศึกษาระบบการอุทธรณ์คือ มลรัฐนอร์ทแคโรไรน่าและมลรัฐหลุยส์เซียน่า

๓.๓.๒.๒ กฎหมายมลรัฐนอร์ทแคโรไรน่า

สำหรับกระบวนการอุทธรณ์ มลรัฐนอร์ทแคโรไรน่าได้แยกหลักเกณฑ์ในการอุทธรณ์และฎีกาคำรับสารภาพออกต่างหากจากกัน กล่าวคือ ในชั้นอุทธรณ์จำเลยสามารถอุทธรณ์คำรับสารภาพของตนที่ได้กระทำในศาลชั้นต้นของมลรัฐไปยังศาลอุทธรณ์ของมลรัฐได้ทุกกรณี ไม่ว่าความผิดที่จำเลยได้รับสารภาพจะเป็นความผิดที่เล็กน้อยหรือความผิดที่ร้ายแรงก็ตาม ในกรณีที่จำเลยได้รับสารภาพในข้อหาความผิดเล็กน้อยและจำเลยไม่ได้สละสิทธิที่จะอุทธรณ์คำรับสารภาพ จำเลยมีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำรับสารภาพของตนต่อศาลที่มีอำนาจเหนือกว่า เพื่อให้ศาลที่สูงกว่าดำเนิน

---

[๑๙๓] Thomas Seigel, "Guilty Pleas and Appeals."

[๑๙๔] ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์ และคณะ, รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา. หน้า ๗๓-๗๔.

กระบวนพิจารณาคดีใหม่ทั้งหมดอีกครั้งหนึ่ง (trial de novo) ตาม North Carolina General Statutes มาตรา ๑๔๓๑[๑๙๕] ซึ่งการดำเนินกระบวนพิจารณาใหม่นี้ ทำให้จำเลยกลับคืนสู่ฐานะเดิมก่อนที่จะมีการรับสารภาพ[๑๙๖] และเมื่อศาลมีคำพิพากษาภายหลังจากที่ดำเนินกระบวนพิจารณาคดีใหม่แล้ว คำพิพากษาก่อนหน้าย่อมเป็นอันไร้ผล[๑๙๗] อย่างไรก็ดี ข้อเสียของการที่จำเลยอุทธรณ์คือ ในกรณีที่มีการต่อรองคำรับสารภาพ ข้อหาที่ได้ยกเลิกไปจะกลับมามีผลอีกครั้ง โดยศาลอุทธรณ์มีอำนาจในการพิจารณาข้อหานี้และอาจมีคำพิพากษาลงโทษจำเลยหนักกว่าศาลชั้นต้น[๑๙๘] สืบเนื่องจากระบบการอุทธรณ์ของสหรัฐอเมริกาเป็นแบบ two-tier system ดังนั้น จำเลยจึงมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีใหม่ เพราะศาลจะไม่สามารถพิพากษาลงโทษจำเลยได้ หากจำเลยร้องขอที่จะให้มีการพิจารณาคดีใหม่แต่หากคดีนั้นเป็นคดีที่มีความผิดร้ายแรง (Felony Class H หรือ Class I) จำเลยจะต้องอุทธรณ์ไปยังศาลสูงมลรัฐ (Court of Appeal) ซึ่งจะไม่มีการดำเนินกระบวนพิจารณาใหม่[๑๙๙]

หากจำเลยเลือกที่จะสละสิทธิอุทธรณ์ ในกรณีที่มีการต่อรองคำรับสารภาพและมีการต่อรองในส่วนของบทลงโทษ การกระทำเช่นนี้อาจจะเป็นการสละสิทธิที่จะอุทธรณ์โทษได้ ซึ่งบัญญัติไว้ใน North Carolina General Statutes มาตรา ๑๔๔๔ สำหรับคดีที่วางบรรทัดฐานในเรื่องนี้คือ State v. Hamby (๑๙๙๘) โดยในเรื่องนี้จำเลยได้มีการต่อรองคำรับสารภาพและยอมรับในการกระทำความผิดครั้งก่อน รวมทั้งตกลงในส่วนของโทษที่จะลง อันเป็นการสละสิทธิในการอุทธรณ์ในส่วนของโทษที่ได้ตกลงไว้ แต่ก็มีอีกความเห็นหนึ่งมองว่าการยอมรับถึงการกระทำความผิดในครั้งก่อนนั้น สามารถที่จะอุทธรณ์ในเรื่องการนำการกระทำความผิดในครั้งก่อนมาคำนวณอัตราโทษใหม่ได้[๒๐๐] แต่ในกรณีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าจำเลยคนใดไม่ได้ตกลงเช่นนั้น จำเลยคนนั้นสามารถที่จะอุทธรณ์ได้[๒๐๑] หากจำเลยต้องการที่จะรักษาสิทธิในการอุทธรณ์คำร้องขอให้ปฏิเสธการตัดพยานหลักฐานออก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๙๕] State v. Fox (1977)

[๑๙๖] State v. Sparrow (1970)

[๑๙๗] State v. Fox (1977)

[๑๙๘] State v. Meadows (1951)

[๑๙๙] John Rubin, *The North Carolina Indigent Defense Manual Vol. 2*. p. 4.

[๒๐๐] State v. Wright (2011), State v. Fair (2010), State v. Fraley (2007)

[๒๐๑] State v. Fox (1977)

จากกระบวนพิจารณา (Motion to Suppress) จำเลยจะต้องสงวนสิทธิที่จะอุทธรณ์ก่อนที่จะรับสารภาพ[๒๐๒]

ในส่วนของการฎีกาคำรับสารภาพนั้น มลรัฐนอร์ทแคโรไรน่าได้กำหนดหลักเกณฑ์ว่าการที่จำเลยได้รับสารภาพในศาลอุทธรณ์ จำเลยย่อมถูกจำกัดสิทธิที่จะฎีกา ซึ่งการที่จำเลยจะฎีกาได้นั้นจะต้องเป็นไปตามเหตุผลที่กฎหมายกำหนด[๒๐๓] ไม่ว่าจะเป็นความถูกต้องของโทษที่จะลง[๒๐๔] ศาลอุทธรณ์ได้ปฏิเสธคำร้องขอถอนคำรับสารภาพ[๒๐๕] การรับฟังพยานหลักฐานหรือกระบวนการที่ผิดพลาดในระหว่างการกำหนดโทษ[๒๐๖] หรือการกระทำอื่นใดที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ[๒๐๗] เหตุผลอื่นนอกเหนือจากนี้ จำเลยจะไม่สามารถฎีกาได้ เช่น ตนไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดติดนิสัย[๒๐๘] ทนายไม่มีประสิทธิภาพ[๒๐๙] เป็นต้น

สำหรับการถอนคำรับสารภาพของมลรัฐนอร์ทแคโรไรน่าบัญญัติไว้ใน North Carolina General Statutes มาตรา ๑๐๒๔ ซึ่งการถอนคำรับสารภาพจะเกิดขึ้นได้ในกรณีที่คำพิพากษาไม่เป็นไปตามข้อตกลงต่อรองคำรับสารภาพ กล่าวคือ จำเลยมีสิทธิที่จะถอนคำรับสารภาพของตนตามที่ให้ไว้ในข้อตกลงต่อรองคำรับสารภาพ ก่อนที่จำเลยจะได้รับสารภาพในชั้นศาล โดยไม่จำต้องอ้างเหตุผลใดๆ[๒๑๐] หากจำเลยต้องการที่จะถอนคำรับสารภาพภายหลังจากที่ได้รับสารภาพในชั้นพิจารณาแล้ว แต่ก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาลงโทษจำเลย จำเลยจะต้องมีเหตุผลอันสมควร (fair and just reason)[๒๑๑] เช่น จำเลยสำคัญผิดในขณะที่ทำข้อตกลงต่อรองคำรับสารภาพ[๒๑๒] จำเลยถูก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

[๒๐๒] State v. McBride (1995)

[๒๐๓] John Rubin, *The North Carolina Indigent Defense Manual Vol. 2*. p. 6.

[๒๐๔] State v. Rogers (2003), State v. Mabry (2011)

[๒๐๕] State v. Handy (1990)

[๒๐๖] State v. Hurt (2007)

[๒๐๗] State v. Smith (2008)

[๒๐๘] State v. Parks (2001)

[๒๐๙] State v. Waters (1996)

[๒๑๐] John Rubin, *The North Carolina Indigent Defense Manual Vol. 2*. p. 22.

[๒๑๑] ibid. p. 23.

[๒๑๒] State v. Deal (1990)

กดดันในขณะที่รับสารภาพ[๒๑๓] เป็นต้น ส่วนเงื่อนไขในการรับสารภาพของจำเลย ประกอบไปด้วย คำยืนยันว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ ระยะเวลาที่ไม่นานเกินไประหว่างการรับสารภาพกับความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงคำรับสารภาพ จำเลยไม่มีทนายที่มีประสิทธิภาพ จำเลยสำคัญผิดในข้อหาที่รับสารภาพ จำเลยถูกบีบบังคับหรือสับสนในขณะที่รับสารภาพ การถูกเร่งรัดให้รับสารภาพ เป็นต้น[๒๑๔] หากจำเลยต้องการที่จะถอนคำรับสารภาพภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ (After Sentencing) จำเลยจะต้องอ้างเหตุแห่งการถอนคำรับสารภาพว่า เพื่อหลีกเลี่ยงความอยุติธรรมอย่างร้ายแรง (to avoid manifest injustice) ซึ่งมีมาตรฐานการพิสูจน์ที่สูงกว่าสำหรับกระบวนพิจารณาภายหลังศาลมีคำพิพากษานี้ เนื่องจากศาลมองว่าเป็นการใช้เทคนิคทางกฎหมายอย่างหนึ่ง[๒๑๕] โดยคำร้องขอถอนคำรับสารภาพภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษา เรียกได้อีกอย่างว่า คำร้องขอรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ (Motion for Appropriate Relief)[๒๑๖] นอกจากนี้ ยังมีทางเลือกอื่นที่จำเลยสามารถจะแก้ไขคำให้การได้ เช่น การขออนุญาตฎีกา (Writ of Certiorari) ซึ่งเป็นกรณีที่จำเลยได้รับสารภาพและไม่มีสิทธิที่จะอุทธรณ์ จำเลยสามารถยื่นคำร้องดังกล่าวเพื่อขอให้ศาลได้ทำการตรวจสอบคำพิพากษาใหม่อีกครั้ง อย่างไรก็ตาม เหตุที่จะขออนุญาตฎีกาจะต้องเป็นเหตุที่ N.C. Rules of Appellate Procedure กำหนดไว้คือ จำเลยไม่ได้ยื่นอุทธรณ์ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด หรือการอุทธรณ์คำสั่งระหว่างพิจารณา เป็นต้น

๓.๓.๒.๓ กฎหมายหลุยส์เซียน่า

รูปแบบศาลของมลรัฐหลุยส์เซียน่าแบ่งออกเป็น ๓ ชั้นศาล คือศาลชั้นต้นมลรัฐ ซึ่งแบ่งออกเป็นศาลชั้นต้นที่มีอำนาจโดยทั่วไป และศาลชั้นต้นที่มีอำนาจเฉพาะ[๒๑๗] ศาลอุทธรณ์มลรัฐ และศาลฎีกามลรัฐ (The Supreme Court of Louisiana) โดยศาลอุทธรณ์จะกระจายไปในภาคต่างๆ (Louisiana Circuit Courts of Appeal) ทั้งหมด ๕ ภาค และมีเขตอำนาจเฉพาะในศาลของตน อันทำให้คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์แต่ละภาคไม่มีผลผูกพันกัน จึงต้องมีศาลสูงอีกชั้นหนึ่งเพื่อให้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๒๑๓] State v. Handy (1990)

[๒๑๔] John Rubin, *The North Carolina Indigent Defense Manual Vol. 2*. p. 23.

[๒๑๕] State v. Suites (1993)

[๒๑๖] State v. Salvetti (2010)

[๒๑๗] ศาลชั้นต้นที่มีอำนาจเฉพาะของมลรัฐหลุยส์เซียน่า ได้แก่ Parish Courts, City Courts, Municipal Courts, Justice of the Peace Courts, Mayor's Courts เป็นต้น

การบังคับใช้กฎหมายเป็นอย่างเดียวกัน[๒๑๘] มีข้อสังเกตว่า กระบวนพิจารณาความอาญาในชั้นอุทธรณ์ของมลรัฐหลุยส์เซียน่าเป็นแบบทบทวนคำพิพากษา (Record Appeal) ตามรัฐธรรมนูญของมลรัฐหลุยส์เซียน่า บทที่ ๕ ข้อ ๑๐ (บี)[๒๑๙] กล่าวคือ อำนาจของศาลอุทธรณ์ในการพิจารณาถูกจำกัดแค่การทบทวนกระบวนพิจารณาของศาลชั้นต้นเท่านั้นและข้อเท็จจริงที่ใช้พิจารณาจะต้องเป็นสิ่งที่บันทึกอยู่ในกระบวนพิจารณา[๒๒๐] ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิจารณาเพียงปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น ศาลอุทธรณ์ไม่มีอำนาจในการพิจารณาคดีใหม่ (trail de novo)[๒๒๑] ดังนั้น การอุทธรณ์โต้แย้งคำพิพากษาจึงทำได้เพียงการโต้แย้งในปัญหาข้อกฎหมาย ส่วนปัญหาข้อเท็จจริงศาลอุทธรณ์จำต้องถือตามศาลชั้นต้น[๒๒๒] ดังนั้น หากมีการดำเนินกระบวนพิจารณาที่ผิดพลาดในการรับฟังปัญหาข้อเท็จจริง ศาลอุทธรณ์จะพิพากษากลับและสั่งให้ศาลชั้นต้นมีการดำเนินกระบวนพิจารณาใหม่[๒๒๓]

บทบัญญัติเรื่องการอุทธรณ์คำพิพากษาของมลรัฐหลุยส์เซียน่าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บทที่ ๓๐ ตั้งแต่มาตรา ๙๑๑ - ๙๒๓ กล่าวคือ จำเลยมีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำพิพากษาต่อศาลอุทธรณ์[๒๒๔] ในกรณีที่เป็นความผิดที่มีโทษประหารชีวิต จำเลยจะต้องอุทธรณ์คำพิพากษาโดยตรงต่อศาลฎีกามลรัฐ หากเป็นคดีอื่นนอกจากนี้ จำเลยจะต้องอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์[๒๒๕]

---

[๒๑๘] ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์ และคณะ, รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา. หน้า ๓๖.

[๒๑๙] รัฐธรรมนูญของมลรัฐหลุยส์เซียน่า บทที่ ๕ ข้อ ๑๐ (บี) บัญญัติว่า “...ในคดีอาญา ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิจารณาเฉพาะปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น”

[๒๒๐] James Boren, "Appeals and Post-Conviction Lawyer," accessed 10 March 2018, https://www.jameseboren.com/Practice-Areas/Appeals-and-Post-Conviction-Lawyer.shtml.

[๒๒๑] Louisiana Court of Appeal Third Circuit, "Handbook of Louisiana Court of Appeal, Third Circuit Procedure," accessed 10 March 2018, http://www.la3circuit.org/Documents/HANDBOOK%20OF%20LOUISIANA%20COURT%20OF%20APPEAL,%20THIRD%20CIRCUIT%20PROCEDURE.pdf.

[๒๒๒] State of Louisiana, "Judicial Branch," accessed 10 March 2018, http://louisiana.gov/Government/Judicial_Branch/.

[๒๒๓] Louisiana Court of Appeal Third Circuit, "Handbook of Louisiana Court of Appeal, Third Circuit Procedure."

[๒๒๔] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งมลรัฐหลุยส์เซียน่า มาตรา ๙๑๑

[๒๒๕] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งมลรัฐหลุยส์เซียน่า มาตรา ๙๑๒.๑

Chulalongkorn University

โดยจำเลยจะต้องอุทธรณ์ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา[๒๒๖] โดยขอบเขตอำนาจของศาลอุทธรณ์คือ การทบทวนความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในกระบวนพิจารณาของศาลชั้นต้น (the assignment of errors)[๒๒๗] หรือความผิดพลาดในกระบวนการสืบพยานและกระบวนการสอบคำให้การ ซึ่งไม่เกี่ยวกับพยานหลักฐาน[๒๒๘] ในกระบวนการทำคำพิพากษา ศาลอุทธรณ์จะไม่สามารถกลับคำพิพากษาของศาลชั้นต้นได้ หากความผิดพลาดนั้นไม่กระทบสิทธิขั้นพื้นฐานของจำเลย[๒๒๙] มีข้อสังเกตว่า ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของมลรัฐหลุยส์เซียน่า มาตรา ๒๐๘๕ ได้บัญญัติถึงข้อจำกัดสิทธิในการอุทธรณ์ว่า คู่ความฝ่ายใดที่รับสารภาพในกระบวนพิจารณาของศาลชั้นต้น หรือยอมรับโดยสมัครใจและไม่มีข้อโต้แย้งในผลของคำพิพากษาจะไม่สามารถอุทธรณ์เพื่อโต้แย้งคำพิพากษาได้ แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่มีบทบัญญัติเรื่องดังกล่าว

เมื่อเป็นเช่นนี้ จำเลยจะไม่สามารถแก้ไขคำรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงในชั้นอุทธรณ์ได้ เนื่องจากถูกจำกัดสิทธิในการอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์จึงไม่สามารถรับฟังข้อเท็จจริงที่แตกต่างไปจากศาลล่างได้อันทำให้คดีอาญาสิ้นสุดลงไปแล้ว อย่างไรก็ดี หากจำเลยพบว่าคำพิพากษาลงโทษผิดพลาด จำเลยสามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนพิจารณาคดีใหม่ได้ หากเกิดความไม่ยุติธรรมขึ้นในกระบวนพิจารณาคดี ซึ่งเหตุผลที่จะร้องขอให้มีการดำเนินกระบวนพิจารณาใหม่ เช่น การค้นพบพยานหลักฐานใหม่ การแก้ไขความผิดพลาดทางกฎหมาย การแก้ไขความไม่ยุติธรรม เนื่องจากการดำเนินกระบวนพิจารณาในคดีเดิมขัดต่อสิทธิของจำเลยตามรัฐธรรมนูญ เป็นต้น หากศาลชั้นต้นปฏิเสธคำร้องขอดำเนินกระบวนพิจารณาคดีใหม่ จำเลยสามารถอุทธรณ์คำร้องดังกล่าวต่อศาลอุทธรณ์ได้[๒๓๐]

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

---

[๒๒๖] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งมลรัฐหลุยส์เซียน่า มาตรา ๙๑๔

[๒๒๗] Assignment of error is the specification of the trial court's alleged errors on which the appellant relies in seeking an appellate court's reversal, vacation, or modification of an adverse judgment. Trial court’s alleged error is pointed out in an appellate brief as grounds for reversal.

[๒๒๘] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งมลรัฐหลุยส์เซียน่า มาตรา ๙๒๐

[๒๒๙] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งมลรัฐหลุยส์เซียน่า มาตรา ๙๒๑

[๒๓๐] Alexis Kelly, "Motions for New Trial," accessed 10 March 2018, https://www.nolo.com/legal-encyclopedia/motions-new-trial.html.

บทบัญญัติเรื่องการร้องขอดำเนินกระบวนพิจารณาคดีใหม่ของมลรัฐหลุยส์เซียน่าอยู่ในบทที่ ๒๙ สามารถสรุปหลักเกณฑ์ได้ดังต่อไปนี้

๑. เหตุที่จะยื่นคำร้องขอให้มีการดำเนินกระบวนพิจารณาใหม่ คือมีความอยุติธรรมเกิดขึ้น เช่น คำพิพากษาขัดแย้งกับกฎหมายและพยานหลักฐาน มีความอยุติธรรมเกิดขึ้นในกระบวนพิจารณา จำเลยค้นพบพยานหลักฐานใหม่ เป็นต้น[๒๓๑] หากการกล่าวอ้างของจำเลยคือ ความอยุติธรรมเกิดขึ้นในกระบวนพิจารณา จำเลยจะต้องแสดงให้เห็นถึงสภาพของข้อบกพร่อง และเหตุผลที่ไม่สามารถพบข้อบกพร่องนั้นในระหว่างกระบวนพิจารณาในศาลชั้นต้น[๒๓๒]

๒. การยื่นคำร้องขอพิจารณาคดีใหม่จะต้องยื่นต่อศาลชั้นต้นและกระทำก่อนที่ศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษ อย่างไรก็ดี หากเป็นกรณีค้นพบพยานหลักฐานใหม่ จำเลยจะต้องยื่นคำร้องภายใน ๑ ปีนับแต่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา[๒๓๓]

๓. ผลของการพิจารณาคดีใหม่คือ การยกเลิกคำพิพากษาในคดีเดิมและมีการดำเนินกระบวนพิจารณาคดีใหม่[๒๓๔] และศาลสูงมีอำนาจที่จะทบทวนการอนุญาตหรือปฏิเสธคำร้องขอพิจารณาคดีใหม่ได้[๒๓๕]

ส่วนบทบัญญัติเรื่องการถอนคำรับสารภาพของจำเลยบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕๕๙ ซึ่งเปิดโอกาสให้จำเลยสามารถที่จะถอนคำรับสารภาพของตนในเวลาใดก็ได้ก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษา โดยศาลสามารถใช้ดุลพินิจที่จะอนุญาตให้จำเลยถอนคำรับสารภาพนั้น เหตุผลที่ศาลจะอนุญาตให้จำเลยสามารถถอนคำรับสารภาพได้นั้น โดยหลักศาลจะพิจารณาว่าการรับสารภาพของจำเลยเป็นไปตามหลัก “Boykinization” ซึ่งมาจากคดี Boykin v. Alabama หรือไม่ กล่าวคือ จำเลยจะต้องรับสารภาพไปโดยสมัครใจและรู้เรื่อง เนื่องจากจำเลยได้รับการบอกกล่าวถึงผลของการรับสารภาพว่าเป็นการสละสิทธิที่ที่จะได้รับการพิจารณาโดยลูกขุน สิทธิที่จะเผชิญหน้ากับคู่ความและสิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเอง นอกจากนี้ ศาลจะพิจารณาถึง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๒๓๑] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งมลรัฐหลุยส์เซียน่า มาตรา ๘๕๑

[๒๓๒] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งมลรัฐหลุยส์เซียน่า มาตรา ๘๘๕

[๒๓๓] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งมลรัฐหลุยส์เซียน่า มาตรา ๘๕๓

[๒๓๔] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งมลรัฐหลุยส์เซียน่า มาตรา ๘๕๗

[๒๓๕] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งมลรัฐหลุยส์เซียน่า มาตรา ๘๕๘

องค์ประกอบอื่นๆ อีก เช่น จำเลยได้รับคำแนะนำที่ถูกต้องจากทนายความที่มีประสิทธิภาพหรือไม่ คำรับสารภาพของจำเลยเป็นไปตามพยานหลักฐานที่มีในคดีหรือไม่ เป็นต้น หากจำเลยมีเหตุผลไม่เพียงพอ หรือมีเหตุผลเพียงแค่ “buyer’s remorse”ศาลมักจะปฏิเสธคำร้องขอถอนคำรับสารภาพของจำเลย[๒๓๖]

ถ้าจำเลยคิดว่าการใช้ดุลพินิจของศาลที่ได้ปฏิเสธคำร้องขอถอนคำรับสารภาพของตนเป็นไปโดยมิชอบ จำเลยสามารถที่จะอุทธรณ์การใช้ดุลพินิจของศาลได้ อย่างไรก็ดี หากจำเลยได้รับการอธิบายถึงสิทธิและผลลัพธ์ของการรับสารภาพแล้ว อันเป็นเหตุให้คำรับสารภาพของจำเลยเกิดขึ้นโดยสมัครใจ ศาลอุทธรณ์ก็จะไม่กลับคำตัดสินที่ยกคำร้องขอถอนคำรับสารภาพ หากจำเลยต้องการที่จะถอนคำรับสารภาพภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษา แม้จะไม่มีกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรวางหลักไว้ก็ตาม แต่ศาลสูงแห่งมลรัฐหลุยส์เซียน่าได้วางหลักไว้ว่า จำเลยสามารถถอนคำรับสารภาพได้ภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาแล้ว[๒๓๗] และเมื่อจำเลยได้ถอนคำรับสารภาพแล้ว คำรับสารภาพนั้นจะไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้[๒๓๘]

๓.๓.๓ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

เนื่องจากสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเป็นประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย คำรับสารภาพชั้นพิจารณาจึงเป็นเพียงพยานหลักฐานชิ้นหนึ่งในคดี ดังนั้น หากคำรับสารภาพชั้นพิจารณาของจำเลยไม่ตรงกับความจริงแล้ว ช่องทางที่จำเลยจะใช้แก้ไขคำรับสารภาพของตนจึงกระทำได้เพียงการอุทธรณ์คำพิพากษา ซึ่งรูปแบบการอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเป็นแบบระบบสิทธิ กล่าวคือ ผู้ที่ได้รับผลร้ายจากการตัดสินของศาลต่างมีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำพิพากษา แม้ว่าในคดีนั้นจะไม่มีการลงโทษจำเลยก็ตาม โดยผู้อุทธรณ์จะโต้แย้งคำพิพากษาทั้งฉบับหรือบางส่วนก็ได้ โดยแบ่ง ๒ รูปแบบ[๒๓๙]คือ

---

[๒๓๖] หมายถึง จำเลยเพียงรู้สึกว่าตนตัดสินใจผิดพลาดที่ได้รับสารภาพว่าได้กระทำความผิดไป

[๒๓๗] Bloom Legal, "Can You Withdraw a Guilty Plea in a New Orleans Criminal Case?," accessed 10 March 2018, https://www.bloomlegal.com/blog/can-you-withdraw-a-guilty-plea-in-a-new-orleans-criminal-case/.

[๒๓๘] ประมวลกฎหมายพยานหลักฐานแห่งมลรัฐหลุยส์เซียน่า มาตรา ๔๑๐

[๒๓๙] ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์ และคณะ, รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา.หน้า ๑๐๕.

(๑) การอุทธรณ์ *(Berufung)* คือ การที่คู่ความมีโอกาสที่จะโต้แย้งคำพิพากษาของศาลแขวง *(Amtsgericht)* เพื่อให้ศาลที่สูงกว่ามีคำพิพากษาใหม่อีกครั้ง โดยกระบวนการทั้งหมดจะเริ่มพิจารณาใหม่รวมถึงคำให้การต่างๆ[๒๔๐] จึงกล่าวได้ว่า รูปแบบกระบวนพิจารณาในชั้นอุทธรณ์ของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเป็นแบบการพิจารณาคดีใหม่ทั้งคดี[๒๔๑] โดยศาลอุทธรณ์จะพิจารณาทบทวนคดีที่อุทธรณ์ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายด้วยการดำเนินกระบวนพิจารณาคดีใหม่เช่นเดียวกับศาลชั้นต้น ซึ่งผู้อุทธรณ์จึงสามารถอุทธรณ์ได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย โดยศาลชั้นต้นมีหน้าที่ในการแจ้งให้คู่ความทราบถึงสิทธิคัดค้านคำพิพากษา *(Rechtsmittelbelehrung)* ภายหลังกระบวนพิจารณาในศาลชั้นต้นสิ้นสุดลง[๒๔๒] ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา ๓๕ เอ[๒๔๓] โดยคู่ความจะต้องยื่นอุทธรณ์ภายใน ๑ สัปดาห์ นับแต่วันที่มีคำพิพากษา แต่ยังไม่ต้องระบุรายละเอียดหรือเหตุผลของการยื่นอุทธรณ์ แต่ถ้าจำเลยไม่ไปฟังคำพิพากษา ระยะเวลาในการยื่นอุทธรณ์จะเริ่มนับเมื่อมีการส่งหมายคำพิพากษา สำหรับรายละเอียดและเหตุผลของการอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์จะต้องยื่นภายใน ๑ สัปดาห์ หลังจากสิ้นสุดระยะเวลาในการยื่นอุทธรณ์[๒๔๔]

สำหรับขั้นตอนการดำเนินกระบวนพิจารณาชั้นอุทธรณ์จะอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา ๓๒๔[๒๔๕] โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

---

[๒๔๐] Fair Trials International, "Criminal Procedings and Defence Rights in Germany." p.4.

[๒๔๑] ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์ และคณะ, รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา.หน้า ๓๙.

[๒๔๒] สุรสิทธิ์ แสงวิโรจนพัฒน์, "ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน."หน้า ๑๙๖.

[๒๔๓] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งสหพันธรัฐเยอรมัน มาตรา ๓๕ เอ บัญญัติว่า

“ภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาแล้ว การอุทธรณ์เพื่อแก้ไขคำพิพากษาจะต้องกระทำการภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยผู้มีส่วนได้เสียจะต้องได้รับแจ้งถึงถึงทางเลือกในการคัดค้านคำพิพากษาดังกล่าวรวมถึงระยะเวลาที่เกี่ยวข้องและขั้นตอนที่กำหนด ในกรณีที่อาจมีการอุทธรณ์ต่อข้อเท็จจริงและกฎหมายต่อคำพิพากษา จำเลยอาจจะได้รับข้อมูลถึงผลทางกฎหมายที่เกิดขึ้นตามมาตรา ๔๐ (๓) และมาตรา ๓๒๙ และ ๓๓๐ ในกรณีที่มีต่อรองคำรับสารภาพ (มาตรา ๒๕๗ ซี) ผู้มีส่วนได้เสียจะได้รับอธิบายว่าเขามีสิทธิที่จะอุทธรณ์ได้ในทุกกรณี”

[๒๔๔] ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์ และคณะ, รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา. หน้า ๑๐๕.

[๒๔๕] สุรสิทธิ์ แสงวิโรจนพัฒน์, "ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน." หน้า ๑๙๖.

๑. ศาลจะแจ้งให้คู่ความและสาธารณชนทราบว่ากระบวนพิจารณาในศาลอุทธรณ์ได้เริ่มต้นขึ้นแล้วด้วยวิธีการปิดประกาศไว้ที่หน้าศาล

๒. เมื่อเริ่มกระบวนพิจารณาผู้พิพากษาหัวหน้าคณะจะแจ้งว่าจำเลยและทนายจำเลยได้ปรากฏตัวต่อหน้าศาลแล้ว โดยผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนในศาลชั้นต้นจะเป็นผู้รายงานเกี่ยวกับผลการดำเนินกระบวนพิจารณาที่ได้ดำเนินมา

๓. สำหรับกระบวนการพิจารณาในชั้นอุทธรณ์จะเป็นแบบเดียวกับศาลชั้นต้น กล่าวคือ ศาลอุทธรณ์สามารถดำเนินกระบวนการเช่นเดียวกับศาลชั้นต้นด้วยการสืบหาพยานหลักฐานใหม่ โดยคู่ความสามารถเสนอข้อเท็จจริงและนำพยานหลักฐานใหม่เข้าสู่กระบวนการในชั้นอุทธรณ์ได้[๒๔๖] เนื่องจากกระบวนพิจารณาคดีอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเป็นไปตามหลักในเรื่องของการค้นหาความจริง ดังนั้น การสืบพยานหลักฐานนั้นจะต้องทำให้การค้นหาความจริงในชั้นอุทธรณ์กระจ่างขึ้นหากศาลอุทธรณ์เห็นว่าการสืบพยานไม่ได้ทำให้คดีกระจ่างขึ้น ศาลอุทธรณ์อาจไม่ดำเนินการสืบพยานหลักฐานใหม่ แต่จะถือเอารายงานกระบวนพิจารณาคดีตลอดจนคำเบิกความของพยานในศาลชั้นต้นเป็นพยานก็ได้ อันเป็นการทบทวนปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายที่ได้รับการพิจารณามาแล้วในศาลชั้นต้น อย่างไรก็ตาม การใช้วิธีนี้จะต้องได้รับความยินยอมจากคู่ความทั้งสองฝ่ายเสียก่อน หากคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยินยอม จะต้องกลับไปดำเนินการสืบพยานหลักฐานใหม่[๒๔๗]

๔. เมื่อสืบพยานหลักฐานเสร็จผู้อุทธรณ์จะเป็นผู้แถลงปิดคดีเป็นคนแรกตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา ๓๒๖ ก่อนที่ศาลจะประชุมเพื่อทำคำพิพากษาและอ่านคำพิพากษาให้กับคู่ความฟัง[๒๔๘] หากศาลอุทธรณ์เห็นชอบกับข้ออุทธรณ์ศาลอุทธรณ์จะพิพากษากลับคำพิพากษาศาลชั้นต้น และมีคำพิพากษาใหม่ในนามของศาลอุทธรณ์เอง[๒๔๙]

---

[๒๔๖] ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์ และคณะ, รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา. หน้า ๓๙-๔๑.

[๒๔๗] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๕-๑๐๖.

[๒๔๘] สุรสิทธิ์ แสงวิโรจนพัฒน์, "ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน." หน้า ๑๙๖.

[๒๔๙] ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์ และคณะ, รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา. หน้า ๑๐๖.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ในกรณีที่คำรับสารภาพชั้นพิจารณาเกิดจากการต่อรองคำรับสารภาพ หากในข้อตกลงดังกล่าวมีข้อสัญญาที่จำเลยจะต้องสละสิทธิอุทธรณ์ ข้อตกลงดังกล่าวไม่มีผลใช้บังคับ เนื่องจากการสละสิทธิในการอุทธรณ์จะต้องกระทำภายหลังศาลอ่านคำพิพากษาแล้ว[๒๕๐] แต่จำเลยส่วนใหญ่ก็มักจะไม่โต้แย้งในประเด็นนี้ ไม่ว่าจะเป็นจำเลยพึงพอใจกับผลลัพธ์ตามข้อตกลง หรือจำเลยอาจจะไม่อยากเสียเงินและเวลาที่จะต้องดำเนินกระบวนการอื่นอีก อีกทั้ง ปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ จำเลยอาจจะไม่ได้รับการแนะนำจากทนายความในเรื่องดังกล่าวนี้[๒๕๑] ด้วยเหตุนี้ ใน ค.ศ.๒๐๐๔ ศาลได้รับรองความมีผลของการสละสิทธิอุทธรณ์ก่อนศาลมีคำพิพากษา แต่การสละสิทธิจะมีผลผูกพันจำเลยก็ต่อเมื่อศาลได้อธิบายให้จำเลยได้เข้าใจว่าจำเลยไม่จำต้องผูกพันตามข้อตกลงในการสละสิทธิอุทธรณ์ (qualified information) แม้ว่าข้อตกลงในการสละสิทธิในการอุทธรณ์จะได้เขียนไว้ในข้อตกลงนั้นแล้วก็ตาม[๒๕๒] ซึ่งหน้าที่ในการอธิบายให้จำเลยทราบบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา ๓๕ เอ และมาตรา ๓๐๒ (๑)[๒๕๓] สรุปว่า ในกรณีที่มีการต่อรองคำรับสารภาพและจำเลยต้องการที่จะสละสิทธิอุทธรณ์ ศาลจะต้องแจ้งแก่จำเลยเสียก่อนว่าการสละสิทธิอุทธรณ์เป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลง ถ้าจำเลยยังยืนยันที่จะสละสิทธิอุทธรณ์ การสละสิทธิอุทธรณ์ถึงจะมีผลผูกพันจำเลย อย่างไรก็ดี หากจำเลยซึ่งได้ยินยอมที่จะสละสิทธิในการอุทธรณ์ไปแล้ว ต้องการแก้ไขคำรับสารภาพของตน จำเลยสามารถกระทำได้ภายในระยะเวลาอุทธรณ์ตามปกติ คือ หนึ่งสัปดาห์นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา ซึ่งระยะเวลาดังกล่าวนี้ไม่สามารถที่จะขยายได้[๒๕๔] ส่วนกรณีรับสารภาพโดยไม่มีการทำข้อตกลงต่อรองคำรับสารภาพ การสละสิทธิในการอุทธรณ์จะต้องกระทำ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

---

[๒๕๐] สุรสิทธิ์ แสงวิโรจนพัฒน์, "การเจรจาต่อรองในคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน."หน้า ๔ - ๖.

[๒๕๑] Regina E Rauxloh, "Formalization of Plea Bargaining in Germany: Will the New Legislation Be Able to Square the Circle." p. 312.

[๒๕๒] ibid.p. 319-320.

[๒๕๓] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งสหพันธรัฐเยอรมัน มาตรา ๓๐๒ (๑) บัญญัติว่า

"ในการถอนอุทธรณ์หรือสละสิทธิในการอุทธรณ์ จะมีผลก็ต่อเมื่อได้กระทำก่อนที่จะสิ้นสุดระยะเวลาในการยื่นอุทธรณ์ ในกรณีที่มีการต่อรองคำรับสารภาพ จะไม่รวมถึงการสละสิทธิในการอุทธรณ์ไปด้วย อย่างไรก็ตาม อุทธรณ์ที่ยื่นโดยพนักงานอัยการสำหรับประโยชน์ของจำเลยจะไม่สามารถถอนได้โดยไม่ได้รับความยินยอม"

[๒๕๔] Samantha Joy Cheesman, "Comparative Perspectives on Plea Bargaining in Germany and the USA." p.141.

ก่อนที่ระยะเวลาในการยื่นอุทธรณ์จะสิ้นสุดลงตามมาตรา ๓๐๒ (๑) การที่กฎหมายกำหนดไว้เช่นนี้เพื่อเป็นการยืนยันว่าจำเลยจะสามารถได้รับการตรวจสอบอีกครั้งในชั้นอุทธรณ์[๒๕๕]

ปัญหาที่สำคัญของการอุทธรณ์ในกรณีที่มีการทำข้อตกลงต่อรองคำรับสารภาพคือ ระยะเวลากล่าวคือ ถ้าจำเลยได้สละสิทธิอุทธรณ์ไปโดยไม่ได้รับการอธิบายจากศาล จำเลยสามารถอุทธรณ์ได้ภายในระยะเวลาสำหรับอุทธรณ์ ซึ่งก็คือ ๑ สัปดาห์นับแต่ศาลได้มีคำพิพากษา อีกทั้ง ศาลสูงแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีก็ได้วางหลักว่าระยะเวลาดังกล่าวไม่สามารถที่จะขยายได้ เนื่องจากจะทำให้จำเลยที่เข้าทำข้อตกลงได้เปรียบกว่าจำเลยที่ไม่ได้ทำข้อตกลง ดังนั้น ถ้าจำเลยรู้ว่าตนยังไม่ได้สละสิทธิอุทธรณ์ภายหลังจากระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด จำเลยจะไม่สามารถยื่นอุทธรณ์ได้[๒๕๖]

(๒) การฎีกา (Revisionsgericht) คือกระบวนการโต้แย้งคำพิพากษาของศาลแขวง (Amtsgericht) หรือศาลชั้นต้นมลรัฐ (Landgericht) ในปัญหาข้อกฎหมาย โดยให้ศาลที่สูงกว่าทบทวนคำพิพากษานั้น ซึ่งในคดีที่ร้ายแรงจะอุทธรณ์ไปยังศาลสูงสุดสหพันธรัฐ (Bundesgerichtshof) ส่วนในคดีความผิดเล็กน้อยหรือไม่รุนแรงจะอุทธรณ์ไปยังศาลสูงสุดมลรัฐ (Oberlandsgericht)[๒๕๗] จึงกล่าวได้ว่า กระบวนการในชั้นฎีกาเป็นกระบวนการที่มีเพียงการทบทวนในปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น เช่น การกล่าวอ้างว่าศาลไม่ได้ประกอบเป็นองค์คณะตามที่กฎหมายกำหนด ผู้พิพากษาเข้าไปมีส่วนในการพิจารณาเกินกว่าที่กฎหมายให้อำนาจ เป็นต้น โดยคำพิพากษาที่จะเข้าสู่กระบวนการฎีกาได้นั้น โดยหลักจะต้องผ่านการพิจารณามาจากชั้นอุทธรณ์เสียก่อนเว้นแต่จะเป็นการฎีกาคำพิพากษาของศาลแขวง (Amtsgericht) ซึ่งสามารถอุทธรณ์โดยตรงสู่ชั้นฎีกาได้โดยไม่ต้องผ่านชั้นอุทธรณ์ ส่วนผู้ที่จะใช้สิทธิฎีกาจะต้องยื่นฎีกาภายใน ๑ สัปดาห์ นับแต่ศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษา สำหรับรายละเอียดและเหตุผลของการฎีกา ผู้ฎีกาจะต้องยื่นภายใน ๑ สัปดาห์ หลังจากสิ้นสุดระยะเวลาในการยื่นฎีกา โดยจะต้องอ้างถึงความผิดพลาดในวิธีพิจารณาความและบทกฎหมาย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๒๕๕] Regina E Rauxloh, "Formalization of Plea Bargaining in Germany: Will the New Legislation Be Able to Square the Circle." pp. 322 – 323.

[๒๕๖] ibid. p. 323.

[๒๕๗] Fair Trials International, "Criminal Procedings and Defence Rights in Germany." p.4–5.

มาตราที่ศาลล่างทำผิดพลาดมาด้วย หากเป็นความผิดพลาดในการปรับบทกฎหมาย ผู้ฎีกาก็สามารถระบุเพียงกฎหมายสารบัญญัติที่ถูกละเมิดเท่านั้น[๒๕๘]

กระบวนพิจารณาจะอยู่ในรูปแบบของการแก้ไขทบทวนคำพิพากษา ซึ่งบัญญัติขั้นตอนต่างๆ ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา ๓๕๑ เริ่มต้นจากการที่ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนในศาลชั้นต้นเป็นผู้รายงานเกี่ยวกับผลของการดำเนินกระบวนพิจารณาที่ได้ดำเนินมา[๒๕๙] โดยศาลฎีกาจะพิจารณาว่าศาลล่างปรับบทกฎหมายทั้งสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติถูกต้องหรือไม่ ซึ่งศาลจะทบทวนคำพิพากษาใหม่ทั้งหมด โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นการปรับบทกฎหมายสารบัญญัติ ข้อกฎหมายที่ศาลฎีกาหยิบยกขึ้นมาพิจารณา รวมถึงกฎหมายจารีตประเพณี กฎข้อบังคับต่างๆ หลักทั่วไปของกฎหมายระหว่างประเทศ กฎการทดลองทางวิทยาศาสตร์และตรรกะ[๒๖๐] หลังจากนั้น ก็จะมีการแถลงปิดคดีโดยเริ่มจากผู้ที่ฎีกา[๒๖๑] โดยกระบวนพิจารณาในชั้นฎีกาแตกต่างจากชั้นอุทธรณ์คือ จำเลยไม่ต้องปรากฏตัวในการพิจารณา ศาลจะพิจารณาจากรายงานกระบวนพิจารณาของศาลที่เริ่มคดีและใช้กฎหมายที่มีเป้าหมายในการทบทวนแก้ไข[๒๖๒] อย่างไรก็ดี จำเลยจะไม่สามารถฎีกาในเรื่องคำรับสารภาพไม่ตรงกับความจริงได้ เนื่องจากการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงเป็นปัญหาข้อเท็จจริง แต่ในชั้นฎีกาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะอุทธรณ์ได้เพียงแต่ปัญหาข้อกฎหมาย

๓.๓.๔ สาธารณรัฐฝรั่งเศส

สิทธิในการอุทธรณ์ของจำเลยในสาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นไปตามหลัก “The Double Degree Jurisdiction” โดยจำเลยที่ได้รับความเสียหายจากคำพิพากษาของศาลชั้นต้นสามารถอุทธรณ์คำพิพากษาได้หนึ่งครั้ง ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย รวมถึงการอุทธรณ์โต้แย้งว่าการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๒๕๘] ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์ และคณะ, รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา. หน้า ๑๐๖.

[๒๕๙] สุรสิทธิ์ แสงวิโรจนพัฒน์, "ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน." หน้า ๑๙๖.

[๒๖๐] ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์ และคณะ, รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา. หน้า ๑๐๖.

[๒๖๑] สุรสิทธิ์ แสงวิโรจนพัฒน์, "ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน."หน้า ๑๙๖.

[๒๖๒] ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์ และคณะ, รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา. หน้า ๔๑.

พิจารณาคดีของศาลชั้นต้นผิดพลาดด้วย สำหรับกระบวนพิจารณาคดีในชั้นอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์มีอำนาจให้มีการสืบพยานหลักฐานใหม่ได้ เพียงแต่ประเด็นที่ศาลอุทธรณ์พิจารณาจะต้องเป็นประเด็นข้อพิพาทที่คู่ความโต้แย้งกันมาแล้วในศาลชั้นต้นเท่านั้น เว้นแต่คู่ความจะได้ตกลงกันให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาพิพากษาคดีใหม่ทั้งหมด ซึ่งในกระบวนการพิจารณาคดีในชั้นอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์มีอำนาจในการปรับปรุงแก้ไขคำพิพากษาคดีได้อย่างสมบูรณ์ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย ศาลอุทธรณ์ไม่อาจจำกัดอำนาจของตนเองโดยพิจารณาเฉพาะปัญหาข้อกฎหมายและส่งคดีกลับไปให้ศาลชั้นต้นชี้ขาดใหม่ในประเด็นปัญหาข้อเท็จจริง ศาลอุทธรณ์ต้องพิพากษาคดีทั้งหมดตามที่ยื่นอุทธรณ์มา[๒๖๓]

สำหรับคำพิพากษาในกรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพอันเกิดจากข้อต่อรองคำรับสารภาพ CRPC เรียกว่า *Ordonnance d'homologation* ซึ่งมีฐานะเช่นเดียวกับคำพิพากษาทั่วไป[๒๖๔] ดังนั้น การอุทธรณ์คำพิพากษาดังกล่าวจึงเป็นไปตามหลักเกณฑ์ทั่วไปของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศสในคดีมัชฌิมโทษทั่วไป เนื่องจากข้อต่อรองคำรับสารภาพ CRPC ก็เป็นการต่อรองในคดีมัชฌิมโทษ ซึ่งบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๙๖ ถึง ๕๐๙ กล่าวคือ การอุทธรณ์เป็นกระบวนการโต้แย้งคำพิพากษาของศาลชั้นต้น[๒๖๕] อันเป็นสิทธิของจำเลย[๒๖๖] ซึ่งต้องกระทำภายใน ๑๐ วันนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา[๒๖๗] หากจำเลยไม่ได้อุทธรณ์ภายในกำหนดระยะเวลาถือว่าคำพิพากษาถึงที่สุด[๒๖๘] อย่างไรก็ตาม ศาลอุทธรณ์ไม่สามารถพิพากษาลงโทษจำเลยให้หนักกว่าคำพิพากษาเดิมได้ เว้นแต่จะเป็นการอุทธรณ์จากฝ่ายพนักงานอัยการ[๒๖๙] นอกจากนี้ ระหว่างกระบวนการต่อรองคำรับสารภาพ ศาลยังมีหน้าที่เข้าไปค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นในคดีก่อนที่จะมีคำสั่งรับข้อต่อรองคำรับสารภาพ CRPC หากศาลเห็นว่าข้อต่อรองดังกล่าวยังมีความเคลือบแคลงน่า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๒๖๓] ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์ และคณะ, รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา, หน้า ๑๑๒ – ๑๑๗.

[๒๖๔] Ministry of Justice, "Appearance on Prior Recognition of Guilty (Crpc)."

[๒๖๕] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๙๖

[๒๖๖] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๙๗

[๒๖๗] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๙๘

[๒๖๘] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๙๘ - ๑

[๒๖๙] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา ๕๒๐–๑

สงสัย ศาลจะมีคำสั่งไม่รับข้อต่อรองคำรับสารภาพ CRPC อันทำให้จำเลยต้องเข้าสู่กระบวนพิจารณาตามปกติ[๒๗๐]

ส่วนชั้นฎีกาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส เป็นเพียงกระบวนการทบทวนแก้ไขคำพิพากษาของศาลล่าง โดยศาลฎีกามีอำนาจทบทวนคำพิพากษาของศาลล่างเฉพาะในปัญหาข้อกฎหมาย[๒๗๑] คำพิพากษาของศาลล่างที่ต้องห้ามอุทธรณ์ คู่ความจึงอาจยื่นฎีกาในปัญหาข้อกฎหมาย แต่หากคดีใดที่สามารถอุทธรณ์ได้ จะต้องอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์เสียก่อนจึงจะฎีกาได้ ส่วนในปัญหาข้อเท็จจริง ศาลฎีกาไม่สามารถที่จะแก้ไขทบทวนปัญหาข้อเท็จจริงได้ จะต้องยอมรับข้อเท็จจริงตามที่ศาลล่างวินิจฉัยมา โดยคู่ความจะต้องยื่นฎีกาภายในระยะเวลา ๕วัน นับแต่วันที่คำพิพากษาที่จะให้ทบทวนได้ส่งถึงคู่ความฝ่ายที่เสียหาย เว้นแต่จะเข้ากรณีที่กฎหมายกำหนด ระยะเวลาในการฎีกาจะขยายเป็น ๑๐ วัน และเมื่อศาลฎีกามีคำพิพากษา คำพิพากษาของศาลฎีกาย่อมเป็นที่สุด[๒๗๒]

[๒๗๓]๓.๔ สรุปความแตกต่างของคำรับสารภาพชั้นพิจารณาระหว่างระบบกฎหมายจารีตประเพณีและระบบประมวลกฎหมาย

กระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นความแตกต่างที่สำคัญระหว่างระบบกฎหมายจารีตประเพณีและระบบประมวลกฎหมาย อันเนื่องมาจากความแตกต่างในกระบวนการค้นหาความจริงของระบบกฎหมายนั้นๆ กล่าวคือ มุมมองทางด้านประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณีเห็นว่ากระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นการตัดทอนกระบวนพิจารณาให้สั้นลง เพราะศาลสามารถรับฟังเพียงคำรับสารภาพของจำเลยเพื่อทำคำพิพากษาลงโทษจำเลยได้โดยทันที ทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสิ้นสุดลงได้อย่างรวดเร็ว เหตุที่ศาลสามารถรับฟังเพียงคำรับสารภาพของจำเลยแล้วทำคำพิพากษาได้นั้น เนื่องจากรูปแบบกระบวนพิจารณาของระบบกฎหมายจารีตประเพณีเป็นแบบระบบกล่าวหา กระบวนการค้นหาความจริงจึงเกิดขึ้นระหว่างการต่อสู้ของคู่ความ ดังนั้น เมื่อ

---

[๒๗๐] Ministry of Justice, "Appearance on Prior Recognition of Guilty (Crpc)."

[๒๗๑] ปัญหาข้อกฎหมายที่สามารถฎีกาได้มี ๕ ประการคือ ปัญหาการฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของกฎหมายสารบัญญัติ ปัญหาการฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความ ปัญหาความขัดกันระหว่างคำตัดสินของคู่ความเดียวกัน ปัญหาคำพิพากษาของศาลล่างที่เกินเลย และการขาดหลักการพื้นฐานของกฎหมาย

[๒๗๒] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา ๕๖๘

[๒๗๓] Samantha Joy Cheesman, "Comparative Perspectives on Plea Bargaining in Germany and the USA."p. 145.

จำเลยรับสารภาพว่าตนเป็นผู้กระทำความผิด ย่อมเป็นการทำให้ความจริงปรากฏแก่ศาลอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณียังได้สร้างมาตรการต่อรองคำรับสารภาพ เพื่อเป็นเครื่องมือที่กระตุ้นให้เกิดคำรับสารภาพชั้นพิจารณามากยิ่งขึ้น จึงเห็นได้ว่า กระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานยุติธรรมของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณีเป็นอย่างมาก

ในทางตรงกันข้าม ประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายมักมีรูปแบบกระบวนพิจารณาแบบระบบไต่สวน อันทำให้ศาลมีหน้าที่ในการค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นในคดี ไม่ใช่หน้าที่ของจำเลยที่จะบอกกล่าวความจริงให้ศาลทราบ[๒๗๔] ดังนั้น มุมมองที่มีต่อคำรับสารภาพของระบบประมวลกฎหมายจึงเป็นเพียงพยานหลักฐานชิ้นหนึ่งในคดีเท่านั้น แม้ต่อมาระบบประมวลกฎหมายจะได้ยอมรับแนวคิดเรื่องการต่อรองคำรับสารภาพมาใช้กับระบบกฎหมายของตนก็ตาม แต่ก็ไม่ได้มีอย่างระบบกฎหมายจารีตประเพณี เพราะศาลยังคงมีอำนาจเข้าไปค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นในคดี เพื่อมิให้เป็นการขัดต่อหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา หากศาลเห็นว่าคำรับสารภาพไม่ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้น ศาลอาจปฏิเสธข้อตกลงต่อรองคำรับสารภาพนั้น อันทำให้จำเลยต้องเข้าสู่กระบวนพิจารณาตามปกติ และยังมีการจำกัดหลักเกณฑ์และประเภทคดีที่สามารถนำมาตรการต่อรองคำรับสารภาพมาใช้ได้ กล่าวได้ว่ามุมมองของประเทศในระบบประมวลกฎหมายที่มีต่อคำรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นเพียงพยานหลักฐานชิ้นหนึ่ง (Confession) มากกว่าข้อตกลงที่ทำให้จำเลยเข้าสู่กระบวนการทำคำพิพากษา (Guilty Plea)[๒๗๕] ดังนั้น ลำพังเพียงคำรับสารภาพอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอที่จะใช้ลงโทษจำเลยได้อย่างระบบกฎหมายจารีตประเพณี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

จากการศึกษากฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายของต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นศาลอาญาระหว่างประเทศ สหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและสาธารณรัฐฝรั่งเศส ต่างก็มีบทบัญญัติกฎหมายเฉพาะสำหรับการรับสารภาพชั้นพิจารณา เพียงแต่มีความแตกต่างกันในหลักเกณฑ์และรูปแบบของการค้นหาความจริง อันเนื่องมาจากอิทธิพลของระบบกฎหมาย โดยพิจารณาตามระบบกฎหมายได้ดังต่อไปนี้

---

[๒๗๔] George W. Pugh, "Administration of Criminal Justice in France: An Introductory Analysis." p. 21.

[๒๗๕] Kiyomi Frankenberg, "Plea Bargaining in Major German Corporate Criminal Proceedings-an Empirical Study Negotiated Judgements," accessed 11 March 2017, https://www.revistas.usp.br/rfdusp/article/download/67953/7056.

สำหรับระบบกฎหมายจารีตประเพณี ประเทศที่วิทยานิพนธ์เล่มนี้เลือกทำการศึกษา ได้แก่ สหรัฐอเมริกา โดยจากการศึกษาพบว่าในสหรัฐอเมริกามีกฎหมายกลางเกี่ยวกับกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณา เรียกว่า กฎหมายวิธีพิจารณาความของสหรัฐ ข้อ ๑๑ ซึ่งเป็นบทบัญญัติต้นแบบที่แต่ละมลรัฐได้นำมาปรับใช้ให้เข้ากับกฎหมายของตน และเพื่อให้กระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาของทุกมลรัฐเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน องค์กรของผู้มีวิชาชีพทางกฎหมายของสหรัฐอเมริกา (American Bar Association) ได้สร้างมาตรฐานสำหรับกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณา (Standard Relating to Pleas of Guilty) ส่งผลให้บทบัญญัติแห่งกฎหมายเรื่องการรับสารภาพชั้นพิจารณาของทั้งสหรัฐและมลรัฐต่างๆ อยู่ในรูปแบบเดียวกัน นอกจากนี้ การรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นกระบวนการที่สำคัญต่อการบริหารงานยุติธรรมทางอาญาของสหรัฐอเมริกา เพราะคดีอาญากว่าร้อยละ ๙๐ ยุติลงได้ด้วยการรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณา โดยเมื่อจำเลยรับสารภาพต่อศาลแล้ว ศาลมีหน้าที่พิจารณาให้ได้ความโดยชัดแจ้งก่อนว่า การรับสารภาพของจำเลยเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ และเข้าใจการกระทำของตน ประกอบกับต้องมีข้อเท็จจริงอันเป็นพื้นฐานสนับสนุนคำรับสารภาพ (Factual Basis) และเมื่อศาลพิจารณาว่าคำรับสารภาพของจำเลยเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดแล้ว ศาลจะยอมรับคำรับสารภาพนั้นของจำเลย อันมีผลให้กระบวนพิจารณาสิ้นสุดลงทันที และเข้าสู่ขั้นตอนการกำหนดโทษ (Sentence Hearing) ต่อไป

ส่วนระบบประมวลกฎหมาย ประเทศที่เลือกทำการศึกษา ได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศส ทั้งสองประเทศมีแนวคิดเกี่ยวกับคำรับสารภาพชั้นพิจารณาที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ การรับสารภาพชั้นพิจารณาอาจเกิดขึ้นได้ทั้งจากการที่จำเลยให้การรับสารภาพเอง หรือจากการต่อรองคำรับสารภาพ แม้ว่าทั้งสองประเทศจะปฏิเสธแนวคิดของการต่อรองคำรับสารภาพ แต่ต่อมาเมื่อทั้งสองประเทศประสบกับปัญหาปริมาณคดีที่คั่งค้างในชั้นศาลจำนวนมาก ทั้งสองประเทศจึงได้ยอมรับแนวคิดเรื่อง การต่อรองคำรับสารภาพมาใช้กับระบบกฎหมายของตน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คดีสามารถยุติลงได้อย่างรวดเร็ว แต่แนวคิดที่ทั้งสองประเทศมีต่อกระบวนการต่อรองคำรับสารภาพนั้น ยังคงแตกต่างจากประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี กล่าวคือ มีการจำกัดขอบเขตในการใช้มาตรการต่อรองคำรับสารภาพอยู่มาก อีกทั้ง ศาลยังมีหน้าที่เข้าไปค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นในคดีอยู่ จึงกล่าวได้ว่า มุมมองของคำรับสารภาพของประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายเป็นพยานหลักฐานชิ้นหนึ่งที่เกิดขึ้นในคดีเท่านั้น ลำพังเพียงคำรับสารภาพอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอที่จะใช้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ลงโทษจำเลยได้อย่างระบบกฎหมายจารีตประเพณี ซึ่งสามารถพิจารณารายละเอียดของแต่ละประเทศได้ดังต่อไปนี้

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เพิ่งมีการบัญญัติเรื่องมาตรการต่อรองคำรับสารภาพเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (Strafprozeßordnung หรือ StPO) มาตรา ๒๕๗ ซี ใน ค.ศ. ๒๐๐๙ โดยกำหนดให้ศาลไม่จำต้องผูกพันตามข้อตกลงต่อรองคำรับสารภาพ ศาลสามารถเข้าไปตรวจสอบความถูกต้องของคำรับสารภาพ ประกอบกับศาลสูงแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้วางหลักไว้ว่า หากศาลพบข้อเท็จจริงหรือกฎหมายอันเป็นสาระสำคัญที่ไม่ได้ถูกกล่าวถึง ศาลสามารถที่จะไม่รับฟังคำรับสารภาพของจำเลยได้ จึงกล่าวได้ว่า เพียงแต่คำรับสารภาพของจำเลยว่าได้กระทำความผิด โดยไม่มีข้อเท็จจริงอื่นใดในคดี ยังไม่เพียงพอต่อการทำคำพิพากษา

สาธารณรัฐฝรั่งเศส บัญญัติเรื่องมาตรการต่อรองคำรับสารภาพไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศสบัญญัติ มาตรา ๔๙๕-๗ ถึง ๔๙๕-๑๖ และมาตรา ๕๒๐–๑ เรียกว่า Comparution sur Reconnaissance Prélable de Culpabilité หรือ CRPC แต่แตกต่างจากกระบวนการต่อรองคำรับสารภาพของประเทศในระบบกฎหมายจารีตประเพณีเป็นอย่างมาก กล่าวคือ การต่อรองคำรับสารภาพ CRPC มีข้อจำกัดในการใช้อยู่มาก เพราะคดีที่จะมีการต่อรองคำรับสารภาพ CRPC ได้นั้น จะต้องเป็นความผิดโทษปานกลาง (Délits) ซึ่งมีโทษปรับสถานเดียวหรือมีโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี และไม่นำไปใช้กับคดีบางประเภทที่มีความซับซ้อน อีกทั้ง ผู้ที่จะเข้าสู่กระบวนการต่อรองคำรับสารภาพจะต้องมีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไป ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้สถิติการใช้มาตรการต่อรองคำรับสารภาพของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีเพียงร้อยละ ๖ แตกต่างกับสถิติของสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ กฎหมายยังกำหนดให้ศาลมีหน้าที่พิจารณาเนื้อหาของข้อตกลงต่อรองคำรับสารภาพ ก่อนที่จะเห็นชอบกับข้อตกลงต่อรองคำรับสารภาพนั้น โดยศาลไม่จำต้องผูกพันกับข้อตกลงต่อรองคำรับสารภาพนั้น อันเป็นการกำหนดหน้าที่ของศาลให้เข้าไปตรวจสอบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในคดี จึงกล่าวได้ว่า มุมมองของสาธารณรัฐฝรั่งเศสที่มีต่อคำรับสารภาพชั้นพิจารณา คือ พยานหลักฐานชิ้นหนึ่งในคดี

สำหรับในระดับสากลก็มีบทบัญญัติเรื่องการรับสารภาพชั้นพิจารณาไว้เช่นเดียวกัน คือ ศาลอาญาระหว่างประเทศ โดยบัญญัติไว้ในธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ ข้อ ๖๕ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ผสมผสานแนวคิดของทั้งสองระบบกฎหมาย กล่าวคือ ศาลสามารถใช้ดุลพินิจรับฟัง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

เพียงคำรับสารภาพของจำเลยเพื่อทำคำพิพากษา หรือใช้ดุลพินิจในการสั่งให้มีการดำเนินกระบวนพิจารณาอย่างเต็มรูปแบบต่อไป นอกจากนี้ ศาลอาญาระหว่างประเทศยังมีบทบัญญัติเรื่องการต่อรองคำรับสารภาพ ดังจะเห็นได้จากธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ ข้อ ๖๕ วรรคห้า ซึ่งกำหนดให้ข้อตกลงต่อรองคำรับสารภาพไม่มีผลผูกมัดศาล อันเป็นแนวทางเดียวกับระบบประมวลกฎหมาย

สรุปได้ว่าทั้งสี่ประเทศมีบทบัญญัติเรื่องการรับสารภาพชั้นพิจารณาเหมือนกัน โดยคำรับสารภาพชั้นพิจารณาอาจเกิดขึ้นจากการที่จำเลยรับสารภาพด้วยตนเองหรือเกิดจากการต่อรองคำรับสารภาพ เพียงแต่รูปแบบและรายละเอียดของการรับสารภาพนั้นมีความแตกต่างออกไปตามแนวคิดของแต่ละระบบกฎหมายของประเทศนั้น กล่าวคือ ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณียอมรับกระบวนการต่อรองคำรับสารภาพเป็นอย่างมาก เพราะศาลเพียงรับฟังว่าคำรับสารภาพของจำเลยเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจและรู้เรื่อง โดยมีข้อเท็จจริงอันเป็นพื้นฐานสนับสนุนคำรับสารภาพของจำเลย ก็เพียงพอที่ศาลจะใช้คำรับสารภาพเพื่อทำคำพิพากษาลงโทษจำเลยได้ โดยศาลไม่จำต้องเข้าไปค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นในคดี ในทางตรงกันข้าม ประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายมองว่าคำรับสารภาพของจำเลยเป็นเพียงพยานหลักฐานชิ้นหนึ่งในคดีเท่านั้น คำรับสารภาพเพียงอย่างเดียวจึงยังไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้ทำคำพิพากษาลงโทษจำเลย ศาลยังมีหน้าที่เข้าไปค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นในคดี อย่างไรก็ตาม แม้ทั้งสองระบบกฎหมายจะมีมาตรการกลั่นกรองคำรับสารภาพแล้วก็ตาม แต่ประเทศต่างๆ ยังประสบกับปัญหาเรื่องการลงโทษผู้บริสุทธิ์ อันเนื่องมาจากการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง จึงกล่าวได้ว่า อิทธิพลของระบบกฎหมายต่อคำรับสารภาพชั้นพิจารณาที่แตกต่างกันนี้เอง ย่อมส่งผลให้ช่องทางแก้ไขคำรับสารภาพมีความแตกต่างกันออกไปด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตารางที่ ๒ สรุประบบกฎหมายกับกฎหมายของต่างประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศที่กำหนดเรื่องกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณา

ประเทศ/ประเด็น	**สหรัฐอเมริกา**	**สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี**	**สาธารณรัฐฝรั่งเศส**	**ศาลอาญาระหว่างประเทศ**
ระบบกฎหมาย	ระบบกฎหมายจารีตประเพณี	ระบบประมวลกฎหมาย	ระบบประมวลกฎหมาย	ระบบผสม
กฎหมาย	เมื่อจำเลยรับสารภาพ หากคำรับสารภาพเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ศาลสามารถทำคำพิพากษาได้ทันที	คำรับสารภาพอยู่ในฐานะพยานหลักฐานชิ้นหนึ่งในคดี ศาลไม่สามารถรับฟังเพียงคำรับสารภาพของจำเลยเพื่อทำคำพิพากษาได้	คำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานชิ้นหนึ่งในคดี เพราะศาลยังต้องเข้าไปค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นในคดีนั้นอยู่	ศาลสามารถรับฟังเพียงคำรับสารภาพเพื่อทำคำพิพากษาหรือสั่งให้มีการสืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

บทที่ ๔

กระบวนการกลั่นกรองและแก้ไขคำรับสารภาพในชั้นพิจารณาคดีที่ไม่ตรงกับความจริงในประเทศไทย

กระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นกระบวนการที่สำคัญต่อการบริหารงานยุติธรรมของประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากกระบวนพิจารณาความอาญาส่วนใหญ่สิ้นสุดลงด้วยการรับสารภาพของจำเลย และกระบวนการรับสารภาพที่เกิดขึ้นมากที่สุดคือ กระบวนการรับสารภาพโดยไม่มีการสืบพยานประกอบ[๑] อีกทั้ง การไม่สืบพยานประกอบคำรับสารภาพ ยังเป็นกระบวนการที่ทำให้คดีสิ้นสุดลงได้อย่างรวดเร็วที่สุด ซึ่งช่วยมิให้เกิดปัญหาคดีค้างพิจารณาอยู่ในชั้นพิจารณา และสอดคล้องกับหลักการบริหารงานยุติธรรมยุคใหม่[๒] อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยกลับประสบปัญหาเรื่องการรับสารภาพไม่ตรงกับความจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คดีที่จำเลยรับสารภาพในข้อหาที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปี หรือโทษสถานเบากว่านั้น และไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพ

บทที่ ๔ ว่าด้วย “กระบวนการกลั่นกรองและแก้ไขคำรับสารภาพในชั้นพิจารณาคดีที่ไม่ตรงกับความจริงในประเทศไทย” นี้จะได้กล่าวถึงกฎหมายและมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยในปัจจุบันที่เกี่ยวกับกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณา ทั้งในส่วนของกระบวนการกลั่นกรองและกระบวนการแก้ไขคำรับสารภาพ โดยจะได้วิเคราะห์ถึงข้อจำกัด ความไม่ครอบคลุมของกฎหมายและมาตรการทางกฎหมายที่ประเทศไทยมีอยู่ว่าเป็นอย่างไร สามารถจัดการกับปัญหาใดได้บ้าง ฉะนั้น ในกรณีที่จำเลยรับสารภาพและไม่มีการสืบประกอบยังคงมีปัญหาเรื่องการรับสารภาพไม่ตรงกับความจริงปรากฏให้เห็นอยู่เนืองๆ แต่ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจน เพียงพอครอบคลุมและเหมาะสมในการป้องกันปัญหาการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ เมื่อเกิดปัญหาการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงขึ้นแล้ว ประเทศไทยก็ไม่มีแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ส่งผลให้ปัญหาจำเลยรับสารภาพไม่ตรงกับความจริงยังไม่ได้รับการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

---

[๑] สำนักศาลยุติธรรมประจำภาค ๕, "สถิติคดีของศาลยุติธรรมในภาค ๕ มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๐," accessed ๓ มีนาคม ๒๕๖๑ http://www.jor5.coj.go.th/doc/data/jor5/jor5_1500519467.pdf.

[๒] ศูนย์พัฒนาข้อมูลกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม, สถิติคดีในวงจรกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. หน้า ๓๘.

แก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้มีผู้บริสุทธิ์ต้องถูกลงโทษโดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นจำนวนมาก

การศึกษาในบทนี้จะพิจารณากฎหมายและมาตรการทางกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงของประเทศไทยในปัจจุบันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยในหัวข้อที่ ๔.๑ จะกล่าวถึงคำรับสารภาพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่ามีกี่ประเภท และสาเหตุที่จำเลยนิยมรับสารภาพในชั้นพิจารณามากที่สุด ต่อมาในหัวข้อที่ ๔.๒ จะกล่าวถึงที่มาของคำรับสารภาพชั้นพิจารณาก่อนที่จะมีบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๖ วรรคแรกในปัจจุบัน และหลักเกณฑ์ๆ ในกระบวนการกลั่นกรองคำรับสารภาพชั้นพิจารณา หัวข้อที่ ๔.๓ จะกล่าวถึงแนวคิดในเรื่องการแก้ไขคำรับสารภาพชั้นพิจารณาของประเทศไทย ทั้งโดยตัวจำเลยและโดยศาล หัวข้อที่ ๔.๔ จะเป็นการชี้ให้เห็นถึงสาเหตุของปัญหาการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง ทั้งในตัวบทกฎหมายและทางปฏิบัติ สุดท้ายหัวข้อที่ ๔.๖ จะเป็นการชี้ให้เห็นถึงผลที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง โดยพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

๔.๑ คำรับสารภาพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

กระบวนการในการดำเนินคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยสามารถแบ่งขั้นตอนการให้การรับสารภาพออกเป็น ๓ กรณีคือ การรับสารภาพในชั้นจับกุม การรับสารภาพในชั้นสอบสวน และการรับสารภาพในชั้นพิจารณาของศาล โดยมีรายละเอียดและหลักเกณฑ์แตกต่างกันออกไปในแต่ละกรณี ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

กรณีแรก การรับสารภาพในชั้นจับกุม เป็นกระบวนการรับสารภาพที่เกิดขึ้นในชั้นเจ้าพนักงานตำรวจ ซึ่งแต่เดิมคำรับสารภาพดังกล่าว สามารถที่จะรับฟังเพื่อเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยในชั้นพิจารณาได้ อย่างไรก็ตาม มีข้อโต้แย้งในเรื่องการละเมิดสิทธิของผู้ถูกจับ อันเนื่องมาจากการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมักใช้วิธีการโดยมิชอบเพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพในขณะที่ถูกจับ อีกทั้ง ขั้นตอนการจับกุมเป็นขั้นตอนที่กระทบสิทธิและเสรีภาพของผู้จับกุมเป็นอย่างมาก จึงได้มีการแก้ไขบทบัญญัติเรื่องการรับฟังคำรับสารภาพในชั้นจับกุม เพื่อที่จะคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับให้มีเพิ่มมากขึ้น และเมื่อพ.ศ. ๒๕๔๗ ได้มีการออกพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) ในมาตรา ๘๔ วรรคท้ายได้วางหลักกฎหมายสำหรับเรื่องนี้ใหม่ว่า คำรับสารภาพในชั้นจับกุม ห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานโดยเด็ดขาด ซึ่งเป็นการ

บัญญัติในลักษณะของบทตัดพยานหลักฐานเด็ดขาด ทำให้ศาลไม่สามารถที่จะใช้ดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวได้อีกต่อไป[๓] เมื่อเป็นเช่นนี้ การรับสารภาพในชั้นจับกุมว่าตนเป็นผู้กระทำความผิด จึงไม่เป็นที่นิยมกระทำของผู้ถูกกล่าวหา เนื่องจากไม่ได้ส่งผลใดๆ แก่รูปคดี

กรณีที่สอง การรับสารภาพในชั้นสอบสวนมีการบัญญัติหลักเกณฑ์เพิ่มเติมขึ้นมาโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๗ เนื่องจากรัฐธรรมนูญที่ใช้อยู่ในขณะนั้น ได้เพิ่มความคุ้มครองผู้ต้องหาในคดีอาญาเพิ่มมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ จึงมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว โดยบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๔/๔ วรรคสามมีหลักว่า การที่จะรับฟังคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนเป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยในชั้นพิจารณาได้นั้น จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายได้กำหนดไว้ ไม่ว่าจะเป็นการสอบถามเรื่องทนายความ[๔] การมีสหวิชาชีพในกระบวนการสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี[๕] รวมถึงการที่จะต้องแจ้งสิทธิแก่ผู้ต้องหาตามมาตรา ๑๓๔/๔ วรรคแรก ทั้งสิทธิในการมีทนาย สิทธิที่จะไม่ให้การ รวมถึงเอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้การอันเป็นปฏิปักษ์แก่ตนเอง ดังนั้น คำรับสารภาพในชั้นสอบสวนว่าตนเป็นผู้กระทำความผิดของผู้ถูกกล่าวหาสามารถรับฟังได้ เพียงแต่จะต้องกระทำการให้ครบตามหลักเกณฑ์และแจ้งสิทธิต่างๆ ที่กฎหมายกำหนดให้ครบเสียก่อน

กรณีที่สาม การรับสารภาพในชั้นพิจารณา กฎหมายไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการรับฟังคำรับสารภาพดังกล่าวแต่อย่างใด ดังนั้น เมื่อศาลสอบถามคำให้การของจำเลย จำเลยสามารถให้การรับสารภาพได้ เพียงแต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๖ วรรคหนึ่ง ได้กำหนดเงื่อนไขว่า ถ้าเป็นคำรับสารภาพในข้อหาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้น โจทก์จะต้องมีการสืบประกอบคำรับสารภาพเพื่อให้ศาลเห็นว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริง ศาลจึงจะสามารถพิพากษาลงโทษจำเลยได้ โดยขั้นตอนและหลักเกณฑ์จะได้มีการกล่าวโดยละเอียดในหัวข้อถัดไป

---

[๓] สุกัล กฤตลักษณ์วงศ์, "ถ้อยคำของผู้ถูกจับในชั้นจับกุม," วารสารกระบวนการยุติธรรม ๗, ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๕๗).

[๔] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๔/๑ และมาตรา ๑๓๔/๓

[๕] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๔/๒

กล่าวโดยสรุป คำรับสารภาพในชั้นจับกุมและคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนต่างก็เป็นคำรับสารภาพที่เกิดขึ้นในชั้นก่อนการพิจารณาของศาลทั้งสิ้น กล่าวคือ คำรับสารภาพที่จำเลยได้กระทำต่อเจ้าพนักงานตำรวจก่อนที่จะถูกนำตัวเข้าสู่ขั้นตอนการพิจารณาคดีในชั้นศาล หรือเรียกคำรับสารภาพในลักษณะนี้ว่า คำรับสารภาพนอกศาล หากภายหลังจากที่จำเลยได้เข้าสู่ชั้นพิจารณาคดีแล้ว จำเลยให้การรับสารภาพ คำรับสารภาพในชั้นนี้เรียกว่าคำรับสารภาพในศาล[๖] เป็นการที่จำเลยรับสารภาพต่อศาลตั้งแต่ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องว่า ตนเป็นผู้กระทำความผิดตามฟ้อง หรือกระทำความผิดในบางข้อหาที่ตนถูกฟ้อง[๗] และภายหลังจากที่ศาลประทับรับฟ้องไปแล้ว[๘] การที่จำเลยจะรับสารภาพในชั้นนี้ไม่มีข้อจำกัดที่ศาลจะต้องกระทำการใดก่อนจึงจะสามารถรับฟังคำรับสารภาพได้ ด้วยเหตุนี้ ศาลจึงสามารถรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยที่ได้กระทำต่อหน้าศาลได้ในทันที โดยไม่มีเงื่อนไขแต่อย่างใด

สำหรับคำรับสารภาพที่ผู้ถูกกล่าวหานิยมกระทำมากที่สุดคือ การรับสารภาพในชั้นพิจารณา เนื่องจากคำรับสารภาพในชั้นพิจารณา (Guilty Plea) มีความแตกต่างจากคำรับสารภาพในชั้นสอบสวน (Confession) ทั้งในด้านหลักเกณฑ์ที่จะสามารถรับฟังคำรับสารภาพ เนื่องจากการที่จะรับฟังคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนได้นั้น จำเลยจะต้องผ่านการแจ้งสิทธิต่างๆ เสียก่อน ไม่ว่าจะเป็นสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้[๙] สิทธิในการมีทนาย[๑๐] เป็นต้น จึงจะทำให้คำรับสารภาพของผู้ต้องหาสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ อีกทั้ง ศาลไม่สามารถรับฟังเพียงคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนเพียงอย่างเดียวเพื่อลงโทษจำเลยได้ แตกต่างจากการรับสารภาพชั้นพิจารณา ซึ่งกฎหมายไม่ได้กำหนดเงื่อนไขอย่างใดที่ต้องกระทำก่อนจำเลยจะรับสารภาพชั้นพิจารณา และในบางกรณีศาลสามารถรับฟังคำรับสารภาพในชั้นพิจารณาเพื่อลงโทษจำเลยได้ทันที นอกจากนี้ การรับสารภาพยังถือเป็นเหตุบรรเทาโทษอย่างหนึ่งด้วย[๑๑] ในทางปฏิบัติการรับสารภาพในชั้นสอบสวนจะได้รับการลดโทษ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๖] ก่อเกียรติ เอี่ยมบุตรลบ, "หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา." หน้า ๑๘.

[๗] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๒ วรรคสอง

[๘] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๖ วรรคแรก

[๙] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ (๑)

[๑๐] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ (๒)

[๑๑] ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๘

หนึ่งในสาม ส่วนการรับสารภาพในชั้นพิจารณาจะได้รับการลดโทษกึ่งหนึ่ง[๑๒] ด้วยเหตุที่กล่าวมาข้างต้น การรับสารภาพในชั้นพิจารณาจึงเป็นการรับสารภาพประเภทที่นิยมกระทำมากที่สุดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เนื่องจากเป็นคำรับสารภาพที่มีน้ำหนักมาก และจำเลยยังได้รับการลดโทษมากที่สุดอีกด้วย

๔.๒ ความทั่วไปของการรับสารภาพชั้นพิจารณาของประเทศไทย

การรับสารภาพในชั้นพิจารณาเป็นกระบวนการที่สำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย เพราะกระบวนการดังกล่าวทำให้คดีสามารถเสร็จสิ้นออกจากศาลได้อย่างรวดเร็วที่สุด[๑๓] ด้วยการช่วยลดปริมาณคดีที่ค้างอยู่ในชั้นศาล กล่าวคือ เมื่อจำเลยรับสารภาพตามฟ้อง ศาลสามารถนำคำรับสารภาพผิดมาใช้ทำคำพิพากษาลงโทษจำเลยได้ ในคดีอาญาทั่วไปการที่จำเลยรับสารภาพในคดีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปี หรือโทษสถานเบากว่านั้น ศาลอาจไม่สืบพยานประกอบคำรับสารภาพ แต่ศาลสามารถทำคำพิพากษาไปได้ในวันที่จำเลยรับสารภาพ ไม่จำต้องมีการนัดสืบพยานโจทก์ในวันหลังอีกตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๖ วรรคแรก[๑๔]

บทบัญญัติในเรื่องกระบวนการรับสารภาพในชั้นพิจารณาของประเทศไทยปรากฏในกฎหมายหลายฉบับ ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓[๑๕] พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๒๐[๑๖]

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

---

[๑๒] ศักดิ์เสถียร สวนสุข, "เหตุบรรเทาโทษ ศึกษากรณีการให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาและการลดโทษ" (รายงานส่วนบุคคล หลักสูตรผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ ๙ สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม, ๒๕๕๔). หน้า ๓.

[๑๓] ศูนย์พัฒนาข้อมูลกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม, สถิติคดีในวงจรกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.หน้า ๓๘.

[๑๔] พรเพชร วิชิตชลชัย และคณะ, รายงานการวิจัยเรื่องปัญหาความล่าช้าของคดีในชั้นศาล (กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๙). หน้า ๑๑.

[๑๕] มาตรา ๑๓ บัญญัติว่า “ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษา โดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่กรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิด หรือคดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตลอดชีวิต หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานหลักฐานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำผิดจริง”

[๑๖] มาตรา ๒๐ บัญญัติว่า “ในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงที่จะพิจารณาพิพากษาได้ถ้าผู้ต้องหาให้การรับสารภาพตลอดข้อหาต่อพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนนำผู้ต้องหามายังพนักงานอัยการหรือสั่งให้ผู้ต้องหาไปพบพนักงานอัยการในกรณี

แต่กฎหมายที่มีความสำคัญ และเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานยุติธรรมทางอาญามากที่สุด คือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๖ วรรคแรก บัญญัติว่า

“ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้น กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำผิดจริง”

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงที่มาของการรับสารภาพก่อนที่จะบัญญัติมาตรา ๑๗๖ วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อศึกษาถึงแนวความคิดเบื้องหลังของกฎหมายดังกล่าวว่าทำไมในบางกรณี ศาลจึงไม่สามารถที่จะรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยเพื่อทำคำพิพากษาได้โดยทันที จากนั้นจะศึกษาหลักเกณฑ์ของมาตรา ๑๗๖ วรรคแรกว่ามีหลักเกณฑ์เช่นไร และมีกระบวนการกลั่นกรองคำรับสารภาพอย่างใดบ้าง โดยพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

๔.๒.๑ ที่มาของการรับสารภาพชั้นพิจารณา

บทบัญญัติเรื่องการรับฟังคำรับสารภาพชั้นพิจารณาปรากฏอยู่ในกฎหมายลักษณะพยานหลักฐานซึ่งเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติ เนื่องจากคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานอย่างหนึ่งที่สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในคดีได้ กระบวนการต่างๆ จึงต้องเป็นไปตามกฎหมายลักษณะพยาน ดังนั้น การจะศึกษาความเป็นมาของบทบัญญัติในเรื่องการรับฟังคำรับสารภาพ จึงต้องศึกษาทั้งในส่วนของกฎหมายลักษณะพยานและกฎหมายวิธีพิจารณาความ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทบัญญัติเรื่องการรับสารภาพในชั้นพิจารณาเป็นลายลักษณ์อักษรของประเทศไทย ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายในกฎหมายลักษณะพยาน พ.ศ. ๑๘๙๔ ในความตอนหนึ่งของกฎหมายดังกล่าวบัญญัติไว้ว่า “อนึ่ง โจทจำเลยรับกันในสำนวนฟังได้ อ้างพญาณสิบคนรับสมอ้างหมีเท่าโจทจำเลยรับกันในสำนวน” แสดงให้เห็นว่า คำรับสารภาพของคู่ความฝ่ายตรงข้ามเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด อีกทั้ง ยังปรากฏบทบัญญัติที่เปิดโอกาสให้คู่ความสามารถเจรจาต่อรองเพื่อยอมรับข้อเท็จจริงระหว่างกันได้ โดยได้รับการยกเลิกหรือลดค่าปรับที่จะต้องจ่ายเป็นการตอบแทน อันแสดงให้ถึงแนวคิดในการลดโทษให้แก่จำเลยที่รับสารภาพ นอกจากนี้ ยังมีบทกำหนดโทษแก่ศาลที่

ที่ผู้ต้องหามิได้ถูกควบคุมตัวเพื่อฟ้องศาลโดยมิต้องทำการสอบสวน และให้ฟ้องด้วยวาจา ให้ศาลถามผู้ต้องหาว่าจะให้การประการใด และถ้าผู้ต้องหายังให้การรับสารภาพ ให้ศาลบันทึกคำฟ้อง คำรับสารภาพ และทำคำพิพากษาในบันทึกฉบับเดียวกัน แล้วให้โจทก์จำเลยลงชื่อไว้ในบันทึกนั้น ถ้าผู้ต้องหาให้การปฏิเสธให้ศาลสั่งให้พนักงานอัยการรับตัวผู้ต้องหาคืนเพื่อดำเนินการต่อไป”

ขัดขวางการตกลงกันระหว่างคู่ความ ทั้งนี้ การตกลงประนีประนอมกันจะมีผลสมบูรณ์เมื่อได้กระทำต่อหน้าศาล แต่การที่คู่ความยอมรับข้อเท็จจริงของอีกฝ่ายหนึ่งแล้ว จะไม่สามารถกลับคำให้การของตนได้[๑๗] อย่างไรก็ตาม ถ้าจำเลยต้องการที่จะกลับคำรับสารภาพของตนที่รับสารภาพว่าได้กระทำความผิดอาญา จำเลยจะต้องถูกเฆี่ยนตีมาก่อนสามยก จากนั้นจำเลยจะถูกนำตัวไปพิสูจน์ต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์[๑๘] อันเป็นกระบวนการกลั่นกรองก่อนที่จำเลยจะสามารถแก้ไขคำรับสารภาพอย่างหนึ่ง เพื่อป้องกันการประวิงคดีของจำเลย และเพื่อรักษาไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์ของคำพิพากษา ถ้าหากไม่มีการยอมรับข้อเท็จจริงของคู่ความอีกฝ่ายด้วยวิธีการตกลงประนีประนอม จะเข้าสู่ขั้นตอนการดำเนินกระบวนพิจารณา ซึ่งคู่ความจะต้องนำสืบพยานหลักฐานตามที่ได้กล่าวอ้าง หากฝ่ายใดไม่สามารถนำพยานเข้าสืบเพื่อสนับสนุนข้อกล่าวอ้างของตนได้ ฝ่ายนั้นก็จะเป็นฝ่ายที่แพ้คดี ซึ่งในขั้นตอนการดำเนินกระบวนพิจารณา ได้บัญญัติหลักเกณฑ์การนำสืบถึงพยานของคู่ความ วิธีการดังกล่าวรวมไปถึงวิธีการได้มาซึ่งคำรับสารภาพชั้นพิจารณา โดยหลักแล้ว การดำเนินกระบวนพิจารณาจะไม่มีการบังคับให้ผู้ถูกกล่าวหาจะต้องยอมรับสารภาพ เว้นแต่ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาปฏิเสธว่าตนไม่ได้กระทำความผิดและคำให้การของผู้ต้องสงสัยมีพิรุธจะใช้วิธีไต่สวนแบบพิเศษที่เรียกว่า คดีนครบาล หรือการพิสูจน์ต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์[๑๙]

“คดีนครบาล หรือ จารีตนครบาล” เป็นวิธีในการดำเนินคดีอาญากับผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดทางอาญา โดยจะมีการปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาเสมือนว่าผู้นั้นเป็นผู้ที่ได้กระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นการจับผู้ต้องหานั้นมากักขังไว้ก่อน หรือการเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีที่ยาวนาน และเมื่อเข้าสู่กระบวนพิจารณาคดีแล้ว ก็ใช้วิธีการทรมานร่างกายของจำเลยเพื่อค้นหาความจริง ไม่ว่าจะเป็นการตบปากคู่ความ จำคาผู้ละเมิดกลางคัน จำขื่อผู้ขัดหมาย มัดแช่น้ำตากแดดเร่งสินไหม ตบปากผู้อุทธรณ์เกินกำหนด จำขื่อผู้ร้ายที่ยังไม่รับ ตบปากลูกความผู้เถียง เฆี่ยน ๓ ยก[๒๐] รวมถึงการตอกเล็บ

---

[๑๗] อุดม รัฐอมฤต, "พยานตามกฎหมายเก่าของสยาม," ใน ร. แลงกาต์ กับไทยศึกษา รวมบทความแปล และบทความศึกษาผลงาน, กรรณิกา จรรย์แสง สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, บรรณาธิการ, พิมพ์ครั้งที่ ๑ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : ศูนย์ข้อมูลเพื่อการค้นคว้าวิจัยฝรั่งเศส-ไทยศึกษา, ๒๕๔๘).-หน้า ๑๔๒ - ๑๔๓.

[๑๘] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๖.

[๑๙] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๓ - ๑๔๔.

[๒๐] กระทรวงยุติธรรม, การปฏิรูประบบกฎหมายและการศาลในรัชสมัยพระบาทสมเด็จฯพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระปิยะมหาราช (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, ๒๕๑๑). หน้า ๔๕.

และบีบขมับเพื่อให้ได้พยานหลักฐานหรือคำรับสารภาพ[๒๑] ในกรณีที่ไม่มีพยานหลักฐานที่จะใช้ยืนยันข้อเท็จจริง คู่ความสามารถใช้การพิสูจน์ต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์แทนได้ โดยจำเลยต้องพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนด้วยวิธีการดำน้ำลุยไฟ หรือวิธีอื่นใดที่กฎหมายกำหนด[๒๒] เพราะในยุคนั้นมองว่า “คำรับสารภาพที่ได้ให้ในระหว่างกระบวนพิจารณาของศาล ย่อมมีน้ำหนักมากกว่าการพิสูจน์อื่นใด” ดังนั้น กระบวนพิจารณาคดีอาญาจึงเน้นไปที่การเค้นหาคำรับสารภาพ ด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพ โดยไม่คำนึงว่าการได้มาซึ่งคำรับสารภาพดังกล่าวจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่[๒๓] อย่างไรก็ตาม กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์เคยได้กล่าวถึงจารีตนครบาลไว้ว่า “...ในส่วนจารีตนครบาลคือธรรมานผู้ที่ต้องหาว่าเป็นผู้ร้ายมีพิรุธ ซึ่งไม่ใช่โทษแท้ เป็นแต่จะรังแกเอาความเท็จจริง...”[๒๔] กล่าวได้ว่า จารีตนครบาลจึงเป็นกระบวนการที่ทำให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาด้วยวิธีการทรมานหรือการบังคับด้วยวิธีต่างๆ อันส่งผลให้คำรับสารภาพของจำเลยอาจไม่ตรงกับความเป็นจริง

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประเทศไทยจึงต้องยอมทำสนธิสัญญาเบาว์ริงกับชาติตะวันตกเพื่อรักษาเอกราชของประเทศ เนื่องจากชาติตะวันตกได้กล่าวอ้างว่าวิธีพิจารณาความแบบจารีตประเพณีมีความป่าเถื่อนและล้าหลัง ทำให้ประเทศไทยต้องเสียเอกราชทางการศาลและสิทธิสภาพนอกอาณาเขต[๒๕] กล่าวคือ คนชาติตะวันตกและคนในบังคับของชาติที่ได้ทำสนธิสัญญากับประเทศไทย ไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของศาลไทยและกฎหมายไทย แต่ได้รับความคุ้มครองภายใต้ศาลกงสุลและกฎหมายของประเทศของชาติตะวันตกแทน แม้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งจะเป็นคนไทยก็ตาม[๒๖] ดังนั้น เพื่อขจัดปัญหาดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

---

[๒๑] ชาติ ชัยเดชสุริยะ, มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.” หน้า ๒๑.

[๒๒] อุดม รัฐอมฤต, "พยานตามกฎหมายเก่าของสยาม." หน้า ๑๕๐ - ๑๕๑.

[๒๓] ก่อเกียรติ เอี่ยมบุตรลบ, "หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา."หน้า ๑๘.

[๒๔] กระทรวงยุติธรรม, การปฏิรูประบบกฎหมายและการศาลในรัชสมัยพระบาทสมเด็จฯพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระปิยะมหาราช. หน้า ๑๑.

[๒๕] ทรงศรี อาจอรุณ, "การแก้ไขสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิสภาพนอกอาณาเขตกับประเทศมหาอำนาจในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๒). หน้า ๕๑.

[๒๖] สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, "การปฏิรูปกฎหมายในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว," accessed ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๐, http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=30&chap=4&page=t30-4-infodetail07.html.

เจ้าอยู่หัวทรงมีดำริให้ประเทศไทยต้องมีการปฏิรูประบบกระบวนการยุติธรรมให้มีความเป็นสากล ทัดเทียมอารยะประเทศ ซึ่งหนึ่งในการปฏิรูปดังกล่าวคือ การร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาขึ้นเป็นครั้งแรก เพื่อยกเลิกวิธีพิจารณาความแบบจารีตประเพณีและกระบวนการสืบพยานแบบดำน้ำลุยไฟ ซึ่งเป็นข้ออ้างที่สำคัญของประเทศตะวันตกที่ยกขึ้น ในการที่จะไม่ต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจของศาลไทย[๒๗] ในระหว่างที่ต้องมีการร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งต้องใช้ระยะเวลานาน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีดำริให้ยกเลิกกฎหมายลักษณะพยาน พ.ศ. ๑๘๙๔ แล้วโปรดเกล้าให้มีการประกาศใช้กฎหมายลักษณะพยาน ร.ศ. ๑๑๓ แทน[๒๘] ซึ่งเป็นกฎหมายที่ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศอังกฤษ ทำให้มีความเป็นสากลมากยิ่งขึ้น โดยได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบการสืบพยานให้เหมาะสมและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น แต่ก็ยังมีบทบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้องบ้าง เช่น การกำหนดฐานความผิดสำหรับผู้เบิกความเท็จ ผู้ทำพยานหลักฐานเท็จ ละเมิดอำนาจศาล เป็นต้น[๒๙]

ในเวลาต่อมา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงได้ประกาศยกเลิกวิธีพิจารณาโจรผู้ร้ายตามจารีตนครบาล เพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพเป็นอันขาด โดยได้ทรงประกาศพระราชบัญญัติยกเลิกวิธีพิจารณาโจรผู้ร้ายตามจารีตนครบาล เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม ๒๔๓๑[๓๐] เนื่องจากทรงเห็นว่า “การที่ชำระซักฟอกผู้ต้องหาว่าเป็นโจรผู้ร้ายด้วยใช้อาญาตามจารีตนครบาลนั้น ฯลฯ ยังเป็นเหตุให้เกิดความเสื่อมเสียในกระบวนพิจารณาได้มาก เพราะผู้พิพากษาอาจพลาดพลั้งหลงลงอาญาแก่ผู้ไม่ผิด ฯลฯ และในที่สุดแม้ถ้อยคำซึ่งผู้ต้องอาญาจะให้การประการใด ฯลฯ ก็ฟังไม่ได้ด้วยถ้อยคำเช่นนี้อาจจะเป็นความสัตย์จริง ฤๅคำเท็จซึ่งจำต้องกล่าวเพื่อให้พ้นทุกขเวทนา” และทรงพระราชดำริว่า “หลักฐานในการพิจารณาอรรถคดีโดยยุติธรรม ก็ต้องอาศัยสักขีพยานเป็นใหญ่กว่าสิ่งอื่น ฯลฯ”[๓๑] และได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมีโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อน

---

[๒๗] สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, "สรุปการสัมมนาทางวิชาการ หัวข้อ กระบวนการยุติธรรมไทย “รู้อดีต เข้าใจปัจจุบัน เชื่อมั่นอนาคต”," เข้าถึงเมื่อ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๑, http://www.tijthailand.org/useruploads/files/tij-spread_6.3.15.pdf.

[๒๘] แสวง บุญเฉลิมวิภาส, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๕๔).หน้า ๑๘๒.

[๒๙] สมทรัพย์ นำอำนวย, "บทบาทของศาลในชั้นพิจารณากับการค้นหาความจริงในคดีอาญา" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑). หน้า ๒๘.

[๓๐] แสวง บุญเฉลิมวิภาส, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย. หน้า ๓๐.

[๓๑] เข็มชัย ชุติวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ ๘ (กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ, ๒๕๕๑).หน้า ๕.

ร.ศ ๑๑๕ แทน ซึ่งเป็นครั้งแรกที่มีการบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรให้อำนาจศาลในการพิพากษาลงโทษจำเลยที่ให้การรับสารภาพโดยไม่มีการสืบพยาน และสามารถใช้บังคับได้กับทุกคดีโดยไม่มีข้อยกเว้นตามความในมาตรา ๑๑[๓๒]

นอกจากนี้ ในเรื่องการได้มาซึ่งคำรับสารภาพ ได้มีการคุ้มครองสิทธิของจำเลยมากขึ้น โดยกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่าคำรับสารภาพจะต้องไม่เกิดขึ้นด้วยวิธีการใดๆ อันมิชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการหลอกลวง ขู่เข็ญ หรือกระทำการอื่นใดในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน[๓๓] เนื่องจากประเทศไทยได้รับเอาระบบ *La Prevue Morale* ของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมาใช้ ทำให้ศาลสามารถรับฟังข้อเท็จจริงต่างๆ ที่ได้แสดงต่อศาลได้ทั้งหมด เพียงแต่พยานหลักฐานนั้นจะต้องได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย[๓๔] อันเป็นผลมาจากแนวคิดในเรื่องจำเลยเป็นประธานในคดี โดยถือว่ามนุษย์ทุกคนมีความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย การที่จำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จะต้องมีพยานหลักฐานมายืนยันว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดตามหลักการสันนิษฐานความบริสุทธิ์[๓๕]

แนวความคิดในเรื่องการรับสารภาพในชั้นพิจารณาได้ส่งต่อมายังปัจจุบัน โดยปรากฏในบันทึกเกี่ยวกับการไม่ต้องนำพยานหลักฐานมาสืบว่า การรับสารภาพในชั้นพิจารณาเป็นวิธีปฏิบัติที่กระทำอยู่ ณ ขณะนั้น จึงเห็นสมควรที่จะบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เนื่องจากในร่างชั้นต้นของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. ๒๔๗๘ ไม่ปรากฏถึงบทบัญญัติในเรื่องการรับสารภาพในชั้นพิจารณา แต่กรรมการไทยแห่งคณะกรรมาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้เสนอให้ควรมีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้ จึงได้มีการบัญญัติหลักเกณฑ์ดังกล่าวไว้ในมาตรา ๑๗๖[๓๖] อย่างไรก็ตาม มีข้อน่ากังวลในเรื่องความน่าเชื่อถือของคำรับสารภาพ จึงได้บัญญัติว่าในกรณีที่มีอัตราโทษอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป ศาลไม่สามารถรับฟังเพียงคำรับสารภาพของจำเลยในการทำคำพิพากษา แต่โจทก์จะต้องมีการสืบพยานประกอบคำรับสารภาพเสียก่อน ถ้าหากศาลพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง ศาล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๓๒] ศุภกิจ แย้มประชา, "ทบทวนหลักกฎหมายและแนวปฏิบัติของไทยกรณีจำเลยให้การรับสารภาพต่อศาล." หน้า ๒.

[๓๓] แสวง บุญเฉลิมวิภาส, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย. หน้า ๑๔๐ - ๑๔๖.

[๓๔] เรื่อเดียวกัน, หน้า ๒๔๑.

[๓๕] สมทรัพย์ นำอำนวย, "บทบาทของศาลในชั้นพิจารณากับการค้นหาความจริงในคดีอาญา."หน้า ๒๙.

[๓๖] สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “บันทึกเกี่ยวกับการไม่ต้องนำพยานมาสืบในกรณีที่จำเลยรับสารภาพ,” อ้างใน กาญจนา นวไตรลาภ, “ปัญหาการค้นหาความจริงกรณีจำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณา,” (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปรีดีพนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต,๒๕๕๖),หน้า ๒.

จึงจะสามารถพิพากษาลงโทษได้[๓๗] อันเป็นแนวคิดในเรื่องการคุ้มครองจำเลยในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มิให้ต้องตกเป็นเหยื่อของการดำเนินกระบวนพิจารณาที่ผิดพลาด รัฐจึงต้องกลั่นกรองคำรับสารภาพที่ได้มาเสียก่อนที่จะรับฟังเป็นพยานหลักฐาน[๓๘]

หลักเกณฑ์ดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อครั้งที่มีการแก้ไขบทบัญญัติในมาตรา ๑๗๖ วรรคแรก ใน พ.ศ. ๒๔๙๙ โดยได้เปลี่ยนแนวคิดจากเดิมที่ต้องการกลั่นกรองคำรับสารภาพว่า มีความน่าเชื่อถือหรือไม่เป็นเพื่อให้คดีเสร็จไปได้อย่างรวดเร็ว จึงได้มีการแก้ไขบทบัญญัติดังกล่าว แล้วบัญญัติหลักเกณฑ์ใหม่โดยบทบัญญัติที่แก้ไขใหม่ของมาตรา ๑๗๖ วรรคแรกบัญญัติว่า “ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟอง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้น กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำผิดจริง” และบทบัญญัติดังกล่าวก็มีผลใช้บังคับมาจนถึงปัจจุบัน

๔.๒.๒ หลักเกณฑ์และกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณา

คำรับสารภาพเป็นคำให้การอย่างหนึ่งตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การสอบถามคำรับสารภาพจึงต้องเป็นไปตามกระบวนการสอบคำให้การ โดยบทบัญญัติเรื่องคำให้การอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๒ วรรคสอง วางหลักว่า เมื่อโจทก์และทนายโจทก์ และจำเลยได้มาปรากฏตัวต่อหน้าศาลแล้ว และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริง เมื่อศาลอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังแล้ว ก่อนศาลจะสอบคำให้การของจำเลย กฎหมายกำหนดให้ศาลมีหน้าที่จะต้องสอบถามจำเลยเรื่องทนายความเสียก่อน[๓๙] อันเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของจำเลยอย่างหนึ่ง[๔๐] หากศาลชั้นต้นมิได้ดำเนินการสอบถามทนายความ การดำเนินกระบวนพิจารณาของศาลชั้นต้นย่อมเป็นการไม่ชอบด้วยวิธีพิจารณา ศาลสูงมีอำนาจที่จะสั่งให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนพิจารณาใหม่ได้[๔๑]

---

[๓๗] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. ๒๔๗๗ มาตรา ๑๗๖ บัญญัติว่า “ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยรับสารภาพตามฟ้องก็ให้ศาลพิพากษาได้ เว้นแต่คดีซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป ศาลจะต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำผิดจริง”

[๓๘] ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, "กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำและความสำคัญของคำรับสารภาพ."หน้า ๑๓๘.

[๓๙] คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๐๑๗/๒๕๔๑

[๔๐] คนึง ฦาไชย, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๒.หน้า ๑๐๕.

[๔๑] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๓.

การสอบถามจำเลยเรื่องทนายความบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๓ ว่า

“ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งทนายความให้

ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทนายความ ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้”

เห็นได้ว่า คำให้การของจำเลยเป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาคดี ถ้าศาลสอบถามคำให้การจำเลยก่อนสอบถามเรื่องทนายความ ย่อมเป็นการดำเนินกระบวนพิจารณาที่ผิดระเบียบ ซึ่งหากศาลได้สอบถามเรื่องทนายความแก่จำเลยแล้ว การที่จำเลยจะต้องมีทนายความหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของอัตราโทษและอายุของจำเลย[๔๒] แบ่งออกเป็น ๒ กรณี คือ

กรณีแรก คดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องคดีต่อศาล โดยไม่พิจารณาถึงอัตราโทษ ซึ่งกฎหมายบังคับให้ศาลจะต้องตั้งทนายความให้จำเลยเสมอ หากจำเลยไม่มีทนายความ โดยไม่คำนึงถึงว่าจำเลยต้องการที่จะมีทนายความหรือไม่

กรณีที่สอง คดีที่มีอัตราโทษจำคุก กฎหมายกำหนดให้ศาลมีหน้าที่เพียงถามจำเลยว่าต้องการที่จะมีทนายความหรือไม่ โดยกฎหมายไม่ได้บังคับให้ศาลจำต้องจัดหาทนายความให้จำเลย เว้นแต่จำเลยไม่มีทนายความและต้องการที่จะมีทนายความ ศาลจึงจะต้องจัดหาทนายความให้จำเลย

เห็นได้ว่า การมีทนายความในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย กฎหมายบังคับเพียงในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิตเท่านั้น และไม่ได้มีการกำหนดลักษณะของกระบวนการใดที่จะต้องมีทนายความเป็นพิเศษ ดังนั้น ในกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณา แม้จะเป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุก จำเลยไม่จำต้องมีทนายความก็ได้ เว้นแต่จำเลยจะมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องคดีต่อศาล ที่จำเป็นจะต้องมีทนายความในขณะที่รับสารภาพ

หลังจากที่ศาลสอบถามเรื่องทนายความแล้ว ศาลก็จะดำเนินการสอบถามคำให้การของจำเลย โดยจำเลยมีสิทธิที่จะต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ตามหลักความเสมอภาคในการต่อสู้คดี อันเป็นหลักประกันสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาตามหลักสากล[๔๓] กล่าวคือ จำเลยจึงมีสิทธิที่จะที่จะให้การหรือไม่ให้

---

[๔๒] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๐.

[๔๓] อุทัย อาทิเวช, คู่มือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๒. หน้า ๒ - ๓.

การก็ได้ ถ้าจำเลยเลือกที่จะให้การ จะเป็นการที่จำเลยมีสิทธิเข้าร่วมในการค้นหาความจริงในกระบวนพิจารณา โดยจำเลยมีสิทธิซักค้านและนำเสนอพยานหลักฐาน เพื่อโต้แย้งพยานฝ่ายโจทก์และพิสูจน์ถึงความบริสุทธิ์ของจำเลย และจำเลยมีสิทธิที่จะให้การด้วยวาจาหรือยื่นคำให้การเป็นลายลักษณ์อักษร หากจำเลยเลือกที่จะให้การด้วยวาจา ศาลจะจดคำให้การของจำเลยไว้แล้วอ่านให้โจทก์ฟัง หากเป็นการให้การเป็นลายลักษณ์อักษร ศาลจะต้องส่งสำเนาคำให้การให้แก่โจทก์[๔๔] ซึ่งจำเลยเลือกที่จะไม่ให้การก็ได้ หากจำเลยไม่ยอมให้การต้องถือว่าจำเลยปฏิเสธ อันเป็นการวางเฉยในการค้นหาความจริงในการพิจารณาก็ได้ นอกจากนี้ จำเลยมีสิทธิที่จะเปลี่ยนแปลงหรือกลับคำให้การเดิมที่จำเลยเคยให้ไว้อย่างไรก็ได้[๔๕] โดยคำให้การในคดีอาญาแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท[๔๖] คือประเภทแรก คำให้การปฏิเสธ คือคำให้การที่จำเลยปฏิเสธฟ้องของโจทก์ อาจเป็นคำให้การปฏิเสธลอย ที่ไม่ให้ข้อเท็จจริงใดเลย หรือคำให้การปฏิเสธพร้อมทั้งให้ข้อเท็จจริงบางประการ ซึ่งการที่จำเลยให้การปฏิเสธ ทำให้โจทก์มีหน้าที่นำพยานเข้าสืบพิสูจน์ต่อศาลว่าจำเลยเป็นผู้ที่กระทำความผิดตามฟ้อง เพราะภาระการพิสูจน์จะตกอยู่แก่โจทก์ โดยโจทก์จะต้องนำสืบจนปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริง (proof beyond reasonable doubt) ส่วนประเภทที่สอง คำให้การรับสารภาพ คือคำให้การที่จำเลยยอมรับต่อศาลว่า ตนได้กระทำความผิดตามที่โจทก์ได้กล่าวมาในฟ้อง

เมื่อจำเลยเลือกที่จะให้การรับสารภาพตามฟ้อง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๖ บัญญัติว่า

“ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำผิดจริง”

จากบทบัญญัติดังกล่าว เห็นได้ว่า กรณีที่จำเลยรับสารภาพในคดีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปีหรือโทษสถานเบากว่านั้น โดยหลักแล้วเมื่อจำเลยรับสารภาพตามฟ้องในชั้นพิจารณา ไม่

---

[๔๔] คนึง ฦาไชย, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๒.หน้า ๑๐๕.

[๔๕] ธานิศ เกศวพิทักษ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาภาค ๓ - ๔ เล่ม ๒, พิมพ์ครั้งที่ ๕ (กรุงเทพฯ: พลสยาม, ๒๕๕๑).หน้า ๒๘๓.

[๔๖] คนึง ฦาไชย, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๒.หน้า ๑๐๕ - ๑๐๖.

ต้องมีการสืบพยานต่อไปได้ ศาลสามารถนำคำรับสารภาพของจำเลยเพื่อทำคำพิพากษาได้โดยทันที เพราะข้อเท็จจริงรับฟังเป็นที่ยุติแล้ว ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๘๔ (๑) ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ แต่ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการสั่งให้มีการสืบประกอบคำรับสารภาพได้ หรือศาลอาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบเองได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๘ หากศาลเห็นว่าคำรับสารภาพของจำเลยยังไม่ชัดแจ้งว่าจำเลยยอมรับสารภาพผิดจริง หรือปรากฏข้อควรสงสัยในคำรับสารภาพของจำเลย ไม่ว่าจะเป็นการรับสารภาพเนื่องจากมีเหตุจูงใจ หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ต้องรับโทษ หรือการรับสารภาพมิได้เป็นไปโดยสุจริต เป็นต้น[๔๗]

ตัวอย่าง การที่จำเลยให้การว่าจำเลยไม่รู้ว่าการกระทำของตนไม่เป็นความผิด แต่เมื่อเป็นความผิดจำเลยก็จะรับสารภาพ จึงยังฟังไม่ได้ว่าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลสามารถสั่งให้โจทก์สืบประกอบคำรับสารภาพได้[๔๘]

ตัวอย่าง โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานพรากผู้เยาว์เพื่อการอนาจารโดยผู้เยาว์เต็มใจไปด้วยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๑๙ จำเลยให้การรับสารภาพ ก่อนศาลชั้นต้นพิพากษาคดีได้มีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะและพินิจจำเลยและได้ความว่าจำเลยพาผู้เยาว์ไปเพื่อประสงค์จะอยู่กินฉันสามีภริยา มิใช่พรากผู้เยาว์ไปเพื่อการอนาจาร อันจะเป็นความผิดตามที่โจทก์ฟ้อง ดังนี้ แม้จำเลยจะให้การรับสารภาพ แต่ความปรากฏต่อศาลจากรายงานของพนักงานคุมประพฤติว่าจำเลยไม่ได้กระทำผิด ก็สมควรที่จะให้มีการสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมต่อไป[๔๙]

นอกจากนี้ ในคดีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปีหรือโทษสถานเบากว่านั้น แม้จำเลยจะให้การรับสารภาพ แต่ถ้าศาลเห็นว่า คำรับสารภาพของจำเลยไม่ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้น ก็ไม่ผูกพันศาลให้ต้องมีคำพิพากษาเพื่อลงโทษจำเลยตามคำรับสารภาพเสมอไป ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพไปตามฟ้อง หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิด หรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด หรือคดีขาดอายุความ หรือมีเหตุตามกฎหมายที่จำเลยไม่ควรต้องรับโทษ หรือคำฟ้องของโจทก์ไม่ถูกต้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๘ (๕) ศาลก็ย่อมมี

---

[๔๗] คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๕๓/๒๔๙๒

[๔๘] คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๑๑๔/๒๕๓๑

[๔๙] คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๙๔๔/๒๕๔๔

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

อำนาจที่จะไม่ลงโทษจำเลยตามคำรับสารภาพ หรือพิพากษายกฟ้องจำเลยได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘๕[๕๐]

ตัวอย่าง โจทก์ฟ้องจำเลยว่ามีอาวุธปืนไม่มีทะเบียนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต จำเลยให้การรับสารภาพหลังจากสืบพยานโจทก์เสร็จแล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงที่ได้จากทางนำสืบของโจทก์ว่าอาวุธปืนของกลางมีรอยขูดลบเครื่องหมายทะเบียนและขูดลบแก้ไขเลขหมายประจำปืน แต่ไม่อาจยืนยันได้ว่าเครื่องหมายทะเบียนและหมายเลขประจำปืนเดิมเป็นเลขหมายใด ดังนี้ แม้จำเลยให้การรับสารภาพ ศาลก็สามารถพิพากษาลงโทษจำเลยเพียงฐานมีอาวุธปืนที่มีทะเบียนของผู้อื่นไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตเท่านั้น[๕๑]

ตัวอย่าง โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสี่ในข้อหาร่วมกันปล้นทรัพย์และซ่อนเร้นศพ จำเลยทั้งสี่ให้การรับสารภาพ แต่พยานหลักฐานของโจทก์รับฟังไม่ได้ว่าจำเลยที่ ๑ มีส่วนร่วมในการปล้นทรัพย์หรือซ่อนเร้นศพผู้ตายอย่างไร ซึ่งความผิดฐานซ่อนเร้นศพเป็นความผิดที่ไม่ใช่คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำเกิน ๕ ปี ซึ่งถ้าจำเลยที่ ๑ ให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลก็สามารถพิพากษาโดยไม่มีการสืบพยานจำเลยต่อไปก็ได้ แต่ศาลก็มีอำนาจฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยที่ ๑ ได้กระทำความผิดจริง หาต้องรับฟังเป็นเด็ดขาดตามคำรับสารภาพของจำเลยที่ ๑ ไม่ ด้วยเหตุนี้ เมื่อพยานโจทก์ยังไม่สามารถรับฟังจนปราศจากข้อสงสัยได้ว่า จำเลยที่ ๑ มีส่วนร่วมในการปล้นทรัพย์หรือซ่อนเร้นศพผู้ตายอย่างไร ศาลย่อมพิพากษายกฟ้องจำเลยที่ ๑ ในข้อหาซ่อนเร้นศพได้[๕๒]

ตัวอย่าง โจทก์ฟ้องจำเลยฐานพรากผู้เยาว์ แม้จำเลยให้การรับสารภาพ ศาลก็สามารถยกฟ้องได้[๕๓] เมื่อพยานหลักฐานแห่งคดีแสดงให้เห็นเจตนาของจำเลยว่า จำเลยมิได้มีเจตนาพรากผู้เสียหายไปจากผู้ปกครองแต่ประการใด เพราะคำรับสารภาพของจำเลยเป็นเพียงเรื่องที่รับว่าเป็นการกระทำตามฟ้องเท่านั้น ส่วนการกระทำตามฟ้องจะเป็นความผิดตามบทกฎหมายที่โจทก์ขอให้ลงโทษหรือไม่นั้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๕๐] คนึง ฦาไชย, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๒.หน้า ๑๐๘.

[๕๑] คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๑๗๔/๒๕๕๓, คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๑๑๒/๒๕๕๔

[๕๒] คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐๕๔๗/๒๕๕๘

[๕๓] คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๔๗๖/๒๕๒๕, คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๘๗๙/๒๕๔๐, คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๗๕/๒๔๙๔, คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๘/๒๕๔๓, คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๒๖๓/๒๕๕๒

เป็นอำนาจของศาลที่จะพิจารณา ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘๕[๕๔]

ตัวอย่าง โจทก์ฟ้องจำเลยฐานลักทรัพย์ แต่การที่จะลงโทษจำเลยในคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพนั้นต้องอาศัยคำฟ้อง และการจะฟ้องขอให้ลงโทษผู้ใดตามกฎหมายต้องเป็นเรื่องที่ผู้นั้นได้กระทำผิดมาแล้วก่อนวันที่โจทก์ฟ้อง จะฟ้องล่วงหน้าว่าจำเลยกระทำผิดหาได้ไม่ แม้จำเลยจะให้การรับสารภาพก็เป็นการรับสารภาพตามฟ้องที่ไม่เป็นความผิด[๕๕]

ตัวอย่าง จำเลยให้การรับสารภาพภายหลังจากที่โจทก์สืบพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว แม้คดีนี้ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพ ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานก็ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๖ วรรคแรก แต่เมื่อพยานหลักฐานฝ่ายโจทก์นำสืบฟังไม่ได้ว่าจำเลยกระทำความผิด ศาลย่อมพิพากษายกฟ้องได้[๕๖]

สำหรับกรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพในคดีอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น เช่น จำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต ศาลจะต้องรับฟังพยานประกอบคำรับสารภาพจนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง ซึ่งมาตรฐานการพิสูจน์ในกรณีดังกล่าวนี้ ต่ำกว่ามาตรฐานการพิสูจน์ในคดีอาญาทั่วไปที่โจทก์จำเป็นจะต้องพิสูจน์จนศาลปราศจากข้อสงสัยอันสมควร[๕๗] กล่าวคือ พยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบประกอบคำรับสารภาพของจำเลยไม่จำเป็นต้องได้ความโดยชัดแจ้งปราศจากข้อสงสัยดังเช่นในคดีที่จำเลยให้การปฏิเสธ เพียงแต่ประกอบคำรับสารภาพของจำเลยให้เป็นที่พอใจศาลว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงก็เป็นการเพียงพอแล้วที่ศาลจะลงโทษจำเลยโดยอาศัยพยานหลักฐานนั้น เพราะเป็นกรณีที่โจทก์เพียงแต่นำสืบพยานหลักฐานให้เห็นเป็นเค้ามูลเพื่อประกอบคำรับสารภาพของจำเลยเท่านั้น จะเห็นได้ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๖ มิได้ห้ามศาลที่จะรับฟังคำรับสารภาพในคดีอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ ๕

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๕๔] คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๒๘/๒๕๓๗

[๕๕] คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๘/๒๕๔๓

[๕๖] คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๗๖/๒๕๓๓

[๕๗] ศุภกิจ แย้มประชา, "เมื่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาลงโทษผู้บริสุทธิ์ : มุมมองจากภายนอกวงการกฎหมายไทย." หน้า ๗.

ปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น แต่ห้ามมิให้ลงโทษจำเลยโดยอาศัยคำรับสารภาพเพียงอย่างเดียว[๕๘]

สรุปว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๖ เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่ศาลที่จะรับฟังเพียงคำรับสารภาพของจำเลยเพื่อทำคำพิพากษา แต่ไม่ใช่บทบังคับว่าศาลจะต้องพิพากษาลงโทษจำเลยตามคำรับสารภาพเสมอไป ศาลสามารถใช้ดุลพินิจว่าคำรับสารภาพของจำเลยตรงตามข้อเท็จจริงที่โจทก์ฟ้องหรือไม่ เพราะในคดีอาญาไม่เหมือนกับคดีแพ่ง โดยในคดีอาญามีข้อสันนิษฐานว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะพิพากษาถึงที่สุดว่า จำเลยได้กระทำความผิดจริง และเป็นหน้าที่ของฝ่ายโจทก์ที่จะนำสืบให้เห็นความผิดของฝ่ายจำเลย นอกจากนี้ ในคดีอาญาศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยก็ต่อเมื่อแน่ใจว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ ดังนั้น ในคดีอาญา ไม่ว่าจำเลยจะให้การเช่นใดก็เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาเสมอว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงหรือไม่

ในกรณีที่ศาลสามารถรับฟังคำรับสารภาพเพื่อทำคำพิพากษาได้โดยไม่ต้องมีการสืบพยาน คือ กรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพในคดีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปีหรือโทษสถานเบากว่านั้น และไม่มีการสืบประกอบ และจะต้องเป็นคำให้การที่ชัดแจ้งว่า จำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้องของโจทก์จริง โดยต้องไม่ยกข้อต่อสู้ขึ้นใหม่ ปฏิเสธบางส่วนหรือมีเงื่อนไข[๕๙] ถ้าเพียงแต่จำเลยรับสารภาพบางข้อหา ศาลจะต้องมีการสืบพยานในข้อหาที่ปฏิเสธเสียก่อน จึงจะพิพากษาตามคำรับสารภาพได้[๖๐] และนำหลักเกณฑ์ของการรับสารภาพชั้นสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๕ มาใช้ กล่าวคือ การรับสารภาพจะต้องเกิดขึ้นโดยสมัครใจ มิใช่เกิดขึ้นเพราะการให้คำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบด้วยประการใด เพื่อจูงใจให้จำเลยให้การรับสารภาพ[๖๑] สำหรับคดีที่โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดหลายบทหลายกระทง เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง แสดงว่าจำเลยกระทำความผิดทุกกระทงตามฟ้องด้วย[๖๒]

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๕๘] คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๓๙๙/๒๕๔๔

[๕๙] คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๖๓๙/๒๕๒๔, คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๑๑๔/๒๕๓๑, คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๖๗๖/๒๕๓๓

[๖๐] ณรงค์ ใจหาญ, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๒. หน้า ๑๐๘ - ๑๑๐.

[๖๑] คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค ๓ - ๔. หน้า ๒๒๖.

[๖๒] คนึง ฦาไชย, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๒. หน้า ๑๘.

นอกจากตัวจำเลยเองจะต้องเป็นผู้ที่ให้การรับสารภาพโดยชัดแจ้งแล้ว กฎหมายก็ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของศาลในการที่ต้องทำคำให้การชัดแจ้งด้วยเช่นกัน เพราะตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๗๒ วรรคสอง ได้กำหนดให้ศาลมีหน้าที่ในการอ่านและอธิบายคำฟ้องให้จำเลยฟัง และถามจำเลยว่าได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้ว่าอย่างไร[๖๓] อันเป็นไปตามหลักฟังความทุกฝ่าย (*principle audi alteram partem*)[๖๔] ตัวอย่างเช่น คดีที่โจทก์ฟ้องจำเลยในความผิดหลายข้อหา แต่โจทก์ประสงค์ให้ศาลลงโทษจำเลยเพียงข้อหาเดียว เป็นหน้าที่ของศาลชั้นต้นที่จะต้องสอบถามคำให้การของจำเลยให้ชัดเจนว่าจำเลยกระทำความผิดข้อหาใด[๖๕] หรือในคดีที่โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดหลายกระทงต่างกัน เป็นหน้าที่ของศาลชั้นต้นที่จะต้องสอบถามคำให้การของจำเลยให้ชัดเจนทุกกระทงความผิด ถ้ากระทงความผิดใดที่จำเลยไม่ได้ให้การไว้ ศาลชั้นต้นมีหน้าที่สอบถามคำให้การของจำเลยให้ชัดเจนว่าจำเลยจะให้การในกระทงความผิดดังกล่าวอย่างไร[๖๖]

๔.๓ แนวคิดและหลักการแก้ไขคำรับสารภาพชั้นพิจารณาของประเทศไทย

แม้การรับสารภาพชั้นพิจารณาในคดีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปีหรือโทษสถานเบากว่านั้นจะมีมาตรการกลั่นกรองคำรับสารภาพอยู่แล้ว แต่ความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาย่อมเกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่กระบวนการกลั่นกรองคำรับสารภาพในคดีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปีหรือโทษสถานเบากว่านั้นและไม่มีการสืบประกอบ มีเพียงการใช้เพียงดุลพินิจของศาลในการตรวจสอบคำรับสารภาพ จึงเกิดข้อกังวลถึงความน่าเชื่อถือของคำรับสารภาพ เนื่องจากคำรับสารภาพของจำเลย อาจเกิดขึ้นไม่ตรงกับความจริงตามฟ้องเสมอไป ไม่ว่าจะเป็นการที่จำเลยไม่มีความสามารถในการต่อสู้คดี การยอมรับสารภาพผิดแทนผู้อื่น จำเลยไม่เข้าใจองค์ประกอบของความผิด การไม่มีทนายความ คำแนะนำของทนายความที่ไม่ถูกต้อง หรือต้องการได้รับลดโทษ หรือถูกบีบบังคับให้ต้องรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ ส่งผลให้คำรับสารภาพไม่ใช่พยานหลักฐานที่ดีที่สุด

---

[๖๓] ธานี สิงหนาท, คำอธิบายพยานหลักฐานคดีแพ่งและคดีอาญา, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕ แก้ไขเพิ่มเติมฉบับล่าสุด (กรุงเทพฯ: กรุงสยาม พับลิชชิ่ง, ๒๕๖๑).หน้า ๓๘๘.

[๖๔] คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค ๓ - ๔. หน้า ๕๔๒.

[๖๕] คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๗๓๕/๒๕๕๗

[๖๖] คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐๐๗๓/๒๕๕๘

และไม่ได้สะท้อนความจริงที่เกิดขึ้นในคดี[๖๗] แต่กลับเป็นคำรับสารภาพที่มีความน่าสงสัยเป็นอย่างยิ่ง[๖๘] ประกอบกับศาลก็เป็นเพียงปุถุชนธรรมดาจึงอาจเกิดข้อบกพร่องในการวินิจฉัยและสั่งคดีได้[๖๙] และเมื่อศาลได้ใช้คำรับสารภาพดังกล่าวมาทำคำพิพากษาลงโทษจำเลย ย่อมส่งผลให้เป็นการลงโทษจำเลยในความผิดอาญาที่จำเลยไม่ได้กระทำ อันส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของกระบวนการยุติธรรม ทำให้ความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรมเสื่อมถอยลง รัฐจึงต้องหามาตรการแก้ไขเพื่อมิให้ผู้บริสุทธิ์จะต้องตกเป็นเหยื่อของกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเป็นไปตามสุภาษิตกฎหมายที่ว่า “ปล่อยคนผิดสิบคน ดีกว่าจับหรือลงโทษผู้บริสุทธิ์เพียงคนเดียว”[๗๐] ดังนั้น เพียงแต่การใช้ดุลพินิจของศาลเพียงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอที่จะช่วยกลั่นกรองคำรับสารภาพของจำเลยให้ต้องตรงกับข้อเท็จจริงได้ รัฐจึงต้องสร้างมาตรการให้แก้จำเลยไว้เพื่อแก้ไขคำรับสารภาพได้ หากคำรับสารภาพเกิดขึ้นไม่ตรงกับความจริง

สำหรับกระบวนการแก้ไขคำรับสารภาพในชั้นพิจารณาแบ่งออกเป็น ๒ กรณีคือ การที่จำเลยยื่นคำร้องขอแก้ไขคำรับสารภาพ กับการที่ศาลเห็นเองว่าคำรับสารภาพนั้นไม่ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้น จึงมีคำสั่งให้แก้ไขคำรับสารภาพนั้น ซึ่งกระบวนการแก้ไขทั้งสองกรณีต่างมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่แตกต่างกัน ในหัวข้อนี้ ผู้เขียนจึงจะทำการศึกษาถึงวิธีการแก้คำรับสารภาพในแต่ละประเภทเพื่อทราบถึงหลักเกณฑ์และข้อจำกัดต่างๆ ที่มีอยู่ในวิธีการเหล่านี้ว่ามีความยากง่ายแตกต่างกันอย่างไร เพราะการทราบถึงหลักเกณฑ์และข้อจำกัดของแต่ละวิธีของการแก้ไขคำรับสารภาพ จะทำให้สามารถวิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละวิธีการได้ และนำไปสู่บทวิเคราะห์ว่าควรจะมีแนวทางอย่างไร ในการแก้ไขคำรับสารภาพที่เหมาะสมสำหรับจำเลยที่รับสารภาพในคดีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปีหรือโทษสถานเบากว่านั้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๖๗] กาญจนา นวไตรลาภ, "ปัญหาการค้นหาความจริงกรณีจำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณา."หน้า ๑ - ๒.

[๖๘] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑ - ๒.

[๖๙] คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค ๓ - ๔.หน้า ๗๐๑.

[๗๐] ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, "กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำและความสำคัญของคำรับสารภาพ."หน้า ๑๔๕.

๔.๓.๑ แนวคิดและหลักการแก้ไขคำรับสารภาพโดยตัวจำเลย

หลักเกณฑ์การแก้ไขคำรับสารภาพของประเทศไทย ไม่ได้มีบทบัญญัติเฉพาะสำหรับการแก้ไขคำรับสารภาพ ดังนั้น จึงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ทั่วไปในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขคำรับสารภาพ พิจารณาได้ดังต่อไปนี้

ช่องทางแรก การแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำให้การ เนื่องจากคำรับสารภาพในชั้นพิจารณาเป็นคำให้การอย่างหนึ่ง จึงต้องบังคับตามบทบัญญัติทั่วไปในเรื่องการแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำให้การ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๓ วรรคสอง[๗๑] ซึ่งใช้ทั้งในกรณีที่จำเลยไม่ยอมให้การมาแต่เดิม แล้วจำเลยเปลี่ยนใจที่จะให้การในเวลาต่อมา หรือในกรณีที่จำเลยให้การไว้แล้ว ไม่ว่าจะเป็นการให้การรับสารภาพตามฟ้องหรือให้การปฏิเสธทั้งหมดหรือบางส่วนก็ตาม[๗๒]

บทบัญญัติในเรื่องการแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำให้การ เป็นบทบัญญัติที่ได้กำหนดให้สอดคล้องกับสิทธิของโจทก์ที่สามารถแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๓ วรรคหนึ่ง โดยมีหลักเกณฑ์อย่างเดียวกัน เพียงแต่มีความเคร่งครัดที่น้อยกว่า[๗๓] แม้ว่าการแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำให้การนั้นทำให้โจทก์เสียเปรียบในการดำเนินคดี เพื่อให้จำเลยมีสิทธิที่จะต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่[๗๔] อีกทั้ง กฎหมายมิได้จำกัดให้จำเลยจะให้การหรือแก้คำให้การได้เพียงครั้งเดียว ดังนั้น จำเลยอาจขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำให้การได้หลายครั้ง ถ้าการแก้ไขหรือเพิ่มเติมนั้น เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด[๗๕] กล่าวคือ จำเลยจะต้องมีเหตุอันสมควร อันมาจากแนวคิดที่ว่า จำเลยไม่ใช่พยานบุคคล และคำให้การของจำเลยเป็นข้อแถลงที่ประกอบด้วยเหตุผลที่ได้กระทำไปโดยมีความเป็นตัวของตัวเองอย่างสมบูรณ์[๗๖] ซึ่งการที่ศาลจะอนุญาตให้จำเลยสามารถแก้ไขคำให้การดังกล่าวได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาล ตามหลักการตรวจสอบ (Examination Principle)[๗๗] ใน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

---

[๗๑] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๓ วรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อมีเหตุอันควร จำเลยอาจยื่นคำร้องขอแก้หรือเพิ่มเติมคำให้การของเขาก่อนศาลพิพากษา ถ้าศาลเห็นสมควรอนุญาตก็ให้ส่งสำเนาแก่โจทก์”

[๗๒] คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค ๓ - ๔. หน้า ๕๔๓.

[๗๓] คนึง ฦาไชย, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๒.หน้า ๗๗.

[๗๔] ณรงค์ ใจหาญ, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๒.หน้า ๖๓.

[๗๕] คนึง ฦาไชย, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๒. หน้า ๖๓.

[๗๖] คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค ๓ - ๔. หน้า ๕๔๓.

[๗๗] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๔๓.

บางครั้งเมื่อศาลได้พิจารณาถึงเหตุผลในการขอแก้ไขคำให้การดังกล่าวประกอบกับหลักความยุติธรรมแล้ว ศาลเห็นว่าจำเลยมีพฤติการณ์ที่เป็นการประวิงคดี ศาลก็สามารถไม่อนุญาตให้แก้ไขคำให้การได้[๗๘]

สำหรับกรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพ ต่อมาจำเลยต้องการที่จะเพิกถอนคำให้การรับสารภาพ เป็นให้การปฏิเสธฟ้องของโจทก์ กรณีเช่นนี้ ศาลจะพิจารณาถึงเหตุผลในการแก้ไขคำให้การดังกล่าว ถ้าหากการแก้ไขคำรับสารภาพนั้น กระทำไปเพื่อเป็นการประวิงคดี ศาลก็ย่อมที่จะไม่อนุญาตให้จำเลยแก้ไขคำให้การได้ ซึ่งพฤติการณ์ใดเป็นการประวิงคดีนั้น จะต้องพิจารณาไปในแต่ละคดี เช่น การแก้ไขคำรับสารภาพตามอำเภอใจ[๗๙] การที่ศาลได้ให้โอกาสจำเลยบรรเทาผลร้าย แต่จำเลยก็ผัดผ่อนมาโดยตลอด[๘๐] จำเลยขอแก้ไขคำให้การภายหลังจากระยะเวลาผ่านไปเนินนานแล้ว[๘๑] หรือการรับสารภาพชั้นพิจารณาของจำเลยเกิดจากการถูกเกลี้ยกล่อมและเพื่อประวิงเวลาในการประนีประนอมกับผู้เสียหายเสียก่อน[๘๒] เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ถ้าเหตุผลที่จำเลยยื่นขอถอนคำรับสารภาพเป็นเพราะจำเลยได้รับสารภาพไปโดยเข้าใจผิดและไม่ตรงกับความจริง นับว่ามีเหตุอันสมควรที่จะแก้ไขคำให้การได้ ศาลมักที่จะอนุญาตให้มีการแก้ไขคำให้การได้[๘๓] เช่น จำเลยได้ขอแก้ไขคำให้การรับสารภาพเนื่องจากตอนที่จำเลยได้รับสารภาพนั้นจำเลยไม่มีทนาย ทำให้จำเลยรับสารภาพเพราะเข้าใจผิดและไม่ตรงต่อความจริง ต่อมาจำเลยได้ปรึกษากับทนายความแล้ว และเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับคดีแล้ว จำเลยจึงขอถอนคำรับสารภาพดังกล่าว เหตุผลเช่นนี้ศาลอนุญาตให้แก้ไขคำให้การได้[๘๔] หรือคำรับสารภาพของจำเลยมิใช่เป็นคำรับที่เกิดขึ้นโดยสมัครใจ หากแต่จำเลยถูกเจ้าพนักงานสอบสวนบังคับขู่เข็ญให้รับสารภาพ[๘๕] หรือการรับสารภาพเกิดขึ้นด้วยความสำคัญผิด[๘๖]

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

---

[๗๘] ณรงค์ ใจหาญ, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๒.หน้า ๖๓.

[๗๙] คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๒๐๑/๒๕๔๑, คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๒๑๔ - ๖๒๑๖/๒๕๔๔

[๘๐] คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๘๗๖/๒๕๔๔

[๘๑] คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๕๗๕/๒๕๕๑, คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๖๗/๒๕๐๘

[๘๒] คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๕๕/๒๕๐๑

[๘๓] คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค ๓ - ๔. หน้า ๕๔๓.

[๘๔] คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๖๖๕/๒๕๑๕, คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๓๘๙/๒๕๒๕, คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๓๖๙/๒๕๒๕

[๘๕] คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๙๘/๒๕๐๑

[๘๖] คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๗๗/๒๔๘๕

ส่วนขั้นตอนในการขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำให้การ เริ่มจากจำเลยจะต้องทำเป็นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำให้การ แล้วยื่นคำร้องดังกล่าวต่อศาล ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา ในอดีตมีข้อถกเถียงในเรื่องของระยะเวลาในการยื่นคำร้อง เนื่องจากบทบัญญัติในมาตรา ๑๖๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้เพียงว่า “...ก่อนศาลมีคำพิพากษา” เท่านั้น โดยไม่ได้กำหนดชั้นศาลไว้โดยเฉพาะเจาะจงว่าเป็นศาลใด อันทำให้เกิดความเห็นแยกออกเป็น ๒ ฝ่าย ซึ่งความเห็นฝ่ายแรกนั้น เห็นว่าจะต้องกระทำก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา ส่วนความเห็นของอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าการแก้ไขคำให้การ สามารถแก้ไขได้ในทุกชั้นศาล อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันศาลไทยได้เดินตามแนวทางของฝ่ายแรก โดยได้มีคำพิพากษาออกมายืนยันหลักดังกล่าวมากมาย[๘๗] เหตุผลที่ศาลได้วางหลักเช่นนี้เพราะว่าถ้ามียอมให้มีการแก้ไขคำให้การในศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาแล้ว จะทำให้ศาลจะต้องมีการดำเนินกระบวนพิจารณาใหม่ทั้งหมด เนื่องจากกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นของประเทศไทย กระทำได้เฉพาะแต่ในศาลชั้นต้น ซึ่งหากศาลได้อนุญาตให้สามารถแก้ไขคำให้การได้ในศาลชั้นอื่น ก็จะส่งผลให้กระบวนพิจารณาเกิดความล่าช้า[๘๘] อันไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ด้วยเหตุนี้ หากจำเลยต้องการที่จะแก้ไขคำให้การรับสารภาพของตนภายหลังจากศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว จำเลยจะไม่สามารถยื่นคำร้องเพื่อขอแก้ไขคำให้การรับสารภาพของตนได้ แต่จำเลยจะต้องใช้ช่องทางในการอุทธรณ์ฎีกาคำพิพากษาของศาลชั้นต้นเพื่อที่จะแก้ไขคำพิพากษาที่เกิดขึ้นจากคำรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงแทน

ช่องทางที่สอง การอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษา เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่เปิดโอกาสให้จำเลยสามารถแก้ไขคำรับสารภาพของตนได้ โดยระบบการอุทธรณ์ฎีกาในคดีอาญาของประเทศไทยเป็นระบบสิทธิที่คู่ความมีอยู่ตามกฎหมายอันเป็นการเปิดโอกาสให้คู่ความและผู้มีส่วนได้เสียสามารถอุทธรณ์หรือฎีกาคัดค้านคำพิพากษาของศาลล่างได้ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย ในกรณีที่ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของศาลล่าง เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติจำกัดสิทธิอุทธรณ์หรือฎีกาไว้[๘๙] ดังนั้น หากจำเลยต้องการที่จะอุทธรณ์ฎีกาโต้แย้งคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ด้วยเหตุที่ว่าคำรับ

---

[๘๗] คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๑๘/๒๕๕๙, คำพิพากษาฎีกาที่ ๙๔๘๑/๒๕๕๓, คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๕๖๗-๓๕๖๘/๒๕๕๐, คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๙๔/๒๕๔๙

[๘๘] บุญทิพย์ ผ่องจิตร์ แลนเกรฟ, "สิทธิของจำเลยในคดีอาญาในประเทศไทย." หน้า ๒๒๖.

[๘๙] นัดดรียา พิรวินิจ, "แนวทางการแก้ไขระบบอุทธรณ์ ฎีกาในคดีอาญา." หน้า ๗๒.

สารภาพของจำเลยชั้นพิจารณาเกิดขึ้นไม่ตรงกับความจริง จะต้องพิจารณาเสียก่อนว่า ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาข้อเท็จจริงหรือปัญหาข้อกฎหมาย และมีกฎหมายจำกัดสิทธิมิให้จำเลยสามารถอุทธรณ์ฎีกาปัญหาดังกล่าวหรือไม่

ประเด็นแรก ประเด็นปัญหาในชั้นพิจารณาแบ่งออกได้เป็น ๒ ประการคือ ปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย ซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญในการพิจารณาต่อไปถึงข้อจำกัดสิทธิอุทธรณ์ฎีกา กล่าวคือ หากเป็นปัญหาข้อเท็จจริง จะต้องเป็นปัญหาที่คู่ความโต้เถียงกันในเรื่องที่เกี่ยวกับการกระทำ หรือเหตุการณ์ หรือพฤติการณ์ว่าได้เกิดขึ้นหรือมีอยู่จริงตามที่คู่ความโต้เถียงกันหรือไม่[๙๐] หรือปัญหาในเรื่องการรับฟังหรือการสรุปข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานของศาลชั้นต้น รวมถึงการที่ศาลใช้ดุลพินิจในการออกคำสั่งต่างๆ ในระหว่างการพิจารณา การทำคำพิพากษา หรือการกำหนดโทษ[๙๑] ส่วนปัญหาข้อกฎหมายคือ ปัญหาในเรื่องการแปลความหมายของกฎหมาย หรือการปรับบทกฎหมาย หรือเรียกได้ว่า ปัญหาการหารือบท[๙๒] อาจกล่าวได้ว่า หากเป็นการที่ศาลจะต้องฟังข้อเท็จจริงว่าการกระทำของจำเลยเป็นอย่างไร โดยพิจารณาว่าจำเลยทำอย่างไร ที่ไหนและเมื่อไร ปัญหานั้นเป็นปัญหาข้อเท็จจริง แต่ถ้าประเด็นในเรื่องดังกล่าวรับฟังเป็นที่ยุติแล้ว เป็นเพียงการปรับบทประเด็นให้เข้ากับองค์ประกอบความผิดตามคำฟ้อง หรือจะต้องลงโทษฐานใด กรณีดังกล่าวเป็นปัญหาข้อกฎหมาย[๙๓] ซึ่งหลักเกณฑ์ในการอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย จะต้องประกอบด้วย[๙๔]

๑. ในคำฟ้องอุทธรณ์ หรือฎีกาต้องระบุข้อเท็จจริงโดยย่อ หรือข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิงตามลำดับ

๒. ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอุทธรณ์ หรือฎีกานั้น ต้องเป็นเรื่องที่ว่ากล่าวมาแล้วในศาลชั้นต้นในกรณีที่อุทธรณ์ และต้องเป็นเรื่องที่ว่ากล่าวมาแล้วในศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ในกรณีที่ฎีกา

---

[๙๐] ธานิศ เกศวพิทักษ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาภาค ๓ - ๔ เล่ม ๒. หน้า ๕๕๐.

[๙๑] ณรงค์ ใจหาญ, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๒. หน้า ๑๕๘.

[๙๒] ธานิศ เกศวพิทักษ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาภาค ๓ - ๔ เล่ม ๒.หน้า ๕๕๐.

[๙๓] ณรงค์ ใจหาญ, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๒.หน้า ๑๖๐.

[๙๔] คณะกรรมการการจัดทำคู่มือการดำเนินคดีอาญาชั้นอุทธรณ์-ฎีกา, คู่มือการดำเนินคดีอาญาชั้นอุทธรณ์-ฎีกา ฉบับเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (กรุงเทพฯ: สำนักงานอัยการสูงสุด, ๒๕๕๔). หน้า ๕๗ - ๕๘.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

๓. ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอุทธรณ์หรือฎีกา ต้องเป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัย ตามระเบียบที่ประชุมใหญ่ว่าด้วยการไม่รับคดีซึ่งข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงที่อุทธรณ์หรือฎีกาไว้จะไม่เป็นสาระอันควรแก่การพิจารณาไว้พิจารณาพิพากษา พ.ศ. ๒๕๕๑ และ

๔. ในกรณีที่อุทธรณ์ต้องเป็นการคัดค้านคำพิพากษาของศาลชั้นต้นและในกรณีที่ฎีกาต้องเป็นการคัดค้านคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์

สำหรับคำรับสารภาพตามฟ้องของจำเลย คือข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งที่ฟังได้เบื้องต้นสำหรับคำพิพากษาคดีอาญา ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่รับกันหรือไม่โต้เถียงกันในคำคู่ความอันทำให้ข้อเท็จจริงดังกล่าวรับฟังเป็นที่ยุติ ซึ่งศาลสามารถนำมาทำคำพิพากษาลงโทษจำเลยได้[๙๕] ดังนั้น การที่จำเลยต้องการจะแก้ไขคำรับสารภาพ เพราะคำรับสารภาพดังกล่าวไม่ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้น จึงเป็นการที่จำเลยต้องการอุทธรณ์ฎีกาโต้แย้งการรับฟังข้อเท็จจริงของศาลชั้นต้นอันเป็นการโต้แย้งในปัญหาข้อเท็จจริง

ประเด็นที่สอง ตามหลักในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙๓ ซึ่งได้ให้สิทธิแก่คู่ความในคดีอาญาที่ไม่พอใจคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้น สามารถอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นทั้งในข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายต่อศาลอุทธรณ์ได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติห้ามเอาไว้ ในส่วนข้อห้ามอุทธรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้แก่ การห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง การห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมาย และการห้ามอุทธรณ์คำสั่งระหว่างพิจารณา[๙๖] ส่วนหลักการจำกัดสิทธิในการฎีกาปัญหาข้อกฎหมายจะเหมือนกับชั้นอุทธรณ์ แต่ในปัญหาข้อเท็จจริงชั้นฎีกาจะมีการกำหนดไว้เป็นการแตกต่าง โดยจะมีข้อจำกัดและหลักเกณฑ์ที่มากกว่าชั้นอุทธรณ์[๙๗] ซึ่งข้อจำกัดดังกล่าวจะเน้นการโต้แย้งในปัญหาข้อเท็จจริง ส่วนปัญหาข้อกฎหมายนั้นจะมีข้อจำกัดไม่มากนัก นอกจากนี้ สิทธิในการฎีกาปัญหาข้อเท็จจริง กฎหมายยังกำหนดข้อจำกัดของโจทก์มากกว่าจำเลยอีกด้วย[๙๘]

---

[๙๕] ไพโรจน์ วายุภาพ, ข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพฯ: ปณรัชช, ๒๕๖๐). หน้า ๘๑ - ๘๒.

[๙๖] ธานิศ เกศวพิทักษ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาภาค ๓ - ๔ เล่ม ๒. หน้า ๗๐๒.

[๙๗] ณรงค์ ใจหาญ, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๒. หน้า ๑๙๑.

[๙๘] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๑.

สำหรับบทบัญญัติจำกัดสิทธิไม่ให้คู่ความสามารถอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงมีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอยู่ ๓ กรณีคือ (๑) การห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ตามมาตรา ๑๙๓ ทวิ (๒) การห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงที่ไม่ได้ยกขึ้นว่ากล่าวกันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ และ (๓) การห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงที่ไม่เป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ ประกอบ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ ส่วนบทจำกัดสิทธิไม่ให้คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แบ่งออกเป็น ๕ กรณี ตั้งแต่มาตรา ๒๑๘[๙๙], มาตรา ๒๑๙[๑๐๐], มาตรา ๒๑๙ ทวิ[๑๐๑], มาตรา ๒๑๙ ตรี[๑๐๒] และมาตรา ๒๒๐[๑๐๓] นอกจากนี้ ยังรวมถึงการห้ามฎีกาเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่ไม่ได้ว่ากันมาแล้วในศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์อีกด้วย[๑๐๔]

กล่าวโดยสรุปคือ แม้ว่าจำเลยจะมีสิทธิในการอุทธรณ์ฎีกาทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายเพื่อโต้แย้งการทำคำพิพากษาของศาลล่าง อย่างไรก็ตาม กฎหมายก็ได้จำกัดการใช้สิทธิของจำเลยในการอุทธรณ์ฎีกาบางประการ อันทำให้ในบางกรณีจำเลยไม่สามารถอุทธรณ์ฎีกาโต้แย้งคำพิพากษาของศาลได้ ซึ่งหากจำเลยต้องห้ามที่จะอุทธรณ์ฎีกาโต้แย้งในปัญหาข้อเท็จจริง

---

[๙๙] มาตรา ๒๑๘ “ในคดีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลล่างหรือเพียงแต่แก้ไขเล็กน้อย และให้ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกินห้าปี หรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับแต่โทษจำคุกไม่เกินห้าปีห้ามมิให้คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

ในคดีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลล่างหรือเพียงแต่แก้ไขเล็กน้อยและให้ลงโทษจำคุกจำเลยเกินห้าปี ไม่ว่าจะมีโทษอย่างอื่นด้วยหรือไม่ ห้ามมิให้โจทก์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง”

[๑๐๐] มาตรา ๒๑๙ “ในคดีที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าศาลอุทธรณ์ยังคงลงโทษจำเลยไม่เกินกำหนดที่ว่ามานี้ห้ามมิให้คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง แต่ข้อห้ามนี้มิให้ใช้แก่จำเลยในกรณีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไขมากและเพิ่มเติมโทษจำเลย”

[๑๐๑] มาตรา ๒๑๙ ทวิ “ห้ามมิให้คู่ความฎีกาคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งในข้อเท็จจริงในปัญหาเรื่องวิธีการเพื่อความปลอดภัยแต่อย่างเดียว แม้คดีนั้นจะไม่ต้องห้ามฎีกาก็ตาม”

[๑๐๒] มาตรา ๒๑๙ ตรี “ในคดีที่ศาลชั้นต้นลงโทษกักขังแทนโทษจำคุก หรือเปลี่ยนโทษกักขังเป็นโทษจำคุก หรือคดีที่เกี่ยวกับการกักขังแทนค่าปรับ หรือกักขังเกี่ยวกับการริบทรัพย์สิน ถ้าศาลอุทธรณ์มิได้พิพากษากลับคำพิพากษาศาลชั้นต้น ห้ามมิให้คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง”

[๑๐๓] มาตรา ๒๒๐ “ห้ามมิให้คู่ความฎีกาในคดีที่ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องโจทก์”

[๑๐๔] ธานิศ เกศวพิทักษ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาภาค ๓ - ๔ เล่ม ๒. หน้า ๗๐๒.

คดีจะถึงที่สุดเมื่อครบกำหนดเวลาอุทธรณ์ฎีกา[๑๐๕] และผลแห่งคดีถึงที่สุดย่อมเป็นไปตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้นในกรณีที่มิได้ใช้สิทธิอุทธรณ์ หรือเป็นไปตามคำพิพากษาของศาลฎีกาในกรณีที่มิได้ใช้สิทธิฎีกา[๑๐๖] ซึ่งการที่คดีถึงที่สุดแล้ว คู่ความจะไม่สามารถใช้สิทธิอุทธรณ์ฎีกาหรือขอพิจารณาคดีใหม่ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความเพ่ง มาตรา ๑๔๗ วรรคสอง ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕

ช่องทางที่สาม การขอรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่ศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุด แต่หลายครั้งคำพิพากษาที่ถึงที่สุดแล้วก็ไม่ใช่คำพิพากษาที่ถูกใจทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คดีที่ศาลพิพากษาให้จำเลยต้องรับผิด แต่จำเลยเชื่อว่าตนเองไม่ได้กระทำความผิด เพียงแต่โอกาสพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองได้หมดลงแล้ว[๑๐๗] แต่ตามหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษา เมื่อคำพิพากษาใดถึงที่สุดแล้ว คำพิพากษาดังกล่าวไม่ควรที่จะถูกรื้อฟื้นขึ้นมาว่ากล่าวกันอีก[๑๐๘] เพราะจะไปกระทบต่อความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษาที่คู่ความจะต้องผูกพันตามคำพิพากษาถึงที่สุดเพื่อให้กระบวนยุติธรรมทางอาญามีความแน่นอนและน่าเชื่อถือ ก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและเป็นระเบียบขึ้นสังคม ดังนั้น เมื่อคดีอาญาถึงที่สุดแล้วจึงถือว่าไม่มีหลักฐานใดจากภายนอกคดีจะมีน้ำหนักที่มากกว่าคำพิพากษาถึงที่สุดอีกแล้ว[๑๐๙] อย่างไรก็ตาม รัฐก็ได้ยอมรับถึงความผิดพลาดหรือความบกพร่องที่เกิดขึ้นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Miscarriage of Justice) ส่งผลให้เกิดการลงโทษผู้บริสุทธิ์โดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Wrongful Convictions)[๑๑๐] ทำให้จำเลยผู้บริสุทธิ์ต้องยอมรับโทษตามที่ศาลกำหนดในความผิดที่ตนไม่ได้ก่อ และยังต้องยอมรับตราบาปแห่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๐๕] คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๖๘/๒๕๒๘ ประชุมใหญ่

[๑๐๖] สุธาสินี กำเงิน, "กรณีศึกษาการออกหมายจำคุกคดีถึงที่สุดให้แก่จำเลยในคดีอาญาตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๕๑๓/๒๕๔๗ และคดีอื่นๆ" (หลักสูตรผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ ๑๓, สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, ๒๕๕๓).หน้า ๗-๘.

[๑๐๗] iLaw, "พ.ร.บ.รื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่: ความหวังที่ยังไม่ใกล้ความเป็นจริง," เข้าถึงเมื่อ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๑, https://ilaw.or.th/node/4266.

[๑๐๘] สันทัด สุจริต, "การรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่." หน้า ๖๖.

[๑๐๙] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๙.

[๑๑๐] ศุภกิจ แย้มประชา, "เมื่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาลงโทษผู้บริสุทธิ์ : มุมมองจากภายนอกวงการกฎหมายไทย." หน้า ๓.

โทษนั้น[๑๑๑] ด้วยเหตุนี้ ประเทศไทยจึงได้มีการยอมรับข้อยกเว้นของหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษา และได้มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายฉบับต่างๆ[๑๑๒] เช่น พระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๖ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗๕[๑๑๓] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๙๙ ตรี[๑๑๔] และมาตรา ๒๐๗[๑๑๕] เป็นต้น

สำหรับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่คือ พระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๖ ซึ่งหลักการและเหตุผลของพระราชบัญญัติฉบับนี้คือ “โดยที่เป็นการสมควรกำหนดให้สิทธิแก่บุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดในการขอรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ในภายหลัง หากปรากฏหลักฐานขึ้นใหม่ว่าบุคคลนั้นมิได้เป็นผู้กระทำความผิดและกำหนดให้สิทธิที่จะได้รับค่าทดแทนและบรรดาสิทธิที่เสียไปเพราะผลแห่งคำพิพากษานั้นคืน หาก

---

[๑๑๑] สันทัด สุจริต, "การรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่." หน้า ๕๙.

[๑๑๒] ไกรพล อรัญรัตน์, "ข้อยกเว้นของหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษา." หน้า ๒๓ - ๒๖.

[๑๑๓] มาตรา ๗๕ บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลปกครองได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีปกครองเสร็จเด็ดขาดแล้ว คู่กรณีหรือบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียหรืออาจถูกกระทบจากผลแห่งคดีนั้นอาจมีคำขอให้ศาลปกครองพิจารณาพิพากษาคดีหรือมีคำสั่งชี้ขาดคดีปกครองนั้นใหม่ได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ศาลปกครองฟังข้อเท็จจริงผิดพลาดหรือมีพยานหลักฐานใหม่ อันอาจทำให้ข้อเท็จจริงที่ฟังเป็นยุติแล้วนั้นเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ

(๒) คู่กรณีที่แท้จริงหรือบุคคลภายนอกนั้นมิได้เข้ามาในการดำเนินกระบวนพิจารณาคดีหรือได้เข้ามาแล้วแต่ถูกตัดโอกาสโดยไม่เป็นธรรมในการมีส่วนร่วมในการดำเนินกระบวนพิจารณา

(๓) มีข้อบกพร่องสำคัญในกระบวนพิจารณาพิพากษาที่ทำให้ผลของคดีไม่มีความยุติธรรม

(๔) คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ทำขึ้นโดยอาศัยข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายใดและต่อมาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายนั้นเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญซึ่งทำให้ผลแห่งคำพิพากษาหรือคำสั่งขัดกับกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น

การยื่นคำขอตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำได้เฉพาะเมื่อคู่กรณีหรือบุคคลภายนอกไม่ทราบถึงเหตุนั้นในการพิจารณาคดีครั้งที่แล้วมา โดยมิใช่ความผิดของผู้นั้น

การยื่นคำขอให้พิจารณาพิพากษาคดีหรือมีคำสั่งใหม่ต้องกระทำภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้นั้นได้รู้หรือควรรู้ถึงเหตุซึ่งอาจขอให้พิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งใหม่ได้ แต่ไม่เกินห้าปีนับแต่ศาลปกครองได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาด”

[๑๑๔] มาตรา ๑๙๙ ตรี “จำเลยซึ่งศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดให้แพ้คดีโดยขาดนัดยื่นคำให้การ ถ้ามิได้ยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น จำเลยนั้นอาจมีคำขอให้พิจารณาคดีใหม่ได้ เว้นแต่

(๑) ศาลเคยมีคำสั่งให้พิจารณาคดีนั้นใหม่มาครั้งหนึ่งแล้ว

(๒) คำขอให้พิจารณาคดีใหม่นั้นต้องห้ามตามกฎหมาย”

[๑๑๕] มาตรา ๒๐๗ “เมื่อศาลพิพากษาให้คู่ความฝ่ายที่ขาดนัดพิจารณาแพ้คดี ...คู่ความฝ่ายนั้นอาจมีคำขอให้พิจารณาคดีใหม่ได้...”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ปรากฏตามคำพิพากษาของศาลที่รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ว่าบุคคลผู้นั้นมิได้กระทำความผิด "[๑๑๖] อาจกล่าวได้ว่า พระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๖ เป็นมาตรการแก้ไขและลบล้างผลของคำพิพากษาที่เกิดจากความผิดพลาดในการดำเนินกระบวนยุติธรรมทางอาญา โดยกำหนดให้ศาลมีส่วนในการแก้ไขความผิดพลาดดังกล่าว โดยการดำเนินกระบวนพิจารณาคดีดังกล่าวขึ้นใหม่[๑๑๗] แต่การที่จะรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ศาลกำหนดไว้

สำหรับหลักเกณฑ์ในการร้องขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๖ สรุปได้ดังต่อไปนี้[๑๑๘]

หลักเกณฑ์แรก การจะขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่จะต้องเป็นคดีที่ศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุด ซึ่งคดีอาจถึงที่สุดในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกาก็ได้ และจำเลยจะต้องได้รับโทษอาญา ตามที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์

หลักเกณฑ์ที่สอง ต้องปรากฏว่ามีเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งใน ๓ ประการ ดังต่อไปนี้

(๑) พยานบุคคลซึ่งศาลได้อาศัยเป็นหลักในการพิพากษาคดีอันถึงที่สุดนั้น ต้องมีคำพิพากษาถึงที่สุดในภายหลังแสดงให้เห็นว่าคำเบิกความของพยานนั้นเป็นเท็จหรือไม่ถูกต้องตรงกับความจริง กล่าวคือ ต้องมีการฟ้องพยานบุคคลในคดีเดิมว่าเบิกความเท็จ และศาลพิพากษาถึงที่สุดว่าคำเบิกความของพยานบุคคลนั้นเป็นเท็จหรือไม่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง หรือ

(๒) พยานหลักฐานอื่นนอกจากพยานบุคคลตาม (๑) ซึ่งศาลได้อาศัยเป็นหลักในการพิจารณาพิพากษาคดีอันถึงที่สุดนั้น ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดในภายหลังแสดงว่าเป็นพยานหลักฐานปลอมหรือเป็นเท็จ หรือไม่ถูกต้องตรงกับความจริง กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ต้องมีการฟ้องร้องพยานในคดีเดิมว่านำสืบหรือแสดงพยานหลักฐานอันเป็นเท็จ และศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นหลักฐานปลอมหรือเป็นเท็จ เช่น พยานเอกสาร หรือพยานวัตถุที่ศาลได้อาศัยเป็นหลักในการพิจารณาพิพากษาในคดีเดิม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๑๖] พงษ์พิลัย วรรณราช, "สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๖ " เข้าถึงเมื่อ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๑, http://web.krisdika.go.th/data/lawabout/lawdetail/lawdetail_007.htm.

[๑๑๗] สันทัด สุจริต, "การรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่."หน้า ๖๖.

[๑๑๘] กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, "หลักเกณฑ์การขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ตามพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๖," เข้าถึงเมื่อ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๑ http://www.rlpd.go.th/rlpdnew/images/2560/15.pdf.

ปรากฏว่า ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีหลังว่า พยานเอกสารหรือพยานวัตถุในคดีนั้นปลอมหรือเป็นเท็จหรือไม่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง หรือ

(๓) มีพยานหลักฐานใหม่อันชัดแจ้งและสำคัญแก่คดี ถ้าได้นำมาสืบในคดีอันถึงที่สุดแล้ว จะแสดงว่าบุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดนั้นไม่ได้กระทำความผิด ซึ่งนิยามของคำว่า “พยานหลักฐานใหม่” คือ พยานบุคคล พยานเอกสาร หรือพยานวัตถุก็ได้ แต่ต้องเป็นพยานหลักฐานที่มิได้มีการกล่าวอ้างหรือนำสืบในคดีเดิม และต้องไม่ใช่เป็นพยานหลักฐานที่มีอยู่ก่อนแล้ว และผู้ร้องทราบดี เช่น ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านที่อยู่ในที่เกิดเหตุ แต่มิได้นำมาสืบในคดีเดิม โดยพยานหลักฐานใหม่ต้องสำคัญมากพอที่จะเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาคดีเดิม

สำหรับการยื่นคำร้อง บุคคลที่มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลพิจารณาพิพากษาคดีใหม่ ตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๖ สามารถยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ได้พิพากษาคดีนั้นหรือศาลอื่นที่ได้มีเขตอำนาจแทนศาลนั้นและในคำร้องนั้นต้องอ้างมูลเหตุในการร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ให้ชัดแจ้ง โดยในการพิจารณาคดีที่รื้อฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ ถ้าคำพิพากษาในคดีเดิมเป็นคำพิพากษาของศาลชั้นต้นให้ศาลชั้นต้นที่รับคำร้องดำเนินการพิจารณาพิพากษาต่อไป ถ้าเห็นว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดจริงก็ให้พิพากษายกคำร้องนั้นเสีย แต่ถ้าเห็นว่าบุคคลนั้นมิได้กระทำความผิดให้พิพากษายกคำพิพากษาเดิมและพิพากษาว่าบุคคลนั้นมิได้กระทำความผิด ถ้าในคำพิพากษาคดีเดิมเป็นคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาให้ศาลชั้นต้นที่รับคำร้องดำเนินการพิจารณาและทำความเห็นส่งสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา พิจารณาเพื่อพิพากษายกคำร้องหรือยกคำพิพากษาเดิมและพิพากษาว่าบุคคลนั้นมิได้กระทำความผิด และในกรณีที่มีคำขอค่าทดแทนหรือขอรับสิทธิคืนก็ให้ศาลมีคำสั่งเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวด้วย ตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๖[๑๑๙] ระยะเวลาในการยื่นคำร้องขอให้พิจารณาคดีใหม่ ต้องยื่นภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ปรากฏข้อเท็จจริงอันเป็นมูลเหตุให้ยื่นคำร้องขอพิจารณาคดีใหม่นั้นหรือภายในสิบปีนับแต่วันที่คำพิพากษาในคดีเดิมถึงที่สุด แต่เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษศาลจะรับคำร้องที่ยื่นพ้นกำหนดนั้นไว้พิจารณาก็ได้ ดังนั้น หากจำเลยต้องการที่จะแก้ไขคำรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาแล้ว จำเลยสามารถยื่นคำร้องขอต่อศาลว่าจำเลยประสงค์ที่จะยื่นคำร้องขอพิจารณาคดีใหม่ เพื่อที่จะแก้ไขคำรับสารภาพที่จำเลยได้ให้ไว้

---

[๑๑๙] พงษ์พิลัย วรรณราช, "สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๖ "

ในคดีเดิม เนื่องจากคำรับสารภาพดังกล่าวไม่ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้น เพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้จำเลยรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่อีกครั้งหนึ่ง ส่วนการที่จะสามารถรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ได้หรือไม่นั้น จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๖ มาตรา ๕

๔.๓.๒ แนวคิดและหลักการแก้ไขคำรับสารภาพโดยศาล

การกระทำใดที่ไม่ได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายในข้อที่มุ่งหมายให้เป็นไปโดยยุติธรรมหรือเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชนในเรื่องการเขียนและการยื่นหรือส่งคำคู่ความหรือเอกสารอื่นๆ หรือในการพิจารณาคดี การพิจารณาพยานหลักฐานหรือการบังคับคดี[๑๒๐] อันเป็นการดำเนินกระบวนพิจารณาที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายหรือมีการละเมิดต่อหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของจำเลย ย่อมทำให้กระบวนพิจารณาดังกล่าวเป็นกระบวนพิจารณาที่มิชอบด้วยกฎหมาย (Mistrial) ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ซึ่งการกระทำที่เป็นการพิจารณาที่ผิดระเบียบอาจเกิดจากความผิดพลาดหลงลืมของศาลเอง ความไม่รู้ข้อเท็จจริงของศาล การกระทำของคู่ความ การกระทำของเจ้าพนักงานศาล อย่างไรก็ตาม หากเป็นการที่ศาลชั้นต้นใช้ดุลพินิจในกระบวนพิจารณาในการดำเนินการได้โดยชอบ หรือการดำเนินการของศาลชั้นต้นที่ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายห้าม หรือไม่เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมาย ย่อมไม่เป็นการดำเนินกระบวนพิจารณาที่ผิดระเบียบ[๑๒๑] หากศาลชั้นต้นพบความบกพร่องดังกล่าว ศาลชั้นต้นมีอำนาจที่จะสั่งเพิกถอนกระบวนพิจารณาที่ผิดระเบียบนั้นเสียทั้งหมดหรือแต่เพียงบางส่วน หรือสั่งแก้ไขหรือมีคำสั่งในเรื่องนั้นอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่เห็นสมควรตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗ ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕[๑๒๒] ซึ่งเป็นการให้อำนาจแก่ศาลชั้นต้นที่จะแก้ไขข้อผิดระเบียบนอกเหนือไปจากการอุทธรณ์ฎีกา และประหยัดเวลาแก่ศาลสูงที่จะต้องย้อนสำนวนให้ศาลชั้นต้นดำเนินการใหม่[๑๒๓] แต่การทำคำสั่งของศาลดังกล่าวเป็นการใช้ดุลพินิจที่ศาลจะต้องพิจารณาถึงความเสียหายจากการ

---

[๑๒๐] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗

[๑๒๑] สมชัย ฑีฆาอุตมากร, ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค ๑ - ๒ (กรุงเทพฯ: จิรรัชการพิมพ์, ๒๕๔๗).หน้า ๑๐๘ -๑๑๓.

[๑๒๒] เกษม คมสัตย์ธรรม, "การยกเลิกการพิจารณาที่มิชอบของศาลในคดีอาญา."หน้า ๑.

[๑๒๓] สมชัย ฑีฆาอุตมากร, สัมมนากฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ๑ (กรุงเทพฯ: กรุงสยามพับลิชชิ่ง, ๒๕๖๐). หน้า ๑๒๓.

พิจารณาที่ผิดระเบียบซึ่งคู่ความได้รับเป็นสำคัญ หากไม่มีผลทำให้คู่ความเสียหายก็ไม่จำเป็นที่จะต้องเพิกถอน และต้องถือว่าการดำเนินกระบวนพิจารณาที่ผิดระเบียบสมบูรณ์มาตั้งแต่ต้น[๑๒๔]

การเพิกถอนกระบวนการพิจารณาคดีที่ผิดระเบียบยังอาจเกิดจากการร้องขอจากคู่ความฝ่ายที่เสียหายได้ โดยจะต้องทำเป็นคำร้องก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา เพราะข้อคัดค้านกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบจะต้องว่ากล่าวในศาลชั้นต้นมาก่อน ซึ่งเป็นการแตกต่างจากการที่ศาลเห็นเองที่ศาลสามารถยกข้อที่ผิดระเบียบขึ้นเองในเวลาใดก็ได้โดยไม่ต้องอยู่ภายใต้บังคับมาตรา ๒๗ วรรคสอง[๑๒๕] แม้ว่ากระบวนการอุทธรณ์ฎีกาเป็นกระบวนการภายหลังจากที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว โดยหลักศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาไม่มีการสืบพยานหลักฐาน มีเพียงการกลั่นกรองหรือทบทวนประเด็นปัญหาที่คู่ความไม่เห็นชอบกับศาลชั้นต้น หรือเป็นการทบทวนคำสั่งหรือการดำเนินกระบวนพิจารณาที่เกิดขึ้นในศาลล่าง[๑๒๖] โดยวินิจฉัยจากฟ้องอุทธรณ์ คำแก้อุทธรณ์ เอกสารและหลักฐานทั้งปวงในสำนวนความที่ศาลชั้นต้นได้บันทึกมาแล้ว แต่ถ้าศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาตรวจสำนวนพบว่าพยานหลักฐานในสำนวนยังขาดตกบกพร่องไม่สมบูรณ์เพียงพอแก่การวินิจฉัยชี้ขาดคดีของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกามีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบเองได้ หรือให้ศาลชั้นต้นสืบพยานหลักฐานนั้น แล้วให้ส่งสำนวนมาให้ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยต่อไป[๑๒๗] หรือหากศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาตรวจสำนวนแล้วพบว่า ศาลชั้นต้นมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกระบวนพิจารณา ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาสามารถมีคำสั่งให้ศาลชั้นต้นทำการพิจารณาและพิพากษา หรือสั่งใหม่ตามรูปคดีได้[๑๒๘] ผลของการยกเลิกการพิจารณาที่มิชอบในคดีอาญา ทำให้ศาลชั้นต้นสามารถมีการพิจารณาคดีจำเลยใหม่ได้โดยไม่ต้องห้ามตามหลัก double jeopardy[๑๒๙]

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๒๔] สมชัย ฑีฆาอุตมากร, ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค ๑ - ๒. หน้า ๑๑๗.

[๑๒๕] สมชัย ฑีฆาอุตมากร, สัมมนากฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ๑. หน้า ๑๓๓.

[๑๒๖] ณรงค์ ใจหาญ, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๒. หน้า ๑๔๙.

[๑๒๗] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๐๘ (๑)

[๑๒๘] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๐๘ (๒)

[๑๒๙] เกษม คมสัตย์ธรรม, "การยกเลิกการพิจารณาที่มิชอบของศาลในคดีอาญา." หน้า ๓.

๔.๔ ปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการกลั่นกรองและแก้ไขคำรับสารภาพในชั้นพิจารณา

แม้ว่ากระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาของประเทศไทยจะมีกระบวนการแก้ไขคำรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง แต่กระบวนการดังกล่าวยังไม่เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีที่จำเลยรับสารภาพในคดีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปีหรือโทษสถานเบากว่านั้นและไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพ เนื่องจากกระบวนการกลั่นกรองมีเพียงการใช้ดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณาว่าคำรับสารภาพของจำเลยตรงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นหรือไม่ โดยศาลไม่จำต้องค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นในคดี รวมทั้งไม่มีกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์สำหรับการกลั่นกรองคำรับสารภาพของศาล นอกจากนี้ จำเลยสามารถรับสารภาพไปโดยไม่มีทนายความก็ได้ เนื่องจากไม่กฎหมายบัญญัติให้จำเลยต้องมีทนายความในขณะรับสารภาพ เห็นได้ว่ากระบวนการกลั่นกรองคำรับสารภาพของจำเลยมีเพียงการใช้ดุลพินิจของศาลเท่านั้น แต่ศาลเป็นเพียงปุถุชนธรรมดา ทำให้การใช้ดุลพินิจอาจเกิดข้อผิดพลาดขึ้นได้

ส่วนมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพ จำเลยแก้ไขคำรับสารภาพของตนได้ก่อนที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาเท่านั้น หากศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว จำเลยก็ไม่สามารถที่จะแก้ไขคำรับสารภาพได้ ดังนั้น คดีจึงถึงที่สุดในศาลชั้นต้น อันขัดกับหลักสากลที่จำเลยซึ่งต้องคำพิพากษาลงโทษในคดีอาญาสมควรที่จะได้รับการทบทวนคำพิพากษาจากองค์คณะผู้พิพากษาที่อยู่สูงขึ้นไปอีกหนึ่งชั้น[๑๓๐] อีกทั้งยังส่งผลให้จำเลยที่ไม่ได้กระทำความผิดในข้อหาดังกล่าว กลับถูกพิพากษาลงโทษในข้อหานั้น ซึ่งอาจเป็นกรณีที่จำเลยไม่ได้กระทำความผิดอาญาเลย หรือจำเลยได้กระทำความผิดอาญาในอีกข้อหาหนึ่งแต่กลับถูกลงโทษในอีกข้อหาหนึ่ง

ในหัวข้อนี้จึงจะทำการศึกษาถึงปัญหาต่างๆ ทั้งในกระบวนการกลั่นกรองและกระบวนการแก้ไขคำรับสารภาพ ที่พบในกรณีจำเลยรับสารภาพในคดีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปีหรือโทษสถานเบากว่านั้น และไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพ โดยศึกษาจากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และจากแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาที่เคยได้ตัดสินไว้ เพื่อที่จะได้นำปัญหาที่พบมาวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวพร้อมข้อเสนอแนะในบทถัดไป

---

[๑๓๐] กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง มาตรา ๑๔ (๕)

๔.๔.๑ ปัญหาที่พบในกระบวนการกลั่นกรองคำรับสารภาพ

จากการศึกษาปัญหาที่พบในกระบวนการกลั่นกรองคำรับสารภาพ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาพบว่า กระบวนการกลั่นกรองคำรับสารภาพยังขาดประสิทธิภาพที่จะช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงเกิดจาก ๒ สาเหตุคือ (๑) การอาศัยเพียงดุลพินิจของผู้พิพากษาเพียงอย่างเดียว (๒) การขาดเครื่องมือทางกฎหมายที่ช่วยเหลือจำเลย พิจารณาได้ดังต่อไปนี้

กรณีแรก ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๖ วรรคแรก ได้วางหลักให้ศาลสามารถนำคำรับสารภาพของจำเลยในคดีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปีหรือโทษสถานเบากว่านั้น มาพิพากษาลงโทษจำเลยได้โดยทันที เพียงแต่เปิดโอกาสให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจสั่งให้มีการสืบประกอบคำรับสารภาพ หรือเรียกพยานหลักฐานมาสืบเองได้ รวมทั้งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๖ ไม่ใช่บทบังคับว่าศาลจะต้องพิพากษาลงโทษจำเลยตามคำรับสารภาพเสมอไป ศาลก็ย่อมมีอำนาจที่จะยกฟ้องจำเลยได้ แต่จากการศึกษาสถิติคดีของการรับสารภาพในชั้นพิจารณาพบว่า คดีอาญาส่วนใหญ่สิ้นสุดลงด้วยการรับสารภาพของจำเลย และคดีที่สิ้นสุดลงนั้นเป็นคดีที่ไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพ ดังจะเห็นตัวอย่างได้จากศาลยุติธรรมในภาค

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตารางที่ ๓ เหตุที่คดีพิจารณาเสร็จไป ของศาลยุติธรรมในภาค ๕ มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๐[๑๓๑]

ศาล	พิพากษาความเรียง[๑๓๒]	รับสารภาพและสืบประกอบ	รับสารภาพและไม่สืบประกอบ	รวม ปริมาณคดีที่พิจารณาเสร็จไป	ร้อยละ
ศาลจังหวัดเชียงใหม่	๑๕๕๕	๗๕๐	๑๗๑๗	๔๙๖๐	๓๒.๔๓
ศาลจังหวัดเชียงราย	๑๙๘๓	๖๑	๓๐๔๑	๖๒๗๐	๔๘.๕๐
ศาลจังหวัดลำปาง	๙๔๕	๒๓	๑๒๖๔	๒๖๒๔	๔๘.๑๗
ศาลจังหวัดน่าน	๕๐๕	๘๖	๕๙๓	๑๖๒๙	๓๖.๔๐
ศาลจังหวัดพะเยา	๑๒๑๘	๒๖๗	๘๔๑	๓๒๘๓	๒๕.๖๑
ศาลจังหวัดแพร่	๑๔๑๓	๓๙๒	๑๔๘๐	๔๐๓๖	๓๖.๖๖
ศาลจังหวัดลำพูน	๙๐๖	๑๗	๑๔๘๑	๓๒๐๘	๔๖.๑๖
ศาลจังหวัดแม่ฮ่องสอน	๗๙	๕	๑๘๔	๓๘๐	๔๘.๔๒
ศาลจังหวัดฝาง	๔๐๐	๑๕	๙๖๑	๑๖๗๑	๕๗.๕๑
ศาลจังหวัดเทิง	๖๒๖	๗	๑๒๑๓	๒๑๓๒	๕๖.๘๙
ศาลจังหวัดแม่สะเรียง	๗๑	๑๒๗	๖๙	๓๗๓	๑๘.๔๙
ศาลจังหวัดน่านสาขาปัว	๓๔๔	๒๐	๓๗๒	๙๕๑	๓๙.๑๑
ศาลจังหวัดแม่ฮ่องสอน สาขาปาย	๒๘	๐	๒๐๑	๒๗๘	๗๒.๓๐
ศาลจังหวัดฮอด	๒๓๐	๕	๕๕๒	๙๙๑	๕๕.๗๐
ศาลจังหวัดเชียงราย สาขาเวียงป่าเป้า	๔๖	๐	๐	๕๑	๐
ศาลจังหวัดเชียงคำ	๕๑	๐	๒๐๖	๒๗๗	๗๔.๓๖
รวม	๑๐๔๐๐	๑๗๗๕	๑๔๑๗๕	๓๓๑๑๔	๔๒.๘๐

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

[๑๓๑] สำนักศาลยุติธรรมประจำภาค ๕, "สถิติคดีของศาลยุติธรรมในภาค ๕ มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๐."

[๑๓๒] หมายถึง คดีที่เริ่มตั้งแต่ทำการสืบพยานจนถึงพิพากษาแล้วเสร็จ

จากตารางจะเห็นได้ คดีส่วนใหญ่ในศาลยุติธรรมภาค ๕ เกินกว่าครึ่งของปริมาณคดีรวมที่พิจารณาเสร็จสิ้นลงไปสิ้นสุดลงด้วยการรับสารภาพของจำเลย และเป็นการรับสารภาพโดยที่ไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพ

กรณีที่สอง สาเหตุที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ การขาดเครื่องมือที่จะช่วยเหลือจำเลยทางด้านกฎหมาย เพราะการรับสารภาพที่ไม่มีการสืบประกอบเป็นการที่จำเลยได้สละสิทธิต่างๆ ที่ตนมีในทางพิจารณาเพื่อเข้าสู่กระบวนการทำคำรับสารภาพ ดังนั้น จำเลยควรได้รับคำอธิบายข้อกฎหมายและผลที่ตามมาเนื่องจากการรับสารภาพจากผู้มีวิชาชีพทางกฎหมาย แม้กฎหมายจะได้กำหนดหน้าที่ของศาลว่าต้องอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยเข้าใจเสียก่อน ก็ยังไม่เพียงพอสำหรับการที่จำเลยจะต้องสละหลักประกันสิทธิและเสรีภาพที่ตนมีในกระบวนพิจารณา จำเลยควรได้รับการอธิบายและแนะนำจากทนายความอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากการอยู่ต่อหน้าศาล จำเลยอาจเกิดความหวาดกลัวที่จะซักถามปัญหาที่ตนไม่เข้าใจ รวมทั้งข้อแนะนำต่างๆ อีกทั้ง ในกระบวนการรับสารภาพไม่มีบทบัญญัติเฉพาะสำหรับการมีทนายความอยู่ในขณะที่จำเลยให้การรับสารภาพ จึงต้องเป็นไปตามบทบัญญัติทั่วไปในเรื่องการมีทนายความ กล่าวคือ เฉพาะจำเลยที่รับสารภาพในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือจำเลยมีอายุไม่เกิน ๑๘ ปีบริบูรณ์ในขณะที่ถูกฟ้องต่อศาล[๑๓๓] ที่ต้องมีทนายความในขณะที่รับสารภาพ ด้วยเหตุนี้การที่จำเลยรับสารภาพในคดีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปีหรือโทษสถานเบากว่านั้น และไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพ จำเลยย่อมสามารถรับสารภาพตามฟ้องของโจทก์ได้โดยลำพัง โดยจากสถิติพบว่า จำเลยร้อยละ ๗๕.๘๐ ได้รับสารภาพไปโดยไม่ได้ปรึกษาทนายความ[๑๓๔] ซึ่งการรับสารภาพไปโดยมีทนายความกับไม่มีทนายความมีผลแตกต่างกันอย่างมาก เพราะหากจำเลยมีทนายความ ทนายความจะทำการวิเคราะห์ก่อนว่าสมควรให้การรับสารภาพหรือไม่ หากเห็นว่าควรให้การรับสารภาพก็จะจัดทำคำร้องประกอบคำรับสารภาพกล่าวอ้างเหตุที่ศาลควรลงโทษรอการลงโทษไม่สมควรต้องจำคุกจำเลยต่อไป แต่หากไม่มีทนายความจัดทำคำร้องดังกล่าวจะเป็นเหตุไม่ทราบเหตุแห่งการที่จะสมควรรอการลงโทษจำเลยไว้ก็มีโอกาสที่จำเลยจะถูกลงโทษจำคุกได้มาก[๑๓๕] อีกทั้ง การ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๓๓] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๓

[๑๓๔] บุญทิพย์ ผ่องจิตร์ แลนเกรฟ, "สิทธิของจำเลยในคดีอาญาในประเทศไทย." หน้า ๒๑๗.

[๑๓๕] สำนักงานกฎหมายสยามอินเตอร์ลีกัลป์, "รับสารภาพต้องมีทนายความหรือไม่ " เข้าถึงเมื่อ ๓ มีนาคม ๒๕๖๐ http://www.siaminterlegal.com/lawyer/40-2013-08-02-00-48-34.html.

รับสารภาพไปโดยไม่มีทนายความย่อมส่งผลเสียต่อจำเลย เพราะจำเลยอาจไม่เข้าใจองค์ประกอบของความผิดหรือผลที่ตามมาของการรับสารภาพ อันทำให้จำเลยรับสารภาพไปโดยไม่ตรงกับความจริง

๔.๔.๒ ปัญหาที่พบในกระบวนการแก้ไขคำรับสารภาพ

กระบวนการแก้ไขคำรับสารภาพโดยตัวจำเลยในปัจจุบันของไทยมีอยู่ ๓ ช่องทางคือ (๑) การแก้ไขคำให้การ (๒) การอุทธรณ์ฎีกา (๓) การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ แต่ในกรณีที่จำเลยรับสารภาพตามฟ้องในข้อหาความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปีหรือโทษสถานเบากว่านั้น จำเลยกลับใช้ช่องทางแก้ไขคำรับสารภาพได้เพียงช่องทางเดียวคือ การแก้ไขคำให้การ ซึ่งจำเลยต้องกระทำก่อนที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา หากจำเลยได้กระทำภายหลังจากที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว จำเลยจะไม่สามารถแก้ไขคำรับสารภาพของตนได้อีกตามที่ศาลได้พิพากษาวางหลักไว้ กล่าวได้ว่า ในกรณีที่จำเลยรับสารภาพตามฟ้องในข้อหาความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปีหรือโทษสถานเบากว่านั้น คดีจะถึงที่สุดเมื่อศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา

สำหรับในหัวข้อนี้จะทำการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในบทบัญญัติของกฎหมาย ว่าเหตุใดจำเลยที่รับสารภาพตามฟ้องในข้อหาความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปีหรือโทษสถานเบากว่านั้น และได้รับสารภาพไปโดยไม่ตรงกับความจริง จึงไม่สามารถใช้ช่องทางการอุทธรณ์ฎีกาและร้องขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ เพื่อแก้ไขคำรับสารภาพของตนได้ อีกทั้ง ศาลยังไม่สามารถเพิกถอนกระบวนการรับสารภาพโดยใช้กระบวนพิจารณาที่ผิดระเบียบได้อีกด้วย โดยพิจารณาถึงสาเหตุได้ดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประเด็นเรื่องการอุทธรณ์ฎีกา หลักเกณฑ์ที่สำคัญของการอุทธรณ์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงคือข้อเท็จจริงที่ผู้อุทธรณ์จะหยิบยกขึ้นมาอ้างอิงในอุทธรณ์นั้น ผู้อุทธรณ์จะต้องระบุข้อเท็จจริงที่ยกขึ้นมาอ้างอิงคำพิพากษาของศาลชั้นต้นให้ชัดเจน และต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ได้ว่ากล่าวกันมาแล้วในศาลชั้นต้นและเป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัย[๑๓๖] หากไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ใดหลักเกณฑ์หนึ่งตามที่ได้กล่าวมานี้ จำเลยจะถูกจำกัดสิทธิมิให้อุทธรณ์ฎีกาโต้แย้งคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ดังนั้น การที่จำเลยจะอุทธรณ์ฎีกาคำพิพากษาของศาลชั้นต้นในประเด็นข้อพิพาทเรื่องการกระทำของจำเลยเป็นความผิดตามฟ้องของโจทก์หรือไม่นั้นเป็นการโต้แย้งในปัญหาข้อเท็จจริง เพราะเป็นการ

[๑๓๖] ธานิศ เกศวพิทักษ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาภาค ๓ - ๔ เล่ม ๒. หน้า ๕๘๕.

โต้เถียงกันในเรื่องพฤติการณ์ของจำเลยว่าเป็นจริงตามที่โจทก์ได้กล่าวอ้างหรือไม่[๑๓๗] เมื่อจำเลยได้รับสารภาพตามฟ้องและศาลไม่มีการสั่งให้สืบประกอบคำรับสารภาพ ข้อเท็จจริงที่โจทก์กล่าวหาว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้องฟังเป็นยุติตามคำรับของจำเลย[๑๓๘] การที่จำเลยจะอุทธรณ์หรือฎีกาเพื่อแก้ไขคำรับสารภาพว่าตนไม่ได้กระทำความผิดตามฟ้อง จึงเป็นการอุทธรณ์ฎีกาโต้แย้งคัดค้านคำพิพากษาของศาลชั้นต้นในปัญหาข้อเท็จจริงที่ขัดกับคำให้การรับสารภาพของจำเลยเอง ย่อมเป็นการที่จำเลยยกข้อเท็จจริงขึ้นมาใหม่ในศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา อันเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่ได้ยกขึ้นว่ากล่าวกันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น จำเลยต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ และมาตรา ๒๕๒ ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕

ประเด็นเรื่องการขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ ในส่วนของการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ แม้จะมีวัตถุประสงค์คือ การมุ่งรักษาหลักความยุติธรรมที่แท้จริง โดยผู้ที่มิได้กระทำผิดนั้นไม่ควรต้องรับโทษ เพื่อเป็นการปกป้องชื่อเสียง เกียรติยศของคนที่ถูกปรักปรำกลั่นแกล้ง ไม่ว่าจะโดยอำนาจมืดหรืออำนาจสว่างก็ตาม[๑๓๙] แต่ในความเป็นจริงแล้วการขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่กลับทำได้อย่างยากยิ่ง เพราะยังไม่ครอบคลุมมากพอจะให้ความเป็นธรรมกับทุกกรณีได้ เช่น คดีที่ศาลยกฟ้อง คดีที่ศาลจงใจพิพากษาโดยทุจริตแม้ไม่มีพยานหลักฐานเท็จ คดีที่ตัดสินจำเลยไม่รู้สิทธิของตัวเองในการต่อสู้คดี คดีที่ตัดสินผิดพลาดเพราะผู้พิพากษาทุจริต คดีที่ตัดสินผิดพลาดในการตีความข้อกฎหมาย หรือคดีที่มีหลักฐานใหม่ให้ศาลลงโทษได้น้อยลง เป็นต้น[๑๔๐] อีกทั้ง การที่พยานบุคคลเบิกเท็จ ตามมาตรา ๕ (๑) หรือพยานหลักฐานอื่นเป็นพยานหลักฐานปลอมหรือเป็นเท็จหรือไม่ถูกต้องตรงกับความจริง ตามมาตรา ๕ (๒) จะต้องมีพิพากษาถึงที่สุดมารองรับเสียก่อนว่า คำเบิกความของพยานบุคคลเป็นเท็จหรือเป็นพยานหลักฐานปลอมหรือเป็นเท็จ หรือไม่ถูกต้องตรงกับ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๓๗] คนึง ฦาไชย, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๒.หน้า ๑๗๕.

[๑๓๘] ธานี สิงหนาท, คำอธิบายพยานหลักฐานคดีแพ่งและคดีอาญา.หน้า ๓๘๖.

[๑๓๙] สุพร อิศรเสนา, การขอพิจารณาคดีใหม่ พรบ.รื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ การทำหนังสือทูลเกล้าถวายฎีกา (กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ, ๒๕๔๐).หน้า ๑๑๑ - ๑๑๕.

[๑๔๐] iLaw, "พ.ร.บ.รื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่: ความหวังที่ยังไม่ใกล้ความเป็นจริง."

ความจริง ซึ่งเป็นข้อจำกัดและมีความรัดกุมมาก จึงไม่อาจขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่โดยอาศัยเหตุดังกล่าวได้โดยง่าย[๑๔๑]

ส่วนการมีพยานหลักฐานใหม่ ตามมาตรา ๕ (๓) จะต้องสำคัญถึงขนาดว่าถ้าได้มาสืบในคดีเดิม จะมีผลว่าจำเลยในคดีเดิมไม่ได้กระทำความผิด จึงจะเข้าเงื่อนไขข้อนี้ ดังนั้น ถ้าพยานหลักฐานใหม่เพียงแต่สามารถแสดงถึงเหตุยกเว้นโทษหรือเหตุลดหย่อนโทษเท่านั้นก็จะมาขอรื้อฟื้นคดีใหม่ไม่ได้[๑๔๒] สำหรับนิยามของคำว่าพยานหลักฐานใหม่ คือพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นมาใหม่ แต่ไม่จำเป็นจะต้องเกิดขึ้นภายหลังจากที่ได้มีการพิจารณาพิพากษาตัดสินคดีไปแล้ว ซึ่งในกรณีนี้หากศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมศาลก็สามารถอนุญาตให้ถือเอาพยานหลักฐานที่มีอยู่แล้วแต่มิได้นำเข้าสืบในคดีเดิมเป็นพยานหลักฐานใหม่เพื่อใช้สิทธิร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ และจะต้องเป็นพยานหลักฐานสำคัญที่ยืนยันได้ว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด[๑๔๓] แต่การที่จำเลยให้การรับสารภาพผิดและศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าจำเลยกระทำความผิดและต้องรับโทษ ย่อมไม่มีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานใหม่ที่จำเลยจะสามารถขอรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้[๑๔๔]

ประเด็นเรื่องการเพิกถอนกระบวนพิจารณาที่ผิดระเบียบ สำหรับการร้องขอเพิกถอนกระบวนพิจารณาที่ผิดระเบียบ แม้ว่าการเพิกถอนกระบวนพิจารณาที่ผิดระเบียบ[๑๔๕] หากเกิดขึ้นในศาลใด ศาลนั้นมีอำนาจเพิกถอนกระบวนพิจารณาที่ผิดระเบียบได้ แม้ว่ากระบวนพิจารณาที่ผิดระเบียบจะเกิดขึ้นในศาลชั้นต้น แล้วกระบวนพิจารณาล่วงเลยไปถึงชั้นศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาสามารถเพิกถอนกระบวนพิจารณาที่ผิดระเบียบของศาลชั้นต้นได้ แต่การที่จำเลยรับสารภาพและไม่มีการสืบพยานประกอบ โดยไม่ปรากฏว่าคำรับสารภาพของจำเลยไม่ชอบด้วยกฎหมายอย่างไร กระบวนพิจารณาของศาลชั้นต้นจึงเป็นไปตามกฎหมาย คำพิพากษาจึงชอบด้วยกฎหมาย หากคู่ความไม่พอใจย่อมมีสิทธิที่จะอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาได้ตามกฎหมายต่อไป แต่ไม่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๔๑] สันทัด สุจริต, "การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่โดยอ้างเหตุพยานหลักฐานใหม่." หน้า ๒.

[๑๔๒] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒ - ๓.

[๑๔๓] พิชญา เหลืองรัตนเจริญ, "การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ : ศึกษาเฉพาะกรณีการรื้อฟื้นคดีที่เป็นคุณแก่จำเลย." หน้า ๔.

[๑๔๔] พัลลภ แพทย์ไชยวงษ์, "การรื้อฟื้นคดีอาญา : ศึกษากรณีการรื้อฟื้นคดีอาญาในทางที่เป็นโทษ" (ทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, ๒๕๔๙).หน้า ๘๕.

[๑๔๕] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๐๘ (๒)

มีสิทธิขอให้ศาลชั้นต้นเพิกถอนกระบวนพิจารณาแล้วพิพากษาใหม่[๑๔๖] นอกจากนี้ ศาลอุทธรณ์ยังไม่สามารถใช้อำนาจเพิกถอนกระบวนการรับสารภาพได้เอง เนื่องจากคดียังไม่เข้าสู่อำนาจการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ ประกอบกับกระบวนพิจารณาของศาลชั้นต้นชอบด้วยกฎหมายแล้ว ดังนั้น ช่องทางการเพิกถอนกระบวนพิจารณาที่ผิดระเบียบจึงไม่สามารถใช้แก้ไขคำรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงได้

กรณีที่ศาลอุทธรณ์มีอำนาจเพิกถอนกระบวนพิจารณาของศาลชั้นต้นนั้น มีประเด็นที่น่าพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๐๘ (๒) ว่า การที่ศาลอุทธรณ์จะส่งสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นพิจารณาใหม่ตามมาตรา ๒๐๘ (๒) ได้นั้น จะต้องเป็นการที่ศาลชั้นต้นมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกระบวนพิจารณา[๑๔๗] ดังนั้น หากศาลชั้นต้นเป็นผู้ปฏิบัติถูกต้องตามกระบวนแล้ว แต่การรับสารภาพไม่ตรงกับความจริงเกิดขึ้นเนื่องจากการที่จำเลยไม่เข้าใจองค์ประกอบของความผิดหรือเจตนารับสารภาพไปโดยไม่ตรงกับความจริง เช่นนี้ ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาไม่สามารถมีคำสั่งตามมาตรา ๒๐๘ (๒) ได้ นอกจากนี้ ศาลอุทธรณ์ต้องเห็นเป็นความจำเป็น ที่กระทบต่อหลักประกันสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา หรือความเป็นธรรมในการดำเนินคดี จึงต้องดำเนินการพิจารณาและพิพากษาใหม่ตามรูปคดี[๑๔๘] เช่น ศาลชั้นต้นไม่ได้สอบถามจำเลยเรื่องทนายความ[๑๔๙] ศาลชั้นต้นยกฟ้องโดยไม่ถูกต้อง[๑๕๐] อย่างไรก็ตาม การที่ศาลอุทธรณ์จะใช้อำนาจเช่นนี้ได้ คดีต้องเข้าสู่อำนาจพิจารณาของศาลอุทธรณ์เสียก่อน

กล่าวโดยสรุป การที่จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องในข้อหาความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปีหรือโทษสถานเบากว่านั้นในชั้นพิจารณาและศาลได้มีคำพิพากษาลงโทษผู้นั้นไปโดยไม่มีการสืบพยานประกอบคำรับสารภาพ ถ้าต่อมาจำเลยพบว่าการที่ตนได้รับสารภาพไปนั้นไม่ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้น และต้องการที่จะแก้ไขผลแห่งคำพิพากษา จำเลยจะต้องกระทำก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา มิฉะนั้น จำเลยจะไม่สามารถใช้สิทธิอุทธรณ์ฎีกาคำพิพากษาได้ เนื่องจากการที่จำเลยยก

---

[๑๔๖] คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๔๓/๒๕๔๓

[๑๔๗] ธานิศ เกศวพิทักษ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาภาค ๓ - ๔ เล่ม ๒.หน้า ๖๓๕.

[๑๔๘] ณรงค์ ใจหาญ, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๒. หน้า ๑๗๖.

[๑๔๙] คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๘๓๕/๒๕๓๙, คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๓๐/๒๕๔๓

[๑๕๐] คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๐๒/๒๔๓๙

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ข้อเท็จจริงขึ้นมาใหม่ในศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา การกระทำของจำเลยมิได้เป็นไปตามฟ้องของโจทก์ อันเป็นการที่จำเลยได้ยกข้อเท็จจริงขึ้นมาใหม่ โดยเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่ได้ยกขึ้นว่ากล่าวกันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น อันทำให้จำเลยต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาโต้แย้งคำพิพากษา เป็นผลให้คำพิพากษาถึงที่สุด และการที่จำเลยจะใช้สิทธิรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่นั้น จำเลยก็ไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากการที่จำเลยให้การรับสารภาพ และศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำเลยต้องรับโทษ การกลับคำรับสารภาพของจำเลยย่อมไม่อยู่ในนิยามของคำว่าพยานหลักฐานใหม่ ตามมาตรา ๕ (๓) ของพระราชบัญญัติรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๖ เพราะเป็นข้อเท็จจริงที่จำเลยมีอยู่แล้วในขณะพิจารณาคดีเดิม เพียงแต่จำเลยสำคัญผิดหรือมีเจตนาที่จะปกปิดข้อความจริงดังกล่าวไว้ อีกทั้งหากศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนพิจารณาในส่วนของกระบวนการรับสารภาพไปโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว จำเลยก็ไม่สามารถร้องขอให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาเพิกถอนการดำเนินกระบวนพิจารณาที่ผิดระเบียบได้ และศาลอุทธรณ์หรือฎีกาก็ไม่สามารถที่จะใช้อำนาจเพิกถอนกระบวนพิจารณาที่ผิดระเบียบได้เอง เนื่องจากคดียังไม่เข้าสู่อำนาจการพิจารณาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา

๔.๔.๓ ปัญหาที่พบในทางปฏิบัติจากกระบวนการแก้ไขคำรับสารภาพ

จากหัวข้อที่แล้วซึ่งได้ศึกษาปัญหาที่พบในกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาในบทบัญญัติของกฎหมายแล้ว ในหัวข้อนี้จะทำการศึกษาปัญหาเหล่านี้ที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติที่ยังไม่แน่นอน ถึงแม้ว่าแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาได้วางหลักในเรื่องอุทธรณ์ฎีกาในกรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องในข้อหาความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปีหรือโทษสถานเบากว่านั้น ได้แก่ กักขัง ปรับ ริบทรัพย์ และไม่มีการสืบประกอบไว้ว่า “กรณีที่ไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพจำเลยจะไม่สามารถอุทธรณ์และฎีกาคำพิพากษาดังกล่าวได้ เพราะเป็นการโต้แย้งข้อเท็จจริงเป็นอย่างอื่นนอกจากที่จำเลยให้การรับสารภาพ และเป็นการยกข้อเท็จจริงขึ้นมาใหม่ อันมิใช่ข้อที่ได้ยกขึ้นว่ากล่าวกันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๒๔๙ วรรคหนึ่ง ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๕” [๑๕๑] กล่าวคือ กรณีที่ไม่มีการสืบพยานประกอบ ศาลจะต้องฟังข้อเท็จจริงเป็นยุติตามที่จำเลยให้การรับสารภาพทั้งข้อเท็จจริงที่เป็นสาระสำคัญอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จำเลยไม่อาจอุทธรณ์ฎีกาเพื่อขอแก้ไข

[๑๕๑] คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๒๘๙/๒๕๕๘, คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๒๑/๒๕๕๕, คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๖๓๘/๒๕๕๓, คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๖๘๐/๒๕๔๗, คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๙๘๐/๒๕๔๒, คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๙/๒๕๔๗, คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๕๓/๒๕๔๗

รับสารภาพว่าตนมิได้กระทำความผิดได้ เพราะเป็นการขัดแย้งกับคำให้การรับสารภาพของจำเลย และถือว่าเป็นข้อเท็จจริงที่เพิ่งมีการยกขึ้นมาใหม่ในศาลสูง โดยไม่ได้เป็นข้อเท็จจริงที่ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น ต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ วรรคหนึ่ง ประกอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ หรือต้องห้ามมิให้ฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๔๙ วรรคหนึ่ง (เดิม) ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ ศาลสูงจึงไม่อาจฟังข้อเท็จจริงเป็นอย่างอื่นได้อีก

ตัวอย่าง การที่จำเลยรับสารภาพตามฟ้องของโจทก์ และไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพ เมื่อเป็นเช่นนี้ ศาลจะต้องรับฟังข้อเท็จจริงที่ได้ยุติตามคำฟ้องของโจทก์ว่า จำเลยได้กระทำความผิดฐานกระทำชำเราเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปี ซึ่งมิใช่ภริยาของตนและพรากผู้เยาว์อายุกว่าสิบห้าปี แต่ยังไม่เกินสิบแปดปีไปเสียจากบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลเพื่อการอนาจารโดยผู้เยาว์ไม่เต็มใจไปด้วย จำเลยไม่สามารถฎีกาเพื่อโต้แย้งได้ว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดตามฟ้องของโจทก์ได้[๑๕๒] หรือจำเลยรับสารภาพตามฟ้องของโจทก์ในข้อหากระทำชำเราเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปี ซึ่งมิใช่ภริยาของตนและพรากผู้เยาว์อายุกว่าสิบห้าปี แต่ยังไม่เกินสิบแปดปีไปเสียจากบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลเพื่อการอนาจารโดยผู้เยาว์ไม่เต็มใจไปด้วย และไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพ จำเลยไม่สามารถฎีกาว่าตนไม่ได้กระทำความผิดได้ เพราะเป็นข้อเท็จจริงที่ยกขึ้นใหม่และขัดแย้งกับคำให้การรับสารภาพของจำเลย และเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่ได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น เพิ่งมายกขึ้นว่ากันในศาลฎีกาจึงต้องห้ามฎีกา[๑๕๓] หรือการที่จำเลยอุทธรณ์โต้เถียงว่าตนมิได้กระทำความผิดในวันตามที่โจทก์ฟ้อง เป็นการโต้เถียงข้อเท็จจริงเป็นอย่างอื่นนอกจากที่จำเลยให้การรับสารภาพและเป็นการอุทธรณ์ข้อเท็จจริงขึ้นมาใหม่ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่มิได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น ต้องห้ามมิให้อุทธรณ์[๑๕๔]

อนึ่ง แม้จำเลยจะอุทธรณ์โต้แย้งว่าการรับสารภาพของตนเกิดขึ้นเพราะไม่รู้ถึงข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดก็ตาม แต่ศาลถือว่าข้อเท็จจริงเป็นที่ยุติตามคำรับสารภาพของจำเลย จำเลยไม่สามารถอุทธรณ์ฎีกาเพื่อแก้ไขคำรับสารภาพของตนได้ แม้จะมีข้อเท็จจริงอื่นปรากฏให้เห็นว่าการ

---

[๑๕๒] คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๔๕๒๖/๒๕๕๕

[๑๕๓] คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๔๕๒๖/๒๕๕๕

[๑๕๔] คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๒๑/๒๕๕๔

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

กระทำของจำเลยไม่ได้เป็นไปตามฟ้องของโจทก์ เช่น จำเลยรับสารภาพตามฟ้องของโจทก์ว่าได้กระทำความผิดฐานลักทรัพย์โดยใช้รถจักรยานยนต์เป็นยานพาหนะเพื่อสะดวกแก่การกระทำผิด การพาทรัพย์นั้นไปและเพื่อให้พ้นการจับกุม ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ จะยกเอาข้อเท็จจริงตามคำร้องขอฝากขังผู้ต้องหาครั้งที่ ๑ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๗ มาฟังว่าจำเลยใช้ยานพาหนะในการเดินทางไปมาเท่านั้น มิใช่ใช้ยานพาหนะเพื่อสะดวกแก่การกระทำผิดหรือการพาทรัพย์นั้นไปมาเป็นเหตุยกฟ้องในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๖ ทวิ หาได้ไม่[๑๕๕]

นอกจากข้อเท็จจริงในเรื่องการกระทำความผิดจะเป็นที่ยุติตามฟ้องของโจทก์แล้ว ยังรวมถึงข้อเท็จจริงอื่นๆ ตามคำฟ้องของโจทก์ด้วย ดังนั้น การที่จำเลยจะอุทธรณ์โต้แย้งข้อเท็จจริงอื่น แม้ไม่ใช่การที่ตนมิได้กระทำความผิด ย่อมไม่สามารถกระทำได้เช่นเดียวกัน เช่น โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๔, ๓๓๖ ทวิ และมีคำขอให้จำเลยคืนโครงหลังคาเหล็กของโรงงานและอุปกรณ์ส่วนควบของอาคารโรงงานหรือใช้ราคาแก่ผู้เสียหาย จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดและราคาทรัพย์ใช้แทนย่อมรับฟังเป็นยุติตามฟ้อง จำเลยอุทธรณ์ว่า จำเลยมิได้รับว่าจำเลยกระทำโดยทุจริตและโรงเรือนมีสภาพเก่ามีราคาเพียง ๕๐,๐๐๐ บาท จึงเป็นการโต้เถียงข้อเท็จจริงเป็นอย่างอื่นนอกจากที่จำเลยให้การรับสารภาพและเป็นการอุทธรณ์ข้อเท็จจริงขึ้นมาใหม่ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่จำเลยมิได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น ต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๒๒๕ วรรคหนึ่ง ประกอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๕[๑๕๖] อย่างไรก็ตาม แนวคำพิพากษาในปัจจุบันยังมีความเหลื่อมล้ำเกิดขึ้น เพราะในบางกรณีที่จำเลยอุทธรณ์ในประเด็นอื่นหรือมีการสืบประกอบคำรับสารภาพกลับสามารถแก้ไขคำรับสารภาพของตนได้ พิจารณาได้ดังต่อไปนี้

กรณีแรก ในกรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องในข้อหาความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปีหรือโทษสถานเบากว่านั้นและศาลมีดุลพินิจสั่งให้สืบประกอบคำรับสารภาพ หรือกรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องในข้อหาความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไปหรือโทษสถานหนักกว่านั้น ซึ่งกฎหมายบังคับให้ต้องมีการสืบประกอบ จำเลยสามารถอุทธรณ์ฎีกา

---

[๑๕๕] คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๖๘๑ /๒๕๕๘

[๑๕๖] คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๒๘๙/๒๕๕๘

เพื่อแก้ไขคำรับสารภาพว่าตนไม่ได้กระทำความผิดได้[๑๕๗] เพราะศาลไม่จำเป็นต้องฟังข้อเท็จจริงเป็นยุติตามที่จำเลยให้การรับสารภาพ แต่มีอำนาจที่จะฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำผิดจริงได้ หาจำต้องรับฟังเป็นเด็ดขาดตามคำรับสารภาพของจำเลยไม่ และหากในทางนำสืบพยานหลักฐานของโจทก์ไม่มีน้ำหนักเพียงพอให้รับฟัง ศาลสูงสามารถฟังข้อเท็จจริงเป็นอย่างอื่นได้ นอกจากนี้ หากจำเลยไม่ได้กระทำความผิดตามข้อหาที่รับสารภาพ ในกรณีนี้มีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยว่าจำเลยจึงมีสิทธิอุทธรณ์ฎีกาว่า พยานหลักฐานของโจทก์ยังรับฟังไม่ได้ว่าจำเลยกระทำผิด[๑๕๘] หรือหากพยานโจทก์ที่นำสืบประกอบคำรับสารภาพของจำเลยไม่มีน้ำหนักรับฟังลงโทษจำเลยในความผิดตามข้อหาที่รับสารภาพดังที่ศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์วินิจฉัย ในกรณีนี้มีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เป็นการอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงที่ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลล่างจำเลยสามารถอุทธรณ์หรือฎีกาได้[๑๕๙]

ข้อสังเกตเกี่ยวกับเรื่องนี้คือ หากในคดีที่อัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปีหรือโทษสถานเบากว่านั้น และจำเลยให้การรับสารภาพหลังสืบพยานโจทก์และพยานจำเลยเสร็จสิ้นแล้ว โดยข้อเท็จจริงที่ได้จากทางนำสืบของโจทก์ปรากฏว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดตามฟ้องของโจทก์ ศาลย่อมนำข้อเท็จจริงมารับฟังเป็นคุณแก่จำเลยได้[๑๖๐] หรือในกรณีที่จำเลยรับสารภาพตามฟ้องของโจทก์ซึ่งมีหลายข้อหาและบางข้อหามีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้น การสืบประกอบคำรับสารภาพจะต้องสืบให้เห็นว่าจำเลยได้กระทำความผิดในข้อหาความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปีหรือโทษสถานเบากว่านั้นด้วย มิฉะนั้น ศาลไม่อาจลงโทษจำเลยในความผิดดังกล่าวได้ แม้ในคดีที่อัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปีหรือโทษสถานเบากว่านั้น และจำเลยให้การรับสารภาพ ศาลสามารถพิพากษาลงโทษจำเลยได้โดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบได้[๑๖๑]

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๕๗] คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๕๕๗/๒๕๕๕, คำพิพากษาฎีกาที่ ๙๑๓/๒๕๓๘, คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๘๗๙/๒๕๔๐

[๑๕๘] คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๘๐/๒๕๕๘

[๑๕๙] คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐๘๙๒/๒๕๕๕, คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๕๕๗/๒๕๕๕, คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๓๑/๒๕๕๙

[๑๖๐] คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๔๕๖/๒๕๕๗

[๑๖๑] คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๑๗๗/๒๕๕๕

กรณีที่สอง ในกรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพและไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพนั้น หากจำเลยอุทธรณ์ในประเด็นอื่นที่ไม่ใช่การโต้แย้งว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิด ศาลสามารถวินิจฉัยไปถึงคำรับสารภาพของจำเลยได้

ตัวอย่าง หากจำเลยอุทธรณ์ฎีกาในส่วนโทษ ไม่ว่าจะเป็นการขอให้ลดโทษ ขอรอการลงโทษ หรือขอรอการกำหนดโทษ ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาสามารถวินิจฉัยในเนื้อหาของคดี และสามารถพิพากษายกฟ้องจำเลยได้ แม้จำเลยจะให้การรับสารภาพ หากศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาเห็นว่าการรับสารภาพของจำเลยไม่ตรงกับความจริงตามฟ้องของโจทก์ เช่น จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องของโจทก์ซึ่งเป็นความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปีหรือโทษสถานเบากว่านั้น และศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลย ต่อมาจำเลยอุทธรณ์ขอให้รอการลงโทษ เช่นนี้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาสามารถวินิจฉัยยกฟ้องได้ หากศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาวินิจฉัยเนื้อหาในคดีแล้วพบว่าคำให้การของจำเลยฟังไม่ได้ว่าเป็นคำให้การรับสารภาพตามฟ้องของโจทก์ เพราะศาลเห็นว่าจำเลยเพียงแต่ถูกหลอกใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด โดยไม่รู้ข้อเท็จจริงในองค์ประกอบความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๗ (๑) จำเลยจึงไม่มีเจตนาที่จะกระทำความผิดดังกล่าว[๑๖๒]

ตัวอย่าง ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลยตามฟ้องโดยไม่สืบพยานหลักฐาน แต่ในคดีร้องขอคืนของกลาง ศาลพบข้อเท็จจริงแตกต่างจากที่จำเลยเคยได้รับสารภาพ ศาลฎีกาวางหลักไว้ว่า เมื่อข้อเท็จจริงได้ความจากการไต่สวนเช่นนี้แล้ว ศาลจึงรับฟังข้อเท็จจริงตามคำฟ้องและคำให้การรับสารภาพของจำเลยต่อไปอีกไม่ได้เพราะเห็นได้ชัดว่าคำให้การสารภาพของจำเลยไม่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงจึงต้องลงโทษจำเลยตามความผิดที่จำเลยได้กระทำตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๑๕ และ ๒๒๕[๑๖๓]

ตัวอย่าง หากจำเลยรับสารภาพแล้ว จะต้องถือว่าจำเลยรับสารภาพในทุกกระทงความผิด[๑๖๔] การที่จำเลยจะอุทธรณ์ฎีกาโต้แย้งเรื่องจำนวนกรรมในการกระทำความผิด แต่เดิมศาลฎีกาเคยวางหลักไว้ในคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๖๔/๒๕๕๓ ว่า จำเลยจะไม่สามารถอุทธรณ์โต้แย้งว่าจำนวนกรรมที่จำเลยได้กระทำความผิด ไม่ได้เป็นไปตามฟ้องของโจทก์ เพราะเป็นการโต้แย้งว่าจำเลยไม่ได้กระทำ

---

[๑๖๒] คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๕๑๖/๒๕๕๓

[๑๖๓] คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๒๖๓/๒๕๕๒

[๑๖๔] คนึง ฦาไชย, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๒. หน้า ๑๘.

ความผิดในกรรมอื่น อันเป็นการโต้เถียงให้แตกต่างจากที่จำเลยได้รับสารภาพไว้ และเป็นข้อเท็จจริงที่จำเลยมิได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลล่าง โดยในคำพิพากษานี้ ศาลได้กล่าวว่า “...การกระทำของจำเลยเป็นการบิดเบือนให้เป็นฎีกาในปัญหาข้อกฎหมาย” แสดงว่า การฎีกาโต้แย้งในเรื่องจำนวนกรรมเป็นการฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

ต่อมา ศาลฎีกาได้เปลี่ยนหลักว่า “หากจำเลยอุทธรณ์ฎีกาโต้แย้งว่า การกระทำความผิดกรรมเดียวกันหรือหลายกรรมเป็นการอุทธรณ์ฎีกาในปัญหาข้อกฎหมาย ไม่ต้องห้ามที่จะอุทธรณ์ฎีกา” ตัวอย่างเช่น แม้โจทก์ไม่ได้บรรยายฟ้องว่าผู้เสียหายแต่ละคนยืมเงินจากจำเลยทั้งสองเมื่อใด ต่างเวลากันหรือไม่ก็ตาม แต่โจทก์ได้บรรยายฟ้องแล้วว่า เมื่อระหว่างต้นเดือนมกราคม ๒๕๕๖ ถึงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๖ เวลากลางวัน วันเวลาใดไม่ปรากฏชัด จำเลยทั้งสองกระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน และบรรยายฟ้องต่อไปแยกการกระทำความผิดของจำเลยทั้งสองที่กระทำต่อผู้เสียหายแต่ละคนเป็นข้อๆ ถือว่าฟ้องของโจทก์ประสงค์ให้ลงโทษจำเลยทั้งสองทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป เมื่อจำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพตามฟ้องย่อมหมายความว่า จำเลยทั้งสองรับว่าได้กระทำความผิดฐานร่วมกันให้ผู้เสียหายแต่ละคนยืมเงินโดยเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดโดยมิชอบ อันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกันตามที่โจทก์บรรยายฟ้อง การกระทำของจำเลยทั้งสองดังกล่าวจึงเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน[๑๖๕] แสดงให้เห็นว่า การอุทธรณ์โต้แย้งจำนวนกรรมเป็นการอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมาย ทั้งที่เป็นการโต้แย้งว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดในอีกกรรมหนึ่ง ซึ่งขัดแย้งกับที่ศาลฎีกาเคยพิพากษาว่าหากจำเลยรับสารภาพตามฟ้องและศาลไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพ จำเลยจะไม่สามารถฎีกาโต้แย้งว่าตนมิได้กระทำความผิดได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

นอกจากนี้ ในความผิดที่ต้องมีการสืบประกอบคำรับสารภาพและไม่ต้องมีการสืบประกอบคำรับสารภาพ ศาลมีอำนาจวินิจฉัยจำนวนกรรมได้ โดยวางหลักว่าเป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบ แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกาในเรื่องนี้ ศาลก็มีอำนาจวินิจฉัย ตัวอย่างเช่น แม้โจทก์บรรยายฟ้องในความผิดฐานร่วมกันบุกรุกในเวลากลางคืนโดยใช้กำลังประทุษร้ายกับความผิดฐานร่วมกันทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายและจิตใจเป็นความผิดหลายกรรม และจำเลยให้การรับสารภาพในความผิดทั้งสองฐานดังกล่าว ซึ่งศาลสามารถพิพากษาลงโทษจำเลยได้ตามที่จำเลยให้การรับสารภาพว่ากระทำความผิดหลายกรรมโดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธี

---

[๑๖๕] คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๐๙๓/๒๕๕๗

พิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๖ วรรคหนึ่ง แต่เมื่อโจทก์สืบพยานหลักฐานในข้อหาพยายามฆ่าแล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงว่าจำเลยกับพวกร่วมกันบุกรุกเข้าไปในเคหสถานของผู้เสียหายที่ ๔ แล้วทำร้ายผู้เสียหายที่ ๑ ทันที ซึ่งเป็นการกระทำต่อเนื่องในคราวเดียวกันอันเป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท ซึ่งต้องใช้กฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดลงโทษแก่จำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ มิใช่เป็นความผิดหลายกรรมต่างกันตามที่ศาลล่างทั้งสองพิพากษา ศาลฎีกาจึงมีอำนาจพิพากษาตามที่พิจารณาได้ ปัญหาดังกล่าวแม้ไม่มีคู่ความใดฎีกา แต่เป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยและแก้ไขให้ถูกต้องได้[๑๖๖]

กรณีที่สาม ในคดีที่มีโทษริบทรัพย์ซึ่งเป็นโทษสถานเบากว่าโทษจำคุก หากเป็นกรณีที่ไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพ ข้อเท็จจริงจะต้องเป็นไปตามที่จำเลยรับสารภาพและศาลไม่อาจรับฟังข้อเท็จจริงเป็นอย่างอื่นได้ ศาลจึงต้องริบทรัพย์ตามคำรับสารภาพ แต่ถ้าเป็นกรณีที่มีการสืบพยานประกอบคำรับสารภาพ แม้จำเลยจะรับสารภาพ ศาลอาจมีคำพิพากษาไม่ริบทรัพย์ได้ หากโจทก์ไม่สามารถนำสืบให้ศาลเห็นได้ว่า ทรัพย์ดังกล่าวเป็นทรัพย์ที่ใช้กระทำความผิดในคดีนี้อย่างใด

ตัวอย่าง โจทก์บรรยายฟ้องในข้อ ๑ ว่า จำเลยกับพวกร่วมกันมีพืชกระท่อมอันเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ บรรจุกระสอบพลาสติก ๓ กระสอบ และกระเป๋าหิ้ว ๑ ใบ น้ำหนัก ๓๘.๙๐ กรัม ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และบรรยายฟ้องในข้อ ๒ ว่า เจ้าพนักงานจับจำเลยกับพวกได้พร้อมยึดพืชกระท่อมและรถยนต์กระบะซึ่งเป็นยานพาหนะที่จำเลยกับพวกใช้ในการกระทำความผิดบรรทุกขนพืชกระท่อมเป็นของกลาง เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องโดยไม่ได้โต้เถียงว่ารถยนต์กระบะของกลางที่ยึดได้นั้นจำเลยมิได้ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ และศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้อง จึงต้องฟังว่ารถยนต์กระบะของกลางที่ยึดได้เป็นทรัพย์สินที่ได้ใช้ในการกระทำความผิดซึ่งศาลมีอำนาจริบได้ตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา ๑๐๒ การที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๙ ฟังว่ารถยนต์กระบะของกลางมิใช่ยานพาหนะที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษโดยตรงอันจะพึงริบได้ตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ นั้น เป็นการฟังข้อเท็จจริงที่ผิดไปจากคำรับสารภาพของจำเลยเป็นการไม่ชอบ[๑๖๗]

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๖๖] คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐๔๔/๒๕๕๕

[๑๖๗] คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๒๖๑/๒๕๕๑

ตัวอย่าง โจทก์ฟ้องว่า จำเลยมีกัญชาไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และจำหน่ายกัญชาดังกล่าวส่วนหนึ่งแก่ผู้ล่อซื้อ จำเลย ให้การรับสารภาพ ข้อเท็จจริงฟังได้ดังฟ้องของโจทก์ จำเลยจะมาโต้เถียงในชั้นฎีกาว่ากัญชาของกลางมิใช่ของจำเลย และไม่เคยมีผู้ล่อซื้อกัญชาจากจำเลยหาได้ไม่ เพราะเป็นการ โต้เถียงข้อเท็จจริงที่จำเลยให้การรับสารภาพแล้ว ทั้งยังเป็นการยกข้อเท็จจริงขึ้นใหม่ในชั้นฎีกา ซึ่งเป็นปัญหาที่มิได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์อีกด้วย ฎีกาของจำเลยจึงเป็นฎีกาที่ไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๔๙ วรรคหนึ่ง ประกอบด้วยประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕[๑๖๘]

ตัวอย่าง โจทก์ฟ้องว่า จำเลยมีกัญชาอันเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และเสพกัญชา เจ้าพนักงานจับกุมจำเลยได้พร้อมกัญชาดังกล่าว และรถยนต์กระบะที่จำเลยใช้เป็นยานพาหนะในการนำยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ มาจำหน่าย ซึ่งเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะ หรือวัตถุอื่นใดที่จำเลยได้ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษเป็นของกลาง จำเลยให้การรับสารภาพ ข้อเท็จจริงจึงต้องฟังว่ารถยนต์กระบะของกลางเป็นยานพาหนะที่จำเลยได้ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งศาลมีอำนาจริบได้ตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๑๐๒[๑๖๙]

ตัวอย่าง แม้จำเลยให้การรับสารภาพ แต่ความผิดที่โจทก์ฟ้องจำเลยเป็นความผิดซึ่งมีระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาท หรือประหารชีวิต ศาลต้องฟังพยานหลักฐานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำผิดจริงตาม พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๑๓ เมื่อพยานหลักฐานโจทก์นำสืบได้ความเพียงว่า พันตำรวจโท อ. ยึดโทรศัพท์เคลื่อนที่ของกลางได้จากจำเลยเท่านั้น โดยไม่มีพยานนำสืบให้เห็นว่าจำเลยใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ของกลางติดต่อซื้อขายและส่งมอบเมทแอมเฟตามีนในคดีนี้อย่างใด โทรศัพท์เคลื่อนที่ของกลางของจำเลยจึงมิใช่เครื่องมือ เครื่องใช้ ที่จำเลยได้ใช้ในการกระทำความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายตามที่โจทก์ฟ้องโดยตรง และไม่ใช่ทรัพย์สินที่จำเลยได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือได้มาโดยได้กระทำความผิด จึงไม่อาจริบโทรศัพท์เคลื่อนที่ของกลางของจำเลยตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๑๐๒

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๖๘] คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๙๘๐/๒๕๔๒

[๑๖๙] คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๙๓๖/๒๕๕๖

และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓ ทั้งโทรศัพท์เคลื่อนที่ของกลางก็ไม่ใช่ทรัพย์สินที่ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด อันจะต้องริบเสียทั้งสิ้นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒[๑๗๐]

ตัวอย่าง โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และขอให้ศาลสั่งริบโทรศัพท์เคลื่อนที่และรถจักรยานยนต์ของกลางโดยอ้างว่าจำเลยใช้ติดต่อและใช้เป็นยานพาหนะในการจำหน่ายเมทแอมเฟตามีน แต่ทางนำสืบโจทก์ไม่ปรากฏว่าจำเลยนำมาใช้เป็นยานพาหนะสำหรับการมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และเจ้าพนักงานตำรวจไม่ได้ค้นพบเมทแอมเฟตามีนที่รถจักรยานยนต์ของกลาง ดังนี้ รถจักรยานยนต์ของกลางจึงเป็นเพียงยานพาหนะที่จำเลยใช้เดินทางมายังที่เกิดเหตุ ไม่ใช่เครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะหรือวัตถุอื่นซึ่งจำเลยได้ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๑๐๒ และไม่ใช่ทรัพย์สินที่ทำหรือมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยได้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา ๓๒, ๓๓ (๒) จึงไม่อาจริบได้[๑๗๑]

ตัวอย่าง การที่โจทก์ขอให้ริบโทรศัพท์เคลื่อนที่ของกลางโดยอ้างว่าจำเลยใช้และมีไว้เพื่อใช้ในการติดต่อซื้อขายเมทแอมเฟตามีน แต่โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย เมื่อพยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบได้ความเพียงว่า จำเลยถูกจับและเจ้าพนักงานตำรวจค้นพบเมทแอมเฟตามีน ๓๔๐ เม็ด ในกระเป๋ากางเกงข้างซ้ายที่จำเลยสวมใส่ และพบโทรศัพท์เคลื่อนที่ของกลาง ดังนั้น โทรศัพท์เคลื่อนที่ของกลางจึงมิใช่เครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะหรือวัตถุอื่นใดซึ่งจำเลยทั้งสองได้ใช้ในการกระทำความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายตามที่โจทก์ฟ้องโดยตรง และไม่ใช่ทรัพย์สินที่จำเลยได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือได้มาโดยได้กระทำความผิดซึ่งหมายถึงความผิดตามฐานที่โจทก์ฟ้องเท่านั้น จึงไม่อาจริบโทรศัพท์เคลื่อนที่ของกลางตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ ฯ มาตรา ๑๐๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓ ทั้งโทรศัพท์เคลื่อนที่ดังกล่าวไม่ใช่ทรัพย์สินที่ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด อันจะต้องริบเสียทั้งสิ้นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒ ปัญหาดังกล่าวเป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๗๐] คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๓๙๓/๒๕๕๙

[๑๗๑] คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๖๙๘/๒๕๕๕

สงบเรียบร้อย ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้เองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙๕ วรรคสอง ประกอบด้วยมาตรา ๒๒๕[๑๗๒]

สำหรับปัญหาทางปฏิบัติของการขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ แม้ว่าพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่จะมีมาตั้งแต่พ.ศ. ๒๕๒๖ แต่ในทางปฏิบัติ จำเลยกลับไม่สามารถร้องขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ได้จริง ที่ผ่านมาคดีที่สามารถร้องขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ได้สำเร็จมีเพียงคดีเดียว คือ คดีของนายพัสกร สิงคิ แต่ศาลฎีกามีคำพิพากษายกคำร้องโดยเห็นว่าผู้ร้องไม่มีพยานหลักฐานใหม่เพียงพอที่จะแสดงได้ว่าผู้ร้องไม่ได้กระทำความผิด[๑๗๓] หรือคดีครูจอมทรัพย์ หรือนางจอมทรัพย์ แสนเมืองโคตร ซึ่งเป็นคดีที่กล่าวขวัญกันมาก ศาลก็ได้ยกคำร้องขอรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ ซึ่งเท่ากับว่าจำเลยยังคงผูกพันตามคำพิพากษาเดิมที่ให้จำเลยมีความผิด[๑๗๔] เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า ปัญหาที่พบส่วนใหญ่เป็นเรื่องการตีความพระราชบัญญัติฉบับนี้ไปในทางที่ไม่อนุญาตให้มีการรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ และบางส่วนเป็นในด้านขั้นตอนปฏิบัติ อาทิ สามียื่นคำร้องให้ภรรยาซึ่งเป็นจำเลยในคดีแต่ในทางกฎหมายต้องให้ภรรยาเป็นคนยื่นเท่านั้น[๑๗๕] อันเป็นปัญหาในเรื่องทัศนคติที่ขัดแย้งกันระหว่างความศักดิ์สิทธิ์ของคำพิพากษากับความถูกต้องแท้จริงของข้อเท็จจริง[๑๗๖]

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๗๒] คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๖๕๔/๒๕๕๓

[๑๗๓] พีพีทีวี, "รื้อฟื้นคดีอาญาคดีแรกที่สิงห์บุรีไม่สำเร็จ ศาลยกคำร้อง ครอบครัวร่ำไห้ " เข้าถึงเมื่อ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๑, https://www.pptvhd36.com/news/%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%94%E0%B9%87%E0%B8%99%E0%B8%A3%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%99/51647.

[๑๗๔] ไทยรัฐออนไลน์, "ศาลฎีกาพิพากษายกคำร้องครูจอมทรัพย์ ขอรื้อคดี ล้างมลทินไม่สำเร็จ," เข้าถึงเมื่อ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๑ https://www.thairath.co.th/content/1129178.

[๑๗๕] iLaw, "พ.ร.บ.รื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่: ความหวังที่ยังไม่ใกล้ความเป็นจริง."

[๑๗๖] ประชาไทย, "นักกฎหมายเสนอแก้ พ.ร.บ.รื้อฟื้นคดีอาญาฯ ชี้มีข้อจำกัด-รื้อฟื้นคดียาก " เข้าถึงเมื่อ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๑, https://prachatai.com/journal/2014/10/56241.

ตารางที่ ๔ สรุปปัญหาที่เกิดขึ้นในกรณีที่จำเลยรับสารภาพตามฟ้องในข้อหาความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปีหรือโทษสถานเบากว่านั้น

กระบวนการกลั่นกรองคำรับสารภาพ	กระบวนการแก้ไขคำรับสารภาพ
- การใช้ดุลพินิจของศาลในการกลั่นกรองคำรับสารภาพ ไม่ว่าจะเป็นดุลพินิจในการยกฟ้อง หรือการสืบประกอบคำรับสารภาพ เพราะเพียงการใช้ดุลพินิจของศาลในการกลั่นกรองยังไม่เพียงพอ	- ไม่สามารถอุทธรณ์ฎีกาคำพิพากษาได้ เนื่องจากเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่ได้มีการว่ากล่ามาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น
- ไม่มีบทบัญญัติบังคับให้จำเลยจะต้องมีทนายความในขณะที่รับสารภาพ	- ความเหลื่อมล้ำในแนวคำพิพากษา
	- ไม่สามารถรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ เพราะไม่อยู่ในนิยามของคำว่าพยานหลักฐานใหม่
ผล ปัญหาในเรื่องคำรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง เพราะศาลไม่ได้พิจารณาในข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น และการที่จำเลยไม่มีทนายความ ก็ไม่เป็นไปตามหลักอาวุธที่เท่าเทียม	**ผล** การแก้ไขคำรับสารภาพกระทำได้เพียงก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา อันไม่เป็นไปตามหลักการสากลที่จำเลยซึ่งได้รับโทษทางอาญา ควรที่จะได้รับการพิจารณาจากศาลที่สูงกว่าอีกครั้งหนึ่ง
ข้อสรุป เมื่อจำเลยรับสารภาพตามฟ้องในข้อหาความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปีหรือโทษสถานเบากว่านั้น คำพิพากษาจะถึงที่สุดในศาลชั้นต้น หากต้องการแก้ไขคำรับสารภาพ แม้คำรับสารภาพนั้นจะไม่ตรงกับความจริงก็ไม่สามารถกระทำได้ ส่งผลให้จำเลยจำต้องรับผิดในข้อหาที่ตนไม่ได้กระทำ	

สำหรับปัญหาเรื่องทนายความในทางปฏิบัติคือ คำแนะนำที่ไม่ถูกต้องของผู้มีอาชีพทนายความ[๑๗๗] ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้อาจเป็นเพราะทนายไม่มีประสิทธิภาพ ทนายที่หวังผลประโยชน์จากการว่าความ ทนายที่ไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของลูกความ เป็นต้น โดยปัญหาที่สามารถพบได้บ่อยที่สุดคือ การที่ทนายได้แนะนำลูกความให้รับสารภาพ เพื่อแลกกับผลประโยชน์ในเรื่องการได้รับลดโทษกึ่งหนึ่ง[๑๗๘] ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้จำเลยยอมรับสารภาพไปโดยที่เข้าใจข้อเท็จจริง

[๑๗๗] ภัทรา พิทักษานนท์กุล, "ผลของเทคนิคการสอบสวน หลักฐานเท็จ การยอมตาม และการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถามต่อการรับสารภาพเท็จ." หน้า ๕.

[๑๗๘] ศักดิ์เสถียร สวนสุข, "เหตุบรรเทาโทษ ศึกษากรณีการให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาและการลดโทษ." หน้า ๓.

ไปอย่างผิดหลง หรือเพื่อประโยชน์ในเรื่องการลดโทษ ทำให้เกิดปัญหาในภายหลังว่า คำรับสารภาพของจำเลยไม่ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้น ส่งผลให้จำเลยรับผิดในความผิดที่ตนไม่ได้กระทำ

ในปัจจุบัน ทนายความถูกควบคุมและกำกับดูแลโดยสภาทนายความ ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ โดยมีวัตถุประสงค์ ๕ ประการ[๑๗๙] ดังต่อไปนี้

(๑) ส่งเสริมการศึกษาและการประกอบวิชาชีพทนายความ

(๒) ควบคุมมรรยาททนายความ

(๓) ส่งเสริมความสามัคคีและผดุงเกียรติของสมาชิกสภาทนายความ

(๔) ส่งเสริมและจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกสภาทนายความ

(๕) ส่งเสริม ช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่และให้การศึกษาแก่ประชาชนในเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมาย

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าทนายความจำต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ขณะเดียวกันทนายความจะต้องยึดมั่นในคุณธรรม อุดมการณ์ ตลอดจนซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่ ต่อตัวความ และต่อศาล ดังนั้น จึงจำต้องมีกฎระเบียบข้อบังคับให้ทนายความได้ปฏิบัติตนและปฏิบัติงานอยู่ภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนด พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๕๑ วรรคแรก จึงได้กำหนดมรรยาททนายความให้สภาทนายความตราเป็นข้อบังคับ[๑๘๐] กล่าวคือ มรรยาททนายความเป็นจรรยาบรรณที่กำหนดเป็นข้อปฏิบัติและข้อห้ามปฏิบัติในการประกอบวิชาชีพทนายความ (Professional Ethics) อันเป็นข้อบังคับที่เป็นแนวทางในการประกอบวิชาชีพทนายความ ซึ่งทนายความทุกคนต้องเคร่งครัดถือปฏิบัติตาม เพื่อให้วิชาชีพทนายความเป็นวิชาชีพที่ผดุงความยุติธรรมได้อย่างแท้จริง หากทนายความผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับมรรยาททนายความ ถือว่าทนายความผู้นั้นประพฤติผิดมรรยาททนายความ[๑๘๑] โดยข้อบังคับว่าด้วยมรรยาททนายความประกอบไปด้วยข้อกำหนด[๑๘๒] ดังต่อไปนี้

(๑) มรรยาททนายความต่อศาลและในศาล

---

[๑๗๙] พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๗

[๑๘๐] กมลทิพย์ คติการ, "หน่วยที่ ๖ การทนายความ " ใน เอกสารการสอนชุดวิชา 41431 การบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, พิมพ์ครั้งที่ ๓ (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๒).-๓๖.

[๑๘๑] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๖ - ๓๗.

[๑๘๒] พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๕๓

(๒) มรรยาทของทนายความต่อตัวความ

(๓) มรรยาทของทนายความต่อทนายความด้วยกัน

(๔) มรรยาทของทนายความต่อประชาชนผู้มีอรรถคดี

(๕) มรรยาทเกี่ยวกับความประพฤติของทนายความ

(๖) การแต่งกายของทนายความ

(๗) การปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการมรรยาททนายความ คณะกรรมการหรือสภานายกพิเศษ

สำหรับมรรยาททนายความที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการให้คำแนะนำที่ไม่ถูกต้องของผู้มีอาชีพทนายความคือ มรรยาทของทนายความต่อตัวความ ไม่ว่าจะเป็นการละเว้นหน้าที่และปิดบังข้อความที่ควรแจ้งให้ลูกความทราบ การใช้อุบายหาประโยชน์เพิ่ม และการยุยงส่งเสริมให้เป็นคดีความกัน หากทนายความผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับมรรยาททนายความ ถือว่าทนายความผู้นั้นประพฤติผิดมรรยาททนายความ ย่อมถูกดำเนินคดีตามบทลงโทษในพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘[๑๘๓] ซึ่งโทษของการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมรรยาททนายความบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๕๒ โดยแบ่งโทษออกเป็น ๓ สถานคือ ภาคทัณฑ์ ห้ามทำการเป็นทนายความ หรือลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความ อย่างไรก็ตาม ถ้าเป็นการประพฤติผิดมรรยาททนายความเล็กน้อยและเป็นความผิดครั้งแรก ผู้มีอำนาจสั่งโทษอาจงดเว้นโทษ และว่ากล่าวตักเตือนหรือทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือแทน[๑๘๔] ซึ่งโทษดังกล่าวยังอาจไม่มีความเหมาะสมกับผลของการกระทำที่เกิดขึ้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

๔.๕ ผลของปัญหาที่เกิดขึ้นจากการรับสารภาพไม่ตรงกับความจริง

จำเลยที่รับสารภาพไปโดยไม่ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้น ในคดีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปีหรือโทษสถานเบากว่านั้นในชั้นพิจารณาและศาลได้มีคำพิพากษาลงโทษผู้นั้นไปโดยไม่มีการสืบพยานประกอบคำรับสารภาพ จำเลยจะไม่สามารถแก้ไขคำรับสารภาพได้ภายหลังจากที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา ซึ่งผลกระทบจากการที่จำเลยไม่สามารถแก้ไขคำรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงได้นั้นมีดังต่อไปนี้

---

[๑๘๓] กมลทิพย์ คติการ, "หน่วยที่ ๖ การทนายความ ".หน้า ๓๗.

[๑๘๔] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๘.

ประการแรก ความได้เปรียบ – เสียเปรียบกันในผลของคำพิพากษา เนื่องจากจำเลยที่รับสารภาพและศาลไม่มีการสั่งให้สืบประกอบคำรับสารภาพ จำเลยจะไม่สามารถอุทธรณ์ฎีกาแก้ไขคำรับสารภาพได้ แม้ว่าคำรับสารภาพที่ตนได้กระทำไปนั้นจะไม่ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้นก็ตาม อันทำให้จำเลยต้องรับโทษในความผิดที่ไม่ได้กระทำ ซึ่งไม่เป็นไปตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองข้อ ๑๔ (๕) ที่ได้วางหลักว่า “บุคคลทุกคนซึ่งต้องคำพิพากษาลงโทษในความผิดอาญา ย่อมมีสิทธิที่จะให้คณะตุลาการชั้นเหนือขึ้นไปพิจารณาทบทวนการลงโทษและคำพิพากษาได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ”[๑๘๕]

จากปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้น เมื่อนำแนวคำพิพากษาฎีกาในคำพิพากษาที่ ๑๐๔๔/๒๕๕๕ เปรียบเทียบกับคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๐๙๓/๒๕๕๗ และคำพิพากษาฎีกาที่ ๒๒๑/๒๕๕๔ จะเป็นได้ว่า ผลของการรับสารภาพในคดีที่มีการสืบพยานกับคดีที่ไม่มีการสืบพยาน จำเลยได้รับความเป็นธรรมต่างกันมาก โดยเฉพาะคำพิพากษาฎีกาที่ ๒๒๑/๒๕๕๔ จะเห็นได้ชัดเจนว่า วันที่โจทก์บรรยายฟ้องเกิดขึ้นหลังจากวันที่จำเลยถูกออกหมายจับ ย่อมเป็นไปไม่ได้ว่าจำเลยจะกระทำผิดตามฟ้อง กรณีย่อมเป็นที่เห็นได้ว่าจำเลยให้การรับสารภาพโดยหลงผิดจึงเป็นคำรับสารภาพที่ไม่ชอบ ซึ่งศาลสูงน่าจะมีอำนาจตรวจสอบและพิพากษาแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้องได้ นอกจากนี้ ตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๗๒๖๓/๒๕๕๒ แม้จะเป็นคดีที่ไม่มีการสืบพยาน แต่หากข้อเท็จจริงปรากฏในชั้นอื่นว่า จำเลยให้การรับสารภาพโดยไม่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง ไม่อาจฟังข้อเท็จจริงตามคำฟ้องและคำรับสารภาพของจำเลยได้ ศาลสูงก็สามารถพิพากษาแก้ไขให้ถูกต้องได้โดยลงโทษจำเลยตามความผิดที่จำเลยกระทำได้ อันเป็นข้อยืนยันได้ว่า กรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพโดยไม่ชอบหากไม่มีการสืบพยานหรือไต่สวนในคดีนั้น จำเลยไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำให้การโดยการใช้สิทธิอุทธรณ์หรือฎีกาได้ ซึ่งต่างจากกรณีที่มีการสืบพยานหรือไต่สวน ศาลสูงมีอำนาจพิจารณาถึงความถูกต้องของคำให้การรับสารภาพจำเลยได้

นอกจากนี้ จากตัวอย่างตามแนวคำพิพากษาฎีกาดังกล่าวจากหัวข้อที่ ๔.๒.๒ จะเห็นได้ว่าคำให้การรับสารภาพของจำเลยไม่ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้น เกิดจากสาเหตุต่างๆ ได้มากมาย หากศาลพบเห็น ศาลจะหยิบยกขึ้นวินิจฉัย เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าวให้มีผลถูกต้องตามความเป็นจริงที่จำเลยควรจะได้รับ อันเป็นการอำนวยความยุติธรรมให้แก้จำเลย แต่จากการศึกษาพบว่า กรณีที่

---

[๑๘๕] ปกรณ์ นิลประพันธ์, "การอุทธรณ์คำพิพากษาในคดีอาญาตามหลักสากล."

คำให้การรับสารภาพของจำเลยไม่ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้น และศาลก็มิได้หยิบยกปัญหาดังกล่าวขึ้นวินิจฉัย ไม่ว่าจะด้วยสาเหตุใดก็ตาม ในบางกรณีมีผลทำให้จำเลยได้รับการลงโทษหนักกว่าที่ควรจะได้รับตามความเป็นจริง อันเป็นเหตุให้จำเลยไม่ได้รับความเป็นธรรม ซึ่งในกรณีดังกล่าวนี้ จำเลยไม่สามารถที่จะหยิบยกปัญหาดังกล่าวขึ้นโต้แย้งในชั้นอุทธรณ์และฎีกาได้ เพราะถูกจำกัดด้วยข้อกฎหมายว่า ประเด็นปัญหาดังกล่าวเป็นข้อที่ไม่ได้ว่ากล่าวกันมาในศาลชั้นต้น จากการศึกษาเห็นว่าควรมีการกำหนดแนวทางให้จำเลยได้มีโอกาสเสนอประเด็นปัญหาดังกล่าวขึ้นมาให้ศาลได้พิจารณาภายในหลักเกณฑ์และขอบเขตของกำหนดระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งจะได้นำเสนอในบทต่อไป

ประการที่สอง หลักการสำคัญอย่างหนึ่งของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาคือการนำตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษให้ได้อย่างรวดเร็ว ในขณะเดียวกันก็ต้องป้องกันมิให้ผู้บริสุทธิ์ต้องถูกลงโทษ อันเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งบุคคลใดจะต้องรับโทษทางอาญา บุคคลนั้นจะต้องกระทำการตามที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด หากการกระทำนั้นไม่เป็นความผิดตามกฎหมายอาญาหรือไม่ได้กระทำความผิด รัฐย่อมลงโทษผู้นั้นไม่ได้[๑๘๖] อย่างไรก็ตามความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาก็ยังสามารถเกิดขึ้นได้ สาเหตุหนึ่งคือ ความบกพร่องในกลไกของรัฐ[๑๘๗] ซึ่งปัญหาสำคัญคือ ศักยภาพของบุคลากรภาครัฐในเรื่องการใช้ดุลพินิจ[๑๘๘] ส่งผลให้เมื่อจำเลยรับสารภาพในคดีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปีหรือโทษสถานเบากว่านั้น กระบวนการกลั่นกรองคำรับสารภาพของจำเลยมีเพียงการใช้ดุลพินิจของศาลในการพิจารณาว่าคำรับสารภาพของจำเลยสามารถรับฟังได้หรือไม่ ซึ่งกระบวนการที่อาศัยแต่เพียงดุลพินิจของศาลนี้ อาจส่งผลให้เกิดความผิดพลาดขึ้นในกระบวนการยุติธรรมได้ เป็นเหตุให้ผู้บริสุทธิ์ต้องคำพิพากษาลงโทษอาญาในความผิดที่ตนไม่ได้กระทำ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

[๑๘๖] วิลาสินี รอตฤดี, "ปัญหาทางกฎหมายในการเยียวยาแก่จำเลยในการพิจารณาคดีอาญาที่ผิดพลาด" (ปริญญามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๘). หน้า ๑.

[๑๘๗] พิชญา เหลืองรัตนเจริญ, "การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ : ศึกษาเฉพาะกรณีการรื้อฟื้นคดีที่เป็นคุณแก่จำเลย." หน้า ๑.

[๑๘๘] กรุงเทพธุรกิจ, ความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรมไทย [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๑ แหล่งที่มา http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/640228

ประการที่สาม การเสียโอกาสที่จะได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายสำหรับจำเลยในคดีอาญา เนื่องด้วยพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้เปิดโอกาสให้แก่จำเลยที่ถูกขังในระหว่างพิจารณาคดีและต่อมาอัยการถอนฟ้อง หรือปรากฏภายหลังว่าศาลยกฟ้องเนื่องจากมิใช่ผู้กระทำความผิด หรือการกระทำไม่เป็นความผิดสามารถได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายอันเนื่องมาจากการที่ถูกคุมขังนั้นได้ตามเหตุผลเบื้องหลังของการร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ กล่าวคือ “ในส่วนของผู้ต้องหาและจำเลยที่ถูกดำเนินคดีอาญาบางครั้งก็อยู่ในฐานะที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เนื่องจากขาดแคลนทุนทรัพย์ หรือไม่มีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนของการดำเนินคดีอาญา ทำให้ต้องถูกคุมขังหรือได้รับความเสียหายอย่างอื่นในระหว่างถูกดำเนินคดีอาญา เช่น ต้องออกจากงาน หรือครอบครัวแตกแยก แม้ในที่สุดข้อเท็จจริงจะปรากฏว่าบุคคลนั้นเป็นผู้บริสุทธิ์ ก็ไม่สามารถกลับคืนสู่สถานะเดิมได้ รัฐจึงควรเข้าไปมีส่วนช่วยเหลือเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น ดังนั้น เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนทั้งในส่วนของผู้เสียหายจากอาชญากรรมและผู้ถูกดำเนินคดีอาญาขึ้น โดยให้มีคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่ง เพื่อพิจารณาจ่ายเงินชดเชยแก่บุคคลเหล่านั้น”[๑๘๙]

สำหรับจำเลยที่มีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายจากรัฐจะต้องเป็นบุคคลที่ถูกฟ้องคดีต่อศาลว่าเป็นผู้กระทำความผิดและถูกคุมขังอยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล และศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด และการที่จำเลยได้รับค่าทดแทนหรือค่าใช้จ่ายจากรัฐไปแล้ว ก็ไม่เป็นการตัดสิทธิหรือประโยชน์ที่จำเลยจะพึงได้ตามกฎหมายอื่นอีก ซึ่งสิทธินี้มีได้เฉพาะในกรณีที่จำเลยถูกดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการเท่านั้น[๑๙๐] โดยค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายที่จำเลยจะขอรับได้นั้นมี ๖ ประเภท[๑๙๑] ดังนี้ (๑) ค่าทดแทนการถูกคุมขัง โดยคำนวณจากจำนวนวันที่ถูกคุมขัง ในอัตราวันละ ๒๐๐ บาท (๒) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ หากว่าความเจ็บป่วยของ

---

[๑๘๙] ณัฐกฤตกานต์ เกิดขาว, "ปัญหาทางกฎหมายในการเยียวยาผู้ต้องหาและจำเลยตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๖). หน้า ๒.

[๑๙๐] อริยพร โพธิใส, "สิทธิในการได้รับการเยียวยา จากรัฐของผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา," จุลนิติ ๖, ฉบับที่ ๑ (มกราคม - กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒). หน้า ๑๓๙.

[๑๙๑] พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๒๑.

จำเลยเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี (๓) ค่าทดแทนในกรณีที่จำเลยถึงแก่ความตาย และความตายนั้นเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี (๔) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างถูกดำเนินคดี (๕) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินคดี (๖) ค่าทดแทนกรณีขอให้ศาลคืนสิทธิที่เสียไปอันเป็นผลโดยตรงจากคำพิพากษาแต่ไม่สามารถคืนสิทธินั้นได้ และบุคคลที่สามารถยื่นคำขอรับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายคือ จำเลยในคดีอาญา หากจำเลยถึงแก่ความตายก่อนที่จะได้รับค่าทดแทนหรือค่าใช้จ่ายแล้วแต่กรณี ทายาทของจำเลยมีสิทธิในการเรียกร้องและรับค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่ายดังกล่าวแทนจำเลยได้ หากจำเลยตกเป็นบุคคลผู้ไร้ความสามารถหรือบาดเจ็บจนไม่ สามารถยื่นคำขอด้วยตนเองได้ ในกรณีนี้ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาล ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาของบุคคลนั้น หรือผู้ดูแลรักษาบุคคลดังกล่าว อาจยื่นคำขอรับค่าทดแทนหรือค่าใช้จ่าย แล้วแต่กรณีแทนได้[๑๙๒]

ดังนั้น เมื่อจำเลยไม่สามารถที่จะแก้ไขคำให้การรับสารภาพ อันทำให้จำเลยต้องคำพิพากษาลงโทษในความผิดที่ตนไม่ได้กระทำ ส่งผลให้จำเลยไม่ใช่บุคคลที่มีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย เนื่องจากจำเลยไม่ใช่บุคคลที่ศาลยกฟ้องเนื่องจากมิใช่ผู้กระทำความผิด หรือการกระทำไม่เป็นความผิด แม้ว่าในความเป็นจริงแล้ว จำเลยจะเป็นผู้บริสุทธิ์ก็ตาม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

[๑๙๒] อริยพร โพธิใส, "สิทธิในการได้รับการเยียวยา จากรัฐของผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา." หน้า ๑๓๙.

บทที่ ๕

บทวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบัญญัติในเรื่องการกลั่นกรองและแก้ไขคำรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงของกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศ

จากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับมาตรการกลั่นกรองและแก้ไขคำรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงชั้นพิจารณาในบทที่ ๓ พบว่าต่างมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและแก้ไขข้อผิดพลาดกรณีที่จำเลยรับสารภาพไม่ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้นในชั้นพิจารณา ซึ่งอาจเกิดจากกรณีที่จำเลยเจตนารับสารภาพไม่ตรงกับความจริงเพราะต้องการผลประโยชน์จากการรับสารภาพ เพื่อต้องการช่วยเหลือผู้มีพระคุณหรือได้รับอามิสสินจ้าง หรือกรณีที่จำเลยรับสารภาพอันเนื่องมาจากความสำคัญผิดในองค์ประกอบความผิดของข้อหาที่ตนให้การรับสารภาพอันมีสาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากการที่จำเลยไม่มีทนายความในขณะที่ตนให้การรับสารภาพ ซึ่งกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นข้อแตกต่างที่สำคัญระหว่างระบบกฎหมายจารีตประเพณีและระบบประมวลกฎหมาย แต่มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันคือเพื่อให้กระบวนพิจารณาสามารถดำเนินไปได้อย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ดังนั้น กฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายของศาลอาญาระหว่างประเทศ กฎหมายของสหรัฐอเมริกา กฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ต่างมีประสบปัญหาอันเนื่องมาจากการดำเนินกระบวนพิจารณาที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ประเทศเหล่านี้ต่างสร้างมาตรการขึ้นมาเพื่อกลั่นกรองคำรับสารภาพในชั้นพิจารณาและช่องทางที่เปิดโอกาสให้จำเลยแก้ไขคำรับสารภาพ โดยมีรายละเอียดแตกต่างกันออกไปตามแต่ละระบบกฎหมาย ดังจะได้นำเสนอการวิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นประเด็นตามลำดับต่อไป

บทที่ ๕ นี้จะนำเสนอการวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศตามที่ได้ศึกษามาในบทก่อนหน้า รวมถึงการนำแนวคิดทฤษฎีและหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องในบทที่ ๒ มาใช้วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในประเด็นต่างๆ อันเกี่ยวข้องกับการกลั่นกรองคำรับสารภาพและการแก้ไขคำรับสารภาพชั้นพิจารณาที่ไม่ตรงกับความจริงอีกด้วย ตลอดจนพิจารณาความเหมาะสมของมาตรการทางกฎหมายเหล่านั้นเพื่อที่จะนำมาปรับใช้กับบริบทของประเทศไทย โดยจะได้แบ่งการวิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นประเด็นออกเป็นสามส่วนดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ส่วนแรก ข้อ ๕.๑ เป็นการวิเคราะห์ถึงบทบัญญัติเรื่องทนายความในกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณา ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่สำคัญของกระบวนการกลั่นกรองคำรับสารภาพ เพื่อป้องกันมิให้จำเลยรับสารภาพโดยสำคัญผิดและเข้าใจองค์ประกอบของข้อหาที่ตนถูกฟ้อง โดยมีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละประเทศ บางประเทศมีการบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่บางประเทศไม่มีการบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่มีการวางหลักไว้เป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกับบทบัญญัติของประเทศไทยในเรื่องการมีทนายความในกระบวนการรับสารภาพ

ส่วนที่สอง ข้อ ๕.๒ เป็นการวิเคราะห์มาตรการแก้ไขคำรับสารภาพภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาในกรณีที่จำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณาแล้วไม่ตรงกับความจริง ซึ่งรูปแบบของมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพจะขึ้นอยู่กับอิทธิพลของระบบกฎหมายที่มีต่อกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณา โดยแบ่งออกเป็นกระบวนการแก้ไขคำรับสารภาพชั้นพิจารณาตามวิธีพิจารณาความอาญาทั่วไป และกระบวนการแก้ไขคำรับสารภาพชั้นพิจารณารูปแบบเฉพาะ เพื่อหาแนวทางสร้างมาตรการแก้ไขปัญหาการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงที่เหมาะสมกับประเทศไทย

ส่วนสุดท้าย ข้อ ๕.๓ จะวิเคราะห์ในเรื่องความจำเป็นในการแก้ไขคำรับสารภาพในกรณีความผิดที่มีอัตราโทษเล็กน้อย โดยเป็นการชั่งน้ำหนักระหว่างความรวดเร็วในกระบวนพิจารณากับการลงโทษผู้บริสุทธิ์ โดยใช้หลักความได้สัดส่วนมาชั่งน้ำหนักประโยชน์ของทั้งสองด้านว่าน้ำหนักจะโน้มเอียงไปในทางใด เพื่อพิจารณาว่าสมควรที่จะให้จำเลยแก้ไขคำรับสารภาพในกรณีความผิดที่มีอัตราโทษเล็กน้อยหรือไม่ และมีหลักเกณฑ์เช่นใด นอกจากนี้ หากเห็นว่า จำเลยสามารถที่จะแก้ไขคำรับสารภาพได้แล้ว ควรที่จะมีข้อจำกัดสิทธิ เพื่อป้องกันผู้ใช้สิทธิโดยไม่สุจริต ใช้ช่องทางดังกล่าวเพื่อประวิงคดีอย่างไร

การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายของประเทศไทยกับกฎหมายของสากล ทั้งกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายของต่างประเทศในประเด็นต่างๆ เหล่านี้ จะทำให้สามารถเห็นถึงแนวทางที่เหมาะสมในการสร้างมาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงในประเทศไทย เพื่อให้ปัญหาการลงโทษผู้บริสุทธิ์ในความผิดอาญาที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตนั้นมีจำนวนลดลงและหมดไปในที่สุดตามที่ได้ตั้งสมมุติฐานของการวศึกษาในครั้งนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

๕.๑ ข้อพิจารณาเรื่องการมีทนายความในกระบวนการกลั่นกรองคำรับสารภาพ

กระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นกระบวนการที่จำเลยสละสิทธิต่างๆ ที่มีในกระบวนพิจารณา เพื่อตัดทอนขั้นตอนพิจารณาและเข้าสู่ขั้นตอนการทำคำพิพากษา โดยจำเลยจะได้รับบทลงโทษที่แน่นอนและการลดโทษเป็นการตอบแทน หลายๆ ประเทศจึงได้สร้างมาตรการในเรื่องการมีทนายความในกระบวนการรับสารภาพขึ้น เพื่อเป็นหลักประกันว่า การสละหลักประกันของจำเลยเป็นไปโดยรู้เรื่อง สมัครใจ และเข้าใจ (Knowingly Voluntarily and Intelligently) โดยสิทธิมีทนายความเป็นแนวคิดที่มีทั้งในระบบกฎหมายจารีตประเพณีและระบบประมวลกฎหมาย ซึ่งมีพื้นฐานมาจากแนวคิดเรื่องความเสมอภาคในการต่อสู้คดี ดังนั้น การที่จำเลยมีทนายความซึ่งเป็นผู้รู้ทางกฎหมายคอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำ จึงทำให้เกิดความเป็นธรรมสูงสุดในกระบวนพิจารณา สำหรับระบบกฎหมายจารีตประเพณีมองว่า การที่ผู้พิพากษาวางตัวเป็นกลาง แล้วให้คู่ความต่อสู้คดีกันเอง การที่คู่ความทั้งสองฝ่ายจะต่อสู้กันอย่างเป็นธรรม เพื่อให้ความจริงปรากฏออกมานั้น คู่ความทั้งสองฝ่ายต้องอยู่ในฐานะที่ใกล้เคียงกัน จึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องเข้าไปดูแลให้จำเลยได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพจากทนายความ ส่วนระบบประมวลกฎหมายมีแนวความคิดที่แตกต่างออกไป เพราะรูปแบบกระบวนพิจารณาของระบบประมวลกฎหมายคือ การที่ทุกฝ่ายในกระบวนพิจารณาเข้าร่วมกันค้นหาความจริง ดังนั้น วัตถุประสงค์ในการมีทนายความคือ การมีส่วนร่วมค้นหาความจริงและคอยป้องกันมิให้เกิดการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย

สหรัฐอเมริกา เป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี โดยบทบัญญัติเรื่องสิทธิมีทนายความอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๖ แต่ไม่มีบทบัญญัติเฉพาะในเรื่องการมีทนายความในกระบวนการรับสารภาพ อย่างไรก็ดี ศาลฎีกาแห่งสหรัฐอเมริกาได้วางหลักเรื่องการมีทนายในกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาไว้ในคดี Brady v. U.S. (๑๙๗๐) คดี North Carolina v. Alford (๑๙๗๐) และคดี Marshall v. Lonberger (๑๙๘๓) ว่า การมีทนายความที่มีประสิทธิภาพเป็นข้อสันนิษฐานของกฎหมายว่าการรับสารภาพของจำเลยเกิดขึ้นโดยสมัครใจประกอบกับมาตรฐานขององค์กรของผู้มีวิชาชีพทางกฎหมาย จำเลยไม่ควรที่จะให้การรับสารภาพจนกว่าจะมีทนายความหรือได้แสดงเจตนาที่จะสละสิทธิโดยชัดแจ้งในการมีทนายความ เพราะทนายความมีหน้าที่อธิบายทั้งในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายจำเลย พร้อมให้คำแนะนำแก่จำเลยอย่างตรงไปตรงมา ทั้งข้อดีและข้อเสียของการรับสารภาพตามฟ้องของโจทก์ ต่อมาศาลฎีกาแห่ง

สหรัฐอเมริกาได้พิจารณาถึงความสำคัญของการมีทนายความตามรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๖ ใหม่ ด้วยการกำหนดให้ในทุกขั้นตอนที่มีความสุ่มเสี่ยง (Critical Stages) จำเลยจะต้องมีทนายความ เพื่อให้เป็นกระบวนพิจารณาที่เป็นธรรม (Fair Trial) เพราะแต่เดิมสิทธิมีทนายความตามรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๖ จะเริ่มขึ้นก็ต่อเมื่อจำเลยเข้าสู่ขั้นตอนการพิจารณาแล้ว ดังนั้น ในคดี Missouri v. Frye (๒๐๑๒) และคดี Lafler v. Cooper (๒๐๑๒) ศาลจึงได้ขยายขอบเขตของสิทธิมีทนายความตามรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๖ ไปถึงกระบวนการต่อรองคำรับสารภาพ ซึ่งเป็นขั้นตอนก่อนการพิจารณา (pre-trial) ส่งผลให้หากจำเลยทำข้อตกลงต่อรองคำรับสารภาพไปโดยไม่มีทนายความหรือทนายความไม่มีประสิทธิภาพ จำเลยสามารถยกเหตุดังกล่าวขึ้นเพื่อถอนคำรับสารภาพได้ เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

สำหรับประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายให้ความสำคัญกับสิทธิมีทนายเป็นอย่างมาก เนื่องจากจะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนยุโรป (European Convention on Human Rights) และศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป (European Court of Human Rights) ที่เน้นในหลักอาวุธที่เท่าเทียม และหลักเรื่องการจำกัดความสามารถของจำเลย ประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ทำการศึกษาคือ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและสาธารณรัฐฝรั่งเศส โดยพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ไม่ได้มีบทบัญญัติเรื่องทนายความสำหรับกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาไว้โดยเฉพาะ แต่ในทางปฏิบัติจำเลยจะไม่เข้าไปมีส่วนในการต่อรองคำรับสารภาพ เนื่องจากจำเลยไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะเข้าไปเป็นคู่สัญญาในการต่อรองคำรับสารภาพได้ตามหลักอาวุธที่เท่าเทียม (Principle of Equality Arms) ประกอบกับในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา ๑๓๗ บัญญัติให้สิทธิแก่จำเลยสามารถมีทนายความได้ตลอดกระบวนพิจารณาตามที่จำเลยต้องการ และหากเป็นคดีที่มีการพิจารณาคดีครั้งแรกที่ศาลชั้นต้นมลรัฐ กล่าวคือ เป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุกมากกว่า ๓ ปีขึ้นไป ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา ๑๔๐ บังคับให้จำเลยต้องมีทนายความ จึงกล่าวได้ว่า กฎหมายบังคับให้จำเลยจะต้องมีทนายความขณะรับสารภาพก็ต่อเมื่อเป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุกมากกว่า ๓ ปีขึ้นไป มิฉะนั้น การรับสารภาพจะไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงกล่าวได้ว่า ในกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี แม้จะไม่มี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

กฎหมายลายลักษณ์อักษรบัญญัติให้จำเลยจะต้องมีทนายความ แต่ในทางปฏิบัติ การทำข้อตกลงต่อรองคำรับสารภาพ พนักงานอัยการจะไม่ทำข้อตกลงกับตัวจำเลยโดยตรงแต่จะทำกับทนายความของจำเลย ดังนั้น ทนายความจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

สาธารณรัฐฝรั่งเศส มีการบัญญัติเรื่องทนายความในกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาไว้โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา ๔๙๕-๑๑ บัญญัติให้การต่อรองคำรับสารภาพ จำเลยจะต้องมีทนายความอยู่ด้วยเท่านั้น อีกทั้ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา ๔๙๕-๙ ยังกำหนดให้ศาลมีหน้าที่ต้องตรวจสอบว่า จำเลยได้รับการช่วยเหลือจากทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมายเป็นการเหมาะสมแล้ว ก่อนที่จะรับข้อตกลงต่อรองคำรับสารภาพ CRPC ดังนั้น หากจำเลยไม่ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ศาลย่อมไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของพนักงานอัยการ จำเลยจะต้องเข้าสู่กระบวนพิจารณาตามปกติทันที โดยไม่สามารถมีการแก้ไขข้อตกลงต่อรองคำรับสารภาพใหม่ได้ จึงกล่าวได้ว่าทนายความเป็นหลักเกณฑ์ที่สำคัญของกระบวนการต่อรองคำรับสารภาพ CRPC

ศาลอาญาระหว่างประเทศ เป็นองค์กรระหว่างประเทศที่มีวิธีพิจารณาความอาญาหลายๆ อย่างอยู่ในรูปแบบผสมผสานระหว่างแนวคิดของระบบประมวลกฎหมายและระบบกฎหมายจารีตประเพณี ซึ่งกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาก็เป็นบทบัญญัติหนึ่งที่ผสมผสานรูปแบบของทั้งสองระบบกฎหมายเข้าไว้ด้วยกัน สำหรับบทบัญญัติเรื่องทนายความในกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาอยู่ในธรรมนูญกรุงโรมฯ ข้อ ๖๕ วรรคหนึ่ง (ข) ที่ได้กำหนดให้จำเลยจะต้องมีการปรึกษากับทนายความก่อนที่จะรับสารภาพ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่บังคับให้จำเลยไม่สามารถสละสิทธิมีทนายความได้เหมือนสหรัฐอเมริกา หากจำเลยไม่มีทนายความ ธรรมนูญกรุงโรมฯ ข้อ ๖๕ วรรคสาม วางหลักไว้ว่า ให้ถือว่ายังไม่มีการรับสารภาพผิดเกิดขึ้น และศาลจะต้องดำเนินกระบวนพิจารณาตามปกติต่อไป กล่าวได้ว่าบทบัญญัติในเรื่องการมีทนายความในกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาของศาลอาญาระหว่างประเทศนี้ มีความคล้ายคลึงกับสาธารณรัฐฝรั่งเศส ที่กำหนดหลักเกณฑ์ให้กระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาจะต้องมีทนายความ หากจำเลยไม่มีทนายความอยู่ในกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณา จะมีผลทำให้กระบวนการรับสารภาพเสียไปและต้องเข้าสู่กระบวนพิจารณาตามปกติ

สรุปได้ว่า ทั้งระบบประมวลกฎหมาย ระบบกฎหมายจารีตประเพณีและกฎหมายระหว่างประเทศต่างให้ความสำคัญกับสิทธิมีทนายความเป็นอย่างมาก เนื่องจากการรับสารภาพชั้นพิจารณา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

เป็นการที่จำเลยสละหลักประกันสิทธิต่างๆ ของตนเพื่อแลกกับความรวดเร็วในการดำเนินกระบวนพิจารณาและการได้รับลดโทษ จำเลยจึงควรได้รับความคุ้มครองตามหลักอาวุธที่เท่าเทียม จำเลยจึงควรได้รับคำแนะนำทางด้านกฎหมาย ทั้งสภาพและหลักแห่งข้อหา รวมทั้งผลลัพธ์ของการรับสารภาพเพื่อให้คำรับสารภาพของจำเลยเกิดขึ้นโดยสมัครใจอย่างแท้จริง ดังนั้น ประเทศต่างๆ ที่ได้ทำการศึกษาต่างมีบทบัญญัติเรื่องทนายความทั้งสิ้น เพียงแต่อยู่ในรูปแบบที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร คำพิพากษา หรือแนวทางปฏิบัติ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตารางที่ ๕ สรุปกฎหมายของต่างประเทศที่กำหนดเรื่องการมีทนายความในกระบวนการรับสารภาพ

ประเทศ/ส่วนพิจารณา	ICC	อเมริกา	เยอรมนี	ฝรั่งเศส
กฎหมาย	ธรรมนูญกรุงโรม ข้อ ๖๕ (ข)	รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๖	ไม่มี	ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๙๕-๑๑
เนื้อหา	“...จำเลยได้รับคำปรึกษาจากทนายความ...”	Missouri v. Frye Lafler v. Cooper	ไม่มี	“...มีทนายความ...”
สภาพบังคับ	กฎหมายเฉพาะ	คำพิพากษา	แนวปฏิบัติ	กฎหมายเฉพาะ
ผลแห่งการฝ่าฝืน	กระบวนการรับสารภาพไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดำเนินกระบวนพิจารณาตามปกติ	เหตุในการร้องขอถอนคำรับสารภาพ	ไม่มี เว้นแต่จะเป็นกรณีที่กฎมายบังคับให้ต้องมีทนายความ หากไม่มีทนายความ คำรับสารภาพเป็นใช้ไม่ได้	กระบวนการรับสารภาพไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดำเนินกระบวนพิจารณาตามปกติ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

สำหรับบทบัญญัติเรื่องการมีทนายความในระหว่างกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาของประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติไว้โดยเฉพาะ จึงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ทั่วไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๓ ที่บังคับให้จำเลยจะต้องมีทนายความก็ต่อเมื่อเป็นคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องคดีต่อศาล หากคดีมีเพียงอัตราโทษจำคุกหรือโทษที่สถานเบากว่านั้น จำเลยสามารถเลือกได้ว่าจะมีทนายความหรือไม่ ดังนั้น จำเลยในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำไม่ถึง ๕ ปี หรือโทษสถานเบากว่านั้น จึงสามารถรับสารภาพในชั้นพิจารณาโดยไม่มีทนายความได้ และในทางปฏิบัติ จำเลยส่วนใหญ่ก็เลือกที่จะรับสารภาพไปโดยไม่มีทนายความ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงเป็นอย่างมาก เนื่องจากจำเลยส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ทางด้านกฎหมาย จำเลยจึงอาจไม่เข้าใจในสภาพและหลักแห่งข้อหาที่ตนถูกฟ้อง

ต่อศาล ประกอบกับความหวาดกลัวที่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่ยาวนานและมีผลลัพธ์ที่ไม่แน่นอน ทำให้แม้จำเลยจะเป็นผู้บริสุทธิ์ แต่จำเลยก็เลือกที่จะรับสารภาพเพื่อแลกกับการได้รับลดโทษและการออกจากกระบวนพิจารณาที่รวดเร็วมากยิ่งขึ้น จึงเกิดปัญหาเรื่องการลงโทษผู้บริสุทธิ์โดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังนั้น การมีทนายความจึงเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพที่สำคัญของจำเลยในกระบวนการรับสารภาพก่อนที่จำเลยจะสละสิทธิต่างๆ ที่มีในกระบวนการยุติธรรม เพื่อเข้าสู่ขั้นตอนการทำคำพิพากษา เพราะจำเลยจะได้เข้าใจในสภาพและหลักแห่งข้อหาที่ถูกต้อง รวมทั้งผลลัพธ์จากการที่จำเลยรับสารภาพ การมีทนายความจึงเป็นมาตรการสำคัญที่ช่วยป้องกันไม่ให้จำเลยจะต้องรับสารภาพไปโดยไม่ตรงกับความจริง

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศที่ได้ทำการศึกษาพบว่า สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีที่มีบทบัญญัติเรื่องการมีทนายความที่คล้ายคลึงกับประเทศไทย กล่าวคือ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีไม่มีบทบัญญัติเรื่องการมีทนายความในกระบวนการพิจารณาโดยเฉพาะ มีเพียงบทบัญญัติทั่วไปเรื่องทนายความของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้กำหนดให้คดีที่มีการพิจารณาคดีครั้งแรกที่ศาลชั้นต้นมลรัฐหรือศาลสูงมลรัฐ จำเลยจำเป็นจะต้องมีทนายความ ซึ่งคดีที่ขึ้นสู่ศาลชั้นต้นมลรัฐคือคดีที่ไม่อยู่ในอาจของศาลแขวง จึงกล่าวได้ว่า คดีที่มีอัตราโทษจำคุกมากกว่า ๓ ปีขึ้นไป จำเลยจำเป็นจะต้องมีทนายความ ซึ่งคล้ายคลึงกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๓ อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติของกระบวนการต่อรองคำรับสารภาพ พนักงานอัยการจะไม่ทำข้อตกลงกับจำเลยโดยตรง แต่จะกระทำกับทนายความของจำเลย เนื่องจากจำเลยไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะเข้าไปเป็นคู่สัญญาในการต่อรองคำรับสารภาพได้ แตกต่างจากกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาของประเทศไทยที่จำเลยส่วนใหญ่มักจะรับสารภาพโดยที่ไม่มีทนายความ แม้ว่าประเทศไทยจะมีบทบัญญัติที่กำหนดหน้าที่ของศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๗๒ วรรคสอง ในการอ่านและอธิบายคำฟ้องให้จำเลยฟังก็ตาม แต่ยังเห็นได้ว่า ยังไม่เพียงพอต่อการป้องกันมิให้จำเลยรับสารภาพไปโดยไม่ตรงกับความจริง

ผู้เขียนเห็นว่า ประเทศไทยควรมีบทบัญญัติที่เป็นลายลักษณ์อักษรบังคับให้จำเลยต้องมีทนายความในกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาเหมือนสาธารณรัฐฝรั่งเศสและศาลอาญาระหว่างประเทศ เฉพาะในช่วงเวลาที่จำเลยจะให้การรับสารภาพเท่านั้น จำเลยไม่จำเป็นจะต้องมีทนายความตลอดทั้งกระบวนพิจารณา โดยทนายความจะต้องให้ข้อมูลที่จำเป็นต่อการตัดสินใจรับสารภาพของจำเลย เช่น สภาพและหลักแห่งข้อหา การกระทำของจำเลย ผลของการรับสารภาพ เป็นต้น เพื่อให้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

การรับสารภาพของจำเลยเกิดขึ้นโดยรู้เรื่อง สมัครใจอย่างแท้จริง อันเป็นการสร้างหลักประกันสิทธิและเสรีภาพให้แก่จำเลย เพื่อทดแทนการที่จำเลยได้หลักประกันสละสิทธิและเสรีภาพของตนในกระบวนพิจารณา ดังนั้น สิทธิมีทนายความนี้ จึงใช้บังคับกับทุกกรณีที่จำเลยรับสารภาพ ไม่ว่าจะมีการสืบประกอบคำรับสารภาพหรือไม่ก็ตาม อย่างไรก็ดี หากจำเลยไม่มีทนายความ หรือทนายความไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการไม่ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง การไม่ได้มอบทางเลือกในการตัดสินใจให้แก่จำเลย ย่อมทำให้กระบวนการรับสารภาพนั้นเสียไป ส่งผลให้จำเลยสามารถยื่นคำร้องขอเปลี่ยนแปลงคำรับสารภาพได้เหมือนสหรัฐอเมริกา

สำหรับบริบทในเรื่องทนายความของประเทศไทย มีความแตกต่างจากของต่างประเทศเป็นอย่างมาก ส่งผลให้ทนายความมีส่วนทำให้เกิดการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง ดังนั้น หากทนายความคนใดให้คำแนะนำที่ไม่ถูกต้องแก่ตัวความ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คำแนะนำเรื่องการรับสารภาพเพื่อได้รับลดโทษ ทนายความท่านนั้นย่อมประพฤติผิดมรรยาททนายความที่มีต่อตัวความ ซึ่งบทลงโทษของการฝ่าฝืนมรรยาททนายความในปัจจุบันมี ๓ รูปแบบคือ ภาคทัณฑ์ ห้ามทำการเป็นทนายความ หรือลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความ ดังนั้น การให้คำแนะนำแก่ที่ผิดแก่ตัวความเช่นนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ อันทำให้ผู้บริสุทธิ์ต้องถูกลงโทษ ด้วยเหตุนี้ หากทนายความคนใดฝ่าฝืน ทนายความคนนั้นสมควรที่จะถูกลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความ ตามหลักความได้สัดส่วน

๕.๒ ข้อพิจารณาเรื่องมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพชั้นพิจารณาที่ไม่ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้น

จากการศึกษาในบทที่ ๓ พบว่า กระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นกระบวนการที่มีในทุกประเทศ เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ช่วยให้การดำเนินกระบวนพิจารณาให้เสร็จสิ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งรูปแบบการรับสารภาพในชั้นพิจารณาของประเทศที่ทำการศึกษาพบว่า มีทั้งจากการต่อรองคำรับสารภาพและจากการรับสารภาพของจำเลยเอง อย่างไรก็ตาม มุมมองที่มีต่อกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นความแตกต่างที่สำคัญของระบบกฎหมาย กล่าวคือ ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณีมองว่า กระบวนการรับสารภาพเป็นกระบวนการที่ช่วยตัดทอนกระบวนพิจารณาให้สั้นลง ศาลสามารถรับฟังเพียงคำรับสารภาพของจำเลยเพื่อทำคำพิพากษาได้ ในทางตรงกันข้าม ประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายมีมุมมองต่อการรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นเพียงพยานหลักฐานชิ้นหนึ่งในคดี (Confession) เท่านั้น ไม่ได้เป็นกระบวนการที่สามารถตัดทอนกระบวนพิจารณา (Guilty Plea)

ได้อย่างระบบกฎหมายจารีตประเพณี เพราะศาลยังมีหน้าที่เข้าไปค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นในการรับสารภาพของจำเลย เพื่อไม่ให้ขัดกับหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหาอันเป็นหลักการที่สำคัญของระบบประมวลกฎหมาย ซึ่งข้อแตกต่างดังกล่าวนี้ก็ได้ส่งผลต่อมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพชั้นพิจารณา ดังต่อไปนี้

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย จึงให้ความสำคัญแก่กระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นอย่างมาก เนื่องจากคดีอาญาส่วนใหญ่กว่าร้อยละ ๙๐ สิ้นสุดลงด้วยการรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาประกอบกับการยอมรับถึงความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการที่จำเลยรับสารภาพไปโดยไม่ตรงกับความจริง ทำให้สหรัฐอเมริกาได้สร้างมาตรการไว้สำหรับการแก้ไขคำรับสารภาพไว้โดยเฉพาะ นอกเหนือจากมาตรการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตามปกติ ในทางตรงกันข้าม ประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย ได้แก่ สาธารณรัฐฝรั่งเศสและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีต่างมีแนวคิดว่าศาลมีหน้าที่ต้องค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นในคดี จึงไม่ใช่หน้าที่ของจำเลยที่จะต้องมาบอกความจริงให้ศาลทราบ แม้ต่อมาประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายจะได้รับเอาแนวความคิดเรื่องกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณามาปรับใช้ให้เข้ากับระบบกฎหมายของตน เพื่อลดปัญหาคดีที่คั่งค้างในกระบวนการพิจารณาก็ตาม แต่การนำมาปรับใช้ไม่ได้เหมือนกับระบบกฎหมายจารีตประเพณี คำรับสารภาพของจำเลยอยู่ในบริบทของพยานหลักฐาน มิใช่สิ่งที่ช่วยตัดทอนกระบวนพิจารณาให้สั้นลง เนื่องจากศาลยังคงมีหน้าที่เข้าไปค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นในคดี ดังนั้น ช่องทางแก้ไขคำรับสารภาพภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาแล้ว จึงมีเพียงช่องทางปกติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ส่วนกระบวนการรับสารภาพในชั้นพิจารณาของศาลอาญาระหว่างประเทศ อยู่ในรูปแบบผสมระหว่างระบบกฎหมายจารีตประเพณีและระบบประมวลกฎหมาย กล่าวคือ เมื่อจำเลยรับสารภาพต่อศาล ศาลยังไม่สามารถลงโทษจำเลยได้ทันที ศาลมีหน้าที่จะต้องพิจารณาว่าคำรับสารภาพของจำเลยเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายได้กำหนดไว้หรือไม่ การกำหนดหน้าที่ของศาลไว้เช่นนี้เป็นการกำหนดให้ศาลต้องตรวจสอบคำรับสารภาพของจำเลยเบื้องต้นเสียก่อน และเมื่อศาลเห็นว่าคำรับสารภาพของจำเลยเข้าตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายได้กำหนดไว้แล้ว ศาลเลือกที่จะยุติการพิจารณาและทำคำพิพากษาลงโทษจำเลยตามคำรับสารภาพดังกล่าวนั้นได้ ซึ่งมีลักษณะเหมือนระบบกฎหมายจารีตประเพณี แต่ถ้าศาลเห็นว่า คำให้การของจำเลยยังไม่เข้าตามหลักเกณฑ์ทั้งสามประการดังกล่าว

ศาลจะสั่งให้มีการสืบพยานโจทก์หรือจำเลยต่อจนเป็นที่พอใจเสมือนจำเลยไม่เคยรับสารภาพ และดำเนินกระบวนพิจารณาเต็มรูปแบบตามปกติต่อไป อันเป็นลักษณะของระบบประมวลกฎหมาย ซึ่งรูปแบบของกระบวนการรับสารภาพของศาลอาญาระหว่างประเทศ มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาของประเทศไทยในมาตรา ๑๗๖ ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพียงแต่ประเทศไทยไม่ได้นำหลักเกณฑ์ในการรับฟังคำรับสารภาพมาใช้ มีเพียงการให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจเพื่อรับฟังเพียงคำรับสารภาพของจำเลยหรือจะสั่งให้มีการสืบประกอบคำรับสารภาพเท่านั้น อีกทั้ง คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลอาญาระหว่างประเทศที่มีความร้ายแรงและไม่มีการกำหนดประเภทคดีที่ศาลสามารถรับฟังเพื่อทำคำพิพากษา แตกต่างจากบทบัญญัติของไทยที่กำหนดประเภทของคดีที่ศาลจะรับฟังเพียงคำรับสารภาพเพื่อทำคำพิพากษาได้ทันที ซึ่งเป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำไม่ถึง ๕ ปี หรือโทษสถานเบากว่านั้น อันเป็นคดีที่มีอัตราโทษเล็กน้อย

กล่าวได้ว่า เมื่อระบบกฎหมายส่งผลต่อแนวคิดเรื่องกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาให้มีความแตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การให้ความสำคัญแก่กระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณา ประกอบกับการยอมรับในเรื่องความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในกระบวนการยุติธรรม ส่งผลให้ช่องทางในการแก้ไขคำรับสารภาพมีความหลากหลายแตกต่างออกไปในแต่ละระบบกฎหมาย กล่าวคือ ในระบบกฎหมายจารีตประเพณีให้ความสำคัญกับกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นอย่างมาก และยังยอมรับถึงปัญหาเรื่องการลงโทษผู้บริสุทธิ์โดยกระบวนการยุติธรรมว่ามีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการรับสารภาพของผู้บริสุทธิ์ ดังนั้น มาตรการแก้ไขคำรับสารภาพของสหรัฐอเมริกาจึงมีหลากหลาย ทั้งมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพตามวิธีพิจารณาความอาญาและมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพตามรูปแบบเฉพาะ แตกต่างจากระบบประมวลกฎหมายที่มองว่าคำรับสารภาพเป็นเพียงพยานหลักฐานชิ้นหนึ่งในคดี และประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย มักมีรูปแบบกระบวนพิจารณาแบบระบบไต่สวน ทำให้ยอมรับในข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในกระบวนพิจารณาน้อย โดยมองว่าระบบการพิจารณาคดีของตนมีประสิทธิภาพในการค้นหาความจริงและหลีกเลี่ยงข้อผิดพลาดได้ดีกว่าระบบกล่าวหากระบวนการแก้ไขคำรับสารภาพจึงมีเพียงมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพตามวิธีพิจารณาความอาญา นอกจากนี้ ศาลอาญาระหว่างประเทศที่แม้จะมีกระบวนพิจารณาเป็นแบบผสมระหว่างระบบกฎหมายจารีตประเพณีและระบบประมวลกฎหมายก็ตาม มาตรการแก้ไขคำรับสารภาพชั้นพิจารณาของศาลอาญาระหว่างประเทศก็ยังมีเพียงมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพตามวิธีพิจารณาความอาญาเพียงมาตรการเดียว กล่าวได้ว่า มาตรการแก้ไขคำรับสารภาพตามรูปแบบเฉพาะ จะอยู่ในประเทศที่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ให้ความสำคัญกับกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาและยอมรับความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในกระบวนพิจารณา ซึ่งจากประเทศที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ทำการศึกษา พบเพียงสหรัฐอเมริกาเพียงประเทศเดียวเท่านั้น

สำหรับปัญหาที่พบในประเทศไทยคือ กรณีที่จำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณาในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำไม่ถึง ๕ ปี หรือโทษสถานเบากว่านั้นและไม่มีการสืบประกอบ หากคำรับสารภาพของจำเลยเกิดขึ้นไม่ตรงกับความจริง และจำเลยต้องการที่จะแก้ไขคำรับสารภาพ จำเลยจะสามารถแก้ไขคำรับสารภาพของตนได้เพียงก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา จำเลยไม่สามารถแก้ไขคำรับสารภาพของตนได้ เพราะประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติสำหรับการแก้ไขคำให้การรับสารภาพโดยเฉพาะ และหากจำเลยต้องการที่จะใช้ช่องทางทั่วไปตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องการอุทธรณ์ฎีกา จำเลยก็ต้องด้วยข้อจำกัดสิทธิในการอุทธรณ์ฎีกาในข้อที่ไม่ได้ว่ากล่าวกันมาแล้วโดยชอบในศาลล่าง เนื่องจากการรับสารภาพที่ไม่มีการสืบประกอบ ทำให้ไม่มีการว่ากล่าวข้อเท็จจริงใดๆ ในเรื่องการกระทำความผิดของจำเลยในศาลชั้นต้น ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์สากลที่จำเลยที่ต้องคำพิพากษาลงโทษในความผิดอาญา ย่อมมีสิทธิที่จะให้คณะตุลาการระดับเหนือขึ้นไปพิจารณาทบทวนคำพิพากษา จึงกล่าวได้ว่า ในกรณีที่จำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณาในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำไม่ถึง ๕ ปี หรือโทษสถานเบากว่านั้นและไม่มีการสืบประกอบ คดีจะถึงที่สุดเมื่อศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา

ในหัวข้อนี้จะวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายของต่างประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพชั้นพิจารณาที่ไม่ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้น โดยพิจารณาประกอบกับอิทธิพลของระบบกฎหมาย เพื่อความชัดเจนในการศึกษาวิเคราะห์ ผู้เขียนจะแยกการวิเคราะห์ออกเป็นสองส่วน ได้แก่ ส่วนแรก มาตรการแก้ไขคำรับสารภาพตามวิธีพิจารณาความอาญา และส่วนที่สอง มาตรการแก้ไขคำรับสารภาพรูปแบบเฉพาะ โดยพิจารณาตามลำดับได้ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

๕.๒.๑ มาตรการแก้ไขคำรับสารภาพตามวิธีพิจารณาความอาญา

สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยคือ การที่จำเลยซึ่งรับสารภาพในคดีที่มีอัตราโทษไม่ร้ายแรงมากนัก และไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพ ภายหลังจากศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา จำเลยจะไม่สามารถอุทธรณ์และฎีกาคำพิพากษาของศาลชั้นต้นเพื่อแก้ไขคำรับสารภาพของตนได้ ดังนั้นการพิจารณาถึงแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงต้องพิจารณาถึงกระบวนการอุทธรณ์ฎีกา ซึ่งเป็นการโต้แย้งความผิดพลาดของคำพิพากษาที่สำคัญ แนวทางของต่างประเทศส่วนใหญ่ได้วางหลักว่า การอุทธรณ์เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของจำเลยในคดีอาญาที่สามารถ

ให้ศาลที่สูงกว่าทบทวนคำพิพากษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงที่จำเป็นต้องมีศาลพิจารณาชั้นที่สอง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องในการรับฟังข้อเท็จจริงของศาลล่าง ส่งผลให้รูปแบบการพิจารณาชั้นอุทธรณ์ของต่างประเทศส่วนใหญ่จะเป็นการพิจารณาพิพากษาคดีใหม่ (Retrial) อันเป็นการเปิดโอกาสให้ศาลสามารถรับฟังข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายต่างๆ ในคดีได้ใหม่ทั้งหมดเสมือนอย่างการดำเนินกระบวนพิจารณาในศาลชั้นต้น ส่วนรูปแบบการพิจารณาชั้นฎีกาจะเป็นเพียงการทบทวนคำพิพากษา (Review) ในส่วนข้อกฎหมาย เพื่อวางหลักกฎหมายให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อันทำให้การพิจารณาปัญหาข้อเท็จจริงของต่างประเทศส่วนใหญ่สิ้นสุดลงที่ศาลอุทธรณ์ อย่างไรก็ตาม ในบางประเทศ มีรูปแบบการพิจารณาในชั้นอุทธรณ์เป็นแบบทบทวนคำพิพากษา ทำให้ศาลอุทธรณ์ต้องถือข้อเท็จจริงตามศาลชั้นต้น ซึ่งเป็นการแตกต่างจากระบวนพิจารณาตามหลักทั่วไป ได้แก่ มลรัฐหลุยส์เซียน่าและประเทศไทย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี ซึ่งในเรื่องระบบกฎหมายจารีตประเพณีจะไม่มีการอนุญาตให้อุทธรณ์คำรับสารภาพในทุกชั้นศาล อันเนื่องมาจากแนวคิดที่ว่า เมื่อบุคคลใดไม่ได้กระทำความผิด บุคคลนั้นย่อมที่จะไม่รับสารภาพ ดังนั้น แม้ว่าในทางปฏิบัติ สิทธิอุทธรณ์จะเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคู่ความในการโต้แย้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายในชั้นแรกได้เสมอ แต่ศาลจะจำกัดสิทธิในการอุทธรณ์ไว้เพียงประเด็นข้างเคียงเท่านั้น เนื่องจากศาลถือว่าเมื่อจำเลยรับสารภาพจะเป็นการสละสิทธิอุทธรณ์ สาเหตุที่ศาลไม่ยอมรับสิทธิในการอุทธรณ์ในกรณีที่จำเลยได้รับสารภาพ เนื่องจากจะมีคดีเล็กน้อยขึ้นสู่ศาลเป็นจำนวนมาก อีกทั้ง ยังอันตรายถ้าหากอนุญาตให้จำเลยที่รับสารภาพสามารถอุทธรณ์ได้ เนื่องจากจำเลยก็จะสามารถทดสอบได้ว่าแนวโน้มของคำพิพากษาจะเป็นไปในแนวทางใด ถ้าแนวโน้มของคำพิพากษาเป็นที่ไม่น่าพึงพอใจ เช่น ไม่ได้รับการลดโทษ จำเลยก็สามารถที่จะอุทธรณ์ว่าตนไม่ได้กระทำความผิดและร้องขอให้มีการดำเนินกระบวนพิจารณาใหม่ได้ในภายหลัง ในทางตรงกันข้าม สหรัฐอเมริกาได้ประสบกับปัญหาการลงโทษผู้บริสุทธิ์โดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพราะกว่าร้อยละ ๒๕ ของผู้บริสุทธิ์ที่ถูกลงโทษเกิดจากการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง ดังนั้น แนวคิดในการคุ้มครองสิทธิของจำเลยเริ่มมีอิทธิพลขึ้นมาโดยมองว่ารัฐไม่ควรเข้าแทรกแซงสิทธิของประชาชน เช่น ในคดี State v. Hungary ได้วางหลักไว้ว่าไม่มีสิทธิใดที่จะแสดงความหมายให้แตกต่างไปจากตัวบทกฎหมาย และผู้พิพากษาจอห์น เคน (John Kane) ซึ่งเป็นผู้พิพากษาประจำศาลสูงของมลรัฐโคโรลาโด้ ได้ปฏิเสธข้อตกลงต่อรองคำรับสารภาพที่จำเลยสละสิทธิอุทธรณ์ โดยให้เหตุผลว่า การอุทธรณ์เพื่อทบทวนคำพิพากษาเป็นสิทธิที่สำคัญของ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จำเลยในการรักษาไว้ซึ่งความยุติธรรมของบทลงโทษและการดำเนินคดีที่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ซึ่งไม่ควรที่จะรวมอยู่ในการสละสิทธิอุทธรณ์ ประกอบกับแนวคิดเรื่องผู้บริสุทธิ์จะไม่ให้การรับสารภาพได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อมีงานวิจัยทางด้านจิตวิทยาหลายชิ้นให้การยืนยันว่า ผู้บริสุทธิ์สามารถที่จะให้การรับสารภาพผิดได้ นอกจากนี้ แนวคิดเกี่ยวกับการต่อรองคำรับสารภาพ ในกรณีที่คำรับสารภาพเกิดขึ้นโดยสำคัญผิดในตัวบทกฎหมาย วัตถุประสงค์หรือบุคคลที่ทำข้อตกลงด้วย ทำให้โจทก์จะต้องฟ้องเป็นคดีใหม่ แสดงให้เห็นว่าการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้นย่อมไม่มีผลผูกพันตัวจำเลย ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง จำเลยจึงควรมีสิทธิที่จะสามารถแก้ไขคำรับสารภาพของตนเมื่อใดก็ได้ รัฐจึงต้องให้สิทธิแก่จำเลยที่ได้รับสารภาพในศาลที่จะอุทธรณ์คำพิพากษาใดก็ตามในทุกคดี และจะต้องมีการดำเนินกระบวนพิจารณาในศาลชั้นต้นใหม่ทั้งหมด (trial de novo)

สำหรับการศึกษากฎหมายเรื่องการอุทธรณ์ของสหรัฐอเมริกา วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ทำการศึกษากฎหมายของรัฐบาลกลาง กฎหมายของมลรัฐนอร์ทแคโรไรน่า และกฎหมายของมลรัฐหลุยส์เซียน่า ซึ่งจากการศึกษาพบว่า กฎหมายของรัฐบาลกลางและกฎหมายของมลรัฐนอร์ทแคโรไรน่ามีรูปแบบที่ใกล้เคียงกัน ดังต่อไปนี้

การแก้ไขคำรับสารภาพด้วยช่องทางการอุทธรณ์ในรัฐบาลกลางและมลรัฐนอร์ทแคโรไรน่าได้กำหนดให้ สิทธิในการอุทธรณ์เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคู่ความ แม้ว่าจะไม่ได้มีการบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญก็ตาม แต่ก็มี Federal Rules of Appellate Procedure เป็นกฎหมายต้นแบบ ส่งผลให้ทั้งกฎหมายของรัฐบาลกลางและกฎหมายของมลรัฐต่างบัญญัติรับรองสิทธิในการอุทธรณ์เอาไว้ โดยกำหนดให้สิทธิในการอุทธรณ์ของจำเลยมีอัตโนมัติ กล่าวคือ คู่ความสามารถอุทธรณ์ไปได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายไม่ว่าความผิดที่จำเลยได้รับสารภาพจะเป็นความผิดที่เล็กน้อยหรือความผิดที่ร้ายแรงก็ตาม ซึ่งรูปแบบกระบวนพิจารณาในชั้นอุทธรณ์ โดยหลักแล้ว ศาลอุทธรณ์จะอ่านทบทวนคำพิพากษาของศาลชั้นต้นทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย โดยศาลอุทธรณ์จะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการหาข้อเท็จจริงของศาลชั้นต้น เว้นแต่การรับฟังข้อเท็จจริงของศาลชั้นต้นเกิดข้อผิดพลาด ศาลอุทธรณ์จึงจะมีการพิจารณาข้อเท็จจริงใหม่อีกครั้ง ซึ่งการรับสารภาพของจำเลยไม่ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้นเป็นเหตุอย่างหนึ่งที่จำเลยสามารถอุทธรณ์โต้แย้งคำพิพากษาที่ผิดพลาดอันเนื่องมาจากคำรับสารภาพดังกล่าวได้ จำเลยจะได้รับการพิจารณาคดีใหม่ (trial de navo) สำหรับมลรัฐนอร์ทแคโรไลน่า มีบทบัญญัติเรื่องการอุทธรณ์คำรับสารภาพในคดีเล็กน้อยอยู่ใน North Carolina

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

General Statutes มาตรา ๑๔๓๑ โดยศาลอุทธรณ์มีอำนาจเหมือนศาลชั้นต้น ซึ่งการดำเนินกระบวนพิจารณาใหม่นี้ ทำให้จำเลยกลับคืนสู่ฐานะเดิมก่อนที่จะมีการรับสารภาพ อันทำให้ศาลอุทธรณ์สามารถรับฟังข้อเท็จจริงเป็นการแตกต่างจากศาลชั้นต้นได้ และเมื่อศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษาภายหลังจากที่ดำเนินกระบวนพิจารณาคดีใหม่แล้ว คำพิพากษาก่อนหน้าย่อมเป็นอันไร้ผล หากจำเลยไม่ได้ใช้สิทธิอุทธรณ์ ไม่ว่าจะเป็นจำเลยไม่มีสิทธิอุทธรณ์หรือไม่ได้อุทธรณ์ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด จำเลยก็สามารถคัดค้านคำพิพากษาศาลชั้นต้น ด้วยวิธีการยื่นคำร้องเพื่อตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการคุมขัง (Habeas Corpus) โดยการยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้น เพื่อที่จะโต้แย้งว่าทำไมผู้พิพากษาจึงควรที่อนุญาตให้จำเลยถอนคำให้การรับสารภาพ ซึ่งเป็นเหตุเดียวกับการยื่นอุทธรณ์ ก่อนที่จำเลยจะเข้าสู่กระบวนการราชทัณฑ์

ในทางตรงกันข้าม มลรัฐหลุยส์เซียน่าเป็นมลรัฐที่เคยอยู่ใต้การปกครองของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมาก่อน ทำให้กฎหมายของมลรัฐหลุยส์เซียน่ามีแนวคิดของระบบประมวลกฎหมายแฝงอยู่ แม้ว่า ในปัจจุบัน วิธีพิจารณาความอาญาของมลรัฐหลุยส์เซียน่าจะมีรูปแบบเหมือนกับมลรัฐอื่นๆ ของสหรัฐอเมริกาแล้วก็ตาม แต่รัฐธรรมนูญของมลรัฐหลุยส์เซียน่ากลับกำหนดรูปแบบของการอุทธรณ์ในคดีอาญาว่า เป็นการทบทวนความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในกระบวนพิจารณาของศาลชั้นต้น หรือความผิดพลาดในกระบวนการสืบพยานและกระบวนการสอบคำให้การ ซึ่งไม่เกี่ยวกับพยานหลักฐาน กล่าวได้ว่า อำนาจของศาลอุทธรณ์ในการพิจารณาถูกจำกัดแค่การทบทวนกระบวนพิจารณาของศาลชั้นต้นเท่านั้นและข้อเท็จจริงที่ใช้พิจารณาจะต้องเป็นสิ่งที่บันทึกอยู่ในกระบวนพิจารณา ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิจารณาเพียงปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น แต่ไม่มีอำนาจในการพิจารณาคดีใหม่ (trail de novo) ดังนั้น หากเกิดความไม่ยุติธรรมขึ้นในกระบวนพิจารณาคดีและจำเลยเหตุผลที่จะร้องขอให้มีการดำเนินกระบวนพิจารณาใหม่ ศาลอุทธรณ์จะพิพากษากลับและสั่งให้ศาลชั้นต้นมีการดำเนินกระบวนพิจารณาใหม่ได้ หากศาลชั้นต้นปฏิเสธคำร้องขอดำเนินกระบวนพิจารณาคดีใหม่ จำเลยสามารถอุทธรณ์คำร้องดังกล่าวต่อศาลอุทธรณ์ได้

ส่วนประเทศในระบบประมวลกฎหมายที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ทำการศึกษาคือ สาธารณรัฐฝรั่งเศสและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ต่างมีช่องทางแก้ไขคำรับสารภาพเพียงช่องทางเดียวตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาทั่วไป อันเนื่องมาจากอิทธิพลของระบบกฎหมายที่มีต่อกระบวนการรับสารภาพเป็นเพียงพยานหลักฐานชิ้นหนึ่งในคดีเท่านั้น โดยในชั้นอุทธรณ์ของสาธารณรัฐฝรั่งเศสและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ศาลสามารถรับฟังข้อเท็จจริงใหม่ได้ เนื่องจากกระบวนพิจารณาใน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ชั้นอุทธรณ์ของทั้งสองประเทศนี้ เป็นแบบการพิจารณาคดีใหม่ โดยมีหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีบทบัญญัติเรื่องการอุทธรณ์อยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยมีรูปแบบกระบวนพิจารณาเป็นแบบการพิจารณาคดีใหม่ทั้งคดี กล่าวคือ กระบวนการพิจารณาในชั้นอุทธรณ์จะเป็นแบบเดียวกับศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์สามารถสืบหาพยานหลักฐานใหม่ได้ โดยคู่ความสามารถเสนอข้อเท็จจริงและนำพยานหลักฐานใหม่เข้าสู่กระบวนการในชั้นอุทธรณ์ แต่จำเลยสามารถสละสิทธิอุทธรณ์ได้ก่อนที่ระยะเวลาในการยื่นอุทธรณ์จะสิ้นสุดลง นอกจากนี้ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา ๓๕ เอ ได้บัญญัติให้จำเลยที่รับสารภาพอันเนื่องมาจากการต่อรองคำรับสารภาพสามารถที่จะใช้สิทธิอุทธรณ์ได้ แต่จำเลยสามารถสละสิทธิอุทธรณ์ได้ แต่การสละสิทธิจะมีผลผูกพันจำเลยก็ต่อเมื่อศาลได้อธิบายให้จำเลยได้เข้าใจว่า จำเลยไม่จำต้องผูกพันตามข้อตกลงในการสละสิทธิอุทธรณ์ แม้ว่าข้อตกลงในการสละสิทธิในการอุทธรณ์จะได้เขียนไว้ในข้อตกลงนั้นแล้วก็ตาม อย่างไรก็ดี หากจำเลยซึ่งได้ยินยอมที่จะสละสิทธิในการอุทธรณ์ไปแล้ว จำเลยกลับต้องการแก้ไขคำรับสารภาพของตน จำเลยกลับถูกจำกัดด้วยระยะเวลาอุทธรณ์คือ หนึ่งสัปดาห์นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา ซึ่งระยะเวลาดังกล่าวนี้ไม่สามารถที่จะขยายได้ จึงเห็นได้ว่า การแก้ไขคำรับสารภาพมีข้อจำกัดในการใช้สิทธิ และเป็นข้อจำกัดที่เคร่งครัด อันเป็นการป้องกันมิให้เกิดการประวิงคดี

ส่วนในสาธารณรัฐฝรั่งเศสได้ถือว่า คำพิพากษาอันเกิดจากกระบวนการต่อรองคำรับสารภาพ CRPC (เรียกว่า Ordonnance d'homologation) สถานะเป็นคำพิพากษาปกติ ดังนั้น การโต้แย้งในปัญหาข้อเท็จจริงเรื่องการรับสารภาพไม่ตรงกับความจริงจึงเป็นไปตามขั้นตอนการอุทธรณ์คำพิพากษา ดังนั้น หากจำเลยพบว่า การรับสารภาพของตนเองเกิดขึ้นด้วยความสำคัญผิด จำเลยสามารถอุทธรณ์คำพิพากษาได้ต่อศาลอุทธรณ์ภายใน ๑๐ วัน นับแต่วันที่ทราบคำพิพากษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา ๔๙๘ โดยรูปแบบของกระบวนพิจารณาในชั้นอุทธรณ์เป็นแบบกระบวนพิจารณาใหม่ โดยศาลอุทธรณ์สามารถสืบพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงได้อีกครั้งหนึ่ง เพียงแต่ประเด็นที่ศาลอุทธรณ์พิจารณาจะต้องเป็นประเด็นข้อพิพาทที่คู่ความโต้แย้งกันมาแล้วในศาลชั้นต้นเท่านั้น โดยศาลอุทธรณ์มีอำนาจในการปรับปรุงแก้ไขคำพิพากษาคดีได้อย่างสมบูรณ์ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย ศาล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

อุทธรณ์ไม่อาจจำกัดอำนาจของด้วยการพิจารณาแต่เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายและส่งคดีกลับไปให้ศาลชั้นต้นชี้ขาดใหม่ในประเด็นปัญหาข้อเท็จจริง ศาลอุทธรณ์ต้องพิพากษาคดีทั้งหมดตามที่ยื่นอุทธรณ์มา

เมื่อได้กล่าวถึงประเทศต่างๆ ทั้งประเทศในระบบกฎหมายจารีตประเพณีและระบบประมวลกฎหมายแล้ว ต่อมาก็จะพิจารณาถึงกระบวนการแก้ไขคำรับสารภาพชั้นพิจารณาของศาลอาญาระหว่างประเทศ จากการศึกษาพบว่า ศาลอาญาระหว่างประเทศไม่ได้มีการกำหนดช่องทางในการแก้ไขคำรับสารภาพไว้โดยเฉพาะ ดังนั้น การแก้ไขคำรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงภายหลังจากที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว จึงต้องใช้ช่องทางทั่วไปตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยกระบวนการอุทธรณ์ของศาลอาญาระหว่างประเทศอยู่ในรูปแบบผสมระหว่างระบบกฎหมายจารีตประเพณีและระบบประมวลกฎหมาย กล่าวคือ ศาลอาญาระหว่างประเทศได้เปิดโอกาสให้จำเลยสามารถอุทธรณ์คำพิพากษาได้อย่างเต็มที่ ทั้งในปัญหาข้อกฎหมายและปัญหาข้อเท็จจริงเหมือนอย่างระบบประมวลกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นคำพิพากษาที่ยกฟ้องหรือลงโทษจำเลย แต่ต้องมีเหตุที่จะอุทธรณ์ตามที่ธรรมนูญกรุงโรมฯ ได้กำหนดไว้เหมือนอย่างระบบกฎหมายจารีตประเพณี ซึ่งองค์คณะตุลาการอุทธรณ์จะเป็นผู้พิจารณาอนุญาตให้มีการอุทธรณ์หรือไม่ สำหรับรูปแบบกระบวนการในชั้นอุทธรณ์ของศาลอาญาระหว่างประเทศจะมีลักษณะเป็นการพิจารณาคดีใหม่ทั้งคดี ซึ่งศาลอุทธรณ์มีอำนาจเหมือนศาลชั้นต้น อันทำให้ศาลอุทธรณ์สามารถรับฟังข้อเท็จจริงใหม่ได้อีกครั้งหนึ่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตารางที่ ๖ ตารางสรุปการแก้ไขคำรับสารภาพภายหลังศาลมีคำพิพากษาด้วยวิธีการอุทธรณ์

ประเทศ/ส่วนพิจารณา	**ICC**	**อเมริกา**			**เยอรมนี**	**ฝรั่งเศส**
		รัฐบาลกลาง	**นอร์ทแคโรไลน่า**	**หลุยส์เซียน่า**		
รูปแบบ	พิจารณาคดีใหม่	**หลัก** ทบทวนคำพิพากษา **ข้อยกเว้น** พิจารณาคดีใหม่	**หลัก** ทบทวนคำพิพากษา **ข้อยกเว้น** พิจารณาคดีใหม่	ทบทวนคำพิพากษา	พิจารณาคดีใหม่	พิจารณาคดีใหม่
กฎหมาย	ธรรมนูญกรุงโรมฯ ข้อ ๘๓ วรรคหนึ่ง	Federal Rules of Appellate Procedure	North Carolina General Statutes มาตรา ๑๔๓๑	รัฐธรรมนูญของมลรัฐหลุยส์เซียน่า บทที่ ๕ ข้อ ๑๐ (บี)	ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๕ เอ	ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๙๘
เนื้อหา	“...ให้องค์คณะตุลาการศาลอุทธรณ์มีอำนาจทั้งปวงขององค์คณะตุลาการพิจารณาคดี” **ข้อสังเกต** ต้องยื่นอุทธรณ์ต่อองค์คณะตุลาการอุทธรณ์พิจารณา	มักจะถือตามข้อเท็จจริงของศาลชั้นต้น เว้นแต่มีความผิดพลาดในการค้นหาข้อเท็จจริง เช่น การรับสารภาพเกิดขึ้นโดยไม่สมัครใจ เป็นต้น	“...จำเลยมีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำรับสารภาพเพื่อให้ศาลที่สูงกว่าดำเนินกระบวนพิจารณาคดีใหม่ทั้งหมดอีกครั้งหนึ่ง (trial de novo)”	ในคดีอาญา ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิจารณาเพียงปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น ศาลอุทธรณ์ไม่มีอำนาจในการพิจารณาคดีใหม่ (trail de novo	“...ในกรณีที่มีต่อรองคำรับสารภาพ (มาตรา ๒๕๗ ซี) ผู้มีส่วนได้เสียจะได้รับอธิบายว่าเขามีสิทธิที่จะอุทธรณ์ได้ในทุกกรณี”	“... จำเลยสามารถอุทธรณ์คำพิพากษาได้ต่อศาลอุทธรณ์ภายใน ๑๐ วันนับแต่วันที่ทราบคำพิพากษา”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แนวคิดในเรื่องการอุทธรณ์ได้เพียงประเด็นข้างเคียงเทียบได้กับแนวคำพิพากษาของประเทศไทยในกรณีจำเลยรับสารภาพในคดีที่มีอัตราโทษไม่ร้ายแรงนักและไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพ จำเลยจะไม่สามารถอุทธรณ์โต้แย้งได้ว่าตนไม่ได้กระทำความผิด เนื่องจากเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่ได้ว่ากล่าวกันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น อย่างไรก็ดี หากจำเลยเลือกที่จะอุทธรณ์โต้แย้งในเรื่องอื่น ศาลกลับมีอำนาจวินิจฉัยไปถึงการกระทำของจำเลยเป็นความผิดตามฟ้องของโจทก์หรือไม่ เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๕๑๖/๒๕๕๓, คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๒๖๓/๒๕๕๒ เป็นต้น ประเด็นข้างเคียงดังกล่าวยังรวมไปถึงการอุทธรณ์โต้แย้งจำนวนกระทงความผิด ซึ่งศาลฎีกาได้วางหลักไว้ว่า เป็นการอุทธรณ์โต้แย้งในปัญหาข้อกฎหมาย ทั้งที่เป็นการโต้แย้งว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดในอีกกระทงหนึ่ง ซึ่งขัดแย้งกับที่ศาลฎีกาเคยพิพากษาว่า หากจำเลยรับสารภาพตามฟ้องและศาลไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพ จำเลยจะไม่สามารถฎีกาโต้แย้งว่าตนมิได้กระทำความผิดได้ จึงเห็นได้ว่า การที่เปิดโอกาสให้จำเลยสามารถอุทธรณ์ในประเด็นข้างเคียงของประเทศไทย ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในผลของคำพิพากษา เนื่องจากศาลสามารถวินิจฉัยไปถึงประเด็นเรื่องจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ด้วยเหตุนี้ จำเลยที่รับสารภาพในคดีที่ไม่มีการสืบประกอบ จึงควรได้รับโอกาสที่จะแก้ไขคำรับสารภาพของตนด้วยความสมัครใจของจำเลยเอง มิใช่โดยใช้เทคนิคทางกฎหมายเพื่อให้ศาลเป็นผู้แก้ไขคำรับสารภาพนั้น

สรุปได้ว่า ตามหลักความแน่นอนทางกฎหมาย ข้อเท็จจริงที่ศาลตัดสินไปแล้ว ถือว่าถูกต้องตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด และเมื่อศาลมีคำพิพากษาแล้ว คู่ความจะต้องมีความเคารพตามเหตุผลและผลของคำตัดสิน เพื่อคำพิพากษาจะได้รับความเลื่อมใสและศรัทธาจากผู้ใช้กฎหมายและประชาชนตามหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษา อย่างไรก็ดี แม้ศาลชั้นต้นจะมีความละเอียดรอบคอบในการตรวจสอบความจริงเพียงใด แต่ศาลก็เป็นเพียงปุถุชนธรรมดาจึงอาจเกิดข้อบกพร่องในการวินิจฉัยคดีได้ ดังนั้น ประเทศต่างๆ ทั้งในระบบกฎหมายจารีตประเพณีและระบบประมวลกฎหมายจึงได้สร้างช่องทางในการอุทธรณ์ขึ้นมา อันเป็นข้อยกเว้นทฤษฎีผลผูกพันของคำพิพากษาเพื่อให้คู่ความในคดีมีสิทธิแก้ไขคำพิพากษาให้ถูกต้องได้ ซึ่งการอุทธรณ์ในความหมายสากล หมายถึงการขอให้ศาลที่สูงกว่าตรวจสอบคำพิพากษาของศาลล่างทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงที่จำเป็นต้องมีศาลพิจารณาชั้นที่สอง ดังนั้น กระบวนการในชั้นอุทธรณ์ของหลายๆ ประเทศ เช่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี รวมถึงศาลอาญาระหว่างประเทศ จึงอยู่ในรูปแบบของการพิจารณาใหม่ โดยศาลอุทธรณ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สามารถรับฟังข้อเท็จจริงใหม่ได้อีกครั้งหนึ่ง หรือเปิดโอกาสให้ศาลอุทธรณ์มีอำนาจที่จะดำเนินกระบวนพิจารณาใหม่หรือทบทวนคำพิพากษาก็ได้ เหมือนอย่างสหรัฐเมริกา มีเพียงมลรัฐหลุยส์เซียน่าเท่านั้นที่ในรัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า ศาลอุทธรณ์มีอำนาจทบทวนคำพิพากษาเฉพาะข้อกฎหมายเท่านั้น ทำให้ศาลอุทธรณ์จะต้องถือข้อเท็จจริงตามศาลชั้นต้น

๕.๒.๒ มาตรการแก้ไขคำรับสารภาพตามรูปแบบเฉพาะ

จากการศึกษาพบว่า มาตรการแก้ไขคำรับสารภาพตามรูปแบบเฉพาะมีเฉพาะในสหรัฐอเมริกา ซึ่งรูปแบบที่พบคือ การถอนคำรับสารภาพ โดยบทบัญญัติเรื่องการถอนคำรับสารภาพของสหรัฐอเมริกามีรูปแบบเดียวกันทั้งกฎหมายของรัฐบาลกลางและกฎหมายของมลรัฐ เพราะมีกฎหมายต้นแบบคือ กฎหมายวิธีพิจารณาความของสหรัฐ ข้อ ๑๑ (ดี) และมาตรฐานขององค์กรผู้มีวิชาชีพทางกฎหมาย (A.B.A Standard) ๑๔ ส่วนที่ ๒ สำหรับการถอนคำรับสารภาพอาจกระทำได้ทั้งก่อนและหลังศาลมีคำพิพากษา เพียงแต่จำเลยจะต้องมีเหตุผลอันสมควรในการถอนคำรับสารภาพ ซึ่งคล้ายกับกระบวนการแก้ไขคำให้การรับสารภาพของประเทศไทย โดยกฎหมายเปิดโอกาสให้จำเลยสามารถถอนคำรับสารภาพของตนในเวลาใดก็ได้ต่อศาลชั้นต้น หากจำเลยสามารถอ้างเหตุผลให้ศาลเห็นได้ว่า คำรับสารภาพของจำเลยไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด เช่น การรับสารภาพเกิดขึ้นโดยไม่สมัครใจ ไม่ว่าจะเป็นจำเลยถูกบังคับ ขู่เข็ญให้รับสารภาพ ทนายความของจำเลยไม่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น เมื่อศาลรับคำร้องขอถอนคำรับสารภาพ ศาลจะดำเนินกระบวนพิจารณาใหม่และจำเลยจะได้รับโอกาสที่จะให้การปฏิเสธ หากศาลปฏิเสธคำร้องขอถอนคำรับสารภาพ จำเลยสามารถอุทธรณ์การปฏิเสธคำร้องดังกล่าวได้ โดยอ้างเหตุว่า ผู้พิพากษาใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือมีข้อผิดพลาดทางด้านกฎหมาย

เมื่อพิเคราะห์ถึงรูปแบบกระบวนการรับสารภาพของประเทศไทยแล้วพบว่า รูปแบบของการถอนคำเป็นกระบวนการที่มีความน่าสนใจที่จะนำมาปรับใช้กับประเทศไทย เพื่อแก้ไขปัญหาการรับสารภาพไม่ตรงกับความจริง เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ไม่กระทบต่อระบบการอุทธรณ์ของประเทศไทย โดยเปิดโอกาสให้ศาลดำเนินกระบวรพิจารณาใหม่ได้ โดยให้โอกาสแก่จำเลยที่จะให้การใหม่เป็นปฏิเสธ เพียงแต่จะต้องมีการกำหนดระยะเวลาในการใช้สิทธิ โดยจำเลยไม่ควรที่จะแก้ไขคำรับสารภาพของตนในเวลาใดก็ได้เหมือนอย่างสหรัฐอเมริกา เพราะหากเปิดโอกาสให้จำเลยสามารถยื่นแก้ไขคำรับสารภาพมากจนเกินไป จะทำให้มีผู้ใช้ช่องทางดังกล่าวในการประวิงคดี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สำหรับปัญหาในเรื่องของกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาของประเทศไทย เกิดจากตอนร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๖ ผู้ร่างได้คำนึงถึงความชอบด้วยกฎหมายของคำรับสารภาพ จึงได้กำหนดให้ในคดีที่มีอัตราโทษอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป ต้องมีการสืบพยานประกอบคำรับสารภาพ เพื่อเป็นการกลั่นกรองคำรับสารภาพว่าเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ต่อมา แนวคิดดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นเพื่อให้คดีเสร็จไปได้อย่างรวดเร็ว จึงได้แก้ไขการกำหนดอัตราโทษจากอัตราโทษอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไปเป็นอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให่จำคุกตั้งแต่ห้าปขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกวานั้น ทำให้บทบัญญัติเรื่องการรับสารภาพชั้นพิจารณาของประเทศไทยมีรูปแบบเฉพาะ โดยเป็นการผสมผสานระหว่างระบบกฎหมายจารีตประเพณีและระบบประมวลกฎหมาย กล่าวคือ การที่ศาลสามารถรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยเพื่อทำคำพิพากษา โดยไม่ต้องมีการสืบพยานประกอบคำรับสารภาพ เป็นการนำรูปแบบของระบบกฎหมายจารีตประเพณีมาใช้ ส่วนการที่ต้องมีการสืบประกอบคำรับสารภาพ เป็นรูปแบบของระบบประมวลกฎหมายที่มุ่งเน้นค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นในคดี ทำให้กระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาของประเทศไทย มีรูปแบบคล้ายคลึงกับศาลอาญาระหว่างประเทศ เพียงแต่ศาลอาญาระหว่างประเทศไม่ได้มีการใช้อัตราโทษเป็นเกณฑ์ในการกำหนดให้ศาลต้องใช้ดุลพินิจในการดำเนินกระบวนพิจารณาต่อไป แต่เป็นการใช้หลักเกณฑ์ตามรูปแบบของระบบกฎหมายจารีตประเพณี กล่าวคือ หากศาลพิเคราะห์แล้วเห็นว่าคำรับสารภาพของจำเลยยังไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎมายกำหนด ศาลอาจใช้ดุลพินิจให้มีการดำเนินกระบวนพิจารณาต่อไป อย่างไรก็ดี ประเทศไทยกลับไม่ได้รับเอาหลักเกณฑ์การตรวจสอบคำรับสารภาพของระบบกฎหมายจารีตประเพณีมาใช้ ในกรณีที่ไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพ ทำให้กระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาของประเทศไทย มีเพียงการใช้ดุลพินิจของศาลในการตรวจสอบ โดยไม่มีหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบที่แน่ชัด ทำให้ในบางครั้งศาลไม่ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นในคดีก่อนที่จะทำคำพิพากษา ส่งผลให้คำพิพากษาในกรณีไม่มีการสืบพยานประกอบคำรับสารภาพเกิดข้อผิดพลาดได้ ดังนั้น เมื่อกระบวนการกลั่นกรองคำรับสารภาพของประเทศไทยในกรณีที่ไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพยังไม่เพียงพอ การให้สิทธิแก่จำเลยในการแก้ไขข้อผิดพลาดจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น

ปัจจุบัน จำเลยที่รับสารภาพโดยไม่มีการสืบประกอบจะไม่สามารถแก้ไขคำรับสารภาพของตนได้ภายหลังจากที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา เนื่องจากเป็นการโต้แย้งข้อเท็จจริงเป็นอย่างอื่นนอกจากที่จำเลยให้การรับสารภาพ และเป็นการยกข้อเท็จจริงขึ้นมาใหม่ อันมิใช่ข้อที่ได้ยกขึ้นว่ากล่าวกันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๒๒๕ และ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

มาตรา ๒๕๒ ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ อันทำให้คำพิพากษาถึงที่สุดลงเพียงที่ศาลชั้นต้น แตกต่างจากกรณีที่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพ ไม่ว่าจะเป็นกรณีที่กฎหมาย หรือศาลใช้ดุลพินิจในการสั่งให้สืบประกอบ จำเลยย่อมมีสิทธิแก้ไขคำรับสารภาพของตนได้จนถึงชั้นฎีกา รวมทั้งกรณีที่จำเลยซึ่งอุทธรณ์ในประเด็นข้างเคียง ศาลกลับสามารถใช้ดุลพินิจเพื่อวินิจฉัยไปถึงการกระทำความผิดของจำเลยได้ แสดงให้เห็นว่า ในปัจจุบันจำเลยที่ไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพ เสียเปรียบจำเลยที่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพ ทั้งในกระบวนการกลั่นกรองและแก้ไขคำรับสารภาพ อันทำให้เกิดความเสียเปรียบทางด้านผลของคำพิพากษา

เมื่อเปรียบเทียบกับแนวทางของต่างประเทศ ในส่วนของมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาพบว่า จำเลยที่ต้องคำพิพากษาลงโทษในความผิดอาญา ย่อมมีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาของตนเพื่อให้องค์คณะผู้พิพากษาที่สูงกว่าพิจารณาทบทวนอีกครั้งหนึ่ง อันเป็นไปตามหลักการสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาข้อเท็จจริง ซึ่งปัญหาเรื่องการรับฟังคำรับสารภาพเป็นปัญหาข้อเท็จจริงอย่างหนึ่ง ประกอบกับกระบวนการในชั้นอุทธรณ์ของต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นการดำเนินกระบวนพิจารณาใหม่ ทำให้ศาลอุทธรณ์สามารถรับฟังข้อเท็จจริงที่ให้แตกต่างไปจากศาลชั้นต้นได้ ทำให้หากจำเลยรับสารภาพไปโดยไม่ตรงกับความจริงแล้ว จำเลยยังสามารถแก้ไขคำรับสารภาพของตนได้ภายหลังจากศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาด้วยวิธีการอุทธรณ์โต้แย้งคำพิพากษาของศาลชั้นต้น อย่างไรก็ตาม มลรัฐหลุยส์เซียน่ามีกระบวนการในชั้นอุทธรณ์เป็นแบบทบทวนคำพิพากษา ดังนั้น จำเลยจะไม่สามารถแก้ไขคำรับสารภาพของตนในชั้นอุทธรณ์ได้ แต่หากมีการดำเนินกระบวนพิจารณาที่ผิดพลาดในการรับฟังปัญหาข้อเท็จจริง ศาลอุทธรณ์อาจพิพากษากลับและสั่งให้ศาลชั้นต้นมีการดำเนินกระบวนพิจารณาใหม่ได้ ซึ่งกฎหมายได้กำหนดให้ศาลมีหน้าที่ต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น แต่ศาลไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ให้ได้จริงๆ ว่า จำเลยได้กระทำความผิดจริงในความผิดที่ตนได้รับสารภาพ ดังนั้น หากจำเลยรับสารภาพไม่ตรงกับความจริง จึงไม่ใช่ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในการรับฟังปัญหาข้อเท็จจริง อย่างไรก็ดี มลรัฐหลุยส์เซียน่ายังมีมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพตามรูปแบบเฉพาะ ที่เปิดโอกาสให้จำเลยสามารถถอนคำรับสารภาพของตนในเวลาใดก็ได้ ดังนั้น แม้จำเลยจะไม่สามารถใช้สิทธิอุทธรณ์เพื่อแก้ไขคำรับสารภาพได้ก็ตาม แต่จำเลยสามารถใช้มาตรการถอนคำรับสารภาพได้ จึงเห็นได้ว่า ประเทศต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินกระบวนการยุติธรรมให้ถูกต้องและหลีกเลี่ยงการลงโทษผู้บริสุทธิ์ ด้วยการให้โอกาสแก่จำเลยแก้ไขคำรับสารภาพได้ภายหลังจากศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา ไม่ว่าจะเป็นการเปิดโอกาสให้จำเลยสามารถอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริง หรือการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ให้สิทธิแก่จำเลยในการถอนคำรับสารภาพ ส่วนการฎีกา ทุกประเทศได้จำกัดไว้เฉพาะในปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น จึงไม่สามารถฎีกาโต้แย้งการรับฟังปัญหาข้อเท็จจริงได้

ผู้เขียนเห็นว่า ควรที่จะมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้จำเลยสามารถแก้ไขคำรับสารภาพของได้ภายหลังจากที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา เพื่อให้เป็นไปตามหลักการสากลที่จำเลยซึ่งต้องโทษในคดีอาญา ควรได้รับการพิจารณาจากตุลาการซึ่งมีอำนาจเหนือกว่าอย่างน้อย ๑ ชั้น เมื่อพิจารณาจากแนวทางของประเทศต่างๆ ที่ได้ศึกษามา บทบัญญัติของประเทศไทยมีความคล้ายคลึงกับมลรัฐหลุยส์เซียน่าเป็นอย่างมาก ทั้งการมีประมวลกฎหมาย กระบวนพิจารณาในชั้นอุทธรณ์อยู่ในรูปของการทบทวนคำพิพากษา กล่าวคือ ศาลอุทธรณ์ไม่สามารถพิจารณาข้อเท็จจริงได้ใหม่ ต้องถือตามข้อเท็จจริงในศาลชั้นต้น เพียงแต่การอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงของมลรัฐหลุยส์เซียน่า ไม่มีข้อจำกัดแต่อย่างใด เนื่องจากเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของจำเลยที่จะอุทธรณ์โต้แย้งคำพิพากษาได้อีกชั้นหนึ่ง แตกต่างกับประเทศไทยที่การอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้ถูกจำกัดว่า ต้องว่ากล่าวกันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น ทำให้ในกรณีที่รับสารภาพในความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปีหรือโทษสถานเบากว่านั้น และไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพ จำเลยจึงไม่สามารถอุทธรณ์หรือฎีกาเพื่อโต้แย้งว่า ตนไม่ได้กระทำความผิดได้ สำหรับแนวทางแก้ไขปัญหาของมลรัฐหลุยส์เซียน่าในเรื่องนี้ มีอยู่ ๒ แนวทางคือ แนวทางแรก ศาลอุทธรณ์ของมลรัฐหลุยส์เซียน่าจะพิพากษากลับและสั่งให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนพิจารณาใหม่ อย่างไรก็ตาม การจะนำหลักเกณฑ์ของมลรัฐหลุยส์เซียน่ามาใช้ได้นั้น คดีจะต้องเข้าสู่เขตอำนาจของศาลอุทธรณ์แล้ว ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทย เพราะคดีของจำเลยยังไม่เข้าสู่ชั้นศาลอุทธรณ์ เนื่องจากจำเลยต้องห้ามที่จะอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ทำให้ศาลอุทธรณ์ไม่มีอำนาจที่จะทำคำสั่งใดๆ เกี่ยวกับคดีดังกล่าวได้ ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับกระบวนพิจารณาความอาญาของประเทศไทย หากมีการนำรูปแบบนี้ของมลรัฐหลุยส์เซียน่าไปใช้ ศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาและทำคำสั่งใดๆ เกี่ยวกับการแก้ไขคำรับสารภาพชั้นพิจารณาภายหลังจากศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้วคือ ศาลชั้นต้น แนวทางที่สองคือ การถอนคำรับสารภาพ เป็นช่องที่เปิดโอกาสให้จำเลยยื่นคำร้องขอถอนคำรับสารภาพต่อศาล โดยอ้างเหตุผลตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้ศาลพิจารณาว่าควรจะอนุญาตให้จำเลยถอนคำรับสารภาพหรือไม่ หากศาลเห็นชอบกับคำร้องขอ การดำเนินกระบวนพิจารณาจะกลับไปเริ่มต้นใหม่เสมือนจำเลยไม่เคยรับสารภาพ ซึ่งแนวทางนี้หากมีการปรับใช้กับประเทศไทย การดำเนินกระบวนพิจารณาต่างๆ ต้องเป็นการดำเนินกระบวนพิจารณาในศาลชั้นต้น เนื่องจากต้องมีการรับฟังข้อเท็จจริงใหม่ทั้งหมด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ด้วยเหตุนี้ เพื่อไม่ให้กระทบต่อกระบวนพิจารณาในชั้นอุทธรณ์ ผู้เขียนเห็นว่า ควรนำรูปแบบของมลรัฐหลุยส์เซียน่ามาปรับใช้ เพียงแต่ประเทศไทยยังไม่มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างช่องทางเฉพาะสำหรับการแก้ไขคำรับสารภาพเหมือนอย่างสหรัฐอเมริกา เนื่องจากคดีที่ไม่สามารถแก้ไขคำรับสารภาพมีเพียงกรณีที่ไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพเท่านั้น อันคล้ายคลึงกับศาลอาญาระหว่างประเทศที่แม้กระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาจะมีรูปแบบผสมผสานระหว่างระบบกฎหมายจารีตประเพณีกับระบบประมวลกฎหมาย ก็ไม่ได้สร้างช่องทางเฉพาะไว้สำหรับการแก้ไขคำรับสารภาพ

๕.๓ ข้อพิจารณาเรื่องความจำเป็นในการมีมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพในกรณีความผิดที่มีอัตราโทษไม่ร้ายแรงมากนัก

หัวข้อนี้เป็นการวิเคราะห์ถึงความจำเป็นในการมีมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพ สำหรับคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำไม่ถึง ๕ ปี หรือโทษสถานเบากว่านั้น ซึ่งถือว่าเป็นคดีที่มีอัตราโทษไม่ร้ายแรงมากนัก โดยมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาอยู่ ๒ ประเด็นคือ

(๑) ความจำเป็นของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๖ วรรคแรก ในส่วนของการไม่สืบประกอบคำรับสารภาพ ว่ายังควรมีอยู่หรือไม่ เพราะหากมองว่าการดำเนินกระบวนพิจารณาอย่างรวดเร็วทำให้เกิดข้อผิดพลาดขึ้นในกระบวนการยุติธรรม ก็ควรที่จะยกเลิกบทบัญญัติเรื่องการรับสารภาพชั้นพิจารณาดังกล่าว

(๒) การชั่งน้ำหนักระหว่างความสำคัญของกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณา กับวัตถุประสงค์ของกฎหมายอาญาในการนำตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษ เพราะหากเห็นว่าควรมีมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพ น้ำหนักก็จะโน้มเอียงไปทางวัตถุประสงค์ของวิธีพิจารณาความอาญาที่ต้องการลงโทษผู้กระทำความผิดและหลีกเลี่ยงการลงโทษผู้บริสุทธิ์ แต่หากเห็นว่า ไม่ควรมีมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพชั้นพิจารณา แนวคิดดังกล่าวก็จะโน้มเอียงไปในทางความรวดเร็วของการดำเนินกระบวนพิจารณา

ประเด็นแรก ควรยกเลิกประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๖ ในส่วนของการไม่สืบประกอบคำรับสารภาพหรือไม่ เพราะการที่กระบวนพิจารณาดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ขาดการตรวจสอบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในคดี ดังนั้น เมื่อจำเลยรับสารภาพไปไม่ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้นและศาลได้นำคำรับสารภาพดังกล่าวไปใช้ทำคำพิพากษา ส่งผลให้ผู้บริสุทธิ์ต้องถูกลงโทษโดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศ ทั้งประเทศในระบบกฎหมาย

จารีตประเพณีและระบบประมวลกฎหมายพบว่า ต่างมีบทบัญญัติเรื่องการรับสารภาพชั้นพิจารณาทั้งสิ้น เนื่องจากกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการบริหารงานยุติธรรมทางอาญา เพราะช่วยลดปัญหาคดีที่คั่งค้างในชั้นศาลได้ อีกทั้ง อดีตประเทศในระบบประมวลกฎหมายได้ปฏิเสธแนวคิดเรื่องการรับสารภาพชั้นพิจารณา เนื่องจากแนวคิดดังกล่าวขัดต่อหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา อันเป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้องค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นในคดี จึงไม่ใช่หน้าที่ของจำเลยที่ต้องมากล่าวความจริงให้ศาลทราบ ต่อมาประเทศในระบบประมวลกฎหมายได้ยอมรับแนวคิดของประเทศในระบบกฎหมายจารีตประเพณีในเรื่องการรับสารภาพชั้นพิจารณาเพื่อแก้ไขปัญหาคดีที่ค้างอยู่ในชั้นศาล เพียงแต่ยังคงให้ศาลมีอำนาจในการเข้าไปค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นในคดีเพื่อรักษาหลักเกณฑ์เรื่องการค้นหาความจริงในเนื้อหา อันเป็นหลักเกณฑ์ที่สำคัญของระบบประมวลกฎหมาย

เมื่อพิจารณากระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาของประเทศไทย พบว่า กระบวนการรับสารภาพโดยไม่มีการสืบพยานเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นมากที่สุดในชั้นพิจารณา กล่าวได้ว่ากระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นบทบัญญัติที่ยังคงจำเป็นต้องมีอยู่สำหรับประเทศไทย หากไม่มีกระบวนการรับสารภาพที่ไม่มีการสืบประกอบ จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อการบริหารงานยุติธรรมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เช่น การเพิ่มกำลังคน การเพิ่มปริมาณเครื่องมือเครื่องใช้ ปริมาณคดีค้างอยู่ในศาลเพิ่มมากขึ้น เป็นต้น

ประเด็นที่สอง เมื่อเห็นว่าไม่ควรยกเลิกประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๖ วรรคหนึ่ง กรณีไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพแล้ว ประเด็นต่อมาที่จะต้องพิจารณาคือ ความจำเป็นของการแก้ไขคำรับสารภาพในชั้นพิจารณา เนื่องจากการที่ศาลจะรับฟังเพียงคำรับสารภาพของจำเลยเพื่อทำคำพิพากษานั้น เป็นกรณีที่จำเลยรับสารภาพในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำไม่ถึง ๕ ปี หรือโทษสถานเบากว่านั้น ซึ่งเป็นคดีที่มีอัตราโทษไม่สูงมากนัก การที่จำเลยไม่สามารถอุทธรณ์เพื่อแก้ไขคำรับสารภาพดังกล่าว จึงเป็นการที่จำเลยถูกจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐาน จึงต้องนำหลักเกณฑ์ในเรื่องกฎแห่งการชั่งน้ำหนักสิทธิขั้นพื้นฐานมาปรับใช้ กล่าวคือ วัตถุประสงค์ของกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาคือ เพื่อให้คดีสามารถดำเนินไปได้อย่างรวดเร็ว อันสอดคล้องกับหลักการบริหารงานยุติธรรมยุคใหม่ ตามแนวคิดที่ว่า “ความยุติธรรมที่ล่าช้าก็คือความไม่ยุติธรรม” ในทางตรงกันข้าม หากการดำเนินกระบวนพิจารณาเป็นไปอย่างรวดเร็ว ย่อมส่งผลให้เกิดความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรมได้ ซึ่งความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรมที่สำคัญที่สุดคือ การ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ลงโทษผู้บริสุทธิ์โดยกระบวนการยุติธรรม เพราะตามหลักกฎหมายทั่วไป บุคคลจะถูกลงโทษทางอาญาก็ต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้การกระทำนั้นเป็นความผิด ดังนั้น เมื่อการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ จำเลยย่อมไม่อาจถูกลงโทษทางอาญาได้ แต่เมื่อกระบวนการพิจารณาดำเนินไปอย่างรวดเร็ว จึงอาจขาดการตรวจสอบความถูกต้องของกระบวนพิจารณา อันเป็นไปตามสุภาษิตกฎหมายว่า “ความยุติธรรมที่รีบด่วนเป็นแม่เลี้ยงแห่งความโชคร้าย” ดังนั้น แนวคิดของกระบวนการยุติธรรมในอีกด้านหนึ่งจึงมองว่า “ปล่อยคนผิดสิบคน ดีกว่าจับหรือลงโทษผู้บริสุทธิ์เพียงคนเดียว” เพราะผลที่ตามมาของการลงโทษผู้บริสุทธิ์คือ ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตในด้านต่างๆ ของจำเลย ไม่ว่าจะในแง่ของสังคมที่ผู้ถูกกล่าวหาจะต้องถูกตราบาปว่าเป็นผู้ที่กระทำความผิด สูญเสียโอกาสในหน้าที่การงาน บั่นทอนความสัมพันธ์กับบุคคลที่อยู่รอบข้างทั้งครอบครัว เพื่อนฝูง ญาติมิตร และจำเลยจะต้องเสียเงินทองและเวลาไปกับการดำเนินกระบวนพิจารณา และสุดท้ายจำเลยยังได้รับผลกระทบทั้งด้านสภาพจิตใจและสุขภาพทางกายที่ต้องเสียไปกับการดำเนินกระบวนพิจารณา

ปัจจุบัน มีงานวิจัยทางจิตวิทยาที่แสดงให้เห็นว่า ผู้บริสุทธิ์ก็อาจรับสารภาพผิดได้ อันเกิดได้ทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในตัวของจำเลย เช่น คำแนะนำของทนายความที่ไม่มีประสิทธิภาพ ผลของการกระทำในชั้นสอบสวนที่มีผลถึงชั้นพิจารณา จำเลยสำคัญผิดในองค์ประกอบของคำฟ้อง เป็นต้น อันเป็นการทำลายความเชื่อที่มีมาแต่อดีตว่า บุคคลซึ่งกระทำความผิดเท่านั้นที่จะรับสารภาพ อีกทั้ง ตามแนวคิดของทฤษฎีเกมส์ยังแสดงให้เห็นถึงสาเหตุที่ผู้บริสุทธิ์รับสารภาพ กล่าวคือ เมื่อจำเลยเข้าสู่กระบวนการพิจารณา จำเลยจะต้องคาดเดากับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น โดยมีสองทางเลือกคือ ถูกลงโทษเต็มอัตรากับได้รับการปล่อยตัว ในขณะที่ หากจำเลยรับสารภาพ แม้จำเลยจะต้องรับโทษ แต่จำเลยก็จะได้รับการลดโทษเป็นการตอบแทน ซึ่งจำเลยส่วนใหญ่จึงเลือกที่จะรับสารภาพ เพื่อหลีกหนีความไม่แน่นอนของกระบวนการยุติธรรม จึงเห็นได้ว่า แนวคิดทางฝั่งของการแก้ไขคำรับสารภาพมีน้ำหนักมากกว่า จำเลยที่รับสารภาพไม่ตรงกับความจริงจึงควรได้รับโอกาสที่จะแก้ไขคำรับสารภาพของตน แม้ว่าจะเป็นคดีที่มีอัตราโทษไม่ร้ายแรงมากนัก

อย่างไรก็ดี ตามกฎแห่งการชั่งน้ำหนักสิทธิขั้นพื้นฐาน เมื่อพิจารณาได้แล้วว่า น้ำหนักควรเป็นไปในด้านใด ก็ต้องคำนึงว่า ผลของการชั่งน้ำหนักจะต้องไม่ทำให้แนวคิดอีกฝั่งหนึ่งตกไปโดยสิ้นเชิง อันเป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน กล่าวคือ จำเลยไม่ควรมีสิทธิที่จะแก้ไขคำรับสารภาพมากจนเกินไป จำเลยควรที่จะต้องถูกจำกัดการใช้สิทธิด้วยระยะเวลาและเงื่อนไขในการพิจารณาอนุญาต

เพื่อมิให้กระบวนพิจารณาต้องเกิดความล่าช้าจนเกินไป อันขัดกับวัตถุประสงค์ของกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณา

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศพบว่า ทุกประเทศทั้งในระบบกฎหมายจารีตประเพณี ระบบประมวลกฎหมายรวมทั้งระบบผสม ต่างมีมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพทั้งสิ้น โดยไม่คำนึงว่าคดีดังกล่าวจะมีอัตราโทษเท่าใด แต่ทุกประเทศจะเปิดโอกาสให้จำเลยสามารถแก้ไขคำรับสารภาพได้อย่างน้อยอีกหนึ่งชั้นเสมอ ไม่ได้สิ้นสุดเพียงการรับฟังข้อเท็จจริงของศาลชั้นต้น ซึ่งมีทั้งแนวทางการแก้ไขคำรับสารภาพตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กับแนวทางการแก้ไขคำรับสารภาพรูปแบบเฉพาะ อย่างไรก็ตาม แนวทางการแก้ไขคำรับสารภาพตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งประเทศส่วนใหญ่ใช้ จะเป็นการเปิดโอกาสให้จำเลยอุทธรณ์เพื่อให้ศาลอุทธรณ์สามารถดำเนินกระบวนพิจารณาใหม่ได้ อันเป็นการแตกต่างจากประเทศไทยที่ระบบอุทธรณ์เป็นแบบทบทวนคำพิพากษา ดังนั้น หากนำรูปแบบนี้มาปรับใช้กับปัญหาการรับสารภาพของประเทศไทยในปัจจุบัน ก็จะไม่เป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน เนื่องจากประเทศไทยจะต้องเปลี่ยนรูปแบบในกระบวนพิจารณาชั้นอุทธรณ์ เพื่อรองรับกับการแก้ไขคำรับสารภาพของจำเลยในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำไม่ถึง ๕ ปี หรือโทษสถานเบากว่านั้นและไม่มีการสืบประกอบ ซึ่งเป็นคดีที่มีอัตราโทษไม่ร้ายแรงนัก ประกอบกับประเทศไทยยังไม่มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างช่องทางเฉพาะสำหรับการแก้ไขคำรับสารภาพ เนื่องจากหากมีเพียงจำเลยที่รับสารภาพในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำไม่ถึง ๕ ปี หรือโทษสถานเบากว่านั้นและไม่มีการสืบประกอบเท่านั้นที่สามารถแก้ไขคำรับสารภาพของตนได้ จำเลยในกรณีอื่นที่มีการสืบปะกอบคำรับสารภาพก็สามารถแก้ไขคำรับสารภาพของตนได้จนถึงชั้นฎีกา อย่างไรก็ดี รูปแบบกระบวนการพิจารณาในชั้นอุทธรณ์ของมลรัฐหลุยส์เซียน่ามีความแตกต่างออกไป โดยอยู่ในรูปแบบของการทบทวนคำพิพากษา อันทำให้มีความคล้ายคลึงกับประเทศไทย ผู้เขียนเห็นว่า ควรที่จะนำรูปแบบของมลรัฐหลุยส์เซียน่ามาปรับใช้ให้มีความเหมาะสมและเข้ากับบริบทของวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย

รูปแบบกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาของสหรัฐอเมริกา ทั้งในกฎหมายของรัฐบาลกลางและกฎหมายของมลรัฐต่างๆ รวมถึงมลรัฐหลุยส์เซียน่า อยู่ในรูปแบบที่ศาลสามารถรับฟังคำพิพากษาของจำเลยเพื่อทำคำพิพากษาได้โดยทันที โดยไม่ต้องมีการสืบประกอบ เพียงแต่ศาลมีหน้าที่จะต้องตรวจสอบเบื้องต้นตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด เพื่อพิจารณาว่าควรที่จะรับคำรับสารภาพของจำเลยหรือไม่ อันมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาที่ไม่มีการสืบ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประกอบของประเทศไทย เพียงแต่ประเทศไทยไม่มีกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์ให้ศาลต้องตรวจสอบเบื้องตนเอาไว้ ประกอบกับมลรัฐหลุยส์เซียน่าเป็นมลรัฐที่มีรูปแบบกระบวนพิจารณาในชั้นอุทธรณ์เหมือนประเทศไทยที่เป็นการทบทวนคำพิพากษา ดังนั้น ในกรณีที่จำเลยต้องการแก้ไขคำรับสารภาพของตนที่ไม่ตรงกับความจริง จำเลยมีสองทางเลือก กล่าวคือ จำเลยสามารถอุทธรณ์คำพิพากษา เพื่อให้ศาลอุทธรณ์ยกคำฟ้องและให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนพิจารณาใหม่ หรือการร้องขอถอนคำรับสารภาพ ซึ่งประเทศไทยยังไม่มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพขึ้นมาโดยเฉพาะ เพียงแต่นำช่องทางอุทธรณ์ของมลรัฐหลุยส์เซียน่าและรูปแบบบางประการของการถอนคำรับสารภาพมาปรับใช้ให้เข้ากับรูปแบบวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย กล่าวคือ การสร้างช่องทางให้จำเลยสามารถร้องขอพิจารณาคดีใหม่ได้ โดยเป็นการดำเนินกระบวนพิจารณาในศาลชั้นต้น เนื่องจากศาลชั้นต้นเท่านั้นที่มีอำนาจรับฟังข้อเท็จจริง อย่างไรก็ดี ข้อจำกัดในเรื่องการอุทธรณ์ของมลรัฐหลุยส์เซียน่าคือ จะต้องเป็นการดำเนินกระบวนพิจารณาที่ผิดพลาดในการรับฟังปัญหาข้อเท็จจริง โดยในกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาของมลรัฐหลุยส์เซียน่า กฎหมายได้กำหนดให้ศาลมีหน้าที่ต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น แต่ศาลไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ให้ได้จริงๆ ว่า จำเลยได้กระทำความผิดจริงในความผิดที่ตนได้รับสารภาพ ดังนั้น หากจำเลยรับสารภาพว่าได้กระทำความผิดและศาลได้ปฏิบัติตามขั้นตอนตามกฎหมายแล้ว แต่ต่อมาพบว่า จำเลยรับสารภาพไม่ตรงกับความจริง จึงไม่ใช่ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในการรับฟังปัญหาข้อเท็จจริง อันคล้ายคลึงกับเรื่องการเพิกถอนกระบวนพิจารณาที่ผิดระเบียบของประเทศไทย ดังนั้น การปรับใช้จึงต้องนำหลักเกณฑ์เรื่องการถอนคำรับสารภาพมาพิจารณาประกอบ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

หลักเกณฑ์การถอนคำรับสารภาพที่นำมาปรับใช้คือ การอ้างเหตุในการร้องขอถอนคำรับสารภาพ ซึ่งเหตุในการร้องขอถอนคำรับสารภาพภายหลังศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาคือ เหตุผลอันจำเป็น หรือการมีเหตุผลที่เพียงพอนอกจากความต้องการที่จะเข้าสู่กระบวนพิจารณา เช่น การรับสารภาพของจำเลยไม่ได้เกิดขึ้นโดยสมัครใจ ทนายความจำเลยไม่มีประสิทธิภาพ จำเลยรับสารภาพไปโดยไม่เข้าใจองค์ประกอบของความผิด เป็นต้น จึงกล่าวได้ว่า เหตุผลอันจำเป็นนี้คือ การรับสารภาพของจำเลยไม่เป็นไปด้วยความสมัครใจ ไม่มีเหตุผล หรือไม่มีข้อเท็จจริงอันเป็นพื้นฐานสนับสนุนคำรับสารภาพของจำเลย สำหรับผู้ใดจะเป็นผู้พิจารณาอนุญาตนั้น เนื่องจากสิทธิการอุทธรณ์คำพิพากษาของมลรัฐหลุยส์เซียน่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของจำเลย จำเลยจึงสามารถอุทธรณ์เพื่อโต้แย้งว่าตนรับสารภาพไม่ตรงกับความจริงได้เสมอ แตกต่างจากประเทศไทยที่สิทธิในการอุทธรณ์คำรับสารภาพใน

กรณีที่ไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพถูกจำกัดด้วยข้อจำกัดสิทธิในการอุทธรณ์ จึงเห็นได้ว่าระดับชั้นของศาลที่คดีเข้าสู่กระบวนพิจารณามีความแตกต่างกัน กล่าวคือ มลรัฐหลุยส์เซียน่า คดีสามารถเข้าสู่ชั้นของศาลอุทธรณ์ได้ เพียงแต่ศาลอุทธรณ์ไม่มีอำนาจพิจารณาข้อเท็จจริงใหม่ ส่วนประเทศไทยคดีจะไม่สามารถเข้าสู่ชั้นของศาลอุทธรณ์ได้เลย เนื่องจากต้องด้วยข้อจำกัดสิทธิอุทธรณ์เพราะเป็นเรื่องที่ไม่ได้ว่ากล่าวกันมาแล้วในศาลล่าง ดังนั้น ศาลผู้มีอำนาจในการพิจารณา

สุดท้าย เพื่อเป็นการรักษาสมดุลของแนวคิดเรื่องวัตถุประสงค์ของกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณา รัฐต้องจำกัดการใช้สิทธิร้องขอพิจารณาคดีใหม่ของจำเลยด้วยการกำหนดระยะเวลาที่จะใช้สิทธิเอาไว้ เพื่อป้องกันผู้ใช้สิทธิโดยไม่สุจริต (Free Rider) ใช้ช่องทางดังกล่าวเพื่อประวิงคดี โดยผู้เขียนเห็นว่า ระยะเวลา ๑๕ วันภายหลังจากที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาเป็นระยะเวลาที่สมกับการเปิดโอกาสให้จำเลยสามารถใช้สิทธิยื่นคำร้องขอได้ สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ในเรื่องการการขอพิจารณาคดีใหม่ภายหลังจากศาลมีคำพิพากษาในส่วนของกฎหมายแพ่ง ซึ่งบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๙๙ จัตวา ในกรณีที่คู่ความขาดนัดยื่นคำให้การ หรือคู่ความขาดนัดพิจารณา โดยเป็นการเปิดโอกาสให้คู่ความฝ่ายที่แพ้คดีสามารถร้องขอให้พิจารณาคดีใหม่ได้แม้ศาลจะมีคำพิพากษาวินิจฉัยชี้ขาดในเนื้อหาของคดีไปแล้ว อันเป็นข้อยกเว้นของหลักคำพิพากษาถึงที่สุดเช่นเดียวกัน ซึ่งการกำหนดระยะเวลาในการยื่นคำร้องนี้ สอดคล้องกับระยะเวลาใช้สิทธิอุทธรณ์ของประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีหรือสาธารณรัฐฝรั่งเศส ที่กำหนดระยะเวลาไว้สั้นๆ และระยะเวลาดังกล่าวไม่อาจขยายได้

ผู้เขียนจึงเสนอให้แก้ ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยเพิ่มเติมบทบัญญัติใหม่ต่อจากบทบัญญัติเรื่องการรับสารภาพชั้นพิจารณา โดยเปิดโอกาสให้จำเลยที่รับสารภาพไม่ตรงกับความจริงและไม่มีการสืบประกอบ สามารถยื่นคำร้องต่อศาลได้ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิด โดยเป็นดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณาว่าควรที่จะอนุญาตให้จำเลยแก้ไขคำรับสารภาพหรือไม่ ซึ่งหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจที่จะพิจารณาอนุญาตของศาลคือ การบทบัญญัติของสหรัฐอเมริกาในมาปรับใช้ โดยพิจารณาว่า คำรับสารภาพของจำเลยเป็นไปด้วยความสมัครใจ มีเหตุผล และตรงกับข้อเท็จจริงอันเป็นพื้นฐานสนับสนุนคำรับสารภาพของจำเลยหรือไม่ หากคำรับสารภาพของจำเลยไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่ง ประกอบกับจำเลยจะต้องแสดงพยานหลักฐานให้ศาลเห็นว่า ควรที่จะมีคำสั่งอนุญาตให้แก้ไขคำให้การรับสารภาพ เช่น พยานหลักฐานจากกล้องวงจรปิดที่แสดงให้เห็นว่าการกระทำของจำเลยเป็นป้องกันมิใช่เจตนา เป็น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ต้น เมื่อศาลอนุญาตให้จำเลยแก้ไขคำให้การรับสารภาพ ก็จะเป็นการเริ่มดำเนินกระบวนพิจารณาใหม่อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งจำเลยมีโอกาสให้การใหม่เป็นปฏิเสธ อันสอดคล้องกับรูปแบบของการถอนคำรับสารภาพ สุดท้าย หากศาลไม่อนุญาตให้จำเลยสามารถแก้ไขคำรับสารภาพ จำเลยจะไม่สามารถอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตให้แก้ไขคำรับสารภาพได้อีก เนื่องจากทำให้กระบวนพิจารณาเกิดความล่าช้าจนเกินไป อันขัดกับวัตถุประสงค์ของกระบวนการรับสารภาพ ข้อพิจารณาอย่างหนึ่งคือ การที่จำเลยรับสารภาพเพื่อต้องการได้รับการลดโทษ ควรที่จะได้รับโอกาสในการพิจารณาคดีใหม่หรือไม่ ซึ่งตามหลักกฎหมายอาญาทั่วไป บุคคลจะต้องรับโทษทางอาญาก็ต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด (nullum crimen sine lege) การลดโทษเป็นเพียงผลตอบแทนอันเนื่องมาจากจำเลยรับสารภาพ มาจากแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังของการรับสารภาพคือ “คำพิพากษาที่เกิดจากการยอมรับว่าตนได้กระทำความผิด ถือเป็นการลงโทษอย่างแท้จริงที่ควรแก่การบรรเทาโทษ” ดังนั้น การรับสารภาพจึงเป็นเหตุบรรเทาโทษอย่างหนึ่ง หากศาลไม่ได้ลดโทษให้แก่จำเลย จำเลยก็ย่อมมีสิทธิที่จะแก้ไขคำรับสารภาพของตนได้ ดังนั้น จึงควรมีการนำมาตรการทางกฎหมายเพื่อมาใช้แก้ไขคำรับสารภาพโดยไม่มีการสืบพยานที่ไม่ตรงกับความจริงภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษา ในประเด็นต่างๆ ที่ได้ศึกษามาแล้วในบทนี้ ได้แก่

ประเด็นแรก การพิจารณาถึงการมีทนายความในกระบวนการกลั่นกรองคำรับสารภาพ จากการศึกษาพบว่า กฎหมายของต่างประเทศได้มีบทบัญญัติหรือหลักเกณฑ์ในเรื่องการมีทนายความในกระบวนการรับสารภาพในชั้นพิจารณา ทั้งหลักเกณฑ์ที่เป็นลายลักษณ์อักษรและแนวทางปฏิบัติเพื่อให้การรับสารภาพของจำเลยเกิดขึ้นโดยสมัครใจ และเข้าใจถึงผลลัพธ์ของการรับสารภาพ

ประเด็นที่สอง การพิจารณาในเรื่องมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพภายหลังศาลมีคำพิพากษา โดยต้องพิจารณาถึงอิทธิพลของระบบกฎหมายต่อกระบวนการแก้ไขคำรับสารภาพชั้นพิจารณาเสียก่อน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ระบบกฎหมายจารีตมีมุมมองต่อกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานยุติธรรม อันส่งผลต่อการกำหนดมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพที่มีหลากหลาย ทั้งมาตรการตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และมาตรการเฉพาะ แตกต่างจากระบบประมวลกฎหมาย ที่แม้จะมีการยอมรับแนวคิดของระบบกฎหมายจารีตประเพณีในเรื่องการรับสารภาพชั้นพิจารณามาใช้ก็ตาม แต่มุมมองของประเทศในระบบประมวลกฎหมายทั้งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศสที่มีต่อคำรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นเพียงพยานหลักฐานชิ้นหนึ่งในคดีเท่านั้น ดังนั้น ช่องทางสำหรับการแก้ไขคำรับสารภาพจึงมีเพียง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ช่องทางตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จากนั้น จึงพิจารณาต่อไปในเรื่องมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพภายหลังศาลมีคำพิพากษา จากการศึกษาพบว่า กฎหมายของต่างประเทศเปิดโอกาสให้จำเลยสามารถแก้ไขคำรับสารภาพของตนได้ทั้งช่องทางทั่วไป ได้แก่ การอุทธรณ์ โดยรูปแบบการอุทธรณ์ส่วนใหญ่ของต่างประเทศเป็นการพิจารณาคดีใหม่ อันทำให้ข้อเท็จจริงได้รับการพิจารณาใหม่อีกครั้ง รวมถึงโอกาสในการแก้ไขคำรับสารภาพ และช่องทางสำหรับแก้ไขคำรับสารภาพโดยเฉพาะ

ประเด็นสุดท้าย ความจำเป็นในการแก้ไขคำรับสารภาพในกรณีความผิดที่มีอัตราโทษเล็กน้อย จากการชั่งน้ำหนักระหว่างวัตถุประสงค์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากับความรวดเร็วในการดำเนินกระบวนพิจารณาความอาญาที่ต้องการหลีกเลี่ยงการลงโทษผู้บริสุทธิ์

จากการศึกษาพบว่ามาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศเกี่ยวกับการแก้ไขคำรับสารภาพชั้นพิจารณาภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษานั้น มีทั้งข้อดีและข้อเสียที่แตกต่างกัน การวิเคราะห์เปรียบเทียบในครั้งนี้ทำให้เห็นแนวทางที่เหมาะสมในการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อแก้ไขคำรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงในกรณีที่ไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพในประเทศไทย และการนำมาปรับใช้กับประเทศไทยจำต้องคำนึงถึงรูปแบบกระบวนพิจารณาความอาญาของประเทศไทยประกอบด้วย อันจะนำไปสู่บทสรุปและข้อเสนอแนะของการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องมาตรการทางกฎหมายเพื่อแก้ไขคำรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงในกรณีที่ไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพในประเทศไทย ในบทถัดไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

บทที่ ๖

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสุดท้ายนี้จะนำเสนอการสรุปสาระสำคัญของบทต่างๆ ทั้งหมดโดยภาพรวม ตามหัวข้อที่ ๖.๑ ตั้งแต่ที่มาและความสำคัญของการรับสารภาพ แนวคิดเรื่องการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง แนวคิดเรื่องการป้องกันมิให้เกิดการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง ทั้งในส่วนของกระบวนการป้องกันและกระบวนการแก้ไขคำรับสารภาพ และปัญหาในปัจจุบันของไทย กรณีที่จำเลยรับสารภาพชั้นพิจารณาและไม่มีการสืบประกอบ เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศในมาตรการทางกฎหมายสำหรับการป้องกันและแก้ไขคำรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง นอกจากนี้จะต้องนำหลักความได้สัดส่วนมาปรับใช้กับการหาแนวทางการแก้ไขปัญหา ภายหลังจากได้ชั่งน้ำหนักประโยชน์ระหว่างความรวดเร็วในการดำเนินกระบวนพิจารณากับความถูกต้องในการนำตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษ จากนั้น จะเป็นการเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงในคดีไม่ร้ายแรงมากนักให้แก่ประเทศไทยตามประเด็นต่างๆ ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบจากกฎหมายของต่างประเทศให้สอดคล้องกับรูปแบบกระบวนพิจารณาความอาญาของประเทศไทย ทั้งแนวทางในการป้องกันและแนวทางในการแก้ไขปัญหาการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง ตามหัวข้อที่ ๖.๒ เพื่อให้สอดคล้องกับสมมุติฐานของการศึกษาในครั้งนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

๖.๑ บทสรุป

คำรับสารภาพชั้นพิจารณามีที่มาจากศาสนาและแนวคิดทางด้านจิตวิทยาที่มีความเชื่อว่าเมื่อบุคคลใดกระทำความผิด บุคคลนั้นย่อมอยากที่จะรับสารภาพ ต่อมาศาสนาได้ถ่ายทอดแนวคิดเรื่องการรับสารภาพมาสู่รัฐ ทำให้เกิดกระบวนการรับสารภาพขึ้นในชั้นพิจารณา จนถึงกับมีคำกล่าวว่า “คำรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด” ด้วยเหตุนี้ กระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาจึงเป็นกระบวนการที่มีความจำเป็นต่อการบริหารงานยุติธรรมของหลายๆ ประเทศทั่วโลก เพราะเป็นกระบวนการที่ทำให้การดำเนินกระบวนพิจารณาเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ดี

กระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นข้อแตกต่างที่สำคัญระหว่างระบบประมวลกฎหมายและระบบกฎหมายจารีตประเพณี เนื่องจากการค้นหาความจริงในระบบกฎหมายจารีตประเพณีเกิดจากการต่อสู้ของคู่ความ ดังนั้น เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพอันเป็นคำให้การที่เป็นปฏิปักษ์แก่ตนเองย่อมเป็นที่น่าเชื่อได้ว่า จำเลยกระทำความผิดจริง ในทางตรงกันข้าม ระบบประมวลกฎหมายเคยปฏิเสธแนวความคิดเรื่องการรับสารภาพชั้นพิจารณาอย่างสิ้นเชิง เนื่องจากศาลเป็นผู้ที่มีหน้าที่ค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นในคดี จำเลยจึงไม่มีหน้าที่ต้องบอกกล่าวความจริงให้ศาลทราบ อย่างไรก็ตาม ประเทศในระบบประมวลกฎหมายได้ประสบกับปัญหาเรื่องปริมาณคดีที่ค้างพิจารณาชั้นศาล ส่งผลให้เริ่มยอมรับแนวความคิดเรื่องการรับสารภาพชั้นพิจารณามาใช้กับระบบกฎหมายของตน ดังนั้น ในปัจจุบัน ทั้งประเทศในระบบกฎหมายจารีตประเพณีและระบบประมวลกฎหมายต่างมีกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณา เพียงแต่ระบบประมวลกฎหมายยังกำหนดให้ศาลมีหน้าที่เข้าค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นในคดีอยู่ ด้วยการกำหนดหน้าที่ของศาลให้เข้าไปมีส่วนในการเจรจาต่อรองคำรับสารภาพ

สำหรับกระบวนการรับสารภาพในชั้นพิจารณาของประเทศไทย เป็นกระบวนการที่มีความจำเป็นต่อการบริหารงานยุติธรรมทางอาญาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรณีที่จำเลยรับสารภาพตามฟ้องในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำไม่ถึง ๕ ปี หรือโทษสถานเบากว่านั้น และศาลใช้ดุลพินิจให้ไม่ต้องสืบประกอบคำรับสารภาพ เพราะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นมากที่สุดและทำให้คดีเสร็จสิ้นออกจากศาลได้อย่างรวดเร็วที่สุด อันดูคล้ายกับกระบวนการรับสารภาพของสหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ดี ประเทศไทยไม่ได้มีการกำหนดแนวทางการใช้ดุลพินิจของศาลในการกลั่นกรองคำรับสารภาพเหมือนอย่างสหรัฐอเมริกา ศาลจึงไม่มีแนวทางในการใช้ดุลพินิจอย่างชัดเจนว่าควรตรวจสอบในเรื่องใดก่อนที่จะรับฟังคำรับสารภาพนั้น ประกอบกับมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพในกรณีที่จำเลยรับสารภาพและไม่มีการสืบประกอบก็ไม่เป็นไปตามหลักการสากล เพราะจำเลยที่ต้องโทษคดีอาญาไม่ได้รับการตรวจสอบจากองค์คณะตุลการในระดับที่สูงกว่า เนื่องจากศาลฎีกาได้วางหลักไว้ว่า “กรณีที่ไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพ จำเลยจะไม่สามารถอุทธรณ์และฎีกาคำพิพากษาดังกล่าวได้ เพราะเป็นการโต้แย้งข้อเท็จจริงเป็นอย่างอื่นนอกจากที่จำเลยให้การรับสารภาพ และเป็นการยกข้อเท็จจริงขึ้นมาใหม่ อันมิใช่ข้อที่ได้ยกขึ้นว่ากล่าวกันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๒๒๕ และมาตรา ๒๕๒ ประกอบประมวลกฎหมายวิธี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

พิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕” ความบกพร่องของกฎหมายเช่นนี้ ย่อมทำให้เกิดปัญหาการรับสารภาพไม่ตรงกับความจริงของผู้บริสุทธิ์

หากมีมาตรการทางกฎหมายที่ช่วยให้จำเลยสามารถแก้ไขคำรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้นในกรณีที่ไม่มีการสืบพยานประกอบคำรับสารภาพ และเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ช่วยแก้ไขคำรับสารภาพของจำเลยภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาแล้วนั้น ย่อมทำให้ปัญหาผู้บริสุทธิ์ถูกลงโทษในความผิดอาญาที่ตนไม่ได้กระทำลดลงได้ อันเป็นการเพิ่มความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อีกทั้ง จำเลยจะได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายสำหรับจำเลยในคดีอาญา ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด ดังนั้น เพื่อเป็นการค้นหาแนวทางที่เหมาะสมในการกำหนดมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพกรณีไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษา เพื่อลดปัญหาการลงโทษผู้บริสุทธิ์ จึงสมควรต้องศึกษาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศ เพื่อมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับกระบวนพิจารณาความอาญาของประเทศไทย

จากการศึกษากฎหมายของศาลอาญาระหว่างประเทศ สหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศสพบว่า แต่เดิมมีแนวคิดว่า ผู้กระทำผิดเท่านั้นที่จะรับสารภาพ ดังนั้นในอดีตเมื่อจำเลยรับสารภาพแล้ว จำเลยก็จะไม่สามารถแก้ไขคำให้การรับสารภาพของตนได้ อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันมีงานวิจัยทางด้านจิตวิทยาแสดงให้เห็นว่า ผู้บริสุทธิ์อาจรับสารภาพได้ อันเป็นการทำลายความเชื่อที่มีมาแต่อดีตของการรับสารภาพ ด้วยเหตุนี้ หลายๆประเทศจึงเปิดโอกาสให้จำเลยสามารถที่จะแก้ไขคำให้การรับสารภาพได้ภายหลังที่ศาลมีคำพิพากษา ประกอบกับแนวคิดสากลในเรื่องจำเลยที่ต้องโทษคดีอาญาควรได้รับการพิจารณาจากตุลาการองค์คณะที่เหนือกว่าอีกชั้นหนึ่ง อีกทั้ง ทุกประเทศที่ได้ทำการศึกษายังให้ความสำคัญกับสิทธิมีทนายความของจำเลยในกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณา เพื่อเป็นหลักประกันว่าการรับสารภาพของจำเลยเกิดขึ้นโดยรู้เรื่องและสมัครใจ เพราะทนายความมีหน้าที่อธิบายสภาพและหลักแห่งข้อหา รวมทั้งผลแห่งการรับสารภาพ โดยจากการศึกษาเปรียบเทียบตามข้อพิจารณาต่างๆ สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

(ก) ข้อพิจารณาเรื่องการมีทนายความในกระบวนการกลั่นกรองคำรับสารภาพ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

การพิจารณาการมีทนายความในกระบวนการกลั่นกรองคำรับสารภาพของต่างประเทศ ในทุกประเทศที่ได้ทำการศึกษา พบว่าการมีทนายความเป็นกระบวนการที่สำคัญสำหรับจำเลยในคดีอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณา เพราะทนายความเป็นเครื่องมือของจำเลยที่ช่วยให้จำเลยสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเท่าเทียม และให้ความช่วยเหลือแก่จำเลยซึ่งเป็นประชาชนธรรมดาในด้านกฎหมาย เพียงแต่รูปแบบและสภาพบังคับแตกต่างออกไปในแต่ละประเทศ โดยสรุปได้ดังนี้

กฎหมายของสหรัฐอเมริกาไม่มีบทบัญญัติเรื่องการมีทนายความเป็นลายลักษณ์อักษร แต่มีการวางแนวคำพิพากษาไว้ในคดี Missouri v. Frye (๒๐๑๒) และคดี Lafler v. Cooper (๒๐๑๒) ได้กำหนดให้สิทธิมีทนายความเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของจำเลยขยายไปถึงกระบวนการต่อรองคำรับสารภาพ ซึ่งเป็นกระบวนการในชั้นก่อนพิจารณา โดยจำเลยมีสิทธิเลือกที่จะมีทนายความหรือสละสิทธิที่จะมีทนายความก็ได้ แต่หากจำเลยไม่มีทนายความหรือทนายความของจำเลยไม่มีประสิทธิภาพย่อมเป็นเหตุให้มีการถอนคำรับสารภาพได้ ส่วนสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีไม่มีบทบัญญัติเรื่องทนายความเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ในทางปฏิบัติพนักงานอัยการจะไม่ทำข้อต่อรองกับจำเลยโดยตรง แต่จะทำกับทนายความของจำเลยเท่านั้น เพราะจำเลยไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะเข้าเป็นคู่สัญญาในการต่อรองคำรับสารภาพได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

กฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสได้ให้ความสำคัญกับการมีทนายความในกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นอย่างมาก โดยกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา ๔๙๕-๑๑ ให้จำเลยต้องมีทนายความอยู่ด้วยเสมอในกระบวนการต่อรองคำรับสารภาพ หากจำเลยไม่มีทนายความอยู่ในขณะต่อรองคำรับสารภาพ ย่อมทำให้กระบวนการรับสารภาพนั้นเสียไป ส่วนศาลอาญาระหว่างประเทศก็มีบทบัญญัติเรื่องทนายความในกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาอยู่ในธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ ข้อ ๖๕ วรรคหนึ่ง (ข) โดยบังคับให้จำเลยต้องมีทนายความอยู่ในขณะรับสารภาพ หากจำเลยไม่มีทนายความ ศาลจะไม่ยอมรับฟังคำรับสารภาพของจำเลย

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบการกำหนดให้มีทนายความในกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาของกฎหมายต่างประเทศ พบว่าทุกประเทศได้ให้ความสำคัญกับการมีทนายความใน

กระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณา เพียงแต่อาจมีสภาพบังคับที่แตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตาม การที่ทุกประเทศได้ให้ความสำคัญกับการมีทนายความนั้น เพราะการมีทนายความเป็นหลักประกันว่าการรับสารภาพของจำเลยเกิดขึ้นโดยสมัครใจ อันมีส่วนช่วยป้องกันมิให้เกิดการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงอย่างหนึ่ง

(ข) ข้อพิจารณาเรื่องมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพชั้นพิจารณาที่ไม่ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้น

ก่อนที่จะวิเคราะห์ในหัวข้อนี้ จะต้องพิจารณาถึงอิทธิพลของระบบกฎหมายที่มีต่อกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณา เพราะกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นความแตกต่างที่สำคัญของระบบกฎหมาย กล่าวคือ ระบบกฎหมายจารีตประเพณีได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นอย่างมาก โดยเป็นกระบวนการที่ช่วยตัดทอนกระบวนพิจารณาให้สั้นลง แตกต่างจากระบบประมวลกฎหมาย ที่แม้จะรับเอาแนวคิดเรื่องการรับสารภาพชั้นพิจารณาของระบบกฎหมายจารีตประเพณีไปใช้ แต่ก็เป็นการนำไปปรับเข้ากับระบบกฎหมายของตน ดังนั้น มุมมองของระบบประมวลกฎหมายที่มีต่อคำรับสารภาพจึงเป็นเพียงพยานหลักฐานชิ้นหนึ่งในคดีเท่านั้น ศาลยังมีหน้าที่เข้าค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นในคดีอยู่ อันส่งผลถึงมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพ

การศึกษาเปรียบเทียบพบว่า ประเทศในระบบกฎหมายจารีตประเพณี ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ทั้งกฎหมายของสหรัฐ กฎหมายของมลรัฐนอร์ทแคโรไรน่า และกฎหมายของมลรัฐหลุยส์เซียน่า ต่างมีบทบัญญัติเรื่องการรับสารภาพชั้นพิจารณาในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน โดยการรับสารภาพชั้นพิจารณาอาจเกิดจากจำเลยรับสารภาพด้วยตนเองและจากการต่อรองคำรับสารภาพ ศาลมีหน้าที่พิจารณาเพียงว่า การรับสารภาพของจำเลยเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ และเข้าใจการกระทำของตน ประกอบกับต้องมีข้อเท็จจริงอันเป็นพื้นฐานสนับสนุนคำรับสารภาพ (Factual Basis) โดยไม่ได้เข้าไปค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นในคดี ซึ่งเมื่อศาลยอมรับคำรับสารภาพแล้ว ก็จะเข้าสู่ขั้นตอนการกำหนดโทษ ซึ่งจำเลยสามารถนำเสนอพยานหลักฐานต่อศาล อันทำให้ศาลเห็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในคดีได้

หากเป็นประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย ได้แก่ สหพันสาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศส พบว่า แนวคิดเรื่องการรับสารภาพชั้นพิจารณามีความแตกต่างจากสหรัฐอเมริกา แม้ว่าการรับสารภาพจะมีทั้งการที่จำเลยรับสารภาพเองและการต่อรองคำรับสารภาพ แต่ก็มีการจำกัดขอบเขตในการใช้ และกำหนดให้ศาลมีหน้าที่เข้าไปค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นในคดี โดยศาลสูง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

แห่งสหพันสาธารณรัฐเยอรมนีได้วางหลักไว้ว่า เพียงแค่คำรับสารภาพของจำเลยยังไม่เพียงพอที่จะใช้ทำคำพิพากษาลงโทษจำเลยได้

ส่วนศาลอาญาระหว่างประเทศเป็นศาลที่มีแนวคิดผสมผสานระหว่างระบบกฎหมายจารีตประเพณีและระบบประมวลกฎหมาย กล่าวคือ ศาลสามารถรับฟังเพียงคำรับสารภาพของจำเลย หรือจะดำเนินการสืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ ซึ่งหากศาลจะรับฟังเพียงคำรับสารภาพของจำเลย ศาลมีหน้าที่ตรวจสอบว่า การรับสารภาพของจำเลยเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดหรือไม่

จากการศึกษาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศในเรื่องการรับสารภาพชั้นพิจารณา พบว่าไม่ว่าจะเป็นกฎหมายของสหรัฐอเมริกา สหพันสาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และศาลอาญาระหว่างประเทศ ต่างมีบทบัญญัติเรื่องการรับสารภาพชั้นพิจารณาและมีบทบัญญัติหน้าที่ของศาลในการกลั่นกรองคำรับสารภาพที่เกิดขึ้นนั้น ซึ่งจากการศึกษากระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาของประเทศไทยในกรณีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปีหรือโทษสถานเบากว่านั้น พบว่า ยังไม่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของประเทศต่างๆ เพราะอาศัยเพียงดุลพินิจของศาลในการรับฟังคำรับสารภาพ โดยไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ให้ศาลเข้าไปค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นในคดี อันทำให้เกิดการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง อีกทั้ง การที่ประเทศไทยมีเพียงการรับสารภาพจากการที่จำเลยรับสารภาพเอง ย่อมทำให้ศาลไม่ได้เข้ามีส่วนในการตรวจสอบข้อเท็จจริงเหมือนอย่างกรณีต่อรองคำรับสารภาพ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

สำหรับการศึกษาเรื่องอิทธิพลของระบบกฎหมายที่มีต่อกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาเพื่อนำมาศึกษาถึงมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพชั้นพิจารณาที่ไม่ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้น พบว่าประเทศในระบบกฎหมายจารีตประเพณีมีแนวทางแก้ไขคำรับสารภาพที่หลากหลาย ทั้งมาตรการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและมาตรการเฉพาะ ส่วนระบบประมวลกฎหมาย การที่มีมุมมองต่อกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาเป็นเพียงพยานหลักฐานชิ้นหนึ่งในคดีแล้ว ย่อมส่งผลให้การแก้ไขคำรับสารภาพมีเพียงมาตรการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเท่านั้น

สหรัฐอเมริกา มีช่องทางแก้ไขคำรับสารภาพทั้งช่องทางเฉพาะและช่องทางตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยช่องทางเฉพาะที่เปิดโอกาสให้จำเลยแก้ไขคำรับสารภาพได้คือการถอนคำรับสารภาพ ซึ่งเปิดโอกาสให้จำเลยสามารถที่จะถอนคำรับสารภาพของตนได้ภายหลังจาก

ที่ศาลมีคำพิพากษา หากคำรับสารภาพนั้นเกิดขึ้นโดยไม่สมัครใจหรือไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิด และอีกช่องทางหนึ่งคือ การยื่นคำร้องเพื่อตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการคุมขัง เพื่อยื่นคำร้องต่อศาลให้พิจารณาถึงคำรับสารภาพนั้นใหม่ ส่วนช่องทางตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาคือ การอุทธรณ์ ซึ่งสิทธิอุทธรณ์เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของจำเลยที่สามารถอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นได้ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย โดยรูปแบบกระบวนพิจารณาในศาลอุทธรณ์จะเป็นการพิจารณาคดีใหม่อีกครั้งหนึ่ง อันทำให้จำเลยสามารถที่จะแก้ไขคำรับสารภาพนั้นได้ อย่างไรก็ดี มลรัฐหลุยส์เซียน่ามีรูปแบบการอุทธรณ์ที่แตกต่างออกไป กล่าวคือ รูปแบบการอุทธรณ์ของมลรัฐหลุยส์เซียน่าเป็นแบบทบทวนคำพิพากษา ศาลอุทธรณ์ไม่สามารถรับฟังข้อเท็จจริงใหม่ได้ โดยต้องถือข้อเท็จจริงตามศาลชั้นต้น การที่จะรับฟังข้อเท็จจริงได้ใหม่นั้น ศาลอุทธรณ์จะต้องพิพากษากลับและสั่งให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนพิจารณาใหม่

สาธารณรัฐฝรั่งเศสและสหพันสาธารณรัฐเยอรมนีต่างให้สิทธิแก่จำเลยที่จะอุทธรณ์เพื่อพิจารณาคดีทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายใหม่อีกครั้งหนึ่ง โดยรูปแบบการพิจารณาในชั้นอุทธรณ์เป็นแบบการพิจารณาคดีใหม่ อันทำให้จำเลยสามารถที่จะแก้ไขคำรับสารภาพของตนได้ เพราะศาลอุทธรณ์สามารถที่จะรับฟังข้อเท็จจริงใหม่ได้โดยไม่ถูกผูกพันตามศาลชั้นต้น ส่วนศาลอาญาระหว่างประเทศ รูปแบบการอุทธรณ์เป็นแบบระบบอนุญาต โดยจำเลยจะสามารถอุทธรณ์ได้หรือไม่นั้น องค์คณะตุลาการอุทธรณ์จะเป็นผู้พิจารณา โดยรูปแบบการพิจารณาคดีในชั้นอุทธรณ์เป็นแบบการพิจารณาคดีใหม่ จำเลยจึงสามารถแก้ไขคำให้การของตนได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

จากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศเกี่ยวกับการแก้ไขคำรับสารภาพชั้นพิจารณาภายหลังจากศาลมีคำพิพากษา พบว่าประเทศส่วนใหญ่เปิดโอกาสให้จำเลยสามารถอุทธรณ์โต้แย้งคำพิพากษาของศาลในปัญหาข้อเท็จจริงได้ อันเป็นไปตามหลักการสากลที่จำเลยในคดีอาญาควรที่จะได้รับการพิจารณาจากองค์คณะตุลาการที่สูงกว่าอีกชั้นหนึ่ง ประกอบกับรูปแบบการพิจารณาศาลชั้นอุทธรณ์ของประเทศที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่เป็นแบบการดำเนินกระบวนพิจารณาใหม่ทั้งคดี อันเปิดโอกาสให้ศาลอุทธรณ์สามารถทบทวนข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในคดีได้ใหม่อีกครั้งหนึ่ง นอกจากนี้ ตั้งแต่การที่สาธารณรัฐฝรั่งเศสได้เปลี่ยนระบบการอุทธรณ์มาเป็นการพิจารณาคดีใหม่ทั้งคดี ส่งผลให้คดีที่มีการขอรื้อฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่มีเพียงสองเรื่องและศาลก็ได้ยกคำร้องของผู้ร้องทั้งสองเรื่องนั้น จึงอาจกล่าว

ได้ว่า การที่ศาลอุทธรณ์สามารถดำเนินการสืบพยานได้ใหม่นั้น ส่งผลให้เกิดความผิดพลาดในการลงโทษผู้บริสุทธิ์ได้น้อยลง เพราะการรับฟังพยานหลักฐานและการนำข้อเท็จจริงเข้าสู่การพิจารณาของศาลได้แม่นยำมากยิ่งขึ้น ดังนั้น หลายๆ ประเทศที่จำเลยรับสารภาพไปโดยไม่ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้น จำเลยสามารถแก้ไขคำรับสารภาพนั้นภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาด้วยวิธีการอุทธรณ์ อีกทั้งสหรัฐอเมริกายังได้สร้างช่องทางเฉพาะสำหรับการแก้ไขคำรับสารภาพขึ้นมาอีกด้วย สอดคล้องกับอิทธิพลของระบบกฎหมายที่มีต่อช่องทางการแก้ไขคำรับสารภาพชั้นพิจารณา

(ค) ข้อพิจารณาเรื่องความจำเป็นในการมีมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพในกรณีความผิดที่มีอัตราโทษไม่ร้ายแรงมากนัก

จากการศึกษาเรื่องความจำเป็นในการมีมาตรการแก้ไขคำรับสารภาพในกรณีความผิดที่มีอัตราโทษไม่ร้ายแรงมากนัก พบว่า ประเทศส่วนใหญ่เปิดโอกาสให้จำเลยสามารถแก้ไขคำรับสารภาพของตนได้ แม้ว่าจะเป็นคดีที่มีอัตราโทษไม่ร้ายแรงมากนัก เพื่อเป็นการสอดคล้องกับหลักการสากลในเรื่องจำเลยที่ต้องโทษอาญาควรได้รับการพิจารณาใหม่อีกครั้งหนึ่ง โดยองค์คณะตุลาการที่มีอำนาจเหนือกว่า ประกอบกับแนวคิดเรื่องการอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริง ถือว่าเป็นสิทธิของคู่ความในคดีที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาพิพากษาจากศาลสองศาลที่ต่างกัน ซึ่งมีลำดับชั้นศาลที่ต่างกัน ภายใต้เงื่อนไขอย่างเดียวกัน เพื่อเป็นหลักประกันความยุติธรรม เนื่องจากผู้พิพากษาในศาลชั้นต้นอาจพิจารณาพิพากษาคดีผิดพลาดได้ จึงจำเป็นต้องให้มีการพิจารณาทบทวนใหม่โดยผู้พิพากษาที่มีประสบการณ์สูงกว่า เพราะโดยปกติแล้วศาลสองศาลที่แตกต่างกันย่อมไม่น่าที่จะกระทำสิ่งที่ผิดพลาดร่วมกัน

ดังนั้น แม้ว่าแนวโน้มของกระบวนการบริหารงานยุติธรรมในปัจจุบันจะต้องเป็นไปอย่างรวดเร็ว แต่การดำเนินกระบวนที่รวดเร็วเกินไปย่อมเกิดข้อผิดพลาดขึ้นในกระบวนการยุติธรรมได้ อันส่งผลให้ผู้บริสุทธิ์ต้องถูกลงโทษทางอาญาในความผิดที่ตนไม่ได้กระทำ ส่งผลให้ควรเปิดโอกาสให้จำเลยสามารถแก้ไขคำรับสารภาพของตนได้อย่างน้อยหนึ่งชั้น โดยอาจมีการกำหนดขอบเขตสำหรับการแก้ไขคำรับสารภาพไว้ เพื่อไม่ให้กระบวนการยุติธรรมเกิดความล่าช้าจนเกินไป และไม่ให้มีการใช้ช่องทางดังกล่าวเพื่อประวิงคดี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

๖.๒ ข้อเสนอแนะ

การศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยในการแก้ไขปัญหารการรับสารภาพในชั้นพิจารณาที่ไม่ตรงกับความจริงในปัจจุบัน และการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศมาแล้วนั้น ผู้เขียนพบแนวทางที่เหมาะสมกับประเทศไทยเพื่อนำมาเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาการรับสารภาพไม่ตรงกับความจริงในชั้นพิจารณาในประเทศไทยและมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีกในอนาคต โดยการกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง ผู้เขียนขอนำเสนอแนวทางการกำหนดให้มีทนายความในกระบวนการรับสารภาพ และกระบวนการแก้ไขคำรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง กรณีที่ไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนแนวทางดังกล่าวตามลำดับ ดังต่อไปนี้

๖.๒.๑ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีทนายความในกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณาในประเทศไทย

ด้วยเหตุที่กฎหมายและมาตรการกลั่นกรองคำรับสารภาพที่มีอยู่ของประเทศไทยในปัจจุบันนั้นยังไม่เพียงพอและยังไม่อาจทำหน้าที่ป้องกันมิให้เกิดการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง เนื่องจากตามแนวคำพิพากษาที่มีอยู่และจากข่าวสารในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า มีผู้บริสุทธิ์จำนวนมากที่ต้องรับโทษอาญาในความผิดที่ตนไม่ได้กระทำ จากการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง และประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะที่กำหนดการมีทนายความในกระบวนการรับสารภาพชั้นพิจารณา เพื่อเป็นเครื่องมือที่ช่วยจำเลยสามารถรับสารภาพไปได้โดยเข้าใจองค์ประกอบของความผิดที่ตนถูกฟ้องได้อย่างถูกต้อง เพราะการที่จำเลยส่วนใหญ่เป็นเพียงบุคคลธรรมดาและไม่เคยเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมมาก่อน ย่อมไม่มีความเข้าใจในตัวบทกฎหมาย หรือจำเลยเกิดความหวาดกลัวที่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเป็นระยะเวลานาน ทำให้เกิดการรับสารภาพไปโดยไม่ตรงกับความจริง แม้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๗๒ วรรคสอง ได้กำหนดให้ศาลมีหน้าที่ในการอ่านและอธิบายคำฟ้องให้จำเลยฟังก็ยังไม่เพียงพอกับการที่จำเลยต้องสละสิทธิต่างๆ ในกระบวนพิจารณาไป จำเลยจึงควรได้รับคำแนะนำและให้คำปรึกษาทางด้านกฎหมายจากผู้ที่มีวิชาชีพเฉพาะทางด้านกฎหมายเสียก่อน เพื่อให้จำเลยเกิดความเข้าใจอย่างแจ้งชัดในข้อหาที่ตนถูกฟ้อง อันเป็นการป้องกันมิให้จำเลยสำคัญผิดในองค์ประกอบของกฎหมาย อันทำให้เกิดการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง จึง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

สมควรเสนอให้มีการบัญญัติเรื่องการมีทนายความในชั้นพิจารณา เพราะการที่จำเลยมีทนายความอยู่ด้วยในขณะที่รับสารภาพในชั้นพิจารณาจะช่วยให้จำเลยเข้าใจในองค์ประกอบความผิดของฟ้องโจทก์และเข้าใจถึงการกระทำของตน พร้อมทั้งผลทางกฎหมายของการรับสารภาพ นอกจากนี้ การที่จำเลยมีทนายความยังมีส่วนช่วยมิให้จำเลยต้องหวาดกลัวในกระบวนการยุติธรรม เพราะมีผู้ที่คอยช่วยเหลือจำเลยอยู่ในระหว่างการดำเนินกระบวนพิจารณา อันทำให้การรับสารภาพของจำเลยเกิดขึ้นสอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น อันเป็นมาตรการที่สามารถแก้ไขปัญหาการรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริงได้ส่วนหนึ่ง อย่างไรก็ตาม การมีทนายความจำเป็นต้องมีเฉพาะในตอนที่จำเลยรับสารภาพเท่านั้น ไม่จำต้องมีตลอดทั้งกระบวนพิจารณา ดังนั้น บทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา มาตรา ๑๗๖ วรรคหนึ่ง ภายหลังการแก้ไขจึงควรมีอยู่ว่า

“ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำผิดจริง **และไม่ว่าในกรณีใดก่อนที่จำเลยจะรับสารภาพ จำเลยจะต้องได้รับการปรึกษาและคำแนะนำจากทนายความก่อน มิฉะนั้น ศาลจะไม่สามารถรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยได้**”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

๖.๒.๒ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการแก้ไขคำรับสารภาพที่ไม่ตรงกับความจริง กรณีที่ไม่มีการสืบประกอบคำรับสารภาพในประเทศไทย

เมื่อได้พิจารณาถึงการกำหนดมาตรการในการมีทนายความในกระบวนการรับสารภาพแล้วนั้น ในกรณีที่จำเลยรับสารภาพชั้นพิจารณาและไม่มีการสืบพยานประกอบคำรับสารภาพ จำเลยยังไม่สามารถแก้ไขคำรับสารภาพของตนได้ภายหลังจากที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา ทำให้คดีถึงที่สุดเพียงศาลชั้นต้น ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์สากลในเรื่องสิทธิในการอุทธรณ์ของจำเลยในคดีอาญา ประกอบกับแนวทางของต่างประเทศ ต่างก็ให้โอกาสแก่จำเลยที่จะได้รับการพิจารณาในปัญหาข้อเท็จจริงในอีกชั้นศาลหนึ่ง ด้วยเหตุนี้ จำเลยจึงสมควรที่จะสามารถแก้ไขคำพิพากษาของตนภายหลังศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาด้วยวิธีการอุทธรณ์ จึงควรเพิ่มเติมบทบัญญัติในการขอพิจารณาคดี

ใหม่ ในกรณีที่จำเลยรับสารภาพไม่ตรงกับความจริงขึ้นในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๖/๑ สองวรรค โดยในมาตรา ๑๗๖/๑ วรรคแรก ควรมีอยู่ว่า

“คดีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยตามคำรับสารภาพโดยมิได้สืบพยานโจทก์ประกอบนั้น ถ้าจำเลยยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาว่า จำเลยมิได้กระทำความผิดตามคำรับสารภาพ ถ้าหากศาลไต่สวนได้ความว่า มีเหตุปัจจัยบางอย่างจูงใจให้จำเลยยอมรับสารภาพผิดโดยคลาดเคลื่อนไปไม่ตรงกับความจริง ศาลอาจอนุญาตให้จำเลยกลับคำรับสารภาพ และศาลดำเนินกระบวนพิจารณาได้ใหม่อีกครั้งหนึ่ง”

ด้วยเหตุที่ระบบการอุทธรณ์ของประเทศไทยอยู่ในรูปแบบของการทบทวนคำพิพากษา อันทำให้ไม่สามารถรับฟังข้อเท็จจริงได้ใหม่ในชั้นอุทธรณ์ โดยศาลอุทธรณ์จะต้องถือตามข้อเท็จจริงในศาลชั้นต้น ประกอบกับคดียังไม่เข้าสู่ชั้นศาลอุทธรณ์ เพราะคดีต้องตามหลักเกณฑ์ของข้อจำกัดสิทธิในการอุทธรณ์ ทำให้ศาลอุทธรณ์ไม่มีอำนาจในการทำคำสั่ง ดังนั้น ศาลชั้นต้นจึงสมควรเป็นผู้ที่ทำคำสั่ง นอกจากนี้ เพื่อไม่เป็นการแก้ไขระบบของการอุทธรณ์ของประเทศไทย ศาลชั้นต้นจึงเป็นศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาในข้อเท็จจริงใหม่ได้อีกครั้งหนึ่ง อันมีความคล้ายคลึงกับแนวทางของมลรัฐหลุยส์เซียน่า ซึ่งเป็นหน้าที่ของศาลในการใช้ดุลพินิจพิจารณาพยานหลักฐานที่จำเลยนำเสนอต่อศาลว่าคดีมีมูลพอที่จะให้จำเลยถอนคำรับสารภาพและดำเนินกระบวนพิจารณาไปตามปกติหรือไม่และเพื่อให้เป็นไปตามหลักการทั่วไปในเรื่องการอุทธรณ์ จึงเปิดโอกาสให้จำเลยสามารถอุทธรณ์โต้แย้งคำสั่งของศาลชั้นต้นได้อีกหนึ่งชั้น แต่เพื่อเป็นการป้องกันผู้ที่ใช้สิทธิโดยไม่สุจริตใช้ช่องทางดังกล่าวเพื่อประวิงคดี จึงต้องกำหนดระยะเวลาในการใช้สิทธิไว้ สำหรับหลักเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาว่าคดีใดควรที่จะอนุญาตให้มีการพิจารณาคดีใหม่นั้น เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ จำเลยต้องให้การรับสารภาพด้วยความสมัครใจ และมีเหตุผลประกอบกับต้องมีข้อเท็จจริงอันเป็นพื้นฐานสนับสนุนคำรับสารภาพของจำเลย หากคำรับสารภาพของจำเลยไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว ศาลสามารถอนุญาตให้มีการพิจารณาคดีใหม่ได้

ดังนั้น จึงเห็นสมควรให้มีการบัญญัติเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๖/๑ ว่า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

“คดีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยตามคำรับสารภาพโดยมิได้สืบพยานโจทก์ประกอบนั้น ถ้าจำเลยยื่นคำร้องว่า จำเลยมิได้กระทำความผิดตามคำรับสารภาพ ต่อศาลชั้นต้นภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา ถ้าหากศาลไต่สวนได้ความว่า มีพยานหลักฐานตามสมควรให้เชื่อได้ว่า จำเลยยอมรับสารภาพผิดโดยคลาดเคลื่อนไปไม่ตรงกับความจริง ศาลอาจอนุญาตให้จำเลยแก้ไขคำรับสารภาพ และศาลดำเนินกระบวนพิจารณาได้ใหม่อีกครั้งหนึ่ง”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายการอ้างอิง

Akila Taleb-Karlsson. "Pleading Guilty: An Overview of the French Procedure." Accessed 10 March 2018. https://www.penalreform.org/blog/pleading-guilty-overview-french-procedure/.

Alexis Kelly. "Motions for New Trial." Accessed 10 March 2018. https://www.nolo.com/legal-encyclopedia/motions-new-trial.html.

Altenhain, Hagemeier, Haimerl and Stammen,. *Die Praxis Der Absprachen in Wirtschaftsstrafverfahren*. Baden-Baden: Nomos, 2007.

Andrew Beck. *Principle of Civil Procedure*. 2nd ed. Wellington: Brooker & Friend, 1992.

Bloom Legal. "Can You Withdraw a Guilty Plea in a New Orleans Criminal Case?" Accessed 10 March 2018. https://www.bloomlegal.com/blog/can-you-withdraw-a-guilty-plea-in-a-new-orleans-criminal-case/.

Chester B. Chance. *Criminal Justice Standards Bench Book for Special Court Judges*. 3 ed.: American bar association, 1982.

Christian Fahl. "The Guarantee of Defence Counsel and the Exclusionary Rules on Evidence in Criminal Proceedings in Germany." *German law journal* 8, no. (2007).

D.C.C.A. PROJECT. "Guilty Plea Withdrawal." *Howard Law Journal* 31, no. 1 (1988).

Daniel Engber. "The French Influence on Pelican State Jurisprudence." Accessed 15 March 2018. http://www.slate.com/articles/news_and_politics/explainer/2005/09/louisianas_napoleon_complex.html.

Dhama Sattamo. "อธิบายการสารภาพบาปที่พระเยซูและพระพุทธเจ้าตรัสสอน." เข้าถึงเมื่อ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐. http://dhammabyphonsak.blogspot.com/2015/03/blog-post_7.html.

Fair Trials International. "Criminal Procedings and Defence Rights in Germany." Accessed 20 March 2018. https://www.fairtrials.org/wp-content/uploads/Germany-advice-note.pdf.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

Fred E.Inbau and others. *Supplement to Cases and Comments on Criminal Procedure*. 2nd ed. New York The Foundation Press, 1985.

Gary Fields and John R. Emshwiller. "Guilty Pleas in Federal Cases Soar as Bargains Trump Trials." Accessed 14 March 2018. http://legaltechdesign.com/ThePleaAgreementProject/2014/03/11/guilty-pleas-in-federal-cases-soar-as-bargains-trump-trials-wsj-com/.

George W. Pugh. "Administration of Criminal Justice in France: An Introductory Analysis." *La. L. Rev.* 23, no. (1962).

Government Registry. "Louisiana Misdemeanor." Accessed 10 March 2018. http://www.governmentregistry.org/criminal_records/misdemeanor/state_misdemeanors/louisiana_misdemeanor.html.

Henry Campbell Black. *Black's Law Dictionary*. Boston: West Publishing, 1979.

Human Right Watch. "An Offer You Can't Refuse: How Us Federal Prosecutors Force Drug Defendants to Plead Guilty." Accessed 10 March 2018. https://www.hrw.org/report/2013/12/05/offer-you-cant-refuse/how-us-federal-prosecutors-force-drug-defendants-plead.

iLaw. "พ.ร.บ.รื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่: ความหวังที่ยังไม่ใกล้ความเป็นจริง." เข้าถึงเมื่อ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๑. https://ilaw.or.th/node/4266.

Islam in Thailand. "เตาบัตในอิสลาม." เข้าถึงเมื่อ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐. http://www.islaminthailand.org/dp6/book/export/html/1137.

Jackson, T Victor. "Post Conviction Guilty Plea Withdrawals." *Louisiana Law Review* 33, no. 3 (1973).

James Boren. "Appeals and Post-Conviction Lawyer." Accessed 10 March 2018. https://www.jameseboren.com/Practice-Areas/Appeals-and-Post-Conviction-Lawyer.shtml.

Jenia Turner. "Plea Bargaining and International Criminal Justice." *McGeorge L. Rev.* 48, no. (2016).

John Crow. "Appeals from a Plea of Guilty in Justice Court." *Wyoming Law Journal* 13, no. 3 (August – December 1959).

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

John Cyril Smith. *Criminal Evidence*. Sweet & Maxwell, 1995.

John Rubin. *The North Carolina Indigent Defense Manual Vol.* 2. 2nd ed.: Institute of Government, University of North Carolina at Chapel Hill, 2012.

Johnson criminal law group. "Plea Withdrawal." Accessed 14 December 2017. https://www.californiacriminaldefender.com/pleawithdrawal.html.

K. HOLLAND. "การล้างบาปในศาสนาพุทธทำได้ เรียกว่า "การก้าวล่วงบาปกรรม." เข้าถึงเมื่อ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐. http://tamjaifangtamma.blogspot.com/2012/01/blog-post_2350.html.

Kirke D Weaver. "A Change of Heart or a Change of Law-Withdrawing a Guilty Plea under Federal Rule of Criminal Procedure 32 (E)." *J. Crim. L. & Criminology* 92, no. (2001).

Kiyomi Frankenberg. "Plea Bargaining in Major German Corporate Criminal Proceedings-an Empirical Study Negotiated Judgements." Accessed 11 March 2017. https://www.revistas.usp.br/rfdusp/article/download/67953/7056.

Legal Information Instuite. "Probable Cause." Accessed 11 December 2017. https://www.law.cornell.edu/wex/probable_cause.

Louisiana Court of Appeal Third Circuit. "Handbook of Louisiana Court of Appeal, Third Circuit Procedure." Accessed 10 March 2018. http://www.la3circuit.org/Documents/HANDBOOK%20OF%20LOUISIANA%20COURT%20OF%20APPEAL,%20THIRD%20CIRCUIT%20PROCEDURE.pdf.

Micah Schwartzbach. "Conditional Pleas." Accessed 14 March 2018. https://www.nolo.com/legal-encyclopedia/conditional-pleas.html.

Minister of Justice. "2016 Statistics." Accessed 10 March 2018. http://www.justice.gouv.fr.

Ministère de la Justice. "The French Legal System." Accessed 10 March 2018. http://www.justice.gouv.fr/art_pix/french_legal_system.pdf.

Ministry of Justice. "Appearance on Prior Recognition of Guilty (Crpc)." Accessed 10 March 2018. https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F10409.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

National Registry of Exonerations. "Guilty Pleas and False Confessions." Accessed 15 March 2018. https://www.law.umich.edu/special/exoneration/Documents/NRE.Guilty.Plea.Article4.pdf.

North Carolina State Statutes. "County and Municipal Ordinances and Administrative Rules." Accessed 20 March 2018. http://guides.lib.unc.edu/c.php?g=9347&p=42838.

Paul Bergman. "Appealing a Conviction." Accessed 10 March 2018. https://www.nolo.com/legal-encyclopedia/appealing-conviction.html.

PLM Attorneys. "When Can I Withdraw a Guilty Plea? ." Accessed 14 December 2017. http://accidentshappenatty.com/when-can-i-withdraw-a-guilty-plea/.

Regina E Rauxloh. "Formalization of Plea Bargaining in Germany: Will the New Legislation Be Able to Square the Circle." *Fordham Int'l LJ* 34, no. (2010).

Samantha Joy Cheesman. "Comparative Perspectives on Plea Bargaining in Germany and the USA." no. (2014).

Sanders, Andrew, Richard Young, and Mandy Burton. *Criminal Justice*. Oxford University Press, 2010.

State of Louisiana. "Judicial Branch." Accessed 10 March 2018. http://louisiana.gov/Government/Judicial_Branch/.

Stéfani, Gaston, Georges Levasseur, and Bernard Bouloc. "Procédure Pénale, 20." *Aufl., Paris*, no. (2007).

Stephen A. Saltzburg. *American Criminal Procedure : Cases and Commentary*. Saint Paul, Minnesota: West Publishing Co.,, 1980.

The Innocence Project. "An End to Plea Bargains." Accessed 10 March 2018. https://www.innocenceproject.org/an-end-to-plea-bargains/.

— — — . " False Confessions." Accessed 10 March 2018. www.innocenceproject.org/understand/False-Confessions.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

Thomas Seigel. "Guilty Pleas and Appeals." Accessed 14 December 2017. https://www.lawyers.com/legal-info/criminal/criminal-law-basics/guilty-pleas-and-appeals.html.

Thomas Swenson. "The German Plea Bargaining Debate." *Pace Int'l L. Rev.* 7, no. (1995).

U.S. Court. "Table D-4 — U.S. District Courts–Criminal Federal Judicial Caseload Statistics." Accessed 10 March 2018. http://www.uscourts.gov/sites/default/files/data_tables/fjcs_d4_0331.2017.pdf .

Wayne R. LaFave, Jerold H. Israel and Nancy J. King. *Criminal Procedure*. 3rd ed. St. Paul, Minn: West Publishing, 2000.

William P. Gresser Jr., Harold Hayes Henderson and Norcens Maril Hillard. "Double Jeopardy." *The Georgetown Law Journal* 76, no. 2 (February 1988).

Wunjun. "การสำนึกและสารภาพบาปในศาสนาอิสลาม + ทำไมเทวทัตและพระเจ้าอชาตศัตรูจึงต้องตกนรกอวจี?" เข้าถึงเมื่อ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐. http://group.wunjun.com/leavesofeden/topic/136321-3300.

กมลชัย รัตนสกาววงศ์. หลักกฎหมายปกครองเยอรมัน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

กมลทิพย์ คติการ. "หน่วยที่ ๖ การทนายความ " ใน เอกสารการสอนชุดวิชา 41431 การบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. พิมพ์ครั้งที่ ๓. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๒.

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ. "หลักเกณฑ์การขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ตามพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๖." เข้าถึงเมื่อ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๑ http://www.rlpd.go.th/rlpdnew/images/2560/15.pdf.

กระทรวงยุติธรรม. การปฏิรูประบบกฎหมายและการศาลในรัชสมัยพระบาทสมเด็จฯพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระปิยะมหาราช. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, ๒๕๑๑.

ก่อเกียรติ เอี่ยมบุตรลบ. "หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต , ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๒๗.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

กาญจนา นวไตรลาภ. "ปัญหาการค้นหาความจริงกรณีจำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณา." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปรีดีพนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. ๒๕๕๖.

กุลพล พลวัน. "วันสิทธิมนุษยชน." บทบัณฑิตย์ ๓๒, ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๑๘).

เกษม คมสัตย์ธรรม. "การยกเลิกการพิจารณาที่มิชอบของศาลในคดีอาญา." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๓๖.

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วย การดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา. พิมพ์ครั้งที่ ๗ แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ: พลสยาม พริ้นติ้ง, ๒๕๕๓.

เกียรติภูมิ แสงศศิธร. "กระบวนการกำหนดโทษจำเลยคดีอาญา : เปรียบเทียบของไทยกับต่างประเทศ." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๓๓.

ไกรพล อรัญรัตน์. "ข้อยกเว้นของหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษา." บทบัณฑิตย์ ๗๓, ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม – กันยายน ๒๕๖๐): ๑-๓๗.

เข็มชัย ชุติวงศ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ, ๒๕๕๑.

คณะกรรมการการจัดทำคู่มือการดำเนินคดีอาญาชั้นอุทธรณ์-ฎีกา. คู่มือการดำเนินคดีอาญาชั้นอุทธรณ์-ฎีกา ฉบับเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ: สำนักงานอัยการสูงสุด, ๒๕๕๔.

คณิต ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค ๓ - ๔. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๕๕.

คนึง ฤาไชย. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๒. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๕.

จรัญ ภักดีธนากุล. กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, ๒๕๕๗.

ชนาธิป เศรษฐสุวรรณ. "เหตุบรรเทาโทษ : ศึกษากรณีการใช้ดุลพินิจลดโทษเมื่อจำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณา." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๓๗.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ชัยวัฒน์ ม่วงแก้ว. "การต่อรองคำให้การจำเลย: ศึกษาผลกระทบและข้อเสนอต่อการนำมาปรับใช้กับประเทศไทย." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๔๙.

ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์. รายงานการวิจัย เรื่องการวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาญคดีที่มาสู่ศาล และความรวดเร็วในการดำเนินคดี. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๔๓.

ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์ และคณะ. รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๔๕.

ชาติ ชัยเดชสุริยะ. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. กรุงเทพฯ: เดือนตุลา, ๒๕๔๙.

———. รายงานการวิจัยการต่อรองคำรับสารภาพ : แนวคิดทางทฤษฎี ทางปฏิบัติ และการนำมาใช้ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายสถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานวิชาการ สำนักงานอัยการสูงสุด, ๒๕๕๒.

ชาติชาย กริชาญชัย. "ระบบการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้ยากจนในประเทศสหรัฐอเมริกา." ดุลพาห ๓๓, ฉบับที่ ๖ (พฤศจิกายน – ธันวาคม, ๒๕๒๙).

ฐาปนิก ประเสริฐพัฒนกุล. "บทบาทศาลในการพิจารณาในกรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพ." วิทยานิพนธปริญญามหาบัณฑิต, สาขากฎหมายอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๕๖.

ณรงค์ ใจหาญ. หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๑. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑ แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๕๕.

———. หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๒. พิมพ์ครั้งที่ ๕ แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๕๖.

ณัฐกฤตกานต์ เกิดขาว. "ปัญหาทางกฎหมายในการเยียวยาผู้ต้องหาและจำเลยตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทน ผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ๒๕๕๖.

ณัฐดนัย สุภัทรากุล. "มาตรการต่อรองคำรับสารภาพกับการอำนวยความยุติธรรมทางอาญาแก่ประชาชน." วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. ๒๕๕๔.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ดวงจิตต์ กำประเสริฐ. กฎหมายแองโกลอเมริกันเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๗.

ต่อพงศ์ กิตติยานุพงศ์. ทฤษฎีสิทธิขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๖๑.

ทรงศรี อาจอรุณ. "การแก้ไขสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิสภาพนอกอาณาเขตกับประเทศมหาอำนาจในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๐๒.

ทวีศักดิ์ กลับช่วย และพัชรวรรณ นุชประยูร. "การใช้หลักความได้สัดส่วนในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลปกครอง." เข้าถึงเมื่อ ๗ ธันวาคม ๒๕๖๐. http://law.nida.ac.th/main/images/Data/LLM/Bell%20Up/IS/IS_Tawesak.pdf.

ไทยรัฐออนไลน์. "ศาลฎีกาพิพากษายกคำร้องครูจอมทรัพย์ ขอรื้อคดี ล้างมลทินไม่สำเร็จ." เข้าถึงเมื่อ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๑ https://www.thairath.co.th/content/1129178.

ธนัชพันธ์ วิสิทธวงศ์. "สิทธิของผู้ต้องหาที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา." วิทยานิพนธปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. ๒๕๔๒.

ธรรมนิตย์ สุมันตกุล. "Game theory ในการร่างกฎหมาย." เข้าถึงเมื่อ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๐. http://web.krisdika.go.th/pdfPage.jsp?type=act&actCode=202.

ธัชชัย ตระกูลเลิศยศ. "ทฤษฎีเกม" เข้าถึงเมื่อ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๐ http://www.scimath.org/article-biology/item/6708-2016-11-01-19-37-57.

ธานินทร์ กรัยวิเชียร. ศาลกับพยานบุคคล. กรุงเทพฯ: นำอักษรการพิมพ์, ๒๕๒๑.

ธานิศ เกศวพิทักษ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาภาค ๓ - ๔ เล่ม ๒. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ: พลสยาม, ๒๕๕๑.

ธานี ชัยวัฒน์. "เมื่อมนุษย์นั่งบัลลังก์ศาล : เศรษฐศาสตร์พฤติกรรมว่าด้วยการพิพากษาคดี." ดุลพาห ๖๔, ฉบับที่ ๑ (๒๕๖๐): ๓๕-๕๓.

ธานี สิงหนาท. คำอธิบายพยานหลักฐานคดีแพ่งและคดีอาญา. พิมพ์ครั้งที่ ๑๕ แก้ไขเพิ่มเติมฉบับล่าสุด. กรุงเทพฯ: กรุงสยาม พับลิชชิ่ง, ๒๕๖๑.

นพพร โพสิรังสิยากร. "การใช้ดุลยพินิจของศาลในการลงโทษ." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๒๔.

นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ. "คำศัพท์ Religion." เข้าถึงเมื่อ ๓ มีนาคม ๒๕๖๑. http://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/glossary/129.

นัดดรียา พิรวินิจ. "แนวทางการแก้ไขระบบอุทธรณ์ ฎีกาในคดีอาญา." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๕๐.

บรรเจิด สิงคะเนติ. หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ ๕ แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๕๘.

บุญทิพย์ ผ่องจิตร์ แลนเกรฟ. "สิทธิของจำเลยในคดีอาญาในประเทศไทย." ใน สิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย, เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ (บรรณาธิการ). กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๒๙.

ปกป้อง ศรีสนิท. คำอธิบายกฎหมายอาญาระหว่างประเทศ. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๖.

ปกรณ์ นิลประพันธ์. "การอุทธรณ์คำพิพากษาในคดีอาญาตามหลักสากล." เข้าถึงเมื่อ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๑. http://lawdrafter.blogspot.com/2016/07/blog-post_31.html.

ประชาไทย. "นักกฎหมายเสนอแก้ พ.ร.บ.รื้อฟื้นคดีอาญาฯ ชี้มีข้อจำกัด-รื้อฟื้นคดียาก " เข้าถึงเมื่อ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๑. https://prachatai.com/journal/2014/10/56241.

ปรัชญา อยู่ประเสริฐ. "ศาลอาญาระหว่างประเทศ." ใน ศาลยุติธรรมกับการพัฒนาวิชากฎหมายสู่สากล ระบบกฎหมายสากล. กรุงเทพฯ: กองการต่างประเทศ สำนักงานศาลยุติธรรม, ๒๕๕๔.

ผู้ใฝ่รู้ประวัติศาสตร์. ""แพะ" เหยื่อกระบวนการยุติธรรมที่ผิดพลาด." เข้าถึงเมื่อ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๐. https://godowninhistorythai.wordpress.com/2017/01/14/%E0%B9%81%E0%B8%9E%E0%B8%B0-%E0%B9%80%E0%B8%AB%E0%B8%A2%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%9A%E0%B8%A7%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A2%E0%B8%B8%E0%B8%95/.

พงษ์พิลัย วรรณราช. "สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๖ " เข้าถึงเมื่อ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๑. http://web.krisdika.go.th/data/lawabout/lawdetail/lawdetail_007.htm.

พรชัย ด่านวิวัฒน์. กฎหมายอาญาระหว่างประเทศ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๕๑.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

พรเพชร วิชิตชลชัย. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. กรุงเทพฯ: กรุงสยามพับลิชชิ่ง, ๒๕๕๕.

พรเพชร วิชิตชลชัย และคณะ. รายงานการวิจัยเรื่องปัญหาความล่าช้าของคดีในชั้นศาล. กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๙.

พัลลภ แพทย์ไชยวงษ์. "การรื้อฟื้นคดีอาญา : ศึกษากรณีการรื้อฟื้นคดีอาญาในทางที่เป็นโทษ." ทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. ๒๕๔๙.

พิชญา เหลืองรัตนเจริญ. "การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ : ศึกษาเฉพาะกรณีการรื้อฟื้นคดีที่เป็นคุณแก่จำเลย." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. ๒๕๔๘.

พีพีทีวี. "รื้อฟื้นคดีอาญาคดีแรกที่สิงห์บุรีไม่สำเร็จ ศาลยกคำร้อง ครอบครัวร่ำไห้ " เข้าถึงเมื่อ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๑. https://www.pptvhd36.com/news/%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%94%E0%B9%87%E0%B8%99%E0%B8%A3%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%99/51647.

โพสต์ทูเดย์. "แพะรับบาป" ความอัปยศของกระบวนการยุติธรรมไทย." เข้าถึงเมื่อ ๓ มีนาคม ๒๕๖๑ https://www.posttoday.com/politic/report/475355.

ไพโรจน์ วายุภาพ. ข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: ปณรัชช, ๒๕๖๐.

ไพลิน อภิทักขกุล. "ผลกระทบของศาลอาญาระหว่างประเทศที่มีต่อวิธีพิจารณาคดีอาญาของไทย." ปริญญามหาบัณฑิต, สาขากฎหมายอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๕๓.

ภชฤทธิ์ นิลสนิท. "ระบบศาลและการชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล." วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ๔, ฉบับที่ ๒.

ภัทรา พิทักษานนท์กุล. "ผลของเทคนิคการสอบสวน หลักฐานเท็จ การยอมตาม และการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถามต่อการรับสารภาพเท็จ." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาสังคม คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๓.

มหาวิทยาลัยธรรมกาย. "บทที่ ๖ ทรรศนะเรื่องการล้างบาปในพระพุทธศาสนา." เข้าถึงเมื่อ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๐. http://book.dou.us/doku.php?id=gl203:6.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

มานิตย์ จุมปา. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายสหรัฐอเมริกา. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๕๒.

มุสลิมไทยโพสต์. เข้าถึงเมื่อ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐. http://islamhouse.muslimthaipost.com/main/index.php?page=sub&category=53&id=20829.

มูลนิธิคริสต์ศาสนิกชนดั้งเดิมออร์โธดอกซ์ในประเทศไทย. "ศีลสารภาพบาปและศีลมหาสนิท." เข้าถึงเมื่อ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐. http://www.orthodox.or.th.

วรชัย ธัญญรังสี. "ปัญหาการอุทธรณ์คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง." ผลงานส่วนบุคคล หลักสูตรผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ ๑๓, สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม. ๒๕๕๗.

วรดนู วิจาระนันท์. "หลักความได้สัดส่วนในระบบกฎหมายไทย." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๔๘.

วรรณชัย บุญบำรุงและคณะ. หลักและทฤษฎีกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๔๘.

วรรณยุพา โตสำริด. "การอุทธรณ์คดีที่อยู่ในศาลแขวง." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปรีดีย์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. ๒๕๕๖.

วศิน แดงประดับ. "การสันนิษฐานว่าบุคคลทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์ : หลักการและข้อยกเว้นบางประการ." เข้าถึงเมื่อ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๐. http://web.krisdika.go.th/pdfPage.jsp?type=act&actCode=229.

วัลลภา แก้วพนาสิริ. "การลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลอุทธรณ์โดยการกลั่นกรองการอุทธรณ์ดุลพินิจในการกำหนดโทษ." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๑.

วิชาภรณ์ แสงมณี. "การสืบพยานประกอบคำรับสารภาพของจำเลย." ดุลพาห ๒๐, ฉบับที่ ๖ (พฤศจิกายน – ธันวาคม ๒๕๑๖): ๓๙-๔๒.

วิลาสินี รอตฤดี. "ปัญหาทางกฎหมายในการเยียวยาแก่จำเลยในการพิจารณาคดีอาญาที่ผิดพลาด." ปริญญามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๔๘.

วิสาร พันธุนะ. "วิธีพิจารณาความอาญาในสหรัฐอเมริกา." ดุลพาห ๒๕, ฉบับที่ ๕ (กันยายน - ตุลาคม ๒๕๒๑).

วุฒิชัย จิตตานุ. "การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของหลักสัดส่วนในบทบัญญัติแห่งกฎหมายของโลก " เข้าถึงเมื่อ ๗ ธันวาคม ๒๕๖๐ http://elib.coj.go.th/Article/courtP6_4_5.pdf.

ศักดิ์เสถียร สวนสุข. "เหตุบรรเทาโทษ ศึกษากรณีการให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาและการลดโทษ." รายงานส่วนบุคคล หลักสูตรผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ ๙ สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม. ๒๕๕๔.

ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ. "กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำและความสำคัญของคำรับสารภาพ." บทบัณฑิตย์ ๖๓, ฉบับที่ ๑ (มีนาคม ๒๕๕๐).

———. "กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพของประเทศอังกฤษ." วารสารนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ๑, ฉบับที่ ๑ (๒๕๕๑): ๖๐-๘๔.

ศุภกิจ แย้มประชา. "ทบทวนหลักกฎหมายและแนวปฏิบัติของไทยกรณีจำเลยให้การรับสารภาพต่อศาล." ดุลพาห ๖๓, ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม – สิงหาคม ๒๕๕๙): ๑-๓๗.

———. "เมื่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาลงโทษผู้บริสุทธิ์ : มุมมองจากภายนอกวงการกฎหมายไทย." ดุลพาห ๖๔, ฉบับที่ ๑ (มกราคม - เมษายน ๒๕๖๐): ๑-๓๔.

ศูนย์พัฒนาข้อมูลกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม. สถิติคดีในวงจรกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. กรุงเทพฯ: บริษัท สไตล์ครีเอทีฟเฮ้าส์ จำกัด, ๒๕๕๗.

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย. "สรุปการสัมมนาทางวิชาการ หัวข้อ กระบวนการยุติธรรมไทย “รู้อดีต เข้าใจปัจจุบัน เชื่อมั่นอนาคต”." เข้าถึงเมื่อ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๑. http://www.tijthailand.org/useruploads/files/tij-spread_6.3.15.pdf.

สมชัย ฑีฆาอุตมากร. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค ๑ - ๒. กรุงเทพฯ: จิรรัชการพิมพ์, ๒๕๔๗.

———. สัมมนากฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ๑. กรุงเทพฯ: กรุงสยามพับลิชชิ่ง, ๒๕๖๐.

สมทรัพย์ นำอำนวย. "บทบาทของศาลในชั้นพิจารณากับการค้นหาความจริงในคดีอาญา." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๔๑.

สมบัติ ดาวแจ้ง. "ข้อสันนิษฐานความรับผิดในกฎหมายอาญา." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๔๓.

สมบูรณ์ เสงี่ยมบุตร. กฎหมายอาญาระหว่างประเทศ. นนทบุรี: เพิ่มทรัพย์การพิมพ์, ๒๕๕๖.

สริยา เนตรบารมี. "การพิจารณาคดีอาญาด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม : ศึกษาความเหมาะสมในการนำมาใช้ในคดีความผิดเล็กน้อย." สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๔๘.

สันทัด สุจริต. "การรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๒๘.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

———. "การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่โดยอ้างเหตุพยานหลักฐานใหม่." รายงานส่วนบุคคล หลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.) รุ่นที่ ๑๐, วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม. ๒๕๕๐.

สำนักศาลยุติธรรมประจำภาค ๕. "สถิติคดีของศาลยุติธรรมในภาค ๕ มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๐." Accessed ๓ มีนาคม ๒๕๖๑ http://www.jor5.coj.go.th/doc/data/jor5/jor5_1500519467.pdf.

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. "การปฏิรูปกฎหมายในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว." Accessed ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๐. http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=30&chap=4&page=t30-4-infodetail07.html.

สำนักงานกฎหมายสยามอินเตอร์ลีกัลป์. "รับสารภาพต้องมีทนายความหรือไม่ " เข้าถึงเมื่อ ๓ มีนาคม ๒๕๖๐ http://www.siaminterlegal.com/lawyer/40-2013-08-02-00-48-34.html.

สุกัล กฤตลักษณ์วงศ์. "ถ้อยคำของผู้ถูกจับในชั้นจับกุม." วารสารกระบวนการยุติธรรม ๗, ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๕๗).

สุธาสินี กำเงิน. "กรณีศึกษาการออกหมายจำคุกคดีถึงที่สุดให้แก่จำเลยในคดีอาญาตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๕๑๓/๒๕๔๗ และคดีอื่นๆ." หลักสูตรผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ ๑๓, สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม. ๒๕๕๓.

สุธิชา ม่วงผล. "ศาลชั้นต้นกับการตรวจสอบความจริงในคดีอาญา." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๕๒.

สุพจน์ สุโรจน์. "หน่วยที่ 2 : การบริหารงานและกระบวนการยุติธรรม." ใน เอกสารการสอนชุดวิชา ๔๑๔๓๑ การบริหารงานยุติธรรม, สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (บรรณาธิการ). พิมพ์ครั้งที่ ๓. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๒.

สุพร อิศรเสนา. การขอพิจารณาคดีใหม่ พรบ.รื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ การทำหนังสือทูลเกล้าถวายฎีกา. กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ, ๒๕๔๐.

สุรชัย เชาวลิต. "คำรับสารภาพกับการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญา." วิทยานิพนธปริญญามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๔๖.

สุรสิทธิ์ แสงวิโรจนพัฒน์. "การเจรจาต่อรองในคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน." บทบัณฑิตย์ ๕๙, ฉบับที่ ๓ (กันยายน ๒๕๔๖).

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

———. "ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน." ดุลพาห ๔๕, ฉบับที่ ๑ (มกราคม – เมษายน ๒๕๕๑).

แสวง บุญเฉลิมวิภาส. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๕๔.

อนุมัติ ใจสมุทร. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการพิจารณา การมีคำพิพากษาและคำสั่งในศาลชั้นต้น และอุทธรณ์ฎีกา มาตรา ๑๗๒ ถึงมาตรา ๒๖๗. กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ, ๒๕๑๔.

อริยพร โพธิใส. "สิทธิในการได้รับการเยียวยา จากรัฐของผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา." จุลนิติ ๖, ฉบับที่ ๑ (มกราคม - กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒).

อัญชนา สุขสาคร. "การรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหาเป็นพยานหลักฐานในคดีอาญา : ศึกษาตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๗." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๔๙.

อุดม รัฐอมฤต. "พยานตามกฎหมายเก่าของสยาม." ใน ร. แลงกาต์ กับไทยศึกษา รวมบทความแปลและบทความศึกษาผลงาน, กรรณิกา จรรย์แสง สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล (บรรณาธิการ). พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : ศูนย์ข้อมูลเพื่อการค้นคว้าวิจัยฝรั่งเศส-ไทยศึกษา, ๒๕๔๘.

อุทัย อาทิเวช. "หน่วยที่ ๒ ระบบการดำเนินคดีอาญา : ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน." เข้าถึงเมื่อ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๑. http://www.stou.ac.th/schools/slw/upload/41717-unit%202.pdf.

———. คู่มือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๑. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: วี.เจ.พริ้นติ้ง, ๒๕๕๕.

———. คู่มือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๒. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: วี.เจ.พริ้นติ้ง, ๒๕๕๕.

อุสาห์ โกมลปาณิก. "สาระสำคัญเกี่ยวกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา." ใน เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายวิธีสบัญญัติ ๓ : วิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ ๒๐. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๖.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวสิริภา คิดจิตต์ เป็นบุตรของนายพอพันธ์ คิดจิตต์และนางพนารัตน์ คิดจิตต์ เกิดเมื่อ วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๓๖ ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาจากโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม) ชั้นมัธยมศึกษาจากโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายมัธยม) และสำเร็จปริญญาตรีนิติศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับสอง จากคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา ๒๕๕๗ นอกจากนี้ ยังสอบผ่านหลักสูตรวิชาว่าความของสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความ สภาทนายความแห่งประเทศไทย รุ่นที่ ๔๓ ในปีเดียวกัน และสอบได้เป็นเนติบัณฑิตจากสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา สมัยที่ ๖๙ ในปีการศึกษา ๒๕๕๙ อีกด้วย และได้เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ หมวดวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา ๒๕๕๙

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University